

การบริหารจัดการความมั่นคงรูปแบบใหม่ของกองอำนวยการ
รักษาความมั่นคงภายในราชอาณาจักรในทศวรรษหน้า
(พ.ศ. ๒๕๖๑ - ๒๕๗๐)

โดย

พลโท ธีรพล นาคพาณิชย์
รองเสนาธิการทหารบก
กองทัพบก

นักศึกษาวិทยาลัยป้องกันราชอาณาจักร
หลักสูตรการป้องกันราชอาณาจักร รุ่นที่ ๕๙
ประจำปีการศึกษา พุทธศักราช ๒๕๕๙ - ๒๕๖๐

บทคัดย่อ

เรื่อง การบริหารจัดการความมั่นคงรูปแบบใหม่ของกองอำนวยการรักษาความมั่นคงภายใน
ราชอาณาจักรในทศวรรษหน้า (พ.ศ. ๒๕๖๑ - ๒๕๗๐)

ลักษณะวิชา การทหาร

ผู้วิจัย พลโท ธีรพล นาคพาณิชย์ **หลักสูตร** วปอ. **รุ่นที่** ๕๙

การวิจัยเรื่อง การบริหารจัดการความมั่นคงรูปแบบใหม่ของกองอำนวยการรักษาความมั่นคงภายในราชอาณาจักรในทศวรรษหน้า (พ.ศ. ๒๕๖๑ - ๒๕๗๐) มีวัตถุประสงค์เพื่อศึกษาสภาวะแวดล้อมด้านความมั่นคง และแนวโน้มสถานการณ์ความมั่นคงในอนาคต และเพื่อศึกษาการบริหารจัดการความมั่นคงภายในราชอาณาจักรของกองอำนวยการรักษาความมั่นคงภายในราชอาณาจักรในห้วงที่ผ่านมา และเสนอแนวทางการพัฒนาการบริหารจัดการความมั่นคงของกองอำนวยการรักษาความมั่นคงภายในราชอาณาจักรในทศวรรษหน้า (พ.ศ. ๒๕๖๑ - ๒๕๗๐) ขอบเขตการวิจัยด้านเนื้อหาเป็นการศึกษาสภาพแวดล้อมทางความมั่นคง ครอบคลุมด้านการเมือง เศรษฐกิจ สังคม การทหาร และยุทธศาสตร์ที่ส่งผลกระทบต่อการรักษาความมั่นคงภายในราชอาณาจักร สำหรับขอบเขตด้านช่วงเวลาได้กำหนดระยะเวลาศึกษาการบริหารจัดการความมั่นคงของกองอำนวยการรักษาความมั่นคงภายในราชอาณาจักร ตั้งแต่ ปี ๒๕๕๑ จนถึงปัจจุบันปี ๒๕๖๐ การศึกษาวิจัยเป็นการวิจัยเชิงคุณภาพ โดยใช้การศึกษาเอกสาร งานวิจัย ทฤษฎี และข้อมูลที่เกี่ยวข้องทั้งข้อมูลปฐมภูมิและทุติยภูมิ แล้ววิเคราะห์ข้อมูลโดยการวิเคราะห์สร้างข้อสรุปอุปนัย (Analytic Induction) ควบคู่และเชื่อมโยงกับการสัมภาษณ์เชิงลึก (In-depth Interview) โดยทำการสัมภาษณ์ผู้บังคับบัญชา และเจ้าหน้าที่ที่เกี่ยวข้องในระดับผู้บริหาร

ผลการวิจัยพบว่า แนวทางการบริหารจัดการความมั่นคงของกองอำนวยการรักษาความมั่นคงภายในราชอาณาจักรในทศวรรษหน้า (พ.ศ. ๒๕๖๑ - ๒๕๗๐) ควรใช้ยุทธศาสตร์เชิงแก้ไข เพื่อขับเคลื่อนการพัฒนาโดยใช้โอกาสที่มีอยู่และการแก้ไขจุดอ่อน โดยมีพันธกิจที่สำคัญ ๒ ส่วน คือ ๑) การเตรียมความพร้อมภายในของกองอำนวยการรักษาความมั่นคงภายในราชอาณาจักร ได้แก่ ด้านบุคลากร ด้านทรัพยากร ด้านการบริหารจัดการ ด้านทักษะและองค์ความรู้ ๒) การรักษาความมั่นคงภายในราชอาณาจักรภายใต้กระบวนทัศน์ความมั่นคงใหม่ ได้แก่ การพัฒนาสู่องค์การที่เป็นมืออาชีพด้านความมั่นคงภายในราชอาณาจักรโดยการสร้างกลไกคิดไปข้างหน้า การวิจัยและพัฒนา การพัฒนาไปสู่องค์การแห่งการบูรณาการโดยการสร้างกลไกบูรณาการของบุคลากรทุกฝ่าย และการพัฒนาไปสู่องค์การแห่งการบริหารจัดการเชิงยุทธศาสตร์โดยการประเมินยุทธศาสตร์ในทุกระดับ การประเมินผลกระทบที่จะเกิดขึ้น และการสร้างระบบบริหารจัดการความมั่นคงในยุคประเทศไทย ๔.๐ เพื่อให้กองอำนวยการรักษาความมั่นคงภายในราชอาณาจักรเป็นองค์การแห่งการพัฒนาใน ๓ ด้าน คือ องค์การแห่งการบริหารจัดการเชิงยุทธศาสตร์ องค์การมืออาชีพในการบริหารจัดการความมั่นคงภายในราชอาณาจักร และองค์การแห่งการบูรณาการที่มีความพร้อมในการบริหารจัดการความมั่นคงภายในราชอาณาจักร ภายใต้กระบวนทัศน์ความมั่นคงใหม่ในทศวรรษหน้า

คำนำ

ในช่วงทศวรรษที่ผ่านมา กระแสการเปลี่ยนแปลงที่เกิดขึ้นในโลกเป็นไปอย่างรวดเร็ว และหลายมิติ ทั้งด้านการเมือง เศรษฐกิจ สังคม สิ่งแวดล้อม และเทคโนโลยี โดยเฉพาะอย่างยิ่ง การเมืองของประเทศไทย ซึ่งการเปลี่ยนแปลงนี้ทำให้เกิดทั้งโอกาส ความเสี่ยง และภัยคุกคามที่มีความซับซ้อนและหลากหลายมากขึ้น จึงต้องมีการบริหารจัดการด้วยความรอบคอบมากขึ้น กองอำนวยการรักษาความมั่นคงภายในราชอาณาจักรเป็นหน่วยงานหลักในการบูรณาการ และประสานการปฏิบัติในการป้องกันและแก้ไขปัญหาความมั่นคงภายในราชอาณาจักร เพื่อให้เกิดความมั่นคงของรัฐและความสงบสุขของประชาชน มีบทบาทหน้าที่ตามพระราชบัญญัติการรักษาความมั่นคงภายในราชอาณาจักร พ.ศ.๒๕๕๑ ในการดำเนินการเพื่อป้องกัน ควบคุม แก้ไข ฟื้นฟูสถานการณ์ที่เป็นภัยหรืออาจเป็นภัย อันเกิดจากบุคคลหรือกลุ่มบุคคลที่ก่อให้เกิดความไม่สงบสุข และภัยที่เกิดโดยธรรมชาติ รวมทั้งงานที่ได้รับมอบหมายเพิ่มเติมอีกหลายประการ เช่น การป้องกัน และแก้ไขปัญหายุทธศาสตร์รูปแบบใหม่ที่เกี่ยวข้องกับมาตรฐานการดำรงชีวิตทุกด้านของคนและสังคม การสร้างความเป็นธรรมโดยลดความเหลื่อมล้ำในสังคม เป็นต้น นอกจากนี้แล้ว งานสร้างความปรองดอง สมานฉันท์ ซึ่งกองอำนวยการรักษาความมั่นคงภายในราชอาณาจักรได้ดำเนินการร่วมกับ คณะรักษาความสงบแห่งชาติ หลังจากที่คุณคณะรักษาความสงบแห่งชาติเข้ามาควบคุมบริหารราชการแผ่นดิน ซึ่งปัจจุบันหัวหน้าคณะรักษาความสงบแห่งชาติได้มอบหมายให้กองอำนวยการรักษาความมั่นคงภายในราชอาณาจักรรับผิดชอบต่อไป

ผู้วิจัยจึงได้ศึกษาวิจัยเรื่อง “การบริหารจัดการความมั่นคงรูปแบบใหม่ของ กองอำนวยการรักษาความมั่นคงภายในราชอาณาจักรในทศวรรษหน้า (พ.ศ. ๒๕๖๑ - ๒๕๗๐)” โดยมุ่งหวังเพื่อศึกษาหาแนวทางการพัฒนาการบริหารจัดการความมั่นคงของกองอำนวยการรักษาความมั่นคงภายในราชอาณาจักรในทศวรรษหน้า (พ.ศ.๒๕๖๑ - ๒๕๗๐) เพื่อให้กองอำนวยการรักษาความมั่นคงภายในราชอาณาจักรเป็นองค์กรที่มีการบริหารจัดการความมั่นคงที่มีศักยภาพ สามารถอำนวยการ บูรณาการ รวมทั้งการประสานการปฏิบัติในการป้องกัน และแก้ไขปัญหาความมั่นคงภายในราชอาณาจักรได้อย่างมีประสิทธิภาพ

พลโท

(ณัฐพล นาคพาณิชย์)

นักศึกษาวิทยาลัยป้องกันราชอาณาจักร

หลักสูตร วปอ. รุ่นที่ ๕๙

ผู้วิจัย

สารบัญ

	หน้า
บทคัดย่อ	ก
คำนำ	ข
กิตติกรรมประกาศ	ค
สารบัญ	ง
สารบัญตาราง	ฉ
สารบัญแผนภาพ	ช
บทที่ ๑ บทนำ	๑
ความเป็นมาและความสำคัญของปัญหา	๑
วัตถุประสงค์ของการวิจัย	๔
ขอบเขตของการวิจัย	๕
วิธีดำเนินการวิจัย	๕
ประโยชน์ที่ได้รับจากการวิจัย	๖
บทที่ ๒ การทบทวนวรรณกรรมที่เกี่ยวข้อง	๗
แนวคิดเกี่ยวกับภัยคุกคาม	๗
แนวคิดเกี่ยวกับความมั่นคง	๑๐
แนวคิดเกี่ยวกับการบริหารจัดการภาครัฐที่เกี่ยวกับความมั่นคง	๒๑
แนวคิดเกี่ยวกับหลักการปฏิบัติการทางทหารที่มีใช้สงคราม	๕๘
งานวิจัยที่เกี่ยวข้อง	๖๑
กรอบแนวคิดของการวิจัย	๗๑
สรุป	๗๓
บทที่ ๓ สภาวะแวดล้อม และแนวโน้มของความมั่นคงในทศวรรษหน้า	๗๔
สภาวะแวดล้อมในระดับโลกและภูมิภาค	๗๔
สภาวะแวดล้อมภายในประเทศ	๘๓
แนวโน้มของความมั่นคงภายในราชอาณาจักรในทศวรรษหน้า	๙๕
ภัยคุกคามและโอกาสในการบริหารจัดการความมั่นคงภายในราชอาณาจักร	๑๐๓
สรุป	๑๐๘

สารบัญ (ต่อ)

	หน้า
บทที่ ๔	
การบริหารจัดการของกองอำนวยการรักษาความมั่นคงภายใน ราชอาณาจักร	๑๐๙
บทบาทของกองอำนวยการรักษาความมั่นคงภายในราชอาณาจักร	๑๐๙
การวิเคราะห์ขีดความสามารถในการบริหารจัดการความมั่นคง ของกองอำนวยการรักษาความมั่นคงภายในราชอาณาจักร	๑๑๒
จุดอ่อนและจุดแข็งที่เกิดขึ้นในการบริหารจัดการความมั่นคง ภายในราชอาณาจักร	๑๓๗
สรุป	๑๔๓
บทที่ ๕	
แนวทางการพัฒนาการบริหารจัดการกองอำนวยการ รักษาความมั่นคงภายในราชอาณาจักร ในทศวรรษหน้า (พ.ศ.๒๕๖๑ - ๒๕๗๐)	๑๔๖
แนวทางการพัฒนาการบริหารจัดการการรักษาความมั่นคงภายในราชอาณาจักร ในทศวรรษหน้า (๒๕๖๑-๒๕๗๐) ภายใต้กระบวนทัศน์ความมั่นคงใหม่	๑๔๖
ข้อเสนอแนวทางการพัฒนาการบริหารจัดการความมั่นคงภายใน ของกองอำนวยการรักษาความมั่นคงภายในราชอาณาจักร ในทศวรรษหน้า	๑๖๐
สรุป	๑๖๕
บทที่ ๖	
สรุปและข้อเสนอแนะ	๑๖๗
สรุป	๑๖๗
ข้อเสนอแนะ	๑๗๗
บรรณานุกรม	๑๗๙
ภาคผนวก	๑๘๘
แนวทางสัมภาษณ์เชิงลึกผู้บริหารระดับสูงกองอำนวยการรักษาความมั่นคง ภายในราชอาณาจักร	๑๘๙
ประวัติย่อผู้วิจัย	๑๙๑

สารบัญตาราง

ตารางที่		หน้า
๔ - ๑	ยุทธศาสตร์และนโยบายที่เกี่ยวข้อง ด้านความมั่นคงภายในราชอาณาจักร	๑๑๔
๕ - ๑	ตาราง TOWS Matrix การพัฒนาการบริหารจัดการ การรักษาความมั่นคงภายในราชอาณาจักร	๑๔๗
๕ - ๒	ความสัมพันธ์งานการรักษาความมั่นคงภายในราชอาณาจักร กับหน่วยงานที่รับผิดชอบ	๑๕๗

สารบัญแผนภาพ

แผนภาพที่	หน้า
๒ - ๑ การนำผลตรวจสถานะแวดล้อมทางยุทธศาสตร์ (อุปสรรค/โอกาส) และการประเมินพลังอำนาจและขีดความสามารถของชาติ (จุดแข็ง/จุดอ่อน) เพื่อกำหนดกรอบการพัฒนายุทธศาสตร์	๒๘
๒ - ๒ ความแตกต่างระหว่างโครงสร้างองค์การแบบแนวตั้งและแบบแนวนอน	๓๓
๒ - ๓ แนวคิดการจัดองค์การแบบเมตริกซ์ (Matrix Organization)	๓๖
๒ - ๔ ผังการจัดโครงสร้างและการแบ่งส่วนกองอำนาจการรักษาความมั่นคงภายในราชอาณาจักร	๕๒
๒ - ๕ ผังการจัดโครงสร้างและการแบ่งส่วนโครงสร้างการจัดกระทรวง ความมั่นคงแห่งมาตุภูมิ สหรัฐอเมริกา	๕๗
๒ - ๖ กรอบแนวคิดของการวิจัย	๗๒
๔ - ๑ ความเชื่อมโยงของโครงสร้างหน่วยตั้งแต่ระดับกฎหมายจนถึงระดับอัตรา	๑๒๔
๕ - ๑ พันธกิจ เป้าหมาย เพื่อให้กองอำนาจการรักษาความมั่นคงภายในราชอาณาจักรมีความพร้อมต่อกระบวนการทัศน์ความมั่นคงใหม่ ในทศวรรษหน้า	๑๕๑
๕ - ๒ พันธกิจ เป้าหมาย และวัตถุประสงค์ในการเตรียมความพร้อมให้มีศักยภาพในการบริหารจัดการความมั่นคงภายในราชอาณาจักร	๑๕๓
๕ - ๓ พันธกิจ เป้าหมาย และวัตถุประสงค์ในการรักษาความมั่นคงภายในราชอาณาจักรภายใต้กระบวนการทัศน์ความมั่นคงใหม่	๑๕๕
๕ - ๔ แนวทางการเตรียมความพร้อมให้มีศักยภาพในการบริหารจัดการความมั่นคงภายในราชอาณาจักร	๑๕๗
๕ - ๕ แนวทางการรักษาความมั่นคงภายในราชอาณาจักรภายใต้กระบวนการทัศน์ความมั่นคงใหม่	๑๖๐
๕ - ๖ ข้อเสนอแนวทางการพัฒนาการบริหารจัดการความมั่นคงภายในของกองอำนาจการรักษาความมั่นคงภายในราชอาณาจักร ภายใต้กระบวนการทัศน์ความมั่นคงใหม่ในทศวรรษหน้า	๑๖๔
๖ - ๑ สรุปแนวทางการบริหารจัดการความมั่นคงของกองอำนาจการรักษาความมั่นคงภายในราชอาณาจักรในทศวรรษหน้า (พ.ศ.๒๕๖๑ - ๒๕๗๐)	๑๗๗

บทที่ ๑

บทนำ

ความเป็นมาและความสำคัญของปัญหา

ในช่วงทศวรรษที่ผ่านมา กระแสการเปลี่ยนแปลงที่เกิดขึ้นในโลกเป็นไปอย่างรวดเร็วและหลายมิติ ทั้งด้านเศรษฐกิจ สังคม สิ่งแวดล้อม เทคโนโลยี และโดยเฉพาะอย่างยิ่ง การเมืองของประเทศไทยซึ่งการเปลี่ยนแปลงนี้ทำให้เกิดทั้งโอกาส ความเสี่ยง และภัยคุกคามที่ต้องบริหารจัดการด้วยความยากลำบากมากขึ้น ความเหลื่อมล้ำขยายวงมากขึ้น จากการเปลี่ยนแปลงโครงสร้างการผลิตจากเกษตรแบบพึ่งตนเอง กลายเป็นพึ่งพาอุตสาหกรรมและการส่งออก สังคมชนบทเปลี่ยนเป็นสังคมเมือง ความยากจนกระจุกตัวในเกษตรกรรายย่อยและชนบท ขณะที่ภัยคุกคามมีความซับซ้อนมากขึ้น ทั้งโรคระบาด การเปลี่ยนแปลงภูมิอากาศที่รุนแรงมากขึ้น การก่อการร้ายซึ่งเป็นภัยคุกคามของโลก อาชญากรรมข้ามชาติ เครือข่ายยาเสพติด เครือข่ายค้ายาเสพติด ที่มีแนวโน้มขยายตัวมากขึ้นตามกระแสโลกาภิวัตน์ คน เงินทุน สินค้า บริการ ข้อมูลข่าวสาร ซึ่งมีการเคลื่อนย้ายอย่างเสรี การคมนาคม และเทคโนโลยีที่ก้าวหน้าอย่างรวดเร็ว เอื้อให้เกิดอาชญากรรมรูปแบบใหม่ แยกย่อย และร้ายแรงมากขึ้น ประเทศไทยจึงควรเตรียมความพร้อมในการจัดการความมั่นคงในทุกมิติ เพื่อให้ประเทศไทยสามารถรับมือกับความเสี่ยงและภัยคุกคามที่หลากหลายมิติ และสามารถพัฒนาไปได้อย่างมั่นคง มั่งคั่ง อย่างยั่งยืน (สำนักนายกรัฐมนตรี, ออนไลน์, ๒๕๕๙ ; กองอำนวยการรักษาความมั่นคงภายในราชอาณาจักร, ออนไลน์, ๒๕๕๙)

กระแสการเปลี่ยนแปลงของโลกนี้ได้ทำให้กระบวนทัศน์ความมั่นคงเปลี่ยนไปอย่างสิ้นเชิง นับตั้งแต่สิ้นสุดยุคสงครามเย็นที่โลกแบ่งเป็น ๒ ขั้ว เปลี่ยนเป็นโลกหลายขั้ว และโลกได้ก้าวเข้าสู่ยุคโลกาภิวัตน์ เกิดการกระชับแน่นของเวลา สถานที่ โลกได้เปลี่ยนเป็นหมู่บ้านโลก (The Global Village) ซึ่งอัตลักษณ์ของหมู่บ้านโลกคือ การทำให้โลกเป็นสังคมที่มีความเป็นประชาธิปไตย ยึดหลักสิทธิมนุษยชน และอยู่ภายใต้อุดมการณ์ทุนนิยมการค้าเสรี ผลพวงดังกล่าวทำให้งานด้านความมั่นคงมีความสลับซับซ้อนมากยิ่งขึ้น โดยเฉพาะความหมายของความมั่นคง (Security) ที่มีความหมายกว้างมากกว่าในยุคสงครามเย็นมาก งานด้านความมั่นคงจึงมีความหลากหลาย ภาคส่วนที่เกี่ยวข้องกับงานความมั่นคงก็มีความหลากหลายเช่นเดียวกัน โดยเฉพาะงานความมั่นคงใหม่ หรือความมั่นคงไม่ตามแบบ (Non-Traditional Security) และมีความสำคัญมากขึ้นไม่น้อยไปกว่าความมั่นคงแบบดั้งเดิม (Traditional Security) (นเรศน์ วงศ์สุวรรณ, ๒๕๕๔ : ๑-๓)

สำหรับประเทศไทย และในกลุ่มประเทศอาเซียนมีความท้าทายด้านความมั่นคงใน ๗ ประเด็น ได้แก่ ปัญหาความตึงเครียดในทะเลจีนใต้และทะเลจีนตะวันออก สถานการณ์ในคาบสมุทรเกาหลี การก่อการร้ายและแนวคิดสุดโต่ง การสะสมอาวุธสงคราม การเคลื่อนย้ายถิ่นฐานแบบไม่ปกติ ความมั่นคงทางไซเบอร์ และการเปลี่ยนแปลงทางสภาพภูมิอากาศ (Climate Change) รวมถึงการบรรเทาภัยพิบัติทางธรรมชาติ และสาธารณสุข

ปัจจุบันประเทศไทยอยู่ในช่วงเปลี่ยนผ่านไปสู่ประชาธิปไตยที่เข้มแข็งและยั่งยืน และกำลังเผชิญกับปัญหาความมั่นคงที่ท้าทายซับซ้อนหลายมิติ ปัญหาความมั่นคงของประเทศไทย ถูกสั่งสมด้วยปัญหาความยากจน สังคมเหลื่อมล้ำ ติดกับดักรายได้ปานกลาง ข้ำเติมด้วยผลผลิต การเกษตรลดลงจากภัยแล้ง และราคาตกต่ำจากภาวะเศรษฐกิจโลก และยังเผชิญกับปัญหา ความไม่สงบจังหวัดชายแดนภาคใต้ ซึ่งเป็นปัญหาภายในของประเทศไทย นอกจากนี้ ประเทศไทย ยังแบกรับภาระปัญหาผู้อพยพย้ายถิ่นฐานแบบไม่ปกติและแรงงานข้ามชาตินับล้านคน ก่อให้เกิด ปัญหาอื่นๆ ตามมาอีกมากมาย ในประเด็นเหล่านี้ ภาคส่วนต่างๆ ทางสังคมไม่ว่าจะเป็นภาครัฐ กองทัพ ภาคเอกชน และภาคประชาสังคม จำเป็นต้องมีการบูรณาการ และทำงานร่วมกันมากขึ้น โดยเฉพาะปัญหาจากภัยคุกคามใหม่ หรือภัยคุกคามไม่ตามแบบ ดังนั้นโครงสร้างขององค์กร ทางความมั่นคงที่จะทำหน้าที่บริหารจัดการความมั่นคงรูปแบบใหม่นี้จำเป็นต้องมีการปรับปรุง เปลี่ยนแปลงให้มีศักยภาพมากขึ้นในการบริหารจัดการความมั่นคงให้ทันต่อสถานการณ์ และมีการ ทำงานอย่างบูรณาการ (ประยูทธ์ จันทรีโอชา, ปาฐกถา, ๒๕๕๙ ; นเรศน์ วงศ์สุวรรณ, ๒๕๕๔ : ๑-๓)

ตามนโยบายการรักษาความมั่นคงของชาติ กองอำนวยการรักษาความมั่นคงภายใน (กอ.รมน.) เป็นหน่วยงานทางด้านความมั่นคงหน่วยงานหนึ่ง ซึ่งจัดตั้งมาตั้งแต่ปี ๒๕๐๘ เป็นหน่วยงาน ที่เป็นหัวใจหลักในการต่อสู้เพื่อเอาชนะคอมมิวนิสต์ รับผิดชอบนโยบายและแนวทางการปฏิบัติต่อ ภัยคุกคามจากลัทธิคอมมิวนิสต์อย่างมีเอกภาพ โดยรวมเอาศักยภาพของพลเรือน ตำรวจ ทหาร เข้าช่วยกัน ตั้งแต่ระดับสูงสุดจนถึงระดับผู้ปฏิบัติ มีการจัดที่ผสมผสานกันในทุกระดับ ในระยะแรก จะใช้กำลังทหารเป็นฝ่ายนำในการปฏิบัติ แล้วค่อยๆ ปรับเปลี่ยนนโยบายมาเป็นการใช้การเมือง นำการทหาร ลดความสำคัญทางการทหารลงพร้อมๆ กับการปรับองค์กรโดยเพิ่มความสำคัญให้ส่วน ของข้าราชการพลเรือนภาคประชาชน เข้ามารับผิดชอบ และมีส่วนร่วมมากที่สุด จนกระทั่งประสบ ความสำเร็จ ที่ทำให้ภัยคุกคามจากลัทธิคอมมิวนิสต์ไม่ได้เป็นภัยคุกคามสำหรับประเทศไทยอีกต่อไป (ธีรพงศ์ เมฆเฉลิม, ๒๕๔๙ : ๑ ; ประยูทธ์ จันทรีโอชา, ๒๕๕๑ : ๑๐๕)

ในปัจจุบัน กองอำนวยการรักษาความมั่นคงภายในราชอาณาจักรยังคงเป็นองค์กรหลัก ในการบูรณาการและประสานการปฏิบัติในการป้องกันและแก้ไขปัญหาความมั่นคงภายในราชอาณาจักร เพื่อให้เกิดความมั่นคงของรัฐและความสงบสุขของประชาชน ตามพระราชบัญญัติการรักษาความมั่นคง ภายในราชอาณาจักร พ.ศ.๒๕๕๑ และมีผลบังคับใช้เมื่อ ๒๘ กุมภาพันธ์ ๒๕๕๑ เพื่อเป็นกลไกของรัฐบาลใน การแก้ไขปัญหาความมั่นคงของรัฐ ตลอดจนช่วยส่งเสริมการทำงานของส่วนราชการอื่น เป็นองค์กรกลาง ในการบูรณาการ อำนวยการเกี่ยวกับพันธกิจด้านการรักษาความมั่นคงภายในราชอาณาจักร ตอบสนอง นโยบายรัฐบาลทั้งภาวะปกติอย่างต่อเนื่อง ซึ่งภาวะไม่ปกติได้อย่างมีประสิทธิภาพ เพื่อให้เกิดความสงบ เรียบร้อยและไม่เกิดความซ้ำซ้อนกับงานที่เกินขีดความสามารถของส่วนราชการปกติ (กองอำนวยการ รักษาความมั่นคงภายในราชอาณาจักร, ออนไลน์, ๒๕๕๙)

ตามพระราชบัญญัติดังกล่าวข้างต้น กองอำนวยการรักษาความมั่นคงภายใน ราชอาณาจักรเป็นองค์กรของรัฐที่ก้าวไปสู่การบริหารราชการภาครัฐแนวใหม่ ระดับกรมในสำนัก นายกรัฐมนตรี และที่สำคัญ กองอำนวยการรักษาความมั่นคงภายในราชอาณาจักร คือองค์กรในความ คาดหวังของสังคมที่จะเฝ้าระวัง ป้องกัน แก้ไขปัญหาความมั่นคงภายใน ก่อนเกิดเหตุการณ์ โดยสถานการณ์ทางการเมืองในขณะนั้น มีความคึกคักทั้งเรื่องความไม่เชื่อมั่นในสถาบันทางการเมือง

ความแตกแยกของคนในชาติ ซึ่งเป็นภัยคุกคามรูปแบบใหม่ ที่ต้องการหน่วยงานด้านความมั่นคงมารับผิดชอบ อีกทั้งปัญหาความไม่สงบในจังหวัดชายแดนภาคใต้ ที่ต้องมีการกำหนดรูปแบบการบริหารจัดการความมั่นคงให้ประสานสอดคล้องกันทั้งโครงสร้าง หน้าที่ ความรับผิดชอบ และภารกิจที่รู้มรเ้า และท้าทาย เพื่อนำนโยบายจากสำนักงานสภาความมั่นคงแห่งชาติไปสู่การปฏิบัติ (ประยุทธ์ จันทร์โอชา, ๒๕๕๑ : ๑๐๕-๑๐๖)

ความรับผิดชอบในการรักษาความมั่นคงภายในราชอาณาจักรของกองอำนวยการรักษาความมั่นคงภายในราชอาณาจักร ตามที่นายกรัฐมนตรีได้อนุมัติปรับกรมอบหมายความรับผิดชอบ และการปรับปรุงหน่วยเพื่อรองรับภารกิจใหม่ของกองอำนวยการรักษาความมั่นคงภายในราชอาณาจักร เฉพาะของหน่วยระดับประสานงานกองอำนวยการรักษาความมั่นคงภายในราชอาณาจักร เมื่อ ๑๕ สิงหาคม ๒๕๕๙ ให้มีการปรับความรับผิดชอบเพื่อตอบสนองภัยคุกคามรูปแบบใหม่ที่ส่งผลกระทบต่อความมั่นคงของชาติในปัจจุบันและที่มีแนวโน้มจะเกิดขึ้นในอนาคต และสอดคล้องกับแนวคิดพื้นฐานเกี่ยวกับภัยคุกคามที่กำหนดไว้ในนโยบายความมั่นคงแห่งชาติ พ.ศ. ๒๕๕๘ - ๒๕๖๔ โดยให้ตอบสนองภัยคุกคามทั้งแบบดั้งเดิม และแบบใหม่ที่เกี่ยวข้องกับมาตรฐานการดำรงชีวิตทุกด้านของคนและสังคม การสร้างความเป็นธรรมโดยลดความเหลื่อมล้ำในสังคม ตลอดจนแก้ไขปัญหาสังคม เช่น ยาเสพติด แรงงานต่างด้าว เป็นต้น ภัยคุกคามข้ามแดน อาชญากรรมข้ามชาติ การก่อการร้ายสากล การทำประมงผิดกฎหมาย การโยกย้ายถิ่นฐานแบบไม่ปกติ การสร้างเสถียรภาพเทคโนโลยีสารสนเทศ และไซเบอร์ การสร้างเสถียรภาพด้านทรัพยากรธรรมชาติ และสิ่งแวดล้อม ความมั่นคงทางพลังงาน และอาหาร การบูรณาการมวลชนด้านความมั่นคงเพื่อลดความขัดแย้ง การแก้ไขปัญหาความมั่นคงในพื้นที่จังหวัดชายแดนภาคใต้ และรับผิดชอบโครงการอันเนื่องมาจากพระราชดำริ ส่วนเรื่องภัยพิบัติทางธรรมชาติ ได้มีข้อสั่งการของนายกรัฐมนตรีเพิ่มเติมให้ปรับปรุงพระราชบัญญัติการรักษาความมั่นคงภายในราชอาณาจักรให้ครอบคลุมภัยพิบัติ โดยในสภาวะปัจจุบันได้มอบหมายให้กองอำนวยการรักษาความมั่นคงภายในราชอาณาจักรบูรณาการประสานงานเพิ่มเติมในเรื่อง การสร้างความปรองดองสมานฉันท์ การโยกย้ายถิ่นฐานแบบไม่ปกติในมหาสมุทรอินเดีย การรักษาความมั่นคงและผลประโยชน์ทางทะเลรวมถึงปัญหาการทำประมงโดยผิดกฎหมาย ขาดการรายงาน และไร้การควบคุม (Illegal Unreported and Unregulated Fishing : IUU) การการปราบปรามสินค้าละเมิดทรัพย์สินทางปัญญา เป็นต้น รวมทั้งมีเรื่องการสร้างความปรองดองสมานฉันท์ซึ่งกองอำนวยการรักษาความมั่นคงภายในราชอาณาจักรได้ดำเนินการร่วมกับคณะรักษาความสงบแห่งชาติหลังจากเข้ามาบริหารราชการแผ่นดิน ในเดือน พฤษภาคม ๒๕๕๗ และปัจจุบันหัวหน้าคณะรักษาความสงบแห่งชาติได้มอบหมายให้กองอำนวยการรักษาความมั่นคงภายในราชอาณาจักรรับผิดชอบต่อไป (พระราชบัญญัติการรักษาความมั่นคงภายในราชอาณาจักร พ.ศ.๒๕๕๑, ๒๕๕๑ ; กองอำนวยการรักษาความมั่นคงภายในราชอาณาจักร, ๒๕๕๔ : ๑๒ ; กองอำนวยการรักษาความมั่นคงภายในราชอาณาจักร, หนังสือราชการ, ๒๕๕๙ ; คณะอนุกรรมการปราบปรามการละเมิดทรัพย์สินทางปัญญา, หนังสือราชการ, ๒๕๕๙ ; สำนักงานสภาความมั่นคงแห่งชาติ, ๒๕๕๘ : ๔-๕)

เมื่อพิจารณาความรับผิดชอบ อำนาจหน้าที่ตามการปรับบทบาทของกองอำนวยการรักษาความมั่นคงภายในราชอาณาจักรดังกล่าวข้างต้น แม้ว่าจะมีการเพิ่มความรับผิดชอบครอบคลุมภัยคุกคามรูปแบบใหม่แล้วก็ตาม แต่ในกองอำนวยการรักษาความมั่นคงภายในราชอาณาจักรเองยังคงมี

ปัญหาในเรื่องของการบริหารจัดการ ไม่ว่าจะเป็น โครงสร้างการจัด อำนาจหน้าที่ อัตรากำลังพล ระบบงบประมาณ โดยเฉพาะอย่างยิ่ง การพัฒนาระบบการจัดการบุคลากรที่ต้องปรับเปลี่ยนให้มีประสิทธิภาพภายใต้บริบทใหม่ เพื่อให้กองอำนวยการรักษาความมั่นคงภายในราชอาณาจักรเป็นองค์กรแห่งการบูรณาการความมั่นคงอย่างแท้จริง (ประยุทธ์ จันทร์โอชา, ๒๕๕๑ : ๑๑๕-๑๑๖)

นอกจากนั้นแล้วพบว่ายังมีปัญหาในการบริหารจัดการความมั่นคงภายในราชอาณาจักร อีกหลายประการที่กองอำนวยการรักษาความมั่นคงภายในราชอาณาจักรจำเป็นต้องปรับปรุงแบบ การบริหารจัดการให้ทันสมัยการเปลี่ยนแปลงของกระบวนการที่มั่นคงในสถานการณ์ปัจจุบัน และใน อนาคต โดยมีการระดมสรรพกำลัง ปรับวิธีการ และพัฒนาองค์กรภายในใหม่ โดยความสำเร็จจะขึ้นอยู่กับ การปรับวิธีการ และความยืดหยุ่นที่จะจัดการและต่อสู้กับกลุ่มก่อความไม่สงบ โดยเฉพาะอย่างยิ่ง แนวทางการ แก้ปัญหาที่สำคัญ คือ การสร้างความมั่นคงที่สมดุล หรือมีดุลยภาพและยั่งยืนนั้น ควรมีลักษณะรอบด้าน ได้แก่ ความมั่นคงทางทหารและความมั่นคงเพื่อการพัฒนา โดยเฉพาะอย่างยิ่งเพื่อการพัฒนาให้ประชาชนมีความ มั่นคงปลอดภัย และเจริญรุ่งเรือง (สุรชาติ บำรุงสุข, ๒๕๕๔ : ๘๕ ; ประยุทธ์ จันทร์โอชา, ปาฐกถา, ๒๕๕๙)

จากปัญหาดังกล่าวหากวิเคราะห์ถึงสถานการณ์ แนวโน้มของความมั่นคงภายใน ราชอาณาจักรที่ประเทศไทยจะต้องเผชิญนั้น มีความท้าทายกองอำนวยการรักษาความมั่นคงภายใน ราชอาณาจักรจะต้องบูรณาการ และประสานการปฏิบัติในการป้องกัน และแก้ปัญหาความมั่นคงใน ปัจจุบัน และในอนาคตได้อย่างมีประสิทธิภาพ มีความรอบด้านและเป็นองค์รวม ซึ่งถือได้ว่ากอง อำนวยการรักษาความมั่นคงภายในราชอาณาจักรเป็นหน่วยงานหลักด้านความมั่นคงที่จะต้องมีการ ปรับเปลี่ยนเพื่อรองรับแนวโน้ม และความท้าทายของความมั่นคงภายใต้กระบวนการที่มั่นคงใหม่ จึงต้องมีการบริหาร จัดการความมั่นคงที่มีศักยภาพมากที่สุด ดังนั้นผู้วิจัยจึงมีความสนใจที่จะศึกษาความมั่นคงรูปแบบใหม่ และ ศึกษาหาแนวทาง การพัฒนาการบริหารจัดการความมั่นคงของกองอำนวยการรักษาความมั่นคงภายใน ราชอาณาจักรที่สามารถรองรับความมั่นคงรูปแบบใหม่ได้อย่างมีประสิทธิภาพในอนาคต

วัตถุประสงค์ของการวิจัย

๑. เพื่อศึกษาสภาวะแวดล้อมด้านความมั่นคง และแนวโน้มสถานการณ์ความมั่นคง ในอนาคต (พ.ศ.๒๕๖๑ - ๒๕๗๐)

๒. เพื่อศึกษาการบริหารจัดการความมั่นคงภายในราชอาณาจักรของกองอำนวยการรักษา ความมั่นคงภายในราชอาณาจักรในห้วงที่ผ่านมา

๓. เพื่อเสนอแนวทางการพัฒนาการบริหารจัดการความมั่นคงของกองอำนวยการรักษา ความมั่นคงภายในราชอาณาจักรในทศวรรษหน้า (พ.ศ.๒๕๖๑ - ๒๕๗๐)

ขอบเขตของการวิจัย

การศึกษาการพัฒนาการจัดการความมั่นคงของกองอำนาจการรักษาความมั่นคงภายในราชอาณาจักร ในบริบทความมั่นคงรูปแบบใหม่ในยุคโลกาภิวัตน์ ซึ่งแบ่งขอบเขตการวิจัยออกเป็นประเด็นต่างๆ ดังนี้

๑. ด้านเนื้อหา

๑.๑ การศึกษาสภาพแวดล้อมทางความมั่นคง ครอบคลุมด้านการเมือง เศรษฐกิจ สังคม การทหาร และยุทธศาสตร์ที่ส่งผลต่อการรักษาความมั่นคงภายในราชอาณาจักร

๑.๒ การศึกษาการจัดการความมั่นคงซึ่งสอดคล้องกับนโยบายความมั่นคงของชาติ พ.ศ.๒๕๕๘ - ๒๕๖๔ แผนพัฒนาเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติ ฉบับที่ ๑๒ พ.ศ.๒๕๖๐ - ๒๕๖๔ และยุทธศาสตร์ประเทศไทย ๒๐ ปี พ.ศ.๒๕๖๐ - ๒๕๗๙ ด้านความมั่นคงภายในราชอาณาจักร

๒. ด้านช่วงเวลาในการศึกษา

กำหนดระยะเวลาศึกษาการบริหารจัดการความมั่นคงของกองอำนาจการรักษาความมั่นคงภายในราชอาณาจักร แบ่งเป็น ๒ ระยะ ได้แก่

๒.๑ ระยะเวลาตั้งแต่ ปี ๒๕๕๑ หลังการออกพระราชบัญญัติการรักษาความมั่นคงภายในราชอาณาจักร พ.ศ.๒๕๕๑ จนถึงปี ๒๕๕๗ ที่คณะรักษาความสงบแห่งชาติเข้ามาบริหารราชการแผ่นดิน

๒.๒ ระยะเวลาตั้งแต่ปี ๒๕๕๗ หลังจากคณะรักษาความสงบแห่งชาติเข้ามาบริหารราชการแผ่นดิน จนถึงการเลือกตั้งผู้แทนราษฎรใน ปี ๒๕๖๐ เพื่อกำหนดแนวทางในการบริหารจัดการความมั่นคงภายใน ให้สอดคล้องกับการกำหนดยุทธศาสตร์กองอำนาจการรักษาความมั่นคงภายในราชอาณาจักร และนโยบายความมั่นคงแห่งชาติ

วิธีดำเนินการวิจัย

การศึกษาวิจัยเป็นการวิจัยเชิงคุณภาพ โดยใช้การศึกษาเอกสาร งานวิจัย ทฤษฎี และข้อมูลที่เกี่ยวข้องทั้งข้อมูลปฐมภูมิ และทุติยภูมิ แล้ววิเคราะห์ข้อมูล โดยการวิเคราะห์สร้างข้อสรุปอุปนัย (Analytic Induction) ควบคู่และเชื่อมโยงกับการสัมภาษณ์เชิงลึก (Indepth Interview) โดยทำการสัมภาษณ์ผู้บังคับบัญชา เจ้าหน้าที่ที่เกี่ยวข้อง เพื่อให้ทราบถึงแนวทางการพัฒนาการบริหารจัดการความมั่นคงของ กองอำนาจการรักษาความมั่นคงภายในราชอาณาจักรในทศวรรษหน้า

ประโยชน์ที่ได้รับจากการวิจัย

การศึกษาวิจัยครั้งนี้เป็นการศึกษาการบริหารจัดการการความมั่นคงรูปแบบใหม่
ของกองอำนวยการรักษาความมั่นคงภายในราชอาณาจักร ในทศวรรษหน้าซึ่งประโยชน์ที่ได้รับ คือ

๑. ทราบสภาวะแวดล้อมด้านความมั่นคง และแนวโน้มของความมั่นคงในอนาคต
ห้วงระยะเวลา พ.ศ. ๒๕๖๑ - ๒๕๗๐

๒. ทราบศักยภาพการบริหารจัดการความมั่นคงของกองอำนวยการรักษาความมั่นคงภายใน
ราชอาณาจักรในปัจจุบัน

๓. ทราบแนวทางการพัฒนาการบริหารจัดการความมั่นคงของกองอำนวยการ
รักษาความมั่นคงภายในราชอาณาจักรในทศวรรษหน้า (พ.ศ. ๒๕๖๑ - ๒๕๗๐)

บทที่ ๒

การทบทวนวรรณกรรมที่เกี่ยวข้อง

การศึกษาเรื่องการบริหารจัดการความมั่นคงรูปแบบใหม่ของกองอำนวยการรักษาความมั่นคงภายในราชอาณาจักร ในทศวรรษหน้า (พ.ศ.๒๕๖๑ - ๒๕๗๐) นี้ จะทบทวนเรื่องที่เกี่ยวข้อง ๕ เรื่อง ได้แก่ แนวคิดเกี่ยวกับภัยคุกคาม แนวคิดเกี่ยวกับความมั่นคง แนวคิดเกี่ยวกับการบริหารจัดการองค์การในการบริหารจัดการภาครัฐที่เกี่ยวกับความมั่นคง แนวคิดเกี่ยวกับหลักการปฏิบัติการทางทหารที่มีใช้สงคราม และงานวิจัยที่เกี่ยวข้อง เพื่อเป็นแนวทางในการศึกษาการบริหารจัดการความมั่นคงรูปแบบใหม่ของกองอำนวยการรักษาความมั่นคงภายในราชอาณาจักรในทศวรรษหน้าให้มีความถูกต้องชัดเจน และเป็นการบูรณาการอย่างยั่งยืนต่อไป

แนวคิดเกี่ยวกับภัยคุกคาม

๑. ความหมายของภัยคุกคาม

ภัยคุกคาม (Threat) หมายถึง ปัญหาอุปสรรคของชาติหรือพลังอำนาจที่สามารถทำลายความมั่นคงของชาติ รวมทั้งเอกราชอธิปไตยและบูรณภาพแห่งดินแดนของประเทศไทย ภัยคุกคามอาจเกิดโดยธรรมชาติ ได้แก่ อุบัติภัยต่างๆ เช่น น้ำท่วม ไฟป่า แผ่นดินไหว และโรคระบาด หรือเกิดจากการกระทำของมนุษย์ เช่น สงคราม และการก่อการร้าย เป็นต้น ดังนั้นจึงอาจแบ่งภัยคุกคามได้เป็น ๒ กลุ่มใหญ่ๆ ได้แก่ ๑) ภัยคุกคามที่เกิดจากการกระทำของมนุษย์ และ ๒) ภัยคุกคามที่เกิดโดยธรรมชาติ (โรงเรียนเสนาธิการทหารบก, ๒๕๕๖ : ๓๓)

ในส่วนของภัยคุกคามที่เกิดจากการกระทำของมนุษย์ แบ่งออกเป็น ๒ ประเภทใหญ่ๆ คือ ภัยคุกคามทางทหาร (Military Threat) ซึ่งถือว่าเป็นภัยคุกคามหลักต่อความมั่นคงของชาติ และอีกประเภทหนึ่งก็คือ ภัยคุกคามที่มีไม่ใช่ภัยคุกคามทางทหาร (Non-Military Threat) ซึ่งเป็นภัยคุกคามที่สามารถส่งผลกระทบต่อความมั่นคงของชาติได้ ทั้งนี้การพิจารณาภัยคุกคามต่อความมั่นคงของชาตินั้น จะต้องพิจารณาอย่างรอบด้าน ครบถ้วนทุกรูปแบบ กล่าวคือครอบคลุมทั้งความมั่นคงทางเศรษฐกิจ การเมือง สังคมจิตวิทยา วิทยาศาสตร์ เทคโนโลยี สิ่งแวดล้อม และการทหาร ไปพร้อมๆ กันอย่างเป็นองค์รวม ไม่ได้มองเฉพาะความมั่นคงของรัฐ ของชาติ ของชุมชน และของประชาสังคมทุกด้าน แต่รวมถึงความมั่นคงของประเทศเพื่อนบ้านด้วย เนื่องจากไม่สามารถมั่นคงได้เพียงลำพัง แต่ต้องหาแนวทางการปรับสมดุลและการสร้างความมั่นคงอย่างยั่งยืนในภูมิภาคร่วมกัน ปัจจุบันโลกกำลังเผชิญหน้ากับภัยคุกคามหลายประการได้แก่ การล่มสลายทางเศรษฐกิจ วิกฤติพลังงาน วิกฤติน้ำ การสูญพันธุ์ของสิ่งมีชีวิตจำนวนมาก การเปลี่ยนแปลงทางภูมิอากาศรุนแรง การเพิ่มขึ้นของประชากร การก่อการร้าย และ สงคราม วิกฤติทางการแพทย์และสาธารณสุข รวมถึงวิกฤติอาหาร (ประยุทธ์ จันทร์โอชา, ปาฐกถา, ๒๕๕๙ ; โรงเรียนเสนาธิการทหารบก, ๒๕๕๖ : ๓๓ ; วิทยาลัยป้องกันราชอาณาจักร, ๒๕๕๕ : ๓ ; สุรชาติ บำรุงสุข, ๒๕๕๓ : ๑)

เมื่อกล่าวถึงภัยคุกคามต่อความมั่นคงของชาติ อาจกล่าวได้ว่า ในอดีตหากประเทศใดไม่ต้องเผชิญกับสงครามหรือเมื่อสงครามยุติลงแล้ว ประเทศนั้นจะมีสันติภาพ และความปลอดภัย แต่ในปัจจุบันแม้ว่าประเทศต่างๆ จะอยู่ในสภาวะปกติ ไม่มีสงคราม ประเทศนั้นอาจไม่มีความมั่นคงก็ได้ ทั้งนี้อาจเกิดจากความขัดแย้งถึงผลประโยชน์ของชาติ ซึ่งเป็นภัยคุกคามภายนอก และอาจมีภัยคุกคามภายในอื่นๆ ร่วมด้วย (พจน์ พงศ์สุวรรณ, ๒๕๓๖ : ๖๐-๖๔)

นอกจากนั้นแล้ว พลเอก ประยุทธ์ จันทร์โอชา นายกรัฐมนตรี ในฐานะประธานสภาความมั่นคงแห่งชาติ (คำปรารภ, ๒๕๕๘) ได้มีคำปรารภถึงภัยคุกคามต่อความมั่นคงไว้ว่า ปัจจุบันภัยคุกคามต่อความมั่นคงมีการเปลี่ยนแปลงไปจากเดิม ส่งผลกระทบต่อประชาชน และประเทศชาติ มีความซับซ้อนและเปลี่ยนแปลงอย่างรวดเร็ว ครอบคลุมทุกบริบท ทั้งทางเศรษฐกิจ สังคม วิถีชีวิต และวัฒนธรรมของผู้คนภายในรัฐ เช่น การก่อการร้าย อาชญากรรมข้ามชาติ ภัยพิบัติทางธรรมชาติ ภัยจากโรคอุบัติใหม่ เป็นต้น

สรุปได้ว่าภัยคุกคามนั้นแบ่งได้เป็น ๒ กลุ่มใหญ่ๆ ได้แก่ ๑) ภัยคุกคามที่เกิดจากการกระทำของมนุษย์ และ ๒) ภัยคุกคามที่เกิดโดยธรรมชาติ ในส่วนของภัยคุกคามที่เกิดจากการกระทำของมนุษย์ แบ่งออกเป็น ๒ ประเภทใหญ่ๆ คือ ภัยคุกคามทางทหารซึ่งถือว่าเป็นภัยคุกคามหลักต่อความมั่นคงของชาติ และภัยคุกคามที่มีใช้ภัยคุกคามทางทหาร ซึ่งเป็นภัยคุกคามที่สามารถส่งผลกระทบอย่างร้ายแรงต่อความมั่นคงของชาติได้ โดยการพิจารณาภัยคุกคามต่อความมั่นคงของชาตินั้น จะต้องพิจารณาอย่างเป็นองค์รวม ครอบคลุมทั้งความมั่นคงทางเศรษฐกิจ การเมือง สังคมจิตวิทยา วิทยาศาสตร์ เทคโนโลยี สิ่งแวดล้อม และการทหารไปพร้อมๆ กัน

๒. ภัยคุกคามรูปแบบใหม่

สภาวะการณ์โลกในปัจจุบันที่มีการเปลี่ยนแปลงจากศตวรรษที่ ๒๐ ซึ่งโลกมีสองขั้วมาถึงยุคสิ้นสุดของสงครามเย็นแล้วนั้น การเกิดสงครามระหว่างประเทศมีแนวโน้มลดลง แต่ความขัดแย้งไม่ได้จำกัดอยู่เพียงการใช้กำลังทหาร หากแต่เกิดเครือข่ายอาชญากรรม เช่น แก๊งค้ายาเสพติด และการก่อการร้ายที่โยนโยงทั้งภายในประเทศและระหว่างประเทศ ในศตวรรษที่ ๒๑ โลกกำลังเผชิญอยู่กับภัยคุกคามทั้งสองด้านคือ ภัยคุกคามแบบดั้งเดิมที่ก่อให้เกิดการสะสมกำลังทหารในหลายประเทศ และภัยคุกคามรูปแบบใหม่ ได้แก่ เครือข่ายอาชญากรรมข้ามชาติ การก่อการร้ายและจลาจล สงครามกลางเมือง และการเปลี่ยนแปลงการปกครอง ผลกระทบจากความเสื่อมโทรมของสิ่งแวดล้อม การเปลี่ยนแปลงทางประชากรและผลพวงที่ตามมา ความขัดแย้งในโลกไซเบอร์ ดังนั้นความมั่นคงแห่งชาติต้องอาศัยแนวทางที่มีความสมดุล อันนำไปสู่ความมั่นคงที่ยั่งยืน ทำให้ผู้ที่เกี่ยวข้องกับด้านความมั่นคงต้องมีมุมมองที่กว้างขวาง มองปัญหาอย่างองค์รวม และรวมไปถึงการตอบสนองต่อสิ่งต่างๆ ได้อย่างรวดเร็ว (นเรศน์ วงศ์สุวรรณ, ๒๕๕๓ : ๒ ; Divya Srikanth, Online, 2559)

กล่าวได้ว่าภัยคุกคามรูปแบบใหม่ (Non-Traditonal Threat) นั้นเป็นภัยคุกคามในทุกๆ มิติ ที่ไม่ใช่ภัยคุกคามเฉพาะมิติด้านการทหารเท่านั้น สภาความมั่นคงแห่งชาติ (สมช.) (๒๕๕๘) ได้กำหนดภัยคุกคามรูปแบบใหม่ไว้ ๙ ประการ ได้แก่ ๑) ความแตกแยกทางความคิดของคนในสังคม ๒) ความไม่เชื่อมั่นต่อระบบและสถาบันทางการเมือง ๓) การขาดความสมดุลของการจัดการทรัพยากรธรรมชาติและสิ่งแวดล้อม ๔) ภัยพิบัติจากการเปลี่ยนแปลงของสภาพแวดล้อมทางธรรมชาติและโรคระบาด ๕) ความมั่นคงในพื้นที่ ๓ จังหวัดชายแดนภาคใต้ ๖) การก่อการร้ายและอาชญากรรม

ข้ามชาติ ๗) แรงงานต่างด้าวและผู้หลบหนีเข้าเมือง ๘) ยาเสพติด และ ๙) ความยากจน ซึ่งสอดคล้องกับองค์การสหประชาชาติที่มีแนวคิดเกี่ยวกับภัยคุกคามรูปแบบใหม่ที่กว้างขวางขึ้น ดังนี้ ๑) ภัยคุกคามด้านการทหาร (Military Threat) ยังมีความสำคัญต่อภัยคุกคามที่มาจากการใช้กำลังทหารเข้าตัดสินปัญหา ๒) ภัยคุกคามด้านเศรษฐกิจ (Economic Threat) ในโลกยุคปัจจุบัน การคุกคามความมั่งคั่งของชาติกระทำได้แบบเนียนโดยผ่านทางสงครามเศรษฐกิจที่คนไทยทราบดีคือ การโจมตีค่าเงินบาทเมื่อปี ๒๕๔๐ สงครามสมัยใหม่ในยามสันติจะเป็นสงครามเศรษฐกิจเป็นสำคัญ คนยากจน และความหวือหวาเป็นภัยคุกคามรูปแบบใหม่ต่อความมั่นคงของมนุษย์และความมั่นคงของโลก ๓) ภัยคุกคามด้านสังคม (Social Threat) ซึ่งเป็นภัยรูปแบบใหม่ที่ได้เห็นได้ชัดมากขึ้นหลังสิ้นสุดสงครามเย็น คือ การขัดแย้งระหว่างเชื้อชาติ เผ่าพันธุ์ ความเชื่อทางศาสนา ๔) ภัยคุกคามด้านสิ่งแวดล้อม (Environment Threat) ที่เห็นได้ชัดคือปัญหาโลกร้อน ซึ่งเป็นผลจากฝีมือมนุษย์ที่ปล่อยก๊าซคาร์บอนไดออกไซด์สู่ชั้นบรรยากาศโลก การตัดไม้ทำลายป่า ฯลฯ ผลกระทบเกิดขึ้นอย่างกว้างขวางทั่วโลก เพราะทำให้บรรยากาศโลกเปลี่ยนแปลงผิดปกติ ทั้งมีน้ำท่วม ภัยแล้ง หิมะตกแบบผิดปกติ ๕) ภัยคุกคามด้านสุขภาพ (Health Threat) ที่เกิดจากโรคระบาดร้ายแรง เช่น โรคเอดส์ (AIDS) โรคนซาร์ส (SARS) โรคไข้หวัดนก โรคมาลาเรีย เป็นต้น ๖) ภัยคุกคามจากธรรมชาติ (Natural Threat) มาจากภัยพิบัติทางธรรมชาติที่ส่งผลกระทบอย่างกว้างขวาง เช่น ธรณีแผ่นดินไหวขนาดใหญ่ คลื่นยักษ์สึนามิ พายุไต้ฝุ่น ภูเขาไฟระเบิด ไฟป่าขนาดใหญ่ ดินถล่ม เป็นต้น ๗) ภัยคุกคามจากอุบัติเหตุ (Accidental Threat) ที่มีผลกระทบกว้างขวาง เช่น ธรณีโรงไฟฟ้านิวเคลียร์เชอร์โนบิลระเบิด และกัมมันตภาพรังสีแผ่กระจายไปทั่วรัศมีเป็นพันไมล์ ครอบคลุมหลายประเทศ จนประเทศต่างๆ ต้องร่วมมือกันหาทางแก้ไขปัญหา และ ๘) ภัยคุกคามด้านอาชญากรรมข้ามชาติ (Criminal Threat) จากขบวนการอาชญากรรมข้ามชาติ เช่น ยาเสพติด การค้ามนุษย์ เป็นต้น ซึ่งมีเครือข่ายข้ามประเทศและส่งผลกระทบกว้างขวางทั่วโลก (ประยูรธจักร จันทรโอชา, ๒๕๕๑ ก : ๔๔)

แนวคิดนี้สอดคล้องกับที่ พลเอก ประยูรธจักร จันทรโอชา (๒๕๕๑ ก : ๔๔) ได้วิเคราะห์ไว้ว่า ภัยคุกคามจะยังคงมาจากการขยายอิทธิพลทางทหาร (Global Militarisation) ถึงแม้สงครามเย็นยุติลง ส่งผลให้เหลือขั้วอำนาจเดียวและยังส่งผลให้เกิดการขยายอิทธิพลทางทหารอย่างต่อเนื่อง ภัยคุกคามด้านภูมิรัฐศาสตร์ (Geopolitics) ที่เกี่ยวพันกัน และมีภัยคุกคามจากการเปลี่ยนแปลงภูมิอากาศ (Climate Change) การแข่งขันแย่งชิงทรัพยากร (Competition over Resources) และการเกิดขึ้นของชนกลุ่มน้อยของชนหมู่มาก (Marginalisation of the Majority World) ที่เกิดจากความเหลื่อมล้ำทางเศรษฐกิจและสังคม ภัยคุกคามในเรื่องของการระบาดวิทยา (Epidemiology) ภัยคุกคามที่มีต่อสารสนเทศ (Information) อาชญากรรมข้ามชาติ (Transnational Crime) นอกจากภัยคุกคามที่ได้กล่าวมาในข้างต้นแล้ว ยังมีภัยคุกคามที่มีต่อความมั่นคงของมนุษย์ (Human Security) ภายใต้กระแสโลกาภิวัตน์ที่โลกไร้พรมแดน ภัยคุกคามต่อความมั่นคงของโลกมีทั้งภัยพิบัติทางธรรมชาติ อาชญากรรมข้ามชาติ ปัญหาเศรษฐกิจ สังคมที่แตกต่าง ซึ่งปัญหาเหล่านี้ไม่มีพรมแดนเช่นกัน ทำให้ประเทศต่างๆ ต้องร่วมมือกันแก้ไขปัญห ภัยคุกคามดังกล่าวข้างต้น เป็นสิ่งที่ห้ามไม่ให้เกิดไม่ได้ เมื่อเราไม่สามารถป้องกันได้ เราก็ต้องอยู่กับมัน แต่จะอยู่อย่างไรไม่ให้ภัยคุกคามเหล่านี้เป็นปัญหาร้ายแรงต่อโลก ซึ่งเป็นเรื่องของการบริหารจัดการด้านความมั่นคง (Security Management) (ประยูรธจักร จันทรโอชา, ๒๕๕๑ ก : ๔๔ ; โรงเรียนเสนาธิการทหารบก, ๒๕๕๖ : ๔๐ - ๔๑)

อย่างไรก็ดี การเกิดขึ้นของภัยคุกคามรูปแบบใหม่นั้น ไม่ได้หมายความว่าภัยคุกคามในรูปแบบเดิมหรือแบบดั้งเดิมจะหมดไป หลายประเทศในโลกยังคงอยู่ในสภาวะของความเสี่ยงที่อาจจะมีสงครามเกิดขึ้นได้ตลอดเวลา ดังนั้น การจัดการกับภัยคุกคามดังกล่าว ไม่สามารถที่จะใช้ผู้ที่รับผิดชอบและรูปแบบการบริหารจัดการด้านความมั่นคงแบบเดิมได้อีกต่อไป แต่ผู้ที่รับผิดชอบด้านความมั่นคงรูปแบบใหม่นี้ จะต้องอาศัยนักความมั่นคงที่เข้าใจความมั่นคงอย่างเป็นองค์รวม และความร่วมมือหลากหลายมิติ

แนวคิดเกี่ยวกับความมั่นคง

๑. ความหมายของความมั่นคงแห่งชาติ (National Security)

พระบาทสมเด็จพระปรมินทรมหาภูมิพลอดุลยเดชทรงมีพระราชดำรัสอธิบายความหมายของความมั่นคงแห่งชาติไว้อย่างชัดเจนในพิธีถวายสัตย์ปฏิญาณตนและสวนสนามของทหารรักษาพระองค์ เมื่อ ๒ ธันวาคม ๒๕๔๔ ณ ลานพระบรมรูปทรงม้า พระราชวังดุสิต กรุงเทพฯ ความว่า

...ประเทศชาตินั้น ประกอบด้วย ผืนแผ่นดินกับประชาชน และผืนแผ่นดินนั้นเป็นที่เกิด ที่อาศัย ที่อำนวยประโยชน์สุข ความมั่นคง ร่มเย็นแก่ประชาชน ให้สามารถรวมกันอยู่เป็นปึกแผ่นเป็นชาติได้ ความมั่นคงปลอดภัยของประเทศจึงมิได้อยู่ที่การปกป้องรักษาผืนแผ่นดินไว้ด้วยแสนยานุภาพแต่เพียงอย่างเดียว หากจำเป็นที่ประชาชนจะต้องมีความวิวัฒนาการ ปราศจากทุกข์ ยากเข็ญด้วย...

จากพระราชดำรัสของพระบาทสมเด็จพระปรมินทรมหาภูมิพลอดุลยเดช เห็นได้ว่าความมั่นคงแห่งชาตินั้นไม่ได้มีเพียงความหมายของความเข้มแข็งของกำลังทหารที่จะรักษาอธิปไตยเท่านั้นแต่รวมถึงความผาสุกของประชาชนอีกด้วย

นโยบายความมั่นคงแห่งชาติ ได้กำหนดผลประโยชน์แห่งชาติไว้ ๘ ประการ ได้แก่ ๑) การมีเอกราชอธิปไตยและบูรณภาพแห่งเขตอำนาจรัฐ ๒) การดำรงอยู่อย่างมั่นคงยั่งยืนของสถาบันหลักของชาติ ๓) การดำรงอยู่อย่างมั่นคงของชาติและประชาชนจากภัยคุกคามทุกรูปแบบ ๔) การอยู่ร่วมกันในชาติอย่างสันติสุขเป็นปึกแผ่นมั่นคงทางสังคมท่ามกลางพหุสังคม และการมีเกียรติ มีศักดิ์ศรีของความเป็นมนุษย์ ๕) ความเจริญเติบโตของชาติ ความเป็นธรรม และความอยู่ดีมีสุขของประชาชน ๖) ความยั่งยืนของฐานทรัพยากรธรรมชาติ และสิ่งแวดล้อม ความมั่นคงทางพลังงาน และอาหาร ๗) ความสามารถในการรักษาผลประโยชน์ของชาติภายใต้การเปลี่ยนแปลงของสภาวะแวดล้อมระหว่างประเทศ ๘) การอยู่ร่วมกันอย่างสันติ ประสานสอดคล้องกันด้านความมั่นคงในประชาคมอาเซียนและประชาคมโลกอย่างมีเกียรติและศักดิ์ศรี (สำนักงานสภาความมั่นคงแห่งชาติ, ๒๕๕๘ : ๒) ซึ่งหมายความว่า ความมั่นคงของชาตินี้ขึ้นอยู่กับการรักษาผลประโยชน์แห่งชาติ และเห็นได้จากพระราชบัญญัติว่าด้วยการบริหารราชการในสถานการณ์ฉุกเฉิน พ.ศ.๒๕๔๘ ได้ใช้คำว่าความมั่นคงของรัฐ ซึ่งหมายถึงการปกครองระบอบประชาธิปไตยอันมีพระมหากษัตริย์ ทรงเป็นประมุขตามรัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย เอกราชและบูรณภาพแห่งอาณาเขต ผลประโยชน์ของชาติ การปฏิบัติตามกฎหมาย ความปลอดภัยของประชาชน การดำรงชีวิตโดยปกติสุขของประชาชน

การคุ้มครองสิทธิเสรีภาพ ความสงบเรียบร้อยหรือประโยชน์ส่วนรวม หรือการป้องกัน หรือแก้ไข ภัยความเสียหายจากภัยพิบัติสาธารณะ

พลตรีหลวงวิจิตรวาทการ อดีตเลขาธิการสภาความมั่นคงแห่งชาติท่านแรก ช่วง พ.ศ.๒๕๐๒ - ๒๕๐๔ ได้ให้คำนิยามความมั่นคงแห่งชาติไว้ว่า ความมั่นคงแห่งชาติ คือ การทรงตัวอยู่ อย่างแน่นอนหาถาวรดำรงเอกราชมีเสรีภาพแห่งชาติ มีความสงบสุขภายในประเทศ มีความแน่นอนในชีวิต และเศรษฐกิจของพลเมือง สามารถคาดหมายรายได้ของรัฐได้ถูกต้องใกล้เคียงกับความเป็นจริง ค่าของ เงินตรามีเสถียรภาพ รัฐไม่ต้องประสบความยุ่งยากกระส่ำระสาย ไม่เกิดการเปลี่ยนแปลงใดๆ ได้ง่าย ประชาชนพลเมืองรู้สึกมีความปลอดภัยมีความหวังและความไว้วางใจในอนาคต และยังไว้วางใจต่อไปอีก ว่า ถึงแม้ความผันผวนหรือเหตุร้ายอันใดจะเกิดขึ้นมา รัฐสามารถจะต่อสู้หรือป้องกันได้ (วิทยาลัย ป้องกันราชอาณาจักร, ๒๕๕๕ : ๒)

นอกจากนั้นแล้ว การให้ความหมายของความมั่นคงแห่งชาติยังมีลักษณะที่เป็น รูปธรรม และนามธรรม โดยความมั่นคงของชาติในลักษณะรูปธรรม ประกอบด้วยชาติ (Nation) เป็นคำที่เน้นถึง คนที่มีวัฒนธรรมร่วมกัน เชื้อสายเดียวกัน มีประวัติศาสตร์ร่วมกัน รัฐ (State) เป็นคำที่เน้นทางการเมือง และการรับรองจากนานาชาติ มีการจัดอยู่ในรูปองค์กรอิสระขึ้นเป็น ประเทศ (Country) เป็นคำที่เน้น ทางภูมิศาสตร์ หมายถึงดินแดนที่เป็นที่รวมของชนชาติของรัฐ หรือสังคมขนาดใหญ่ สังคม (Society) เป็นคำที่เน้นสภาพความเป็นอยู่ของหมู่คนที่อยู่ร่วมกัน (วิทยาลัยป้องกันราชอาณาจักร, ๒๕๕๕ : ๓) ส่วนความมั่นคงในลักษณะนามธรรม ได้แก่ ความเป็นธรรมของสังคม ความจงรักภักดีต่อชาติ นิสัยประจำชาติ ความสัมพันธ์ต่อคนในครอบครัวและต่อสังคมที่ดีมีความผูกพันกัน และความสัมพันธ์ ที่ดีระหว่างรัฐกับ ประชาชน ซึ่งจะช่วยธำรงความมั่นคงของชาติไว้ นอกจากนี้ความมั่นคงแห่งชาติสำหรับบริบทของไทย ความมั่นคงแห่งชาติประกอบด้วยแกน ๓ แกน คือ ชาติ ศาสนา และพระมหากษัตริย์ เป็นศูนย์รวมจิตใจ และศรัทธาของประชาชน (ประยูร จันทริโอชา, ๒๕๕๑ ก : ๑๓)

ดังนั้นจะเห็นได้ว่า การให้ความหมายของคำว่า ความมั่นคงแห่งชาติ ในแต่ละช่วงเวลา ของแต่ละกลุ่ม แต่ละบุคคลในสังคมมีความหมายและองค์ประกอบที่แตกต่างกันออกไป และให้ ความสำคัญต่อความมั่นคงแห่งชาติมากน้อยต่างกันไป ซึ่งโดยทั่วไป รัฐหรือชาติต้องการดำรงความเป็นอยู่ ต้องการมีเสรีภาพ คือมีอำนาจอธิปไตยเหนือดินแดนของตน มีอิสระต่อแรงกดดันต่างๆ มีความมั่นคง ปลอดภัย และมีความสุขสมบูรณ์ การที่จะมีสิ่งเหล่านี้ได้ รัฐต้องมีพลังอำนาจของชาติ ที่เข้มแข็ง หรือมี ศักยภาพในหลายด้านด้วยกัน เพื่อใช้เป็นเครื่องมือในปกป้องผลประโยชน์ของชาติ อย่างไรก็ตาม ความมั่นคง แห่งชาติ มีความหมายที่สอดคล้องกันคือ การรักษาความมั่นคงใน ๒ ส่วนคือ ความเป็นอิสระ มีเอกราชของชาติ และความสงบสุขเรียบร้อยของประชาชนในชาติอย่างเป็นองค์รวม

๒. องค์ประกอบของความมั่นคงแห่งชาติ

สำหรับองค์ประกอบของความมั่นคงชาตินั้นมีความเปลี่ยนแปลงตามการเปลี่ยนแปลง สภาวะการณ์ของโลก อดีตเลขาธิการสภาความมั่นคงแห่งชาติ พลตรีหลวงวิจิตรวาทการ (วิทยาลัย ป้องกันราชอาณาจักร, ๒๕๕๕ : ๕) ได้จำแนกความมั่นคงแห่งชาติออกเป็น ๔ ด้าน ตามลักษณะของ ภารกิจที่ชาติจำเป็นต้องดำเนินการ เพื่อบรรลุวัตถุประสงค์ของชาติคือ ความมั่นคงแห่งชาติด้านการเมือง ความมั่นคงแห่งชาติด้านเศรษฐกิจ ความมั่นคงแห่งชาติด้านสังคมจิตวิทยา ความมั่นคงแห่งชาติด้านทหาร

วิทยาลัยป้องกันราชอาณาจักร (๒๕๕๕ : ๕) แบ่งประเภทความมั่นคงแห่งชาติ ออกได้เป็น ๘ ด้าน คือ ด้านการเมืองภายในและระหว่างประเทศ ด้านเศรษฐกิจ ด้านสังคมจิตวิทยา ด้านการป้องกันประเทศ ด้านวิทยาศาสตร์เทคโนโลยี ด้านการพลังงาน ด้านทรัพยากรธรรมชาติและสิ่งแวดล้อม และด้านการบริหารจัดการข้อมูลข่าวสารสาธารณะ ดังนั้นอาจแบ่งความมั่นคงแห่งชาติ ออกได้เป็น ความมั่นคงทางการเมือง ความมั่นคงทางเศรษฐกิจ และความมั่นคงทางสังคมจิตวิทยา ความมั่นคงแห่งชาติด้านป้องกันประเทศ หรือทางทหาร ด้านวิทยาศาสตร์เทคโนโลยี การพลังงาน ทรัพยากรธรรมชาติและสิ่งแวดล้อมซึ่งเป็นองค์รวม ครอบคลุมทุกมิติ มีรายละเอียด ดังนี้

๒.๑ ความมั่นคงแห่งชาติด้านการเมือง

สภาพการณ์ทางการเมืองที่ทำให้ประชากรมีความเชื่อถือ และศรัทธาต่อระบอบ การปกครองของรัฐบาล และผู้บริหารการปกครอง เชื่อฟังและยอมปฏิบัติตามคำสั่งของเจ้าหน้าที่รัฐบาล เชื่อมั่นว่ารัฐบาลจะสร้างความเป็นธรรมในหมู่ประชากร และป้องกันการแตกแยกของคนในชาติ ตลอดจน รักษาเสถียรภาพของประเทศจากการคุกคามจากทั้งภายนอกและภายในประเทศ

๒.๒ ความมั่นคงแห่งชาติด้านเศรษฐกิจ

สภาพการณ์ทางเศรษฐกิจที่ทำให้ประชาชนมีงานทำ และยอมรับนับถือระบบ เศรษฐกิจของประเทศ ฐานะทางเศรษฐกิจและสังคมไม่มีความแตกต่างกันมากนัก ประเทศสามารถ รักษาเสถียรภาพทางการผลิต การค้า การเงิน และราคา มีระบบภาษีอากรที่เหมาะสมเป็นธรรม สามารถ พัฒนาเศรษฐกิจได้ตามที่วางแผนไว้ มีความสามารถทางเกษตรกรรม อุตสาหกรรม พาณิชยกรรม ตลอดจน วิทยาศาสตร์เทคโนโลยี

๒.๓ ความมั่นคงแห่งชาติด้านสังคมจิตวิทยา

สภาพการณ์ทางด้านสังคมที่ทำให้ประชากรสามารถครองชีวิตอยู่ได้อย่างปกติสุข มีความปลอดภัยในชีวิตและทรัพย์สิน ได้รับความเป็นธรรมจากกระบวนการยุติธรรม และการดำเนินชีวิต มีความเสมอภาค และเท่าเทียม มีความรู้ วัฒนธรรม ประเพณี จริยธรรม ศีลธรรม รวมทั้งความรับผิดชอบ ต่อสังคมและต่อหน้าที่พลเมือง มีความสำนึกในชาติ และยึดมั่นอุดมการณ์ชาติ

๒.๔ ความมั่นคงแห่งชาติด้านการทหาร

สภาพการณ์ทางด้านการทหารที่แสดงถึงความเข้มแข็งของกำลังรบของชาติ ความพร้อมรบ ประสิทธิภาพของอาวุธยุทโธปกรณ์ ความมีวินัย ขวัญ และกำลังรบอื่นๆ มีการจัด การฝึก การศึกษา การสวัสดิการ ยุทธศาสตร์ ยุทธวิธีที่จะเอาชนะศัตรูจากทั้งภายในและภายนอกประเทศ

๒.๕ ความมั่นคงแห่งชาติด้านวิทยาศาสตร์ เทคโนโลยี

สภาพการณ์ที่ประเทศมีการพัฒนาทางวิทยาศาสตร์ เทคโนโลยี และนวัตกรรมอย่างทั่วถึง

๒.๖ ความมั่นคงแห่งชาติด้านการพลังงาน

สภาพการณ์ทางด้านพลังงานของชาติ ที่มีการบริหารจัดการการใช้พลังงาน อย่างมีประสิทธิภาพ เข้าถึงแหล่งพลังงานทั้งในประเทศ และต่างประเทศ เพื่อให้พลังงานมีเพียงพอ ต่อความต้องการทั้งประเทศ

๒.๗ ความมั่นคงแห่งชาติด้านทรัพยากรธรรมชาติและสิ่งแวดล้อม

สภาพการณ์ทางด้านทรัพยากรธรรมชาติและสิ่งแวดล้อมของประเทศ มีการอนุรักษ์ และการบริหารจัดการทรัพยากรธรรมชาติและสิ่งแวดล้อมอย่างยั่งยืน มีการปรับปรุงกฎหมาย และบังคับใช้ อย่างมีประสิทธิภาพ สร้างจิตสำนึกประชาชนต่อการมีส่วนร่วมป้องกันและแก้ปัญหา

๒.๘ ความมั่นคงแห่งชาติด้านการบริหารจัดการข้อมูลข่าวสารสาธารณะ

สภาพการณ์ทางด้านการใช้เทคโนโลยีสารสนเทศและการสื่อสารมาบูรณาการ เพื่อนำเอาความรู้ ข้อมูล มาจัดระเบียบ เป็นฐานข้อมูล การจัดการเข้าถึงข้อมูลข่าวสารต่างๆ ตลอดจน การใช้เทคโนโลยีเพื่อความถูกต้อง แม่นยำ และรวดเร็วของข้อมูลและการติดต่อสื่อสาร

ส่วนความมั่นคงของคนในชาตินั้น สามารถพิจารณาได้จากความมั่นคงของมนุษย์ ซึ่งสหประชาชาติ ได้แบ่งประเภทความมั่นคงของมนุษย์ในรายงานการพัฒนาคนของประเทศไทยปี ๒๕๕๒ ออกเป็น ๖ มิติได้แก่ ความมั่นคงทางเศรษฐกิจ ความมั่นคงทางอาหาร ความมั่นคงทางสิ่งแวดล้อม ความมั่นคงทางสุขภาพ ความมั่นคงของปัจเจกบุคคล และความมั่นคงทางการเมือง (สำนักงานโครงการพัฒนาแห่งสหประชาชาติประจำประเทศไทย, ๒๕๕๓ : ๘)

๓. การรักษาความมั่นคงภายในราชอาณาจักร

ความมั่นคงภายในราชอาณาจักร หมายถึง การที่ชาติ หรือรัฐ มีเสถียรภาพ ประชาชนมีความปลอดภัยในชีวิตและทรัพย์สิน สังคมมีความสงบเรียบร้อย ปราศจากภัยคุกคาม ประเทศสามารถเดินหน้าพัฒนาไปสู่ความยั่งยืน (กองอำนวยการรักษาความมั่นคงภายใน ราชอาณาจักร, ๒๕๕๙ : ๑)

ตามพระราชบัญญัติการรักษาความมั่นคงภายในราชอาณาจักร พ.ศ.๒๕๕๑ ได้ให้ความหมายว่า ความมั่นคงภายในราชอาณาจักร หมายถึง ความสงบเรียบร้อยของประชาชน หรือความมั่นคงของรัฐ และได้ให้ความหมายการรักษาความมั่นคงภายในราชอาณาจักรว่า เป็นการดำเนินการเพื่อป้องกัน ควบคุม แก้ไข และฟื้นฟูสถานการณ์ใด ที่เป็นภัยหรืออาจเป็นภัยอันเกิดจากบุคคลหรือกลุ่มบุคคลที่ ก่อให้เกิดความไม่สงบสุข ทำลาย หรือทำความเสียหายต่อชีวิต ร่างกาย ทรัพย์สินของประชาชนหรือของรัฐ ให้กลับสู่สภาวะปกติเพื่อให้เกิดความสงบเรียบร้อยของประชาชน หรือความมั่นคงของรัฐ และเมื่อ ๑๕ สิงหาคม ๒๕๕๙ นายกรัฐมนตรี ในฐานะผู้อำนวยการกองอำนวยการรักษาความมั่นคงภายใน ราชอาณาจักรได้มีบัญชาให้ปรับปรุง พระราชบัญญัติการรักษาความมั่นคงภายในราชอาณาจักร พ.ศ.๒๕๕๑ ให้ ครอบคลุมภัยพิบัติจากธรรมชาติด้วย จากเดิมที่มีเฉพาะภัยจากมนุษย์ (ส่วนนโยบายและยุทธศาสตร์ความมั่นคง กองอำนวยการรักษาความมั่นคงภายในราชอาณาจักร, หนังสือราชการ, ๒๕๕๙)

ตามแผนพัฒนาเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติ ฉบับที่ ๑๒ (พ.ศ.๒๕๖๐ - ๒๕๖๔) ได้กล่าวถึงความมั่นคงภายในราชอาณาจักรไว้ว่าเป็น ความสงบในสังคม และดำรงไว้ซึ่งสถาบันหลักของชาติ รวมถึงความพร้อมในการรับมือภัยคุกคามทั้งการทหาร และภัยคุกคามอื่นๆ ความพร้อมในการปฏิบัติ ทั้งยามปกติและในสภาวะวิกฤติ จากภัยคุกคามด้านความมั่นคงทุกรูปแบบ และสาธารณภัยขนาดใหญ่ ที่กลไกปกติไม่สามารถรองรับได้ แผนพัฒนาเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติ ฉบับที่ ๑๒ (พ.ศ.๒๕๖๐ - ๒๕๖๔) มีแผนที่เกี่ยวข้องกับการรักษาความมั่นคงภายใน ทั้งในส่วนที่เพื่อให้เกิดความสงบในสังคมและดำรงไว้ ซึ่งสถาบันหลักของชาติ โดยสร้างจิตสำนึกของคนในชาติให้มีความหวงแหน และดำรงรักษาสถาบัน ชาติ ศาสนา พระมหากษัตริย์ เสริมสร้างความปรองดองของคนในชาติและมีกลไกในการตรวจสอบ

และพัฒนาภาคการเมือง การป้องกันและแก้ไขปัญหาคความไม่สงบในจังหวัดชายแดนภาคใต้ และในส่วนการพัฒนาเสริมสร้างศักยภาพการป้องกันประเทศเพื่อ ๑) การเตรียมความพร้อมในการรับมือภัยคุกคามทั้งการทหารและภัยคุกคามอื่นๆ โดยการพัฒนาศักยภาพและความพร้อมของกองทัพในการป้องกันและรักษาผลประโยชน์ของประเทศ ๒) การพัฒนาระบบงานด้านการข่าวที่มีประสิทธิภาพ มีกลไกเสริมสร้างความร่วมมือ ๓) การพัฒนาองค์ความรู้ ศักยภาพวิเคราะห์แนวโน้มภัยคุกคาม รวมทั้งจัดทำฐานข้อมูลด้านการข่าวที่มีความเชื่อมโยงระหว่างหน่วยงานภายในประเทศและต่างประเทศอย่างเป็นระบบ ให้มีความพร้อมในการสนับสนุนข้อมูลเพื่อเตรียมการรับมือภัยคุกคามด้านความมั่นคงทั้งในประเทศและในระดับนานาชาติ มีระบบเตรียมพร้อมและกลไกเผชิญเหตุที่มีประสิทธิภาพ ให้พร้อมในการปฏิบัติทั้งในยามปกติและในสถานการณ์วิกฤติ ทั้งจากภัยคุกคามด้านความมั่นคงและจากสาธารณภัยขนาดใหญ่ที่กลไกปกติไม่สามารถรองรับได้ ๔) การพัฒนาระบบรวบรวมและเชื่อมโยงข้อมูลด้านการก่อการร้าย ทั้งหน่วยงานภายในและหน่วยงานภายนอกประเทศเพื่อเป็นข้อมูลในการติดตาม วิเคราะห์และสังเคราะห์ความรู้ด้านการต่อต้านการก่อการร้ายและภัยคุกคามความมั่นคง ควบคู่กับการพัฒนาแนวทางที่เหมาะสมให้มีประสิทธิภาพและรองรับการปฏิบัติงานทุกภาคส่วน ๕) การพัฒนาอุตสาหกรรมป้องกันประเทศ (สำนักงานคณะกรรมการพัฒนาการเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติ, ออนไลน์, ๒๕๕๙)

๔. นโยบายความมั่นคงแห่งชาติ

๔.๑ นโยบายด้านความมั่นคงแห่งชาติ

สำนักงานสภาความมั่นคงแห่งชาติ (สมช.) ได้กำหนดกรอบในการดำเนินการตามนโยบายความมั่นคงแห่งชาติ ระยะ ๗ ปี พ.ศ. ๒๕๕๘ - ๒๕๖๔ โดยได้ประเมินสภาวะแวดล้อมทางภูมิรัฐศาสตร์ สถานการณ์ และความเปลี่ยนแปลงของบริบทความมั่นคง นำไปสู่การกำหนดทิศทางหลักในการดำเนินการเพื่อรักษาผลประโยชน์และความมั่นคงของประเทศ ทั้งนี้ได้กำหนดลำดับความสำคัญ โดยพิจารณาความเสี่ยงและผลกระทบต่อความมั่นคงที่เป็นแก่นหลักของชาติ ซึ่งส่งผลกระทบต่อความอยู่รอดปลอดภัยของชาติและส่งผลกระทบต่อ ความมั่นคงในด้านต่างๆ และภูมิคุ้มกันของชาติในภาพรวมเป็นเกณฑ์สำคัญ ประกอบด้วย ๑๖ ประเด็นนโยบายซึ่งได้ลำดับความสำคัญเพื่อให้การขับเคลื่อนนโยบายมีทิศทางที่ชัดเจน แบ่งเป็นสองส่วน คือ ส่วนที่ ๑ นโยบายเสริมสร้างความมั่นคงที่เป็นแก่นหลักของชาติ มุ่งการเสริมสร้างฐานรากความมั่นคง และเสริมสร้างสภาวะแวดล้อมที่สันติสุขในจังหวัดชายแดนภาคใต้ และส่วนที่ ๒ นโยบายความมั่นคงแห่งชาติทั่วไปมุ่งสร้างภูมิคุ้มกันของสังคมในทุกระดับให้พร้อมเผชิญปัญหาและภัยคุกคามต่างๆ รวมถึงการลดความเสี่ยงจากผลกระทบของภัยคุกคามดังกล่าวตลอดจนการเตรียมพร้อมเพื่อป้องกัน และแก้ไขปัญหาความมั่นคงอย่างรอบด้านมีความเข้มแข็งในการป้องกันประเทศและการเสริมสร้างสภาวะแวดล้อมระหว่างประเทศที่เอื้อต่อการรักษาผลประโยชน์ของชาติ (สำนักงานสภาความมั่นคงแห่งชาติ, ๒๕๕๘ : คำนำ)

นโยบายด้านความมั่นคงแห่งชาติ พ.ศ. ๒๕๕๘ - ๒๕๖๔ (สำนักงานสภาความมั่นคงแห่งชาติ, ๒๕๕๘ : ๑๑-๑๒) มีรายละเอียดดังนี้

๔.๑.๑ ส่วนที่ ๑ นโยบายเสริมสร้างความมั่นคงที่เป็นแก่นหลักของชาติ ได้แก่ การเสริมสร้างความมั่นคงของสถาบันหลักของชาติและการปกครองระบอบประชาธิปไตยอันมีพระมหากษัตริย์ทรงเป็นประมุข การสร้างความเป็นธรรม ความปรองดอง และความสมานฉันท์ในชาติ การป้องกัน และแก้ไขการก่อความไม่สงบในจังหวัดชายแดนภาคใต้

๔.๑.๒ ส่วนที่ ๒ นโยบายความมั่นคงแห่งชาติทั่วไป ได้แก่ การจัดระบบ การบริหารจัดการชายแดนเพื่อป้องกันและแก้ไขปัญหายุทธศาสตร์ การสร้างเสริมศักยภาพ การป้องกันและแก้ไขปัญหายุทธศาสตร์ การปกป้องรักษาผลประโยชน์แห่งชาติทางทะเล การจัดระบบป้องกันและแก้ไขปัญหายุทธศาสตร์ผู้หลบหนีเข้าเมือง การเสริมสร้างความเข้มแข็งและภูมิคุ้มกัน ความมั่นคงภายใน การเสริมสร้างความมั่นคงของชาติจากภัยการทุจริตคอร์รัปชัน การเสริมสร้างความมั่นคง ทางเทคโนโลยีสารสนเทศและไซเบอร์ การรักษาความมั่นคงของฐานทรัพยากรธรรมชาติ และสิ่งแวดล้อม การเสริมสร้างความมั่นคงทางพลังงานและอาหาร การพัฒนาระบบการเตรียมพร้อม แห่งชาติเพื่อเสริมสร้างความมั่นคงของชาติ การเสริมสร้างและพัฒนาศักยภาพการป้องกันประเทศ การพัฒนาระบบงานข่าวกรองให้มีประสิทธิภาพ และการเสริมสร้างคุณภาพในการดำเนิน ความสัมพันธ์ระหว่างประเทศ

ทั้งนี้ ให้ความสำคัญต่อการขับเคลื่อนนโยบายไปสู่การปฏิบัติในการกำหนด เจ้าภาพ หรือหน่วยรับผิดชอบให้ชัดเจน การขยายเครือข่ายภาคีด้านความมั่นคงและเปิดโอกาสให้ ทุกภาคส่วนเข้ามามีส่วนร่วมในการบริหารจัดการนโยบายทุกระดับอย่างมีประสิทธิภาพโดยเฉพาะ การแปลงนโยบายไปสู่การปฏิบัติ แต่ทั้งนี้ นโยบายความมั่นคงแห่งชาติทั้งสองส่วนต้องได้รับการ ขับเคลื่อนไปพร้อมกัน เพื่อให้เกิดภาพแห่งความสำเร็จโดยรวมและสามารถรักษาผลประโยชน์ แห่งชาติได้อย่างครบถ้วน ทั้งเสถียรภาพ ความเป็นปึกแผ่นของประเทศ และการมีจุดยืนที่ชัดเจน เหมาะสม ซึ่งจะทำให้ประเทศมีเกียรติและศักดิ์ศรีในประชาคมโลก กรอบความคิดหลักในการกำหนด นโยบาย ได้คำนึงถึงค่านิยมหลักของชาติซึ่งเป็นสิ่งที่คนในชาติจะต้องยึดถือและพึงรักษาไว้ร่วมกัน และผลประโยชน์แห่งชาติซึ่งเป็นความมุ่งประสงค์ของชาติที่จะทำให้ค่านิยมหลักของชาติดำรงอยู่ได้ อย่างมั่นคง ต่อเนื่อง (สำนักงานสภาความมั่นคงแห่งชาติ, ๒๕๕๘ : ๒๓-๒๔)

๔.๒ ยุทธศาสตร์ชาติ ๒๐ ปี พ.ศ. ๒๕๖๐ – ๒๕๗๙

การพัฒนาประเทศระยะ ๒๐ ปี มีเป้าหมายให้ประเทศไทยมีความมั่นคงใน เอกราช และอธิปไตย มีสถาบันชาติ ศาสนา พระมหากษัตริย์ที่เข้มแข็งเป็นศูนย์กลาง และเป็นที่ยึดเหนี่ยว จิตใจของประชาชน ระบบการเมืองที่มั่นคงเป็นกลไกที่นำไปสู่การบริหารประเทศที่ต่อเนื่องและ โปร่งใส ตามหลักธรรมาภิบาล สังคมมีความปรองดอง สามัคคี สามารถผนึกกำลังเพื่อการพัฒนา ประเทศ ชุมชนมีความเข้มแข็ง ครอบครัวมีความอบอุ่น มีความมั่นคงของอาหาร พลังงาน และน้ำ ประชาชนมีความมั่นคงในชีวิตและทรัพย์สิน โดยรัฐบาลได้กำหนดวิสัยทัศน์ของประเทศไทยว่า “ประเทศไทยมีความมั่นคง มั่งคั่ง ยั่งยืน เป็นประเทศพัฒนาแล้ว ด้วยการพัฒนาตามหลักปรัชญาของ เศรษฐกิจพอเพียง” โดยได้กำหนดกรอบยุทธศาสตร์ไว้ ๖ ด้าน ได้แก่ ๑) ยุทธศาสตร์ด้านความมั่นคง ๒) ยุทธศาสตร์ด้านการสร้างความสามารถในการแข่งขัน ๓) ยุทธศาสตร์การพัฒนาและเสริมสร้างศักยภาพคน ๔) ยุทธศาสตร์ด้านการสร้างโอกาสความเสมอภาคและเท่าเทียมกันทางสังคม ๕) ยุทธศาสตร์ด้านการ สร้างการเติบโตบนคุณภาพชีวิตที่เป็นมิตรกับสิ่งแวดล้อม ๖) ยุทธศาสตร์ด้านการปรับสมดุลและ พัฒนาระบบการบริหารจัดการภาครัฐ

ความมั่นคงมีผลต่อการพัฒนาประเทศในทุกมิติ ทั้งการเจริญเติบโตและความ มั่นคงทางเศรษฐกิจ ความเชื่อมั่นต่อนานาชาติทั้งด้านการลงทุน การท่องเที่ยว และความสงบสุขของสังคม เพื่อสร้างเสถียรภาพภายในประเทศด้วยการป้องกันภัยคุกคามจากภายนอก และการสร้างความเชื่อมั่น

ในอาเซียนและประชาคมโลก ยุทธศาสตร์ชาติ ๒๐ ปี จึงได้กำหนดกรอบแนวทางที่ให้ความสำคัญด้านความมั่นคง (กองอำนวยการรักษาความมั่นคงภายในราชอาณาจักร, ๒๕๕๙ : ๑๒) ดังนี้

๔.๒.๑ เสริมสร้างความมั่นคงของสถาบันหลักและการปกครองระบอบประชาธิปไตยอันมีพระมหากษัตริย์ทรงเป็นประมุข

๔.๒.๒ ปฏิรูปกลไกการบริหารประเทศและพัฒนาความมั่นคงทางการเมือง ขจัดคอร์รัปชัน สร้างความเชื่อมั่นในกระบวนการยุติธรรม

๔.๒.๓ การรักษาความมั่นคงภายในและความสงบเรียบร้อยภายใน ตลอดจนการบริหารจัดการความมั่นคงชายแดนและชายฝั่งทะเล

๔.๒.๔ การพัฒนาระบบ กลไก มาตรการและความร่วมมือระหว่าง ประเทศทุกระดับ และรักษาคุณภาพความสัมพันธ์กับประเทศ มหาอำนาจ เพื่อป้องกันและแก้ไขปัญหาความมั่นคงรูปแบบใหม่

๔.๒.๕ การพัฒนาเสริมสร้างศักยภาพการป้องกันประเทศ การรักษาความสงบเรียบร้อยภายในประเทศ สร้างความร่วมมือกับ ประเทศเพื่อนบ้านและมิตรประเทศ

๔.๒.๖ การพัฒนาระบบการเตรียมพร้อมแห่งชาติและระบบบริหารจัดการภัยพิบัติ รักษาความมั่นคงของฐานทรัพยากรธรรมชาติ สิ่งแวดล้อม

๔.๒.๗ การปรับกระบวนการทำงานของกลไกที่เกี่ยวข้องจากแนวตั้งสู่แนวระนาบมากขึ้น

๔.๓ นโยบายของรัฐบาล พลเอกประยุทธ์ จันทร์โอชา

เมื่อวันที่ ๑๒ กันยายน ๒๕๕๗ พลเอกประยุทธ์ จันทร์โอชา นายกรัฐมนตรี ได้แถลงนโยบายของรัฐบาลที่เกี่ยวกับด้านความมั่นคง (สำนักงานเลขาธิการคณะรัฐมนตรี, ออนไลน์, ๒๕๕๙) ได้แก่

๔.๓.๑ นโยบายการปกป้องและเชิดชูสถาบันพระมหากษัตริย์ จะใช้ มาตรการทางกฎหมายมาตรการทางสังคมจิตวิทยา และมาตรการทางระบบสื่อสารและเทคโนโลยีสารสนเทศในการดำเนินการกับผู้คานงัก ย่ำใจหรือประสงค์ร้าย มุ่งสันถวไมตรีของชาติ ตลอดจนเผยแพร่ความรู้ความเข้าใจที่ถูกต้องและเป็นจริงเกี่ยวกับสถาบันพระมหากษัตริย์และพระราชกรณียกิจเพื่อประชาชน ทั้งจะสนับสนุนโครงการทั้งหลายอันเนื่องมาจากพระราชดำริ ตลอดจนเร่งขยายผลตามโครงการและแบบอย่างที่ยังวางรากฐานไว้ ให้แพร่หลายเป็นที่ประจักษ์และเกิดประโยชน์ในวงกว้าง อันจะช่วยสร้างความสมบูรณ์พูนสุขแก่ประชาชนในที่สุด

๔.๓.๒ นโยบายการรักษาความมั่นคงของรัฐและการต่างประเทศ ในระยะเร่งด่วน รัฐบาลได้ให้ความสำคัญต่อการเตรียมพร้อมสู่ประชาคมการเมืองและความมั่นคงอาเซียนในกิจการ ๕ ด้านได้แก่ การบริหารจัดการชายแดน การสร้างความมั่นคงทางทะเล การแก้ไขปัญหาอาชญากรรมข้ามชาติ การสร้างความไว้วางใจกับประเทศเพื่อนบ้านและการเสริมสร้างในการปฏิบัติการทางการทหารร่วมกันของอาเซียน โดยเน้นความร่วมมือเพื่อป้องกัน แก้ไขข้อพิพาทต่างๆ และการแก้ไขปัญหาเส้นเขตแดนโดยใช้กลไกระดับทวิภาคีและพหุภาคีอเนกประสงค์แก้ไขปัญหาการใช้ความรุนแรงในจังหวัดชายแดนภาคใต้ โดยนำยุทธศาสตร์ เข้าใจ เข้าถึง และพัฒนา มาใช้ตามแนวทางกัลยาณมิตรแบบสันติวิธี ทั้งจะเพิ่มระดับปฏิสัมพันธ์กับต่างประเทศ และองค์การระหว่างประเทศที่อาจช่วยคลี่คลายปัญหาได้ พัฒนาและเสริมสร้างกองทัพและระบบป้องกันประเทศให้ทันสมัยมีความพร้อม

ในการรักษาอธิปไตย และผลประโยชน์ของชาติ ปลอดภัยจากการคุกคามทุกรูปแบบส่งเสริมและพัฒนา วิทยาศาสตร์และเทคโนโลยีเพื่อนำไปสู่การพึ่งพาตนเองในการผลิตอาวุธยุทโธปกรณ์ สามารถบูรณาการ ความร่วมมือระหว่างภาครัฐกับภาคเอกชนในอุตสาหกรรมป้องกันประเทศได้ เสริมสร้างความความสัมพันธ์ อันดีกับนานาประเทศบนหลักการที่ว่า นโยบายการต่างประเทศเป็นส่วนประกอบสำคัญของนโยบาย องค์กรรวมทั้งหมดในการบริหารราชการแผ่นดิน ไม่ว่าจะในด้านการเมือง เศรษฐกิจ หรือสังคม โดยจะนำ กลไกทางการทูตแบบบูรณาการมาใช้ให้เกิดประโยชน์สูงสุดแก่ประชาชนทั้ง ทางตรง และทางอ้อม เช่น การคุ้มครองดูแลคนไทยและผลประโยชน์ของคนไทยในต่างแดน การแลกเปลี่ยนทางการศึกษา วัฒนธรรม การค้า การพัฒนาทรัพยากรมนุษย์ และการเปิดโลกทัศน์ให้มีลักษณะสากล เป็นต้น

๔.๔ แผนพัฒนาด้านความมั่นคงของแผนพัฒนาเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติ ฉบับที่ ๑๒ (พ.ศ.๒๕๖๐-๒๕๖๔) (แผนพัฒนาเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติ ฉบับที่ ๑๒ (พ.ศ. ๒๕๖๐ - ๒๕๖๔), ๒๕๕๙ : ๒๘ - ๒๙) ให้ความสำคัญต่อการฟื้นฟูพื้นฐานด้านความมั่นคงที่เป็นปัจจัยสำคัญต่อการ พัฒนาทางเศรษฐกิจและสังคมของประเทศ โดยเฉพาะการอยู่ร่วมกันในสังคมอย่างสันติของผู้มีความเห็นต่าง ทางความคิดและอุดมการณ์ บนพื้นฐานของการปกครองระบอบประชาธิปไตยอันมีพระมหากษัตริย์เป็น ประมุข และการเตรียมการรับมือกับอาชญากรรมข้ามชาติซึ่งจะส่งผลกระทบต่ออย่างมีนัยยะสำคัญต่อ การพัฒนาเศรษฐกิจและสังคมของประเทศในระยะ ๒๐ ปีข้างหน้าโดยมีวัตถุประสงค์ดังนี้ ๑) เพื่อ เสริมสร้างความมั่นคงภายใน และป้องกันปัญหาภัยคุกคามที่เป็นอุปสรรคต่อการพัฒนาเศรษฐกิจและ สังคมของชาติ ๒) เพื่อสร้างความพร้อมและผนึกกำลังของทุกภาคส่วนให้มีขีดความสามารถในการ บริหารจัดการด้านความมั่นคง และมีศักยภาพในการป้องกันและแก้ไขสถานการณ์ที่เกิดจากภัยคุกคาม ทั้งภัยทางทหาร และภัยคุกคามอื่นๆ ๓) เพื่อสร้างความสอดคล้องระหว่างนโยบายด้านความมั่นคงให้ สันับสนุนเสถียรภาพและการเจริญเติบโตทางเศรษฐกิจ สังคม ทรัพยากรธรรมชาติและสิ่งแวดล้อมให้ สามารถพัฒนาไปในทิศทางเดียวกันได้อย่างมีประสิทธิภาพและ ๔) เพื่อเสริมสร้างความร่วมมือด้าน ความมั่นคงกับมิตรประเทศ ในการสนับสนุนการรักษาความสงบสุขและผลประโยชน์ของชาติ จากวัตถุประสงค์ของการพัฒนาด้านความมั่นคงดังกล่าว สามารถกำหนดแนวทางการพัฒนา ดังนี้

๔.๔.๑ การรักษาความมั่นคงภายในราชอาณาจักร เพื่อให้เกิดความสงบ ในสังคม และธำรงไว้ซึ่งสถาบันหลักของชาติ โดยสร้างจิตสำนึกของคนในชาติให้มีความหวงแหน เสริมสร้างความปรองดองของคนในชาติ และมีกลไกในการตรวจสอบและพัฒนาภาคการเมือง รวมทั้ง ป้องกันและแก้ไขปัญหาความไม่สงบในจังหวัดชายแดนภาคใต้

๔.๔.๒ การพัฒนาเสริมสร้างศักยภาพการป้องกันประเทศ เพื่อเตรียมความ พร้อมในการรับมือภัยคุกคาม ทั้งการทหาร และภัยคุกคามอื่นๆ โดยพัฒนาศักยภาพและความพร้อม ของกองทัพ พัฒนาระบบงานด้านการข่าวที่มีประสิทธิภาพ มีระบบเตรียมพร้อมและกลไกเผชิญเหตุที่มี ประสิทธิภาพ พัฒนาระบบรวบรวมและเชื่อมโยงข้อมูลด้านการก่อการร้ายทั้งหน่วยงานภายในและ หน่วยงานภายนอกประเทศ และพัฒนาอุตสาหกรรมป้องกันประเทศ

๔.๔.๓ การส่งเสริมความร่วมมือกับต่างประเทศด้านความมั่นคง เพื่อบูรณาการ ความร่วมมือกับมิตรประเทศ เพื่อผลประโยชน์ทางเศรษฐกิจ สังคม และการป้องกันภัยคุกคามข้ามชาติโดย ดำเนินความสัมพันธ์กับต่างประเทศอย่างสมดุล เสริมสร้างความไว้วางใจกับประเทศเพื่อนบ้าน และส่งเสริมความร่วมมือในการบริหารจัดการความมั่นคงตามแนวชายแดน ดำเนินบทบาทเชิงรุก

และใช้กรอบความร่วมมือระหว่างประเทศทั้งระดับภูมิภาคและพหุภาคี อีกทั้งพัฒนาระบบการเก็บรักษาข้อมูลส่วนบุคคลด้านไซเบอร์

๔.๔.๔ การรักษาความมั่นคงและผลประโยชน์ของชาติทางทะเล เพื่อคงไว้ซึ่งประโยชน์ทางเศรษฐกิจ สังคม และความมั่นคงของชาติเหนืออาณาเขตทางทะเลโดยเสริมสร้างความร่วมมือในการรักษาความมั่นคงทางทะเลทั้งภายในประเทศและต่างประเทศแก้ไขปัญหาการแย่งชิงทรัพยากรโดยรักษาความมั่นคงของฐานทรัพยากรธรรมชาติและสิ่งแวดล้อมทางทะเล และพัฒนาสร้างการรับรู้และความเข้าใจเกี่ยวกับคุณค่าของทะเล การใช้ประโยชน์จากทะเล

๔.๔.๕ การบริหารจัดการความมั่นคงเพื่อการพัฒนา เพื่อให้เกิดความสอดคล้องกันระหว่างแผนงานที่เกี่ยวข้องกับความมั่นคงการพัฒนาภายใต้การมีส่วนร่วมของภาคประชาชนโดยปรับปรุงระบบติดตาม เฝ้าระวัง ศึกษา วิเคราะห์และประเมินสถานการณ์ด้านความมั่นคงเพิ่มประสิทธิภาพในการป้องกันภัยคุกคามในรูปแบบต่างๆ และพัฒนากลไกด้านความมั่นคงและระบบการขับเคลื่อนแผนงานต่างๆ ให้พร้อมรับสถานการณ์ทั้งระดับชาติและระดับพื้นที่

๕. กำลังอำนาจของชาติ (National Power)

กำลังอำนาจแห่งชาติ หรือพลังอำนาจของชาติ หมายถึง ความสามารถของรัฐประเทศในอันที่จะก่อให้เกิดอิทธิพลแก่รัฐ ประเทศอื่นๆ ความสามารถในการชักจูงให้ชาติอื่นกระทำการใดๆ ตามที่ตนปรารถนาหรือเป็นผลให้เกิดความกดดันจนบรรลู่วัตถุประสงค์ทางการเมืองของชาติ กำลังหรือขีดความสามารถของชาติในการทำให้ผลประโยชน์ของชาติบรรลุผล โดยปัจจัยของกำลังอำนาจ ได้แก่ ๑) ภูมิศาสตร์ของประเทศ ๒) อุดมการณ์ของชาติและภาวะผู้นำของชาติ ๓) ความสัมพันธ์ทางการทูต ๔) การเศรษฐกิจ ๕) ลักษณะประจำชาติ ๖) ความเชื่อ ศาสนา จริยธรรม และความจงรักภักดี ๗) ประชากร ๘) การศึกษา ๙) กำลังทหาร ๑๐) ความสามารถทางวิชาการ วิทยาศาสตร์และเทคโนโลยี ๑๑) ทรัพยากรธรรมชาติและสิ่งแวดล้อม ๑๒) การพลังงาน ๑๓) การบริหารจัดการข้อมูลข่าวสารสาธารณะ สำหรับปัจจัยกำหนดกำลังอำนาจนั้น นอกจากจะประกอบด้วยขนาดของเศรษฐกิจ ขนาดของประเทศ ระดับเทคโนโลยี ยุทธูปกรณ์ทางทหาร แล้วยังมีปัจจัยของประชากรทั้งด้านคุณภาพและปริมาณ การบริหารองค์การด้วยความโปร่งใสอย่างมีประสิทธิภาพ เนื่องจากทรัพยากรมนุษย์ที่มีคุณภาพมีส่วนสำคัญในการกำหนดกำลังอำนาจของชาติ (วิทยาลัยป้องกันราชอาณาจักร, ๒๕๕๕ : ๙-๑๑)

เมื่อพิจารณาในกรอบของประเทศ หรือระดับชาติจะเห็นได้ว่า พลังอำนาจแห่งชาติ หรือขีดความสามารถของชาติ คือ ความสามารถของรัฐหนึ่งที่จะก่ออิทธิพลแก่รัฐอื่นๆ ที่สำคัญประเทศต่างๆ ย่อมจะมีพลังอำนาจแห่งชาติไม่เท่ากัน ประเทศที่มีพลังอำนาจมาก เช่น ประเทศมหาอำนาจ ไม่ว่าจะเป็น สหรัฐ หรือ จีนก็ตาม ก็มักจะมีอิทธิพลต่อประเทศที่มีพลังอำนาจหรือขีดความสามารถของชาติที่น้อยกว่า โดยเฉพาะประเทศกำลังพัฒนาหรือประเทศที่ด้อยพัฒนา สิ่งสำคัญเมื่อพิจารณาพลังอำนาจ หรือขีดความสามารถของชาติ ไม่อาจแยกจากแนวคิดเชิงยุทธศาสตร์ได้ ดังนั้น เมื่อพิจารณาในเรื่องพลังอำนาจหรือขีดความสามารถของชาติ จะพบว่า องค์ประกอบที่สำคัญของพลังอำนาจ และขีดความสามารถ จะประกอบไปด้วย พลังอำนาจ และขีดความสามารถของชาติ ในด้านการเมือง เศรษฐกิจ สังคม การทหาร การป้องกันประเทศ วิทยาศาสตร์เทคโนโลยีและการพลังงาน นอกจากนี้เมื่อพิจารณา พลังอำนาจและขีดความสามารถของ

ชาติจะต้องคำนึงถึงพลังอำนาจทั้งที่เป็นรูปธรรม และนามธรรม โดยเฉพาะในเรื่องความคิด ความเชื่อทัศนคติต่างๆ ของประชาชนในสังคมด้วยเช่นกัน เพราะพลังอำนาจในด้านนามธรรมจะมีผลกระทบที่อยู่ในระดับลึก ต่อความมั่นคงของชาติ (พจน์ พงศ์สุวรรณ, ๒๕๓๖ : ๖๐-๖๔)

๖. กระบวนทัศน์ความมั่นคงที่เปลี่ยนแปลง

ในห้วงเวลาหลังสงครามโลกครั้งที่ ๒ จนถึงยุคสงครามเย็น รูปแบบสำคัญของความมั่นคงจะประกอบไปด้วย ความมั่นคงแบบร่วมกัน (Collective Security) ซึ่งเน้นการร่วมมือกัน โดยมีแนวคิดพื้นฐานหลัก คือ การร่วมมือกันของประเทศต่างๆ เพื่อต่อต้านประเทศใดหรือกลุ่มประเทศใดประเทศหนึ่ง อย่างไรก็ตาม แม้ว่าในระบบความมั่นคงร่วมกัน ทุกประเทศจะมีอิสระในการดำเนินนโยบายในด้านต่างๆ ทั้งการเมืองภายในหรือระหว่างประเทศ ที่เป็นอิสระต่อกัน แต่ก็พร้อมที่จะเข้าร่วมในการทำสงครามร่วมกัน หากประเทศใดประเทศหนึ่งถูกรุกราน ก็จะถือว่าเป็นการรุกรานประเทศที่ร่วมมือกันอยู่ด้วย โครงสร้างของการจัดการความมั่นคงร่วมกันที่เห็นได้ชัดเจน ก็คือ การการจัดตั้งองค์การสหประชาชาติ (United Nations) ซึ่งแม้ว่าองค์การสหประชาชาติจะไม่สามารถจัดการกับความมั่นคงได้อย่างสมบูรณ์แบบ แต่องค์การสหประชาชาติก็ได้ใช้แนวคิดของความมั่นคงร่วมกันได้ถึงสองครั้ง ได้แก่ กรณีของสงครามเกาหลี ใน พ.ศ.๒๔๙๓ และกรณีของสงครามอ่าวเปอร์เซียครั้งแรกใน พ.ศ.๒๕๓๔ ผลจากรูปแบบของความมั่นคงร่วมกันนี้ ได้นำไปสู่การจัดการด้านความมั่นคงในลักษณะของการป้องกันร่วมกัน (Collective Defense) ซึ่งเป็นอีกรูปแบบหนึ่งของการแสวงหาความร่วมมือด้านความมั่นคงร่วมกันระหว่างประเทศเล็กกับประเทศใหญ่ ดังเช่น ในกรณีขององค์การสนธิสัญญาแอตแลนติกเหนือ (NATO) หรือในกรณีของภูมิภาคเอเชียตะวันออกเฉียงใต้ มีองค์การสนธิสัญญาป้องกันเอเชียตะวันออกเฉียงใต้ (Southeast Asia Treaty Organization : SEATO) เป็นต้น (จุลชีพ ชินวรรโณ, ๒๕๔๗ : ๕๑-๕๓)

ในยุคสงครามเย็น ความมั่นคงของชาติหรือความมั่นคงของรัฐ (National Security/State Security) ถูกให้ความหมายถึงความมั่นคงที่เกิดจากภัยคุกคามทางทหารจากชาติที่นำจะเป็นศัตรู ซึ่งเป็นความมั่นคงร่วม หรือความมั่นคงแบบสามัญ (Common Security) โดยให้ความสำคัญในการลดอาวุธทำลายล้างสูง (Weapon of Mass Destruction : WMD) โดยการเปลี่ยนการแข่งขันการสะสมอาวุธไปสู่การสร้างร่วมมือทางเศรษฐกิจของประเทศมหาอำนาจและประเทศต่างๆ ในโลก แต่เป้าหมายที่สำคัญยังคงเป็นเรื่องการป้องกันประเทศทางด้านทหารเป็นหลักเช่นเดิม (นเรศน์ วงศ์สุวรรณ, ๒๕๕๔ : ๘-๑๑)

แนวคิดของความมั่นคงร่วมกัน กับความมั่นคงร่วม มีลักษณะที่สอดคล้องกันอยู่คือทั้งสองรูปแบบยังคงอิงอยู่กับภัยคุกคามทางทหารเป็นส่วนใหญ่ แต่แนวคิดด้านความมั่นคงร่วมหรือความมั่นคงแบบสามัญได้ขยายไปสู่การพึ่งพาอาศัยซึ่งกันและกันในด้านความมั่นคงแนวความคิดนี้เกิดขึ้นครั้งแรกในยุโรป หลังจากการประชุมการลดอาวุธและความมั่นคง (Independent Commission on Disarmament and Security Issues) ในปี พ.ศ. ๒๕๒๕ ซึ่งการประชุมนี้มีวัตถุประสงค์ที่จะป้องกันความขัดแย้งกันด้วยอาวุธนิวเคลียร์ และมีรายงานเรื่อง Common Security : A Blueprint for Survival ของอดีตนายกรัฐมนตรีสวีเดน ที่กล่าวถึงหลักการ ๖ ประการของความมั่นคงสามัญ ได้แก่ ๑) ทุกชาติมีสิทธิตามกฎหมายในเรื่องความมั่นคงของชาติ ๒) กำลังทหารมิใช่เครื่องมือในการแก้ปัญหาความขัดแย้งระหว่างชาติที่ถูกต้องตามกฎหมาย ๓) ในการดำเนินนโยบายต่างประเทศของนานาชาติ จะต้องมีการยับยั้งชั่งใจต่อการกระทำที่อาจก่อให้เกิดความรุนแรงได้ ๔) ความมั่นคงมิได้เกิดจากการใช้กำลังทหาร

ที่เหนือกว่า ๕) การปรับลดกำลังและจำกัดขีดความสามารถทหารมีความจำเป็นสำหรับความมั่นคงสามัญ
 ๖) ทุกชาติต้องหลีกเลี่ยงการนำเอาเหตุการณ์ทางการเมืองเชื่อมโยงกับการเจรจาอาวุธ และต่อมารัสเซีย
 โดย นาย มิคาเอล กาบาชอบ ได้กล่าวสุนทรพจน์ที่เกี่ยวกับการเชื่อมั่นต่อกันของสมาชิกต่อที่ประชุม
 Helsinki ในปี ค.ศ.๑๙๘๔ (พ.ศ. ๒๕๒๗) โดยมีเนื้อหาที่เกี่ยวข้องกับการชักชวนให้มีความร่วมมือ
 ทางเศรษฐกิจและมุ่งไปที่ความพยายามในการลดอาวุธ (วิชัย ชูเชิด, ๒๕๔๗ : ๕)

จากยุคสงครามเย็นที่โลกแบ่งเป็นสองขั้ว (Bipolar World) จนเป็นโลกหลายขั้ว (Multipolar World) ในปัจจุบัน ความมั่นคงในโลกมีความเชื่อมโยงกัน มีการพึ่งพาอาศัยกันมากยิ่งขึ้น (Interdependence) เราต้องเผชิญปัญหาสำคัญๆ ที่มีผลกระทบต่อเสถียรภาพของโลกไม่ว่าจะเป็นในรูปแบบของภัยคุกคามดั้งเดิม (Traditional Threats) เช่น ปัญหาความขัดแย้งต่างๆ ในทะเลจีนใต้ และคาบสมุทรเกาหลี รวมไปถึงภัยคุกคามรูปแบบใหม่ (Non-traditional Threats) ซึ่งเป็นภัยคุกคามที่เผชิญเหมือนกันทั่วโลก (Global Common) เช่น ความขัดแย้งทางการเมือง เศรษฐกิจ และสังคม ประชาธิปไตยที่ยังไม่สมบูรณ์และไม่มีธรรมาภิบาล ความไม่มั่นคงทางพลังงานและอาหาร ภัยพิบัติ โรคระบาด การก่อการร้ายข้ามชาติ ยาเสพติดข้ามชาติ ภาวะโลกร้อน ปัญหาหมอกควัน ข้ามแดน อาชญากรรมไซเบอร์ การประมงผิดกฎหมาย การค้ามนุษย์ การย้ายถิ่นฐานแบบไม่ปกติ สังคมผู้สูงอายุ เป็นต้น ด้วยเหตุนี้ บริบททางการเมือง สังคม เศรษฐกิจ การทหาร และการป้องกันประเทศเปลี่ยนแปลงอย่างสิ้นเชิง ดังนั้นกระบวนการทัศน์ที่จะใช้ในการบริหารงานความมั่นคงจะเปลี่ยนแปลงไปจากเดิมเช่นกัน การรักษาสมดุลด้านความมั่นคงจึงทำได้ยากขึ้นในปัจจุบัน (ประยุทธ์ จันทร์โอชา, ปาฐกถา, ๒๕๕๙ ; นเรศน์ วงศ์สุวรรณ, ๒๕๕๔ : ๘-๑๑)

การเปลี่ยนแปลงดังกล่าวส่งผลให้ชุดความรู้ต่างๆ ที่ใช้ในยุคสงครามเย็นไม่สามารถใช้ในการอธิบายปรากฏการณ์ของการบริหารจัดการความมั่นคงในยุคหลังสงครามเย็น หรือยุคโลกาภิวัตน์ได้ อีกทั้งการเปลี่ยนแปลงอย่างก้าวกระโดดในปัจจุบันซึ่งเป็นยุคดิจิทัล กระบวนทัศน์ของงานความมั่นคงจึงเปลี่ยนไปจากเดิมเช่นกัน ความหมายของความมั่นคงได้รวมเอาความมั่นคงของมนุษย์ ความมั่นคงของชุมชนและสังคม ความมั่นคงทางพลังงาน ความมั่นคงทางสิ่งแวดล้อม ความมั่นคงทางไซเบอร์ และรวมถึงความมั่นคงของรัฐ ซึ่งมีผู้ที่เกี่ยวข้องกับความมั่นคงมากขึ้นทั้งภาครัฐ (State Actors) และที่ไม่ใช่ภาครัฐ (Non-State Actors) ความมั่นคงมีหลายมิติมากขึ้นต้องอาศัยความร่วมมือจากหลายฝ่ายมากขึ้น มิได้ยึดติดกับมิติด้านการทหารอย่างเช่นที่ผ่านมา (นเรศน์ วงศ์สุวรรณ, ๒๕๕๔ : ๘-๑๑ ; Creswell, 1994 : 4-5)

จากประเด็นต่างๆ ที่กล่าวมานี้สอดคล้องกับแนวคิดหนึ่งที่เกี่ยวข้องกับการศึกษาความมั่นคงอย่างรอบด้าน เรียกว่า ความมั่นคงแบบเบ็ดเสร็จ (Comprehensive Security) ซึ่งเป็นแนวความคิดใหม่ที่เกิดขึ้นในช่วงปลายของยุคสงครามเย็น สาระสำคัญของแนวคิดนี้ได้ให้ความหมายของความมั่นคงให้มีลักษณะเป็นองค์รวม ครอบคลุมในทุกมิติ ไม่ว่าจะภัยคุกคามจะมาจากมิติทางการเมืองหรือไม่ก็ตาม รวมถึงการดำเนินมาตรการเพื่อแก้ไขปัญหาด้านความมั่นคงใหม่นี้ จะต้องอาศัยมาตรการทั้งการทหารและมีใช้การทหารอย่างเป็นองค์รวมด้วยเช่นกัน ประเด็นที่สำคัญคือ การคำนึงถึง “องค์การด้านความมั่นคงรูปแบบใหม่” ที่จะเข้ามาบริหารจัดการกับความมั่นคงอย่างเป็นองค์รวม (จุลชีพ ชินวรรโณ, ๒๕๔๗ : ๕๑-๕๖ ; Snyder, 1999 : 4)

การสร้างความร่วมมือระหว่างผู้คนในทุกภาคส่วนของสังคมก็จะเป็นสิ่งสำคัญอีกประการหนึ่งของการบริหารจัดการความมั่นคงในยุคนี้ ทำให้แนวคิดของ “ความมั่นคงแบบร่วมมือกัน” (Cooperative Security) เป็นอีกแนวคิดหนึ่งที่สำคัญต่อความมั่นคงในกระบวนทัศน์ใหม่ ทั้งนี้แนวคิดของความมั่นคงแบบร่วมมือกันได้สร้างแนวคิดของความมั่นคงสู่แนวคิดใหม่ ที่มีความเกี่ยวข้องกับความมั่นคงทางเศรษฐกิจ การเมือง สังคม และสิ่งแวดล้อม หรือแม้แต่ปัญหาอาชญากรรมข้ามชาติ อย่างเป็นองค์รวม นอกจากนี้ในส่วนของผู้ที่เกี่ยวข้องกับการบริหารงานด้านความมั่นคง จะมีทั้งในส่วนที่เป็นรัฐ และกลุ่มคนที่มีใช้รัฐ เช่น องค์การเพื่อสธารณะ องค์การระหว่างประเทศต่างๆ หรือแม้แต่บริษัทข้ามชาติ ทั้งนี้ภายใต้รูปแบบของความมั่นคง และภัยคุกคามรูปแบบใหม่ การแก้ไขปัญหาและการบริหารจัดการด้านความมั่นคงไม่สามารถใช้ฝ่ายใดฝ่ายเดียวได้ แต่จะต้องอาศัยความร่วมมือจากหลายฝ่ายเข้าร่วมในการแก้ไขปัญหา และบริหารจัดการด้านความมั่นคงรูปแบบใหม่นี้ จากสิ่งที่กล่าวมา จะเห็นได้ว่า ความมั่นคงมีการเปลี่ยนแปลงอย่างพลวัตโดยเฉพาะกระบวนทัศน์ด้านความมั่นคงที่เปลี่ยนแปลงจากความมั่นคงร่วมกัน ความมั่นคงแบบสามัญ ไปสู่ความมั่นคงแบบเบ็ดเสร็จ ผลของการเปลี่ยนแปลงดังกล่าวได้แสดงให้เห็นถึงการเปลี่ยนแปลงเชิงกระบวนการบริหารจัดการความมั่นคง วิธีการ และผลลัพธ์ของการบริหารจัดการความมั่นคงรูปแบบใหม่ (นเรศน์ วงศ์สุวรรณ, ๒๕๕๔ : ๓๑-๓๖)

สรุปได้ว่า ห้วงทศวรรษที่ผ่านมา โลกมีการเปลี่ยนแปลงอย่างรวดเร็วจากการพัฒนาในด้านต่างๆ ทั้งสังคม เศรษฐกิจ การเมือง วิทยาศาสตร์และเทคโนโลยี โดยเฉพาะอย่างยิ่งด้านเทคโนโลยีสารสนเทศ โลกได้รวมกันเป็นหนึ่งเดียว ไม่มีข้อจำกัดของเวลาและระยะทางอีกต่อไป กระบวนทัศน์ความมั่นคงได้เปลี่ยนไปสู่ความเป็นองค์รวม หรือแบบเบ็ดเสร็จ ดังนั้นการบริหารจัดการความมั่นคงภายในของไทยเอง จำเป็นอย่างยิ่งที่จะต้องมีการปรับเปลี่ยนกระบวนทัศน์ไปสู่ความมั่นคงแบบเบ็ดเสร็จ ซึ่งส่งผลต่อการสร้างองค์ความรู้ การบริหารจัดการอย่างเป็นองค์รวม ในการรักษาสมดุลด้านความมั่นคงเพื่อเผชิญต่อภัยคุกคามที่เปลี่ยนแปลงไป

แนวคิดเกี่ยวกับการบริหารจัดการภาครัฐที่เกี่ยวกับความมั่นคง

การบริหาร (Administration) เป็นการดำเนินงานหรือการกระทำที่ต้องปฏิสัมพันธ์ระหว่างบุคคลผู้ทำงานร่วมกัน ส่วนผลที่เกิดขึ้นหมายถึงการบริหารเรื่องนั้นๆ โดยมีกิจกรรมที่มีการกระทำร่วมกันอย่างรู้ตัว หรือการดำเนินงานให้ลุล่วงตามวัตถุประสงค์ที่ตั้งไว้โดยอาศัยปัจจัยทั้งหลายได้แก่ คน เงิน วัสดุ อุปกรณ์ และเครื่องมือ ในการปฏิบัติงานนั้น (Gorge Berkley อ้างใน สมพร เฟื่องจันทร์, ๒๕๔๗ : ๓๒)

ส่วนการจัดการ (Management) เป็นกระบวนการของการวางแผน การจัดองค์การ การดำเนินงานและการควบคุม การใช้ทรัพยากรทางด้านบุคคล งบประมาณ ข้อมูลข่าวสาร และสิ่งก่อสร้างทางกายภาพ เพื่อบรรลุจุดมุ่งหมายขององค์กรในลักษณะที่มีประสิทธิภาพ ประสิทธิผล (Griffin Ricky อ้างใน สมพร เฟื่องจันทร์, ๒๕๔๗ : ๓๒)

การจัดการมีความเกี่ยวข้องโดยตรงกับทรัพยากรทางการบริหาร ความมีประสิทธิภาพทางการจัดการ (Managerial Efficiency) หมายถึงการที่ผู้บริหารใช้ความสามารถในการกระทำสิ่งต่างๆ ในองค์การให้เกิดผลตามเป้าหมายที่กำหนด โดยใช้ทรัพยากรทางการบริหารจำนวนน้อย แต่ผลลัพธ์ที่ได้มีมากกว่าทรัพยากรที่ใช้ไป ความมีประสิทธิภาพทางการจัดการ (Managerial Effectiveness) หมายถึง การดำเนินงานโดยใช้ทรัพยากรให้เหมาะสมกับผลผลิต ได้ตามเป้าหมายที่ต้องการ

การบริหารในปัจจุบันควรวิเคราะห์สภาพแวดล้อมองค์การ และประยุกต์ใช้แผนการบริหารให้สอดคล้องกับสภาพแวดล้อม โดยการปรับประยุกต์การวางแผน การจัดองค์การ การนำและการควบคุม (เนตรพิณณา ยาวีราช, ๒๕๔๘ : ๒-๓)

จากคำนิยามของการบริหาร และการจัดการที่กล่าวมาแล้วนั้น จะเห็นว่าเป็นคำที่มีความหมายใกล้เคียงกัน บางครั้งใช้ควบคู่กัน มีความซับซ้อนของทั้งมนุษย์ และองค์การ มีการดำเนินงานเพื่อให้เกิดผล เช่น ผลด้านความมั่นคง จะเป็นการบริหารจัดการความมั่นคง เป็นต้น

๑. การบริหารจัดการภาครัฐแนวใหม่

ภายใต้บริบทของสภาพแวดล้อมที่เปลี่ยนแปลงอยู่ตลอดเวลา ตั้งแต่ยุคหลังทันสมัย (Post Modern Era) หรือยุคสงครามเย็นมาจนถึงปัจจุบัน โลกเผชิญความเสี่ยงหลายด้าน ทั้งด้านเศรษฐกิจ (Economic Risks) เช่น ภาวะเศรษฐกิจตกต่ำทั่วโลก ความเสี่ยงทางด้านภูมิศาสตร์ หรือภูมิศาสตร์การเมือง (Geopolitical Risks) เช่น การก่อการร้าย ความเสี่ยงทางด้านสภาพแวดล้อม (Environmental Risks) เช่น ปัญหามลพิษจากธรรมชาติ การเปลี่ยนแปลงของสภาพภูมิอากาศ ความเสี่ยงด้านสังคม (Societal Risks) เช่น โรคระบาดที่พัฒนาอย่างรวดเร็ว หรือโรคที่เคยหายสาบสูญไปอาจจะกลับมาพร้อมกับแรงงานต่างด้าว รวมทั้งการก้าวเข้าสู่โลกาภิวัตน์ที่ความก้าวหน้าทางเทคโนโลยี ได้ทำให้ระยะห่างของเวลาและสถานที่แคบลง จนทำให้เกิดความเสี่ยงทางด้านเทคโนโลยี (Technological Risks) เป็นต้น ซึ่งภายใต้บริบทดังกล่าวได้สร้างผลกระทบกับการบริหารจัดการขององค์การ โดยเป็นทั้งโอกาส และภัยคุกคาม นำไปสู่การจัดการภาครัฐแนวใหม่ (New Public Management : NPM) ซึ่งเป็นกระแสการบริหารจัดการแบบใหม่ คือ การมุ่งแสวงหาประสิทธิภาพในการทำงาน (Efficiency Drive) การมุ่งสู่ความเป็นเลิศ (In Search of Excellence) เพื่อการเพิ่มประสิทธิผล การเพิ่มความคุ้มค่า การพัฒนาองค์การโดยการลดขนาดภารกิจ หรือจัดกลุ่มภารกิจ การลดจำนวนคน (Downsizing and Decentralization) รวมถึงการกระจายงานให้ภาคท้องถิ่น ภาคเอกชน ภาคประชาสังคมเข้ามามีส่วนร่วม และการมุ่งเน้นการให้บริการประชาชนโดยการคำนึงถึงคุณภาพ (Public Service Orientation) ทำให้ระบบราชการหรือการบริหารจัดการจากภาครัฐเพียงอย่างเดียวไม่สามารถตอบสนองและแก้ปัญหาที่เกิดขึ้นได้อย่างเต็มที่ จึงทำให้ระบบราชการต้องมีการทบทวนและเปลี่ยนแปลงการบริหารจัดการของตนเอง (Rethinking Government) โดยภาครัฐต้องทบทวนว่าจะสามารถปรับแนวทางการบริหารจัดการอย่างไรท่ามกลางสภาพแวดล้อมและความเสี่ยงที่เปลี่ยนแปลงไป (เรืองวิทย์ เกษสุวรรณ, ๒๕๕๕ : ๗-๘ ; อนงค์ทิพย์ เอกแสงศรี, ออนไลน์, ๒๕๕๙)

ในยุคหลังนั้น มีการเปลี่ยนแปลงสภาพแวดล้อมอย่างรวดเร็ว จึงมีแนวความคิดการบริหารจัดการเชิงยุทธศาสตร์ (Strategic Management) ซึ่งเป็นแนวคิดที่สอดคล้องกับการจัดการภาครัฐแนวใหม่ (New Public Management : NPM) โดยเป็นกระบวนการในการบริหารเพื่อให้บรรลุภารกิจขององค์การอยู่บนแนวคิดที่ว่า องค์การต้องกำหนดจุดยืนขององค์การเพื่อวางยุทธศาสตร์ให้ชัดเจน (ทศพร ศิริสัมพันธ์, ออนไลน์, ๒๕๕๙) และนำไปสู่การบริหารจัดการที่สอดคล้องกันสามารถกำกับ ติดตาม และประเมินผลการดำเนินงาน ตลอดจนทบทวนสถานการณ์ เพื่อปรับยุทธศาสตร์ให้รองรับสถานการณ์ที่เปลี่ยนแปลงไป

๒. การบริหารจัดการเชิงยุทธศาสตร์

การบริหารจัดการเชิงยุทธศาสตร์ เป็นการบริหารจัดการภาครัฐในยุคหลังทันสมัย ที่มีตัวชี้วัดความสำเร็จที่ชัดเจน ได้แก่ ประสิทธิภาพ ประสิทธิภาพของการปฏิบัติ คุณภาพการให้บริการ และการพัฒนาองค์กร โดยการบริหารจัดการเชิงยุทธศาสตร์แบ่งขั้นตอนการดำเนินงานออกเป็น ๓ ขั้นตอน (ทศพร ศิริสัมพันธ์, ออนไลน์, ๒๕๕๙ ; บุญเกียรติ ชิวตระกูลกิจ, ๒๕๕๙ : ๑๗๗ - ๒๐๔) คือ

๒.๑ การวางแผนเชิงยุทธศาสตร์ (Strategy Formulation)

การวางแผนเชิงยุทธศาสตร์เป็นเรื่องของการกำหนดวิสัยทัศน์ ประเด็นยุทธศาสตร์ เป้าประสงค์ ตัวชี้วัด/ค่าเป้าหมาย กลยุทธ์ Strategy Map ในกระบวนการวางแผนเชิงยุทธศาสตร์ จะต้องตอบประเด็นคำถามหลักในการวางแผนเชิงยุทธศาสตร์ในเรื่องการกำหนดทิศทางขององค์กรว่าจะไปในทิศทางใดโดยการกำหนดวิสัยทัศน์ ภารกิจ (Vision & Mission Statement) การตรวจสอบสภาพแวดล้อมเป็นอย่างไร โดยการวิเคราะห์สภาพแวดล้อม และสถานการณ์ทั้งภายในและภายนอก (internal & External Analysis) และการวิเคราะห์หาจุดอ่อน จุดแข็ง โอกาส ภัยคุกคามต่าง ๆ ทั้งนี้ อาจวิเคราะห์สภาพแวดล้อมก่อนที่จะกำหนดทิศทางขององค์กรก็ได้ และสุดท้ายการวางแผนว่าเราจะไปถึงจุดหมายได้อย่างไร โดยการวางกลยุทธ์ หรือแนวทางการดำเนินงาน (Strategies) เพื่อให้บรรลุในสิ่งที่เราต้องการจะทำ

การกำหนดยุทธศาสตร์มี ๓ ระดับคือ ๑) ยุทธศาสตร์ระดับองค์การ (Directional Strategy) ซึ่งเป็นการบอกทิศทางขององค์กรว่า ได้ทุ่มทรัพยากรเพื่อผลักดันให้องค์การพุ่งทะยานไปข้างหน้า หรือชะลอการเติบโต ยุทธศาสตร์ระดับองค์การ จะครอบคลุมเรื่องสำคัญ ๓ เรื่อง คือ องค์กรจะมุ่งเน้นไปทางใด ระหว่างการเจริญเติบโต (Growth) การหดตัว (Retrenchment) และการอยู่กับที่ (Stability) องค์กรจะจัดสรรทรัพยากรที่มีอยู่อย่างไร (Portfolio Strategy) องค์กรจะช่วยเหลือกิจการหน่วยงานอย่างไร (Parenting Strategy) ๒) ยุทธศาสตร์ระดับหน่วย (Unit Strategy) ที่อธิบายแนวทางการดำเนินงานของหน่วย และ ๓) ยุทธศาสตร์ระดับหน้าที่ (Function Strategy) เช่น ด้านทรัพยากรมนุษย์ (HRM Strategy) ด้านการวิจัยและพัฒนา (R & D Strategy) กลยุทธ์ด้านระบบสารสนเทศ (Information System Strategy) เป็นต้นโดยผู้บริหารต้องวางยุทธศาสตร์เหล่านี้ให้สอดคล้องกัน

ในการวางแผนเชิงยุทธศาสตร์นั้น จะต้องมีการอธิบายถึงขอบข่าย การดำเนินงานหรือลักษณะของการดำเนินงานขององค์กรรวมถึงปรัชญาการบริหารงาน หรือ ค่านิยมขององค์กรที่ยึดมั่น (Core Values) เมื่อกำหนดได้แล้ว ขั้นตอนต่อไปคือการกำหนด เป้าประสงค์ หรือวัตถุประสงค์ในระดับภาพรวมขององค์กร ว่าองค์กรต้องการที่จะบรรลุผลสำเร็จอะไร และนั่นก็คือสิ่งที่ต้องกำหนดให้หน่วยงานภายในองค์กรดำเนินการ โดยระบุตัวชี้วัดความสำเร็จที่ชัดเจน ใน ๔ มิติ ได้แก่ ๑) ด้านประสิทธิภาพ ด้วยการแสดงผลงานที่บรรลุวัตถุประสงค์และเป้าหมายตามที่ได้รับงบประมาณดำเนินการ โดยเน้นว่าต้องการที่จะบรรลุวัตถุประสงค์อะไร ๒) ด้านประสิทธิภาพของการปฏิบัติราชการ ด้วยการกำหนดให้องค์การแสดงความสามารถในการปฏิบัติราชการ เช่น การลดค่าใช้จ่าย และการลดระยะเวลาการให้บริการ เป็นต้น ๓) ด้านคุณภาพการให้บริการ ด้วยการกำหนดให้องค์การแสดงความสำคัญกับผู้รับบริการในการให้บริการที่มีคุณภาพ สร้างความพึงพอใจแก่ผู้รับบริการ รวมทั้งเรื่องของความโปร่งใสในการทำงานด้วย และ ๔) ด้านการพัฒนาองค์กร กำหนดให้ส่วนราชการแสดงความสามารถในการเตรียมพร้อมกับการเปลี่ยนแปลงขององค์กร เช่น การพัฒนาระบบ

ฐานข้อมูล การบริหารคนและความรู้ในองค์กร เป็นต้น ซึ่งทั้งหมดนี้จะนำไปสู่การเป็นองค์กรที่มุ่งเน้นยุทธศาสตร์ (Strategy - Focused Organization) โดยจุดมุ่งหมายที่ต้องการคือ การสร้างคุณค่าให้เกิดขึ้น (Value Creation) และการที่จะทำให้บรรลุจุดมุ่งหมายดังกล่าว จะต้องมีการปรับปรุงใน ๓ ส่วน คือ ๑) การบริหารกระบวนการ เพื่อให้การทำงานมีประสิทธิภาพ การทำงานให้รวดเร็วยิ่งขึ้น สูญเสียน้อยลง และได้ผลผลิตเพิ่มมากขึ้น ๒) กระบวนการบริหารลูกค้าจะต้องมีระบบดูแลลูกค้าผู้รับบริการ เพื่อเกิดความพึงพอใจ นอกจากนี้ จะต้องเปิดเผย โปร่งใส และเปิดโอกาสให้ประชาชนเข้ามามีส่วนร่วมได้ เพื่อให้เกิดความมั่นใจและความไว้วางใจ กับภาครัฐราชการ ๓) การวางระบบบริหารจัดการสินทรัพย์ที่จับต้องไม่ได้คือ ทูมนมนุษย์ (Human Capital) ทูมข้อมูลสารสนเทศและทุนความรู้ (Information Capital) ทุนองค์กร (Organization Capital) ซึ่งเมื่อเราพัฒนาและมีการบริหารจัดการที่ดีในเรื่องนี้แล้ว จะนำไปสู่การสร้างขีดสมรรถนะของตัวองค์กร และมีความพร้อมในเชิงยุทธศาสตร์ โดยสรุปแล้ว หากสามารถบริหารทั้ง ๓ ส่วนให้ดี จึงจะทำให้องค์กรมีประสิทธิภาพ มีคุณภาพ และมีขีดสมรรถนะสูงขึ้น นำไปสู่การบรรลุผลตามยุทธศาสตร์ที่วางไว้

๒.๒ การนำไปสู่การปฏิบัติ (Strategy Implementation)

การนำแผนไปสู่การปฏิบัติเป็นการนำแผนยุทธศาสตร์ถ่ายทอดออกมาเป็นแผนปฏิบัติการ รวมถึงการปรับแต่งองค์ประกอบทางด้านการบริหารจัดการ ได้แก่ กระบวนการ โครงสร้าง เทคโนโลยี และคน ซึ่งองค์กรสามารถจัดทำข้อเสนอการเปลี่ยนแปลง เพื่อให้้องค์กรเกิดความพร้อมในการสนับสนุน และผลักดันให้ประเด็นยุทธศาสตร์สอดคล้องกับสถานการณ์ที่เปลี่ยนแปลงไป และบังเกิดผลในทางปฏิบัติต่อไปได้

๒.๓ การควบคุมเชิงยุทธศาสตร์ (Strategic Control)

การควบคุมเชิงยุทธศาสตร์ เป็นการกำกับ ติดตามและประเมินผลการดำเนินงาน และการทบทวนสถานการณ์เพื่อปรับแต่งยุทธศาสตร์ นอกจากนี้ยังมีการเฝ้าระวังของการเปลี่ยนแปลงในเชิงยุทธศาสตร์ ซึ่งจะต้องมีผู้ที่คอยติดตาม เฝ้าระวัง และตรวจสอบสถานการณ์ว่าการเปลี่ยนแปลงได้ส่งผลกระทบต่อมากน้อยเพียงใด หากว่าส่งผลกระทบต่อมาก ก็จะต้องมีการปรับเปลี่ยนยุทธศาสตร์ และคิดแผนรองรับสถานการณ์นั้น

สาระสำคัญของยุทธศาสตร์ในบริบททางทหาร หมายถึง นโยบายหรือแผนในการใช้กำลังทางทหาร หรือภัยคุกคามของการใช้กำลังทหาร ซึ่งเป็นเครื่องมือของนโยบายชาตินั้น โดยการกำหนดยุทธศาสตร์ขึ้นอยู่กับสภาพทางภูมิศาสตร์ เศรษฐกิจ สังคม และการเมืองของประเทศ (J.MOHAN MALIK, 1999 : 14) การวางแผนในการดำเนินการเพื่อให้บรรลุวัตถุประสงค์ของสงครามนั้น การดำเนินการในระดับยุทธศาสตร์จะต้องกำหนดเป้าประสงค์เพื่อกำหนดผลลัพธ์ขั้นสุดท้ายที่ต้องการของการปฏิบัติในระดับยุทธการหรือระดับปฏิบัติการ ทั้งนี้ผลลัพธ์ขั้นสุดท้ายในระดับยุทธการจะต้องนำไปสู่ความสำเร็จซึ่งเป็นเป้าหมายของสงครามในภาพรวม (Howard, & Paret, 1984 : 177)

จากแนวคิดของยุทธศาสตร์ทำให้เห็นได้ว่าการบริหารจัดการเชิงยุทธศาสตร์เป็นการมองภาพรวมของพื้นที่ของสงคราม หรือพื้นที่ปฏิบัติการ (Theatre of War/Operation) อย่างบูรณาการ และเชื่อมโยงกัน ที่สำคัญการปฏิบัติการต่างๆ ในสงคราม หรือในพื้นที่ปฏิบัติการจะต้องนำไปสู่เป้าหมายสุดท้ายของสงครามเสมอ ซึ่งแนวคิดที่ว่าด้วยยุทธศาสตร์นี้สามารถนำไปประยุกต์เพื่อการบริหารจัดการในมิติต่างๆ ในกรณีของการบริหารจัดการความมั่นคงภายในราชอาณาจักร ที่จำเป็นจะต้องมี

การประยุกต์แนวคิดเชิงยุทธศาสตร์ที่ไม่ใช่การทำสงครามตามแบบ (Conventional War) แต่เป็นการเผชิญภัยคุกคามไม่ตามแบบหรือความมั่นคงรูปแบบใหม่ (Non-traditional Threat) ดังนั้นการบริหารจัดการเชิงยุทธศาสตร์จึงไม่สามารถดำเนินการได้โดยวิธีการบริหารงานตามโครงสร้างขององค์การแบบปกติที่เป็นการบริหารจัดการในสภาวะการณ์ทั่วไป ดังเช่นการบริหารจัดการตามสายการบังคับบัญชา (Chain of Command) ซึ่งเป็นการบริหารงานแบบแยกส่วนตามความชำนาญเฉพาะด้านของแต่ละองค์การ แต่การบริหารงานความมั่นคงภายในราชอาณาจักร จำเป็นจะต้องมีการวางกรอบยุทธศาสตร์ในการบริหารจัดการแบบบูรณาการและมีความเชื่อมโยงกัน ดังนั้น ความสำคัญของการบริหารจัดการความมั่นคงภายในราชอาณาจักรจะต้องให้ความสำคัญกับงานความมั่นคงอย่างเป็นองค์รวมและความมั่นคงแบบเบ็ดเสร็จ (Comprehensive Security) (Snyder, 1999 : 4)

ประเด็นสำคัญเมื่อกล่าวถึงยุทธศาสตร์ในระดับชาติ (Strategy) จะหมายถึงการใช้พลังอำนาจของชาติ (National Power) ในมิติต่างๆ ทั้งการเมือง เศรษฐกิจ สังคม การทหาร และวิทยาศาสตร์เทคโนโลยี การพลังงาน เพื่อบรรลุจุดมุ่งหมายของชาติ (National End) สำหรับในส่วนโครงสร้างของยุทธศาสตร์จะมีองค์ประกอบที่สำคัญ ๓ ประการ กล่าวคือ ประการแรก ได้แก่ จุดมุ่งหมายทางยุทธศาสตร์ (Strategic End) ทั้งนี้ยุทธศาสตร์ในระดับชาติจะต้องกำหนดให้เป้าหมายสูงสุดของยุทธศาสตร์ชาติคือ การปกป้องผลประโยชน์ของชาติ (National Interest) ส่วนประการที่สองได้แก่ กรอบแนวทางในการขับเคลื่อนยุทธศาสตร์ (Strategic Way) และประการที่สามได้แก่ กลไกในการขับเคลื่อนทางยุทธศาสตร์ ซึ่งจะเป็นเครื่องมือต่างๆ รวมทั้งวิธีการและทรัพยากร (Strategic Mean) ที่ใช้ในการขับเคลื่อนยุทธศาสตร์ให้สัมฤทธิ์ผล ตามลำดับ

การบริหารจัดการอย่างมีแบบแผนนั้นสิ่งสำคัญคือการกำหนดยุทธศาสตร์ ตั้งแต่การบริหารงานในระดับประเทศหรือระดับชาติไปจนถึงการบริหารในระดับองค์การ ดังจะเห็นได้ว่าการบริหารงานความมั่นคง จะต้องมีการกำหนดยุทธศาสตร์ตั้งแต่ระดับชาติ (National Strategy) ซึ่งต้องมีทิศทางที่แน่นอน (Political Direction) โดยทิศทางหรือกรอบนโยบายที่แน่นอนชัดเจนนี้จะนำไปสู่การกำหนดจุดมุ่งหมายให้กับองค์การในระดับรองต่อไป นอกจากนี้ แบบแผนของการกำหนดยุทธศาสตร์ที่ดี มีความชัดเจนจะทำให้การบริหารงานความมั่นคงมีประสิทธิภาพเช่นกัน ดังนั้นความชัดเจนในระดับยุทธศาสตร์ชาติจะเป็นเรื่องที่ยังจำเป็นอย่างยิ่ง ทั้งนี้ความชัดเจนจะนำไปสู่การกำหนดยุทธศาสตร์ต่าง ๆ รวมถึงยุทธศาสตร์การป้องกันประเทศ (Defence Strategy) โดยทั่วไปแล้วจะอยู่ในรูปของเอกสารป้องกันประเทศ (Defence White Paper) ซึ่งจัดทำโดยกระทรวงกลาโหมร่วมกับหน่วยงานด้านความมั่นคงต่างๆ (นเรศน์ วงศ์สุวรรณ, ๒๕๕๖ : ๑-๓)

จากแนวคิดของการบริหารจัดการอย่างมีทิศทางไม่ว่าจะเป็นภาครัฐ หรือภาคธุรกิจ เอกชนก็ตาม สามารถที่จะสรุปได้ว่า การบริหารจัดการเชิงยุทธศาสตร์เป็นแนวทางที่สำคัญ ทั้งนี้กระบวนการในการบริหารจัดการเชิงยุทธศาสตร์จะเริ่มต้นจากการตรวจสอบสภาวะแวดล้อมทางยุทธศาสตร์ (Strategic Environmental Scanning) เพื่อให้ทราบว่ามีปัจจัยใดบ้างที่จะเป็นโอกาส (Opportunity) ปัจจัยใดบ้างที่เป็นอุปสรรค (Threat) หลังจากนั้นจะเป็นการประเมินขีดความสามารถขององค์การในการบริหารจัดการเชิงยุทธศาสตร์ (Strategic Capability Assessment) เพื่อให้ทราบว่าปัจจัยใดบ้างที่จะเป็นจุดแข็ง (Strength) ปัจจัยใดบ้างที่เป็นจุดอ่อน (Weakness) และเมื่อทราบถึงจุดแข็งจุดอ่อนขององค์การแล้วก็จะนำปัจจัยทั้งสองประการไปกำหนดยุทธศาสตร์ในการบริหารจัดการ

๓. สภาพแวดล้อมในการบริหารจัดการเชิงยุทธศาสตร์ (Strategic Environmental Scanning)

สภาพของปัจจัยต่างๆ ที่อยู่ภายใน และภายนอกองค์การของรัฐ สามารถส่งผลมายังภายในของระบบการบริหารองค์การ ซึ่งจะมีผลต่อประสิทธิภาพ และความสำเร็จของการบริหารงานของรัฐ อีกทั้งเป็นเครื่องมือที่สำคัญในการกำหนดนโยบาย โดยทั่วไปแล้วคุณลักษณะขององค์การย่อมแตกต่างกันออกไปตามเป้าหมาย วัตถุประสงค์ และโครงสร้างขององค์การนั้นๆ สภาพแวดล้อมของการบริหารจัดการภาครัฐมีทั้งที่อยู่ในรูปของวัตถุ อุปกรณ์ ทรัพยากรธรรมชาติ หรือในรูปนามธรรม เช่น ค่านิยม วัฒนธรรม สภาพแวดล้อมมีได้ทั้งสภาพแวดล้อมทั่วไปของการบริหารงานภาครัฐ และสภาพแวดล้อมเฉพาะสำหรับองค์การต่างๆ สำหรับสภาพแวดล้อมทั่วไปของการบริหารงานภาครัฐในทุกองค์การ ได้แก่ ลักษณะของวัฒนธรรม ค่านิยม สภาพเศรษฐกิจ การเมือง การศึกษา ลักษณะทางภูมิศาสตร์ เป็นต้น ส่วนสภาพแวดล้อมที่มีลักษณะเฉพาะหน่วยงาน มีความสัมพันธ์ต่อองค์การอย่างเป็นทางการ ขึ้นกับลักษณะของงาน วิธีการปฏิบัติงาน นโยบายและขอบเขตของงาน ซึ่งการบริหารจัดการด้านความมั่นคงก็จะมีโครงสร้างของสภาพแวดล้อมแตกต่างไปจากการบริหารจัดการด้านอื่นๆ (พงค์สัมพันธ์ ศรีสมทรัพย์, ออนไลน์, ๒๕๕๙)

การบริหารจัดการทุกประเภทเกิดขึ้นภายใต้สภาวะแวดล้อมเสมอ ซึ่งสภาวะแวดล้อมก็มีการผันแปรอยู่เสมอเช่นกัน เป็นเหตุให้การบริหารจัดการต้องปรับเปลี่ยนตาม เพื่อให้เกิดงานและการคงอยู่ขององค์การ ปัจจัยสภาพแวดล้อมมี ๒ กลุ่ม ดังนี้ กลุ่มแรกคือสภาพแวดล้อมทั่วไป ได้แก่ การเมือง เทคโนโลยี เศรษฐกิจ ภูมิศาสตร์ ธรรมชาติ และประวัติศาสตร์ เป็นต้น กลุ่มที่สองคือสภาพแวดล้อมเกี่ยวกับงาน ได้แก่ คู่แข่งขัน ลูกค้า Supplier ผู้ควบคุมกำกับ กฎระเบียบ และองค์การต่างๆ ที่เกี่ยวข้อง เป็นต้น (สมพร เฟื่องจันทร์, ๒๕๔๗ : ๔๘-๕๒)

การวิเคราะห์สภาวะแวดล้อมภายนอกอาศัยกรอบความคิดของ PEST Analysis ซึ่งประกอบด้วยสภาวะแวดล้อมด้านการเมือง (Political Environment) เป็นการวิเคราะห์นโยบายและกฎเกณฑ์ต่างๆ ทั้งในและระหว่างประเทศ ด้านเศรษฐกิจ (Economic Environment) เป็นการวิเคราะห์เศรษฐกิจทั้งในและระหว่างประเทศที่มีผลกระทบต่อสภาวะแวดล้อมทางสังคมและวัฒนธรรม ซึ่งโครงสร้างทางสังคมที่มีผลกระทบต่อด้านเทคโนโลยี (Technological Environment) ที่จะมีผลกระทบต่อการทำงาน ซึ่งในการรักษาความมั่นคงนั้นด้านการทหารเป็นด้านที่มีความสำคัญอย่างยิ่ง และโดยส่วนใหญ่การรักษาความมั่นคงภายในจะเกี่ยวข้องกับการทหารที่มีใช้สงคราม (Military Operations Other Than War. : MOOTW) (กองบัญชาการทหารสูงสุด, ๒๕๕๐ : ๕ ; Peter and Waterman, Online, 2017)

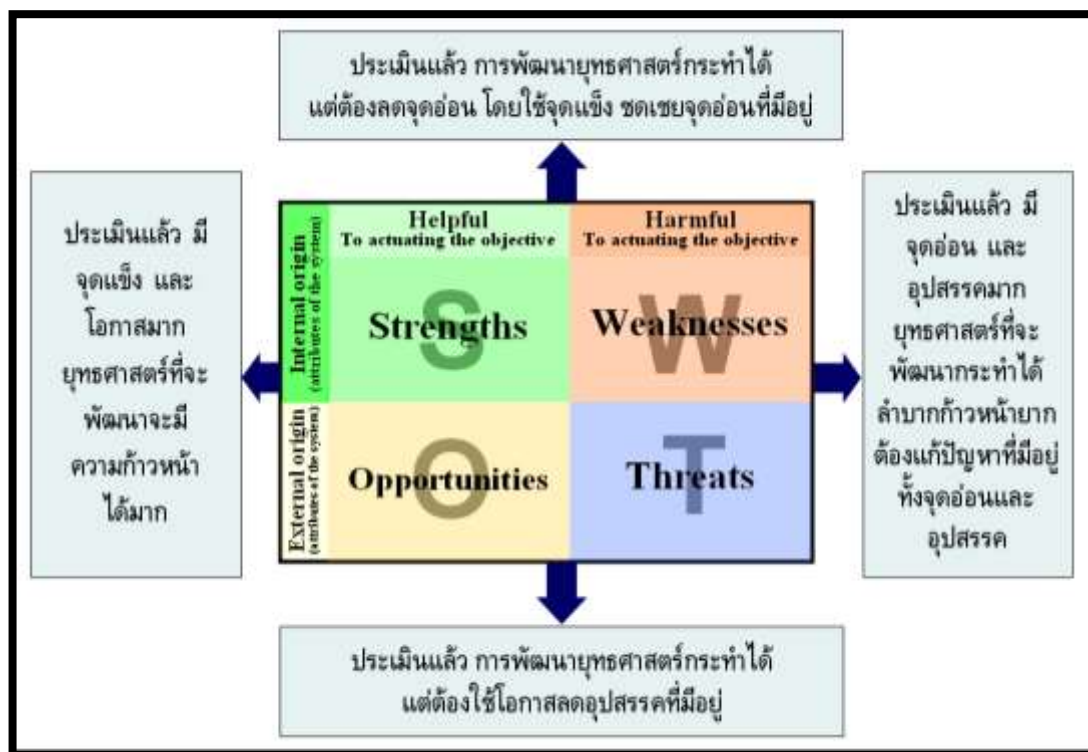
ดังนั้นการศึกษาสภาพแวดล้อมในการบริหารจัดการความมั่นคงภายในราชอาณาจักร เป็นการศึกษาสภาพแวดล้อมทั่วไปในด้านการเมือง เศรษฐกิจ สังคม และการทหาร และแนวโน้มของความมั่นคงภายในราชอาณาจักร ภายใต้กระบวนการที่มั่นคงใหม่ เพื่อให้ทราบผลกระทบต่อการบริหารจัดการความมั่นคงภายในราชอาณาจักร ที่เป็นทั้งโอกาส และภัยคุกคามต่อการบริหารจัดการความมั่นคงภายในราชอาณาจักร

๔. การประเมินพลังอำนาจในการบริหารจัดการเชิงยุทธศาสตร์ (Strategic Capability Assessment)

การประเมินพลังอำนาจหรือขีดความสามารถ นับได้ว่าเป็นเรื่องสำคัญอีกประการหนึ่งในการบริหารจัดการเชิงยุทธศาสตร์ ทั้งนี้การตรวจสอบสถานะแวดล้อมทางยุทธศาสตร์จะเป็นการตรวจสอบเฉพาะปัจจัยภายนอก (External Factor) ทั้งปัจจัยที่เป็นอุปสรรคหรือภัยคุกคาม (Threats) และปัจจัยที่เป็นโอกาส (Opportunities) ซึ่งส่งผลต่อการกำหนดยุทธศาสตร์ แต่การกำหนดยุทธศาสตร์นั้นต้องทราบพลังอำนาจหรือขีดความสามารถซึ่งเป็นปัจจัยภายใน (Internal Factor) ที่มีอิทธิพลต่อการบริหารจัดการ โดยอาศัยหลักการของ 7s ของ McKinsey ซึ่ง ประกอบด้วย ๑) บุคลากร (Staff) ในด้านความพร้อมและจำนวน การคัดเลือกบุคลากรที่มีความสามารถ การพัฒนาบุคลากร ๒) ความเชี่ยวชาญ (Skill) บุคลากรมีความชำนาญ มีทักษะในการปฏิบัติงาน สอดคล้องกับภารกิจหลัก ๓) รูปแบบการบริหาร (Style) ๔) โครงสร้างขององค์กร (Structure) มีความยืดหยุ่นในการปฏิบัติงาน สนับสนุนหรือเอื้อให้เกิดการปฏิบัติงาน ๕) ยุทธศาสตร์ (Strategy) สอดคล้องกับสภาพแวดล้อมภายนอกและภายใน ๖) ระบบงานขององค์กร (System) เป็นการวิเคราะห์ถึงในทุก ๆ เรื่อง ทั้งเรื่องระบบการบริหารจัดการ ระบบการปฏิบัติงาน เช่น ระบบสารสนเทศ ระบบการวางแผน ระบบงบประมาณ ระบบการควบคุม และวัสดุ อุปกรณ์มีความพร้อมที่จะรองรับและตอบสนองการปฏิบัติงาน รวมถึงสภาพแวดล้อมในการทำงาน ๗) ค่านิยมร่วม ความเชื่อร่วมขององค์กร (Shared Value) เพื่อให้ทราบถึงจุดแข็ง (Strengths) และจุดอ่อน (Weaknesses) และเมื่อทราบแล้วจะนำปัจจัยทั้งสี่ไปกำหนดยุทธศาสตร์ในการบริหารจัดการ (ทศพร ศิริสัมพันธ์, ออนไลน์, ๒๕๕๙ ; Peter and Waterman, Online, 2017)

สำหรับในกรณีของการบริหารจัดการเชิงยุทธศาสตร์ในระดับชาติจำเป็นต้องมีการประเมินเพื่อตรวจสอบพลังอำนาจของชาติ (National Power) และขีดความสามารถของชาติ (National Capability) ผลลัพธ์ที่ได้จากการประเมินพลังอำนาจ และขีดความสามารถของชาติ จะทำให้ทราบถึงจุดแข็ง และจุดอ่อน ของประเทศในด้านต่างๆ ไม่ว่าจะเป็น การเมือง เศรษฐกิจ สังคม การทหาร การป้องกันประเทศ และวิทยาศาสตร์เทคโนโลยีและการพลังงาน ทั้งนี้ หากทราบถึงโอกาส อุปสรรค จุดแข็ง จุดอ่อน ซึ่งจะส่งผลดีต่อกระบวนการพัฒนาเพื่อกำหนดยุทธศาสตร์ ทำให้มีความชัดเจนและมีทิศทางที่เหมาะสมได้มากยิ่งขึ้น ตามแผนภาพที่ ๒ - ๑

แผนภาพที่ ๒ - ๑ การนำผลตรวจสภาวะแวดล้อมทางยุทธศาสตร์ (อุปสรรค/ โอกาส) และการประเมินพลังอำนาจและขีดความสามารถของชาติ (จุดแข็ง/ จุดอ่อน) เพื่อกำหนดกรอบการพัฒนายุทธศาสตร์

ที่มา : นเรศน์ วงศ์สุวรรณ, ๒๕๕๖ : ๔๙

จากแผนภาพที่ ๒ - ๑ เป็นการนำผลการตรวจสอบสภาวะแวดล้อมทางยุทธศาสตร์ และการประเมินพลังอำนาจและขีดความสามารถของชาติมากำหนดกรอบยุทธศาสตร์ ทั้งนี้ การดำเนินกรรวิธีดังกล่าว หากได้ผลว่ามีโอกาสและจุดแข็งมาก การกำหนดยุทธศาสตร์สามารถพัฒนาให้ก้าวหน้าได้มาก หากผลการดำเนินกรรวิธี มีทั้งจุดแข็ง และจุดอ่อน การกำหนดยุทธศาสตร์ จะต้องลดจุดอ่อนโดยใช้จุดแข็งชดเชยจุดอ่อน หากผลการดำเนินกรรวิธีมีทั้ง จุดอ่อน และอุปสรรค การกำหนดยุทธศาสตร์ให้ก้าวหน้ากระทำได้ยากจะต้องเน้นการแก้ปัญหาจุดอ่อน และอุปสรรคก่อน และหากผลการดำเนินกรรวิธีมีทั้งโอกาส และอุปสรรค การกำหนดยุทธศาสตร์จะต้องใช้โอกาสลดอุปสรรค เป็นสำคัญ ดังนั้นการตรวจสอบสภาวะแวดล้อมทางยุทธศาสตร์ และการประเมินพลังอำนาจและขีดความสามารถของชาติ จึงมีความสำคัญต่อการกำหนดทิศทางและกรอบแนวคิด ในกระบวนการพัฒนาเพื่อกำหนดยุทธศาสตร์ แต่สิ่งสำคัญสูงสุดไม่ว่าจะออกแบบกระบวนการพัฒนา เพื่อกำหนดยุทธศาสตร์อย่างไร ตัวยุทธศาสตร์ที่พัฒนาขึ้นมา จะต้องตอบสนองต่อการรักษาผลประโยชน์ ของชาติในท้ายที่สุด (นเรศน์ วงศ์สุวรรณ, ๒๕๕๖ : ๔๙-๕๐)

การทราบปัจจัยต่างๆ ดังกล่าวข้างต้นแล้วนำมาวิเคราะห์สถานการณ์ (SWOT Analysis) ซึ่งเรียกอีกอย่างหนึ่งว่า TOWS Matrix Strategies จะได้ข้อมูลพื้นฐานที่สำคัญต่อการกำหนด ยุทธศาสตร์ โดยองค์การอาจใช้ยุทธศาสตร์เชิงรุกโดยใช้จุดแข็งไปสร้างโอกาส (SO Strategies) หรือยุทธศาสตร์เชิงป้องกันโดยใช้จุดแข็งรับมือกับภัยคุกคาม (ST Strategies) หรือยุทธศาสตร์เชิงแก้ไข

โดยใช้โอกาสเอาชนะจุดอ่อน (WO Strategies) หรือยุทธศาสตร์เชิงรับโดยการลดจุดอ่อนเพื่อหลีกเลี่ยงภัยคุกคาม (WT Strategies) เป็นการจับคู่ปัจจัยเชิงยุทธศาสตร์เพื่อเป็นแนวทางในการกำหนดยุทธศาสตร์ให้องค์กร (บุญเกียรติ ชิวตระกูลกิจ, ๒๕๕๙ : ๑๔๒ - ๑๔๓)

ตามที่กล่าวมาแล้วนั้นเมื่อพิจารณาถึงการบริหารจัดการความมั่นคงภายในราชอาณาจักรในอนาคต การประเมินขีดความสามารถของกองอำนาจการรักษาความมั่นคงภายในราชอาณาจักร ต่อกระบวนการบริหารจัดการความมั่นคงภายในเป็นเรื่องที่มีความจำเป็นอย่างยิ่ง ทั้งนี้การประเมินขีดความสามารถจะเป็นการตรวจสอบว่ามีอะไรบ้างที่เป็นจุดแข็ง และอะไรบ้างเป็นจุดอ่อน ทั้งนี้การประเมินขีดความสามารถนั้นจะต้องพิจารณาทั้งที่เป็นการเมือง เศรษฐกิจ สังคม การทหาร การป้องกันประเทศ วิทยาศาสตร์เทคโนโลยีและการพลังงาน อย่างเป็นสหวิทยาการ บูรณาการร่วมกัน ดังนั้นเมื่อพิจารณาถึงขีดความสามารถในการบริหารจัดการความมั่นคงแล้ว จะพบว่าไม่อาจพิจารณาแบบแยกส่วนได้ นอกจากนี้ การบริหารจัดการความมั่นคง จะต้องคำนึงถึงผลกระทบทั้งที่เป็นรูปธรรมและนามธรรมจากประเด็นดังกล่าว และต้องคำนึงถึงบทบาทสนับสนุนหรือบทบาทในการเชื่อมประสานเพื่อนำเอาขีดความสามารถจากองค์กรหรือสถาบันต่างๆ มาใช้ในการบริหารจัดการความมั่นคงภายในราชอาณาจักรด้วย ทั้งนี้การบริหารจัดการความมั่นคงใหม่นั้น จะเป็นความมั่นคงแบบเป็นองค์รวมหรือแบบเบ็ดเสร็จเป็นสำคัญ

๕. การบริหารองค์การที่เกี่ยวกับการบริหารจัดการความมั่นคง

องค์การมีการทำงานที่ประกอบด้วยคนหรือกลุ่มคนที่มีความแตกต่างหลากหลายเข้ามาทำงานอยู่ร่วมกัน ซึ่งจะต้องมีขอบเขตของการทำงานร่วมกันที่แน่ชัด ทั้งนี้ก็เพื่อให้บรรลุวัตถุประสงค์ของงานที่ตั้งเอาไว้ องค์การที่ทำหน้าที่บริหารจัดการความมั่นคงภายในราชอาณาจักรต้องเป็นองค์การที่มีคนและกลุ่มคนต่างๆ เข้ามาทำงานร่วมกันเพื่อให้เป้าหมายหรือวัตถุประสงค์ของยุทธศาสตร์ในการบริหารจัดการความมั่นคงภายในราชอาณาจักรบรรลุผลสำเร็จ ดังนั้นการมีเป้าหมายที่ชัดเจน จึงเป็นเรื่องที่มีความสำคัญอย่างยิ่งต่อองค์การที่จะเข้ามาบริหารจัดการเรื่องต่างๆ ไม่เว้นแม้แต่การบริหารจัดการความมั่นคงภายในราชอาณาจักร (เขมมาวีร์ รัชชชิวพิท, ๒๕๕๓ : ๑ - ๓)

๕.๑ หน้าที่ขององค์การในการบริหารจัดการ

องค์การมีหน้าที่ในการบริหารจัดการเพื่อให้บรรลุผลตามวัตถุประสงค์ขององค์การ (พิทยา บวรวัฒนา, ๒๕๕๑ : ๑ - ๒) มีดังนี้

๕.๑.๑ องค์การมีหน้าที่ในการแบ่งงานกันทำด้วยการจัดสรรอำนาจหน้าที่และความรับผิดชอบ สามารถดำเนินการได้โดยการแบ่งองค์การเป็นฝ่ายต่างๆ ด้วยการกำหนดสายการบังคับบัญชา (Chain of Command) และกำหนดภารกิจ อำนาจหน้าที่ ความรับผิดชอบ ทรัพยากร บุคลากร ให้ฝ่ายต่างๆ ดำเนินงานเพื่อให้บรรลุเป้าหมาย และวัตถุประสงค์ขององค์การ

๕.๑.๒ องค์การทำหน้าที่เป็นศูนย์การควบคุมประสานงานในการทำงานของฝ่ายต่างๆ ที่เป็นสมาชิกในองค์การเพื่อให้บรรลุวัตถุประสงค์ขององค์การ (Goal Attainment) เพื่อให้ผู้มีอำนาจระดับสูงสามารถตัดสินใจในประเด็นสำคัญๆ ซึ่งมีผลต่อความสำเร็จและล้มเหลวขององค์การ โดยเฉพาะเป้าหมายและวัตถุประสงค์ที่อยู่ในแผนงานขององค์การ นอกจากนี้ ยังทำให้สามารถตรวจสอบกิจกรรมต่างๆ ที่เกิดขึ้นในองค์การว่ามีความสำเร็จมากน้อยเพียงใด เกิดประสิทธิภาพ

(Efficiency) และประสิทธิผล (Effectiveness) มากน้อยเพียงใด ควรปรับปรุงกิจกรรมต่างๆ อย่างไรบ้างเพื่อให้บรรลุวัตถุประสงค์ขององค์การ

๕.๑.๓ องค์การทำหน้าที่ในการควบคุมการบริหารจัดการบุคคล ตั้งแต่การจัดคนเข้าสู่องค์การ การปรับเปลี่ยนโยกย้ายตำแหน่งหน้าที่ การเลื่อนขั้นและตำแหน่งต่างๆ ตลอดจนการสรรหา (Recruit) บุคลากรจากที่ต่างๆ ซึ่งไม่ได้อยู่ในองค์การ เพื่อเข้ามาช่วยทำงานในองค์การ หากภารกิจที่องค์การได้รับมอบหมายมีความต้องการจะต้องใช้บุคลากรที่มีลักษณะต่างไปจากบุคลากรที่องค์การมีอยู่ เช่น เมื่อกระบวนการด้านความมั่นคงเปลี่ยนไปจากเดิม องค์การที่จะเข้ามาบริหารจัดการความมั่นคงภายในราชอาณาจักร แต่เดิมอาจจะมีเฉพาะในส่วนของภาครัฐเป็นหลัก แต่เมื่อกระบวนการเปลี่ยนแปลงไป จำเป็นจะต้องอาศัยภาคเอกชน ภาคประชาสังคมเข้ามาร่วมงานกับภาครัฐ ดังนั้นภารกิจขององค์การของภาครัฐจะต้องสรรหาบุคลากรที่อยู่นอกภาครัฐไม่ว่าจะเป็นภาคเอกชน และภาคประชาสังคม เข้ามาปฏิบัติงานร่วมกับภาครัฐอย่างประสานสอดคล้องด้วยเช่นกัน

กล่าวโดยสรุปแล้วองค์การที่ต้องเข้ามาบริหารจัดการความมั่นคง จะหมายถึงหน่วยงานของภาครัฐทุกประเภทที่ทำหน้าที่ในการบริหารราชการแผ่นดิน อย่างไรก็ตาม ในบางกรณีหากจำเป็นจะต้องใช้หน่วยงานอื่นๆ เข้ามาช่วยปฏิบัติงานเพื่อให้เกิดประสิทธิภาพและบรรลุวัตถุประสงค์ขององค์การก็สามารถกระทำได้เช่นกัน ทั้งนี้การทำงานขององค์การสาธารณะ โดยเฉพาะองค์การที่รับผิดชอบงานความมั่นคง จำเป็นจะต้องกำหนดให้ได้ว่า มีงานอะไรจะต้องกระทำบ้าง ในขณะเดียวกันมีแนวนโยบายและแนวทางในการปฏิบัติอย่างไร รวมถึงการทำงานขององค์การสาธารณะ เช่น องค์การที่เข้ามาบริหารจัดการความมั่นคงภายในราชอาณาจักรที่กองอำนวยการรักษาความมั่นคงภายในราชอาณาจักรเป็นผู้รับผิดชอบ จะต้องคำนึงผลการปฏิบัติงานว่าจะส่งผลกระทบต่อสาธารณะทั่วไปตลอดจนผลกระทบทางสังคมโดยเฉพาะความมั่นคงภายใต้กระบวนการทัศน์แบบองค์รวมหรือแบบเบ็ดเสร็จ ทั้งที่เกี่ยวข้องกับภายในประเทศ และภายนอกประเทศ ดังนั้นองค์การสาธารณะที่เข้ามาบริหารจัดการความมั่นคงภายในราชอาณาจักร จึงมีลักษณะที่แตกต่างจาก องค์การทางธุรกิจ หรือองค์การทางสังคมโดยทั่วไป

๕.๒ การออกแบบโครงสร้างองค์การ

จากความหมายขององค์การที่เกี่ยวข้องกับการบริหารงานความมั่นคง รวมถึงหลักการต่างๆ ที่ใช้ในการกำหนดองค์การที่เกี่ยวข้องกับการบริหารงานความมั่นคง จะเห็นได้ว่าการออกแบบโครงสร้างองค์การที่นำเข้ามาบริหารจัดการความมั่นคงภายใต้กระบวนการทัศน์ความมั่นคงใหม่นั้น เป็นเรื่องที่มีความสลับซับซ้อนมากขึ้น สถานการณ์ของความมั่นคงในยุคหลังสงครามเย็น หรือยุคโลกาภิวัตน์ เป็นโลกที่มีความเป็นเครือข่ายรวมถึงความก้าวหน้าของเทคโนโลยี โดยเฉพาะในช่วงทศวรรษที่ผ่านมา ประเด็นต่างๆ เหล่านี้ นำไปสู่การออกแบบโครงสร้างองค์การ ดังนั้น การกำหนดโครงสร้างองค์การ (Form of Organization) เพื่อให้เกิดประสิทธิภาพและประสิทธิผล จึงเป็นเรื่องที่ไม่สามารถกระทำได้ง่าย ดังเช่นยุคที่ความมั่นคงมีความหมายถึงความมั่นคงแห่งรัฐ (State Security) เป็นสำคัญ แต่การออกแบบองค์การเป็นกระบวนการบริหารจัดการที่จะต้องคำนึงถึงผลกระทบที่เกิดขึ้น และระยะยาว รวมถึงการออกแบบองค์การจะต้องคำนึงความเป็นพลวัต (Dynamic Design) ด้วย (Burton, DeSanctis, & Odel, 2011 : 1 - 6)

การจัดโครงสร้างขององค์การมีหลายแบบ โดยแต่ละแบบก็มีข้อดีข้อเสียในตัว ของมันเอง ดังนั้น การที่ผู้บริหารจะวางแผนในการจัดโครงสร้างนั้น อาจจะต้องพิจารณาจากหลายๆ ปัจจัยด้วยกัน อย่างไรก็ตาม การจัดโครงสร้างขององค์การสามารถแบ่งแยกออกเป็นประเภทใหญ่ๆ ที่เป็นพื้นฐานได้ ๖ ประเภท (อนงค์ทิพย์ เอกแสงศรี. ออนไลน์, ๒๕๕๙) ดังนี้

๕.๒.๑ โครงสร้างองค์การตามหน้าที่การงาน (Functional Organization Structure) หมายถึง โครงสร้างที่จัดตั้งขึ้นโดยแบ่งไปตามประเภทหรือตามภาระหน้าที่อย่างชัดเจน ซึ่งจะส่งผลดีคือให้เกิดความเชี่ยวชาญกับหน้าที่ของงานนั้น ฝ่ายบริหารระดับสูงจะให้ความสำคัญกับการกำหนดนโยบายไว้กว้างๆ ข้อดีคือการประสานงานได้ง่ายและสามารถแลกเปลี่ยนข้อมูลข่าวสารได้อย่างกว้างขวาง ข้อเสียคือ การแบ่งงานออกเป็นหลายส่วนงานและมีผู้เชี่ยวชาญหลายด้าน ทำให้การวางแผนมีความยุ่งยากขึ้น และการกำหนดผู้รับผิดชอบอาจกระทำไม่ได้ไม่ชัดเจน ไม่มีการกระจายอำนาจในการบริหารให้ลดหลั่นลงไป ซึ่งอาจเป็นข้อจำกัดอยู่บ้าง

๕.๒.๒ โครงสร้างองค์การตามสายงานหลัก (Line Organization Structure) หมายถึง การจัดรูปแบบโครงสร้างให้มีสายงานหลัก และมีการบังคับบัญชาจากบนลงล่างเป็นไปตามลำดับขั้นๆ จะไม่มีการสั่งการแบบข้ามขั้นตอนในสายงาน เหมาะสมสำหรับองค์การต่างๆ ที่ต้องการให้มีการขยายตัวในอนาคตได้ สะท้อนจากสภาพของงานที่เป็นจริง เช่น แบ่งตามลักษณะของงานที่ต้องการ หรือตามกระบวนการในการทำงาน มีข้อดีคือ เป็นรูปแบบที่เข้าใจง่าย มีสายการบังคับบัญชาเป็นขั้นตอนสามารถตรวจสอบได้รวดเร็ว เหมาะสำหรับองค์การขนาดเล็ก ข้อเสียคือ ไม่ได้สนับสนุนให้พนักงานมีความเชี่ยวชาญเฉพาะด้าน ไม่สามารถครอบคลุมขอบข่ายของงานได้ทั้งหมด และผู้บริหารระดับสูงอาจจะไม่ยอมมอบหมายงาน ให้ผู้บริหารงานระดับรองๆ ลงมา

๕.๒.๓ โครงสร้างองค์การแบบคณะที่ปรึกษา (Staff Organization Structure) หมายถึง การจัดโครงสร้างโดยการให้มีที่ปรึกษาเข้ามาช่วยการบริหารงาน เช่น ที่ปรึกษานายกรัฐมนตรี เป็นต้น ข้อดีคือ ทำให้การดำเนินงานต่างๆ มีการวางแผนและประเมินสถานการณ์ล่วงหน้าได้ โดยที่ปรึกษาจะเป็นผู้คอยให้ความชัดเจนในประเด็นที่เกี่ยวข้องกับงานและจะเป็นผู้ช่วยในการประสานงานกับหน่วยงานอื่นๆ สิ่งสำคัญผู้บริหารต้องเข้าใจว่าฝ่ายคณะที่ปรึกษามีหน้าที่เพียงเสนอแนะ แต่ไม่มีอำนาจสั่งการ โดยอำนาจสั่งการเป็นของผู้บริหารเท่านั้น

๕.๒.๔ โครงสร้างองค์การแบบคณะกรรมการบริหาร (Committees Organization Structure) หมายถึง การจัดโครงสร้างองค์การโดยให้มีการบริหารงานในลักษณะคณะกรรมการ เช่น คณะกรรมการบริหารงานการขนส่งมวลชน คณะกรรมการบริหารงานตลาดหลักทรัพย์ คณะกรรมการบริหารงานสถาบันเทคโนโลยีเพื่อการป้องกันประเทศ เป็นต้น คณะกรรมการบริหารจะมีส่วนสำคัญในการแก้ไขปัญหาจากการบริหารงานแบบผูกขาดด้วยผู้บริหารระดับสูงเพียงผู้เดียว ข้อเสียคือ ให้ความสำคัญกับการประชุมถกเถียงกันซึ่งอาจจะใช้เวลาค่อนข้างมาก จนกว่าจะได้ข้อยุติซึ่งอาจไม่ทันการต่อการวินิจฉัยสั่งการได้ หรืออาจเป็นการแลกเปลี่ยนผลประโยชน์ในระดับคณะกรรมการหรือยอมประนีประนอมกันเพื่อให้ได้ข้อยุติที่รวดเร็ว

๕.๒.๕ โครงสร้างองค์การแบบแบ่งส่วนงานออกเป็นหน่วย (Division Organization Structure) หมายถึง การจัดโครงสร้างองค์การโดยแต่ละหน่วยมีอิสระในการบริหารงานที่ได้รับมอบหมาย ผู้บังคับบัญชา และผู้ปฏิบัติงานในแต่ละหน่วยมีโอกาสฝึกฝน

การปฏิบัติงานทุกหน้าที่อย่างกว้างขวาง สนับสนุนการตอบสนองแนวความคิดกระจายอำนาจให้มากขึ้น การปฏิบัติงานมีความคล่องตัวและยืดหยุ่นเข้ากับสภาพแวดล้อมนอกองค์กรได้มาก และผู้บังคับบัญชามีความรับผิดชอบต่อความสำเร็จและความล้มเหลวของงานสูงขึ้น สามารถแบ่งได้ตามลักษณะผลิตภัณฑ์ พื้นที่ และประเภทลูกค้าหรือผู้รับบริการ ข้อเสียคืออาจทำให้มีความเป็นอิสระมากเกินไป จนทำให้การปฏิบัติงานเกินขอบเขต และอาจทำให้มีค่าใช้จ่ายมากขึ้น สิ้นเปลืองงบประมาณเพราะมีหน่วยงานหลายหน้าที่ปฏิบัติงานอยู่ในส่วนกลางแล้วยังต้องมีหน่วยงานในหน่วยย่อยอีก

๕.๒.๖ โครงสร้างองค์การแบบโครงการ (Project Organization Structure)

หมายถึง การจัดโครงสร้างองค์การโดยแบ่งตามโครงการ การทำงานมีลักษณะชั่วคราวคือมีระยะเวลาเริ่มต้น และสิ้นสุดในการปฏิบัติงานที่แน่นอนตามที่ได้กำหนดไว้ วัตถุประสงค์ของการปฏิบัติงานจะเป็นวัตถุประสงค์ซึ่งสามารถบรรลุได้ภายในระยะเวลาที่กำหนด โครงสร้างการทำงานตามสายการบังคับบัญชา แต่เน้นการประสานงานระหว่างหลายหน่วยงานเข้าด้วยกัน เน้นความสัมพันธ์ระหว่างกลุ่มและลักษณะการทำงานแบบกลุ่ม โดยมีผู้อำนวยการโครงการหรือผู้จัดการโครงการเป็นผู้รับผิดชอบงานโดยตรง เจ้าหน้าที่ที่เข้ามาปฏิบัติงานภายในโครงการจะได้รับมอบหมายให้ปฏิบัติหน้าที่แบบกึ่งถาวรคือเจ้าหน้าที่ที่ถูกยืมตัวจากหน่วยงานต้นสังกัด เมื่อเสร็จสิ้นโครงการจะถูกส่งตัวคืนต้นสังกัดเดิม การจัดองค์การแบบนี้มีข้อจำกัดเรื่องค่าใช้จ่าย กรณีที่มีโครงการหลายๆ โครงการ โดยเฉพาะโครงการที่มีลักษณะเดียวกันจะทำให้เกิดเจ้าหน้าที่ทำงานซ้ำซ้อนกันได้

จากรูปแบบของการออกแบบองค์การทั้ง ๖ ประการที่กล่าวมาข้างต้นนั้น นับได้ว่าเป็นการออกแบบองค์การเพื่อรองรับต่อการบริหารจัดการในเรื่องต่างๆ ซึ่งหมายรวมถึงงานความมั่นคงด้วยเช่นกัน ทั้งนี้การออกแบบองค์การดังที่กล่าวมา จะเป็นไปตามแนวคิดทฤษฎีองค์การในยุคทันสมัยหรือยุคอุตสาหกรรมนิยม ซึ่งให้ความสำคัญกับการตัดสินใจด้วยการอาศัยวิธีวิทยาเชิงปริมาณรวมถึงอิงอยู่กับปรัชญาวิทยาศาสตร์ (วิเชียร วิทยอุดม, ๒๕๕๑ : ๖๑ - ๖๓)

อย่างไรก็ตาม งานความมั่นคงในโลกยุคปัจจุบันมีประเด็นสำคัญที่จะต้องพิจารณาและนำไปออกแบบองค์การคือ การพัฒนาอย่างก้าวกระโดดของเทคโนโลยีการคมนาคมสื่อสาร ได้ทำให้เวลาและสถานที่ (Times and Spaces) หรือพื้นที่และห้วงเวลาไม่มีเหลือมากพอต่อการบริหารงานแบบเดิมที่เป็นการบริหารงานด้านความมั่นคงแบบแยกส่วน (Security Differentiate Management) อีกต่อไป การพัฒนาเทคโนโลยีการคมนาคมสื่อสารสมัยใหม่ โดยเฉพาะอย่างยิ่งในทศวรรษที่ผ่านมา ทำให้สถานการณ์ต่างๆ ที่เกิดขึ้นทั่วโลกสามารถทำให้คนทั้งโลกทราบถึงสถานการณ์ที่เกิดขึ้นได้ในเวลาที่เกือบจะพร้อมกัน (Real Time) ดังจะเห็นได้จากเหตุการณ์ที่เกิดขึ้นใน ๓ จังหวัดชายแดนภาคใต้ ที่ผู้คนที่อยู่ในกรุงเทพฯ หรือส่วนอื่นๆ ของประเทศไทยสามารถทราบถึงสถานการณ์ได้จากข้อความจากโทรศัพท์มือถือ จากศูนย์ข่าวไอเอ็นเอ็น (INN) ได้อย่างแม่นยำ ในเวลาที่เกือบใกล้เคียงเวลาจริง นั่นหมายถึง โลกที่ไม่มีข้อจำกัดในเรื่องเวลาและสถานที่ ดังนั้น แบบแผนรวมถึงแนวคิดทฤษฎีที่จะนำมาใช้ในการออกแบบองค์การเพื่อการบริหารจัดการความมั่นคงย่อมต้องแตกต่างไปจากเดิม ด้วยการบริหารจัดการความมั่นคงแบบบูรณาการไม่แยกส่วน (De-differentiation Security Management) อย่างไรก็ตาม แนวคิดเดิมในยุคทันสมัยหรือยุคอุตสาหกรรมนิยมก็ยังคงมีความจำเป็นต่อการออกแบบองค์การในการบริหารจัดการความมั่นคง เพียงแต่ต้องมีการประยุกต์ โดยเฉพาะการคำนึงถึงปัจจัยเรื่องเวลาและสถานที่ ไม่ได้เป็นปัจจัยที่เอื้อประโยชน์แก่ผู้บริหารงานความมั่นคงอีก

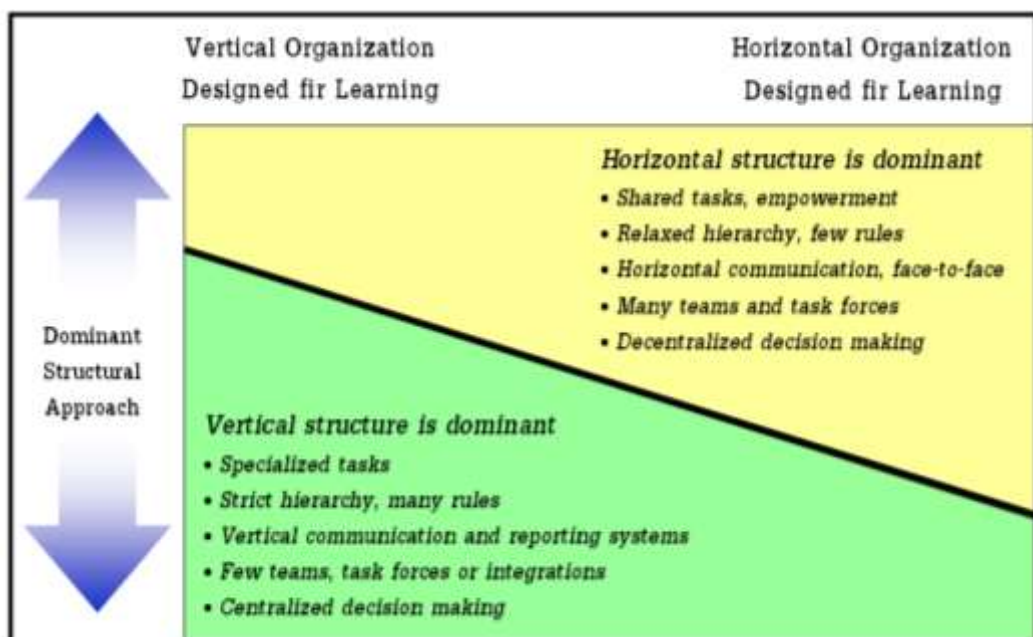
ต่อไป แต่หากการบริหารจัดการความมั่นคงรวมถึงการออกแบบองค์การที่ไม่ดีพอจะทำให้ปัจจัยเรื่องเวลา และสถานที่กลายเป็นอุปสรรคต่อการบริหารจัดการความมั่นคงได้

๕.๓ แนวคิดในการออกแบบองค์การภายใต้กระบวนการที่มั่นคงแบบเบ็ดเสร็จ

การแก้ปัญหาด้านความมั่นคงในยุคหลังสงครามเย็น หรือบางครั้งเรียกว่า ยุคหลังทันสมัย จะเน้นไปสู่การแก้ปัญหาเชิงโครงสร้าง ทั้งนี้ภายใต้กระบวนการที่มั่นคงของการทำงาน ด้านความมั่นคงอย่างเป็นทางการหรือแบบเบ็ดเสร็จ จำเป็นจะต้องสร้างระบบของหน่วยงาน บริหารงานด้านความมั่นคงร่วม (Joint Forces Management) ให้เกิดขึ้นโดยการบูรณาการ หน่วยงานหลักของทั้งภาครัฐ ทั้งฝ่ายทหาร พลเรือน เอกชน และอาจรวมถึง ภาคประชาสังคม เข้ามาร่วมกันแก้ปัญหา นอกจากนี้ ประเด็นในเรื่องของเอกภาพในการปฏิบัติงาน จะมีได้คำนึงถึง หลักเอกภาพในการบังคับบัญชา (Unity of Command) เพียงประการเดียว แต่จะให้ความสำคัญกับ หลักเอกภาพในความพยายาม (Unity of Effort) ควบคู่ไปด้วย (นเรศน์ วงศ์สุวรรณ, ๒๕๕๔ : ๒๕ - ๒๘)

ภายใต้แนวคิดของการบริหารจัดการความมั่นคงแบบบูรณาการไม่แยกส่วน (De-differentiation Security Management) สถานการณ์ที่เกิดขึ้นได้ในเวลาที่เกือบจะพร้อมกัน (Real Time) และการกำหนดเอกภาพในการบริหารจัดการโดยให้ความสำคัญกับหลักเอกภาพในการ บังคับบัญชา (Unity of Command) และหลักเอกภาพในความพยายาม (Unity of Effort) ได้นำไปสู่ การกำหนดแนวคิดของการออกแบบองค์การที่มีความเป็นแนวนอน (Horizontal Organization) เพื่อให้เกิดการบูรณาการมากยิ่งขึ้น ซึ่งการออกแบบองค์การที่ผ่านมาจะเน้นโครงสร้างองค์การที่เป็นแนวตั้ง (Vertical Organization) โดยให้ความสำคัญกับการมีสายการบังคับบัญชา (Chain of Command) ที่ชัดเจน (Daniel Morrison, online, 2012)

แผนภาพที่ ๒ - ๒ ความแตกต่างระหว่างโครงสร้างองค์การแบบแนวตั้งและแบบแนวนอน

ที่มา : Daniel Morrison, online, 2012

จากแผนภาพที่ ๒ - ๒ ได้แสดงให้เห็นว่าการจัดโครงสร้างองค์การที่เป็นลักษณะแนวตั้ง (Vertical Organization) เป็นโครงสร้างองค์การที่ออกแบบมาโดยเน้นที่ประสิทธิภาพ (Designed for Efficiency) ทั้งนี้โครงสร้างองค์การจะเน้นไปทำงานที่มีลักษณะเฉพาะ (Specialized Tasks) และเน้นโครงสร้างสายการบังคับบัญชาอย่างเคร่งครัด (Strict Hierarchy) ด้วยการออกกฎระเบียบค่อนข้างมาก (Many Rules) การติดต่อสื่อสารระหว่างส่วนต่างๆ ในองค์การจะเป็นการติดต่อในแนวตั้ง (Vertical Communication) ตามสายการบังคับบัญชาด้วยการใช้ระบบการรายงาน (Reporting System) นอกจากนี้ การกำหนดหน่วยงานแยกเฉพาะกิจ (Few Teams/ Task Forces) รวมถึงผู้ที่ทำหน้าที่ในการบูรณาการงานต่าง ๆ (Integrators) มีไม่มากนัก ทั้งนี้โครงสร้างในแนวตั้งจะเน้นไปที่การตัดสินใจจากศูนย์กลางโดยผู้มีอำนาจสูงสุดเป็นสำคัญ (Centralized Decision Making)

ในส่วนโครงสร้างองค์การแบบแนวราบ (Horizontal Organization) เป็นโครงสร้างองค์การที่ออกแบบมาเพื่อสร้างการเรียนรู้ร่วมกันของบุคลากรในส่วนต่างๆ ขององค์การ (Design for Learning) ทั้งนี้โครงสร้างองค์การจะเน้นไปที่การทำงานในภารกิจต่าง ๆ ร่วมกันและกระตุ้นให้บุคลากรในองค์การพร้อมที่จะทำงานร่วมกันในภารกิจที่ได้รับมอบ (Shared Tasks, Empowerment) โดยไม่เน้นโครงสร้างสายการบังคับบัญชาอย่างเคร่งครัด (Relaxed Hierarchy) และไม่กำหนดกฎระเบียบมากจนเกินไป (Few Rules) การติดต่อสื่อสารระหว่างส่วนต่างๆ ในองค์การจะเป็นการติดต่อ ในแนวนอน (Horizontal Communication) โดยเฉพาะการพบปะพูดคุยกันอย่างสม่ำเสมอ (Face to Face) ดังนั้นการทำงานจึงมีการจัดองค์การเป็นหน่วยงานเฉพาะกิจได้อย่างหลากหลาย (Many Teams/Task Forces) ตามสถานการณ์หรือตามภารกิจที่ได้รับมอบ การบริหารจัดการจะเน้นไปที่การตัดสินใจ โดยการกระจายอำนาจให้กับหน่วยย่อย ลงไปมีอำนาจในการตัดสินใจ (Decentralized Decision Making)

จากประเด็นของโครงสร้างองค์การที่เป็นทั้งแบบแนวตั้งและแบบแนวราบ ทำให้เห็นได้ว่าภายใต้กระบวนทัศน์ความมั่นคงใหม่ที่เป็นความมั่นคงแบบองค์รวมและแบบเบ็ดเสร็จ (Comprehensive Security Paradigm) การบริหารจัดการความมั่นคงแบบไม่แยกส่วน (De-differentiation Management) และการคำนึงถึงเอกภาพในการจัดองค์การในแบบของเอกภาพความพยายาม (Unity of Effort) โครงสร้างขององค์การที่เป็นแนวราบค่อนข้างมีความเหมาะสมในการออกแบบองค์การที่จะเข้ามาบริหารจัดการความมั่นคงภายในราชอาณาจักร ทั้งนี้โครงสร้างองค์การที่มีลักษณะที่เป็นแนวราบนั้นมิได้มีในหลายลักษณะ แต่แบบที่นิยมใช้กันนั้นมักจะเป็นองค์การแบบเมตริกซ์ (Matrix Organization) ซึ่งเป็นองค์การที่มีการบริหารงานทั้งแนวตั้งและแนวราบ รวมถึงเน้นการมีหน่วยงานเฉพาะกิจ (Task Forces) ได้อย่างหลากหลายตามสถานการณ์หรือภารกิจที่ได้รับมอบ นอกจากนี้ยังมีองค์การที่เป็นแบบผสม (Hybrid Organization) ซึ่งเน้นไปที่การบริหารจัดการในแนวราบและสามารถตอบสนองภารกิจงานได้อย่างหลากหลายเช่นกัน

๕.๓.๑ โครงสร้างองค์การแบบผสม (The Hybrid Organization)

การออกแบบโครงสร้างองค์การแบบผสมนั้นเป็นแนวคิดสำคัญที่เกิดขึ้นในยุคหลังทันสมัย (Postmodernism) ซึ่งสถานการณ์ต่าง ๆ ทางสังคมรวมถึงสถานการณ์ด้านความมั่นคงที่มีความเป็นพลวัตสูง (Dynamic) และเป็นสถานการณ์ที่มีความเชื่อมโยงกันอย่างหลากหลาย (Various Phenomena) ซึ่งหมายรวมถึงการออกแบบโครงสร้างองค์การก็จะต้องทำได้อย่างหลากหลาย

ตามสถานการณ์ที่จะต้องเผชิญแนวคิดดังกล่าว นับได้ว่าสอดคล้องกับกระบวนทัศน์ของความมั่นคงแบบเบ็ดเสร็จหรือแบบองค์รวม ดังนั้น องค์การในลักษณะนี้จึงเป็นองค์การที่สอดคล้องกับสถานการณ์ โดยสามารถปรับปรุงเปลี่ยนแปลงได้ (Contemporary Organization) ด้วยการผสมผสานรูปแบบและกระบวนกรที่แตกต่างหลากหลายในการบริหารจัดการ (Mix of Diverse Forms and Process) ขึ้นอยู่กับสถานการณ์ในแต่ละช่วงเวลา จึงทำให้ไม่สามารถกำหนดตัวแบบขององค์การที่มีลักษณะตายตัวได้ แต่สิ่งสำคัญ โครงสร้างองค์การต้องตอบสนองต่อภารกิจที่ได้รับมอบ ต้องสนับสนุนต่อการบริหารจัดการแบบไม่แยกส่วน รวมถึงต้องมีเอกภาพ โดยเฉพาะเอกภาพในความพยายาม ที่สำคัญ โครงสร้างองค์การในลักษณะที่เป็นพลวัตนี้ มักจะเป็นการผสมผสานระหว่างกระบวนกร และหน้าที่ในการบริหารจัดการให้อยู่ด้วยกัน (Mixture of Process and Functions) ดังนั้น เมื่อก้าวถึงองค์การแบบหลังทันสมัย (Postmodern Organization) จึงมีลักษณะของการผสมผสาน (Particularly Hybrid) โดยพิจารณาถึงตัวนโยบายและวิธีปฏิบัติต่างๆ ให้สอดคล้องกัน (Regard to Policies and Procedures) แต่จะไม่มีตัวแบบหรือโครงสร้างองค์การที่มีแบบแผนตายตัว (Little Uniformity) นอกจากนี้ การทำงานของบุคลากรในองค์การ จะคำนึงถึงเป้าหมายของงานที่องค์การได้รับมอบเป็นสำคัญ กล่าวโดยรวมแล้วโครงสร้างขององค์การในแบบผสมหรือแบบหลังทันสมัยจะเป็นองค์การที่เป็นการผสมผสานของการปฏิบัติกร่วมในการแก้ปัญหาต่าง ๆ ร่วมกันโดยไม่แยกส่วน (Joint Union-management Problem-solving Group) (Bergquist, 1993, : 173-185 ; Hatch & Cunliffe, 2006 : 278)

การออกแบบโครงสร้างในยุคหลังทันสมัยเป็นต้นมา ทำได้หลากหลาย ไม่ตายตัว ขึ้นอยู่กับสถานการณ์ อย่างไรก็ตาม แบบขององค์การแบบหนึ่งที่เป็นการบริหารงานทั้งแนวตั้งและแนวนอน รวมถึงสามารถบริหารจัดการแบบไม่แยกส่วนและมีเอกภาพในความพยายามได้ดีก็คือโครงสร้างองค์การแบบเมตริกซ์ (Matrix Organization)

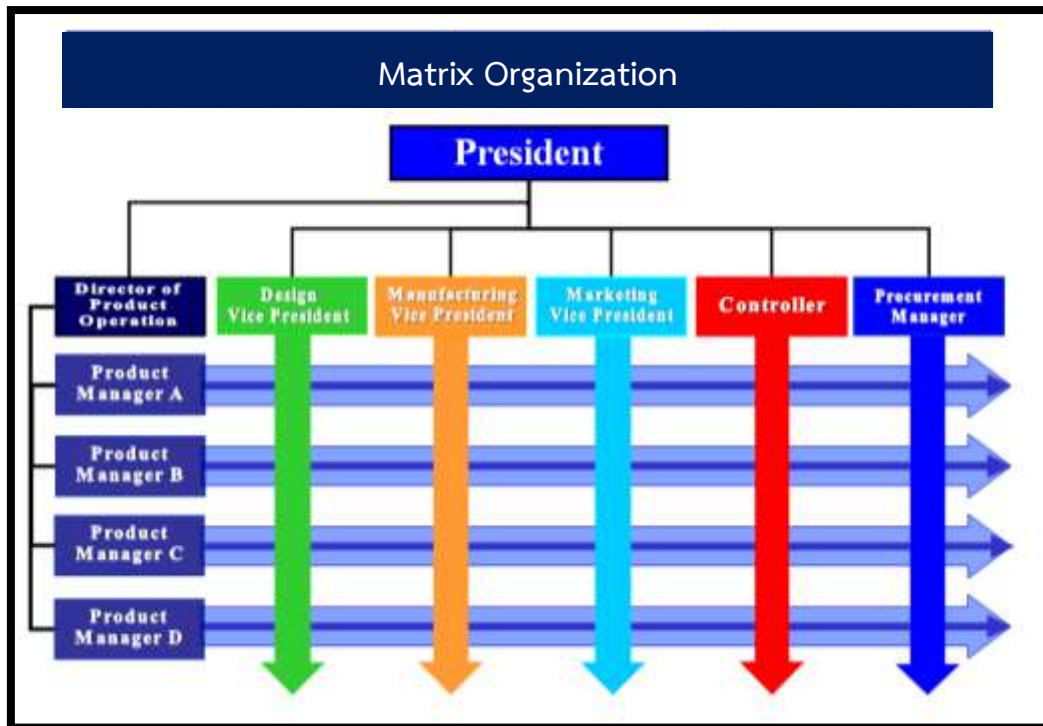
๕.๓.๒ โครงสร้างองค์การแบบเมตริกซ์ (Matrix Organization)

เป็นการออกแบบองค์การที่นำเอาแบบองค์การที่เป็นทั้งแบบหน้าที่ (Function) และแบบแบ่งงานกันเป็นกลุ่ม (Division) มาปรับใช้ ทั้งนี้ องค์การทั้งสองแบบเป็นโครงสร้างองค์การที่เน้นสายการบังคับบัญชา (Chain of Command) รวมถึงเอกภาพในการบังคับบัญชา (Unity of Command) ลักษณะโครงสร้าง จะคล้ายกับรูปทรงพีระมิด (Pyramid Shape) ในขณะที่โครงสร้างแบบเมตริกซ์ จะไม่เน้นความสำคัญของการบังคับบัญชาแบบรวมศูนย์ด้วยการสั่งการจากผู้บริหารสูงสุดเพียงผู้เดียว (Breakdown the Single Command Structure) แต่จะให้ความสำคัญกับโครงสร้างองค์การที่เป็นแนวราบเป็นลักษณะสี่เหลี่ยมผืนผ้า โดยให้ความสำคัญกับส่วนต่างๆ ที่อยู่ในองค์การได้ทำงานตามความเชี่ยวชาญ การใช้โครงสร้างในลักษณะเมตริกซ์นี้จะทำให้ผู้บริหารและปฏิบัติกรสามารถทำงานไปพร้อมๆ กันภายใต้ความแตกต่างของความเชี่ยวชาญเฉพาะด้าน และตามแต่ละช่วงเวลา นอกจากนี้อำนาจหน้าที่ (Authority) ของผู้ที่เกี่ยวข้องจะเปลี่ยนแปลงไปตามแผนงานโครงการต่างๆ ที่กำหนดไว้ไม่ตายตัว ดังนั้นโครงสร้างองค์การแบบเมตริกซ์จึงค่อนข้างมีความอ่อนตัว (Flexible) สามารถปรับเปลี่ยนได้ ไม่ยึดติดกับสายการบังคับบัญชาอย่างเคร่งครัด (Fineman, Gabriel, & Sims, 2010 : 413) ซึ่งโครงสร้างดังกล่าวเป็นโครงสร้างที่เหมาะสมต่อการบริหารจัดการความมั่นคงที่มีลักษณะเป็นพลวัตมากๆ อย่างเช่นกระบวนทัศน์ความมั่นคงแบบเบ็ดเสร็จหรือแบบองค์รวม

อย่างไรก็ตามสิ่งที่จะเป็นปัญหาสำคัญของโครงสร้างในลักษณะดังกล่าวก็คือ หากใช้สายการบังคับบัญชาที่เคร่งครัดและยึดหลักเอกภาพในการบังคับบัญชาเป็นสำคัญ ก็อาจจะทำให้เกิดความขัดแย้งภายในองค์กรได้

โครงสร้างทั้งแบบตามหน้าที่ (Function) และกลุ่มงาน (Division) จะเป็นองค์กรแบบแนวตั้ง เน้นสายการบังคับบัญชาและการควบคุมจากผู้บริหารสูงสุดขององค์กรอย่างเคร่งครัด ซึ่งอาจไม่ตอบสนองต่อกระบวนทัศน์ความมั่นคงใหม่ที่เป็นแบบเบ็ดเสร็จและเป็นองค์รวม นอกจากนี้โครงสร้างองค์กรทั้งสองแบบอาจไม่สามารถแก้ไขปัญหาในเรื่อง เวลา (Time) กับพื้นที่ (Space) ได้ จึงเกิดแนวคิดของการจัดองค์กรแบบเมตริกซ์ ด้วยการบูรณาการองค์กรแบบตามหน้าที่ (Function) และกลุ่มงาน (Division) เข้าด้วยกันและจัดองค์กรให้เป็นแนวราบมากยิ่งขึ้นตามแผนภาพที่ ๒ – ๓ (Hatch & Cunliffe, 2006 : 276 – 277)

แผนภาพที่ ๒ – ๓ แนวคิดการจัดองค์กรแบบเมตริกซ์ (Matrix Organization)

ที่มา : The University Of Carolina, Online, 2016

จากแผนภาพที่ ๒ – ๓ องค์กรจะมีประธานองค์กรเป็นผู้อำนวยการสูงสุด แต่การใช้อำนาจในการบริหารจะมอบให้รองประธานขององค์กรในด้านต่าง ๆ อันได้แก่ รองประธานด้านออกแบบ (Design Vice President) รองประธานด้านงานโรงงาน (Manufacturing Vice President) และรองประธานด้านงานด้านการตลาด (Marketing Vice President) เป็นผู้รับผิดชอบในการบริหารงาน ในขณะที่เดียวกันก็จะมีผู้ควบคุมกำกับดำเนินการขององค์กร (Controller) และมีผู้จัดการด้านการจัดสิ่งอุปกรณ์ต่าง ๆ (Procurement Manager) เพื่อมาใช้ในกิจกรรมขององค์กร กลุ่มบุคคลเหล่านี้มีหน้าที่ในลักษณะของการเตรียมการในเรื่องต่างๆ ให้องค์กร แต่จะมีกลุ่มงาน

อีกฝ่ายหนึ่งที่เป็นผู้ปฏิบัติและผลิตผลงานตามเป้าหมายที่องค์กรกำหนดไว้ ซึ่งเราเรียกฝ่ายนี้ว่า ฝ่ายปฏิบัติการ โดยมีผู้อำนวยการในการบริหารจัดการ (Director of Product Operation) เป็นผู้รับผิดชอบ และจะมีหน่วยผลิตรองๆ ลงไป ซึ่งจะมีผู้จัดการเป็นผู้รับภารกิจ (Product Manager A/B/C/D) ทั้งนี้ในการบริหารจัดการ ฝ่ายปฏิบัติการจะรับบุคลากรและทรัพยากรมาจากรองประธานด้านออกแบบ (Design Vice President) รองประธานด้านงานโรงงาน (Manufacturing Vice President) รองประธานด้านการตลาด (Marketing Vice President) ผู้ควบคุมกำกับดำเนินการขององค์กร (Controller) และมีผู้จัดการ ด้านการจัดซื้ออุปกรณ์ต่าง ๆ (Procurement Manager) ทั้งนี้เมื่อผู้จัดการการผลิตในด้านต่างๆ ดำเนินการจบภารกิจ ก็จะคืนบุคลากรและทรัพยากรที่เหลือกลับไป จะเห็นได้ว่าโครงสร้างแบบเมตริกซ์เป็นการบริหารจัดการที่ค่อนข้างเป็นแนวราบมากกว่าการจัดองค์การที่เป็นแบบตามหน้าที่ (Function) และ กลุ่มงาน (Division) สอดคล้องกับการบริหารจัดการในยุคหลังทันสมัย หรือยุคหลังสงครามเย็น (อนงค์ทิพย์ เอกแสงศรี, ออนไลน์, ๒๕๕๕ ; Hatch & Cunliffe, 2006 : 277)

โดยสรุปภาพรวมทั้งหมดจะเห็นได้ว่า การออกแบบขององค์กรที่จะเป็นผู้บริหารจัดการ ความมั่นคงจำเป็นจะต้องมีการปรับเปลี่ยนไป จากยุคสงครามเย็น มาสู่ยุคดิจิทัลในปัจจุบัน รวมถึงการออกแบบขององค์กรที่จะเข้ามาบริหารจัดการต้องเป็นองค์กรที่อ่อนตัวสามารถปรับเปลี่ยนได้ตามสภาวะแวดล้อมที่เปลี่ยนแปลงไปได้อย่างรวดเร็ว รวมถึงต้องเป็นองค์กรที่มีความเป็นพลวัตร รวมถึงต้องสามารถบูรณาการหน่วยงานต่างให้เข้ามาทำงานร่วมกันภายใต้เอกภาพที่เน้นไปที่หลักเอกภาพในความพยายามเป็นสำคัญ

๕.๔ หลักการสำคัญของการจัดองค์การบริหารจัดการความมั่นคง

แนวคิดของหลักในการจัดองค์การที่ดี ซึ่งสามารถสรุปเป็นหลักการสำคัญได้ ๑๒ ประการ (ศิริอร ชันธหัตถ์, ๒๕๓๖ : ๘๒-๘๓) ดังนี้

๕.๔.๑ หลักวัตถุประสงค์ (Objective) หมายถึง องค์กรจะต้องมีวัตถุประสงค์ที่กำหนดไว้อย่างชัดเจน มีการกำหนดวัตถุประสงค์ย่อยๆ เพื่อให้ผู้ที่เกี่ยวข้องตามตำแหน่งหน้าที่สามารถดำเนินการเพื่อให้บรรลุวัตถุประสงค์ย่อยๆ เหล่านั้น ทั้งนี้หากวัตถุประสงค์ย่อยๆ สามารถทำให้บรรลุได้อย่างประสานสอดคล้องกัน ก็จะทำให้วัตถุประสงค์โดยรวมขององค์กรบรรลุผลได้ด้วยเช่นกัน

๕.๔.๒ หลักความรู้ความสามารถเฉพาะอย่าง (Specialization) หมายถึง การจัดแบ่งงานจะต้องแบ่งตามความถนัดของผู้ที่เกี่ยวข้อง และควรจะได้รับมอบภารกิจเฉพาะเพียงอย่างเดียว ภารกิจที่คล้ายกันหรือสัมพันธ์กัน ควรจะต้องอยู่ภายใต้บังคับบัญชาของ คนเพียงคนเดียว

๕.๔.๓ หลักการประสานงาน (Coordination) หมายถึง การประสานงานกันของฝ่ายต่างๆ ในองค์กรอย่างประสานสอดคล้องกัน โดยคำนึงถึงประโยชน์สูงสุดขององค์กร ซึ่งกำหนดไว้ตั้งแต่หลักวัตถุประสงค์ ก็จะทำให้การทำงานขององค์กรสำเร็จผลได้

๕.๔.๔ หลักของอำนาจหน้าที่ (Authority) หมายถึง ทุกองค์การต้องมีบุคคลผู้มีอำนาจสูงสุดซึ่งจะต้องกำหนดไว้อย่างชัดเจนโดยจะมีการแยกอำนาจออกเป็นสายไปยังผู้ที่เกี่ยวข้อง ในองค์กร หรือ สายการบังคับบัญชา (Chain of Command) การกำหนดสายการบังคับบัญชาอย่างชัดเจนจะเป็นวิธีการหนึ่งที่ใช้ในการประสานงานกัน

๕.๔.๕ หลักความรับผิดชอบ (Responsibility) หมายถึง การกำหนดให้บุคคลที่เกี่ยวข้องกับการบริหารจัดการขององค์การมีอำนาจหน้าที่ และมีความรับผิดชอบ ซึ่งควรจะได้รับมอบหมายอำนาจให้เพียงพอ เพื่อทำงานให้สำเร็จด้วยดี

๕.๔.๖ หลักความสมดุล (Balance) หมายถึง การแบ่งมอบงานให้กับหน่วยงานย่อยทำงาน จะต้องทำให้สมดุลกัน กล่าวคือ ปริมาณงานควรมีปริมาณที่ใกล้เคียงกัน รวมทั้งความสมดุลระหว่างงานกับอำนาจหน้าที่ที่จะมอบหมายด้วยเช่นกัน

๕.๔.๗ หลักความต่อเนื่อง (Continuity) หมายถึง การจัดองค์การเพื่อการบริหารงาน จะต้องสามารถทำให้การบริหารจัดการกระทำได้อย่างต่อเนื่อง ไม่ให้เกิดการชะงักงัน หรือหยุดการทำงาน และหากเป็นงานที่เกี่ยวข้องกับความมั่นคงซึ่งมีผลกระทบต่อสาธารณะหลายฝ่าย ทั้งภายในประเทศ และระหว่างประเทศยิ่งมีความจำเป็นอย่างมากที่จะต้องทำให้องค์การมีการบริหารงานอย่างต่อเนื่อง

๕.๔.๘ หลักการโต้ตอบและการติดตาม (Correspondence) หมายถึง ตำแหน่งทุกตำแหน่งจะต้องมีการโต้ตอบระหว่างกันและติดต่อสื่อสารกัน องค์การจะต้องอำนวยความสะดวกจัดให้มีเครื่องมือและการติดต่อสื่อสารที่เป็นระบบ

๕.๔.๙ หลักขอบเขตของการควบคุม (Span of Control) หมายถึง การกำหนดอำนาจหน้าที่ในการบริหารจัดการโดยคำนึงถึงขีดความสามารถในการบังคับบัญชา ทั้งนี้ผู้บังคับบัญชาคนหนึ่งๆ จะต้องควบคุมดูแลผู้ใต้บังคับบัญชาหรือจำนวนหน่วยงานรองไม่มากจนเกินไป ซึ่งโดยปกติแล้วผู้บังคับบัญชาหนึ่งคนจะควบคุมดูแลหน่วยรองไม่เกิน ๖ หน่วย

๕.๔.๑๐ หลักเอกภาพในการบังคับบัญชา (Unity of Command) หมายถึง การจัดองค์การที่ดี ควรให้ผู้ที่เกี่ยวข้องรับคำสั่งจากผู้บังคับบัญชาหรือหัวหน้างานเพียงคนเดียวเท่านั้น เพื่อให้เกิดเอกภาพในการบังคับบัญชาจึงถือหลักการว่า “One Man One Boss”

๕.๔.๑๑ หลักตามลำดับชั้น (Ordering) หมายถึง การที่ผู้บังคับบัญชาจะออกคำสั่งแก่ผู้ใต้บังคับบัญชา ควรปฏิบัติตามลำดับชั้นของสายการบังคับบัญชา ไม่ควรออกคำสั่งข้ามหน้าผู้บังคับบัญชา หรือผู้ที่มีความรับผิดชอบโดยตรง

๕.๔.๑๒ หลักการเลื่อนขั้นเลื่อนตำแหน่ง (Promotion) ในการพิจารณาความดีความชอบและการเลื่อนตำแหน่งควรถือหลักว่า ผู้บังคับบัญชาโดยตรงย่อมเป็นผู้ที่ปฏิบัติงานเกี่ยวกับผู้ใต้บังคับบัญชาของตนอย่างใกล้ชิด และย่อมทราบพฤติกรรมการทำงานของผู้ใต้บังคับบัญชาได้ดีกว่าผู้อื่น ดังนั้น การพิจารณาให้คุณและโทษแก่ผู้ที่อยู่ใต้บังคับบัญชาของผู้ใดก็ควรให้ผู้นั้นทราบ และมีสิทธิ มีเสียงในการพิจารณาด้วย เพื่อความเป็นธรรมแก่ผู้ใต้บังคับบัญชาของเขา และเพื่อเป็นการสร้างขวัญในการทำงานของบุคคลในองค์การด้วย

๕.๕ แนวคิดในการบริหารจัดการบุคคลากร

๕.๕.๑ กระบวนการในการบริหารจัดการบุคคลากร ประกอบด้วยงานหลัก ๖ งาน ได้แก่ ๑) การวางแผนทรัพยากรบุคคลและการวิเคราะห์งานเป็นการประเมินความต้องการจำนวนและคุณสมบัติของบุคคลากรที่องค์การต้องการ เพื่อดำเนินงานให้บรรลุตามยุทธศาสตร์ที่ได้วางไว้ ๒) การสรรหา (Recruitment) เป็นกระบวนการที่ดึงดูดบุคคลที่มีคุณสมบัติเหมาะสมงานในตำแหน่งที่เปิดไว้ ถ้าหากมีบุคคลมาสมัครงานเป็นจำนวนมาก องค์การก็ยังสามารถที่จะเลือกบุคคลได้ตรงตาม

ความต้องการมากขึ้น โดยสามารถแบ่งแหล่งของการสรรหาได้เป็น ๒ แหล่ง คือ การสรรหาจากภายในองค์กรและการสรรหาจากภายนอกองค์กร ๓) การคัดเลือก (Selection) หลังจากกระบวนการสรรหาแล้ว ขั้นตอนต่อไปคือการคัดเลือกผู้สมัครที่จะถูกจ้างมาทำงาน เพื่อให้ได้คนที่เหมาะสมกับงาน โดยการรวบรวมข้อมูลของผู้สมัคร เพื่อคาดการณ์ความเป็นไปได้ของความสำเร็จในหน้าที่การทำงานของผู้สมัครแต่ละคน จากนั้นจึงเลือกผู้สมัครที่มีแนวโน้มจะประสบความสำเร็จมากที่สุด ๔) การฝึกอบรมและพัฒนา (Training and Development) เพื่อเพิ่มความสามารถของพนักงาน และช่วยเสริมแรงจูงใจและทัศนคติที่ดีแก่พนักงาน การฝึกอบรมและการพัฒนาสำคัญอย่างยิ่งสำหรับการทำให้พนักงานอยู่กับองค์กรในระยะยาว โดยเฉพาะพนักงานรุ่นใหม่ที่ต้องการพัฒนาตนเองอยู่เสมอ ๕) การจัดการผลการปฏิบัติงาน (Performance Management) เพื่อช่วยให้สามารถบริหารบุคลากรให้มีผลการทำงานที่ดี โดยการประเมินผลการปฏิบัติงาน (Performance Appraisal) ซึ่งสะท้อนถึงผลการฝึกอบรมและพัฒนา และนำมาใช้ในการบริหารและช่วยในการตัดสินใจเกี่ยวกับการให้รางวัล การจ่ายค่าตอบแทน การเลื่อนตำแหน่ง การพัฒนาฝีมือ ตลอดจนเป็นการให้ข้อมูลย้อนกลับแก่บุคลากรเพื่อนำมาใช้ในการปรับปรุงการทำงานของตนเองต่อไป และ ๖) การบริหารผลตอบแทน (Compensation Management) ผลตอบแทนมีรูปแบบพื้นฐานอยู่ ๓ อย่าง ได้แก่ ค่าจ้าง เงินเดือน และอีกประเภทหนึ่งคือ เงินจูงใจ (Incentive) ที่อยู่ในรูปของเงินพิเศษ ระบบค่าตอบแทนที่ดีจะสามารถช่วยดึงดูดใจผู้ที่จะมาทำงาน และช่วยรักษาบุคลากรไว้ให้อยู่กับองค์กร อีกทั้งยังเป็นการกระตุ้นพนักงานให้ทำงานให้เป็นที่ไปตามวัตถุประสงค์ขององค์กร (พัชสิทธิ์ ชมพุกำ, ๒๕๕๔ : ๑๕๘ – ๑๗๑)

๕.๕.๒ การจูงใจ (Motivation) เป็นเรื่องสำคัญที่จะทำให้บุคลากรมีผลการปฏิบัติงานที่ดี ตามทฤษฎีสองปัจจัยของเฮร์ซเบอร์ก (Herzberg's Two-factor Theory) ในการจูงใจบุคลากรนั้น องค์กรต้องให้ ๒ ปัจจัยแก่พนักงาน โดยปัจจัยหนึ่งเพื่อป้องกันการเกิดความไม่พอใจ (Dissatisfaction) หรือปัจจัยรักษา (Hygiene factors) เพราะเมื่อใดคนเกิดความไม่พอใจแล้วก็จะไม่อยู่ในองค์กร เป็นปัจจัยที่ตอบสนองความต้องการภายนอก หรือความต้องการขั้นต่ำตามทฤษฎีของมาสโลว์ อันได้แก่ เงินเดือน (Salary) ค่าจ้าง (Wages) สัมพันธภาพระหว่างบุคคล (Interpersonal Relation) นโยบายของบริษัท (Company Policies) ความมั่นคงในงาน (Job Security) สภาพการทำงาน (Working Conditions) คุณภาพการควบคุมบังคับบัญชา (Supervision) แต่ขณะเดียวกันการให้ปัจจัยรักษาอย่างเดียวยังไม่สามารถจูงใจคนได้ การจูงใจต้องทำด้วยการให้อีกหนึ่งปัจจัย คือปัจจัยจูงใจ (Motivation) ซึ่งปัจจัยที่สร้างแรงจูงใจภายใน หรือเป็นความต้องการขั้นสูงตามทฤษฎีของมาสโลว์ อันได้แก่ ความสำเร็จ (Achievement) สถานภาพ (Status) ความก้าวหน้า (Growth) การได้รับผิดชอบ (Responsibility) การเติบโตในหน้าที่การงาน (Advancement) (พัชสิทธิ์ ชมพุกำ, ๒๕๕๔ : ๑๗๕ – ๑๘๒)

ดังนั้นสิ่งที่องค์กรควรตระหนักในการจูงใจบุคลากร คือ องค์กรควรจะให้คนทำงานที่ทำทนายอย่างเต็มความสามารถ ผู้ที่ทำงานได้อย่างมีประสิทธิภาพและเต็มใจที่จะได้รับความรับผิดชอบ ควรได้รับการตอบสนอง ถ้างานไม่ท้าทายจะทำให้คนทำงานไม่เต็มความสามารถ ซึ่งจะก่อให้เกิดปัญหาในการจูงใจการทำงาน การออกแบบงานที่จะนำมาซึ่งแรงจูงใจ เช่น การออกแบบงานแบบเพิ่มเนื้อหาของงาน (Job Enrichment) เป็นต้น

๖. นโยบายสาธารณะกับการบริหารจัดการความมั่นคง

การบริหารจัดการความมั่นคงภายในราชอาณาจักร ไม่สามารถแยกวิธีการบริหารจัดการจัดการออกมาโดยไม่คำนึงถึงภาพรวมของการบริหารจัดการความมั่นคงของชาติได้ โดยเฉพาะภายใต้กรอบกระบวนทัศน์ของความมั่นคงแบบองค์รวม หรือแบบเบ็ดเสร็จ (Comprehensive Security) การปรับเปลี่ยนกระบวนทัศน์ความมั่นคงจะนำไปสู่การบริหารรัฐกิจ หรือการบริหารงานสาธารณะใหม่ (New Public Management) โดยให้ความสำคัญกับการนำเอาการศึกษา นโยบายสาธารณะ (Public Policy Management) และการบริหารรัฐกิจ (Public Administration) ไปด้วยกันในแบบแผนของการศึกษา การนำนโยบาย หรือโครงการของรัฐไปสู่การปฏิบัติได้อย่างเป็นรูปธรรม จึงเป็นการศึกษานโยบายสาธารณะ ทั้งในส่วนของกำหนดยุทธศาสตร์ (Policy Formulation) และการนำนโยบายไปสู่การปฏิบัติ (Policy Implementation) นอกจากนี้ การวิเคราะห์นโยบายสาธารณะที่ดี จะไม่ได้จำกัดอยู่ที่ประสิทธิภาพ ความเป็นกลาง และความประหยัดเท่านั้น แต่ได้ให้ความสำคัญกับการแก้ปัญหาสำคัญต่างๆ ในสังคม เพื่อให้สังคมสงบสุขราบรื่น รวมถึงการสร้างความเป็นธรรม ความปลอดภัยให้ผู้คนในสังคม และชุมชน ดังนั้น การวิเคราะห์นโยบายสาธารณะในการบริหารจัดการความมั่นคงภายใน จึงไม่สามารถคำนึงถึงประเด็นในเรื่องต้นทุนกำไร อย่างเช่นการบริหารงานสาธารณะแบบปกติทั่วไปเท่านั้น แต่ต้องมีความเป็นองค์รวม และมีความหลากหลายมิติเช่นกัน (ไชยรัตน์ เจริญสินโอฬาร, ๒๕๔๖ : ๑๐)

๖.๑ การกำหนดยุทธศาสตร์ การกำหนดยุทธศาสตร์ไม่ว่า จะเป็นเรื่องใดก็ตาม รวมถึงงานความมั่นคง ถือได้ว่าเป็นภารกิจของรัฐบาล ซึ่งจะต้องทำให้สังคมมีความก้าวหน้าในด้านต่างๆ พร้อมทั้งสร้างความสงบสุขให้แก่ประชาชน แต่การที่จะบรรลุเป้าหมายดังกล่าวได้นั้น รัฐบาลต้องมีความเข้าใจในปัญหาของสาธารณะว่ามีปัญหาอะไร รวมถึงปัญหาความมั่นคงของประเทศเช่นกัน ดังนั้น ในการแก้ปัญหารัฐบาลก็ต้องกำหนดยุทธศาสตร์ที่ชัดเจนขึ้นมา เช่น ปัญหาความมั่นคงใหม่ที่เปลี่ยนแปลงไปจากยุคสงครามเย็น รัฐบาลก็ต้องกำหนดยุทธศาสตร์ในการบริหารจัดการความมั่นคงใหม่ ออกมา ซึ่งอาจจะอยู่ในรูปแบบของนโยบายความมั่นคงของชาติ ในช่วงเวลาต่างๆ ทั้งนี้สำนักงานสภาพัฒนาการเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติ ก็จะเป็นผู้กำหนดยุทธศาสตร์ความมั่นคงของประเทศ และถือได้ว่าเป็นทิศทางของนโยบายในการบริหารจัดการความมั่นคงของประเทศในภาพรวม (Political Direction) ดังนั้น การศึกษาวิเคราะห์นโยบายสาธารณะที่เกี่ยวข้องกับงานความมั่นคง จึงถือได้ว่าเป็นการศึกษาถึงผลงานของรัฐบาล และผลกระทบต่างๆ ที่มีต่อความมั่นคงของประเทศในภาพรวม (Manski, 2013 : 11)

๖.๒ การวิเคราะห์นโยบายสาธารณะ การวิเคราะห์นโยบายสาธารณะเป็นการอธิบาย การได้มาของนโยบาย กระบวนการของนโยบาย เนื้อหา และผลกระทบ สำหรับในส่วนวิธีการหรือเทคนิคในการวิเคราะห์นโยบายสาธารณะในยุคหลังสงครามเย็นหรือยุคหลังทันสมัย (Techniques of Public Policy Analysis) มีหลายประการ ทั้งเทคนิคเชิงปริมาณ (Quantitative) และเทคนิคเชิงคุณภาพ (Qualitative) เราอาจแบ่งแนวทางการวิเคราะห์นโยบายสาธารณะออกได้ ๔ แนวทาง (สมพร เพ็ญจันทร์, ๒๕๓๗ : ๖๘ ; ทศพร ศิริสัมพันธ์, ๒๕๓๙ : ๑-๗) คือ

๖.๒.๑ แนวทางเกี่ยวกับกระบวนการกำหนดยุทธศาสตร์ (Public Policy-Making Process) การวิเคราะห์แนวทางนี้มุ่งพิจารณากระบวนการหรือขั้นตอนของการกำหนดยุทธศาสตร์ ว่าในแต่ละขั้นตอนมีโครงสร้างหน้าที่อย่างไร ข้อสมมติสำคัญที่อยู่เบื้องหลังแนวทางนี้คือปัจจัย

ทางการเมือง (Political Reason) หรือเรื่องของค่านิยม (Values) ที่ใช้ในการตัดสินใจปัญหาต่างๆ เทคนิควิธีที่ใช้ในการวิเคราะห์ของแนวทางนี้คือ แบบกรณีศึกษาแบบเจาะลึก (In-depth Case Study) เพื่อพรรณนาและอธิบายกระบวนการกำหนดนโยบายขั้นตอนต่างๆ

๖.๒.๒ แนวทางเกี่ยวกับสาเหตุและผลกระทบของนโยบายสาธารณะ (Causes and Consequences of Public Policy) การวิเคราะห์แนวทางนี้พิจารณาถึงความสัมพันธ์เชิงเหตุผล (Cause Relationships) ระหว่างส่วนประกอบต่างๆ ของนโยบายสาธารณะ เช่น ปัจจัยนำเข้า (Inputs) กระบวนการตัดสินใจ (Decision-Making Process) ผลผลิตของนโยบายสาธารณะ (Outputs) และปัจจัยป้อนกลับ (Feedback) ซึ่งมักแยกการศึกษาเฉพาะบางส่วน ซึ่งอาจแบ่งได้ ๕ ส่วนคือ ส่วนแรกเน้นการศึกษาตัวกำหนดของนโยบายสาธารณะ ส่วนที่สองเน้นที่การศึกษาทางเลือกของนโยบายสาธารณะ ส่วนที่สามเน้นการศึกษาการนำนโยบายสาธารณะไปปฏิบัติ ส่วนที่สี่เน้นการศึกษาผลกระทบของนโยบายสาธารณะ และส่วนสุดท้ายเน้นการศึกษาวิถัจกรของนโยบายสาธารณะ ข้อสมมติฐานอันสำคัญของแนวทางนี้คือ แนวความคิดเกี่ยวกับความสัมพันธ์เชิงเหตุผลของปรากฏการณ์ทางสังคม การเปลี่ยนแปลงปัจจัยนำเข้าในรูปแบบต่างๆ ให้ออกมาเป็นผลผลิตซึ่งจะมีผลต่อสถานะแวดล้อม การศึกษาจึงต้องพยายามสร้างความเข้าใจถึงความสัมพันธ์เชิงเหตุผลออกมา การศึกษาใช้เทคนิควิธีเชิงวิทยาศาสตร์ (Scientific Method) ทั้งการอนุมาน (Deductive) และการอุปมาน (Inductive) โดยการวิเคราะห์ทางสถิติต่างๆ ในการพรรณนาและอธิบายความสัมพันธ์เชิงเหตุผลระหว่างส่วนประกอบต่างๆ ในระบบนโยบายสาธารณะ

๖.๒.๓ แนวทางเกี่ยวกับบทสถานของนโยบายสาธารณะ (Public Policy Prescription) การวิเคราะห์แนวทางนี้เน้นการให้ข้อมูลหรือคำตอบ ตลอดจนการเสนอแนะ เกี่ยวกับประเด็นปัญหาของนโยบายสาธารณะบางประการว่าควรตัดสินใจอย่างไร เทคนิควิธีในแนวทางนี้สามารถใช้ได้หลายวิธี จำแนกได้ ๔ กลุ่ม กล่าวคือ กลุ่มเทคนิควิธีสถิติประยุกต์ (Applied Statistical Techniques) เช่น การวิจัยประเมินผล เป็นต้น กลุ่มเทคนิควิธีการหาจุดที่ดีที่สุด (Optimization Techniques) เช่น การวิเคราะห์หาต้นทุน-ผลประโยชน์ เป็นต้น กลุ่มเทคนิคการตัดสินใจภายใต้ความเสี่ยงและความไม่แน่นอน (Decision-Making Under Risk and Uncertainty) เช่น ทฤษฎีการตัดสินใจ (Decisions Theory) เกมส์ (Games) เป็นต้น และกลุ่มเทคนิควิธีจำลองและการสร้างรูปแบบต่างๆ (Simulation and Modeling Techniques) เช่น Difference Equations Markov Process เป็นต้น ข้อสมมติฐานของแนวทางนี้คือ ความมีเหตุผลในการกำหนดนโยบายสาธารณะ การวิเคราะห์แนวทางนี้ต้องพยายามให้ข้อมูลตลอดจนข้อเสนอแนะ ในลักษณะปราศจากค่านิยมส่วนตัวเข้ามาพิจารณา การศึกษาใช้เทคนิควิธีจะแตกต่างจากการวิเคราะห์แนวอื่น โดยการวิเคราะห์เชิงวิทยาศาสตร์เช่นเดียวกับแนวทางเกี่ยวกับสาเหตุและผลกระทบของนโยบายสาธารณะ (Causes and Consequences of Public Policy) แต่ต้องอาศัยเทคนิควิธีทางสถิติ และการวิจัยเชิงปฏิบัติการเพื่อเสนอแนะแนวทางและการปรับปรุงนโยบายสาธารณะบางประการ มากกว่าที่จะใช้เพื่อการพรรณนาและอธิบายปรากฏการณ์ทางนโยบายสาธารณะ

๖.๒.๔ แนวทางวิเคราะห์นโยบายสาธารณะเชิงผสมผสาน (Mixed Framework) จะเป็นการประสานแนวทางต่างๆ ของการวิเคราะห์นโยบายสาธารณะเข้าด้วยกัน ระหว่างตัวระบบกระบวนการ และเทคนิควิธี เพื่อให้มีความรู้เกี่ยวกับนโยบายและสามารถให้ความคิดเห็น

ข้อเสนอแนะ เพื่อให้เกิดประโยชน์ต่อสังคม ทั้งนี้อาจสรุปตามระบบนโยบายสาธารณะได้ดังนี้ (ทศพร ศิริสัมพันธ์, ๒๕๓๙ : ๙-๒๐)

๖.๒.๔.๑ ปัจจัยนำเข้าของนโยบายสาธารณะ ในการก่อตัวของนโยบายสาธารณะ (Public Policy Formation) เป็นการค้นหาประเด็นปัญหาหรือการสร้างวาระนโยบาย (Issue Search or Agenda-Setting) ใช้เทคนิควิธีทั้งเชิงปริมาณและคุณภาพ เช่น การสำรวจทัศนคติ (Opinion Surveys) การวิเคราะห์ข้อมูลสถิติ (Statistical Data) เป็นต้น

๖.๒.๔.๒ การกำหนดนโยบายสาธารณะ (Public Policy Decision-Making) เป็นการนำเอาประเด็นปัญหาที่เข้าสู่วาระมาพิจารณา กลั่นกรองและจำกัดวงทำการคาดคะเนผลได้เสียต่างๆ ตลอดจนกำหนดวัตถุประสงค์ โดยต้องทำความเข้าใจเรื่องทางเลือกของนโยบายสาธารณะ ใช้เทคนิควิธีที่ใช้เพื่อกลั่นกรองประเด็นปัญหา เช่น เมตริกซ์เกี่ยวกับการจัดลำดับความสำคัญ (Priority Matrix) และรูปแบบการตัดสินใจแบบกิ่งก้านสาขา (Decision Trees) เป็นต้น เทคนิควิธีสำหรับการพยากรณ์และคาดคะเนต่างๆ เชิงปริมาณ เช่น วิธีเศรษฐมิติ (Econometric Methods) การวิเคราะห์อนุกรมเวลา (Time-Series Analysis) หรือเชิงคุณภาพ เช่น วิธีเดลฟาย (Delphi) การระดมสมอง (Brain Storming) เป็นต้น ส่วนการวิเคราะห์ทางเลือกต่างๆ นั้นใช้ ตัวแบบเชิงปฏิบัติการ เช่น การใช้โปรแกรมแบบเส้นตรงและมีโซ่เส้นตรง (Pay-Off Martix) เป็นต้น

๖.๒.๔.๓ การนำนโยบายสาธารณะไปปฏิบัติ (Public Policy Implementation) ในส่วนนี้ต้องทำความเข้าใจเรื่องผลผลิตของนโยบายสาธารณะ (Public Policy Output) ใช้เทคนิควิธีในการจัดองค์การ เช่น การออกแบบองค์การในรูปเมตริกซ์ (Matrix Structure) เป็นต้น เทคนิควิธีเกี่ยวกับการบริหาร เช่น การบริหารโดยใช้วัตถุประสงค์ (Management by Object) เป็นต้น

๖.๒.๔.๔ การประเมินผลนโยบายสาธารณะ (Public Policy Evaluation) ในส่วนนี้ต้องทำความเข้าใจเรื่องผลลัพธ์ (Public Policy Outcomes) ใช้เทคนิควิธีการวิจัยประเมินผลต่างๆ เช่น การวิจัยแบบทดลอง (Experimental Designs) การวิจัยแบบกึ่งทดลอง (Quasi-experimental Designs) และการวิจัยแบบไม่ทดลอง (Non-experimental designs) เป็นต้น

๖.๒.๔.๕ การทดแทนหรือยุตินโยบายสาธารณะ (Public Policy Succesion or Termination) ในส่วนนี้ต้องทำความเข้าใจเรื่องปัจจัยป้อนกลับของนโยบายสาธารณะ (Public Policy Feedback) ใช้ข้อมูลจากการประเมินผลนโยบายสาธารณะมาพิจารณา อาจประยุกต์ใช้เทคนิควิธีการออกแบบโครงสร้างองค์การใหม่ (Reorganization) เป็นต้น

การวิเคราะห์นโยบายนั้น จะวิเคราะห์ถึงสถานการณ์ทั้งภายในและภายนอก เพื่อหาความสัมพันธ์ระหว่างปัจจัยตัวแปรต่างๆ ทั้งทางด้านเศรษฐกิจ การเมือง สังคม เทคโนโลยี และสิ่งแวดล้อม เป็นต้น นอกจากนี้จะทำให้ทราบถึงสถานะของปัญหาหรือวาระนโยบายนั้นๆ ในสถานการณ์ปัจจุบัน และปัจจุบันมักใช้การวิเคราะห์เชิงยุทธศาสตร์ โดยใช้การศึกษาทั้งเชิงปริมาณและเชิงคุณภาพ เพื่อการวางทิศทาง จุดหมาย เป้าหมายของการพัฒนาองค์การ จากแนวทางการวิเคราะห์นโยบายสาธารณะที่กล่าวมาแล้วนั้น มีเทคนิควิธีที่ใช้อย่างกว้างขวาง ซึ่งเทคนิคในการวิเคราะห์นโยบายเชิงปริมาณที่เป็นที่นิยมได้แก่ เทคนิคการวิเคราะห์นโยบายเชิงสาเหตุและผล เทคนิคการวิเคราะห์นโยบายเชิงระบบ และเทคนิคการวิเคราะห์ต้นทุน-ผลประโยชน์ และต้นทุน-ประสิทธิผล ส่วนเทคนิคในการวิเคราะห์นโยบายเชิงคุณภาพที่ง่ายและไม่ซับซ้อน

คือเทคนิคเดลฟาย เทคนิคการระดมพลังสมอง และเทคนิคเมตริกซ์ ดังนั้น ในการวิเคราะห์นโยบาย เพื่อการกำหนดนโยบายใดนโยบายหนึ่ง ผู้ที่เกี่ยวข้องกับการวิเคราะห์นโยบายสาธารณะจะต้องพิจารณาเลือกใช้เทคนิคในการวิเคราะห์นโยบายที่เหมาะสม จึงจะทำให้เกิดความเที่ยงตรงและเชื่อถือได้

๗. องค์การที่รับผิดชอบด้านความมั่นคง

องค์การที่รับผิดชอบนโยบายสาธารณะด้านความมั่นคงที่เป็นหน่วยงานหลักได้แก่ กระทรวงกลาโหม สภาความมั่นคงแห่งชาติ กองอำนวยการรักษาความมั่นคงภายในราชอาณาจักร มีรายละเอียดดังนี้

๗.๑ กระทรวงกลาโหม

ตามพระราชบัญญัติจัดระเบียบราชการกระทรวงกลาโหม พ.ศ.๒๕๕๑ กระทรวงกลาโหม มีอำนาจหน้าที่ในการพิทักษ์รักษาเอกราชและความมั่นคงแห่งราชอาณาจักร จากภัยคุกคามทั้งภายนอกและภายในราชอาณาจักร ปรามปรามการกบฏและการจลาจล โดยจัดให้มีและใช้กำลังทหารตามที่รัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทยหรือตามที่มีกฎหมายกำหนด การพิทักษ์รักษา ปกป้องสถาบันพระมหากษัตริย์ ตลอดจนสนับสนุนภารกิจของสถาบันพระมหากษัตริย์ รักษาผลประโยชน์แห่งชาติ และการปกครองระบอบประชาธิปไตยอันมีพระมหากษัตริย์ทรงเป็นประมุข พัฒนาประเทศเพื่อความมั่นคง ตลอดจนสนับสนุนภารกิจอื่นของรัฐในการพัฒนาประเทศ การป้องกัน และแก้ไขปัญหาจากภัยพิบัติ และการช่วยเหลือประชาชน กระทรวงกลาโหมมีส่วนราชการ (กระทรวงกลาโหม, ๒๕๕๗) ดังต่อไปนี้

๗.๑.๑ สำนักงานรัฐมนตรี มีหน้าที่เกี่ยวกับราชการทางการเมือง เพื่อสนับสนุนภารกิจของรัฐมนตรีว่าการกระทรวงกลาโหมหรือรัฐมนตรีช่วยว่าการกระทรวงกลาโหม และการประสานนโยบายระหว่างกระทรวง มีเลขานุการรัฐมนตรีว่าการกระทรวงกลาโหมเป็นผู้บังคับบัญชารับผิดชอบ เว้นแต่สำนักงานจเรทหารทั่วไปในสำนักงานรัฐมนตรี ให้อยู่ในบังคับบัญชาขึ้นตรงต่อรัฐมนตรีว่าการกระทรวงกลาโหม

๗.๑.๒ สำนักงานปลัดกระทรวง มีหน้าที่เกี่ยวกับงานนโยบายและยุทธศาสตร์ งานราชการประจำทั่วไปของกระทรวง และราชการส่วนหนึ่งส่วนใดของกระทรวงซึ่งมิได้กำหนดให้เป็นหน้าที่ของส่วนราชการอื่นใด มีปลัดกระทรวงกลาโหมเป็นผู้บังคับบัญชารับผิดชอบ

๗.๑.๓ กรมราชองครักษ์ มีหน้าที่รักษาความปลอดภัย สำหรับองค์พระมหากษัตริย์ พระราชินี พระรัชทายาท ผู้สำเร็จราชการแทนพระองค์ พระบรมวงศานุวงศ์ ผู้แทนพระองค์ และพระราชอาคันตุกะ รวมทั้งมีหน้าที่ตามกฎหมายว่าด้วยราชองครักษ์ กฎหมายว่าด้วยนายตำรวจราชสำนัก กฎหมายว่าด้วย การรักษาความปลอดภัยสำหรับองค์พระมหากษัตริย์ พระราชินี พระรัชทายาท ผู้สำเร็จราชการแทนพระองค์ พระบรมวงศานุวงศ์ ผู้แทนพระองค์ และ พระราชอาคันตุกะ และกฎหมายอื่นที่เกี่ยวข้อง มีสมุหราชองครักษ์เป็นผู้บังคับบัญชารับผิดชอบ

๗.๑.๔ กองทัพอากาศ มีหน้าที่เตรียมกำลังกองทัพอากาศ การป้องกันราชอาณาจักร และดำเนินการเกี่ยวกับการใช้กำลังทหารตามอำนาจหน้าที่ของกระทรวงกลาโหม มีผู้บัญชาการทหารสูงสุดเป็นผู้บังคับบัญชารับผิดชอบ กองทัพอากาศตั้งคณะกรรมการ คณะอนุกรรมการ หรือบุคคลใดเพื่อพิจารณาเรื่องใดๆ ที่เกี่ยวกับแผนเพื่อรักษาเอกราชและผลประโยชน์แห่งชาติ รวมทั้ง การปฏิบัติการทางทหารของทุกส่วนราชการร่วมกันได้ กองทัพอากาศมีส่วนราชการ ๕ หน่วยคือ

กองบัญชาการกองทัพไทย กองทัพบก กองทัพเรือ กองทัพอากาศ และส่วนราชการอื่นตามที่กำหนด โดยพระราชกฤษฎีกาการใช้กำลังทหาร หรือการวางกำลังเพื่อเตรียมการยุทธเป็นไปตามข้อบังคับ แผนและคำสั่งปฏิบัติการทางทหารที่กระทรวงกลาโหม กำหนดในกรณีที่มีความจำเป็นเพื่อการรบหรือการสงคราม การปราบปราม การกบฏหรือเมื่อได้ประกาศใช้กฎอัยการศึก ให้รัฐมนตรีว่าการกระทรวงกลาโหม โดยความเห็นชอบของสภากลาโหม มีอำนาจกำหนดหน่วยงาน แต่งตั้งเจ้าหน้าที่ ทางทหาร และกำหนดอำนาจหน้าที่ของหน่วยงานและเจ้าหน้าที่ทางทหารได้ตามความเหมาะสมแก่การปฏิบัติการกิจเพื่อการรบ หรือการสงคราม หรือการปราบปรามการกบฏ สิ้นสุดลงหรือมีการยกเลิกประกาศ กฎอัยการศึก ให้รัฐมนตรีว่าการกระทรวงกลาโหมโดยความเห็นชอบของสภากลาโหมพิจารณา สั่งยกเลิกหน่วยงานและเจ้าหน้าที่ทางทหารที่ได้กำหนด หรือแต่งตั้งขึ้นมานั้น เพื่อประโยชน์ในการ ปฏิบัติตามอำนาจหน้าที่ตามวรรคหนึ่ง รัฐมนตรีว่าการกระทรวงกลาโหมโดยความเห็นชอบของ สภากลาโหมมีอำนาจกำหนดพื้นที่ที่จำเป็นต่อการปฏิบัติการทางทหารเป็นยุทธบริเวณ และกำหนด พื้นที่ส่วนที่เหลือเป็นเขตภายใน การใช้กำลังทหารเพื่อการปราบปรามการจลาจล ให้เป็นไปตามที่ กระทรวงกลาโหมกำหนดโดยความเห็นชอบของคณะรัฐมนตรี

การใช้กำลังทหารหรือการอื่นใดเพื่อป้องกัน ระวัง หรือปราบปรามการกระทำ ความผิดที่เป็นภัยต่อความมั่นคงของรัฐหรือเกี่ยวกับการก่อการร้าย ซึ่งจำเป็นต้องใช้กำลังทหารเพื่อระงับ เหตุการณ์ร้ายแรงโดยเร็ว มิให้เหตุการณ์มีความรุนแรงมากยิ่งขึ้น หรือเพื่อพิทักษ์ผลประโยชน์แห่งชาติ ให้เป็นไปตามที่กระทรวงกลาโหมกำหนด เว้นแต่จะจะมีกฎหมายกำหนดไว้เป็นอย่างอื่นเพื่อป้องกันและรักษา ผลประโยชน์แห่งชาติ ให้รัฐมนตรีว่าการกระทรวงกลาโหมโดยความเห็นชอบของสภากลาโหมมีอำนาจ อนุมัติให้กระทรวงกลาโหมจัดและวางกำลังในพื้นที่ที่เห็นว่าเหมาะสมเพื่อปฏิบัติการกิจของ กระทรวงกลาโหมได้ตั้งแต่ยามปกติ การใช้กำลังทหารในการปฏิบัติการกิจเพื่อสันติภาพให้เป็นไปโดย ความเห็นชอบของสภากลาโหม และเป็นไปตามมติของคณะรัฐมนตรี

ในกรณีที่คณะรัฐมนตรีมีมติให้ใช้กำลังทหารในการปฏิบัติการนั้น รัฐมนตรีว่าการกระทรวงกลาโหมโดยความเห็นชอบของสภากลาโหม มีอำนาจกำหนดหน่วยงาน ในกระทรวงกลาโหม และแต่งตั้งเจ้าหน้าที่ทางทหาร รวมทั้งกำหนดอำนาจหน้าที่ของหน่วยงาน และเจ้าหน้าที่ทางทหารนั้น เพื่อปฏิบัติการให้เป็นไปตามมติคณะรัฐมนตรีและให้กองทัพไทยจัดตั้ง ศูนย์บัญชาการทางทหารในแต่ละระดับขึ้นตั้งแต่ยามปกติเพื่อใช้ในการติดตามสถานการณ์ และเป็นศูนย์ควบคุม อำนาจการ และสั่งการการปฏิบัติ

ส่วนศูนย์บัญชาการทางทหารในกองบัญชาการกองทัพไทย มีหน้าที่ควบคุม อำนาจการและสั่งการศูนย์บัญชาการทางทหารในแต่ละระดับตามวรรคหนึ่ง หรือกองกำลังเฉพาะกิจ ร่วมที่จัดตั้งขึ้นตามแผนป้องกันประเทศ แล้วแต่กรณี ในการปฏิบัติหน้าที่ตามบทบัญญัติในหมวดนี้ ให้เจ้าหน้าที่ทางทหารเป็นเจ้าพนักงานตามประมวลกฎหมายอาญา

๗.๒ สภาความมั่นคงแห่งชาติ (สมช.)

สภาความมั่นคงแห่งชาติ เป็นส่วนราชการซึ่งมีฐานะเทียบเท่ากรม จัดตั้งขึ้น ตามพระราชบัญญัติสภาความมั่นคงแห่งชาติ พ.ศ. ๒๕๐๒ โดยอยู่ในกลุ่มงานด้านนโยบายในสำนัก นายกรัฐมนตรีมีเลขานุการสภาความมั่นคงแห่งชาติ เป็นหัวหน้าส่วนราชการในฐานะข้าราชการพล เรือระดับปลัดกระทรวง (ระดับ ๑๑) สภาความมั่นคงแห่งชาติมีหน้าที่ ๒ ประการคือ ประการแรก

มีหน้าที่พิจารณาเสนอแนะคณะรัฐมนตรีในเรื่องนโยบายภายในประเทศ นโยบายต่างประเทศ นโยบายการทหาร นโยบายการเศรษฐกิจ และอื่นๆ อันเกี่ยวกับความมั่นคงแห่งชาติ ให้สอดคล้องกัน เพื่อให้กิจการทหารและกิจการของกระทรวง กรมต่างๆ ตลอดจนองค์การอื่นๆ ของรัฐสามารถประสานกันได้อย่างใกล้ชิด และเป็นผลดีต่อความมั่นคงแห่งชาติ ประการที่สอง มีหน้าที่พิจารณาเรื่องที่เกี่ยวข้องกับความมั่นคงแห่งชาติตามที่คณะรัฐมนตรีมอบหมาย ในการปฏิบัติงานของสภาความมั่นคงแห่งชาติ มีคณะกรรมการคณะต่างๆ ช่วยพิจารณากลับกรองและเสนอแนะนโยบาย มาตรการ ตลอดจนแนวทางการแก้ไขปัญหาต่างๆ ในเบื้องต้นคณะกรรมการดังกล่าว แบ่งออกเป็น ๓ ประเภท (สภาความมั่นคงแห่งชาติ, ออนไลน์, ๒๕๕๗) คือ

๗.๒.๑ คณะกรรมการประจำของสภาความมั่นคงแห่งชาติ แต่งตั้งตามพระราชบัญญัติสภาความมั่นคงแห่งชาติ ไม่ต้องสิ้นสุดลงตามการเปลี่ยนแปลงของรัฐบาล องค์ประกอบของคณะกรรมการแต่ละคณะประกอบด้วยผู้บริหารระดับสูงทั้งพลเรือน ตำรวจ ทหาร ในจำนวนที่เหมาะสมตามภารกิจ คณะกรรมการประจำที่สำคัญ ได้แก่ คณะกรรมการนโยบาย คณะกรรมการร้อยกรองงาน และคณะกรรมการประสานงาน

๗.๒.๒ คณะกรรมการพิเศษ แต่งตั้งตามมติคณะรัฐมนตรีหรือตามบัญชาของนายกรัฐมนตรี เพื่อพิจารณาปัญหาที่มีนัยทางการเมืองหรือปัญหาที่มีลักษณะพิเศษ โดยนายกรัฐมนตรี ลงนามแต่งตั้งตามพระราชบัญญัติระเบียบบริหารราชการแผ่นดิน คณะกรรมการพิเศษจะสิ้นสุดลงพร้อมกับการสิ้นสุดของคณะรัฐมนตรี และจะต้องมีการแต่งตั้งใหม่หรือยืนยันการแต่งตั้งเดิมหากจำเป็นจะต้องทำหน้าที่ต่อไป คณะกรรมการพิเศษที่สำคัญ เช่น คณะกรรมการพิจารณาปัญหาเส้นเขตแดนของประเทศไทย คณะกรรมการนโยบายและอำนวยการแก้ไขปัญหาการก่อการร้ายสากล (นอก.) และคณะกรรมการอำนวยการแก้ไขปัญหาจังหวัดชายแดนภาคใต้ เป็นต้น

๗.๒.๓ คณะกรรมการเฉพาะกิจ แต่งตั้งขึ้นเพื่อดูแลภารกิจที่เป็นการเฉพาะ มีความจำเป็นเร่งด่วน และเมื่อปฏิบัติหน้าที่จนเสร็จสิ้น คือยุติปัญหาได้แล้ว ก็จะสลายตัวไป คณะกรรมการเฉพาะกิจที่สำคัญ เช่น คณะกรรมการควบคุมยวณอพยพ และคณะกรรมการแก้ไขปัญหาผู้อพยพจากอินโดจีน เป็นต้น

คณะกรรมการทั้ง ๓ ประเภทนี้ มีอำนาจในการแต่งตั้งคณะอนุกรรมการ เพื่อพิจารณาช่วยเหลือกลั่นกรองงานให้แก่คณะกรรมการ ทั้งนี้ในปัจจุบันได้มีการแต่งตั้งคณะอนุกรรมการขึ้นหลายคณะเพื่อช่วยเหลือการปฏิบัติการของคณะกรรมการตามความเหมาะสม

๗.๓ กองอำนวยการรักษาความมั่นคงภายในราชอาณาจักร (กอ.รมน.)

กองอำนวยการรักษาความมั่นคงภายในราชอาณาจักร จัดตั้งขึ้นตามพระราชบัญญัติการรักษาความมั่นคงภายในราชอาณาจักร พ.ศ.๒๕๕๑ เป็นส่วนราชการรูปแบบเฉพาะ สังกัดสำนักนายกรัฐมนตรี ขึ้นตรงต่อนายกรัฐมนตรีในฐานะผู้อำนวยการรักษาความมั่นคงภายในราชอาณาจักร (ผอ.รมน.) โดยกองอำนวยการรักษาความมั่นคงภายในราชอาณาจักร มีอำนาจหน้าที่เกี่ยวกับการรักษาความมั่นคงภายในราชอาณาจักร เป็นองค์การหลักในการบูรณาการ อำนวยการ และกำกับดูแล การปฏิบัติงานเพื่อป้องกัน ควบคุม แก้ไข และฟื้นฟูสถานการณ์ที่เป็นภัยหรืออาจเป็นภัยอันเกิดจากบุคคลหรือกลุ่มบุคคลที่ก่อให้เกิดความไม่สงบสุข ทำลาย หรือทำความเสียหาย

ต่อชีวิต ร่างกาย ทรัพย์สินของประชาชนหรือของรัฐให้กลับสู่สภาวะปกติเพื่อให้เกิดความสงบเรียบร้อยของประชาชนหรือความมั่นคงของรัฐ

๗.๓.๑ หน้าที่และความรับผิดชอบ พระราชบัญญัติรักษาความมั่นคงภายในราชอาณาจักร พ.ศ.๒๕๕๑ ได้กำหนดอำนาจหน้าที่ ดังต่อไปนี้

๗.๓.๑.๑ ติดตาม ตรวจสอบและประเมินแนวโน้มของสถานการณ์ที่อาจก่อให้เกิดภัยคุกคามด้านความมั่นคงภายในราชอาณาจักรและรายงานคณะรัฐมนตรีทราบเพื่อพิจารณาดำเนินการต่อไป

๗.๓.๑.๒ อำนาจการในการรักษาความมั่นคงภายในราชอาณาจักรในการนี้ให้มีอำนาจเสนอแผนและแนวทางในการปฏิบัติงานและดำเนินการต่อคณะรัฐมนตรีเพื่อพิจารณาให้ความเห็นชอบ เมื่อได้รับความเห็นชอบแล้วให้หน่วยงานของรัฐปฏิบัติตามแผนและแนวทางนั้น

๗.๓.๑.๓ อำนาจการ ประสานงาน และเสริมการปฏิบัติของหน่วยงานของรัฐบาลที่เกี่ยวข้อง การปฏิบัติงานตามข้อ ๖.๓.๑.๓ โดยคณะรัฐมนตรีมอบหมายให้กองอำนาจการรักษาความมั่นคงภายในราชอาณาจักร มีอำนาจในการกำกับการดำเนินงานของหน่วยงานของรัฐตามที่คณะรัฐมนตรีกำหนดด้วยก็ได้

๗.๓.๑.๔ เสริมสร้างให้ประชาชนตระหนักในหน้าที่ที่ต้องพิทักษ์รักษาไว้ซึ่งชาติ ศาสนา และพระมหากษัตริย์ สร้างความรักความสามัคคีของคนในชาติ รวมทั้งส่งเสริมให้ประชาชนเข้ามามีส่วนร่วมในการป้องกันและแก้ไขปัญหาต่างๆ ที่กระทบต่อความมั่นคงภายในราชอาณาจักรและความสงบเรียบร้อยของสังคม

๗.๓.๑.๕ ดำเนินการอื่นตามที่กฎหมายบัญญัติ หรือตามที่คณะรัฐมนตรีสภาความมั่นคงแห่งชาติ หรือนายกรัฐมนตรีมอบหมาย

นอกจากนี้แล้ว พระราชบัญญัติรักษาความมั่นคงภายในราชอาณาจักร พ.ศ.๒๕๕๑ ได้กำหนดภารกิจการรักษาความมั่นคงภายในราชอาณาจักรไว้ในหมวด ๒ ในกรณี queปรากฏเหตุการณ์อันกระทบต่อความมั่นคงภายในราชอาณาจักรแต่ยังไม่มีความจำเป็นต้องประกาศสถานการณ์ฉุกเฉินตามกฎหมายว่าด้วยการบริหารราชการในสถานการณ์ฉุกเฉิน และเหตุการณ์นั้นมีแนวโน้มที่จะมีอยู่ต่อไปเป็นเวลานาน ทั้งอยู่ในอำนาจหน้าที่หรือความรับผิดชอบในการแก้ไขปัญหาของหน่วยงานของรัฐหลายหน่วย คณะรัฐมนตรีจะมีมติมอบหมายให้กองอำนาจการรักษาความมั่นคงภายในราชอาณาจักรเป็นผู้รับผิดชอบในการป้องกันปราบปราม ระงับ ยับยั้ง และแก้ไขหรือบรรเทาเหตุการณ์ที่กระทบต่อความมั่นคงภายในราชอาณาจักรนั้นภายในพื้นที่และระยะเวลาที่กำหนดได้ ในกรณีที่เหตุการณ์ดังกล่าวสิ้นสุดลงหรือสามารถดำเนินการแก้ไขได้ตามอำนาจหน้าที่ของหน่วยงานของรัฐที่รับผิดชอบตามปกติ ให้นายกรัฐมนตรีประกาศให้อำนาจหน้าที่ของกองอำนาจการรักษาความมั่นคงภายในราชอาณาจักรที่ได้รับมอบหมายนั้นสิ้นสุดลง และให้นายกรัฐมนตรีรายงานผลต่อสภาผู้แทนราษฎรและวุฒิสภาทราบโดยเร็ว ทั้งนี้ในการดำเนินการตามที่ได้รับมอบหมายให้กองอำนาจรักษาความมั่นคงภายในราชอาณาจักรมีอำนาจหน้าที่ในการ ป้องกัน ปราบปราม ระงับ ยับยั้ง และแก้ไขหรือบรรเทาเหตุการณ์ที่กระทบต่อความมั่นคงภายในราชอาณาจักรตามที่ได้รับมอบหมาย และจัดทำแผนการดำเนินการดังกล่าวเสนอต่อคณะกรรมการเพื่อให้ความเห็นชอบ นอกจากนี้ให้มีอำนาจ

หน้าที่ในการ กำกับ ติดตาม และเร่งรัดหน่วยงานของรัฐและเจ้าหน้าที่ของรัฐที่เกี่ยวข้องให้ดำเนินการ หรือบูรณาการในการดำเนินการให้เป็นไปตามแผน และในการจัดทำแผนใหญ่ของกองอำนวยการรักษาความมั่นคง ภายในราชอาณาจักรประชุมหารือกับสำนักงานสภาความมั่นคงแห่งชาติ และหน่วยงานของรัฐ ที่เกี่ยวข้องด้วย และในการนี้ให้จัดทำแผนเผชิญเหตุในแต่ละสถานการณ์ที่คาดว่าจะเกิดขึ้นด้วย

๗.๓.๒ โครงสร้างการจัด การปฏิบัติราชการและการบริหารงานของ กองอำนวยการรักษาความมั่นคงภายในราชอาณาจักร อาศัยอำนาจตามความในมาตรา ๕ วรรคสอง แห่งพระราชบัญญัติรักษาความมั่นคงภายในราชอาณาจักร พ.ศ. ๒๕๕๑ โดยมติคณะรัฐมนตรี เมื่อวันที่ ๒๗ พฤศจิกายน ๒๕๕๑ และวันที่ ๒๓ มิถุนายน ๒๕๕๒ มีโครงสร้าง ๓ ส่วน ได้แก่ ส่วนบริหาร ส่วนอำนวยการ ส่วนประสานงาน มีอำนาจหน้าที่ของส่วนงานและการบังคับบัญชา ตามแผนภาพที่ ๒ - ๔ มีรายละเอียดดังนี้

๗.๓.๒.๑ ส่วนบริหาร กองอำนวยการรักษาความมั่นคงภายใน ราชอาณาจักรมีนายกรัฐมนตรีในฐานะหัวหน้ารัฐบาลเป็นผู้อำนวยการรักษาความมั่นคงภายใน ราชอาณาจักร ผู้บัญชาการทหารบกเป็นรองผู้อำนวยการรักษาความมั่นคงภายในราชอาณาจักร และเสนาธิการทหารบกเป็นเลขาธิการ กองอำนวยการรักษาความมั่นคงภายในราชอาณาจักร ส่วนบริหารมีอำนาจหน้าที่ของส่วนงาน ดังนี้

กลุ่มพัฒนาระบบบริหาร (กพร.) ขึ้นตรงต่อเลขาธิการ กองอำนวยการรักษาความมั่นคงภายในราชอาณาจักร มีอำนาจหน้าที่ในการเสนอแนะ และให้คำปรึกษาแก่เลขาธิการกองอำนวยการรักษาความมั่นคงภายในราชอาณาจักร เกี่ยวกับ ยุทธศาสตร์ในการพัฒนาระบบบริหารภายในของกองอำนวยการรักษาความมั่นคงภายใน ราชอาณาจักร การติดตามประเมินผลและจัดทำรายงานเกี่ยวกับการพัฒนาระบบบริหารราชการ ของกองอำนวยการรักษาความมั่นคงภายในราชอาณาจักร การประสานและดำเนินการร่วมกับ หน่วยงานที่เกี่ยวข้อง เพื่อให้การปฏิบัติงานเกี่ยวกับการพัฒนาระบบบริหารราชการบรรลุ ตามวัตถุประสงค์ เป้าหมายอย่างมีประสิทธิภาพและประสิทธิผล และร่วมปฏิบัติงานและสนับสนุนการ ปฏิบัติงานของหน่วยงานอื่นที่เกี่ยวข้องหรือตามที่ได้รับมอบหมาย

กลุ่มตรวจสอบภายใน (กตบ.) ขึ้นตรงต่อเลขาธิการ กองอำนวยการรักษาความมั่นคงภายในราชอาณาจักร มีอำนาจหน้าที่ในการตรวจสอบการบริหาร การเงิน และการบัญชี ประสานและดำเนินการเกี่ยวกับการตรวจสอบภายในร่วมกับหน่วยงานกลาง ต่างๆ และหน่วยงานภายใน และร่วมปฏิบัติงานและสนับสนุนการปฏิบัติงานของหน่วยงานอื่นที่ เกี่ยวข้องหรือตามที่ได้รับมอบหมาย

ศูนย์ติดตามสถานการณ์ (ศตส.) ขึ้นตรงต่อเลขาธิการ กองอำนวยการรักษาความมั่นคงภายในราชอาณาจักร มีอำนาจหน้าที่ในการติดตาม วิเคราะห์ รายงานสถานการณ์ความมั่นคงภายในราชอาณาจักรและประสานการปฏิบัติกับหน่วยรอง และส่วนราชการที่เกี่ยวข้องกับงานด้านความมั่นคงภายในราชอาณาจักรในการป้องกันและแก้ไขปัญหา ในขั้นต้น และทำหน้าที่เป็นศูนย์อำนวยการแก้ไขปัญหาสถานการณ์ เมื่อเกิดสถานการณ์ในภาวะไม่ปกติ

๗.๓.๒.๒ ส่วนอำนวยการ ได้แก่ สำนักนโยบายและยุทธศาสตร์ ความมั่นคง สำนักการข่าว สำนักกิจการมวลชนและสารนิเทศ สำนักบริหารงานบุคคล สำนักบริหารงานทั่วไป และสำนักงบประมาณและการเงิน ซึ่งสรุปอำนาจหน้าที่ที่สำคัญได้ดังนี้

สำนักนโยบายและยุทธศาสตร์ความมั่นคง (สนย.) ขึ้นตรงต่อ เลขาธิการกองอำนวยการรักษาความมั่นคงภายในราชอาณาจักร มีอำนาจหน้าที่ในการกำหนด นโยบาย วางแผน อำนวยการ ประสานงาน และกำกับดูแลงานด้านนโยบายยุทธศาสตร์ความมั่นคง ของกองอำนวยการรักษาความมั่นคงภายในราชอาณาจักร เพื่อรองรับนโยบายของรัฐบาล นโยบาย ความมั่นคงแห่งชาติ และยุทธศาสตร์ความมั่นคงชายแดนของสภาความมั่นคงแห่งชาติ พิจารณา แผนงาน โครงการ และคำขอของหน่วยงานต่างๆ ตามแผนงานการรักษาความมั่นคงภายใน ราชอาณาจักรประจำปี และในโครงการพิเศษ รวมทั้งประสานการจัดทำงบประมาณประจำปี ตลอดจนตรวจสอบ กำกับดูแลการปฏิบัติงานของหน่วยรองให้เป็นไปตามแผนงาน

นอกจากนี้แล้วมีหน้าที่อำนวยการ ประสานงานเพื่อ บูรณาการการปฏิบัติการของ พลเรือน ตำรวจ ทหารและกำลังกึ่งทหาร ที่ร่วมปฏิบัติการกิจ รักษาความมั่นคงภายในราชอาณาจักรตามแผนงาน ตลอดจนติดตามและประเมินผลการปฏิบัติงาน ของหน่วยงานทุกระดับให้สอดคล้องกับสถานการณ์ ทั้งในด้านการเมือง เศรษฐกิจ สังคม จิตวิทยา วิทยาศาสตร์ เทคโนโลยี และการทหาร ให้เป็นไปตามแผนงาน คำสั่งและนโยบายที่กองอำนวยการ รักษาความมั่นคงภายในราชอาณาจักรกำหนด และรับผิดชอบการปฏิบัติการข่าวสาร การจัดตั้ง และดำเนินงานของหน่วยงานภารกิจพิเศษให้สอดคล้องกับนโยบายและแผนยุทธศาสตร์ที่รับผิดชอบ อีกทั้งดำเนินการวิจัยและประเมินผลการดำเนินงานของกองอำนวยการรักษาความมั่นคงภายใน ราชอาณาจักรและหน่วยรอง เพื่อปรับปรุงและพัฒนาให้มีความพร้อมและทันสมัย

สำนักการข่าว (สขว.) ขึ้นตรงต่อเลขาธิการ กองอำนวยการ รักษาความมั่นคงภายในราชอาณาจักร มีอำนาจหน้าที่ในการกำหนดนโยบาย วางแผน อำนวยการ ประสานงาน และกำกับดูแลการปฏิบัติงานข่าวทั้งปวงของหน่วยต่างๆ ที่อยู่ในความควบคุมของ กองอำนวยการรักษาความมั่นคงภายในราชอาณาจักร ติดตาม ตรวจสอบ ประเมินสถานการณ์และ แนวโน้มภัยคุกคามด้านความมั่นคงภายในราชอาณาจักร รวมทั้งประสานงานด้านการข่าวกับ หน่วยงานข่าวและหน่วยงานที่เกี่ยวข้องกับความมั่นคง จัดทำรายงานข่าวกรองระดับยุทธศาสตร์และ รายงานข่าวกรองต่างๆ ให้กับกองอำนวยการรักษาความมั่นคงภายในราชอาณาจักร รวมทั้งรับผิดชอบ งานด้านระบบภูมิสารสนเทศ (GIS) และติดตามความเคลื่อนไหวและวิเคราะห์พฤติการณ์ของบุคคล หรือกลุ่มบุคคลที่เป็นภัยต่อความมั่นคงของชาติ รวมทั้งดำเนินงานด้านการต่อต้านการข่าวกรอง และการรักษาความปลอดภัยที่เกี่ยวกับบุคคล เอกสาร และสถานที่ของ กองอำนวยการรักษาความมั่นคง ภายในราชอาณาจักร

สำนักกิจการมวลชนและสารนิเทศ (สมท.) ขึ้นตรงต่อ เลขาธิการกองอำนวยการรักษาความมั่นคงภายในราชอาณาจักร มีอำนาจหน้าที่ในการกำหนด นโยบาย วางแผน อำนวยการ ประสานงาน กำกับดูแลการปฏิบัติการด้านมวลชนและสารนิเทศ การปลูกฝังอุดมการณ์ ความรักชาติ ศาสนา พระมหากษัตริย์ สร้างความรัก ความสามัคคีของคนใน ชาติด้วยการจัดตั้งมวลชน ฝึกพลังประชาชน ประสานสัมพันธ์มวลชน เพื่อดำเนินกิจกรรมที่เป็น

ประโยชน์ต่อชุมชน สังคม และประเทศชาติ การปฏิบัติการจิตวิทยา การประชาสัมพันธ์ การบริการ ข้อมูลข่าวสาร รวมทั้งการประชาสัมพันธ์เชิงรุกและการประชาสัมพันธ์ในภาวะวิกฤติ งานพัฒนา และรักษาทรัพยากรธรรมชาติและสิ่งแวดล้อมตามแนวพระราชดำริ การประสานงานโครงการ อันเนื่องมาจากพระราชดำริ และการพัฒนาเพื่อความมั่นคงเฉพาะพื้นที่ การศึกษาอบรมเพื่อความมั่นคง ของชาติ รวมทั้งส่งเสริมให้ประชาชนมีส่วนร่วมในการป้องกันและแก้ไขปัญหาต่างๆ เพื่อความมั่นคง ของชาติ

สำนักบริหารงานบุคคล (สบค.) ขึ้นตรงต่อเลขาธิการ กองอำนวยการรักษาความมั่นคงภายในราชอาณาจักร มีอำนาจหน้าที่ในการกำหนดนโยบาย วางแผน อำนวยการ ประสานงาน และกำกับดูแลเกี่ยวกับกิจการด้านบุคลากร รวมทั้งงานด้านกฎหมายและ สิทธิมนุษยชนของกองอำนวยการรักษาความมั่นคงภายในราชอาณาจักร ดำเนินการเกี่ยวกับกฎหมาย ข้อบังคับ ระเบียบ คำสั่ง ประกาศ แลกเปลี่ยนและแบบธรรมเนียมด้านบุคลากร การรักษาสถานภาพ บุคลากร การบรรจุ แต่งตั้ง โอน ย้าย และการช่วยราชการของข้าราชการ ลูกจ้าง และพนักงาน ราชการ จัดทำแผนงานและโครงการ และงบประมาณด้านบุคลากร ดำเนินการด้านการบริการสิทธิ บุคลากร ได้แก่ การจัดทำบำเหน็จประจำปี รับรองสิทธิ รับรองการปฏิบัติราชการ เหยียญัตรา บำเหน็จ ความชอบ ค่าตอบแทน การช่วยเหลือและการสงเคราะห์ให้แก่ผู้ปฏิบัติงาน งานพัฒนาและรักษาขวัญ และงานสวัสดิการของบุคลากร พัฒนาศักยภาพ และการประเมินผลการปฏิบัติงานของบุคลากร เพื่อเพิ่มประสิทธิภาพในการปฏิบัติงาน ปกครอง การรักษาวินัย และการพิจารณาความผิดของบุคลากร

สำนักบริหารงานทั่วไป (สปป.) ขึ้นตรงต่อเลขาธิการ กองอำนวยการรักษาความมั่นคงภายในราชอาณาจักร มีอำนาจหน้าที่ในการกำหนดนโยบาย วางแผน ประสานงาน และกำกับดูแลเกี่ยวกับงานในด้านส่งกำลังบำรุง ในเรื่องเกี่ยวกับความต้องการ โครงการ และงบประมาณการส่งกำลังบำรุง รวมทั้งการกำหนดมาตรฐานราคากลางในการจัดหาพัสดุ การวิเคราะห์ วิจัย และตรวจสอบผลงานและประเมินผลในการส่งกำลังบำรุง รับผิดชอบงานธุรการ งานสารบรรณ การจัดสิ่งอำนวยความสะดวก การประชุม การดูแลรักษาอาคารสถานที่ การเก็บรักษา การแจกจ่ายการซ่อมบำรุง การจำหน่าย การบันทึกและรายงานสถานภาพ การจัดทำบัญชีคุมพัสดุ การจัดทำสถิติความสิ้นเปลืองพัสดุ และการดำเนินการต่ออาวุธยุทโธปกรณ์ และรับผิดชอบ การเคลื่อนย้ายกำลังพลและขนส่งพัสดุ การบริการ การเลี้ยงดูภายในและภายนอกที่ทำการ การรักษาพยาบาลและการส่งกลับ รวมทั้งการบริการน้ำมันเชื้อเพลิงและน้ำมันปรนนิบัติบำรุง การจัดหา ปรนนิบัติบำรุง และซ่อมบำรุงพัสดุ สนับสนุนภารกิจของกองอำนวยการรักษาความมั่นคง ภายในราชอาณาจักร ตลอดจนกำหนดนโยบาย วางแผน อำนวยการ ประสานงาน สนับสนุน และ กำกับดูแลงานด้านการสื่อสารและงานด้านเทคโนโลยีสารสนเทศ

สำนักงบประมาณและการเงิน (สปง.) ขึ้นตรงต่อ เลขาธิการกองอำนวยการรักษาความมั่นคงภายในราชอาณาจักร (สปง.) มีอำนาจหน้าที่ในการกำหนด นโยบาย วางแผน และดำเนินการเกี่ยวกับการงบประมาณและการเงิน ประสานการปฏิบัติกับส่วน ราชการและหน่วยงานอื่นในการดำเนินการด้านงบประมาณและการเงิน และเสนอแนะและให้ คำปรึกษาทางด้านงบประมาณ การเงินตามระเบียบแบบแผนของทางราชการแก่ผู้บังคับบัญชา และหน่วยงานในกองอำนวยการรักษาความมั่นคงภายในราชอาณาจักร

๗.๓.๒.๓ ส่วนประสานงาน ได้แก่ ศูนย์ประสานการปฏิบัติ (ศปป.) ขึ้นตรงต่อผู้อำนวยการรักษาความมั่นคงภายในราชอาณาจักร ให้จัดตั้งขึ้นในจำนวนที่เหมาะสม และสอดคล้องกับสถานการณ์ เพื่อบูรณาการการปฏิบัติ และกำกับดูแลงานส่วนราชการที่เกี่ยวข้องกับงานป้องกันและแก้ไขปัญหาคความมั่นคงของชาติเฉพาะเรื่อง ส่วนประสานงาน แบ่งออกเป็น ๕ กลุ่มงาน ดังนี้

ศูนย์ประสานการปฏิบัติที่ ๑ (ศปป.๑) กลุ่มงานเสริมสร้างความมั่นคงของรัฐ รับผิดชอบในการตอบสนองภัยคุกคามความมั่นคงแบบดั้งเดิม การเตรียมความพร้อม และภัยพิบัติ ตลอดจนการเสริมสร้างความสามัคคี และการพิทักษ์สถาบันหลักของชาติ

ศูนย์ประสานการปฏิบัติที่ ๒ (ศปป.๒) กลุ่มงานเสริมสร้างความมั่นคงทางสังคม รับผิดชอบในการตอบสนองภัยคุกคามรูปแบบใหม่ที่เกี่ยวข้องกับมาตรฐานการดำรงชีวิตทุกด้านของคนและสังคม การสร้างความเป็นธรรมโดยลดความเหลื่อมล้ำในสังคม ตลอดจนการป้องกันและแก้ไขปัญหาล้างสังคม เช่น ยาเสพติด แรงงานต่างด้าวและผู้หลบหนีเข้าเมือง และการจัดระเบียบสังคม

ศูนย์ประสานการปฏิบัติที่ ๓ (ศปป.๓) กลุ่มงานเสริมสร้างความมั่นคงแบบพิเศษ รับผิดชอบในการตอบสนองภัยคุกคามรูปแบบใหม่ที่เกิดจากภัยคุกคามข้ามพรมแดน อาชญากรรมข้ามชาติ การก่อการร้ายสากล การสร้างเสถียรภาพเทคโนโลยีสารสนเทศ และไซเบอร์ การป้องกันและแก้ไขปัญหาคตามพันธกรณีระหว่างประเทศ ตลอดจนภัยคุกคามพิเศษอื่นๆ ที่ได้รับมอบหมาย

ศูนย์ประสานการปฏิบัติที่ ๔ (ศปป.๔) กลุ่มงานเสริมสร้างความมั่นคงทางทรัพยากรธรรมชาติและสิ่งแวดล้อม พลังงาน และอาหาร รับผิดชอบในการตอบสนองภัยคุกคามรูปแบบใหม่ที่เกี่ยวข้องกับเสถียรภาพด้านทรัพยากรธรรมชาติ สิ่งแวดล้อม ทรัพยากรดิน ทรัพยากรน้ำ พลังงาน และอาหารของชาติในทุกรูปแบบ

ศูนย์ประสานการปฏิบัติที่ ๕ (ศปป.๕) กลุ่มงานเสริมสร้างความมั่นคงเฉพาะพื้นที่ รับผิดชอบในการตอบสนองภัยคุกคามรูปแบบใหม่เกี่ยวกับการแก้ไขปัญหาความขัดแย้งในพื้นที่พิเศษ ที่มีความขัดแย้งจนถึงขั้นการใช้กำลังที่เกิดขึ้นในประเทศ ได้แก่ พื้นที่จังหวัดชายแดนภาคใต้ ด้วยการเสริมสร้างความมั่นคง การบริหาร และการพัฒนา

ทั้งนี้ในแต่ละศูนย์ประสานการปฏิบัติมีส่วนงานบังคับบัญชา ส่วนงานแผนงานโครงการ งบประมาณและติดตามประเมินผล และส่วนสนับสนุน มีอำนาจหน้าที่ในการประสานงาน และติดตามสถานการณ์ด้านความมั่นคงของชาติเฉพาะเรื่อง วางแผน อำนาจการประสานงาน ควบคุม กำกับดูแล ตลอดจนเสนอแนะผู้บังคับบัญชาเกี่ยวกับการดำเนินการป้องกัน ควบคุม แก้ไข และฟื้นฟูสถานการณ์ที่เป็นภัยหรืออาจเป็นภัยต่อความมั่นคงที่จะก่อให้เกิดความไม่สงบต่อประชาชน หรือต่อรัฐให้กลับสู่สภาวะปกติ ร่วมกับผู้แทนส่วนราชการ รัฐวิสาหกิจ และภาคเอกชนที่เกี่ยวข้อง จัดทำแผนปฏิบัติการรองรับนโยบายการป้องกัน และแก้ไขปัญหาคความมั่นคงเฉพาะเรื่อง บูรณาการและให้ข้อเสนอแนะในการจัดทำแผนงานและโครงการ และงบประมาณของส่วนราชการต่างๆ ที่เกี่ยวข้อง รวมทั้งกำกับดูแลให้การปฏิบัติเป็นไปตามแผนที่กำหนด นอกจากนั้นแล้วยังรับผิดชอบการปฏิบัติงานด้านโครงการอันเนื่องมาจากพระราชดำริรวมทั้งวางแผน อำนาจการ

ประสานงาน ควบคุม กำกับ ดูแล ตลอดจนเสนอแนะผู้บังคับบัญชาเกี่ยวกับการดำเนินการพิจารณาโครงการอันเนื่องมาจากพระราชดำริให้เกิดผลอย่างเป็นรูปธรรมและยั่งยืน

๗.๓.๒.๔ หน่วยปฏิบัติงานในระดับพื้นที่ มี ๒ ระดับ ได้แก่
กองอำนวยการรักษาความมั่นคงภายในภาค และกองอำนวยการรักษาความมั่นคงภายในจังหวัด

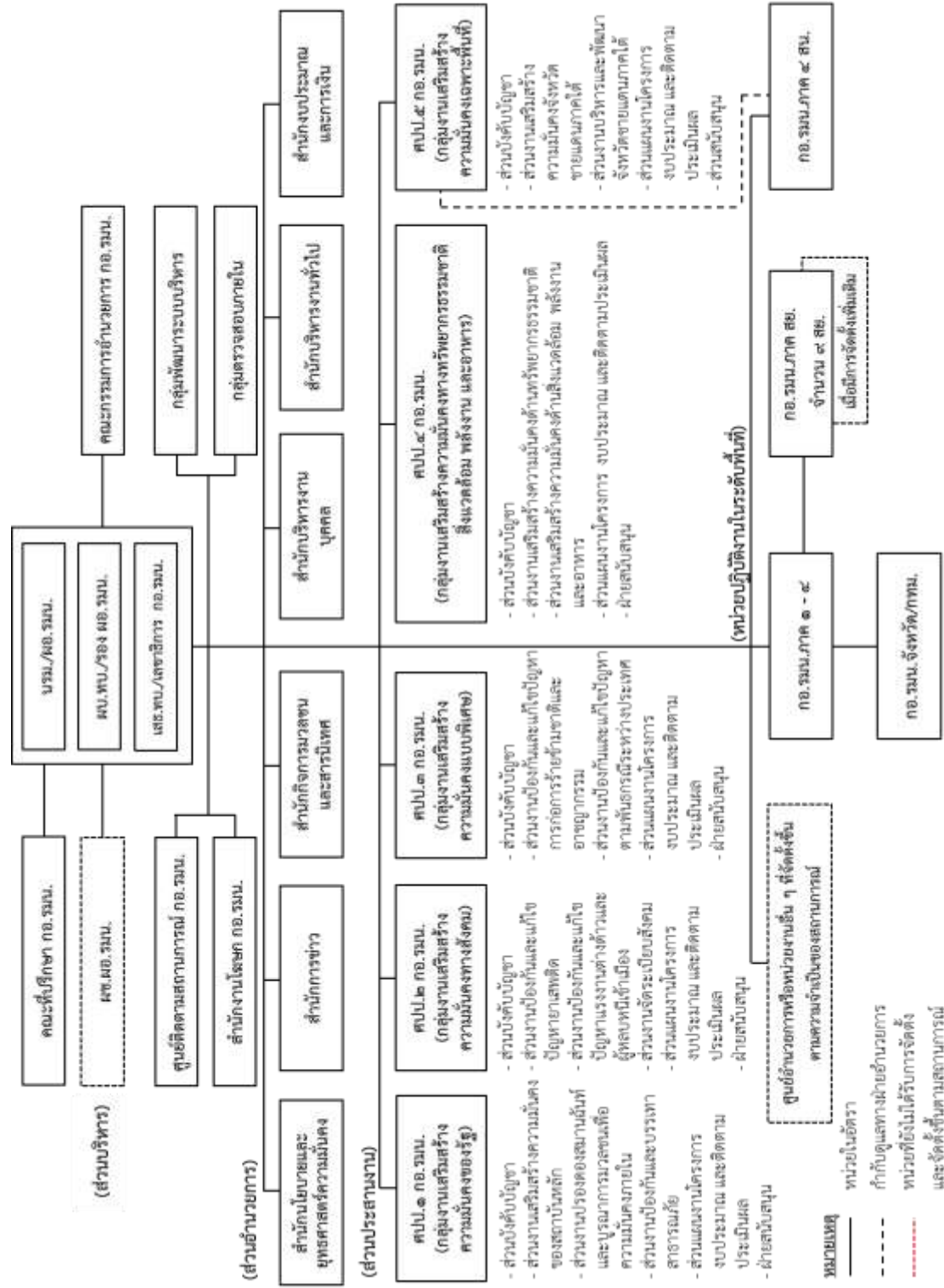
กองอำนวยการรักษาความมั่นคงภายในภาค (กอ.รมน. ภาค)

ขึ้นตรงต่อผู้บัญชาการรักษาความมั่นคงภายในราชอาณาจักร มีหน้าที่รับผิดชอบและสนับสนุนการรักษาความมั่นคงภายในราชอาณาจักรในเขตพื้นที่รับผิดชอบของกองทัพภาคตามที่อยู่กองอำนวยการรักษาความมั่นคงภายในราชอาณาจักรมอบหมาย และมีอำนาจหน้าที่ตามที่อยู่กองอำนวยการรักษาความมั่นคงภายในราชอาณาจักรกำหนดตามข้อเสนอของผู้บัญชาการรักษาความมั่นคงภายในภาค

กองอำนวยการรักษาความมั่นคงภายในจังหวัด

(กอ.รมน. จังหวัด) ขึ้นตรงต่อผู้บัญชาการรักษาความมั่นคงภายในภาค มีหน้าที่รับผิดชอบและสนับสนุนการรักษาความมั่นคงภายในเขตพื้นที่รับผิดชอบของจังหวัดนั้นตามที่อยู่กองอำนวยการรักษาความมั่นคงภายในราชอาณาจักรมอบหมาย และมีอำนาจหน้าที่ตามที่อยู่กองอำนวยการรักษาความมั่นคงภายในราชอาณาจักรกำหนด

แผนภาพที่ ๒ - ๔ ผังการจัดโครงสร้างและการแบ่งส่วนกองอำนาจการศึกษามั่นคงภายในราชอาณาจักร

ที่มา : หนังสือ สำนักงานนโยบายและยุทธศาสตร์ศึกษาความมั่นคงภายในราชอาณาจักร

ด่วนมาก ที่ นร ๕๑๐๗/๑๕๔๗ ลงวันที่ ๑๕ สิงหาคม พ.ศ.๒๕๕๔

๘. แนวความคิดการรักษาความมั่นคงภายในประเทศสหรัฐอเมริกา

ในประเทศสหรัฐอเมริกาหลังจากเหตุการณ์ก่อการร้ายเมื่อ ๑๑ กันยายน ค.ศ.๒๐๐๑ หรือ พ.ศ.๒๕๔๔ เป็นเวลากว่า ๑๐ ปีที่ผ่านมา รัฐบาลสหรัฐได้ให้ความหมายของความมั่นคงภายในเปลี่ยนแปลงจากเดิมโดยได้เน้นไปที่การป้องกันการโจมตีจากการก่อการร้ายในประเทศ เช่น ปี ค.ศ.๒๐๐๘ หรือ พ.ศ.๒๕๕๑ ได้เปลี่ยนเป็นการป้องกันยับยั้งการก่อการร้าย การป้องกันและตอบสนองต่ออันตรายและการรักษาความปลอดภัยชายแดน ในปี ๒๐๑๐ ได้เพิ่มเรื่องการตอบสนองต่อการเกิดภัยพิบัติทางธรรมชาติ การบังคับใช้กฎหมายศุลกากรและการตรวจคนเข้าเมือง รวมถึงการดูแลการขนส่งทางทะเล (Shawn Reese. Online, 2559) ปัจจุบันกระทรวงความมั่นคงภายใน มาตุภูมิของสหรัฐอเมริกาให้ความหมายของการรักษาความมั่นคงภายใน (Homeland Security) ไว้ว่า หมายถึงการรักษาความปลอดภัยของประเทศจากภัยคุกคามจากการก่อการร้ายและอันตรายอื่นๆ ที่หลากหลาย โดยมีเป้าหมายที่ชัดเจนคือการรักษาความปลอดภัยประเทศสหรัฐอเมริกา และคนอเมริกัน (United State Department of Homeland Security, Online, 2559)

๘.๑ หน้าที่และความรับผิดชอบ

กระทรวงความมั่นคงภายในมาตุภูมิ (The Department of Homeland Security) ของสหรัฐอเมริกา กล่าวถึงหน้าที่ในเรื่องความมั่นคงภายในไว้ในปี ๒๕๕๙ มี ๕ ประการ ได้แก่ ๑) การป้องกันการก่อการร้ายและการเสริมสร้างความปลอดภัย ๒) การรักษาความปลอดภัยและการจัดการชายแดน ๓) การบังคับใช้กฎหมายและการบริหารจัดการการตรวจคนเข้าเมือง ๔) การป้องกันและรักษาความปลอดภัยไซเบอร์สเปซ โดยรวมถึงการใช้ประโยชน์จากเทคโนโลยี และเพิ่มความสามารถในการสืบสวน และ ๕) การฟื้นฟูจากภัยพิบัติ (United State Government Accoutability Office, Online, 2559) โดยมีวิสัยทัศน์ คือ “to ensure a homeland that is safe, secure, and resilient against terrorism and other hazards” ซึ่งแนวคิดที่สำคัญเป็นรากฐานของกลยุทธ์ การรักษาความปลอดภัยแห่งชาติ ออกแบบมาเพื่อให้บรรลุวิสัยทัศน์นี้ (United State Department of Homeland Security, Online, 2559) ได้แก่

๘.๑.๑ การป้องกันการก่อการร้ายและการเสริมสร้างความปลอดภัย (Prevent Terrorism and Enhancing Security) เป็นการป้องกันการก่อการร้ายเป็นหลัก มุ่งเน้นไปที่เป้าหมาย ๓ ประการคือ ป้องกันการโจมตีจากการก่อการร้าย ป้องกันการเข้าซื้อขายที่ไม่ได้รับอนุญาต การนำเข้า การเคลื่อนไหว หรือการใช้สารเคมี ชีวะ รังสี และวัสดุนิวเคลียร์ ลดความเสี่ยงของการโจมตีของผู้ก่อการร้ายและอันตรายอื่นๆ ต่อโครงสร้างพื้นฐานที่สำคัญและแหล่งข้อมูลที่สำคัญ

๘.๑.๒ การรักษาความปลอดภัยและการจัดการชายแดน (Secure and Manage Our Borders) เป็นการรักษาความปลอดภัยทางอากาศ พื้นดิน และทางทะเล การรักษาความปลอดภัย การป้องกัน ความผิดทางอาญาข้ามชาติและองค์การก่อการร้าย ตลอดจนปรับปรุงการค้าที่ถูกต้องตามกฎหมายและการเดินทางตามชายแดน

๘.๑.๓ การบังคับใช้กฎหมายและการบริหารจัดการการตรวจคนเข้าเมือง (Enforce and Administer Our Immigration Laws) มุ่งเน้นไปที่การบังคับใช้กฎหมายสำหรับคนเข้าเมืองของสหรัฐฯ และอำนวยความสะดวกต่อกระบวนการตรวจคนเข้าเมือง มีการปฏิรูปพื้นฐาน

การบังคับใช้กฎหมายตรวจคนเข้าเมือง เพื่อเป็นการป้องกันภัยคุกคามต่อความปลอดภัยของประชาชน และการมุ่งไปยังเป้าหมายนายจ้างที่มักทำผิดกฎหมายซ้ำๆ

๘.๑.๔ การป้องกันและรักษาความปลอดภัยไซเบอร์สเปซ (Safeguard and Secure Cyberspace) เป็นการรักษาความปลอดภัยระบบคอมพิวเตอร์ของรัฐบาล และทำงานร่วมกับภาคอุตสาหกรรม รัฐบาลท้องถิ่น ชนเผ่า และชายแดน เพื่อรักษาความปลอดภัยโครงสร้างพื้นฐานและข้อมูลที่สำคัญระบบ วิเคราะห์และลดภัยคุกคามทางไซเบอร์และช่องโหว่ แจกจ่ายค่าเตือนภัยคุกคาม และประสานงานการตอบสนองต่อเหตุการณ์ที่เกิดขึ้นในโลกไซเบอร์เพื่อให้แน่ใจว่าคอมพิวเตอร์ เครือข่ายและระบบไซเบอร์ยังคงปลอดภัย

๘.๑.๕ การฟื้นฟูจากภัยพิบัติ (Ensure Resilience to Disasters) เป็นการประสานงานระหว่างรัฐบาลกลาง รัฐบาลท้องถิ่น และพันธมิตรภาคเอกชน ครอบคลุมในกรณีที่มีการโจมตี ก่อการร้าย หรือภัยพิบัติทางธรรมชาติอื่นๆ ในกรณีฉุกเฉินขนาดใหญ่ เพื่อให้สามารถฟื้นฟูและบูรณะได้อย่างรวดเร็วและมีประสิทธิภาพ

๘.๒ โครงสร้างการจัด

กระทรวงความมั่นคงแห่งมาตุภูมิเป็นกระทรวงที่ใหญ่เป็นอันดับ ๓ โดยมีคณะกรรมการบริหาร (The Directorate for Management) เป็นผู้รับผิดชอบงบประมาณการจัดสรรค่าใช้จ่าย การบัญชีและการเงิน จัดซื้อจัดจ้าง ทรัพยากรมนุษย์ ระบบเทคโนโลยีสารสนเทศ สิ่งอำนวยความสะดวก สถานที่และการติดตามของการวัดประสิทธิภาพการทำงานที่เกี่ยวข้องกับความรับผิดชอบ มีหน่วยงานที่มาจากรัฐบาล ๒๓ หน่วยงาน ที่มีบทบาทสำคัญในการดำเนินการให้บรรลุภารกิจ (United State Department of Homeland Security, Online, 2559) ได้แก่

๘.๒.๑ United States Citizenship and Immigration Services (USCIS) ทำหน้าที่รักษาความปลอดภัยพลเมือง และผู้ที่ผ่านเข้าเมือง ด้วยข้อมูลที่ถูกต้องแม่นยำ และเป็นประโยชน์ การผ่านเข้าเมือง สิทธิของพลเมือง การรับรู้และเข้าใจถึงความเป็นพลเมืองและการสร้างความมั่นใจในความถูกต้องของระบบตรวจคนเข้าเมืองของเรา

๘.๒.๒ United States Customs and Border Protection (CBP) ป้องกันไม่ให้ผู้ก่อการร้ายและอาวุธเข้าประเทศ นอกจากนี้ยังมีหน้าที่รับผิดชอบสำหรับการรักษาความปลอดภัยและการอำนวยความสะดวกในด้านการค้าและการเดินทางขณะอยู่ในประเทศ รวมถึงการใช้กฎหมายในการตรวจคนเข้าเมืองและยาเสพติด

๘.๒.๓ The United States Coast Guard เป็น ๑ ใน ๕ ของหน่วยทหารของประเทศสหรัฐอเมริกา และเป็นหน่วยทหารเพียงหน่วยเดียวที่อยู่ในกระทรวงนี้ ทำหน้าที่คุ้มครองพาณิชย์นาวี และทรัพยากรธรรมชาติทางทะเล เขตแดนทางทะเล

๘.๒.๔ The Federal Emergency Management Agency (FEMA) สนับสนุนพลเมือง โดยการสร้าง รักษา และปรับปรุงความสามารถของเราในการเตรียมการสำหรับการป้องกันตอบโต้ ฟื้นฟู และช่วยลดความเสี่ยงจากภัยอันตรายจากทั้งปวง

๘.๒.๕ The Federal Law Enforcement Training Center จัดให้บริการฝึกอาชีพระยะยาว เพื่อตอบสนองการบังคับใช้กฎหมายผู้เชี่ยวชาญเพื่อช่วยให้ทำงานอย่างปลอดภัย และการปฏิบัติงานได้อย่างเชี่ยวชาญ

๘.๒.๖ United States Immigration and Customs Enforcement (ICE) ส่งเสริมให้มีการรักษาความปลอดภัยภายใน และที่สาธารณะ จากการบังคับใช้กฎหมายของรัฐบาลกลาง ในการควบคุมเขตแดน ศุลกากร การค้า และด่านตรวจคนเข้าเมือง

๘.๒.๗ The Transportation Security Administration (TSA) ส่งเสริมระบบ การขนส่งเพื่อประชาชน และการค้า

๘.๒.๘ The United States Secret Service (USSS) ปกป้องกันโครงสร้าง พื้นฐานทางการเงินของประเทศ การรักษาระบบเศรษฐกิจ คุ่มครองผู้นำชาติและอาคันตุกะ และรักษา ความปลอดภัยในการจัดงานพิเศษต่างๆ

๘.๒.๙ The Goal of The National Protection and Programs Directorate เพื่อบรรลุเป้าหมายในการลดความเสี่ยง ซึ่งต้องบูรณาการภัยคุกคามทางกายภาพ และภัยคุกคามสื่อ บนโลกไซเบอร์ ที่เกี่ยวข้องกับมนุษย์

๘.๒.๑๐ The Science and Technology Directorate เป็นการใช้นวัตกรรม ปฐมภูมิ และการพัฒนาของกระทรวง ให้แก่รัฐบาลกลาง รัฐ และท้องถิ่นด้วยเทคโนโลยี และขีดความสามารถในการรักษาความมั่นคงภายใน

๘.๒.๑๑ The mission of the Domestic Nuclear Detection Office เพื่อป้องกันการ ก่อการร้ายด้วยนิวเคลียร์ ด้วยการยับยั้ง ตรวจจับ ตอบสนอง ต่อการโจมตีทั้งภายในประเทศและ ระหว่างประเทศ

๘.๒.๑๒ Office of Health Affairs จัดให้บริการทางการแพทย์ สาธารณสุข และความเชี่ยวชาญทางวิทยาศาสตร์ สนับสนุนการรักษาความมั่นคงภายในเพื่อเตรียมการรองรับ ภัยคุกคามทุกรูปแบบ

๘.๒.๑๓ The Office of Intelligence and Analysis จัดการให้การข่าวและ ข้อมูลข่าวสารได้ทันเวลา

๘.๒.๑๔ The Office of Operations Coordination ให้ข้อมูลเพื่อให้รัฐมนตรี ผู้บริหาร และองค์การการรักษาความปลอดภัยใช้ในการตัดสินใจ ดูแลศูนย์ปฏิบัติการแห่งชาติ และนำไปสู่แผนการดำเนินงานในภารกิจกรณีที่มีสถานการณ์ไม่ปกติ หรือวิกฤต

๘.๒.๑๕ The DHS Office of Policy พัฒนานโยบายและการวิเคราะห์ การตัดสินใจสำหรับผู้บริหาร และเรื่องสำคัญอื่น ๆ ที่อาจจะเกิดขึ้นในสภาพแวดล้อมที่เป็นภัยคุกคาม

๘.๒.๑๖ The office for Civil Rights and Civil Liberties (CRCL) ให้คำแนะนำ ทางกฎหมายและนโยบาย แก่ผู้บริหาร เกี่ยวกับสิทธิมนุษยชนและปัญหาสิทธิเสรีภาพและแก้ไข ข้อร้องเรียน

๘.๒.๑๗ The Office of the Citizenship and Immigration พัฒนาคุณภาพ ของการเป็นพลเมืองและการตรวจคนเข้าเมือง

๘.๒.๑๘ The Office of the Executive Secretary (ESEC) ให้การสนับสนุน โดยตรงไปยังเลขาธิการ ตลอดจนการสนับสนุนที่เกี่ยวข้องกับการบริหาร และการจัดการระหว่าง หน่วยงาน

๘.๒.๑๙ The Office of the General Counsel (OGC) เป็นทีมที่ปรึกษาทางกฎหมายโดยรวมนักกฎหมายจากกระทรวงต่างๆ เพื่อให้คำปรึกษาอย่างมีประสิทธิภาพ

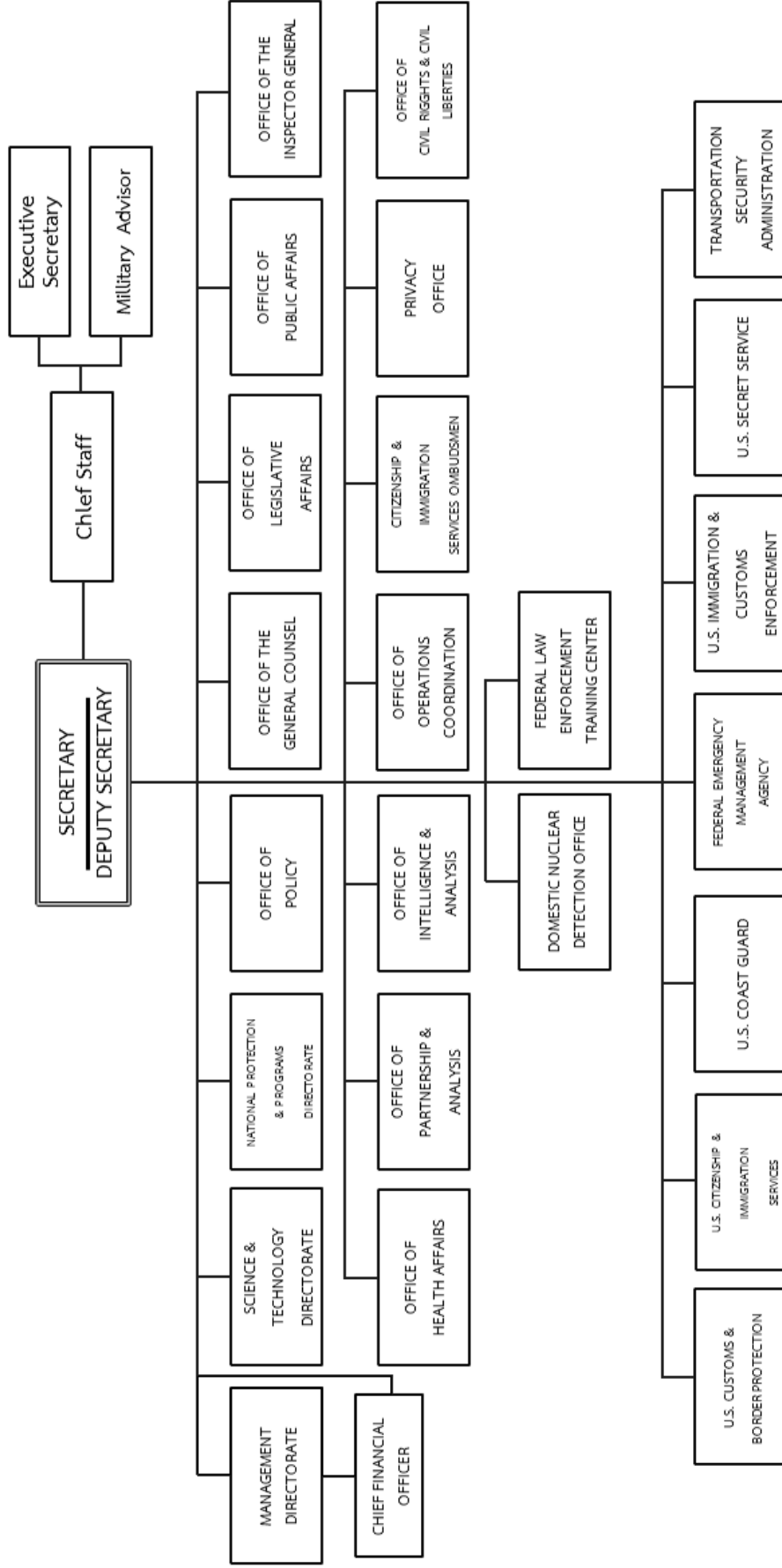
๘.๒.๒๐ Partnership and Engagement ขยายความร่วมมือการรักษาความมั่นคงภายในไปยังผู้ที่เกี่ยวข้องทั่วประเทศ เพื่อให้เกิดความร่วมมือจากภายนอก

๘.๒.๒๑ The Office of Legislative Affairs (OLA) ทำหน้าที่เป็นผู้ประสานงานหลักให้กับสมาชิกของสภาองเกรส และหน่วยงานรัฐบาลกลางอื่น ๆ และหน่วยงานภาครัฐที่มีบทบาทสำคัญในการรักษาความมั่นคงแห่งชาติ

๘.๒.๒๒ The Privacy Office เป็นผู้รับผิดชอบสำหรับการประเมินนโยบายและกลยุทธ์เพื่อให้เป็นไปตามยุทธศาสตร์ และผลกระทบที่เกิดขึ้น

๘.๒.๒๓ The Office of Public Affairs (OPA) ประสานงานกิจกรรมประชาสัมพันธ์ของทุกส่วนงานและทำหน้าที่เป็นสำนักงานข้อมูลสาธารณะนำของรัฐบาลในช่วงที่เกิดเหตุฉุกเฉินหรือภัยพิบัติแห่งชาติ

แผนภาพที่ ๒ - ๕ ผังการจัดโครงสร้างและกรแบ่งส่วนโครงสร้างการบริหารความมั่นคงแห่งมาตุภูมิ สหรัฐอเมริกา

ที่มา : United State Department Of Homeland Security, Onlie, 2017

แนวคิดเกี่ยวกับหลักการปฏิบัติการทางทหารที่มีใช้สงคราม

ภายใต้กระบวนทัศน์ความมั่นคงแบบองค์รวมหรือความมั่นคงแบบเบ็ดเสร็จ (Comprehensive Security Paradigm) ทำให้ภัยคุกคามที่จะเป็นปัญหาต่อความมั่นคง เป็นได้ทั้งความมั่นคงรูปแบบเดิมซึ่งเป็นภัยคุกคามทางทหาร (Traditional Threat) และภัยคุกคามไม่ตามแบบหรือความมั่นคงรูปแบบใหม่ (Non-traditional Threat) เช่น ปัญหาภัยพิบัติ อาชญากรรมข้ามชาติ ยาเสพติด การก่อการร้าย ทำให้การปฏิบัติการทหารมีลักษณะที่แตกต่างไปจากเดิม ซึ่งเราเรียกการปฏิบัติการทางทหารที่ต้องเผชิญภัยคุกคามไม่ตามแบบ หรือภัยคุกคามรูปแบบใหม่ว่า การปฏิบัติการทางทหารที่มีใช้สงคราม (Military Operation Other Than War) (ธิวา เพ็ญเขตกรณ์, ออนไลน์, ๒๕๕๙)

๑. หลักการของการปฏิบัติการทางทหารที่มีใช้สงคราม

หลักการปฏิบัติการทางทหารที่มีใช้สงคราม ประกอบด้วยหลักการสำคัญ ๗ ประการ ดังนี้ (มนวดี ถกธวัช, ๒๕๕๔ : ๑๙๖-๒๐๐ ; Joint Doctrine for Military Operations Other Than War, Online, 1995)

๑.๑ หลักความมุ่งหมาย (Objective)

หลักการนี้มีความสำคัญ และจำเป็นอย่างยิ่งในการนำพาให้การปฏิบัติการต่อปัญหาภัยคุกคามความมั่นคงไม่ตามแบบสามารถดำเนินการจนกระทั่งสำเร็จลุล่วงไปได้ด้วยดี เพราะหากขาดการทำความเข้าใจในเรื่องวัตถุประสงค์หรือจุดมุ่งหมายในการดำเนินการใดๆ ให้ชัดเจนร่วมกันระหว่างหน่วยงานที่เกี่ยวข้องแล้ว อาจทำให้ปฏิบัติการนั้นๆ เกิดความผิดพลาด การดำเนินงานล่าช้า หรืออาจมีปัญหาลุกลามในขั้นตอนการประสานงานที่ต้องอาศัยความร่วมมือกันจากหลายภาคส่วน จนอาจเป็นสาเหตุทำให้ไม่สามารถดำเนินการให้เกิดผลสัมฤทธิ์ได้อย่างเป็นรูปธรรม

๑.๒ หลักความอดุสาหะ (Perseverance)

หลักการนี้มีความสำคัญต่อการปฏิบัติการใดๆ ที่เกี่ยวข้องกับงานความมั่นคง ซึ่งจะต้องมีการวางแผนทางการปฏิบัติให้สอดคล้อง เหมาะสม รอบคอบ และมีการเตรียมความพร้อมเสมอในการเผชิญเหตุการณ์รอบด้าน แม้ว่าเหตุการณ์จะยืดเยื้อ คลุมเครือ หรือยาวนาน ซึ่งอาจส่งผลให้เกิดสถานการณ์ที่รุนแรง ลุกลามเกินกว่าเหตุหรือก่อให้เกิดปัญหาที่ซับซ้อนมากขึ้น เป็นเหตุให้เกิดความยากลำบากในการแก้ไขปัญหา ดังนั้น ผู้ปฏิบัติงานจึงต้องอาศัยความเพียรพยายามและความอดทนอดกลั้นในการปฏิบัติงาน เพื่อให้บรรลุวัตถุประสงค์ในระดับยุทธศาสตร์ได้อย่างละมุนละม่อม

๑.๓ หลักความชอบธรรม (Legitimacy)

หลักการนี้มีความสำคัญต่อการปฏิบัติการใด ๆ ของภาครัฐและภาคส่วนต่างๆ ที่มีส่วนเกี่ยวข้อง จะต้องได้รับความชอบธรรมทั้งจากด้านกฎหมาย ความชอบธรรมจากประชาชนของตน ความชอบธรรมจากผู้มีส่วนได้ส่วนเสีย (Stakeholder) และความชอบธรรมจากประชาคมโลก เนื่องจากความชอบธรรมเป็นเงื่อนไขพื้นฐานที่ทำให้เกิดความมั่นใจว่า แนวทางการปฏิบัติการนั้นๆ มีความเหมาะสมสอดคล้องกับสถานการณ์ เพื่อให้ปฏิบัติการได้รับการยอมรับจากทุกฝ่าย

๑.๔ หลักความปลอดภัย (Security)

หลักการนี้มีความสำคัญอีกประการหนึ่งในการเผชิญปัญหาภัยคุกคามความมั่นคงไม่ตามแบบ ทั้งนี้การจะดำเนินการตามภารกิจจนกระทั่งสำเร็จลุล่วงไปได้ด้วยดี ความปลอดภัย

จะเป็นปัจจัยที่ควรให้ความสำคัญอันดับแรกในการปฏิบัติภารกิจใด ๆ เพื่อลดความเสียหายที่อาจเกิดกับหน่วยงาน ผู้ปฏิบัติ ประชาชนทุกหมู่เหล่า รวมถึงประเทศชาติด้วย เช่นคำกล่าวที่ว่า ปลอดภัยไว้ก่อน หรือ Safety First นั่นเอง

๑.๕ หลักการบูรณาการอย่างยั่งยืน (Sustainable Integration)

หลักการนี้มีความสำคัญอย่างยิ่งต่อการวางแผน ในการปฏิบัติภารกิจต่อปัญหาภัยคุกคามความมั่นคงไม่ตามแบบให้สามารถดำเนินการจนกระทั่งบรรลุภารกิจไปได้ด้วยดี ก็เนื่องด้วยการวางยุทธศาสตร์ นโยบาย และแนวทางการปฏิบัติที่ครอบคลุมการแก้ปัญหาทุกด้านอย่างต่อเนื่อง ซึ่งจะทำให้สามารถป้องกันและแก้ไขปัญหาที่เกิดขึ้นอย่างซ้ำซาก บานปลาย หรืออาจแปรเปลี่ยนไปไม่รู้จบได้ แต่หากใช้หลักการดังกล่าวจะสามารถบรรลุความมุ่งหมาย และเกิดผลสัมฤทธิ์ได้อย่างยั่งยืน

๑.๖ หลักเอกภาพในความพยายาม (Unity of Effort)

หลักการนี้มีความสำคัญต่อการปฏิบัติภารกิจทางทหารนอกเหนือการสงคราม ซึ่งมีความจำเป็นอย่างยิ่งที่จะต้องดำเนินการให้เกิดเอกภาพในความพยายามของหน่วยงานต่างๆ ที่เกี่ยวข้อง เพราะในการปฏิบัติภารกิจจะประกอบไปด้วยหน่วยงานหลากหลาย นอกเหนือจากกองกำลังทหาร และมีใช้หน่วยงานทหาร ซึ่งในบางครั้งอาจไม่สามารถใช้หลักเอกภาพในการบังคับบัญชา (Unity of Command) เพียงประการเดียวได้ ทั้งนี้หน่วยงานแต่ละหน่วยงานจะมีวัตถุประสงค์ ค่านิยม ภารกิจ พันธกิจ และวัฒนธรรมองค์การที่แตกต่างกัน ดังนั้นการจะปฏิบัติภารกิจทางทหารนอกเหนือการสงครามให้ประสบความสำเร็จได้ก็ต้องเกิดการยอมรับร่วมกันซึ่งถือว่าเป็นเอกภาพในความพยายามที่มุ่งไปสู่จุดมุ่งหมายร่วมกัน

๑.๗ หลักการจัดการองค์ความรู้ (Knowledge Management)

หลักการนี้มีความสำคัญต่อการจัดการความมั่นคงไม่ตามแบบให้สามารถดำเนินการบรรลุภารกิจไปได้ด้วยดี เพราะการเชื่อมโยงข้อมูลให้ถูกต้อง ตรงกันระหว่างหน่วยงานทุกภาคส่วน รวมถึงการประสานความเข้าใจโดยการประชาสัมพันธ์ให้ประชาชนทุกหมู่เหล่า และประชาคมโลกเข้าใจวัตถุประสงค์ในการปฏิบัติการของภาครัฐร่วมกัน จะเป็นพื้นฐานในการส่งเสริมให้เกิดความร่วมมือในการวิเคราะห์สภาพปัญหา และกำหนดแนวทางการปฏิบัติที่มีประสิทธิภาพเหมาะสม สอดคล้องไปในทิศทางเดียวกัน จนกระทั่งสามารถส่งเสริมให้บรรลุความมุ่งหมายสูงสุดได้

สรุปได้ว่าหลักการสำคัญในการจัดการองค์การในการบริหารจัดการความมั่นคงที่กล่าวมานั้น จะเป็นแกนกลางในการจัดองค์การที่จะเข้าไปบริหารจัดการความมั่นคง อย่างไรก็ตาม การบริหารจัดการความมั่นคงภายในราชอาณาจักรที่ กองอำนวยการรักษาความมั่นคงภายในราชอาณาจักรต้องรับผิดชอบนั้น จะมีใช้การปฏิบัติการทางทหารหรือการเผชิญภัยคุกคามตามแบบ แต่เพียงอย่างเดียว แต่จะเป็นการปฏิบัติการที่มีใช้สงครามหรือการเผชิญภัยคุกคามไม่ตามแบบด้วยเช่นกัน ดังนั้นหลักการปฏิบัติการทางทหารที่มีใช้สงคราม ๗ ประการ ดังกล่าวมาแล้ว ซึ่งจะเป็นหลักการที่สำคัญอีกประการหนึ่งในการออกแบบองค์การสาธารณะที่นำมาใช้ในการบริหารจัดการความมั่นคงภายในของ กองอำนวยการรักษาความมั่นคงภายในราชอาณาจักร ภายใต้กระบวนการทัศน์ความมั่นคงใหม่

๒. แนวคิดบทบาทในการปฏิบัติการทางทหารที่มีใช้สงคราม

แนวคิดเรื่องการปฏิบัติการทางทหารที่มีใช้สงคราม คือการใช้กำลังอำนาจทางทหาร เพื่อการปฏิบัติการในด้านอื่นๆ ที่ไม่ใช่การทำสงคราม หมายรวมถึงการปฏิบัติการต่างๆ ที่ใช้พลังอำนาจทางทหารของชาติเข้าทำการ แต่ไม่ใช่เป็นการยุทธขนาดใหญ่ ซึ่งโดยปกติแล้วจะเกี่ยวข้องกับ การสงคราม เป็นการปฏิบัติทั้งทางบก ทางทะเล ทางอากาศและการปฏิบัติการพิเศษ ซึ่งอาจเป็นการรบ หรือมีใช้การรบก็ได้ และอาจจะเป็นการปฏิบัติร่วมกับหน่วยงานพลเรือน เอกชนในลักษณะเสริมกัน ซึ่งเป็นส่วนหนึ่งของการรักษาความมั่นคงภายในราชอาณาจักร โดยมีรูปแบบของการปฏิบัติการทางทหาร ที่มีใช้สงคราม (กองบัญชาการทหารสูงสุด, ๒๕๕๐ : ๕-๑ - ๕-๑๒) มีดังนี้

๒.๑ การควบคุมอาวุธ

ทหารมีบทบาทสำคัญในการเข้าตรวจสอบตามสนธิสัญญาการควบคุมอาวุธ ยืดอาวุธที่มีอำนาจการทำลายล้างสูง คัดค้านการขนส่งอาวุธที่อนุญาตให้มีได้และอุปกรณ์อื่นๆ การปฏิบัติ ทั้งหมดนี้ ช่วยลดภัยคุกคามต่อความมั่นคงภายในประเทศ และในภูมิภาค

๒.๒ การต่อสู้การก่อการร้าย

กรรมวิธีนี้เป็นทั้งเชิงรุก คือ การปราบปรามการก่อการร้าย และเชิงรับ คือ การป้องกันการก่อการร้าย

๒.๓ การสนับสนุนการปราบปรามยาเสพติด

การสนับสนุนนี้เป็นส่วนหนึ่งของยุทธศาสตร์การควบคุมยาเสพติดของชาติ ได้แก่ การสืบสวนและการเฝ้าตรวจ สนับสนุนร่วมมือกับรัฐบาลต่างประเทศ โดยการขัดขวางเส้นทาง ลำเลียงยาเสพติด สนับสนุนการรักษากฎหมายของหน่วยปราบปรามยาเสพติด การป้องกันและ รักษาผู้ติดยาเสพติดภายในประเทศ การวิจัยและพัฒนาและสนับสนุนการใช้ระบบควบคุมบังคับบัญชา

๒.๔ การช่วยเหลือประเทศอื่น ๆ

การช่วยเหลือจัดให้มีโครงการต่างๆ ให้กับประเทศที่รับการช่วยเหลือ เพื่อประกันเสถียรภาพความมั่นคง และการพัฒนาประเทศ

๒.๕ การปฏิบัติการอพยพพลเรือน

การปฏิบัติการนี้มีความมุ่งหมายเพื่อเคลื่อนย้ายประชาชนอย่างรวดเร็ว และปลอดภัยออกจากพื้นที่ที่อาศัยอยู่นอก หรือที่อาจมีภัยคุกคาม แม้ว่าการปฏิบัติการส่งกลับ พลเรือนจะมุ่งเฉพาะประชาชนไทย เป็นประการแรก แต่อาจช่วยเหลือต่อประชาชนมิตรประเทศ เมื่อกองบัญชาการกองทัพไทยพิจารณาแล้วว่าเป็นผลดีต่อประเทศไทย กระทรวงการต่างประเทศ จะเป็นหน่วยนำในการปฏิบัตินี้ เอกอัครทูตไทย หรือหัวหน้าสถานทูต มีหน้าที่ในการวางแผน การปฏิบัติการส่งกลับพลเรือน โดยทำเป็นแผนการปฏิบัติยามฉุกเฉินเพิ่มเติมเมื่อมีความจำเป็นต้องใช้ เช่น การอพยพคนไทยจากเหตุการณ์ความไม่สงบในกรุงพนมเปญ ประเทศกัมพูชา เมื่อ พ.ศ.๒๕๔๗ เป็นต้น

๒.๖ การสนับสนุนหน่วยราชการพลเรือน

การปฏิบัตินี้เกี่ยวกับการช่วยเหลือประชาชน เป็นการปฏิบัติในลักษณะ ปฏิบัติการร่วมพลเรือน-ทหาร ประกอบด้วย การบรรเทาภัยพิบัติต่าง ๆ การบรรเทาทุกข์จากการไร้ ที่อยู่อาศัย สาธารณภัยในยามฉุกเฉิน การรักษากฎหมายภายในประเทศ ป้องกันชีวิตและทรัพย์สินของรัฐ และป้องกันการขาดความต่อเนื่องในการบริหารงานของรัฐบาลตามแผนเตรียมพร้อมแห่งชาติ

๒.๗ การปฏิบัติการเพื่อสันติภาพ

การปฏิบัติการนี้แบ่งออกเป็น การปฏิบัติการทางทูต (Peace making) การรักษาสันติภาพโดยกำลังทหารที่มีใช้การรบ (Peacekeeping) และการใช้กำลังทหารบังคับเพื่อให้เกิดสันติภาพ (Peace enforcement) โดยมีองค์การสหประชาชาติ เป็นองค์การที่สนับสนุน การปฏิบัติของกองกำลังรักษาสันติภาพ เป็นการทำให้เกิดสันติภาพระหว่างคู่สงคราม เริ่มแรกจะใช้วิธีทางการทูต การปฏิบัติทางทหารอาจมีความจำเป็น ถ้าการทูตไม่เพียงพอหรือไม่หรือเหมาะสม

๒.๘ การสนับสนุนการรักษาความสงบเรียบร้อยในประเทศ

การก่อความไม่สงบเป็นความพยายามที่จะปฏิบัติต่อจุดอ่อนของรัฐบาล เช่น ความล้มเหลวในการรักษากฎหมายและคำสั่ง ความล้มเหลวทางเศรษฐกิจ การเมือง เชื้อชาติ และความหวังทางสังคม การไม่สามารถต่อสู้กับภัยพิบัติ รวมทั้งการปฏิบัติอย่างรุนแรงของกลุ่มก่อการจลาจล ซึ่งการจัดโครงสร้างสำหรับการสนับสนุนการรักษาความสงบเรียบร้อยภายในประเทศ สามารถจัดได้อย่างเปิดเผยและปกปิด แผนงานสนับสนุนจะต้องเป็นการปฏิบัติการพิเศษ โดยปฏิบัติตามแผนรักษาความสงบของกองบัญชาการกองทัพไทย

สรุปได้ว่าภายใต้กระบวนการที่มั่นคงแบบเบ็ดเสร็จ และปัญหาจากภัยคุกคามไม่ตามแบบหรือภัยคุกคามรูปแบบใหม่ จะส่งผลกระทบต่อการบริหารจัดการความมั่นคงที่แตกต่างไปจากการเผชิญภัยคุกคามแบบดั้งเดิม หรือภัยคุกคามทางทหาร ทั้งนี้การบริหารจัดการความมั่นคงไม่สามารถใช้หลักการของการบริหารจัดการ และการออกแบบองค์การสาธารณะแบบทั่วไปได้ แต่จะต้องคำนึงถึงหลักการของการปฏิบัติการทางทหารที่มีใช้สงครามด้วย

งานวิจัยที่เกี่ยวข้อง

๑. งานวิจัยที่เกี่ยวกับความมั่นคงและภัยคุกคาม

ประยุทธ์ จันทร์โอชา (๒๕๕๑ : ก) ขณะดำรงตำแหน่งแม่ทัพภาคที่ ๑ ได้ศึกษาเรื่องการปรับบทบาทของกองทัพไทยเพื่อรองรับภัยคุกคามรูปแบบใหม่ การวิจัยมีวัตถุประสงค์เพื่อการวิเคราะห์ภัยคุกคามรูปแบบใหม่ในสังคมไทย บทบาทของกองทัพไทยในการแก้ไขปัญหากลุ่มภัยคุกคามรูปแบบใหม่ในห้วงที่ผ่านมา การวิเคราะห์ปัญหาและอุปสรรคของกองทัพไทย การนำเสนอยุทธศาสตร์และการปรับบทบาท โครงสร้างการจัด หลักนิยม และการบริหารจัดการของกองทัพไทยที่เหมาะสมพบว่าภัยคุกคามรูปแบบใหม่ที่ส่งผลกระทบต่อความมั่นคงของสังคมไทย ๗ ประเภท ได้แก่ ความมั่นคงในพื้นที่ ๓ จังหวัดชายแดนภาคใต้ การก่อการร้ายและอาชญากรรมข้ามชาติ ยาเสพติด แรงงานต่างด้าวและผู้หลบหนีเข้าเมือง ภัยพิบัติจากการเปลี่ยนแปลงของสภาพแวดล้อมของธรรมชาติและโรคระบาด การขาดดุลของการจัดการทรัพยากรธรรมชาติและสิ่งแวดล้อม และความยากจน โดยภัยดังกล่าวมีแนวโน้มรุนแรงและขยายตัวมากขึ้น ปัญหาที่สำคัญของกองทัพประสบในการบริหารจัดการ ได้แก่ ไม่มีกฎหมายให้อำนาจในการปฏิบัติงาน กำลังพลส่วนใหญ่ขาดความรู้และประสบการณ์ การขาดแคลนงบประมาณ หลักนิยมทางทหารไม่ชัดเจน ความเห็นต่างของบุคลากรในกองทัพ การบูรณาการที่ไม่เป็นรูปธรรม นโยบายฝ่ายการเมืองที่ไม่ชัดเจน และไม่เห็นความจำเป็นที่ต้องปรับโครงสร้างกองทัพ จากงานวิจัยมีข้อเสนอแนะให้กองทัพควรมีบทบาทในฐานะผู้สนับสนุนในการบริหารจัดการภัยคุกคามรูปแบบใหม่ กองทัพควรตีความ และใช้ประโยชน์จากพระราชบัญญัติการรักษาความมั่นคงภายใน

ราชอาณาจักร พ.ศ.๒๕๕๑ ผ่านโครงสร้างของกองอำนวยการรักษาความมั่นคงภายในราชอาณาจักร ให้มีการปรับปรุงและขยายผลหลักนิยาม การปฏิบัติการทางทหารที่มีใช้สงคราม จัดตั้งศูนย์ประสาน การปฏิบัติตามประเภทของภัยคุกคามรูปแบบใหม่ จัดทำหลักสูตรภัยคุกคามรูปแบบใหม่ และเพิ่ม การประชาสัมพันธ์ผลงานของกองทัพ

ณัฐพนธ์ ศรีสวัสดิ์ (๒๕๕๘ : ก) ได้ศึกษาเรื่อง การพัฒนาบุคลากรของกองทัพ และภาครัฐเพื่อเอาชนะปัญหาภัยคุกคามต่อความมั่นคงของชาติ วัตถุประสงค์ของการศึกษาค้นคว้านี้ ต้องการศึกษาศาสตร์และประเมินการเปลี่ยนแปลงของปัญหาภัยคุกคามรูปแบบต่างๆ โดยเน้นกลุ่มปัญหาที่ เกิดจากฝีมือมนุษย์ซึ่งมีการพัฒนาการและแพร่กระจายไปอย่างรวดเร็ว มีแนวโน้มจะทวีความรุนแรง และเป็นปัญหาสำคัญของประเทศอาเซียน การศึกษากรอบนโยบาย และแนวทางการจัดการปัญหา ภัยคุกคามต่อความมั่นคงของชาติที่มีอยู่ในปัจจุบัน พร้อมทั้งเสนอแนวทางที่เหมาะสมในการพัฒนา ทหารพยากรณ์บุคคล รวมทั้งองค์กรของกองทัพและภาครัฐเพื่อเอาชนะปัญหาภัยคุกคาม ผลการศึกษา พบว่าปัญหาอุปสรรคในการพัฒนาประสิทธิภาพองค์กร ได้แก่ การบริหารจัดการกำลังพลภาครัฐไม่มั่นคง ขาดหลักธรรมาภิบาล มีการพึ่งพาเพื่อการอยู่รอด และเกี่ยวข้องกับวงจรทุจริต บุคลากรและองค์การขาดการ ปรับตัว และไม่สามารถเผชิญกับการเปลี่ยนแปลงของยุคสมัย และขาดการจัดการด้านทรัพยากรบุคคลที่ดี สำหรับแนวทางการแก้ปัญหาโดยการแก้ไขจุดอ่อน และชดเชยส่วนที่ด้อย ปรับแนวคิด และเข้าจัดการ กับสิ่งที่บกพร่อง ประการแรกคือองค์ความรู้ ในการเอาชนะปัญหาภัยคุกคามขององค์กร โดยปรับกลไก การแก้ปัญหาให้ทันเหตุการณ์ มองปัญหาภัยคุกคามแบบองค์รวม ปรับโครงสร้าง วัฒนธรรมของหน่วยงาน ความมั่นคง เสริมสร้างความเข้มแข็งของจุดศูนย์ดุลขององค์กรคือ ส่วนบังคับบัญชา วางแนวทาง การเตรียมการพัฒนาบุคลากร และการประยุกต์หลักการ เข้าใจ เข้าถึง พัฒนา มาใช้เป็นกรอบในการ จัดการปัญหาภัยคุกคามควบคู่กับการสร้างฐานองค์ความรู้ และขยายผลที่ต่อเนื่องยั่งยืน ควบคู่กับการ พัฒนาปรับปรุงเครื่องมือหลักได้แก่การจัดการความรู้ การวิจัยและการพัฒนาด้านความมั่นคงระดับชาติ ด้วยเทคโนโลยีการสื่อสารทุกรูปแบบ รวมถึงการพัฒนาระบบการประชาสัมพันธ์ข้อมูลข่าวสารที่มี ประสิทธิภาพสูงสนับสนุนการปฏิบัติการเชิงรุก

องอาจ ประภาภมร (๒๕๕๘ : ก) ได้ศึกษาเรื่อง มาตรการควบคุมการใช้สื่อสังคม ออนไลน์ที่มีผลต่อความมั่นคงของชาติ ศึกษาเฉพาะกรณีเฟสบุ๊ค และไลน์ วัตถุประสงค์ของการวิจัย ครั้งนี้เพื่อศึกษาถึงผลกระทบของ Social Media ที่มีผลกระทบต่อความมั่นคงของชาติ และเสนอแนะ แนวทางในการสร้างจิตสำนึก วิจัยญาณ และสร้างมาตรการควบคุมการใช้สื่อออนไลน์ที่มีผลต่อ ความมั่นคงของชาติ ผลการวิจัยพบว่าการใช้สื่อสังคมออนไลน์ในปัจจุบัน เฉพาะกรณีการใช้เฟสบุ๊ค และไลน์ เป็นเทคโนโลยีที่ทันสมัย สามารถสร้างเครือข่ายได้อย่างไม่จำกัด ที่มีผลกระทบต่อความมั่นคง เป็นวงกว้าง ทั้งเชิงบวก และเชิงลบ จึงต้องใช้การกำกับทางทฤษฎี กฎหมาย สังคม และพฤติกรรมของคน อันจะนำไปเป็นแนวทางในการกำหนดมาตรการควบคุม และการใช้วิจัยญาณ โดยพิจารณา ดำเนินการในประเด็นต่างๆ ได้แก่ การใช้กฎหมายโดยให้อำนาจหน้าที่แก่หน่วยงานและเจ้าหน้าที่ที่เกี่ยวข้อง การป้องกันเชิงโครงสร้างอำนาจ หรือแก้ไขระบบที่มีการควบคุมวิธีคิดของมนุษย์ การกำหนด มาตรการ ได้แก่ การรณรงค์ให้ใช้สื่อสังคมออนไลน์อย่างชาญฉลาด ส่งเสริมการใช้เชิงบวก ป้องกันการ ใช้ที่เป็นเชิงลบ และกำหนดบทลงโทษผู้กระทำความผิด ตลอดจนการติดตามและปราบปรามอย่างจริงจัง การสร้าง

ภูมิคุ้มกัน ได้แก่ ความรู้ การตระหนักรู้ จิตสำนึก และวิจารณญาณ เมื่อปัจเจกบุคคลมีภูมิคุ้มกัน สังคมและประเทศจะมีภูมิคุ้มกันเช่นกัน

อภิรัตน์ นิยมการ (๒๕๕๘ : ก) ได้ศึกษาเรื่อง แรงงานต่างด้าวกับความมั่นคงของชาติ การวิจัยนี้มีวัตถุประสงค์เพื่อศึกษาหลักทฤษฎีและแนวคิดที่เกี่ยวข้องกับแรงงานต่างด้าว ศึกษาสถานการณ์แรงงานต่างด้าว ๓ สัญชาติ (เมียนมา ลาว กัมพูชา) ในประเทศไทย ศึกษาและวิเคราะห์แนวนโยบายการจัดการแรงงานต่างด้าวของคณะกรรมการจัดการปัญหาแรงงานต่างด้าวและการค้ามนุษย์ (กนร.) ตามคำสั่งคณะรักษาความสงบแห่งชาติที่ ๗๓/๒๕๕๗ ลงวันที่ ๒๕ มิถุนายน ๒๕๕๗ และตามคำสั่งคณะรักษาความสงบแห่งชาติที่ ๗๔/๒๕๕๗ ลงวันที่ ๒๕ มิถุนายน ๒๕๕๗ ในการแก้ไขปัญหาแรงงานต่างด้าวทั้งระบบ ผลการศึกษาพบว่า ปัญหาแรงงานต่างด้าวกับความมั่นคงของชาติ เป็นสิ่งที่ประชาชนทุกคนในชาติ จะต้องร่วมกันเข้ามามีส่วนร่วมในการแก้ไขปัญหาอย่างจริงจัง นายจ้าง/ผู้ประกอบการ ถือเป็นหัวใจสำคัญที่จะแก้ไขปัญหา โดยจะต้องมีความรับผิดชอบ และมีสำนึกในหน้าที่ของตนอย่างเคร่งครัด ประชาชนทั่วไปต้องให้ความร่วมมือ สอดส่องดูแล เป็นหูเป็นตาให้กับเจ้าหน้าที่ หน่วยงานของรัฐและเจ้าพนักงานจะต้องปฏิบัติหน้าที่ด้วยความซื่อสัตย์สุจริต มีการบูรณาการร่วมกัน เพื่อแก้ไขปัญหาให้ลุล่วงอย่างมีประสิทธิภาพ รัฐต้องมีนโยบายที่ชัดเจนต่อเนื่อง และจริงจังในการแก้ปัญหา เพื่อให้แรงงานต่างด้าวสามารถเข้ามาอยู่ร่วมกับสังคมไทยอย่างปกติสุข เพื่อช่วยพัฒนาประเทศให้เจริญก้าวหน้า โดยไม่กระทบต่อความมั่นคงของชาติ

อภิชัย หงส์ทอง (๒๕๕๒ : ก) ได้ศึกษาเรื่อง กองทัพบกกับปัญหาภัยคุกคามรูปแบบใหม่ : แนวทางการปรับปรุงและพัฒนาหลักนิยมทางทหารของกองทัพบกในทศวรรษหน้า การวิจัยเรื่องนี้มีวัตถุประสงค์เพื่อศึกษา รูปแบบองค์การ บทบาท ภารกิจขีดความสามารถ ข้อจำกัด และแนวคิดการดำเนินการของหน่วยที่เกี่ยวข้องด้านหลักนิยมของกองทัพบก ศึกษาปัญหาภัยคุกคามรูปแบบใหม่ และความท้าทายด้านความมั่นคงในทศวรรษหน้า เพื่อปรับปรุงและพัฒนาหลักนิยมทางทหาร โดยเน้นการศึกษา และวิเคราะห์กระบวนการพัฒนาหลักนิยมของกองทัพบกที่ได้อนุมัติไว้เพื่อปรับปรุงและพัฒนาหลักนิยมของกองทัพบกนั้น ผลการวิจัยพบว่า กำลังพลยังสับสนในความเข้าใจในเรื่องหลักนิยม การนำหลักนิยมใหม่ ๆ มาพิจารณาใช้ทั้งด้านยุทธโศปกรณ์ และหลักยุทธวิธียังมีได้ใช้กระบวนการพัฒนาตามวงรอบหลักนิยมอย่างแท้จริง ประเด็นเพื่อศึกษาปัญหาภัยคุกคามรูปแบบใหม่ และความท้าทายด้านความมั่นคงในทศวรรษหน้า อาจสรุปได้ว่า การแก้ปัญหาคความมั่นคงตามรูปแบบใหม่ มีแนวโน้มที่จะต้องร่วมมือ และสร้างเครือข่ายในเชิงปฏิบัติการในรูปแบบใช้กำลัง เพื่อป้องปรามมากกว่าใช้กำลังเพื่อทำลาย ในประเด็นศึกษาแนวทางการปรับปรุงและพัฒนาหลักนิยมทางทหาร สรุปผลเป็นประเด็นหลัก ๒ ประเด็น คือควรปรับปรุงเรื่องกระบวนการพัฒนาหลักนิยม เพื่อพัฒนาขีดความสามารถของหน่วยให้ชัดเจนยิ่งขึ้น รวมถึงปรับระดับการอนุมัติหลักนิยม ให้เป็นไปในลักษณะล่างสู่บนเป็นหลัก เพื่อให้เกิดความรู้สึกร่วมกันของกำลังพล และเกิดแรงศรัทธาร่วมกัน รวมทั้งการจัดตั้งศูนย์จดหมายเหตุทางยุทธการ เพื่อเป็นแหล่งข้อมูลในการสนับสนุนงานวิจัยด้านวิชาการของกองทัพบก โดยสามารถพัฒนาให้เป็นองค์กรแห่งการเรียนรู้ได้อย่างแท้จริงต่อไป

สุรเชษฐ ทองสลาย (๒๕๕๓ : ง) ได้ศึกษาเรื่อง แนวพระราชดำริด้านการทหารและยุทธศาสตร์ความมั่นคงในพระบาทสมเด็จพระเจ้าอยู่หัวภูมิพลอดุลยเดช การศึกษาค้นคว้านี้มีวัตถุประสงค์เพื่อศึกษาพระบรมราโชวาทและพระราชดำรัสด้านการทหารและยุทธศาสตร์ความ

มั่นคงของชาติ และเพื่อจะเป็นแนวทางในการบูรณาการการกำหนดนโยบายและการวางแผนทางทหาร ในการศึกษาครั้งนี้ ได้ศึกษาพระบรมราโชวาทและพระราชดำรัส โดยเฉพาะที่ทรงพระกรุณาโปรดเกล้าโปรดกระหม่อม พระราชทานให้แก่คณะเหล่าทหารทุกเหล่าทัพ ตั้งแต่พุทธศักราช ๒๔๙๓ ทั้งเอกสารที่เผยแพร่แล้ว และยังไม่ได้รวบรวมจัดพิมพ์เป็นเอกสารสิ่งพิมพ์ แต่สามารถสืบค้นข้อมูลได้จากเครือข่ายอินเทอร์เน็ตของสำนักพระราชเลขานุการ และทางเว็บไซต์ต่างๆ จนถึง มิถุนายน ๒๕๕๒ เรียบเรียงขึ้นตามที่สำนักพระราชเลขานุการได้บันทึกพระสุรเสียงไว้ รวมจำนวน ๒๘๕ องค์กร ผลการศึกษาพบว่า พระบรมราโชวาทและพระราชดำรัสด้านการทหารและยุทธศาสตร์ความมั่นคงของชาติที่ได้พระราชทานแก่ข้าราชการทหารทุกหมู่เหล่า มีระบบแนวพระราชดำรินำมาเรียบเรียงเป็นระบบความคิดในด้านการทหาร และยุทธศาสตร์ความมั่นคง พระองค์ได้ทรงให้ความสนพระทัยในด้านการทหาร เพื่อให้เกิดความมั่นคง คุณค่าจากพระบรมราโชวาทและพระราชดำรัส เปี่ยมด้วยสาระหลักสามารถนำมาเป็นแนวทางในการบูรณาการ กำหนดยุทธศาสตร์ การกำหนดนโยบายและการวางแผนทางทหาร โดยนำมาบูรณาการกับประเด็นยุทธศาสตร์ทหาร แล้วจะนำไปสู่การจัดทำยุทธศาสตร์และความมั่นคงของชาติได้อย่างดียิ่ง ข้อเสนอแนะ ควรนำพระบรมราโชวาทและพระราชดำรัสที่ปรากฏโดยวิธีใดๆ ก็ตาม บันทึกและเผยแพร่ให้เกิดการเจริญรอยตามเบื้องพระยุคลบาท และการทำให้เกิดความรู้จากพระบรมราโชวาทและพระราชดำรัส ซึ่งหน่วยงานด้านการทหารจะสามารถสังเคราะห์ และนำไปเป็นแนวทางในการปฏิบัติงานได้ ทั้งนี้จากการให้ความรู้แก่ทหารทุกระดับชั้นยศ ข้อเสนอแนะในการวิจัยครั้งต่อไป ในการพัฒนาประเทศโดยการใช้ภารกิจทางทหารที่มีใช้การรบ จะวิเคราะห์เนื้อหาจากพระบรมราโชวาทและพระราชดำรัสมาเป็นแนวทาง

จากการศึกษางานวิจัยที่เกี่ยวกับภัยคุกคามและความมั่นคง พบว่า ภัยคุกคามรูปแบบใหม่ที่ส่งผลกระทบต่อความมั่นคงของไทย ได้แก่ ความมั่นคงในพื้นที่ ๓ จังหวัดชายแดนภาคใต้ การก่อการร้ายและอาชญากรรมข้ามชาติ ยาเสพติด แรงงานต่างด้าว และผู้หลบหนีเข้าเมือง ภัยพิบัติจากการเปลี่ยนแปลงของสภาพแวดล้อมของธรรมชาติและโรคระบาด การขาดดุลของการจัดการทรัพยากรธรรมชาติและสิ่งแวดล้อม ความยากจน ผลกระทบของ Social Media ต่อความมั่นคงของชาติ และเทคโนโลยีที่ทันสมัย สามารถสร้างเครือข่ายได้อย่างไม่จำกัด มีผลกระทบต่อความมั่นคงเป็นวงกว้าง ทั้งเชิงบวก และเชิงลบ นอกจากนี้แล้วการเปลี่ยนแปลงของปัญหาภัยคุกคามรูปแบบต่างๆ โดยเฉพาะอย่างยิ่งกลุ่มปัญหาที่เกิดจากฝีมือมนุษย์ ซึ่งมีการพัฒนาการและแพร่กระจายไปอย่างรวดเร็ว มีแนวโน้มจะทวีความรุนแรง ปัญหาภัยคุกคามรูปแบบใหม่ และความท้าทายด้านความมั่นคงในทศวรรษหน้า อาจสรุปได้ว่า การแก้ปัญหาความมั่นคงตามรูปแบบใหม่มีแนวโน้มที่จะต้องร่วมมือและสร้างเครือข่ายในเชิงปฏิบัติการในรูปแบบใช้กำลัง เพื่อป้องกันมากกว่าใช้กำลังเพื่อทำลาย การบริหารจัดการความมั่นคงของหน่วยงานด้านความมั่นคง มีปัญหาการบริหารจัดการกำลังพลภาครัฐไม่มั่นคง ขาดหลักธรรมาภิบาล มีการพึ่งพาเพื่อการอยู่รอด และเกี่ยวข้องกับวงจรทุจริตบุคลากรและองค์กรขาดการปรับตัว และไม่สามารถเผชิญกับการเปลี่ยนแปลงของยุคสมัย และขาดการจัดการด้านทรัพยากรบุคคลที่ดี สำหรับแนวทางการแก้ปัญหาทำได้โดย การแก้ไขจุดอ่อน และชดเชยส่วนที่ด้อย ปรับแนวคิด และเข้าจัดการกับสิ่งที่บกพร่อง ประการแรกคือ องค์กรความรู้ในการเอาชนะปัญหาภัยคุกคาม กองทัพควรมีบทบาทในฐานะผู้สนับสนุนในการบริหารจัดการภัยคุกคามรูปแบบใหม่ กองทัพควรตีความ และใช้ประโยชน์จากพระราชบัญญัติการรักษาความมั่นคงภายในราชอาณาจักร

พ.ศ.๒๕๕๑ ผ่านโครงสร้างของ กอ.รมน. ให้มีการปรับปรุงและขยายผลหลักนियมการปฏิบัติการทางทหารที่มีใช้สงคราม จัดตั้งศูนย์ประสานการปฏิบัติตามประเภทของภัยคุกคามรูปแบบใหม่ จัดทำหลักสูตรภัยคุกคามรูปแบบใหม่ และเพิ่มการประชาสัมพันธ์ผลงานของกองทัพ โดยปรับกลไกการแก้ปัญหาให้ทันเหตุการณ์ มองปัญหาภัยคุกคามแบบองค์รวม ปรับโครงสร้าง วัฒนธรรมของหน่วยงานความมั่นคง และประชาชนทุกคนในชาติ จะต้องร่วมกันเข้ามามีส่วนร่วมในการแก้ไขปัญหา

๒. งานวิจัยที่เกี่ยวกับกองอำนวยการรักษาความมั่นคงภายในราชอาณาจักร

ประพันธ์ อธิติกุล (๒๕๓๓ : ก) ได้ศึกษาเรื่อง บทบาทของกองอำนวยการรักษาความมั่นคงภายในกับการพัฒนาเพื่อความมั่นคงของชาติ พบว่าในการจัดทำโครงการใดๆ สิ่งแรกที่ควรคำนึงถึงคือ ผลกระทบที่จะเกิดขึ้นกับประชาชนที่อยู่อาศัยมาก่อนเริ่มโครงการ และระมัดระวังเรื่องการอนุรักษ์สิ่งแวดล้อม ระเบียบคำสั่งควรให้มีการปรับปรุงส่วนที่ทำให้ราชการเสียประโยชน์ ถ้าข้าราชการกำหนดนโยบายที่ชัดเจน ส่วนราชการต้องมีความร่วมมือประสานงานกัน รวมถึงการหมุนเวียนบุคลากรที่มีประสิทธิภาพ

พีรศักดิ์ ศรีกังวาน (๒๕๔๔ : ก) ได้ศึกษาเรื่อง แนวความคิดในการปฏิรูปกองอำนวยการรักษาความมั่นคงภายใน มีแนวความคิดว่าการจัดองค์กรรูปแบบใหม่นั้นควรมีการเปลี่ยนแปลงทั้งโครงสร้าง และระบบงานตลอดจนการเลือกบุคลากร และการใช้กฎหมายพระราชบัญญัติความมั่นคงแห่งชาติเพื่อรองรับการทำงาน

ดุสิต เครือไย (๒๕๔๕ : ก) ได้ศึกษาเรื่อง กองอำนวยการรักษาความมั่นคงภายใน บทบาทศูนย์ประสานงานกลางแห่งชาติ สรุปผลการวิจัยได้ว่า การปรับบทบาทหน้าที่เป็นศูนย์ประสานงานกลางแห่งชาตินั้นต้องมีการบริหารจัดการที่ดี และมีประสิทธิภาพ การคัดเลือกบุคลากรมาปฏิบัติงานต้องเป็นคนดี มีประสบการณ์ มีวิจาร์ณญาณ มีความเชี่ยวชาญ มีวิจาร์ณญาณ มีความเชี่ยวชาญ และมีการประเมินผล มีการตรวจสอบทุกขั้นตอนของการปฏิบัติการกิจการปรับเปลี่ยนกรอบความคิดไปสู่ความคิดใหม่ ต้องพัฒนาความสามารถของบุคลากร พัฒนาคูณภาพของงาน ผลงานต้องมีผลลัพธ์ของความสำเร็จ ทันกับการเปลี่ยนแปลงของสิ่งแวดล้อม มีจิตสำนึกในการแลกเปลี่ยน ผสมผสานความรู้ความสามารถระหว่าง ข้าราชการ ประชาชน และภาคเอกชน

อดิศร รัตนเสนีย์ (๒๕๔๗ : ก) ได้ศึกษาเรื่อง บทบาทของกองอำนวยการรักษาความมั่นคงภายในกับภัยคุกคามรูปแบบใหม่ พบว่า ปัญหาความมั่นคงในอนาคตทวีความรุนแรงและซับซ้อนมากขึ้น ไม่ว่าจะการก่อการร้ายสากล อาชญากรรมข้ามชาติ ยาเสพติด ภัยคุกคามในเชิงอุดมการณ์ หรืออื่นใดที่จำเป็นต้องใช้พลังอำนาจของชาติมาแก้ปัญหามากขึ้นกว่าเดิม ดังนั้น การปรับโครงสร้างการกองอำนวยการรักษาความมั่นคงภายใน ให้เป็นองค์การถาวรรับผิดชอบความมั่นคงภายใน ที่คัดสรรกำลังพลจากกองทัพ และส่วนราชการที่เกี่ยวข้องโอนมาบรรจุ โดยกำหนดบทบาทอำนาจหน้าที่ ให้เหมาะกับองค์กร หรืออาจให้ขึ้นกับสภาความมั่นคงแห่งชาติ เพื่อเป็นการเพิ่มขีดความสามารถ และศักยภาพ ของสภาความมั่นคงแห่งชาติ ให้ครอบคลุมปัญหาความมั่นคงทุกด้าน

กฤษณี คำชาย วินิจ เทือกทอง ทศนีย์ ไพฑูรพงษ์ และพิศณุ คงเมือง (๒๕๔๗ : ค) ได้ศึกษาเรื่อง การพัฒนาระบบการดำเนินงานของกองอำนวยการรักษาความมั่นคงภายในส่วนกลาง โดยมีวัตถุประสงค์ ๒ ประการ ประกอบด้วย การปรับปรุงการปฏิบัติงานของกองอำนวยการรักษาความมั่นคงภายใน ๔ กระบวนการ และสร้างคู่มือการปฏิบัติงานในกระบวนการที่ปรับปรุงใหม่

คณะวิจัยได้กำหนดขอบเขตของกระบวนการปฏิบัติงานที่ปรับปรุงตามความต้องการของหน่วยงาน โดยศึกษาและบันทึกกระบวนการเดิม สสำรวจความเห็นของผู้รับบริการจากกระบวนการและผู้ปฏิบัติงาน และนำข้อมูลที่ได้มาวิเคราะห์เชิงคุณภาพและตรวจสอบโดยผู้เชี่ยวชาญเพื่อเปลี่ยนแปลงกระบวนการปฏิบัติงาน ความเห็นของผู้รับบริการและผู้ปฏิบัติงาน มีความต้องการลดกรอบเวลาในการปฏิบัติงาน ด้วยการลดขั้นตอนการทำงานในทุกกระบวนการ กระบวนการขออนุมัติโครงการ ไม่มีความจำเป็นในการปรับเปลี่ยนเชิงโครงสร้างของกระบวนการ แต่จำเป็นต้องเปลี่ยนวิธีการปฏิบัติงาน กระบวนการด้านงบประมาณ มีการปรับเปลี่ยนโครงสร้างของกระบวนการให้น้อยลงจาก ๒๕ ขั้นตอน เหลือ ๑๐ ขั้นตอน กระบวนการด้านส่งกำลังบำรุง มีการปรับเปลี่ยนโครงสร้างของกระบวนการให้น้อยลงจาก ๓๖ ขั้นตอน เหลือ ๒๔ ขั้นตอน กระบวนการเดินทางหนังสือปกติ มีการปรับเปลี่ยนโครงสร้างของกระบวนการด้วยการเพิ่มขั้นตอนจาก ๑๓ ขั้นตอน เป็น ๑๕ ขั้นตอน และนำเทคโนโลยีด้านคอมพิวเตอร์เครือข่ายมาใช้เพื่อเพิ่มประสิทธิภาพในการปฏิบัติงาน ที่ทำให้ทุกกระบวนการภายในองค์กรลดกรอบเวลาในการปฏิบัติงานลง

จํารง เมฆเฉลิม (๒๕๔๘ : ง) ได้ศึกษาเรื่อง บทบาทของกองอำนวยการรักษาความมั่นคงภายในกับภัยคุกคามในยุคโลกาภิวัตน์ มีวัตถุประสงค์เพื่อศึกษาบทบาทที่ได้รับมอบหมายจากรัฐบาล และบทบาทตามสภาพจริง และเสนอแนะบทบาทที่เหมาะสม ของกองอำนวยการรักษาความมั่นคงภายในราชอาณาจักร กับภัยคุกคามในยุคโลกาภิวัตน์ ผลการศึกษาพบว่า สถานภาพและบทบาทของกองอำนวยการรักษาความมั่นคงภายในราชอาณาจักร ที่ได้รับมอบหมายจากรัฐบาลนั้นเปลี่ยนแปลงจากเดิมที่เคยเป็นองค์กรระดับนโยบาย รับผิดชอบวางยุทธศาสตร์การต่อสู้กับภัยคุกคามที่มีผลกระทบต่อความมั่นคงภายใน และเป็นองค์กรที่แปลงนโยบายไปสู่การปฏิบัติด้วยนั้น ได้ถูกลดบทบาทลงมาเป็นองค์กรที่แปลงนโยบายด้านความมั่นคงมาสู่การปฏิบัติเพียงอย่างเดียว ในลักษณะอำนวยการประสานงาน และส่งเสริมการปฏิบัติของหน่วยงานอื่น แต่ยังคงเป็นองค์กรที่บูรณาการการปฏิบัติของพลเรือน ตำรวจ ทหาร เช่นเดิม ด้านอำนาจหน้าที่ ได้รับมอบหมายให้ปฏิบัติงานตามยุทธศาสตร์ความมั่นคงชายแดน กิจกรรมโครงการที่ได้รับมอบให้ปฏิบัติ ขาดอำนาจตามกฎหมายรองรับการปฏิบัติงาน และไม่ตรงกับภารกิจหลัก ในเรื่องการบริหารจัดการตามยุทธศาสตร์ความมั่นคงชายแดน โดยเน้นกระทำภารกิจแก้ปัญหาเฉพาะหน้า การแก้ปัญหาผู้อพยพหลบหนีเข้าเมืองโดยผิดกฎหมาย การปฏิบัติงานส่งเสริมส่วนราชการอื่นในการจัดระเบียบพื้นที่ชายแดน ตลอดจนการแก้ปัญหาจังหวัดชายแดนภาคใต้ ด้านโครงสร้างในภาพรวมต้องมีการปรับโครงสร้างให้เป็นหน่วยที่มีอัตรากำลังที่ถาวร รับผิดชอบเรื่องงานความมั่นคงภายในทั้งหมด โดยบูรณาการหน่วยงานที่เกี่ยวข้องมาปฏิบัติงาน และให้ประชาชนมีส่วนร่วมในการแก้ปัญหาอย่างจริงจัง

ดิเรก ดีประเสริฐ (๒๕๔๙ : (๑)) ได้ศึกษาเรื่อง การปลูกฝังทัศนคติใหม่ในกลุ่มทรัพยากรมนุษย์ที่ทำงานด้านการรักษาความมั่นคงภายใน เพื่อเพิ่มสมรรถนะขององค์กรภาครัฐ กรณีศึกษา กองอำนวยการรักษาความมั่นคงภายใน งานวิจัยนี้มีวัตถุประสงค์เพื่อวิเคราะห์สภาพกระบวนการทัศนคติในปัจจุบันในกลุ่มทรัพยากรมนุษย์ของกองอำนวยการรักษาความมั่นคงภายใน ที่มีผลต่อสมรรถนะการปฏิบัติงาน และเสนอกระบวนการทัศนคติใหม่ในกลุ่มทรัพยากรมนุษย์ของกองอำนวยการรักษาความมั่นคงภายใน ตลอดจนกระบวนการในการปลูกฝังกระบวนการทัศนคติ ผลการวิจัยสรุปได้ว่ากระบวนการทัศนคติปัจจุบัน ในกลุ่มทรัพยากรมนุษย์ อยู่ภายใต้อิทธิพลของทัศนคติที่มีความเชื่อแบบกลไก แยกย่อย ลดส่วน เป็นเหตุผล เชิงเส้นตรง มีความแน่นอน ส่วนกระบวนการทัศนคติใหม่ เพื่อเพิ่มสมรรถนะ

ขององค์กรภาครัฐ ต้องมีการปรับกระบวนการทัศน์ใหม่ ไปสู่กระบวนการแบบองค์รวม การเสนอแนวทางปลูกฝังกระบวนการทัศน์ใหม่ในกลุ่มทรัพยากรมนุษย์ของกองอำนวยการรักษาความมั่นคงภายใน เพื่อเพิ่มสมรรถนะขององค์กรภาครัฐในรูปแบบ LOMESTEP Model มีรายละเอียด กล่าวคือ ผู้นำ หมายถึง ผู้บริหารทุกระดับขององค์กร ต้องเป็นตัวอย่างและเป็นผู้นำการเปลี่ยนแปลง การจัดระบบ หมายถึง มีการจัดระบบ (Organising) การปฏิบัติงานขององค์กรที่เอื้ออำนวยต่อการปลูกฝังกระบวนการทัศน์ใหม่ได้อย่างมีประสิทธิภาพในทุกมิติ การจูงใจ หมายถึง กระบวนการในการชักจูงให้เกิดกระบวนการทัศน์ใหม่ที่เอื้อต่อการสร้างกระบวนการทัศน์ใหม่ทุกรูปแบบ สภาพแวดล้อม หมายถึง การสร้างสภาพแวดล้อมที่เกื้อกูลต่อการหล่อหลอมและเอื้อต่อการปลูกฝังกระบวนการทัศน์ใหม่ในการปฏิบัติงาน กิจกรรมสนับสนุน หมายถึง การสร้างกิจกรรมที่ส่งเสริมสนับสนุนการปรับเปลี่ยนกระบวนการทัศน์ใหม่อย่างเป็นระบบและต่อเนื่อง การฝึกอบรม หมายถึง การดำเนินการเพื่อส่งเสริมทักษะและองค์ความรู้เกี่ยวกับกระบวนการทัศน์ใหม่ ตลอดจนการก่อให้เกิดทัศนะใหม่ในการมองโลก วิธีคิดใหม่ในการปฏิบัติงาน การติดตามและประเมินผล หมายถึง การติดตามความก้าวหน้า สนับสนุน และประเมินผลสำเร็จ การดำเนินงานตามกระบวนการในการปรับเปลี่ยนกระบวนการทัศน์ใหม่ การสร้างการมีส่วนร่วม หมายถึง การเปิดโอกาส สนับสนุน ส่งเสริมให้ทรัพยากรมนุษย์ทุกระดับขององค์กร มีส่วนร่วมในกระบวนการของการปลูกฝัง กระบวนการทัศน์ใหม่

จากการศึกษาผู้วิจัยมีข้อเสนอแนะว่า รัฐบาลและผู้บริหารระดับสูงขององค์กรด้านการรักษาความมั่นคงภายในต้องกำหนดวิสัยทัศน์และนโยบายด้านการรักษาความมั่นคงภายในให้ชัดเจน รวมทั้งพัฒนาองค์กรด้านการรักษาความมั่นคงภายในให้เป็นองค์กรแห่งความเป็นเลิศ ด้วยการกำหนดนโยบายในการพัฒนาร่วมกับภาครัฐ ภาคเอกชน และภาคประชาชน ในทุกมิติ และร่วมกับหน่วยงานที่เกี่ยวข้อง ผลักดัน การออกกฎหมายด้านความมั่นคงเพื่อรองรับการปฏิบัติงานขององค์กรในการวิจัยครั้งต่อไป ผู้วิจัยเห็นว่า ควรศึกษาวิจัยด้านโครงสร้างองค์กร ที่เหมาะสมกับสภาพแวดล้อมใหม่ รวมทั้งการวิจัยและพัฒนาร่วมกับสถาบันภายนอกเพื่อแสวงหาองค์ความรู้ใหม่ซึ่งจะใช้เป็นแนวทางในการกำหนดนโยบายการรักษาความมั่นคงภายในอย่างเหมาะสม นอกจากนี้มีข้อเสนอแนะว่า รัฐบาลและผู้บริหารระดับสูงขององค์กรด้านการรักษาความมั่นคงภายในต้องกำหนดวิสัยทัศน์และนโยบายด้านความมั่นคงภายในให้ชัดเจน รวมทั้งพัฒนาองค์กรด้านการรักษาความมั่นคงภายในให้เป็นองค์กรแห่งความเป็นเลิศด้วยการกำหนดนโยบายการพัฒนาร่วมกับภาครัฐ ภาคเอกชน และภาคประชาชน ในทุกมิติ รวมทั้งผลักดันกฎหมายด้านความมั่นคงเพื่อรองรับการปฏิบัติงานขององค์กร

สุนทรา พลไตร (๒๕๕๓ : ก) ได้ศึกษาเรื่อง พระราชบัญญัติการรักษาความมั่นคงภายในราชอาณาจักร พ.ศ.๒๕๕๑ กับหลักนิติธรรม งานวิจัยนี้มีวัตถุประสงค์เพื่อศึกษาความคิดเห็นของเจ้าหน้าที่ในกระบวนการยุติธรรมเกี่ยวกับพระราชบัญญัติการรักษาความมั่นคงภายในราชอาณาจักร พ.ศ.๒๕๕๑ กับหลักนิติธรรม ผลการศึกษาได้ข้อมูล ๔ ประเด็น ได้แก่ ความคิดเห็นเกี่ยวกับหลักนิติธรรม ความคิดเห็นเกี่ยวกับพระราชบัญญัติการรักษาความมั่นคงภายในราชอาณาจักร พ.ศ.๒๕๕๑ กับหลักนิติธรรม ความเหมาะสมในบริบทสังคมไทย และแนวทางที่ควรแก้ไขในพระราชบัญญัติการรักษาความมั่นคงภายในราชอาณาจักร พ.ศ.๒๕๕๑ ความคิดเห็นเกี่ยวกับหลักนิติธรรม ในแง่ของตัวบทกฎหมาย กฎหมายต้องสอดคล้องกับรัฐธรรมนูญ บัญญัติไว้เป็นความผิดและมีบทลงโทษไว้ รวมถึงให้ความเป็นธรรมทั้งผู้ที่บังคับใช้กฎหมาย และผู้ถูกบังคับโดยกฎหมาย ในแง่ของคน/มนุษย์ คนทุกคนชั้นทั้งผู้ที่บังคับใช้กฎหมายและผู้ถูกบังคับตามกฎหมายต้องอยู่ภายใต้

กฎหมายเดียวกัน จะต้องไม่หลงโทษหากผู้กระทำไม่ละเมิดต่อกฎหมายอันบัญญัติไว้เป็นความผิด และต้องได้รับความเป็นธรรมส่วนบุคคล (Individual Interest) รวมทั้งความเป็นธรรมต่อส่วนรวม (Public Interest) ในแง่ของกระบวนการต้องบริหารกฎหมายให้เกิดความเป็นธรรม การเข้าสู่กระบวนการยุติธรรมจะต้องมีศาลมาตัดสินคดี ต้องมีความเท่าเทียมกันเมื่อต้องเข้าสู่กระบวนการยุติธรรม และการใช้ดุลยพินิจในกระบวนการยุติธรรมต้องใช้อย่างเป็นธรรม ความคิดเห็นเกี่ยวกับพระราชบัญญัติการรักษาความมั่นคงภายในราชอาณาจักร พ.ศ.๒๕๕๑ กับหลักนิติธรรม กลุ่มตัวอย่างมีความเห็นที่หลากหลายทั้งเป็นไปตามหลักนิติธรรม และขัดกับหลักนิติธรรม โดยกลุ่มแรกเห็นว่าเหมาะสมกับสภาวะการณ์ปัจจุบันของโลกแต่ควรให้ความสำคัญกับการบริหารกฎหมายเพื่อประโยชน์ในการรักษาความมั่นคง ส่วนกลุ่มหลังเห็นว่ามีความขัดกับหลักนิติธรรม เช่น มาตราที่ ๒๑ และมาตราที่ ๒๓ กระแสโลกาภิวัตน์ทำให้บริบทสังคมไทยมีการเปลี่ยนแปลง ภัยความมั่นคงมีรูปแบบหลากหลาย ซึ่งนับวันจะทวีความรุนแรงและซับซ้อน จึงมีความเหมาะสมที่น่ากฎหมายลักษณะนี้มาบังคับใช้เพื่อเป็นการควบคุม กำกับ ระวัง ป้องกัน ยับยั้งเหตุจากภัยความมั่นคงให้เกิดความสงบสุขขึ้นในบ้านเมือง แนวทางที่ควรแก้ไขในพระราชบัญญัติการรักษาความมั่นคงภายในราชอาณาจักร พ.ศ.๒๕๕๑ ได้แก่ การตั้งคณะกรรมการขึ้นมาพิจารณาเนื้อหาเพื่อหาจุดบกพร่องของกฎหมาย เพื่อจะได้นำมาซึ่งการแก้ไข การปรับโครงสร้างคณะกรรมการ การมอบอำนาจผู้อำนวยการรักษาความมั่นคงภายในราชอาณาจักร การเพิ่มความคุ้มครองเจ้าหน้าที่ผู้บังคับใช้กฎหมายกับผู้ถูกบังคับ โดยกฎหมายกรณีผู้บังคับใช้กฎหมาย และกฎหมายควรมีสภาพบังคับในตัว

จากการศึกษางานวิจัยที่เกี่ยวกับกองอำนาจการรักษาความมั่นคงภายในราชอาณาจักร พบว่า สถานภาพและบทบาทที่ได้รับมอบหมายจากรัฐบาลนั้น เปลี่ยนแปลงจากเดิมที่เคยเป็นองค์กรระดับนโยบาย รับผิดชอบวางยุทธศาสตร์การต่อสู้กับภัยคุกคามที่มีผลกระทบต่อความมั่นคงภายใน และเป็นองค์กรที่แปลงนโยบายไปสู่การปฏิบัติด้วยนั้น ได้ถูกลดบทบาทลงมาเป็นองค์กรที่แปลงนโยบายด้านความมั่นคงมาสู่การปฏิบัติเพียงอย่างเดียวในลักษณะอำนาจการประสานงาน และส่งเสริมการปฏิบัติของหน่วยงานอื่น แต่ยังคงเป็นองค์กรที่บูรณาการ การปฏิบัติของพลเรือน ตำรวจ ทหาร เช่นเดิม โดยเน้นกระทำภารกิจแก้ปัญหายาเสพติด การแก้ปัญหายูเอชซีพหุหลบทหนีเข้าเมืองโดยผิดกฎหมาย การปฏิบัติงานส่งเสริมส่วนราชการอื่นในการจัดระเบียบพื้นที่ชายแดน ตลอดจนการแก้ปัญหายาเสพติดชายแดนภาคใต้ ด้านโครงสร้างในภาพรวม ควรต้องมีการปรับโครงสร้างให้เป็นหน่วยที่มีอัตรากำลังที่ถาวร รับผิดชอบเรื่องงานความมั่นคงภายในทั้งหมด โดยบูรณาการหน่วยงานที่เกี่ยวข้องมาปฏิบัติงาน และให้ประชาชนมีส่วนร่วมในการแก้ปัญหายาเสพติดจริงจิ่งในการบริหารจัดการภายในองค์กร ในกลุ่มทรัพยากรมนุษย์ของกองอำนาจการรักษาความมั่นคงภายในเพื่อเพิ่มสมรรถนะขององค์กรภาครัฐ ต้องมีการปรับกระบวนการทัศน์ใหม่ ไปสู่กระบวนการทัศน์แบบองค์รวม การพัฒนาองค์กรด้านการรักษาความมั่นคงภายในให้เป็นองค์กรแห่งความเป็นเลิศด้วยการกำหนดนโยบายในการพัฒนาร่วมกับภาครัฐ ภาคเอกชน และภาคประชาชนในทุกมิติ และร่วมกับหน่วยงานที่เกี่ยวข้อง ผลักดันการออกกฎหมายด้านความมั่นคงเพื่อรองรับการปฏิบัติงานขององค์กร และมีข้อเสนอแนะในการวิจัยครั้งต่อไป ควรศึกษาวิจัยด้านโครงสร้างองค์กรที่เหมาะสมกับสภาพแวดล้อมใหม่ รวมทั้งการวิจัยและพัฒนาร่วมกับสถาบันภายนอก เพื่อแสวงหาองค์ความรู้ใหม่ซึ่งจะใช้เป็นแนวทางในการกำหนดนโยบายการรักษาความมั่นคงภายในอย่างเหมาะสม

๓. งานวิจัยที่เกี่ยวกับการบริหารจัดการความมั่นคง

ธนศักดิ์ ปฎิมาประกร (๒๕๕๗ : ง) ได้ศึกษาเรื่อง การบริหารจัดการความมั่นคง ชายแดนของกองทัพไทย ภายใต้กระบวนการทัศน์ความมั่นคงใหม่ในบริบทประชาคมการเมือง และความมั่นคงอาเซียน โดยเมื่อเข้าสู่ประชาคมอาเซียนในปี ๒๕๕๘ แล้วมีความจำเป็นต้องเตรียมความพร้อมทั้งด้านเศรษฐกิจ ด้านสังคมและวัฒนธรรม ด้านการเมืองและความมั่นคง มีการศึกษา ๓ ประการคือ ๑) ภาพรวมทางยุทธศาสตร์ พบว่านโยบายความมั่นคงในระดับชาติกองทัพไทย รับผิดชอบจัดระเบียบความมั่นคงชายแดน นับเป็นโอกาสที่ดีที่ทุกภาคส่วนได้ให้ความสำคัญกับการเข้าสู่ประชาคมอาเซียน ทำให้เกิดการบูรณาการร่วมกันมากยิ่งขึ้น แต่ยังมีอุปสรรคจากภัยคุกคามตามแบบ และไม่ตามแบบ ซึ่งจุดแข็ง ของกองทัพไทยเป็นกองทัพชั้นนำของอาเซียนทั้งกำลังพล และยุทธโธปกรณ์ อีกทั้งมีความร่วมมือกับประเทศเพื่อนบ้าน ส่วนจุดอ่อนคือขาดกฎหมายรองรับ และยังขาดยุทธโธปกรณ์ที่เหมาะสม ๒) ยุทธศาสตร์ในการบริหารจัดการชายแดนของกองทัพไทยต้องมีวิสัยทัศน์ มีความพร้อมในการเผชิญภัยคุกคามทุกรูปแบบ ๓) โครงสร้างกองกำลังป้องกันชายแดนของกองทัพไทยที่เหมาะสมคือตัวแบบ Matrix Organization โดยใช้พันธุกิจการใช้กำลังเป็นโครงสร้างหลักในแนวตั้ง ให้กองทัพไทยรับผิดชอบ และใช้ปัญหาเฉพาะตามแนวชายแดนในด้านต่างๆ กำหนดหน่วยงานเพิ่มเติมบูรณาการเป็นโครงสร้างแนวนอน จากการวิจัยเห็นว่าควรมีสุนัยอำนาจการเตรียมความพร้อมในการเข้าสู่ประชาคมอาเซียนในระดับชาติ โดยมีนายกรัฐมนตรีเป็นประธาน เพื่อเตรียมความพร้อมและกำหนดยุทธศาสตร์ และมีสุนัยอำนาจการเตรียมความพร้อมในการเข้าสู่ประชาคมอาเซียนด้านเศรษฐกิจ ด้านสังคมและวัฒนธรรม ด้านการเมือง และความมั่นคง เป็นองค์กรรองจากระดับชาติ และควรปรับรวมกองอำนาจการปฏิบัตินโยบายชายแดนไทย กับประเทศเพื่อนบ้าน กับกองกำลังป้องกันชายแดน เป็น สุนัยอำนาจการบริหารจัดการความมั่นคงชายแดน โดยการปรับกฎหมายระเบียบคำสั่งเดิมให้เหมาะสมกับสถานการณ์

ฐิตินันท์ ธัญญสิริ (๒๕๕๗ : ก) ได้ศึกษาเรื่อง แนวทางการปฏิรูปการบริหารจัดการและโครงสร้างกระทรวงกลาโหม ให้เป็นกองทัพชั้นนำในประชาคมอาเซียน การวิจัยมีวัตถุประสงค์เพื่อวิเคราะห์สภาพประเด็นปัญหา และเสนอแนวทางการปฏิรูปการบริหารจัดการและโครงสร้างกระทรวงกลาโหม ที่เป็นมาตรฐานสากล เหมาะสม สอดคล้องกับแนวทางการปฏิรูประบบราชการไทย และเป็นกองทัพชั้นนำในประชาคมอาเซียน ขอบเขตของการวิจัยได้ศึกษาเฉพาะในกลุ่มงานของสำนักงานปลัดกระทรวงกลาโหม และกองทัพไทย จากผลการศึกษาได้เสนอให้แต่งตั้งคณะกรรมการทบทวนยุทธศาสตร์การป้องกันประเทศ ที่มีผู้แทนจากภาครัฐอื่นและภาคประชาชนเข้าร่วม ให้ทบทวนแนวคิดยุทธศาสตร์การป้องกันเชิงรุก กำหนดงานหลัก งานรอง กรอบทิศทางการดำเนินงานของกระทรวงกลาโหม ที่ชัดเจน ให้นำโครงสร้างแบบกลุ่มงาน/กลุ่มภารกิจ ภายใต้ปลัดกระทรวงกลาโหม และผู้บัญชาการ การบริหารจัดการโดยคณะกรรมการ และระบบการมอบหมายงาน การควบคุมตรวจสอบการบริหารราชการกระทรวงกลาโหมของประเทศออสเตรเลีย แคนาดา และสหราชอาณาจักร มาประยุกต์ใช้ เป็นการบริหารงานฐานกระทรวง ให้กระทรวงเป็นนิติบุคคลระดับเดียว โดยลดสภาพความเป็นนิติบุคคลของหน่วยขึ้นตรงกระทรวงกลาโหมและเหล่าทัพ ปลุกฝังวัฒนธรรมองค์กร ค่านิยมในเรื่องเส้นทางอาชีพของบุคลากร ในกระทรวงกลาโหมที่ถูกต้อง พัฒนาผู้บริหารระดับสูงและระดับกลาง ให้สามารถเป็นผู้นำการเปลี่ยนแปลง มีนวัตกรรมทางแนวความคิด ปฏิรูประบบการบริหารจัดการ และการพัฒนากำลังพล

ทุกประเภทในกระทรวงกลาโหมทั้งระบบ มีความเข้มงวดในการคัดเลือก บรรจุ เลื่อนขั้น/ยศ หรือปรับย้าย บุคลากร รวมทั้งกำหนดค่านิยมร่วม ให้เกิดการปฏิรูปอย่างต่อเนื่องในกระทรวงกลาโหม

ณรงค์ฤทธิ์ หอมอ่อน (๒๕๕๗ : ก) ได้ศึกษาเรื่อง การพัฒนาศักยภาพของกองทัพไทย พบว่าปัญหาของกองทัพไทยในปัจจุบันคือ กองทัพไม่ได้รับการพัฒนาเท่าที่ควร เนื่องจากรัฐบาลที่มาจากการเลือกตั้งมักจะละเลยในเรื่องความมั่นคง การจัดสรรงบประมาณให้กับกองทัพไทย ตั้งแต่ปี พ.ศ.๒๕๓๐ - ๒๕๔๐ นั้น กองทัพได้รับงบประมาณน้อยกว่าร้อยละ ๒ ของ GDP แต่หลังจากปี พ.ศ.๒๕๕๑ เป็นต้นมาถึงปัจจุบัน งบประมาณที่รัฐบาลจัดสรรให้กองทัพไทยน้อยกว่าร้อยละ ๒ ของ GDP ทำให้งบประมาณในการจัดทำโครงการเพื่อพัฒนากองทัพน้อยลงไปด้วย ค่าเฉลี่ยของงบประมาณที่กองทัพไทยเหลือในการจัดทำโครงการในการพัฒนากองทัพอยู่ในหัวร้อยละ ๑๕ - ๒๐ ของงบประมาณที่ได้รับ ทำให้การจัดหาอาวุธยุทโธปกรณ์ เพื่อเสริมสร้างกำลังกองทัพเป็นไปได้ไม่เต็มที่ เชื่องช้า ไม่ทันกับเทคโนโลยีและความทันสมัยที่เปลี่ยนแปลงไปอย่างรวดเร็ว การดำรงสภาพกองทัพด้วยงบประมาณอันจำกัด ทำให้กองทัพไทยขาดแคลนยุทโธปกรณ์ที่สำคัญหลาย ๆ อย่าง โดยเฉพาะอาวุธที่ใช้ในทางยุทธการ และยุทธศาสตร์ ซึ่งทำให้เป็นข้อด้อยของกองทัพไทย เมื่อเปรียบเทียบกับประเทศรอบบ้าน จากการศึกษาวิเคราะห์เพื่อหาแนวทางที่เหมาะสมในการพัฒนาศักยภาพของกองทัพไทยมีอยู่ ๓ แนวทาง แนวทางแรกคือ การทำความเข้าใจกับผู้ที่จัดสรรงบประมาณให้กองทัพ ได้เข้าใจถึงความจำเป็นในการรักษาความมั่นคง การดำรงสภาพกองทัพที่ต้องเผชิญกับรูปแบบภัยคุกคามที่เปลี่ยนแปลงไป ค่าใช้จ่ายที่กองทัพไทย ควรได้รับคือ อย่างน้อยควรได้รับร้อยละ ๒ ของ GDP ในแต่ละปี แนวทางที่สองคือ การปรับตัวของกองทัพด้วยการปรับโครงสร้างหน่วยให้มีขนาดที่เหมาะสม มีกำลังรบสมบูรณ์ ความพร้อมรบของกำลังพลสูง หน่วยธุรการต้องลดขนาดให้เล็กลง หน่วยที่มีหน้าที่คล้ายๆ กัน นำมารวมไว้ที่เดียวกันเช่น หน่วยพัฒนาประเทศ หน่วยด้านการศึกษา หน่วยงานด้านการวิจัย เพื่อลดความซ้ำซ้อนของงานลงไป และลดการจัดสรรงบประมาณแบบซ้ำซ้อน แนวทางที่สาม เพื่อความยั่งยืนของกองทัพไทยสามารถพึ่งพาตนเองได้ จะต้องทำการวิจัยอย่างจริงจัง เพื่อสร้างอาวุธยุทโธปกรณ์ให้กับกองทัพในระยะยาว โดยไม่ต้องจัดหาอาวุธยุทโธปกรณ์จากต่างประเทศ และสามารถยืนได้ด้วยตนเองในที่สุด

นฤตม ชวนะเสน (๒๕๕๔ : ก) ได้ศึกษาเรื่อง ยุทธศาสตร์การบริหารจัดการ ความมั่นคงและผลประโยชน์แห่งชาติทางทะเลของไทยในทศวรรษหน้า มีวัตถุประสงค์เพื่อศึกษา สภาวะแวดล้อมด้านความมั่นคงทางทะเลของภูมิภาคอาเซียนในระยะ ๑๐ ปีข้างหน้า (พ.ศ.๒๕๕๔ - ๒๕๖๓) และนโยบายต่างประเทศที่สามารถแก้ไขปัญหาคความมั่นคงทางทะเลของอาเซียนร่วมกัน รวมทั้ง ยุทธศาสตร์ การบริหารจัดการความมั่นคงและผลประโยชน์แห่งชาติทางทะเลของไทยในระยะ ๑๐ ปี ข้างหน้า ผลการศึกษาสรุปได้ว่า สภาวะแวดล้อมด้านความมั่นคงทางทะเล มีแรงบังคับที่สำคัญคือ กระแสโลกาภิวัตน์ ที่จะทำให้ภูมิภาคเพิ่มระดับการพึ่งพาตนเองมากขึ้น ภัยคุกคามในอนาคตนั้น จะมีทั้งภัยคุกคามต่อความมั่นคงทางทะเลของประเทศและของภูมิภาค โดยเฉพาะอย่างยิ่งการ ขยายตัวของมหาอำนาจและปัญหาความขัดแย้งการอ้างกรรมสิทธิ์เหนือหมู่เกาะและเขตแดนทางทะเล ที่ยังตกลงไม่ได้ แต่ภูมิภาคนี้มีโอกาสสำคัญคือการรวมกลุ่มกันภายใต้กรอบแนวคิดประชาคมอาเซียน ๒๕๕๘ นโยบายต่างประเทศควรอยู่ในกรอบการสร้างสมุททานุภาพของประเทศอย่างต่อเนื่อง การยึดแนวความคิดแบบ พหุนิยมและความร่วมมือด้านความมั่นคง โดยควรแบ่งการดำเนินนโยบาย

๒ ระดับคือ นโยบายที่มีผลต่อความมั่นคงและระดับภูมิภาค และระดับที่มีผลต่อความมั่นคงระดับประเทศ ทั้งด้านการเมือง เศรษฐกิจ และการทหาร ที่มีความประสานสอดคล้องซึ่งกันและกัน ด้วยยุทธศาสตร์การบริหารจัดการความมั่นคงและผลประโยชน์แห่งชาติทางทะเลที่มุ่งเน้นการพัฒนา รูปแบบการทำงานของศูนย์ประสานการปฏิบัติในการรักษาผลประโยชน์ของชาติทางทะเลให้มีประสิทธิภาพยิ่งขึ้น ทั้งองค์บุคคล องค์วัตถุ และแนวทางการปฏิบัติงาน โดยเฉพาะอย่างยิ่งการบูรณาการทางด้านการข่าวกรอง การวางแผนและการฝึก โดยควรให้กองทัพเรือเป็นหน่วยงานหลักในการดำเนินการ ผลการศึกษาจากงานวิจัยนี้ ควรเสนอให้ผู้ที่เกี่ยวข้องรับทราบ ควรมีกำหนดวาระการจัดทำยุทธศาสตร์ดังกล่าวให้เป็นวาระแห่งชาติ ที่ผู้ซึ่งมีส่วนเกี่ยวข้องทุกภาคส่วนได้มีส่วนร่วมอย่างแท้จริง และกระทำคู่ขนานไปกับการพัฒนาเศรษฐกิจและสังคมของประเทศ

จากการศึกษางานวิจัยเกี่ยวกับการบริหารจัดการความมั่นคงพบว่า สภาวะการณ์ในปัจจุบันนั้น กระแสโลกาภิวัตน์จะทำให้ประเทศและภูมิภาคต่างๆ มีภัยคุกคามมากขึ้นจากการขยายตัวของมหาอำนาจ และปัญหาความขัดแย้งจากการอ้างสิทธิ์เหนือเขตแดน โดยเฉพาะเขตแดนทางทะเล และหมู่เกาะต่างๆ ซึ่งปัญหานี้เป็นความเชื่อมโยงทั้งด้านเศรษฐกิจ การเมือง และการทหาร ดังนั้น จึงมีข้อเสนอถึงการเตรียมพร้อมของกองทัพ และหน่วยงานด้านความมั่นคง โดยการเตรียมความพร้อมให้สามารถเผชิญภัยคุกคามทุกรูปแบบ เช่นการจัดโครงสร้างกองกำลังป้องกันชายแดน การปรับโครงสร้างกองทัพ ตลอดจนกระทรวงกลาโหม ให้มีขนาดและความพร้อมมากขึ้น ลดความซ้ำซ้อนของงานและงบประมาณ การพัฒนากองทัพให้สามารถพึ่งพาตนเองได้ โดยการสร้างอาวุธยุทโธปกรณ์เอง นอกจากนี้ยังมีการทบทวนยุทธศาสตร์การป้องกันประเทศ ซึ่งควรให้ทุกภาคส่วนได้มีส่วนร่วมอย่างแท้จริง และทำคู่ขนานกับการพัฒนาเศรษฐกิจและสังคมของประเทศ

กรอบแนวคิดของการวิจัย

กรอบแนวคิดในการวิจัยครั้งนี้ จะให้ความสำคัญกับการตอบวัตถุประสงค์ของการวิจัย ทั้ง ๓ ประการ อันได้แก่ ๑) เพื่อศึกษาสภาวะแวดล้อมด้านความมั่นคง แนวโน้มในอนาคต (พ.ศ.๒๕๖๑ - ๒๕๗๐) ๒) เพื่อศึกษาการบริหารจัดการความมั่นคงภายในราชอาณาจักรของกองอำนวยการรักษาความมั่นคงภายในราชอาณาจักร ในปัจจุบัน และ ๓) เพื่อศึกษาหาแนวทางการบริหารจัดการความมั่นคงของกองอำนวยการรักษาความมั่นคงภายในราชอาณาจักร ในทศวรรษหน้า (พ.ศ.๒๕๖๑ - ๒๕๗๐)

จากวัตถุประสงค์การวิจัยจะนำไปสู่การออกแบบงานวิจัย ดังแสดงในแผนภาพที่ ๒ - ๖ โดยวัตถุประสงค์ข้อที่ ๑ จะนำไปสู่การออกแบบการวิจัยในขั้นที่ ๑ วัตถุประสงค์การวิจัยข้อที่ ๒ นำไปสู่การออกแบบการวิจัยในขั้นตอนที่ ๒ และวัตถุประสงค์การวิจัยข้อที่ ๓ นำไปสู่การออกแบบการวิจัยในขั้นตอนที่ ๓ โดยมีรายละเอียดดังนี้

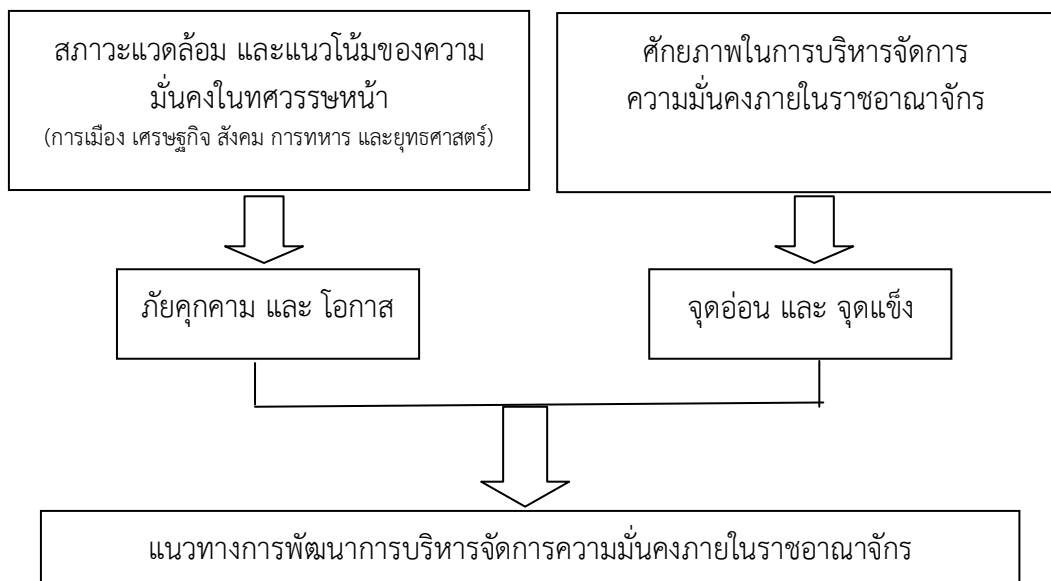
ขั้นตอนที่ ๑ : จากวัตถุประสงค์การวิจัยข้อที่ ๑ การศึกษาสภาวะแวดล้อมด้านความมั่นคงและแนวโน้มของความมั่นคงในทศวรรษหน้า (พ.ศ.๒๕๖๑ - ๒๕๗๐) ที่ส่งผลต่อกระบวนการทัศน์ความมั่นคงใหม่ในการบริหารจัดการความมั่นคงภายในราชอาณาจักร โดยมีประเด็นที่นำมาศึกษาในด้านการเมือง เศรษฐกิจ สังคม การทหาร เพื่อให้ทราบสภาวะแวดล้อมด้านความมั่นคงในปัจจุบัน และวิเคราะห์ถึงแนวโน้มความมั่นคง ในทศวรรษหน้า ต่อจากนั้นวิเคราะห์ถึงภัยคุกคามที่จะมีผลต่อการบริหาร

จัดการความมั่นคงภายในราชอาณาจักรที่อาจเกิดขึ้นได้ และโอกาสที่จะสร้างภาวะเกื้อกูล หรือพลังอำนาจในการบริหารจัดการความมั่นคงภายในราชอาณาจักร

ขั้นตอนที่ ๒ : จากวัตถุประสงค์การวิจัยข้อที่ ๒ การศึกษาการบริหารจัดการความมั่นคงภายในราชอาณาจักรของกองอำนวยการรักษาความมั่นคงภายในราชอาณาจักรในปัจจุบัน เป็นการวิเคราะห์ยุทธศาสตร์ที่เกี่ยวข้องกับความมั่นคงภายในราชอาณาจักร และศักยภาพการบริหารจัดการความมั่นคงของกองอำนวยการรักษาความมั่นคงภายในราชอาณาจักรเชิงยุทธศาสตร์ ภายใต้กระบวนการทัศน์ความมั่นคงใหม่ เพื่อให้ทราบถึงจุดอ่อน จุดแข็ง ที่เกิดขึ้นในการบริหารจัดการความมั่นคงภายในราชอาณาจักร

ขั้นตอนที่ ๓ : จากวัตถุประสงค์ข้อที่ ๓ การศึกษาหาแนวทางการบริหารจัดการความมั่นคงภายในราชอาณาจักรของกองอำนวยการรักษาความมั่นคงภายในราชอาณาจักรในทศวรรษหน้า (๒๕๖๑-๒๕๗๐) โดยการวิเคราะห์ผลการศึกษาในขั้นตอนที่ ๑ และ ที่ ๒ เพื่อหาแนวทางการบริหารจัดการความมั่นคงภายในราชอาณาจักรในทศวรรษหน้า (พ.ศ.๒๕๖๑ - ๒๕๗๐) ตามแนวทางของการบริหารจัดการเชิงยุทธศาสตร์ เพื่อให้สอดคล้องกับสภาวะแวดล้อมด้านความมั่นคงที่เปลี่ยนแปลงไปอย่างรวดเร็วในช่วงทศวรรษที่ผ่านมา และแนวโน้มในทศวรรษหน้า

แผนภาพที่ ๒ - ๖ กรอบแนวคิดของการวิจัย

สรุป

การศึกษาแนวคิด ทฤษฎี และงานวิจัยที่เกี่ยวข้องในบทนี้สามารถสรุปเป็นแนวทางเพื่อนำไปศึกษาและวิเคราะห์ในบทต่อไป ได้ดังนี้

๑. แนวคิดกลุ่มความมั่นคงและภัยคุกคาม เป็นกรอบแนวคิดเพื่อศึกษาสภาวะแวดล้อมด้านความมั่นคงในปัจจุบัน และแนวโน้มของความมั่นคงในทศวรรษหน้าที่จะมีผลกระทบต่อประเทศไทย ทั้งด้านการเมือง เศรษฐกิจ สังคม การทหาร และยุทธศาสตร์ เพื่อให้ทราบถึงโอกาสและภัยคุกคามที่จะเกิดขึ้นในการบริหารจัดการความมั่นคงภายในราชอาณาจักร โดยในห้วงทศวรรษที่ผ่านมา โลกมีการเปลี่ยนแปลงอย่างรวดเร็วจากการพัฒนาในด้านต่างๆ ทั้งสังคม เศรษฐกิจ การเมือง วิทยาศาสตร์และเทคโนโลยี โดยเฉพาะอย่างยิ่งด้านเทคโนโลยีสารสนเทศ โลกได้รวมกันเป็นหนึ่งเดียว ไม่มีข้อจำกัดของเวลาและระยะทางอีกต่อไป กระบวนทัศน์ความมั่นคงได้เปลี่ยนไปสู่ความเป็นองค์รวม หรือแบบเบ็ดเสร็จ ดังนั้นการบริหารจัดการความมั่นคงภายในของไทยเอง จำเป็นอย่างยิ่งที่จะต้องมีการปรับเปลี่ยนกระบวนทัศน์ไปสู่ความมั่นคงแบบเบ็ดเสร็จ ซึ่งส่งผลต่อการสร้างองค์ความรู้ การบริหารจัดการอย่างเป็นองค์รวม ในการรักษาสมดุลด้านความมั่นคง เพื่อเผชิญต่อภัยคุกคามที่เปลี่ยนแปลงไป

๒. แนวคิดการบริหารจัดการ เป็นกรอบในการศึกษาศักยภาพการบริหารจัดการของความมั่นคงภายในราชอาณาจักร เพื่อให้ทราบถึงจุดอ่อนและจุดแข็งของการบริหารจัดการของความมั่นคงภายในราชอาณาจักร โดยกรอบแนวคิดเรื่องการบริหารจัดการเชิงยุทธศาสตร์ กรอบแนวคิดการออกแบบองค์การภายใต้สภาพแวดล้อมที่เปลี่ยนแปลง นโยบายสาธารณะ และกรอบแนวคิดการปฏิบัติการทางทหารที่มีใช้สงคราม เมื่อทราบถึงโอกาส ภัยคุกคาม จุดอ่อน และจุดแข็งของการบริหารจัดการของความมั่นคงภายในราชอาณาจักรแล้ว จะศึกษาถึงแนวทางการบริหารจัดการของความมั่นคงภายในราชอาณาจักรในทศวรรษหน้า ตามกรอบแนวคิดเรื่องการบริหารจัดการเชิงยุทธศาสตร์ต่อไป

บทที่ ๓

สถานะแวดล้อม และแนวโน้มของความมั่นคงในทศวรรษหน้า

บทที่ ๓ นี้เป็นการศึกษาถึงสถานะแวดล้อมในด้านต่างๆ ได้แก่ ด้านความมั่นคง การเมือง เศรษฐกิจ สังคมและการทหาร ภายใต้กระบวนการที่มั่นคงใหม่เพื่อให้ทราบสถานะแวดล้อมด้านความมั่นคงทั้งระดับโลก ภูมิภาค และภายในราชอาณาจักร เพื่อวิเคราะห์ถึงแนวโน้มของความมั่นคงในทศวรรษหน้า ต่อจากนั้นเป็นการวิเคราะห์ถึงภัยคุกคามที่จะมีผลต่อการบริหารจัดการความมั่นคงภายในราชอาณาจักรที่อาจเกิดขึ้นได้ และโอกาสที่จะสร้างภาวะเกื้อกูลในการบริหารจัดการความมั่นคงภายในราชอาณาจักร

สถานะแวดล้อมในระดับโลกและภูมิภาค

การเปลี่ยนแปลงสถานะแวดล้อมของโลกในปัจจุบันเกิดขึ้นอย่างรวดเร็วโดยมีกระแสโลกาภิวัตน์เป็นตัวเร่งทำให้โลกไร้พรมแดน เกิดการกระชับแน่นของเวลาและสถานที่ ส่งผลถึงกระบวนการที่มั่นคงทั้งในด้านการเมือง เศรษฐกิจ สังคม และการทหาร ในระดับภูมิภาค และระดับโลก ดังนี้

๑. การเมือง

การเมืองในปัจจุบันเป็นยุคของประชาธิปไตยใหม่ (The Age of New Democracy) แบบเสรีนิยม ถือเอามาตรฐานของการเมืองแบบประชาธิปไตยเป็นตัวชี้วัด ประกอบกับกระแสโลกาภิวัตน์ และการค้าเสรี ส่งผลให้โลกมีการเคลื่อนย้ายคน ทุน การค้า องค์ความรู้และเทคโนโลยี ทำให้เกิดการเปลี่ยนแปลงทั้งทางบวกและทางลบในด้านต่างๆ ส่งผลต่อความพร้อมต่อการรองรับการเปลี่ยนแปลงดังกล่าวของแต่ละประเทศ โดยในโลกตะวันตกมีแนวคิดที่ว่า โลกาภิวัตน์ส่งผลให้เกิดภาวะตกต่ำทั้งทางเศรษฐกิจและสังคมมากมาย แนวคิดต่อต้านโลกาภิวัตน์จึงมีความรุนแรงมากขึ้นเรื่อยๆ เกิดกระแสชาตินิยมवाद การต่อต้านแรงงานต่างชาติ การต่อต้านการค้าเสรี แนวโน้มมีการปกป้องทางการค้า และการแพร่กระจายของแนวคิดประชานิยม และกำลังเป็นแนวโน้มที่เห็นได้ในโลกตะวันตกทั้งในอังกฤษและสหรัฐอเมริกา โดยปัญหาใหญ่อีกเรื่องหนึ่งคือ ปัญหาการเคลื่อนย้ายแรงงานเสรีของสหภาพยุโรปและภัยคุกคามที่จะมาจากชาวมุสลิมที่ย้ายถิ่นฐานเข้ามาด้วย ทำให้ชาวอังกฤษส่วนใหญ่ตัดสินใจลงคะแนนเสียงที่จะให้อังกฤษออกจากสหภาพยุโรป หรือเหตุการณ์ Brexit (British Exit)

ส่งผลให้สหภาพยุโรปเข้าสู่ยุคของการไร้เสถียรภาพ ซึ่งอาจนำไปสู่ความเปลี่ยนแปลงของเศรษฐกิจโลก และอาจเป็นจุดเริ่มต้นของการเปลี่ยนแปลงครั้งใหญ่ของการเมืองโลก ซึ่งนอกจากอังกฤษแล้ว หลายประเทศในยุโรปมีแนวคิดที่จะแยกออกจากความร่วมมือระหว่างประเทศ และปกป้องผลประโยชน์ภายในประเทศของตนเอง (กองอำนวยการรักษาความมั่นคงภายในราชอาณาจักร, ๒๕๕๙ : ๒ ; ธนาคารกสิกรไทย, ออนไลน์, ๒๕๖๐ ; ประภัสสร เทพชาตรี ก, ออนไลน์, ๒๕๖๐ ; ประภัสสร เทพชาตรี ข , ออนไลน์, ๒๕๖๐ ; อีสริยะ ไพรีพ่ายฤทธิ์, ออนไลน์, ๒๕๖๐)

สหรัฐอเมริกาได้มีการเปลี่ยนแปลงนโยบายระหว่างประเทศในหลายด้าน รวมทั้งการแยกออกจากความร่วมมือระหว่างประเทศ ได้แก่ เขตการค้าเสรีเอเชียแปซิฟิก หรือ The Trans-Pacific Partnership (TPP) เป็นต้น รวมทั้งได้มีคำสั่งห้ามบุคคลจากประเทศมุสลิมเข้าสหรัฐอเมริกา ซึ่งสร้างแรงต่อต้านจากประเทศต่างๆ ทั่วโลกจำนวนมาก แม้กระทั่งประเทศที่เป็นพันธมิตรกับสหรัฐอเมริกาเองก็ตาม เพราะเห็นว่านโยบายนี้สะท้อนถึงการเลือกปฏิบัติและการแบ่งแยก และได้มีนโยบาย Make America Great Again เพื่อการแก้ปัญหาภาวะตกต่ำ จึงทำให้ประเทศต่างๆ ในโลกวิตกกังวลว่าหากกระแสเหล่านี้กลายเป็นกระแสหลักของโลกตะวันตก ก็จะทำให้เกิดผลกระทบอย่างมากต่อโลกในอนาคต (ธนาคารกสิกรไทย, ออนไลน์, ๒๕๖๐)

ในขณะเดียวกัน กระแสโลกาภิวัตน์ส่งผลให้หลายประเทศในเอเชียมีขีดความสามารถในการแข่งขันที่เพิ่มขึ้น และพัฒนาเป็นมหาอำนาจทางเศรษฐกิจซึ่งมีบทบาทสำคัญในภูมิภาคโดยเฉพาะจีนและอินเดีย ซึ่งพยายามที่จะพัฒนาตนเองให้มีศักยภาพทั้งด้านเศรษฐกิจและการทหารให้ทัดเทียมสหรัฐอเมริกา โดยนโยบายของจีน เห็นว่าโลกาภิวัตน์เป็นโอกาสดีที่จีนจะก้าวเข้าสู่การเปิดประเทศเพื่อการลงทุน และเปิดโอกาสในการสร้างตลาด รวมทั้งการสร้างร่วมมือกับประเทศอื่นๆ ได้แก่ ข้อตกลงเพื่อลดโลกร้อน (Paris Agreement) โครงการเชื่อมต่อระบบโลจิสติกส์ระหว่างยุโรปกับเอเชีย Free Trade Area of the Asia-Pacific (FTAAP) และ Region Comprehensive Economic Partnership (RCEP) เป็นต้น ซึ่งท่าทีของจีนสะท้อนการพยายามก้าวขึ้นเป็นผู้นำด้านความร่วมมือระหว่างประเทศและด้านเศรษฐกิจแทนสหรัฐอเมริกาอย่างชัดเจน ส่วนอินเดีย เป็นประเทศที่มีความสำคัญมากขึ้น อินเดียเป็นประเทศที่มีการปกครองแบบประชาธิปไตย และสนับสนุนการต่อต้านการก่อการร้าย มีความสัมพันธ์ที่ดีกับมหาอำนาจทุกประเทศ และมีบทบาทมากขึ้นในเอเชียตะวันออกเฉียงใต้และเอเชียกลาง สำหรับความสัมพันธ์ระหว่างจีนและอินเดียที่ยกระดับเป็นหุ้นส่วนยุทธศาสตร์ความร่วมมือในหลายลักษณะ ได้แก่ ความร่วมมือในด้านพลังงาน เป็นต้น นอกจากนั้นแล้ว ญี่ปุ่นและรัสเซีย ซึ่งเป็นมหาอำนาจรองลงมาได้เริ่มมีบทบาทด้านความมั่นคงและการทหารมากขึ้นเรื่อยๆ ซึ่งพร้อมท้าทายอำนาจสหรัฐอเมริกาในอนาคตเช่นกัน สุดท้ายสถานะขั้วอำนาจระหว่างประเทศได้กลายเป็นหลายขั้วอำนาจ ซึ่งอาจส่งผลให้เกิดการกระทบกระทั่งด้านผลประโยชน์ การปกป้องสถานภาพความเป็นมหาอำนาจ นำไปสู่ความขัดแย้งที่รุนแรงได้ (โรงเรียนเสนาธิการทหารบก, ๒๕๕๖ : ๗ ; สำนักเลขาธิการนายกรัฐมนตรี, หนังสือราชการ, ๒๕๖๐ ; เรือรบ เมืองมั่น, ออนไลน์, ๒๕๖๐ ; กองอำนวยการรักษาความมั่นคงภายในราชอาณาจักร, ๒๕๕๙: ๒ ; ประภัสสร เทพชาตรี, ออนไลน์, ๒๕๖๐ ก)

สถานะแวดล้อมระหว่างประเทศมีความซับซ้อนมากขึ้น มีผู้เล่นใหม่และมีบทบาทมากขึ้น มีการรวมกลุ่มประเทศในภูมิภาค เช่น สหภาพยุโรป (European Union : EU) ที่มีบทบาททางการเมือง และเศรษฐกิจระหว่างประเทศอย่างมาก และกลุ่มประเทศ BRICs (ประกอบด้วย บราซิล (Brazil) รัสเซีย (Russia) อินเดีย (India) จีน (China) และแอฟริกาใต้ (South Africa)) ซึ่งมีความ

พยายามที่จะสร้างพันธมิตรทางการเมือง และมีบทบาทอย่างมากในเรื่องพลังงาน สำหรับในภูมิภาคเอเชียแปซิฟิกแล้ว สหรัฐอเมริกา จีน และญี่ปุ่นยังคงเป็นผู้เล่นที่สำคัญ ส่วนอินเดีย รัสเซีย เกาหลีใต้ มีความสำคัญตามมา รวมทั้งอาเซียนซึ่งเป็นผู้เล่นที่มีความสำคัญเพิ่มขึ้น มีความเข้มแข็งทางการเมือง ความมั่นคงทางเศรษฐกิจ สังคมและวัฒนธรรม และมีบทบาทสำคัญต่อการสร้างดุลยภาพใหม่ทางยุทธศาสตร์ (Strategic New Equilibrium) ในภูมิภาค (กองอำนวยการรักษาความมั่นคงภายในราชอาณาจักร, ๒๕๕๙: ๔ ; ประยุทธ์ จันทร์โอชา, ปาฐกถา, ๒๕๕๙)

ความร่วมมือระหว่างประเทศต่างภูมิภาคกันมีความใกล้ชิดกันยิ่งขึ้น ได้แก่ องค์กรความร่วมมือเซี่ยงไฮ้ (Shanghai Cooperation Organization : SCO) การรวมกลุ่มในรูปความตกลงทางเศรษฐกิจภาคพื้นแปซิฟิก (Trans Pacific Partnership : TPP) เป็นต้น แต่ในอีกด้านหนึ่งก็อาจจะเป็นเครื่องมือของมหาอำนาจในการต่อรองทางการเมืองและเศรษฐกิจได้เช่นกัน สำหรับองค์การเพื่อความร่วมมือระหว่างประเทศนั้น องค์การสหประชาชาติ (United Nations) จะยังเป็นองค์การที่มีบทบาทในการจัดระเบียบความมั่นคงของโลกอยู่ต่อไป แต่อาจมีผลในการสร้างความร่วมมือได้ไม่มากนัก นอกจากนี้ กลุ่มที่มีใช้รัฐ (Non-State Actors) เป็นกลุ่มที่มีบทบาทสำคัญต่อความมั่นคงเช่นกัน โดยเฉพาะกลุ่มองค์กรพัฒนาเอกชน (NGO) ต่างๆ ที่มีบทบาทสำคัญต่อความมั่นคง เช่น องค์กรด้านสิทธิมนุษยชน การลี้ภัย การค้ามนุษย์ ทรัพยากรธรรมชาติและสิ่งแวดล้อม ซึ่งมีเครือข่ายทั่วโลก มีความเชื่อมโยงระหว่างประเทศโดยการติดต่อสื่อสาร เน้นการนำเสนอข้อมูล กระแสการเรียกร้องกดดันในระดับชาติ และนานาชาติ นอกจากนี้ยังมีกลุ่มการก่อการร้าย และกลุ่มอาชญากรรมข้ามชาติที่เกิดขึ้นจำนวนมากส่งผลกระทบต่อการบริหารจัดการด้านความมั่นคงภายในประเทศนั้นๆ และอาจส่งผลกระทบต่อประเทศเพื่อนบ้านและภูมิภาคเช่นกัน (โรงเรียนเสนาธิการทหารบก, ๒๕๕๖: ๓ ; กองอำนวยการรักษาความมั่นคงภายในราชอาณาจักร, ๒๕๕๙: ๓)

ด้านความมั่นคงในภูมิภาคที่สำคัญต่อความมั่นคงของไทย ได้แก่ ปัญหาความตึงเครียดในทะเลจีนใต้และทะเลจีนตะวันออก เนื่องจากปัจจุบันประเทศมหาอำนาจได้เข้ามามีบทบาทและแข่งขันอิทธิพลกันในภูมิภาคเอเชียแปซิฟิกมากขึ้น โดยเฉพาะระหว่างจีนและสหรัฐอเมริกา ไทยในฐานะส่วนหนึ่งของภูมิภาคจึงถูกแรงกดดันจากการขยายอิทธิพลดังกล่าว และจำเป็นต้องปรับตัวในด้านความสัมพันธ์ระหว่างประเทศอย่างเหมาะสม เพื่อรักษาดุลยภาพระหว่างประเทศสมาชิกอาเซียนและมหาอำนาจ แต่ไทยมีความเป็นกลางและไม่มีผลประโยชน์ขัดกับประเทศมหาอำนาจ เช่น ในกรณีทะเลจีนใต้ ซึ่งทุกฝ่ายต้องคำนึงถึงความสำคัญที่จะร่วมกันธำรงไว้ซึ่งสันติภาพและเสถียรภาพในทะเลจีนตะวันออกและทะเลจีนใต้ เสรีภาพในการบินผ่าน (Freedom of Overflight) และการเดินเรือ (Freedom of Navigation) ตลอดจนสนับสนุนการแก้ไขปัญหาในพื้นที่ทางทะเลในภูมิภาคโดยสันติวิธีบนพื้นฐานของกฎหมายระหว่างประเทศ รวมทั้ง กฎหมายทางทะเล (United Nations Convention on the Law Of the Sea : UNCLOS) นอกจากนี้ยังมีสถานการณ์ในคาบสมุทรเกาหลี ซึ่งโครงการอาวุธนิวเคลียร์ของเกาหลีเหนือยังคงสร้างความตึงเครียดและเป็นข้อห่วงกังวลยิ่งของภูมิภาค รวมถึงการสะสมอาวุธสงครามของแต่ละประเทศ ควรเป็นไปอย่างจำกัดและเท่าที่จำเป็นเพื่อคุ้มครองอธิปไตย และรักษาผลประโยชน์แห่งชาติ ซึ่งควรมีการฟื้นฟูการปรึกษาหารือร่วมกันในภูมิภาคเพื่อเสริมสร้างความเชื่อมั่นและลดความตึงเครียด บนพื้นฐานของหลักการทางทศทูตและความอดทนอดกลั้น สภาพการณ์ดังกล่าวส่งผลให้ไทยต้องดำเนินนโยบายด้วยความอ่อนตัว ในการกำหนดท่าที

เพื่อรักษาดุลยภาพทางความสัมพันธ์ระหว่างไทยกับประเทศมหาอำนาจต่างๆ (ประยุทธ์ จันทร์โอชา, ปาฐกถา, ๒๕๕๙)

การสร้างความร่วมมือระหว่างรัฐเนื่องจากภัยคุกคามรูปแบบใหม่ส่วนใหญ่ มีลักษณะข้ามพรมแดน เช่น ภัยพิบัติทางธรรมชาติ แรงงานต่างด้าวและผู้หลบหนีเข้าเมือง การก่อการร้ายและอาชญากรรมข้ามชาติ ปัญหายาเสพติด ปัญหาทรัพยากรธรรมชาติและสิ่งแวดล้อม เป็นต้น ซึ่งในปัจจุบันได้กำหนดการรับมือกับภัยคุกคามดังกล่าวไว้ในกรอบความร่วมมือของอาเซียนแล้ว โดยหลักการของประชาคมอาเซียนประการหนึ่งคือ การแก้ไขปัญหาด้วยสันติวิธี ส่งผลทำให้ความขัดแย้งในภูมิภาคอาเซียนมีแนวโน้มลดลง กฎบัตรอาเซียนซึ่งเป็นกฎกติกาสูงสุดที่สมาชิกอาเซียนได้ลงสัตยาบันรวมกันว่าจะยึดถือปฏิบัติตามโดยมีการจัดทำแผนงานการรวมกลุ่มของอาเซียน (ASEAN Roadmap) ระหว่างปี พ.ศ.๒๕๕๒-๒๕๕๘ รองรับการเข้าสู่ประชาคมอาเซียนอย่างสมบูรณ์ ในปี พ.ศ.๒๕๕๘ และมีการจัดทำแผนงานการจัดตั้ง (Blueprint) ในแต่ละเสาจำนวน ๓ ฉบับ (ASEAN Defence Ministers' Meeting (ADMM) Three (3)-Year Work Program 2011-2013, Online, 2560)

สำหรับในส่วนของกระทรวงกลาโหมอาเซียน ได้มีการจัดทำแผนปฏิบัติการห้วง ๓ ปี เพื่อขยายความร่วมมือด้านความมั่นคงและการป้องกันประเทศในภูมิภาคที่มีอยู่แล้วให้เข้มแข็งขึ้นโดยผ่านคู่เจรจา และสร้างบรรทัดฐานด้านสันติภาพและความมั่นคงในภูมิภาคให้มากขึ้น โดยได้เตรียมการรองรับเอกสารแนวคิด (Concept Paper) ซึ่งผ่านความเห็นชอบจากการประชุมระดับสูงของกระทรวงกลาโหมอาเซียนแล้วจำนวน ๙ รายการ ได้แก่ ความร่วมมือระหว่างกลาโหมอาเซียนกับองค์กรภาคประชาสังคมในความมั่นคงใหม่ การใช้ทรัพยากรและศักยภาพทางทหารอาเซียนในการให้ความช่วยเหลือทางมนุษยธรรมและการบรรเทาภัยพิบัติ ความร่วมมือด้านอุตสาหกรรมป้องกันประเทศในกรอบของอาเซียน การจัดตั้งเครือข่ายศูนย์ปฏิบัติการรักษาสันติภาพในกรอบอาเซียน การจัดตั้งคณะทำงานผู้เชี่ยวชาญด้านความมั่นคงทางทะเล การจัดตั้งคณะทำงานผู้เชี่ยวชาญด้านการให้ความช่วยเหลือด้านมนุษยธรรมและการบรรเทาภัยพิบัติ การจัดตั้งคณะทำงานผู้เชี่ยวชาญด้านการปฏิบัติการรักษาสันติภาพ การจัดตั้งคณะทำงานผู้เชี่ยวชาญด้านการแพทย์ทหาร การจัดตั้งคณะทำงานผู้เชี่ยวชาญด้านการต่อต้านการก่อการร้าย (Concept Paper for the Establishment of an ASEAN Defence Ministers' Meeting", Online, 2560)

สภาวะแวดล้อมทางการเมืองภายใต้กระบวนทัศน์ความมั่นคงใหม่ เป็นการเมืองแบบประชาธิปไตยและมีการรวมกลุ่มเพื่อให้เกิดความร่วมมือกันทั้งทางการเมืองและเศรษฐกิจ แต่มีกระแสการต่อต้านโลกาภิวัตน์ที่ประเทศฝั่งตะวันตกต้องการปกป้องตนเองมากขึ้น ซึ่งทำให้เกิดการรวมกลุ่มกันเป็นกลุ่มประเทศที่มีผลประโยชน์ร่วมกันกลุ่มเล็กๆ เพื่อสร้างดุลยภาพใหม่ทางยุทธศาสตร์ นอกจากนั้นแล้วกลุ่มที่มีใช้รัฐบาลมีบทบาทสำคัญต่อความมั่นคงส่งผลกระทบต่อการบริหารจัดการความมั่นคงภายในประเทศนั้นๆ ระหว่างประเทศ ในภูมิภาค และในโลก ส่งผลให้ไทยต้องรักษาสมดุลทางการเมือง และการทูตท่ามกลางประเทศมหาอำนาจ และใช้ความร่วมมือในภูมิภาคเพื่อการสร้างสมดุลทางความมั่นคงอีกทางหนึ่ง

๒. เศรษฐกิจ

สถานการณ์สำคัญที่มีผลกระทบต่อเศรษฐกิจโลกคือ ในช่วงเดือนมกราคม ๒๕๕๙ หลังจากที่เงินปรับลดค่าเงินหยวนครั้งใหญ่ และในเดือนมิถุนายนหลังจากที่อังกฤษได้ลงคะแนนเสียงขอแยกตัวจากสหภาพยุโรป หรือ Brexit หลังจากนั้นแล้วภาพรวมเศรษฐกิจในปี ๒๕๖๐ ขยายตัวได้ดีขึ้นโดย IMF คาดว่าจะเติบโตได้ ร้อยละ ๓.๔ เทียบกับปี ๒๕๕๙ ที่ร้อยละ ๓.๑ จากการฟื้นตัวของประเทศเศรษฐกิจเกิดใหม่เป็นหลัก เช่น อินเดีย จีน และ Asean-5 (ไทย อินโดนีเซีย ฟิลิปปินส์ มาเลเซีย และเวียดนาม) ที่เติบโตในปี ๒๕๖๐ เฉลี่ยร้อยละ ๖.๓ อย่างไรก็ตามก็ยังมีประเด็นที่เป็นความเสี่ยงจากความไม่แน่นอนทางการเมืองในยุโรปที่อาจส่งผลกระทบต่อเศรษฐกิจได้ดังที่กล่าวมาแล้วในตอนต้น นโยบายทางเศรษฐกิจของสหรัฐอเมริกาในปัจจุบันแตกต่างจากรัฐบาลเดิมในหลายเรื่อง เช่น การลดภาษีเงินได้บุคคล การลดความสำคัญของการค้าระหว่างประเทศกับจีนและเม็กซิโก รวมทั้งการกีดกันแรงงานต่างด้าว เป็นต้น ดังนั้นจึงเป็นประเด็นสำคัญที่ส่งผลกระทบต่อเศรษฐกิจโลก ขณะที่จีนและญี่ปุ่นซึ่งเป็นคู่ค้าอาจจะได้รับผลกระทบจากนโยบายการกระตุ้นเศรษฐกิจภายในสหรัฐอเมริกาเป็นหลัก แต่ผลกระทบต่อประเทศทางเอเชียจากประเด็นกีดกันทางการค้าค่อนข้างจำกัด เนื่องจากมีการส่งออกไปสหรัฐอเมริกาเป็นสัดส่วนที่ค่อนข้างน้อยเมื่อเทียบกับผลิตภัณฑ์มวลรวมในประเทศ โดยจีนและอินเดียมีความพยายามที่จะมีบทบาทด้านเศรษฐกิจของโลกซึ่งอาจนำไปสู่สงครามเศรษฐกิจได้ ขณะที่จีนมีนโยบายหนึ่งแถบหนึ่งเส้นทาง และผลักดันการค้าเสรีผ่าน FTAAP และเขตการค้าเสรี RCEP ส่วนอินเดียมีนโยบายมุ่งตะวันออก (Act East Policy) นอกจากนี้แล้วรัสเซียมีนโยบายมุ่งเอเชียและเขตการค้าเสรียูเรเชีย (Eurasia Economic Union) (ประยุทธ์ จันทร์โอชา, ปาฐกถา, ๒๕๕๙ ; ธนากรกสิกรไทย, ออนไลน์, ๒๕๖๐ ; อนุสรณ์ ธรรมใจ, ออนไลน์, ๒๕๖๐)

จากที่กล่าวมาแล้วจะเห็นได้ว่าประเทศมหาอำนาจมีแนวโน้มของการขยายอิทธิพลและเพิ่มบทบาทในภูมิภาคต่างๆ ของโลก รวมทั้งการใช้อำนาจทางทหารและทางเศรษฐกิจเข้าแทรกแซงกิจการภายในของประเทศต่างๆ ในภูมิภาค ได้แก่ ๑) ยุทธศาสตร์การปิดกั้นในภูมิภาคเอเชียแปซิฟิกของสหรัฐอเมริกา เพื่อใช้ประโยชน์จากทรัพยากรของประเทศพันธมิตรในภูมิภาคเอเชียแปซิฟิก และการใช้เส้นทางคมนาคมทางทะเลในเอเชียแปซิฟิก ซึ่งถือเป็นจุดยุทธศาสตร์สำคัญต่อการพัฒนาทางเศรษฐกิจและสังคมของโลก ๒) การรวมกลุ่มตามข้อตกลงหุ้นส่วนยุทธศาสตร์เศรษฐกิจภาคพื้นแปซิฟิก (Trans-Pacific Partnership: TPP) ที่อาจส่งผลกระทบต่อความร่วมมือทางเศรษฐกิจในกรอบประชาคมอาเซียน ๓) การขยายอิทธิพลของสาธารณรัฐประชาชนจีนในกลุ่มประเทศอาเซียน ที่มีการพัฒนาและมีความเจริญก้าวหน้าอย่างรวดเร็วในช่วงที่ผ่านมาทั้งในด้านเศรษฐกิจ สังคม การทหาร รวมทั้งด้านการทูต ทำให้จีนมีบทบาทและอิทธิพลต่อการกำหนดและดำเนินนโยบายของประเทศต่างๆ หลายประเทศ รวมทั้งไทยซึ่งเป็นพันธมิตรกับสาธารณรัฐประชาชนจีนและสหรัฐอเมริกา และมีผลประโยชน์ร่วมกันในหลายๆ ด้าน จึงส่งผลกระทบต่อไทยในการกำหนดท่าทีทางการทูตแบบสมดุลและเป็นกลาง ท่ามกลางความสัมพันธ์กับประเทศมหาอำนาจ (แผนพัฒนาเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติ ฉบับที่ ๑๒ (พ.ศ. ๒๕๖๐ - ๒๕๖๔), ๒๕๕๙ : ๒๘ - ๒๙)

จากสภาวะแวดล้อมทางเศรษฐกิจภายใต้กระบวนการค้นคว้าความมั่นคงใหม่ ประเทศมหาอำนาจได้ขยายอิทธิพลและเพิ่มบทบาทในภูมิภาคต่างๆ ของโลก รวมทั้งการใช้อำนาจทางทหารและทางเศรษฐกิจเข้าแทรกแซงกิจการภายในของประเทศต่างๆ ในภูมิภาค รวมถึงไทย ซึ่งมีการพัฒนา

อย่างรวดเร็วทั้งในด้านเศรษฐกิจ สังคม ประกอบกับการที่ประเทศไทยตั้งอยู่ในภูมิศาสตร์ที่ดี จึงทำให้ไทยต้องกำหนดท่าทีทางการทูตแบบสมดุลและเป็นกลาง ท่ามกลางความสัมพันธ์กับประเทศมหาอำนาจ

๓. สังคม

สำหรับสภาวะแวดล้อมด้านสังคมนั้น มีหลายประเด็นที่ส่งผลกระทบต่อความมั่นคง โดยในปี ๒๕๖๐ ผลการสำรวจความเสี่ยงที่คนทั่วโลกกังวลใจมากที่สุด (Global Risk Report) พบว่า ความเสี่ยงที่คนทั่วโลกกังวลใจเป็นอันดับสองรองจากเรื่องอาวุธที่มีอานุภาพทำลายล้างสูง คือเรื่องปัญหาผู้อพยพ และอีกเรื่องหนึ่งที่อยู่ในห้าลำดับแรกคือ ปัญหาสิ่งแวดล้อม ซึ่งต่างจากก่อนหน้านี้ที่คนทั่วโลกกังวลกับเรื่องเศรษฐกิจอย่างมาก เห็นได้ว่าปัญหาทางสังคมหลายประการเป็นความเสี่ยงที่คนทั่วโลกให้ความสำคัญมากขึ้น (สำนักเลขาธิการนายกรัฐมนตรี, หนังสือราชการ, ๒๕๖๐)

วิกฤติผู้อพยพได้ขยายวงกว้างและส่งผลกระทบต่ออย่างหนักในปี ๒๕๕๘ เป็นต้นมา โดยเฉพาะผลกระทบต่อภูมิภาคยุโรป ประเทศต้นทางที่มีผู้ลี้ภัยมากที่สุด ได้แก่ ซีเรีย อัฟกานิสถาน อิรัก เอิริเทรีย และโซมาเลีย โดยร้อยละ ๘๖ ของจำนวนผู้ลี้ภัยทั้งหมดมีที่พักพิงอยู่ในหลายประเทศที่มีรายได้ต่ำและปานกลาง ได้แก่ ตุรกี ปากีสถานและเลบานอน จุดหมายปลายทางที่ผู้อพยพต้องการเดินทางไปพักพิงมากที่สุดคือประเทศทางตอนเหนือของยุโรปที่ร่ำรวยและมีรัฐสวัสดิการที่ดี ได้แก่ เยอรมนี และสวีเดน เป็นต้น วิกฤติผู้อพยพในยุโรปก่อให้เกิดความแตกแยกในนโยบายทางการเมืองในสหภาพยุโรป โดยบางประเทศที่มีนโยบายกีดกันผู้อพยพได้สร้างรั้วขึ้นตามพรมแดนเพื่อสกัดกั้นการหลั่งไหลเข้ามาของผู้อพยพ (สำนักงานผู้ลี้ภัยแห่งสหประชาชาติ, ออนไลน์, ๒๕๖๐)

ปัญหาสิ่งแวดล้อมเป็นเรื่องหนึ่งที่คนทั่วโลกคิดว่าเป็นความเสี่ยง เนื่องจากมีสภาพภูมิอากาศที่เปลี่ยนแปลง (Climate Change) อย่างรุนแรงทั่วโลก และก่อให้เกิดภัยพิบัติเพิ่มมากขึ้นอย่างต่อเนื่อง ส่งผลกระทบต่อความมั่นคงและความยั่งยืนของภูมิภาคและของโลก การเกิดภัยแล้งหรือน้ำท่วม กระทบต่อภาคเกษตร ความมั่นคงทางอาหาร และมีแนวโน้มรุนแรงมากขึ้น นอกจากนั้นแล้วความต้องการใช้พลังงานที่มีมากขึ้นจะส่งผลกระทบต่อสิ่งแวดล้อม จึงต้องเพิ่มประสิทธิภาพการใช้พลังงานและพัฒนาพลังงานทางเลือกโดยคำนึงถึงสภาวะแวดล้อม และความมั่นคงทางพลังงาน เพื่อป้องกันไม่ให้เกิดการแย่งชิงทรัพยากร การเปลี่ยนแปลงของสิ่งแวดล้อมและสภาพภูมิอากาศ อีกทั้งความเชื่อมโยงในศตวรรษที่ ๒๑ ที่การเดินทางไปมาหาสู่กันที่มีความสะดวกและรวดเร็ว ส่งผลให้โรคระบาดสามารถแพร่กระจายได้อย่างรวดเร็ว เช่น ซาร์ เมอร์ส และไข้หวัดใหญ่สายพันธุ์ต่างๆ เป็นต้น (กองอำนวยการรักษาความมั่นคงภายในราชอาณาจักร, ๒๕๕๙ : ๔๑ ; ประยุทธ์ จันทร์โอชา, ปาฐกถา, ๒๕๕๙)

นอกจากนั้นส่วนหนึ่งของโรคระบาดยังเป็นภัยคุกคามที่แฝงตัวมากับแรงงานต่างด้าวและผู้หลบหนีเข้าเมือง ซึ่งโรคบางชนิดได้สูญหายไปจากประเทศไทยแล้ว แต่ได้มาปรากฏอีกครั้ง ได้แก่ โรคเท้าช้าง รวมถึงโรคติดต่ออื่นๆ ที่มีการกลายพันธุ์ ซึ่งข้อมูลล่าสุดจากกรมควบคุมโรค ได้วิเคราะห์สถานการณ์โรคในระบบเฝ้าระวังต่างๆ ที่ผ่านมาเพื่อคาดการณ์แนวโน้มของการเกิดโรคและนำมาพยากรณ์การเกิดโรคเพื่อเฝ้าระวังโรคติดต่อที่สำคัญ ซึ่งในปี ๒๕๕๙ มีโรคติดต่อ ๕ ชนิดที่ควรเฝ้าระวัง ได้แก่ โรคไข้เลือดออก อหิวาตกโรค โรคไข้หวัดใหญ่ โรคมือเท้าปาก และโรคไข้กาฬหลังแอ่น ยังมีการระบาดของไวรัสซิกา ที่ส่งผลกระทบต่อไทย เพราะในช่วงปี ๒๕๕๘ โรคนี้ได้รับระบาดหนักในแถบลาตินอเมริกา โดยเฉพาะประเทศบราซิลที่มีการระบาดรุนแรงจนต้องประกาศสถานการณ์ฉุกเฉิน

และองค์การอนามัยโลก หรือ WHO ประกาศให้การระบาดของไวรัสซิกา เป็นภาวะฉุกเฉินด้านสาธารณสุขระหว่างประเทศ (กองอำนวยการรักษาความมั่นคงภายในราชอาณาจักร, ๒๕๕๙ : ๔๑)

ปัญหาด้านสาธารณสุข ในปัจจุบันโลกของเรายังได้รับผลกระทบจากการที่ประชากรสูงอายุเพิ่มขึ้นมากทำให้มีปัญหาด้านสุขภาพมากขึ้น และมีการเปลี่ยนแปลงโครงสร้างประชากรที่จะส่งผลกระทบต่อคุณภาพชีวิต ศักยภาพทางเศรษฐกิจ และสภาพทางสังคมในด้านต่างๆ รวมถึงด้านแรงงาน เนื่องจากประชากรเกิดใหม่ไม่สามารถทดแทนกันได้ทัน จึงส่งผลถึงกำลังแรงงานในระดับโลกเกิดการหดตัว และเกิดการขาดแคลนแรงงานในระดับโลกอีกด้วย อย่างไรก็ตามยังมีพื้นที่ที่มีแรงงานส่วนเกิน เช่น ไนจีเรีย อินโดนีเซีย เป็นต้น ซึ่งต้องใช้การบริหารจัดการแรงงานเพื่อกระจายแรงงานตามความต้องการของตลาด (เกรียงศักดิ์ เจริญวงศ์ศักดิ์, ๒๕๕๙: ๕ ; สำนักเลขาธิการนายกรัฐมนตรี, หนังสือราชการ, ๒๕๖๐)

ส่วนปัญหาความขัดแย้งทางสังคมในระดับโลก มีสาเหตุจากความขัดแย้งทางศาสนาและชาติพันธุ์ เห็นได้จากสงครามที่เกิดขึ้นในห้วง ๒๐ ปีที่ผ่านมาและต่อไปอีก ๑๐ ปีข้างหน้า จะไม่ได้เป็นความขัดแย้งทางอุดมการณ์ระหว่างลัทธิการเมือง แต่เป็นความขัดแย้งทางศาสนาและชาติพันธุ์ซึ่งทำให้การก่อการร้ายสากลแพร่กระจายไปทั่วโลก (ประภัสสร เทพชาตรี, ออนไลน์, ๒๕๖๐ ก)

สภาพแวดล้อมทางสังคมภายใต้กระบวนการที่ความมั่นคงใหม่มีความเสี่ยงต่อความมั่นคงที่คนทั่วโลกให้ความสำคัญมาก ได้แก่ ผู้อพยพที่มีจำนวนมากขึ้น ทรัพยากรธรรมชาติ และสิ่งแวดล้อมที่ทำให้สภาพภูมิอากาศเปลี่ยนแปลงอย่างรุนแรงทั่วโลกและก่อภัยพิบัติเพิ่มมากขึ้นอย่างต่อเนื่อง การเกิดภัยแล้งหรือน้ำท่วม ส่งผลกระทบต่อภาคเกษตร ความมั่นคงทางอาหาร โครงสร้างทางสังคมเปลี่ยนแปลงไปเนื่องจากการกลายเป็นสังคมสูงอายุ ซึ่งส่งผลกระทบต่อทั้งทางสาธารณสุขและเศรษฐกิจอีกด้วย นอกจากนั้นแล้วความขัดแย้งทางศาสนาและชาติพันธุ์ ยังเป็นสาเหตุทำให้การก่อการร้ายสากลแพร่กระจายไปทั่วโลก รวมถึงไทยที่ได้รับผลกระทบนี้

๔. การทหาร

จากผลการสำรวจความเสี่ยงที่คนทั่วโลกกังวลใจมากที่สุดในปี ๒๕๖๐ (Global Risk Report) ที่ได้กล่าวมาแล้วข้างต้น พบว่าความเสี่ยงที่คนทั่วโลกกังวลใจมากที่สุดคือ อาวุธที่มีอำนาจทำลายล้างสูง ซึ่งประเทศมหาอำนาจได้มีการแข่งขันกันสะสมอาวุธและกำลังอำนาจทางทหารเพื่อให้ประเทศตนมีบทบาทมากขึ้นในเวทีโลก ถึงแม้ว่าปัญหาความมั่นคงเดิมซึ่งเป็นความมั่นคงทางทหารที่กระทำต่อรัฐจะลดน้อยลงหลังยุคสงครามเย็น ประกอบกับปัจจุบันโลกมีการค้าแบบเสรี และให้ความสำคัญกับด้านเศรษฐกิจมากขึ้น จึงทำให้โอกาสที่จะก่อสงครามระหว่างรัฐเป็นไปได้น้อยลง แต่การใช้กำลังทางทหารยังคงเป็นเครื่องมือสำคัญที่จะทำให้มีพลังอำนาจในการรับมือกับปัญหาความมั่นคงทั้งสองแบบ โดยการเตรียมกำลังทหารเพื่อรองรับกับความมั่นคงแบบเดิมและในขณะเดียวกันก็สามารถนำกำลังทหารมาใช้กับความมั่นคงแบบใหม่ซึ่งเป็นภัยคุกคามต่อประชาชนด้วย และเพื่อป้องกันการเกิดสงคราม ได้มีการวางระเบียบโลกไว้ เช่น ธรรมนูญกรุงโรมว่าด้วยศาลอาญาระหว่างประเทศ (The Rome statute of the international criminal court 1998) ได้กำหนดผู้นำรัฐที่ก่ออาชญากรรมสงคราม จะต้องได้รับการลงโทษโดยการใช้มาตรการระดับชาติ และโดยการส่งเสริมความร่วมมือระหว่างประเทศ (International Criminal Court,

Online, 2560) รวมทั้งหลักความรับผิดชอบในการปกป้อง (Responsibility to Protect) ซึ่งประชาคมระหว่างประเทศสามารถแทรกแซงอธิปไตยภายในรัฐได้ หากรัฐขาดความสามารถในการป้องกันการสูญเสียชีวิตต่อประชากรจำนวนมาก (International Coalition for the Responsibility to Protect, Online, 2560) ดังนั้นในสถานะปัจจุบันการที่ผู้นำประเทศจะตัดสินใจทำสงครามกันนั้นเป็นเรื่องยาก แต่จะต้องเตรียมกำลังไว้ตามความเหมาะสมกับสภาพทางเศรษฐกิจ ในขณะที่เดียวกันก็นำกำลังทหารดังกล่าวมาสนับสนุนการแก้ไขปัญหาความมั่นคงรูปแบบใหม่ด้วย (สำนักเลขาธิการนายกรัฐมนตรี, หนังสือราชการ, ๒๕๖๐ ; ประภัสสร เทพชาตรี, ออนไลน์, ๒๕๖๐ ก)

ความเสียหายที่คนทั่วโลกกังวลใจรองลงมาคือ เรื่องการก่อการร้าย การจารกรรม และปลอมแปลงข้อมูล ซึ่งส่วนมากมีสาเหตุจากความขัดแย้งทางศาสนาและชาติพันธุ์ ในห้วง ๒๐ ปีที่ผ่านมาถึงปัจจุบัน สงครามรูปแบบใหม่ที่เกิดขึ้นทั่วโลกตั้งแต่สงครามบอสเนีย โคโซโว ความขัดแย้งในคาบสมุทรบอลข่าน สงครามที่เทือกเขาคอเคซัส สงครามแบ่งแยกดินแดนของชาวเคิร์ท สงครามอัฟกานิสถานและปากีสถาน สงครามในซีเรียที่เกี่ยวข้องกับศาสนา นอกจากนี้ อินเดีย แคนาดา เม็กซิโก ศรีลังกา และเมียนมา ก็มีสงครามชนกลุ่มน้อยและสงครามชาติพันธุ์ และยังได้ส่งผลถึงปัญหาผู้อพยพอีกด้วย (สำนักเลขาธิการนายกรัฐมนตรี, หนังสือราชการ, ๒๕๖๐)

กลุ่มก่อการร้ายมักใช้ประโยชน์จากความขัดแย้งภายในประเทศซึ่งมีรากเหง้ามาจากปัญหาความเหลื่อมล้ำทางการเมือง เศรษฐกิจ และสังคม เช่น กลุ่มไอเอสได้ใช้ประโยชน์จากความขัดแย้งภายในประเทศ และเหตุที่รัฐบาลขาดเสถียรภาพทางการเมือง ทำให้สามารถแสวงหาโอกาสในการเพิ่มจำนวนสมาชิก และได้เข้ายึดพื้นที่ในอิรักและซีเรียเพื่อจัดตั้งรัฐอิสลามขยายเครือข่ายที่เข้มแข็งครอบคลุมในทุกภูมิภาคทั่วโลก รวมทั้งกลุ่มประเทศในตะวันออกกลาง และแอฟริกาเหนือที่รัฐบาลขาดเสถียรภาพในการบริหารจัดการประเทศ ได้ถูกนำไปใช้เป็นฐานปฏิบัติการและการฝึกของกลุ่มก่อการร้ายและกลุ่มหัวรุนแรง โดยการก่อการร้ายนั้นมีเป้าหมายโจมตีผลประโยชน์ของประเทศคู่ขัดแย้ง โดยเฉพาะชาติตะวันตก สถานการณ์ก่อการร้ายในภูมิภาคต่างๆ ทั่วโลกในห้วงที่ผ่านมายังคงทวีความรุนแรงมากขึ้น โดยเฉพาะจากการขยายอิทธิพลและลัทธิความเชื่อมโยงของกลุ่มรัฐอิสลาม (Islamic State : IS) ซึ่งส่งผลให้เกิดการโจมตีของกลุ่มไอเอสต่อเป้าหมายในพื้นที่ต่างๆ ทั่วโลก นอกจากนั้นกลุ่มไอเอสมีแนวความคิดที่ต้องการขยายอาณาเขตของตนออกไปจากซีเรียและอิรัก และขยายสาขาการปฏิบัติการเข้าไปในทวีปแอฟริกา ตะวันออกกลาง คาบสมุทรบอลข่าน คอเคซัส และเอเชีย รวมทั้งการหาสมาชิกใหม่ กลุ่มไอเอสให้ความสำคัญกับการใช้สื่อสังคมออนไลน์ (Social Media) เป็นอย่างมากในปัจจุบัน เพื่อเป็นช่องทางในการสื่อสารและชักชวน รวมทั้งเผยแพร่แนวคิดรุนแรงแก่ผู้ที่สนับสนุนแนวทางของกลุ่มไอเอส ซึ่งสามารถเผยแพร่ได้โดยตรงรวดเร็วและยากแก่การตรวจสอบ ขณะเดียวกันยังกระตุ้นความเกลียดชังในหมู่ชาวมุสลิมสุหนี่ ทั้งกลุ่มมุสลิมสุตโต่งและสายกลางต่อมุสลิมชีอะห์ ซึ่งจากความก้าวหน้าที่ของ สื่อสังคมออนไลน์ ทำให้การเผยแพร่ของแนวคิดอิสลามแบบสุดโต่ง (Islamic Radicalization) ผ่านโซเชียลมีเดีย อีกทั้งยังนำไปสู่แรงจูงใจในการก่อการร้ายโดยลำพัง (Lone Wolf) ในประเทศตนเอง และคนเหล่านี้ยังอาจเป็นผู้เชื่อมโยงเครือข่ายระหว่างกลุ่มก่อการร้ายในภูมิภาค กับกลุ่มก่อการร้ายสากลอีกด้วย (กองอำนวยการรักษาความมั่นคงภายในราชอาณาจักร, ๒๕๕๙ : ๑๕ - ๑๘)

อย่างไรก็ตามความพยายามในการรักษาความมั่นคงของโลกนั้นต้องอาศัยความร่วมมือระหว่างประเทศ ทั้งในภูมิภาค และความร่วมมือระหว่างประเทศนอกภูมิภาค รวมทั้งการพยายาม

เข้าไปแก้ปัญหาของประเทศมหาอำนาจและองค์การระหว่างประเทศ ความร่วมมือของประชาคมโลกในด้านต่างๆ สำหรับยุทธศาสตร์ในการจัดการความมั่นคงของประเทศมหาอำนาจนั้นมีหลายรูปแบบขึ้นอยู่กับสถานะแวดล้อมระหว่างประเทศ โดยเป้าหมายในโลกยุคปัจจุบันไม่ใช้การเผชิญหน้ากันทางทหาร และอนาคตของความมั่นคงระหว่างประเทศขึ้นอยู่กับยุทธศาสตร์ที่ประเทศมหาอำนาจใช้และสร้างกฎเกณฑ์ให้สอดคล้องกับยุทธศาสตร์ที่เลือก (กองอำนวยการรักษาความมั่นคงภายในราชอาณาจักร, ๒๕๕๙ : ๒)

สภาพแวดล้อมทางการทหารภายใต้กระบวนทัศน์ความมั่นคงใหม่ พบว่าประเทศมหาอำนาจมีการสะสมอาวุธที่มีอำนาจทำลายล้างสูง การก่อการร้าย การจารกรรมและปลอมแปลงข้อมูล ส่วนมากมีสาเหตุจากความขัดแย้งทางศาสนาและชาติพันธุ์ โดยสงครามรูปแบบใหม่นี้เกิดขึ้นทั่วโลก ประเทศต่างๆ มีความพยายามในการรักษาความมั่นคงของโลกด้วยการสร้างความร่วมมือระหว่างประเทศ ทั้งความร่วมมือระหว่างประเทศในภูมิภาคเดียวกันและความร่วมมือกับประเทศที่อยู่นอกภูมิภาค นอกจากนั้นแล้วประเทศมหาอำนาจและองค์การระหว่างประเทศ กลุ่มความร่วมมือของประชาคมโลกในด้านต่างๆ ได้พยายามเข้าไปแก้ปัญหาความมั่นคงในระดับโลก และระดับภูมิภาค

สรุปสถานะแวดล้อมความมั่นคง ระดับโลกและในระดับภูมิภาคในภาพ รวมทั้งมิติทางการเมือง เศรษฐกิจ สังคมและการทหารพบว่า ความขัดแย้งที่เกิดขึ้นนั้นเกี่ยวข้องกับอติปไตย รวมทั้งความต้องการทรัพยากรเพื่อนำมาตอบสนองการพัฒนาประเทศ ส่งผลให้เกิดความขัดแย้งในเรื่องของการแย่งชิงทรัพยากรเพื่อผลประโยชน์ของชาติ ขณะเดียวกันโลกยังเผชิญกับปัญหาภัยคุกคามรูปแบบอื่นๆ เช่น การก่อการร้าย โดยมีปัจจัยต่างๆ เข้ามาเกี่ยวข้อง ได้แก่ การเข้าแทรกแซงจากประเทศมหาอำนาจ และประเทศพันธมิตร การใช้ประโยชน์จากความก้าวหน้าของเทคโนโลยี ทำให้มีการพัฒนารูปแบบและวิธีการค่อนข้างมาก รวมทั้งมีการขยายขอบเขตข้ามแนวชายแดนเข้าสู่พื้นที่ขึ้นในประเทศ จนขยายตัวกลายเป็นความรุนแรงมากยิ่งขึ้น นอกจากนั้น การเคลื่อนไหวของกลุ่มที่มีอิทธิพลในด้านต่างๆ เพื่อเรียกร้องให้เกิดกระแสกดดันในระดับชาติและระดับนานาชาติประเทศได้ส่งผลกระทบต่อการดำเนินนโยบายของแต่ละประเทศด้วยเช่นกัน การจัดการความมั่นคงของประเทศมหาอำนาจมียุทธศาสตร์หลายรูปแบบขึ้นอยู่กับสถานะแวดล้อมระหว่างประเทศ โดยเป้าหมายในโลกยุคปัจจุบันนั้นจะไม่เผชิญหน้ากันทางทหาร และสร้างกฎเกณฑ์ให้สอดคล้องกับยุทธศาสตร์ของประเทศตน ทั้งด้านการเมือง เศรษฐกิจ สังคม และการทหาร ประเทศต่างๆ รวมถึงไทยจึงต้องสร้างดุลยภาพและความเป็นกลางท่ามกลางความสัมพันธ์กับประเทศมหาอำนาจและระหว่างประเทศในภูมิภาค

สภาวะแวดล้อมภายในประเทศ

สภาวะแวดล้อมในประเทศด้านการเมือง เศรษฐกิจ สังคม และการทหาร เปลี่ยนแปลงไปตามการขยายตัวเป็นหนึ่งเดียวของโลกที่เกิดขึ้นอย่างรวดเร็วในปัจจุบัน และได้ส่งผลกระทบต่อการรักษาความมั่นคงภายในราชอาณาจักร ดังนี้

๑. การเมือง

การพัฒนาทางการเมืองของไทยที่ผ่านมามีทิศทางที่นำสังคมไทยสู่วัฒนธรรมการเมืองที่ประชาชนต้องการมีส่วนร่วมตัดสินใจในนโยบายของรัฐมากขึ้น โดยเฉพาะการกระจายความมั่งคั่งและอำนาจในการจัดการทรัพยากรสำคัญ โดยประชาชนแสดงออกด้วยการใช้สิทธิทางการเมืองและเสรีภาพพลเมืองในการเลือกตั้ง และการปกป้องสิทธิของตนหรือสิทธิของชุมชนท้องถิ่น ในขณะที่สังคมไทยกำลังอยู่ในกระบวนการเปลี่ยนแปลงโครงสร้างทางเศรษฐกิจ สังคม และการเมือง โดยที่ยังคงมีปัญหาความเหลื่อมล้ำทางเศรษฐกิจ สังคม และการเข้าถึงทรัพยากรธรรมชาติ ทำให้เกิดความแตกแยกทางความคิดระหว่างคนกลุ่มต่างๆ ในห้วงที่ผ่านมา การเคลื่อนไหวทางการเมืองถูกขับเคลื่อนด้วยเป้าหมายสุดโต่งทางการเมือง ส่งผลให้เกิดความขัดแย้งทางการเมืองที่มีความรุนแรงและซับซ้อนมากขึ้น และโดยที่ความอดทนอดกลั้นของคนกลุ่มต่างๆ ในสังคมมีแนวโน้มลดต่ำลง ทำให้สถานการณ์ความขัดแย้งทางการเมืองเป็นจุดเปราะบางในการรักษาเอกภาพของชาติและการสร้างภูมิคุ้มกันของสังคมไทย หากการสร้างความปลอดภัยของสมานฉันท์และการแก้ไขรากเหง้าของปัญหาความขัดแย้งยังคงไม่บรรลุผล อาจจะทำให้ปัญหาขยายตัวจนกลายเป็นความขัดแย้งระหว่างภาคและระหว่างชนชั้นทางสังคม โดยมีการใช้สื่อเครือข่ายสังคมเป็นช่องทางสร้างความคิด ความเชื่อ อุดมการณ์ทางการเมืองของกลุ่มคนที่มีแนวคิดทัศนคติคล้ายคลึงกัน สามารถติดต่อถึงกันและเกิดความร่วมมือได้อย่างใกล้ชิดมากขึ้น นอกจากนี้ อิทธิพลของสื่อสมัยใหม่ โดยเฉพาะสื่อทางด้านเครือข่ายสังคมออนไลน์จะมีอิทธิพลต่อการสร้างความคิด ความเชื่อ อุดมการณ์ทางการเมืองของคนในชาติมากขึ้น ขณะที่การควบคุมป้องกันจะกระทำได้ยาก (สำนักงานสภาพัฒนาการเศรษฐกิจและนโยบายแห่งชาติ, ๒๕๕๘ : ๕)

สถานการณ์ทางการเมืองในห้วงที่ผ่านมาอยู่ภายใต้การบริหารจัดการของคณะรักษาความสงบแห่งชาติ (คสช.) อยู่ในระยะที่ ๒ ของแผนการดำเนินการ (Road Map) ซึ่งเป็นขั้นการสร้างความปลอดภัยและบูรณาการปฏิรูปประเทศ โดยประกาศใช้รัฐธรรมนูญและจัดตั้งรัฐบาล เพื่อให้การบริหารประเทศสามารถเดินหน้าต่อไปได้ การจัดตั้งสภาปฏิรูปแห่งชาติ (สปช.) เพื่อรวบรวมความคิดเห็นและข้อเสนอของทุกฝ่ายในการแก้ไขปัญหาที่เรื้อรังมานานให้ดีขึ้น และปฏิรูปประเทศในด้านต่างๆ ให้เป็นที่ยอมรับของทุกฝ่าย และมีการจัดตั้งสภานิติบัญญัติแห่งชาติ (สนช.) และคณะกรรมการยกร่างรัฐธรรมนูญ (กรธ.) เพื่อจัดทำรัฐธรรมนูญพร้อมแก้ไขกฎหมายต่างๆ รวมทั้งความปลอดภัยเพื่อเตรียมความพร้อมเข้าสู่ระยะที่ ๓ ของ Road Map ซึ่งเป็นการจัดการเลือกตั้งตามแนวทางประชาธิปไตยที่สมบูรณ์ ภายใต้กฎเกณฑ์ กติกา กฎหมายที่ทุกฝ่ายยอมรับ เพื่อให้ได้คนดี สุจริต มีคุณธรรมมาปกครองบ้านเมืองตามหลักธรรมาภิบาล ซึ่งคาดว่าจะให้มีการเลือกตั้งได้ประมาณปี ๒๕๖๑ อย่างไรก็ตามสถานการณ์ความขัดแย้งทางการเมืองยังคงปรากฏความเคลื่อนไหวของกลุ่มการเมืองที่เรียกร้องความเป็นประชาธิปไตย โดยมีความพยายามปลุกกระแสเพื่อแย่งชิงพื้นที่ข่าวสารบนสื่อกระแสหลัก ทั้งวิทยุและโทรทัศน์เพื่อให้เป็นที่รู้จักแก่ประชาชนทั่วไปซึ่ง

ส่วนใหญ่จะติดต่อสื่อสารกันผ่านสื่อสังคมออนไลน์ (กองอำนวยการรักษาความมั่นคงภายในราชอาณาจักร, ๒๕๕๙ : ๓๓ - ๓๕)

สำหรับในด้านการรักษาความมั่นคงภายในราชอาณาจักรแล้วนั้น รัฐบาลได้ให้ความสำคัญมากโดยได้กำหนดไว้ในยุทธศาสตร์ชาติ ๒๐ ปี นโยบายความมั่นคงแห่งชาติ พ.ศ.๒๕๕๘ - ๒๕๖๔ ซึ่งเป็นนโยบายหลักด้านความมั่นคงภายในราชอาณาจักร นอกจากนั้นแล้วยังกำหนดไว้ในแผนพัฒนาด้านความมั่นคงของแผนพัฒนาเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติ ฉบับที่ ๑๒ (พ.ศ.๒๕๖๐ - ๒๕๖๔) อีกด้วย ตามรายละเอียดตามหน้า ๑๗ - ๑๘

สภาพแวดล้อมทางการเมืองภายใต้กระบวนทัศน์ความมั่นคงใหม่ ภายในประเทศมีการเคลื่อนไหวทางการเมืองซึ่งส่งผลให้เกิดความขัดแย้งที่มีความรุนแรงและซับซ้อนมากขึ้น และโดยที่ความอดทนอดกลั้นของคนกลุ่มต่างๆ ในสังคมลดต่ำลง ทำให้สถานการณ์ความขัดแย้งทางการเมืองยังคงเป็นจุดเปราะบางในการรักษาความมั่นคงของชาติ หากการสร้างความปลอดภัย สันติภาพและการแก้ไขรากเหง้าของปัญหาความขัดแย้งยังคงไม่บรรลุผล อาจจะทำให้ปัญหาขยายตัวจนกลายเป็นความขัดแย้งระหว่างภาคและระหว่างชนชั้นทางสังคม ประกอบกับกลุ่มผู้ขัดแย้งพยายามปลุกกระแสเพื่อแย้งชิงพื้นที่ข่าวสารบนสื่อกระแสหลัก ทั้งวิทยุและโทรทัศน์ และผ่านสื่อสังคมออนไลน์ ซึ่งเป็นเครื่องมือที่สร้างความขัดแย้ง และมีอิทธิพลต่อความคิด ความเชื่อของคนในชาติในวงกว้างอย่างรวดเร็ว ขณะที่การควบคุมทำได้ยาก อย่างไรก็ตามรัฐบาลได้กำหนดยุทธศาสตร์ และนโยบายด้านความมั่นคงภายในราชอาณาจักรไว้อย่างชัดเจน สอดคล้องที่จะนำไปสู่การปฏิบัติ

๒. เศรษฐกิจ

ในช่วงที่ผ่านมาการพัฒนาเศรษฐกิจไทยในภาพรวมประสบความสำเร็จในระดับที่น่าพอใจ จากการประเมินของสำนักงานคณะกรรมการพัฒนาเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติ ทั้งการสร้างอัตราการขยายตัวทางเศรษฐกิจ ช่วงปี ๒๕๐๔ - ๒๕๕๘ ที่มีการขยายตัวเฉลี่ยร้อยละ ๖.๑ เป็นอันดับ ๒๒ ของโลก จากทั้งหมด ๒๐๕ ประเทศ และในปี ๒๕๕๘ ไทยได้เป็นประเทศรายได้ปานกลางตอนบน (Upper Middle Income Country) การปรับโครงสร้างการผลิตจากภาคเกษตรกรรมไปสู่อุตสาหกรรมและบริการมากขึ้น มีสัดส่วนเป็นร้อยละ ๑๖.๙ และ ๕๑.๓ ตามลำดับ ในขณะที่ภาคเกษตรลดลงเหลือร้อยละ ๓๑.๘ การสั่งสมองค์ความรู้ทางการผลิตเปลี่ยนเป็นเทคโนโลยีการผลิตอย่างต่อเนื่อง การเพิ่มขีดความสามารถ ในการแข่งขันโดยในปี ๒๕๕๙ มีอันดับที่ ๒๘ จาก ๖๑ ประเทศ จากการประเมินของ International Institute for Management Development (IMD) และการรักษาเสถียรภาพทางเศรษฐกิจอยู่ในเกณฑ์แข็งแกร่ง ทำให้เศรษฐกิจไทยมีปัจจัยพื้นฐานที่เข้มแข็ง มีความพร้อมที่จะขับเคลื่อนการพัฒนาไปตามกรอบยุทธศาสตร์ชาติ (แผนพัฒนาเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติ ฉบับที่ ๑๒ (พ.ศ. ๒๕๖๐ - ๒๕๖๔), ๒๕๕๙ : ๒๙ - ๓๐)

อย่างไรก็ตามจุดอ่อนของเศรษฐกิจไทยทั้งด้านโครงสร้าง เจือจางในระบบเศรษฐกิจโลก และปัจจัยทางด้านการดำเนินนโยบายและการบริหารจัดการเศรษฐกิจ ได้แก่ การขยายตัวทางเศรษฐกิจยังต้องอาศัยพึ่งพิงอุปสงค์ในตลาดโลกเพื่อการส่งออก ปัจจัยแรงงานลดลงทั้งคุณภาพและปริมาณ อีกทั้งการก้าวเข้าสู่สังคมผู้สูงอายุทำให้ต้องพึ่งพาแรงงานต่างด้าว และการแข่งขันในตลาดโลกมีแนวโน้มสูงและมีการสร้างแรงกดดันต่อการส่งออกของไทยอย่างต่อเนื่องจาก

มาตรการต่างๆ ของประเทศและกลุ่มประเทศที่มีอิทธิพลสูง (แผนพัฒนาเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติ ฉบับที่ ๑๒ (พ.ศ. ๒๕๖๐ - ๒๕๖๔), ๒๕๕๙ : ๓๒)

เศรษฐกิจภายในประเทศเป็นปัญหาหนึ่งของรัฐบาลที่ประสบอยู่เช่นกัน ซึ่งมีสาเหตุมาจากสภาวะสินค้าที่จำเป็นต่อการดำรงชีพมีราคาสูง ทั้งที่ต้นทุนการผลิตและค่าขนส่งถูกลง จากปัจจัยราคาน้ำมันที่ต่ำลงมาก ในขณะที่สินค้าพืชผลทางเกษตรที่สำคัญมีราคาต่ำกว่าต้นทุนการผลิต ได้แก่ ยางพารา ข้าว มันสำปะหลัง และปาล์มน้ำมัน เป็นต้น ดังนั้นกลุ่มพลังมวลชนต่างๆ จึงออกมาเคลื่อนไหวเรียกร้องการแก้ปัญหาความเดือดร้อนของกลุ่มอย่างต่อเนื่อง เช่น กลุ่มเกษตรกรชาวสวนยาง เครือข่ายหนี้สินชาวนาแห่งประเทศไทย กลุ่มสมาชิกเกษตรกรรายย่อย รวมทั้งกลุ่มผู้ร่วมพัฒนาชาติไทย ซึ่งพบว่า ในปัจจุบันองค์กรภาคประชาชน กลุ่มประชาชนในพื้นที่ โครงการต่างๆ มีการรวมตัวที่เข้มแข็ง มีการแลกเปลี่ยนประสบการณ์และประสานการเคลื่อนไหวของแต่ละกลุ่มมากขึ้นซึ่งจะทำให้เป็นอุปสรรคต่อการดำเนินโครงการต่างๆ หากไม่มีการชี้แจงทำความเข้าใจและให้ภาคประชาชนเข้ามามีส่วนร่วม รวมทั้งต้องดำเนินการลดการเผชิญหน้าระหว่างกลุ่มคัดค้านกับกลุ่มสนับสนุนที่ได้รับผลประโยชน์จากโครงการด้วย

นอกจากนั้นยังปรากฏสถานการณ์ที่อาจส่งผลกระทบต่อความมั่นคงในประเด็นการขยายอิทธิพลของสาธารณรัฐประชาชนจีน ที่ผ่านมาในพื้นที่ภาคเหนือโดยเฉพาะจังหวัดเชียงราย มีการดำเนินการในหลายๆ รูปแบบ เช่น การลงทุนในภาคธุรกิจของกลุ่มทุน ในรูปแบบการลงทุนในธุรกิจท่องเที่ยว การซื้อหรือร่วมทุนในโครงการอสังหาริมทรัพย์ การเข้ามาของธุรกิจซื้อสินค้า การเกษตร การลงทุนการเกษตรในการเช่าพื้นที่ ในอำเภอเชียงของ เชียงแสน และเวียงแก่น เพื่อปลูกกล้วยหอม โดยมีรูปแบบการแสวงผลประโยชน์ ใช้คนไทยเป็นตัวแทน และการครอบงำกิจการ ซึ่งการกระทำดังกล่าวส่งผลกระทบต่อประเทศไทยคือ การสูญเสียรายได้จากการเลี้ยงปลา นอกจากนี้แล้วยังทำให้ธุรกิจการค้าของไทยไม่ได้รับประโยชน์ (กองอำนวยการรักษาความมั่นคงภายในราชอาณาจักร, ๒๕๕๙ : ๓๗)

ปัญหาความมั่นคงและผลประโยชน์แห่งชาติทางทะเล มาจากการขยายตัวทางเศรษฐกิจ การค้าและการลงทุนของอาเซียน ซึ่งส่งผลให้เกิดกิจกรรมทางทะเลเพิ่มขึ้น ควบคู่ไปกับปัญหาความมั่นคงทางทะเล ทั้งปัญหาอุบัติเหตุ การลักลอบขนยาเสพติดและสิ่งผิดกฎหมาย การลักลอบเข้าเมือง การค้ามนุษย์ การทำประมงรุกล้ำน่านน้ำ การลักลอบขนส่งอุปกรณ์การก่อการร้ายและอาวุธทำลายล้างสูง รวมทั้งปัญหาโจรสลัดและการปล้นเรือที่มีแนวโน้มเกิดเหตุการณ์มากขึ้น นอกจากนี้ไทยยังประสบปัญหาการทำประมงผิดกฎหมายซึ่งเป็นปัญหาด้านกฎหมายและการบังคับใช้กฎหมายของไทยตามที่ได้ให้สัตยาบันต่ออนุสัญญาสหประชาชาติว่าด้วยกฎหมายทะเล ค.ศ.๑๙๘๒ (UNCLOS) ซึ่งไทยจะต้องปฏิบัติตามข้อกำหนดต่างๆ แต่ยังไม่ปรากฏปัญหาการทำประมงผิดกฎหมาย ขาดการรายงาน และไร้การควบคุม (IUU Fishing) ส่งผลกระทบต่อภาพลักษณ์และความน่าเชื่อถือของไทยในเวทีระหว่างประเทศ อีกทั้งเสี่ยงต่อการถูกกีดกันทางการค้าของภาคการประมงและอุตสาหกรรมเกี่ยวข้ออื่นๆ นอกจากนี้แล้วยังส่งผลกระทบต่อความมั่นคงของทรัพยากรธรรมชาติและสิ่งแวดล้อม รวมถึงผลประโยชน์ของชาติทางทะเลของไทยในระยะยาวอีกด้วย (แผนพัฒนาเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติ ฉบับที่ ๑๒ (พ.ศ. ๒๕๖๐ - ๒๕๖๔), ๒๕๕๙ : ๔๘)

จากการศึกษาสภาวะแวดล้อมทางเศรษฐกิจภายใต้กระบวนการที่ค้นความมั่นคงใหม่พบว่า แม้ไทยจะมีการพัฒนาเศรษฐกิจในระดับที่ประสบความสำเร็จ แต่ยังมีจุดอ่อนทั้งด้านโครงสร้างทางเศรษฐกิจ เงื่อนไขในระบบเศรษฐกิจโลก และปัจจัยทางด้านการดำเนินนโยบายและการบริหารจัดการเศรษฐกิจ ได้แก่ การขยายตัวทางเศรษฐกิจ ยังต้องอาศัยพึ่งพิงอุปสงค์ในตลาดโลกเพื่อการส่งออก ปัจจัยแรงงานลดลงทั้งคุณภาพและปริมาณ อีกทั้งการก้าวเข้าสู่สังคมผู้สูงอายุทำให้ต้องพึ่งพาแรงงานต่างด้าว และการแข่งขันในตลาดโลกมีแนวโน้มอยู่ในเกณฑ์สูง และมีการสร้างแรงกดดันต่อการส่งออกของไทยอย่างต่อเนื่องจากมาตรการต่างๆ นอกจากนี้ยังส่งผลกระทบต่อความมั่นคงของทรัพยากรธรรมชาติและสิ่งแวดล้อม รวมถึงผลประโยชน์ของชาติทางทะเลของไทยในระยะยาวอีกด้วย

๓. สังคม

๓.๑ โครงสร้างทางสังคม

โครงสร้างประชากรไทยกำลังเปลี่ยนแปลงเข้าสู่สังคมสูงวัย ตั้งแต่ปี ๒๕๕๗ ประชากรวัยแรงงานมีจำนวนลดลงและลดลงอย่างต่อเนื่อง ส่งผลกระทบต่อศักยภาพการเติบโตทางเศรษฐกิจของประเทศในระยะยาว และเข้าสู่สังคมสูงวัยอย่างสมบูรณ์ในปี ๒๕๖๔ คือมีผู้สูงอายุเป็นร้อยละ ๑๙.๘ จากปี ๒๕๕๙ ที่มีร้อยละ ๑๖.๙ ส่วนวัยแรงงานลดลงเป็นร้อยละ ๖๔.๑ จากปี ๒๕๕๙ ที่มีร้อยละ ๖๕.๖๗ ส่งผลกระทบต่อระบบเศรษฐกิจ แรงงาน และสาธารณสุข (แผนพัฒนาเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติ ฉบับที่ ๑๒ (พ.ศ. ๒๕๖๐ – ๒๕๖๔), ๒๕๕๙ : ๓๙)

นอกจากนั้นแล้วคนไทยยังมีปัญหาด้านจริยธรรม ไม่ตระหนักถึงการมีวินัย ความซื่อสัตย์สุจริต และการมีจิตสาธารณะ ประเทศไทยยังคงมีปัญหาเชิงโครงสร้างที่ไม่เอื้อต่อการบริหารตามหลักนิติธรรม ความไม่เชื่อมั่นในการบริหารประเทศและวิกฤติศรัทธาของผู้นำ รวมถึงโครงสร้างทางการเมืองการบริหาร ซึ่งแม้จะมีการกระจายอำนาจมากขึ้น แต่ในภาพรวมยังคงมีลักษณะรวมศูนย์อำนาจที่ส่วนกลาง เป็นข้อจำกัดต่อการเข้ามามีส่วนร่วมของภาคส่วนต่างๆ ในสังคม ประกอบกับการทุจริตคอร์รัปชันในภาครัฐขยายตัวออกไปทุกระดับ ส่งผลให้เกิดความไม่เชื่อมั่นของประชาชน ในขณะเดียวกัน ประชาชนบางส่วนยอมรับกระบวนการทุจริตคอร์รัปชันเพื่อแสวงหาประโยชน์ส่วนตน โดยผลของปัญหาดังกล่าวได้กัดกร่อนพื้นฐานทางคุณธรรมจริยธรรมของสังคม กระแสการเปลี่ยนแปลงต่างๆ ที่หลั่งไหลเข้าสู่ประเทศจากสังคมยุคดิจิทัลส่งผลให้ค่านิยมไทยเปลี่ยนแปลงอย่างรวดเร็ว การขาดทักษะในการคัดกรอง และเลือกรับวัฒนธรรมที่ดีจากต่างประเทศทำให้เกิดปัญหาทางสังคมและวัฒนธรรม ปัญหาสำคัญอีกประการหนึ่งคือสถาบันหลักของชาติได้รับผลกระทบจากความขัดแย้งที่มีรากฐานของปัญหามาจากความเห็นต่างทางความคิดและอุดมการณ์ของคนในชาติบนพื้นฐานความเหลื่อมล้ำทางเศรษฐกิจ สังคม วัฒนธรรมและการเมือง อีกทั้งเกิดการใช้เครือข่ายเทคโนโลยีสารสนเทศเผยแพร่ข้อมูลที่บิดเบือนเพื่อให้เกิดความขัดแย้งแตกแยกในสังคม โดยเฉพาะเด็กและเยาวชนที่ขาดความรู้ความเข้าใจในความสำคัญของสถาบันหลักของชาติ (สำนักงานสภาพัฒนาการเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติ, ๒๕๕๘ : ๖ ; แผนพัฒนาเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติ ฉบับที่ ๑๒ (พ.ศ. ๒๕๖๐ – ๒๕๖๔), ๒๕๕๙ : ๔๓)

๓.๒ ความเหลื่อมล้ำทางสังคม

ไทยยังคงมีปัญหาความเหลื่อมล้ำในหลายมิติ ทั้งด้านรายได้ การศึกษา และสาธารณสุข จากโครงสร้างเศรษฐกิจที่ไม่สมดุล การบริหารราชการแผ่นดินที่ไม่เป็นธรรม การกระจายอำนาจไปสู่ท้องถิ่นล่าช้า ทำให้ชุมชนและผู้มีรายได้น้อยไม่ได้รับประโยชน์จากการจัดสรรทรัพยากรอย่างเท่าเทียม ขาดโอกาสเข้าถึงบริการ ทรัพยากรที่ดิน น้ำ และอื่นๆ ประเทศไทย ถูกจัดอันดับให้เป็นประเทศที่มีความเหลื่อมล้ำมากที่สุดเป็นอันดับ ๓ ของโลก รองจากรัสเซีย และอินเดีย โดยสถาบันวิจัย Credit Suisse ของสวิตเซอร์แลนด์ และสถาบันอนาคตไทยศึกษา ประเมินความเหลื่อมล้ำของคนไทยใน ๓๐ ปีที่ผ่านมาพบว่าเลวร้ายลง ซึ่งนำไปสู่ความขัดแย้ง สร้างความแตกแยกอย่างรุนแรงในสังคม เกิดข้อพิพาทในระดับพื้นที่ระหว่างภาครัฐ ภาคเอกชน และชุมชน หลายกรณีนำไปสู่การใช้ความรุนแรง และเกิดขึ้นบ่อยครั้งขึ้นและรุนแรงมากขึ้น (แผนพัฒนาเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติ ฉบับที่ ๑๒ (พ.ศ.๒๕๖๐ - ๒๕๖๔), ๒๕๕๙ : ๔๓ ; สำนักเลขาธิการ นายกรัฐมนตรี, หนังสือราชการ, ๒๕๖๐)

๓.๓ ทรัพยากรธรรมชาติและสิ่งแวดล้อม

สภาพทรัพยากรธรรมชาติและสิ่งแวดล้อมกำลังเป็นปัญหาความมั่นคงของประเทศ โดยฐานทรัพยากรธรรมชาติลดน้อยลงและเสื่อมโทรมลง เนื่องจากการใช้ประโยชน์เกินศักยภาพการฟื้นตัวของระบบนิเวศ พื้นที่ป่าลดลงในช่วงปี พ.ศ.๒๕๕๑-๒๕๕๖ อย่างต่อเนื่อง เฉลี่ยประมาณปีละ ๑ ล้านไร่ และส่งผลกระทบต่อความหลากหลายทางชีวภาพ ทรัพยากรทางทะเล ลดลงจากการทำประมงที่ผิดกฎหมายและจับสัตว์น้ำเกินศักยภาพ ที่ทำลายวัฏจักรการฟื้นตัวของธรรมชาติ ส่วนสถานการณ์การปราบปรามการตัดไม้ทำลายป่าและการบุกรุกพื้นที่นั้น จากการประเมินความรุนแรงของพื้นที่ป่าที่ถูกบุกรุกแผ้วถาง ในห้วงที่ผ่านมาพบว่า อยู่ในสถานะอันตราย บริเวณพื้นที่ป่าภาคเหนือเป็นพื้นที่ที่มีสถานการณ์การบุกรุกรุนแรงที่สุด รองลงมาคือภาคตะวันออกเฉียงเหนือ ภาคใต้ และภาคกลางตามลำดับ มีสาเหตุมาจากปัจจัยต่างๆ ได้แก่ ความต้องการที่ดินทำการเกษตร สร้างที่อยู่อาศัยและแก่งกำไรในที่ดิน จำนวนประชากรในประเทศที่เพิ่มขึ้น และการขยายตัวทางเศรษฐกิจ ความต้องการพืชผลทางการเกษตรและผลผลิตทางการเกษตรมีราคาสูงขึ้น หน่วยงานบริหารจัดการที่ดินกระจายอยู่ในส่วนราชการต่างๆ ขาดความเป็นเอกภาพ ขาดเครื่องมือที่ใช้ในการบริหารจัดการที่ดินอย่างมีประสิทธิภาพ และนโยบายของรัฐและมาตรการต่างๆ เพื่อบริหารจัดการที่ดินของประเทศไม่มีเอกภาพ ขาดเครือข่ายระบบข้อมูลที่ดิน การลักลอบค้าสัตว์ป่าและพันธุ์พืช ซึ่งถือเป็นอีกภัยคุกคามหนึ่งที่ส่งผลกระทบต่อเศรษฐกิจของประเทศ และมีแนวโน้มสูงขึ้นอย่างต่อเนื่อง ปัจจุบันมีการซื้อขายสินค้าสัตว์ป่าโดยการสั่งซื้อทางอินเทอร์เน็ต การจ่ายเงินทางธุรกรรมอิเล็กทรอนิกส์ มีการลักลอบขนส่งทั้งทางบก ทางน้ำ และทางอากาศ ซึ่งมีวิธีที่สลับซับซ้อนมากขึ้น (กองอำนวยการรักษาความมั่นคงภายในราชอาณาจักร, ๒๕๕๙ : ๒๒ - ๒๙)

๓.๔ ภัยพิบัติทางธรรมชาติ

ในช่วงเวลาไม่กี่ปีที่ผ่านมาได้เกิดภัยพิบัติทางธรรมชาติบ่อยครั้ง ในภูมิภาคเอเชียตะวันออกเฉียงใต้รวมทั้งประเทศไทย โดยอาจมีผลเกี่ยวเนื่องจากปัญหาสิ่งแวดล้อม และการเปลี่ยนแปลงสภาพภูมิอากาศ สำหรับภัยพิบัติทางธรรมชาติที่ส่งผลกระทบต่อไทยในภาพรวมมากที่สุดคือ อุทกภัย และภัยแล้ง สำหรับอุทกภัยนั้น พื้นที่ในภาคกลางจะประสบปัญหาเสี่ยงต่อการเกิดน้ำล้นตลิ่งและน้ำท่วมขัง ในขณะที่ภาคเหนือตอนบนต่อเนื่องลงมาทางด้านตะวันตกและบางส่วน

ของภาคใต้ จะมีความเสี่ยงต่อการเกิดดินถล่มหากฝนตกมากกว่า ๑๐๐ มิลลิเมตรต่อวันขึ้นไป อีกทั้งช่วงตั้งแต่เดือนสิงหาคม ๒๕๕๙ เป็นต้นมาจนถึงปี ๒๕๖๐ ไทยต้องเผชิญกับอุทกภัยเพราะโลกจะเข้าสู่ปรากฏการณ์ลานีญา ซึ่งเป็นปรากฏการณ์ที่เกิดขึ้นตรงข้ามกับเอลนีโญ ผลกระทบสำหรับไทย คือ จะทำให้มีปริมาณฝนที่สูงกว่าปกติและอาจจะก่อให้เกิดน้ำท่วมในหลายพื้นที่ได้อย่างไรก็ตามความรุนแรงจะมากเท่าใดขึ้นอยู่กับสภาพการเกิดลานีญาว่าจะรุนแรงมากน้อยแค่ไหน ขณะที่ภัยแล้งมีแนวโน้มที่จะทวีความรุนแรงมากขึ้นในแต่ละปี ประกอบกับอิทธิพลของปรากฏการณ์เอลนีโญ ส่งผลให้น้ำต้นทุนในอ่างเก็บน้ำขนาดใหญ่ เช่น ลุ่มน้ำเจ้าพระยาลดน้อยลงกว่าปีที่ผ่านมา ซึ่งอาจจะส่งผลกระทบต่อการใช้น้ำในภาคส่วนต่างๆ โดยเฉพาะภาคเกษตรกรรม จึงนับเป็นปัญหาความมั่นคงที่สร้างความเสียหายต่อชีวิตและทรัพย์สิน รวมทั้งส่งผลกระทบต่อระบบเศรษฐกิจ สังคมและสิ่งแวดล้อมของประเทศ (กองอำนวยการรักษาความมั่นคงภายในราชอาณาจักร, ๒๕๕๙ : ๔๐)

ส่วนภัยแผ่นดินไหวนั้น พื้นที่ที่มีความเสี่ยงสูงที่สุดในไทย คือ จังหวัดในภาคเหนือและภาคตะวันตก เพราะเป็นพื้นที่ที่อาจเกิดแผ่นดินไหวขนาดเดียวกับที่เพิ่งเกิดกับจังหวัดเชียงรายในปี ๒๕๕๗ ซึ่งมีขนาด ๖.๓ ริกเตอร์ นอกจากนี้ยังมีรอยเลื่อนที่มีพลังอีกหลายรอยที่อาจก่อให้เกิดแผ่นดินไหวใหญ่ขนาด ๗ ริกเตอร์ ที่สำคัญคือ อาคารบ้านเรือนที่อยู่อาศัยในพื้นที่ไม่ได้ถูกออกแบบก่อสร้างให้ทนต่อแผ่นดินไหวที่รุนแรง สำหรับกรุงเทพมหานครและปริมณฑลจะมีความแตกต่างจากบริเวณภาคเหนือ เนื่องจากเป็นพื้นที่ที่ไม่ได้เป็นศูนย์กลางของการเกิดแผ่นดินไหวแต่จะได้รับผลกระทบจากแรงสั่นสะเทือนที่เกิดจากแผ่นดินไหว เพราะพื้นที่กรุงเทพมหานครและปริมณฑลมีแอ่งดินอ่อนขนาดใหญ่ที่สามารถขยายความรุนแรงของคลื่นสั่นสะเทือนได้ ๓ - ๔ เท่าตัว ดังนั้นการเกิดแผ่นดินไหวในบางกรณีอาจทำให้อาคารสูงเป็นจำนวนมากได้รับความเสียหายจนเป็นอันตรายต่อผู้คนในอาคาร และอาคารที่อ่อนแอบางหลังอาจพังถล่มได้ มาตรการควบคุมการออกแบบอาคารใหม่ให้แข็งแรงและมาตรการตรวจสอบอาคารเก่าที่อ่อนแอจึงเป็นเรื่องที่สำคัญและต้องเร่งดำเนินการอย่างยิ่ง (กองอำนวยการรักษาความมั่นคงภายในราชอาณาจักร, ๒๕๕๙ : ๔๐ - ๔๑)

๓.๕ แรงงานต่างด้าวและผู้ลักลอบเข้าเมือง

การลักลอบเข้าเมืองของแรงงานจากประเทศเพื่อนบ้าน ถือเป็นบุคคลลักลอบเข้าเมืองกลุ่มใหญ่ ซึ่งส่งผลกระทบต่อความมั่นคงของประเทศ ปัจจุบันไทยกำลังประสบปัญหาการขาดแคลนแรงงาน โดยเฉพาะแรงงานระดับล่างเพื่อรองรับงาน ๓ ลักษณะที่คนไทยไม่ประสงค์ทำได้แก่ ประเภทงานสกปรก (Dirty) งานหนัก (Difficult) งานเสี่ยงภัย (Dangerous) และค่าจ้างขั้นต่ำของไทยอยู่ในอัตราที่สูงกว่าประเทศเพื่อนบ้าน จึงทำให้แรงงานจากประเทศเพื่อนบ้านลักลอบเดินทางเข้ามาทำงานและประกอบอาชีพต่างๆ ในไทยเป็นจำนวนมาก โดยมีข้อมูลการจับกุมบุคคลต่างด้าวทุกสัญชาติ ลักลอบเข้าเมือง กระทำผิดตามพระราชบัญญัติคนเข้าเมือง พ.ศ.๒๕๒๒ กระทำผิดตามประมวลกฎหมายอาญา และกระทำผิดตามพระราชบัญญัติอื่นๆ ในปี ๒๕๕๘ รวม ๔๔๙,๖๕๔ คน และปี ๒๕๕๙ รวม ๓๗๐,๖๖๖ คน โดยลักลอบเข้าเมืองรุนแรงมากในพื้นที่จังหวัดสมุทรปราการ สมุทรสงคราม และสระแก้ว และอยู่ในระดับรุนแรงในจังหวัดประจวบคีรีขันธ์ และชลบุรี สำหรับระดับภัยคุกคามแรงงานต่างด้าวที่มีความรุนแรงมากคือจังหวัดตาก และสงขลา ระดับรุนแรงคือจังหวัดเชียงใหม่ นราธิวาส ระนองและกำแพงเพชร และยังมีการจับกุมผู้หลบหนีเข้าเมืองได้อย่างต่อเนื่องตามเส้นทางด่านตรวจและพื้นที่ตอนใน

ปัญหาและผลกระทบที่ตามมาได้แก่ ความขัดแย้งกับประชาชนในพื้นที่เกี่ยวกับการใช้แหล่งน้ำ การลักลอบออกนอกพื้นที่พักพิงไปรับจ้างทำงานนอกพื้นที่ รับจ้างทำไม้หรือบุกรุกป่าอนุรักษ์ รวมทั้งลักลอบเข้าไปทำงานจนถึงพื้นที่จังหวัดตอนโน และยังคงปรากฏข้อมูลการจับกุมแรงงานต่างด้าวและกลุ่มขบวนการลักลอบนำพาโดยเฉพาะในพื้นที่จังหวัดชายแดนอย่างต่อเนื่อง มีแรงงานต่างด้าวอีกเป็นจำนวนมากที่ไม่มีความรู้ความเข้าใจในเงื่อนไข และการเข้าสู่ระบบที่ถูกต้องตามรูปแบบต่างๆ ที่รัฐกำหนด ทำให้การเดินทางเข้ามาในไทยอาจใช้วิธีการผ่านนายหน้าลักลอบเข้าเมืองหรือเครือข่าย บางส่วนถูกหลอกลวง หรือชักจูงจากนายหน้าในรูปแบบและวิธีผิดกฎหมายต่างๆ ในการลักลอบเข้าเมือง ซึ่งนำไปสู่ปัญหาการค้ามนุษย์ การกดขี่แรงงาน แรงงานขัดหนี้ สำหรับในพื้นที่ชั้นในของประเทศตรวจพบสถานประกอบการจำนวนมากจ้างแรงงานต่างด้าวลักลอบเข้าเมืองปะปนอยู่กับแรงงานต่างด้าวที่จดทะเบียนอย่างถูกต้อง และมีแรงงานต่างด้าวบางส่วนไม่ทำงานกับนายจ้างที่ได้จดทะเบียนไว้ รวมทั้งในพื้นที่กรุงเทพมหานคร และจังหวัดต่างๆ ตรวจพบชาวเมียนมา ลาว กัมพูชา เวียดนาม และอื่นๆ ทั้งที่ลักลอบเข้าเมืองและที่เข้ามาอย่างถูกต้องในรูปแบบและเงื่อนไขต่างๆ เช่น ผ่านระบบการจดทะเบียนเข้ามาในฐานะนักท่องเที่ยวโดยใช้พาสปอร์ต ใบผ่านแดนหรือเข้ามาอย่างถูกต้องตามเงื่อนไขที่ภาครัฐกำหนด แต่เข้ามาอยู่อาศัยหรือประกอบอาชีพที่กฎหมายห้ามคนต่างด้าวทำจำนวนมาก และมีแนวโน้มจะเพิ่มมากขึ้น ซึ่งส่งผลกระทบทั้งในเรื่องการแย่งอาชีพคนไทยและความมั่นคง โดยมีเจ้าหน้าที่รัฐหลายหน่วยงานเข้าไปมีส่วนเรียกรับผลประโยชน์จากแรงงานต่างด้าวหลบหนีเข้าเมืองผิดกฎหมาย ทั้งนี้ เมื่อวันที่ ๓๐ มิถุนายน ๒๕๕๙ กระทรวงการต่างประเทศสหรัฐอเมริกา ได้เผยแพร่รายงานสถานการณ์การค้ามนุษย์ (TIP) ปี ๒๕๕๙ ที่ไทยได้รับการปรับอันดับขึ้นจาก Tier 3 อันดับต่ำสุดคือ ประเทศที่ดำเนินการไม่สอดคล้องกับมาตรฐานขั้นต่ำของกฎหมายสหรัฐอเมริกา และไม่มี ความพยายามในการแก้ไขปัญหา สู่อันดับ Tier 2 Watch List คือประเทศที่ควรเฝ้าระวัง และได้รับการพิจารณาเป็นพิเศษ (ประเทศที่การค้ามนุษย์เพิ่มขึ้น ล้มเหลวในการแสดงหลักฐานการเพิ่มความพยายามในการต่อสู้กับการค้ามนุษย์ในปีที่ผ่านมา และถูกพิจารณาว่ากำลังพยายามอย่างมีนัยสำคัญ เพื่อให้สามารถทำตามมาตรฐานขั้นต่ำ โดยสัญญาว่าจะใช้มาตรการเพิ่มเติมในอนาคตภายในปีถัดไป)(กองอำนวยการรักษาความมั่นคงภายในราชอาณาจักร, ๒๕๕๙ : ๑๐ – ๑๔)

๓.๖ ยาเสพติด

สถานการณ์ด้านการค้ายาเสพติดภายในประเทศยังคงระดับความรุนแรงต่อเนื่อง การปราบปรามยาเสพติดในห้วงปีที่ผ่านมาพบว่า ได้รับการตอบโต้ด้วยความรุนแรงจากฝ่ายขบวนการค้ายาเสพติดมากขึ้น ยาบ้ายังคงเป็นปัญหาหลักในด้านของการแพร่ระบาดและการบำบัดรักษา ในขณะที่พบว่ามีจำนวนผู้เสพยาบ้าเพิ่มขึ้น สถานการณ์แพร่ระบาดมีความซับซ้อนมากขึ้น โดยพบว่ามีการใช้ยาเสพติดสองชนิดผสมกันหรือที่เรียกว่า ค็อกเทล ทำให้การบำบัดรักษามีความยุ่งยากมากขึ้น ยาเสพติดที่แพร่ระบาดอยู่นั้นมาจากการลักลอบนำเข้า การลักลอบปลูกพืชเสพติดและการลักลอบตั้งโรงงานผลิตยาบ้าในไทย และสถานการณ์ยังคงอยู่ภายใต้การควบคุมของฝ่ายบังคับใช้กฎหมาย ในด้านการลักลอบนำเข้า ส่งออก พบว่าการลักลอบนำเข้ายาเสพติดอยู่ในระดับที่ใกล้เคียงกับปีที่ผ่านมา โดยการนำเข้าไอซ์และโคเคนมีแนวโน้มเพิ่มปริมาณขึ้น ในขณะที่ยาบ้าเฮโรอีน และกัญชาแห้ง มีปริมาณลดลง แต่ปริมาณยังอยู่ในระดับสูง โดยการนำเข้ายาบ้าและไอซ์ในพื้นที่ชายแดนภาคเหนือ มีสัดส่วนสูงสุด รองลงมาคือพื้นที่ภาคตะวันออกเฉียงเหนือ และภาคกลางตามลำดับ การนำเข้าเฮโรอีนโดยส่วนใหญ่ยังคงมีขึ้นที่ชายแดนภาคเหนือ รองลงไปคือชายแดน

ภาคตะวันออกเฉียงเหนือ และมีการลักลอบส่งออกเฮโรอีนผ่านไทยไปยังภูมิภาคอื่นๆ การลักลอบนำเข้ากัญชาแท่งจากลาว มีปรากฏในพื้นที่ชายแดนภาคตะวันออกเฉียงเหนือ โดยเฉพาะทางด้านจังหวัดหนองคาย บึงกาฬ และนครพนม สำหรับการลักลอบนำเข้าโคเคน ที่มีต้นทางมาจากภูมิภาคละตินอเมริกา พบการนำเข้าผ่านทางท่าอากาศยานบางแห่งในประเทศในปี ๒๕๕๙ และมีการลักลอบนำเข้าใบกระท่อมจากประเทศมาเลเซียเพิ่มมากขึ้น ส่วนใหญ่เป็นการนำเข้าทางชายแดนจังหวัดสงขลา และสตูล นอกจากนี้แล้วทางด้านเครือข่ายค้ายาเสพติดในมาเลเซีย ได้ส่งบุคคลในข่ายงานเข้ามาจัดหาและลำเลียงยาเสพติดภายในประเทศ (กองอำนวยการรักษาความมั่นคงภายในราชอาณาจักร, ๒๕๕๙ : ๖)

๓.๗ โรคระบาดและสถานการณ์ฉุกเฉินทางสาธารณสุขอื่นๆ

จากการที่ไทยเป็นจุดเชื่อมต่อสำคัญในภูมิภาคเอเชียตะวันออกเฉียงใต้ มีผู้คนจำนวนมากเดินทางเข้าออกด้วยวัตถุประสงค์ที่หลากหลาย จากภูมิภาคต่างๆ ของโลก ประกอบกับการเปิดประชาคมอาเซียนทำให้เกิดการเคลื่อนย้ายแรงงานเข้าสู่ประเทศ จึงมีความเสี่ยงต่อการเกิดปัญหาโรคระบาด ทั้งโรคอุบัติใหม่ (Emerging Infectious Diseases) เช่น ไวรัสซิก้า เป็นต้น และโรคอุบัติซ้ำ (Re-emerging Infectious Diseases) เช่น กาฬโรค เป็นต้น ที่อาจนำไปสู่ภาวะฉุกเฉินทางสาธารณสุข และมีโอกาสหรือแนวโน้มที่จะแพร่ไปสู่พื้นที่อื่นจนถึงระดับที่อาจต้องมีการจำกัดการเคลื่อนย้ายของคน สัตว์หรือสินค้า เพื่อควบคุมให้อยู่ในพื้นที่จำกัด ซึ่งที่ผ่านมาไทยประสบปัญหาโรคระบาดและสถานการณ์ฉุกเฉินทางสาธารณสุขอื่นๆ หลายครั้ง ได้แก่ ปี ๒๕๔๕ โรคทางเดินหายใจเฉียบพลันรุนแรง (SARS) โรคไข้หวัดนกในปี ๒๕๔๙ สร้างความสูญเสียต่อชีวิตและเศรษฐกิจของประเทศ ขณะที่ไทยยังขาดแคลนวัคซีนพื้นฐานที่จำเป็น ทำให้ไม่สามารถป้องกันและควบคุมโรคที่เป็นปัญหาสำคัญทางสาธารณสุขของประเทศรวมถึงโรคติดเชื้ออุบัติใหม่ได้ โดยปัจจุบันไทยผลิตวัคซีนป้องกันโรคได้เพียง ๒ ชนิด ได้แก่ วัคซีนบีซีจีและวัคซีนป้องกันโรคไข้สมองอักเสบเจอี จึงต้องพึ่งพาการนำเข้าวัคซีนอีกหลายชนิด ซึ่งนอกจากเป็นการสูญเสียงบประมาณของประเทศ ปีละกว่า ๒.๔ พันล้านบาทแล้ว ยังเสี่ยงต่อการขาดแคลนวัคซีนทั้งในภาวะปกติและภาวะฉุกเฉิน เนื่องจากผู้ผลิตวัคซีนทั่วโลกมีจำนวนน้อยรายและมุ่งวิจัยพัฒนาวัคซีนเพื่อผลกำไร (แผนพัฒนาเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติ ฉบับที่ ๑๒ (พ.ศ. ๒๕๖๐ - ๒๕๖๔), ๒๕๕๙ : ๔๘)

สภาวะแวดล้อมทางสังคมภายใต้กระบวนการที่ค้นความมั่นคงใหม่พบว่า โครงสร้างทางสังคมมีการเปลี่ยนแปลงไป โดยโครงสร้างประชากรเริ่มเข้าสู่สังคมสูงวัย และประชากรวัยแรงงานลดลง ส่งผลกระทบต่อระบบเศรษฐกิจ แรงงาน และสาธารณสุข นอกจากนี้สังคมยังก้าวเข้าสู่ยุคดิจิทัล ซึ่งส่งผลกระทบต่อความมั่นคงของสถาบันหลักของชาติ และความแตกแยกทางความคิดของคนในสังคมที่มีฐานรากมาจากความเหลื่อมล้ำทางเศรษฐกิจ การเมือง การเข้าถึงทรัพยากร และสวัสดิการของรัฐ นอกจากนี้แล้วการที่ทรัพยากรธรรมชาติและสิ่งแวดล้อมลดน้อยลงและเสื่อมโทรมลง ป่าไม้ อยู่ในสถานะอันตรายเนื่องจากการบุกรุกที่รุนแรง จากการเปลี่ยนแปลงของสภาวะแวดล้อมส่งผลให้สภาพภูมิอากาศเปลี่ยนแปลงไป ส่งผลกระทบต่อภัยพิบัติต่างๆ ตามมา จากความไม่สมดุลของระบบนิเวศน์ และ การพัฒนาอย่างไม่สมดุลยังก่อให้เกิดปัญหาเรื่องของแรงงานต่างด้าว ผู้ลักลอบเข้าเมือง ปัญหายาเสพติด ปัญหาสาธารณสุขจากโรคระบาดต่างๆ ซึ่งเป็นภัยคุกคามที่ร้ายแรง

๔. การทหาร

โดยส่วนใหญ่การรักษาความมั่นคงภายในจะเกี่ยวข้องกับการทหารที่มีใช้สงคราม (Military Operations Other Than War. : MOOTW) มีดังนี้

๔.๑ ความขัดแย้งทางดินแดนและการใช้กำลังทางการทหาร

ปัญหาความไม่เข้าใจและความหวาดระแวงระหว่างไทยกับประเทศเพื่อนบ้าน ยังคงมีอยู่ แต่สามารถจำกัดขอบเขตและระดับความรุนแรงให้อยู่ในเฉพาะพื้นที่ ซึ่งเป็นผลจากการเสริมสร้างความสัมพันธ์ ความร่วมมือที่ใกล้ชิดกัน และการเสริมสร้างความสัมพันธ์ทางการทูต เชิงป้องกัน รวมถึงทิศทางการร่วมมือของประเทศในภูมิภาคที่มุ่งสู่การเป็นประชาคมอาเซียน อย่างไรก็ตาม เมื่อพิจารณาปัจจัยที่เกี่ยวข้องกับสถานการณ์ข้อพิพาทในภูมิภาค สถานการณ์ภายในของประเทศเพื่อนบ้าน และบทบาทของประเทศมหาอำนาจที่เกี่ยวข้องกับภูมิภาค และการที่ไทย มีชายแดนทั้งทางบกและทางทะเลติดกับประเทศเพื่อนบ้านหลายประเทศ โดยยังมีปัญหาความไม่ชัดเจนของเส้นเขตแดนและอาณาเขตทางทะเลระหว่างกัน รวมถึงมีสิ่งบ่งชี้ถึงการเพิ่มงบประมาณทางทหารของประเทศในภูมิภาค จึงยังคงมีความเสี่ยงที่จะนำไปสู่การใช้กำลังทหารต่อกันหากเกิดความขัดแย้งรุนแรงและไม่มีการบริหารจัดการปัญหาร่วมกันอย่างมีประสิทธิภาพ นอกจากนี้แล้ว ผลประโยชน์ทางทะเลของไทยซึ่งมีมูลค่าสูง และในเชิงภูมิรัฐศาสตร์ ไทยเป็นจุดยุทธศาสตร์เส้นทางการเดินเรือที่สำคัญในภูมิภาคและเป็นแหล่งทรัพยากรธรรมชาติทางทะเล ส่งผลให้มหาอำนาจต่างๆ มุ่งที่จะรักษาผลประโยชน์และแผ่ขยายอิทธิพลของตนเองในพื้นที่ดังกล่าว (สำนักงานสภาความมั่นคงแห่งชาติ, ๒๕๕๘ : ๔-๕)

๔.๒ การก่อเหตุรุนแรงในพื้นที่จังหวัดชายแดนภาคใต้

สถานการณ์ความรุนแรงในพื้นที่จังหวัดชายแดนภาคใต้ในห้วงปีที่ผ่านมา ยังคงมีการก่อเหตุรุนแรงอย่างต่อเนื่อง ซึ่งความรุนแรงที่เกิดขึ้นในพื้นที่จังหวัดชายแดนภาคใต้ เป็นปัญหาที่ต่อเนื่องกันมาอย่างยาวนาน และมีความซับซ้อน รวมทั้งมีการเชื่อมโยงกันหลายมิติ ทั้งในด้านความมั่นคง สังคม เศรษฐกิจ การเมือง ศาสนา การศึกษา และการปกครองภายในประเทศ อีกทั้งปัญหาความชอบธรรมในเวทีการเมืองระหว่างประเทศ ซึ่งเมื่อพิจารณาจากสภาพของปัญหาที่เกิดขึ้น สามารถระบุปัญหาต่างๆ ได้แก่ ปัญหาการแบ่งแยกดินแดนซึ่งเป็นปัญหาหลัก และปัญหาอื่นๆ ที่เพิ่มทวีความรุนแรงมากยิ่งขึ้น แนวความคิดในการแบ่งแยกดินแดนออกจากไทยมียุทธศาสตร์ที่ ดำเนินการเพื่อมุ่งไปสู่การได้เอกราชคือ การปฏิบัติการทางทหาร การก่อการร้าย การก่อวินาศกรรม การบ่อนทำลายเพื่อให้บรรลุผล นอกจากนี้ยังมีปัจจัยที่มีความเกี่ยวข้องและเชื่อมโยงกับปัญหาการแบ่งแยกดินแดน ได้แก่ เงินทุนหมุนเวียนที่ใช้ในการเคลื่อนไหวและการก่อเหตุของกลุ่มผู้ก่อเหตุรุนแรงในพื้นที่จังหวัดชายแดนภาคใต้ ตลอดจนเป็นเครื่องมือเพื่อใช้สร้างแรงจูงใจหรือชักจูงเยาวชนให้เข้าร่วมกับกลุ่มผู้ก่อเหตุรุนแรง นอกจากนี้ยังเป็นสาเหตุของคดีอาชญากรรมหลายๆ คดีในพื้นที่ซึ่งล้วนแต่เป็นการตอกย้ำให้สภาพปัญหาให้มีความซับซ้อน และเกิดภาพความรุนแรงมากยิ่งขึ้น โดยมีปัญหาสำคัญที่ต้องเร่งรัดการแก้ไข เพื่อไม่ให้เกิดเป็นเงื่อนไขของความรุนแรงในพื้นที่ ได้แก่ ยาเสพติด น้ำมันเถื่อน การหลีกเลียงภาษี ปัญหาผู้มีอิทธิพลและธุรกิจผิดกฎหมาย (กองอำนวยการรักษาความมั่นคงภายในราชอาณาจักร, ๒๕๕๙ : ๒๙ - ๓๐)

ในจังหวัดชายแดนภาคใต้ยังมีการสร้างสถานการณ์โดยมีเป้าหมายให้เกิดความสูญเสียต่อเจ้าหน้าที่รัฐ รวมทั้งมีเป้าหมายในพื้นที่เศรษฐกิจและชุมชนเมือง มีการขัดขวางการปฏิบัติของเจ้าหน้าที่ สร้างความสับสนหวาดกลัวต่อประชาชนในพื้นที่ การบ่อนทำลายด้วยการทำลายสัญลักษณ์ของรัฐ การใช้แผ่นปลิวปลุกกระดมโจมตีต่อต้านรัฐ รวมถึงการข่มขู่ประชาชน และสร้างข่าวลือ นอกจากนี้ยังมีความพยายามในการก่อเหตุนอกพื้นที่ เพื่อทำลายระบบเศรษฐกิจของประเทศ การสร้างสถานการณ์ความรุนแรงต่อสายตาประชาคมโลก (กองอำนวยการรักษาความมั่นคงภายในราชอาณาจักร, ๒๕๕๙ : ๓๒ - ๓๓)

๔.๓ การก่อการร้ายและอาชญากรรมข้ามชาติ

การก่อเหตุอาชญากรรมข้ามชาติในห้วงที่ผ่านมา ส่วนใหญ่เป็นเรื่องที่เกี่ยวข้องกับการปลอมแปลงหนังสือเดินทางเข้า-ออกภายในประเทศ การปลอมแปลงเอกสารข้อมูลบัตรอิเล็กทรอนิกส์ การปลอมแปลงบัตรเครดิต การใช้ระบบการคัดลอกข้อมูลสกินเมอร์ (Skimmer) การฟอกเงิน อาชญากรรมทางเศรษฐกิจระหว่างประเทศ อาชญากรรมทางคอมพิวเตอร์ เป็นต้น เนื่องจากการเปิดประชาคมอาเซียนตั้งแต่ปลายปี ๒๕๕๘ ทำให้ไทยกลายเป็นศูนย์กลางการคมนาคมในภูมิภาคเอเชียตะวันออกเฉียงใต้ อีกทั้งการที่ไทยมีนโยบายเปิดกว้างในการส่งเสริมด้านการท่องเที่ยว ทำให้กลุ่มอาชญากรจากต่างสัญชาติต่างๆ หลากเครือข่าย มักจะแอบแฝงตัวในรูปแบบนักท่องเที่ยว เดินทางเข้ามาในประเทศไทยและใช้ไทยเป็นแหล่งพักพิง หลบซ่อน เป็นเส้นทางผ่านเข้าออกหรือเข้ามาก่อคดีภายในประเทศ โดยมีการพัฒนารูปแบบและแผนประทุษกรรมในการกระทำความผิดที่ทันสมัยยากต่อการตรวจสอบได้ด้วยวิธีการพื้นฐาน รวมทั้งมีคนไทยบางส่วนร่วมมือและให้ความช่วยเหลือ เช่น กลุ่มคนร้ายชาวจีนที่ปลอมแปลงบัตรเครดิตทำให้ผู้ประกอบการหรือห้างร้านได้รับความเสียหาย ส่งผลกระทบต่อเศรษฐกิจโดยภาพรวม กลุ่มคนเกาหลีใต้ที่เข้ามาใช้ไทยเป็นฐานในการเปิดบ่อนการพนันออนไลน์ กลุ่มคนร้ายสัญชาติยูเครนปลอมแปลงเอกสารข้อมูลบัตรอิเล็กทรอนิกส์และปลอมแปลงหนังสือเดินทาง และกลุ่มอาชญากรชาวแอฟริกันที่ใช้วิธีการแชท (Chat) หลอกลวงว่าจะแต่งงานกับผู้หญิงไทยโดยอาศัยสื่อสังคมออนไลน์ เป็นต้น ทำให้ไทยมีแนวโน้มการก่ออาชญากรรมข้ามชาติสูงขึ้น (กองอำนวยการรักษาความมั่นคงภายในราชอาณาจักร, ๒๕๕๙ : ๒๐ - ๒๑)

สำหรับสถานการณ์การก่อการร้ายในประเทศไทย ยังไม่มีหลักฐานความเชื่อมโยงที่ชัดเจน เกี่ยวกับความสัมพันธ์ระหว่างกลุ่มไอเอส กับกลุ่มก่อความไม่สงบในพื้นที่จังหวัดชายแดนภาคใต้ อย่างไรก็ตาม แม้ว่าไทยไม่ได้เป็นประเทศคู่ขัดแย้ง หรือเป็นเป้าหมายการก่อเหตุโจมตีของกลุ่มก่อการร้ายโดยตรง และมีการป้องกัน ระมัดระวังการเผยแพร่ขยายแนวคิดของกลุ่มไอเอสในสื่อสังคมออนไลน์อย่างต่อเนื่อง ไทยยังคงมีความเสี่ยงที่กลุ่มก่อการร้ายและกลุ่มหัวรุนแรงต่างชาติ จะใช้เป็นพื้นที่ก่อเหตุเพื่อตอบโต้คู่ขัดแย้ง รวมถึงแสวงประโยชน์ใช้เป็นทางผ่านที่พักพิง จัดหาอุปกรณ์และสิ่งอำนวยความสะดวกในการก่อเหตุ โดยไทยเผชิญเหตุโจมตีขนาดใหญ่เป็นครั้งแรกเมื่อปี ๒๕๕๘ จากกรณีกลุ่มชาวอุยกูร์ ก่อเหตุระเบิดที่ศาลท้าวมหาพรหมและท่าเรือสาทร ทำให้ภัยคุกคามจากกลุ่มชาวอุยกูร์ต่อไทยอยู่ในลำดับสูงสุด รองลงมาไทยยังอยู่ในสถานการณ์ที่ควรเฝ้าระวังความเคลื่อนไหวของกลุ่มไอเอส รวมถึงติดตามความเคลื่อนไหวของกลุ่มฮิซบอลเลาะห์และกลุ่มหัวรุนแรงชาวอิหร่านที่เชื่อว่ายังมุ่งโจมตีผลประโยชน์ของอิสราเอลในไทย ควบคู่กับการติดตามพฤติกรรมของกลุ่มอาชญากรรมข้ามชาติ โดยเฉพาะอย่างยิ่งขบวนการนำพาผู้ลักลอบเข้าเมืองซึ่งเคยถูกกลุ่มหัวรุนแรงแสวงประโยชน์

ใช้เป็นช่องทางในการแทรกซึมเข้ามาในประเทศไทย (กองอำนวยการรักษาความมั่นคงภายในราชอาณาจักร, ๒๕๕๙ : ๑๕ - ๑๘)

๔.๔ ภัยคุกคามด้านไซเบอร์

ไทยมีความเสี่ยงสูงจากปัญหาอาชญากรรมคอมพิวเตอร์โดยเฉพาะการคุกคามที่ส่งผลกระทบต่อทางเศรษฐกิจ โดยรายงานความเสี่ยงของโลกปี ๒๕๕๘ (Global Risks Index ๒๐๑๕) ของ World Economic Forum จัดอันดับความเสี่ยงที่เป็นภัยคุกคามประชาคมโลก ๑๐ อันดับแรก ที่มีโอกาสเกิดขึ้นมากที่สุดในปี ๒๕๕๘ พบว่าการโจมตีความมั่นคงทางสารสนเทศ ถูกจัดไว้ในอันดับที่ ๑๐ และมีแนวโน้มในการสร้างความเสียหายต่อโครงสร้างพื้นฐานที่มีความสำคัญยิ่งยวด (Critical Information Infrastructure Breakdown) ซึ่งอาชญากรรมทางไซเบอร์ได้ปรับเปลี่ยนรูปแบบไปสู่การโจมตีระบบขององค์กรขนาดใหญ่ที่ส่งผลกระทบต่อวงกว้างและมีมูลค่าความเสียหายสูง และยังเกี่ยวข้องกับอาชญากรรมทางเศรษฐกิจอื่น เช่น การคุกคามในระบบฐานข้อมูลของสถาบันการเงิน ประกอบกับการเพิ่มขึ้นของการใช้งานอุปกรณ์อิเล็กทรอนิกส์ต่างๆ ที่กำลังเข้าสู่ยุค Internet of Thing ซึ่งอุปกรณ์ต่างๆ ถูกเชื่อมโยงเข้าสู่โลกอินเทอร์เน็ต ทำให้สามารถส่งการควบคุมใช้งานอุปกรณ์ต่างๆ ผ่านทางเครือข่ายอินเทอร์เน็ตซึ่งสร้างความสะดวกรวดเร็วในการดำเนินธุรกรรมต่างๆ แต่ยังมีความเสี่ยงต่อการรักษาความปลอดภัยข้อมูลทั้งระดับองค์กรและบุคคล ประกอบกับการโจมตีทางไซเบอร์ทั่วโลกมีจำนวนเพิ่มขึ้นอย่างรวดเร็ว และมีความเสี่ยงต่อการโจมตีระบบการให้บริการสาธารณะในเมืองใหญ่ ซึ่งไทยเริ่มตกเป็นเป้าหมายในการโจมตีทางไซเบอร์บ่อยครั้งขึ้น ทำให้การบริหารจัดการภาครัฐ ภาคธุรกิจ และภาคประชาชนของไทยที่จะก้าวไปสู่การบริหารจัดการในรูปแบบดิจิทัล มีความเสี่ยงสูงในด้านความมั่นคงของระบบและอาชญากรรมที่มาพร้อมกับความก้าวหน้าของเทคโนโลยีดิจิทัล โดยกลุ่มโครงสร้างพื้นฐานที่สำคัญที่เป็นเป้าหมาย ได้แก่ ๑) ด้านสาธารณูปโภค สาธารณสุข และการแพทย์ ๒) ด้านการผลิต ทรัพยากรธรรมชาติ สิ่งแวดล้อม พลังงาน และอุตสาหกรรม ๓) ด้านความมั่นคง ๔) ด้านสังคม ๕) ด้านคมนาคมขนส่งและสื่อสารมวลชน ๖) ด้านเทคโนโลยีสารสนเทศและการสื่อสาร ๗) ด้านการเงิน การธนาคาร การค้า การลงทุน และหลักทรัพย์ และ ๘) หน่วยงานด้านบริหารจัดการนโยบายภาครัฐ นอกจากนี้ยังปรากฏการแสวงประโยชน์ของบุคคลหรือกลุ่มบุคคลโดยอาศัยเทคโนโลยีสารสนเทศในการบิดเบือนข้อมูลและการปล่อยข่าวเท็จโจมตีสถาบันหลักของชาติ และรัฐบาล ทั้งนี้ ไทยยังมีความเสี่ยงจากการก่อการร้ายทางเทคโนโลยีสารสนเทศ ด้วยการเผยแพร่แนวความคิดรุนแรง และการโฆษณาชวนเชื่อให้เข้ากับกลุ่มก่อการร้าย (กองอำนวยการรักษาความมั่นคงภายในราชอาณาจักร, ๒๕๕๙ : ๔๒ - ๔๓ ; แผนพัฒนาเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติ ฉบับที่ ๑๒ (พ.ศ. ๒๕๖๐ - ๒๕๖๔), ๒๕๕๙ : ๔๗ - ๔๘)

จากการศึกษาสภาวะแวดล้อมทางการทหารภายใต้กระบวนการทัศน์ความมั่นคงใหม่ ซึ่งส่วนใหญ่เป็นการปฏิบัติการทางทหารที่มีใช้สงคราม พบว่า สถานการณ์ความรุนแรงในพื้นที่จังหวัดชายแดนภาคใต้มีการก่อเหตุรุนแรงอย่างต่อเนื่อง ซึ่งเป็นปัญหาที่ต่อเนื่องกันมาอย่างยาวนาน และมีความซับซ้อน เชื่อมโยงกันหลายมิติ ทั้งในด้านความมั่นคง สังคม เศรษฐกิจ การเมือง ศาสนา การศึกษา และการปกครองภายในประเทศ อีกทั้งปัญหาการเมืองระหว่างประเทศ และจากการที่ไทยเป็นศูนย์กลางการคมนาคมในภูมิภาคเอเชียตะวันออกเฉียงใต้ และมีนโยบายเปิดกว้างในการส่งเสริมด้านการท่องเที่ยว ทำให้กลุ่มอาชญากรจากต่างชาติหลายเครือข่าย มักจะแอบแฝงตัว จะใช้เป็นพื้นที่ก่อเหตุหรือเป็นฐานเพื่อก่อเหตุในภูมิภาค นอกจากนี้แล้วไทยยังมีความเสี่ยงสูงจากปัญหา

อาชญากรรมคอมพิวเตอร์โดยเฉพาะทางเศรษฐกิจ ทำให้การบริหารจัดการภาครัฐ ภาคธุรกิจ และภาคประชาชนของไทยที่จะก้าวไปสู่การบริหารจัดการในรูปแบบดิจิทัล มีความเสี่ยงสูง ในด้านความมั่นคงของระบบและอาชญากรรมที่มาพร้อมกับความก้าวหน้าของเทคโนโลยีดิจิทัล

สรุปสถานะแวดล้อมภายในประเทศในภาพรวมภายใต้กระบวนทัศน์ความมั่นคงใหม่ พบว่า การเคลื่อนไหวทางการเมืองที่ผ่านมามีความขัดแย้งที่รุนแรงและซับซ้อน ซึ่งเป็นจุดเปราะบาง ในการรักษาความมั่นคงของประเทศ ทางด้านเศรษฐกิจแม้จะมีพัฒนาการที่ดีแต่มีจุดอ่อนในเรื่อง โครงสร้างและเงื่อนไขมาตรการในระบบเศรษฐกิจโลกที่การแข่งขันในตลาดโลกมีแนวโน้มสูง และประเทศมหาอำนาจสร้างแรงกดดันต่อการส่งออกของไทยในด้านต่างๆ นอกจากนั้นแล้ว การขยายตัวทางเศรษฐกิจต้องพึ่งพาอุปสงค์ในตลาดโลก ทำให้ไทยต้องรักษาภาวะสมดุล กับความสัมพันธ์ระหว่างประเทศ และจากการก้าวเข้าสู่สังคมสูงอายุ ซึ่งทำให้โครงสร้างทางสังคม เปลี่ยนแปลงไปรวมทั้งปัญหาขาดแคลนแรงงานด้วยเช่นกัน ด้านสังคมมีความเปราะบางในเรื่อง ความเหลื่อมล้ำซึ่งเป็นรากเหง้าของความแตกแยก ประกอบกับความก้าวหน้าทางเทคโนโลยีที่ทำให้ สังคมก้าวเข้าสู่สังคมดิจิทัล การสื่อสารด้วยสื่อออนไลน์ในการเผยแพร่ข่าวสารซึ่งง่ายต่อการบิดเบือน สร้างความเข้าใจที่ไม่ถูกต้องสร้างความขัดแย้งในสังคมอย่างรวดเร็วและกว้างขวาง นอกจากนั้นแล้ว ทรัพยากรธรรมชาติและสิ่งแวดล้อมที่เสื่อมโทรมลง ส่งผลถึงสภาพภูมิอากาศเปลี่ยนแปลงไป เกิดภัยพิบัติตามมาจากความไม่สมดุลของระบบนิเวศ นอกจากนั้นแล้วในด้านสังคมยังมีปัญหาแรงงาน ต่างด้าว ผู้หลบหนีเข้าเมือง ยาเสพติด และปัญหาทางสาธารณสุขอีกด้วย ส่วนด้านการทหาร นั้น สถานการณ์ความรุนแรงในพื้นที่จังหวัดชายแดนภาคใต้มีการก่อเหตุรุนแรงอย่างต่อเนื่อง ซึ่งเป็นปัญหาที่ ต่อเนื่องกันมาอย่างยาวนาน และมีความซับซ้อนเชื่อมโยงกันหลายมิติ และจากการที่ไทยเป็น ศูนย์กลางการคมนาคมในภูมิภาคเอเชียตะวันออกเฉียงใต้ และมีนโยบายเปิดกว้างในการส่งเสริม ด้านการท่องเที่ยว ทำให้กลุ่มอาชญากรแฝงตัวเข้ามาพักพิงเพื่อจะใช้เป็นพื้นที่ก่อเหตุ หรือเป็นฐาน เพื่อก่อเหตุในภูมิภาค นอกจากนั้นแล้วไทยมีความเสี่ยงสูงจากปัญหาอาชญากรรมคอมพิวเตอร์ โดยเฉพาะทางเศรษฐกิจ ทำให้การบริหารจัดการภาครัฐ ภาคธุรกิจ และภาคประชาชนของไทย ที่จะก้าวไปสู่การบริหารจัดการในรูปแบบดิจิทัล มีความเสี่ยงสูงในเรื่องอาชญากรรมที่มาพร้อมกับ ความก้าวหน้าของเทคโนโลยีดิจิทัล ดังนั้นจากการศึกษาสถานะแวดล้อมความมั่นคงภายในประเทศ ในภาพรวมภายใต้กระบวนทัศน์ความมั่นคงใหม่นั้น ไทยต้องมีการบริหารจัดการความมั่นคง อย่างบูรณาการ เพื่อให้สามารถรองรับภัยคุกคามรูปแบบใหม่ที่มีความเชื่อมโยง และซับซ้อน นอกจากนั้นยังต้องรักษาสมดุลในการพัฒนาประเทศกับระบบนิเวศ และสังคม รวมถึงรักษาภาวะสมดุล กับความสัมพันธ์ระหว่างประเทศ

แนวโน้มของความมั่นคงภายในราชอาณาจักรในทศวรรษหน้า

การศึกษาสภาวะแวดล้อมในภาพรวมทั้งการเมือง เศรษฐกิจ สังคม และการทหารที่เกิดขึ้นทั่วโลก และในภูมิภาค รวมถึงสภาวะแวดล้อมในประเทศ เป็นขั้นตอนของการตรวจสอบสภาวะแวดล้อมของความมั่นคงพบว่า แนวโน้มของความมั่นคงภายในราชอาณาจักรที่จะต้องเผชิญในห้วงต่อจากนี้ไปจะมีลักษณะแตกต่างจากในปัจจุบัน ซึ่งมีขอบเขตที่กว้างขวาง มีความเชื่อมโยงซับซ้อน และส่งผลกระทบต่อประชาชนโดยตรงมากขึ้น เกิดจากการเปลี่ยนแปลงที่เชื่อมโยงกับบริบทโลกในมิติต่างๆ ทั้งมิติด้านการเมือง เศรษฐกิจ สังคม และการทหาร

แนวโน้มของความมั่นคงในทศวรรษหน้าที่จะมีผลกระทบต่อการบริหารจัดการความมั่นคงภายในราชอาณาจักร มีประเด็นสำคัญดังนี้

๑. ความขัดแย้งของคนในชาติ

จากสภาพปัญหาเชิงโครงสร้างที่เกิดจากความเหลื่อมล้ำทางเศรษฐกิจ สังคม และการเข้าถึงทรัพยากรธรรมชาติและสิ่งแวดล้อม รวมทั้งการทุจริตคอร์รัปชัน และความไม่เป็นธรรมในสังคม ซึ่งเป็นปัจจัยผลักดันให้เกิดความแตกแยกทางความคิดระหว่างกลุ่มคนในสังคมและนำไปสู่ความขัดแย้งทางการเมืองที่รุนแรงซับซ้อนและมีความเสี่ยงมากขึ้น สถานการณ์ความขัดแย้งทางการเมืองยังคงเป็นจุดเปราะบางในการรักษาความมั่นคงของชาติ (แผนพัฒนาเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติ ฉบับที่ ๑๒ (พ.ศ. ๒๕๖๐ – ๒๕๖๔), ๒๕๕๙ : ๙)

ภายหลังจากการลงประชามติต่อร่างรัฐธรรมนูญ ประชาชนส่วนใหญ่เห็นชอบร่างรัฐธรรมนูญเมื่อ ๗ สิงหาคม ๒๕๕๙ จนกระทั่งการเข้าสู่กระบวนการนำไปสู่ขั้นตอนการจัดให้มีการเลือกตั้งทั่วไป ความเคลื่อนไหวของกลุ่มบุคคลที่เห็นต่างจากรัฐบาลเริ่มเคลื่อนไหวเป็นรูปธรรมมากขึ้นเพื่อทำลายความน่าเชื่อถือของขบวนการนิติบัญญัติ ส่งผลให้มีกิจกรรมต่อต้านมากขึ้น ทั้งทางเปิดและการสร้างสถานการณ์ หน่วยงานความมั่นคงที่เกี่ยวข้องต้องติดตามความเคลื่อนไหวของกลุ่มต่างๆ อย่างใกล้ชิดควบคู่กับการบังคับใช้กฎหมายอย่างเหมาะสม และลดเงื่อนไขที่อาจนำไปสู่การขยายผลภายหลังมีการบังคับใช้รัฐธรรมนูญฉบับถาวรอย่างเต็มรูปแบบแล้ว สำหรับการเคลื่อนไหวของกลุ่มนักศึกษาและเครือข่ายนักวิชาการที่ให้การสนับสนุนยังคงดำรงการเคลื่อนไหวต่อไปเพื่อขยายแนวร่วมต่อต้านรัฐบาล นอกจากนี้ กลุ่มราษฎรที่ได้รับผลกระทบจากปัญหาต่างๆ ได้มีการเคลื่อนไหวให้รัฐบาลช่วยเหลือมากขึ้น รวมทั้งมีการใช้มาตรการกดดัน หรืออาจถูกนำมาใช้เป็นประเด็นทางการเมืองมาต่อรองกับรัฐบาลได้ ทั้งนี้ หากรัฐเปิดเวทีพูดคุยกับกลุ่มพลังมวลชนที่ไม่เห็นด้วยกับแนวทางหรือนโยบายของรัฐ และต้องการผลักดันให้รัฐตอบรับแนวความคิดของกลุ่มโดยไม่มีประเด็นทางการเมืองแอบแฝง ก็น่าจะช่วยลดระดับความเสียหายที่เกิดจากการรวมตัวทำกิจกรรมของเครือข่ายกลุ่มเห็นต่างทางการเมือง โดยแนวโน้มอิทธิพลของเครือข่ายสังคมออนไลน์ เป็นช่องทางสำคัญทำให้เกิดการรวมกลุ่มทางความคิดได้ง่ายขึ้น และอาจส่งผลกระทบต่อบรรยากาศทางการเมืองได้อย่างกว้างขวางรวดเร็ว (กองอำนวยการรักษาความมั่นคงภายในราชอาณาจักร, ๒๕๕๙ : ๓๘ – ๓๙ ; แผนพัฒนาเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติ ฉบับที่ ๑๒ (พ.ศ. ๒๕๖๐ – ๒๕๖๔), ๒๕๕๙ : ๒๖)

๒. ความไม่สงบในจังหวัดชายแดนภาคใต้

ปัญหาความรุนแรงในจังหวัดชายแดนภาคใต้ที่เกิดขึ้นมาอย่างยาวนานเป็นปัญหาที่มีพัฒนาการที่มีความซับซ้อน ละเอียดย่อย และมีความเชื่อมโยงกันหลายมิติ โดยมีใจกลางของปัญหา คือ เรื่องอัตลักษณ์ชาติพันธุ์มาลายู ศาสนาอิสลาม และประวัติศาสตร์รัฐปัตตานี โดยการต่อสู้ที่ใช้ความรุนแรง เป็นผลมาจากคนกลุ่มหนึ่งที่มีอุดมการณ์ต้องการแบ่งแยกดินแดน ได้นำเงื่อนไขอัตลักษณ์เฉพาะมาขยายผลในการใช้ความรุนแรง ทำให้เกิดบรรยากาศความกลัว ความไม่ไว้วางใจระหว่างรัฐกับประชาชน และประชาชนกับประชาชนเพิ่มมากขึ้น นอกจากนี้ยังมีปัญหาใหม่ที่มีแนวโน้มเพิ่มมากขึ้นอย่างมีนัยสำคัญ คือ ปัญหายาเสพติด ปัญหาภัยแทรกซ้อน บทบาทของภาคประชาสังคมโดยเฉพาะเยาวชนที่เห็นต่างจากรัฐและถูกดึงเข้ามามีส่วนร่วมในการเคลื่อนไหวที่สอดคล้องกับอุดมการณ์ของผู้เห็นต่างจากรัฐ การเข้ามามีบทบาทและแทรกแซงขององค์กรระหว่างประเทศที่เป็นการเพิ่มความซับซ้อนของปัญหามากยิ่งขึ้น แม้ว่าเหตุการณ์ซึ่งเป็นตัวชี้วัดเชิงปริมาณที่ลดลงทำให้เสมือนว่าสถานการณ์ดีขึ้นก็ตาม หากแต่ชุดการต่อสู้ทางความคิดยังคงอยู่ (สำนักงานสภาความมั่นคงแห่งชาติ, ๒๕๕๘ : ๖)

สถานการณ์จังหวัดชายแดนภาคใต้ในห้วงต่อไปยังคงมีความรุนแรงอยู่บ้าง เนื่องจากผลการออกเสียงไม่รับร่างรัฐธรรมนูญในพื้นที่ทำให้กลุ่มผู้ก่อการร้ายอาจมีความฮึกเหิมและอาจอ้างความชอบธรรมจากความกังวลของคนไทยมุสลิมเรื่องผลกระทบที่จะเกิดขึ้นกับศาสนาอิสลาม ภายหลังจากรัฐธรรมนูญผ่านประชามติเพื่อก่อเหตุในพื้นที่ หรือปลุกระดมให้ประชาชนเกิดความรู้สึกแปลกแยกจากรัฐและความรู้สึกเป็นส่วนหนึ่งของสังคมไทยมากขึ้น นอกจากนี้ ฝ่ายมวลชนและแนวร่วมที่แอบแฝงอยู่กับองค์กรภาคประชาสังคมจะเคลื่อนไหวทางการเมืองมากขึ้น โดยหยิบฉวยประเด็นต่างๆ ตามสถานการณ์ที่เกิดขึ้นในแต่ละช่วงเวลา แต่อย่างไรก็ตามก็มีแนวโน้มที่จะลดลงจากสถิติการเกิดเหตุการณ์รุนแรงในพื้นที่ (กองอำนวยการรักษาความมั่นคงภายในราชอาณาจักร, ๒๕๕๙ : ๓๒)

๓. ความมั่นคงไซเบอร์

ภัยคุกคามไซเบอร์ถือเป็นภัยคุกคามรูปแบบใหม่ ที่มีแนวโน้มจะเป็นภัยคุกคามของทุกประเทศ เนื่องจากมีบุคคล กลุ่มบุคคล รวมถึงรัฐชาติ และผู้กระทำที่ไม่ใช้รัฐจะแสวงประโยชน์จากความก้าวหน้าทางเทคโนโลยีสารสนเทศ โดยเฉพาะการเข้าถึงอินเทอร์เน็ตในการกระทำที่ถือเป็นภัยคุกคามไซเบอร์ ได้แก่ การโจมตีไซเบอร์ในรูปแบบต่างๆ การฉ้อโกง การลักลอบขโมยข้อมูล การบ่อนทำลายทางไซเบอร์ รวมถึง การทำสงครามไซเบอร์ ถือเป็นภัยคุกคามที่นานาชาติให้ความสำคัญ และประสบปัญหาอยู่ในปัจจุบันโดยหลายประเทศได้จัดให้ภัยคุกคามประเภทนี้อยู่ในลำดับต้นๆ เนื่องจากได้ส่งผลกระทบต่อความมั่นคงของชาติและทำให้มีความซับซ้อนมากขึ้น การทำสงครามไซเบอร์โดยรัฐหรือภายใต้การสนับสนุนของรัฐอาจมีแนวโน้มทวีความรุนแรงและมีความเป็นไปได้ที่การโจมตีทางไซเบอร์จะเป็นส่วนหนึ่งของสมรภูมิการรบในอนาคต โดยเฉพาะอย่างยิ่งกลุ่มก่อการร้ายได้มีการใช้ประโยชน์จากความก้าวหน้าทางเทคโนโลยีสารสนเทศดังกล่าวด้วยเช่นกัน ทั้งการเผยแพร่อุดมการณ์และแนวคิดสุดโต่ง การแสวงหาสมาชิกใหม่ และการเรียกร้องให้เกิดกระแสต่อต้านรัฐบาลใดรัฐบาลหนึ่ง เป็นต้น (กองอำนวยการรักษาความมั่นคงภายในราชอาณาจักร, ๒๕๕๙ : ๔๒ - ๔๓)

การโจมตีทางเครือข่ายไซเบอร์ต่อบุคคล องค์กร หน่วยงานภาครัฐ และโครงสร้างพื้นฐานสำคัญของประเทศ จะยังคงมีอยู่อย่างต่อเนื่อง ซึ่งจะส่งผลกระทบในวงกว้างและมีความรุนแรงมากขึ้น เนื่องจากปัจจุบัน เทคโนโลยีมีความก้าวหน้ามากขึ้น ขณะเดียวกันทุกภาคส่วนสามารถเข้าถึงและใช้เทคโนโลยีสารสนเทศได้อย่างกว้างขวาง ประกอบกับการหาหลักฐานในการจับกุมผู้กระทำความผิดและการป้องกันการโจมตีเป็นไปได้ยาก เป้าหมายจากภัยคุกคามด้านไซเบอร์มีแนวโน้มที่สำคัญ ได้แก่ ๑) การโจมตีเครือข่ายธุรกรรมทางการเงิน ระบบการสื่อสาร และระบบสาธารณสุขปโภคพื้นฐานที่สำคัญ ๒) การโจมตีระบบคอมพิวเตอร์และการปลอมแปลงเป็นบุคคลอื่น ๓) การแสวงหาประโยชน์หรือจ้างงานบุคลากรที่มีศักยภาพในการเจาะระบบ (Hackers) เพื่อกระทำการโจมตีระบบคอมพิวเตอร์ ๔) กลุ่มก่อการร้ายพยายามแสวงหาประโยชน์ทางเทคโนโลยีสารสนเทศในการสื่อสารระหว่างเครือข่ายและการโจมตีต่อเป้าหมาย ดังจะเห็นได้จากในห้วงที่ผ่านมา กลุ่ม Boko Haram และกลุ่ม Islamic State (IS) ได้คัดเลือกบุคคลที่มีศักยภาพสูงด้านไซเบอร์เข้าร่วมเคลื่อนไหว ๕) ประเทศต่างๆ จะพัฒนาศักยภาพการป้องกันและโจมตีทางด้านไซเบอร์ระดับประเทศอย่างต่อเนื่อง เช่น สหรัฐอเมริกา จีน รัสเซีย ฝรั่งเศส เยอรมนี อิสราเอล อิหร่าน และเกาหลีเหนือ ๖) ขบวนการที่มีศักยภาพในการโจมตีระบบสารสนเทศอาจใช้ไทยเป็นพื้นที่พักพิง สร้างเครือข่ายสนับสนุนและเป็นฐานปฏิบัติการโจมตีด้านไซเบอร์ต่อเป้าหมายภายนอกประเทศ รวมทั้งส่งผลกระทบทางอ้อมต่อระบบสารสนเทศของไทย (กองอำนวยการรักษาความมั่นคงภายในราชอาณาจักร, ๒๕๕๙ : ๔๓ – ๔๔)

นอกจากนี้ อิทธิพลของสื่อสมัยใหม่โดยเฉพาะสื่อทางด้านเครือข่ายสังคมออนไลน์จะมีอิทธิพลต่อการสร้างความคิด ความเชื่อ อุดมการณ์ทางการเมืองของคนในชาติมากขึ้น ขณะที่การควบคุมป้องกันจะกระทำได้ยาก โดยแนวโน้มอิทธิพลของเครือข่ายสังคมออนไลน์จะเป็นช่องทางสำคัญ ทำให้กลุ่มคนที่มีแนวคิด ทศนคติคล้ายคลึงกัน สามารถติดต่อถึงกัน และเกิดความร่วมมือกันได้อย่างใกล้ชิดมากยิ่งขึ้นจนนำไปสู่การเกิดกลุ่มพลังทางการเมืองใหม่ๆ รวมทั้งอาจใช้เป็นช่องทางนัดหมายให้มีการรวมตัวกันเพื่อแสดงพลังหรือร่วมกันทำกิจกรรมทางการเมืองในรูปแบบต่างๆ ทั้งในด้านที่เป็นคุณประโยชน์และด้านที่เป็นผลลบจนอาจส่งผลกระทบต่อบรรยากาศทางการเมือง (สำนักงานสภาพัฒนาการเมือง, ๒๕๕๘ : ๕)

๔. แรงงานต่างด้าวและผู้หลบหนีเข้าเมือง

แนวโน้มในอนาคตจากการเข้าสู่การเป็นประชาคมอาเซียน ประกอบกับการที่รัฐบาลได้กำหนดให้มีเขตพัฒนาเศรษฐกิจพิเศษ มาตรการส่งเสริมการท่องเที่ยว เชื่อมโยงการค้า และการลงทุนในด้านพรมแดนจังหวัดต่างๆ การเดินทางเข้าออกของประชาชนจากประเทศเพื่อนบ้าน จะมีความสะดวกเพิ่มมากขึ้น และการเปลี่ยนแปลงโครงสร้างประชากรของไทย ที่ก้าวเข้าสู่สังคมผู้สูงอายุ (Aging Society) จะทำให้ความต้องการกำลังแรงงานต่างด้าวกว้างขวางเพิ่มมากขึ้น ทำให้เกิดสถานการณ์การขาดแคลนแรงงานในภาคอุตสาหกรรมและสถานประกอบการต่างๆ ของไทย ในปัจจุบัน ส่งผลให้ไทยจำเป็นต้องอาศัยกำลังแรงงานต่างด้าวโดยเฉพาะแรงงานจากประเทศเพื่อนบ้านเพื่อเข้ามาเป็นกำลังสำคัญในการขับเคลื่อนระบบเศรษฐกิจจำนวนมาก โดยในห้วงเวลาที่ผ่านมามีแรงงานต่างด้าวอยู่ในระบบอย่างถูกกฎหมายจำนวนหนึ่ง และมีแรงงานต่างด้าวที่ลักลอบเข้าเมือง เป็นแรงงานแอบแฝง หรือลักลอบประกอบอาชีพต่างๆ ที่ห้ามคนต่างด้าวทำอยู่อีกเป็นจำนวนมาก ซึ่งมีผลกระทบทั้งด้านเศรษฐกิจ สังคม และความมั่นคงเพิ่มมากขึ้น ดังนั้น ในเรื่องการใช้แรงงานต่างด้าว

และการควบคุมคนต่างด้าวที่ลักลอบอยู่อาศัยและเข้ามาประกอบอาชีพที่กฎหมายห้ามคนต่างด้าวทำหรือการกระทำความผิดในลักษณะต่างๆ ดังกล่าวจะยังคงเป็นปัญหาที่สำคัญของไทย ซึ่งภาครัฐและหน่วยงานที่เกี่ยวข้องจำเป็นต้องมีการประเมินและเตรียมการรองรับอย่างรอบด้าน มีการเชื่อมโยงบูรณาการแผนระยะสั้น และระยะยาว ของหน่วยงานที่เกี่ยวข้อง มีการผลักดันการปฏิบัติที่เข้มแข็งต่อเนื่อง และมีการบังคับใช้กฎหมายอย่างมีประสิทธิภาพ (กองอำนาจการรักษาความมั่นคงภายในราชอาณาจักร, ๒๕๕๙ : ๑๔ – ๑๕)

การย้ายถิ่นฐานของประชากรจากประเทศรอบบ้าน เช่น บังกลาเทศ และชาวโรฮีนจา ในเมียนมา ชาวอุยกูร์ในเขตปกครองตนเองซินเจียงของจีน และชาวเกาหลีเหนือเข้าสู่ไทยส่วนใหญ่ เป็นการย้ายถิ่นในลักษณะเข้าเมืองผิดกฎหมายที่ส่งผลให้เกิดปัญหาการผลักดันส่งกลับ ส่งผลให้มีผู้ย้ายถิ่นจำนวนมากยังตกค้างอยู่ในไทย และเกิดปัญหาการเมืองระหว่างประเทศโดยเฉพาะกลุ่มที่ขัดแย้งกับรัฐบาลของประเทศต้นทาง สาเหตุการย้ายถิ่นที่สำคัญ ประกอบด้วย ปัจจัยด้านการเมือง คือ สถานการณ์ภายในประเทศเพื่อนบ้าน และปัจจัยด้านเศรษฐกิจ คือ ระดับการพัฒนาทางเศรษฐกิจ และคุณภาพชีวิตของไทยกับประเทศเพื่อนบ้านที่แตกต่างกัน ซึ่งปัญหานี้ยังไม่มีความชัดเจนโดยเร็ว ส่งผลให้เกิดปัญหาอื่นๆ ตามมาเช่น ปัญหาสาธารณสุข ปัญหาสถานะและสิทธิของบุคคล ตามกฎหมาย ปัญหาการศึกษา ปัญหาความขัดแย้งกับชุมชนชาวไทย ตลอดจนปัญหาศักยภาพในการแข่งขันของไทยในระยะยาว นอกจากนี้ได้ปรากฏการย้ายถิ่นที่ใช้ไทยเป็นทางผ่านเพิ่มมากขึ้น โดยปัญหาดังกล่าวมีความละเอียดอ่อนและส่งผลกระทบต่อในหลายมิติ ทั้งความมั่นคงของมนุษย์ ประเด็นด้านสิทธิมนุษยชน และความสัมพันธ์ระหว่างประเทศ ไทยจึงยังจำเป็นต้องคงมาตรการในการควบคุมดูแลอย่างเข้มงวดกวดขันต่อไป รวมทั้งอาจมีการเสริมมาตรการอื่นๆ เพื่อคงความต่อเนื่อง สร้างความยั่งยืน และภาพลักษณ์การเป็นพื้นที่ปลอดภัยการค้ามนุษย์ให้ได้รับการยอมรับในระดับสากล (สำนักงานสภาพัฒนาการเป็นพื้นที่ปลอดภัยการค้ามนุษย์ที่ได้รับการยอมรับในระดับสากล (สำนักงานสภาพัฒนาการเป็นพื้นที่ปลอดภัยการค้ามนุษย์ที่ได้รับการยอมรับในระดับสากล, ๒๕๕๘ : ๗-๘ ; กองอำนาจการรักษาความมั่นคงภายในราชอาณาจักร, ๒๕๕๙ : ๑๔ – ๑๕)

๕. การก่อการร้ายและอาชญากรรมข้ามชาติ

การก่อการร้ายกำลังส่งผลกระทบต่อสังคมโลก โดยทวีความรุนแรงและมีความถี่มากขึ้นในระยะหลายปีที่ผ่านมา รวมทั้งมีแนวโน้มแผ่ขยายไปยังพื้นที่ต่างๆ ทั่วโลกอย่างต่อเนื่อง เป็นภัยคุกคามร่วมของภูมิภาคและประชาคมระหว่างประเทศ แม้ว่าไทยจะไม่ใช่เป้าหมายการโจมตีโดยตรงของกลุ่มก่อการร้ายสากล แต่ยังคงมีความจำเป็นที่ต้องเฝ้าระวังความเสี่ยงต่อการถูกใช้เป็นที่พักพิงและอำนวยความสะดวกในการก่อการร้ายจากกลุ่มก่อการร้ายทั้งในและนอกภูมิภาค และการก่อความรุนแรงในเมืองของกลุ่มก่อการร้ายข้ามชาติที่เข้ามาในรูปแบบของผู้อพยพและนักท่องเที่ยวที่อาจใช้ไทยเป็นฐานในการวางแผนก่อการร้ายในประเทศและในภูมิภาค ผลประโยชน์ของชาวต่างชาติในไทยอาจเป็นเป้าหมายการก่อเหตุรุนแรงต่อไป โดยไทยควรให้ความสนใจต่อกลุ่มที่เคยก่อเหตุหรือมีแผนก่อเหตุในไทย รวมถึงกลุ่มที่เป็นภัยคุกคามต่อนานาชาติ รวมถึงภูมิภาคเอเชียตะวันออกเฉียงใต้ โดยพิจารณาตามลำดับได้ดังนี้ ๑) กลุ่มอุยกูร์ ๒) กลุ่มไอเอส และ ๓) กลุ่มฮิซบอลเลาะห์ และกลุ่มชาวอิหร่านหัวรุนแรง เนื่องจากไทยยังคงเป็นสถานที่ตั้งผลประโยชน์ของอิสราเอล ซึ่งเป็นเป้าหมายการก่อเหตุสำคัญของกลุ่มดังกล่าวในภูมิภาคนี้ และไทยอาจถูกใช้เป็นสถานที่พบปะ ทางผ่าน ที่พักพิง ฝึกอาวุธ และจัดหาสิ่งอำนวยความสะดวกอย่างต่อเนื่อง รวมถึงการก่อเหตุ

จากชาวโรฮิงจา แม้ขณะนี้ยังไม่พบหลักฐานบ่งชี้ถึงการก่อเหตุจากชาวโรฮิงจาในไทย แต่ควรติดตามแนวโน้มที่ผลประโยชน์ของเมียนมาในไทยอาจตกเป็นเป้าหมายการโจมตีหรือไทยอาจถูกใช้เป็นพื้นที่เตรียมการตอบโต้เมียนมาได้ (กองอำนวยการรักษาความมั่นคงภายในราชอาณาจักร, ๒๕๕๙ : ๑๙ – ๒๐)

สำหรับปัญหาอาชญากรรมข้ามชาติ ได้แก่ การค้ายาเสพติด การค้ามนุษย์ การค้าอาวุธ การฟอกเงิน การกระทำอันเป็นโจรสลัด อาชญากรรมทางเศรษฐกิจ และอาชญากรรมคอมพิวเตอร์ เป็นต้น มีแนวโน้มที่จะขยายตัวและควบคุมได้ยาก เนื่องจากการติดต่อเชื่อมโยง การค้าขาย การคมนาคมระหว่างประเทศทำได้สะดวกสบายมากขึ้น โดยมีการพัฒนารูปแบบและวิธีการที่ซับซ้อนจากการใช้ประโยชน์จากความก้าวหน้าทางวิทยาศาสตร์และเทคโนโลยี รวมถึงปัญหาการบังคับใช้กฎหมาย ทำให้การก่ออาชญากรรมข้ามชาติทำได้สะดวกรวดเร็วยิ่งขึ้น และมีการพัฒนาเป็นเครือข่ายที่เข้มแข็ง (สำนักงานสภาความมั่นคงแห่งชาติ, ๒๕๕๘ : ๗)

๖. ปัญหายาเสพติด

ปัจจุบันสถานการณ์ยาเสพติดของไทยมีแนวโน้มรุนแรงเพิ่มขึ้นมาอย่างต่อเนื่อง โดยเฉพาะการแพร่ระบาดของยาเสพติดในกลุ่มของเยาวชนซึ่งเป็นกลุ่มเสี่ยง และที่สำคัญปัญหา ยาเสพติดเป็นปัญหาที่ส่งผลกระทบต่อเนื่องไปยังปัญหาอื่นๆ เช่น ปัญหาอาชญากรรม ปัญหา การทำลายศักยภาพของประชากร และปัญหาการขยายตัวขององค์กรอาชญากรรม นอกจากนี้ ไทยต้องเผชิญกับการลักลอบค้ายาเสพติดจากประเทศเพื่อนบ้าน โดยไทยเป็นทั้งประเทศทางผ่าน และประเทศปลายทาง อีกทั้งการผลิตยาเสพติดประเภทยาบ้าในประเทศเพื่อนบ้านมีแนวโน้มที่จะขยายกำลังการผลิต เนื่องจากการขยายตลาดออกจากพื้นที่เดิมไปยังประเทศอื่นๆ เช่น จีน และบังกลาเทศ ส่วนเฮโรอีนคาดว่าจะยังมีจำนวนใกล้เคียงกับในห่วงโซ่ที่ผ่านมา แต่จะมีการปรับเปลี่ยนเส้นทางส่งออกมากขึ้น สำหรับจีนกำลังมีปัญหาลักลอบผลิตไอซ์และยาเคภายในประเทศ เพิ่มขึ้น เนื่องจากเครือข่ายยาเสพติดในจีนอาศัยการขยายพื้นที่การค้าขาย การลงทุนในไทย ที่เพิ่มขึ้น ในขณะที่ความร่วมมือทางการค้าของประเทศสมาชิกประชาคมอาเซียนที่ขยายตัวมากขึ้น ทำให้ขบวนการค้ายาเสพติดแฝงตัวเข้ามามากขึ้นเช่นกัน อีกทั้งมีความซับซ้อนมากขึ้น สถานการณ์ การค้ายาเสพติดข้ามชาติในไทยจึงมีแนวโน้มรุนแรงมากขึ้น โดยพื้นที่ชายแดนภาคเหนือเป็นพื้นที่สำคัญ รองลงมาคือพื้นที่ชายแดนภาคตะวันออกเฉียงเหนือ

นอกจากนี้กลุ่มนักค้าจากนอกภูมิภาคได้เข้ามามีบทบาทสำคัญในการค้ายาเสพติด ระหว่างประเทศ ในการลำเลียงยาเสพติดจากหลายแหล่งผลิตทั้งในและนอกภูมิภาค ซึ่งการจับกุม กระทำได้ยากขึ้นเนื่องจากลักษณะเฉพาะตัวของการจัดองค์กรและรูปแบบและวิธีการค้ายาเสพติด ที่ปรับเปลี่ยนอยู่เสมอ เส้นทางการค้ามีการเปลี่ยนแปลงบ่อย และเปลี่ยนมาใช้เส้นทางเรือมากขึ้น ในเส้นทางจากชายฝั่งภาคกลางข้ามอ่าวไทยไปขึ้นชายฝั่งภาคใต้ตอนล่าง การพัฒนาเครือข่าย อินเทอร์เน็ต และการขยายตัวของการใช้โทรศัพท์มือถือส่งผลให้การติดต่อซื้อขายทางโซเชียลมีเดีย และแอปพลิเคชันต่างๆ ทำได้ง่ายและรวดเร็วยิ่งขึ้น โดยเฉพาะกลุ่มเยาวชน และคนหนุ่มสาว ทำให้การค้ายาเสพติดมีแนวโน้มรุนแรงมากขึ้น (สำนักงานสภาความมั่นคงแห่งชาติ, ๒๕๕๘ : ๖ ; กองอำนวยการรักษาความมั่นคงภายในราชอาณาจักร, ๒๕๕๙ : ๗ – ๘)

๗. ทรัพยากรธรรมชาติ และสิ่งแวดล้อม

การเปลี่ยนแปลงทางสภาพภูมิอากาศ และภัยพิบัติทางธรรมชาติ มีความผันผวน และรุนแรงมากขึ้น จากสถานการณ์ที่ผ่านมาจะเห็นได้ชัดเจนว่า ปัญหาภัยพิบัติทางธรรมชาติ มีแนวโน้มที่จะทวีความรุนแรงขึ้นในแต่ละปี ทั้งในภาพรวมในบริบทของโลกและภูมิภาคที่ความร้ายแรงของภัยพิบัติที่เกิดขึ้นกับประเทศต่างๆ รวมทั้งประเทศไทยมีมากขึ้นเช่นกัน ส่งผลต่อการผลิตในภาคการเกษตร สำหรับความมั่นคงของน้ำและอาหาร เนื่องจากการเปลี่ยนแปลงสภาพภูมิอากาศ ทำให้เกิดการขาดแคลนน้ำ อุทกภัย และภัยธรรมชาติอื่นที่รุนแรง สร้างความเสียหายต่อการผลิตทางการเกษตรซึ่งก่อให้เกิดความไม่มั่นคงทางอาหาร และสำหรับประเทศไทยแล้วภาคเกษตรเป็นแหล่งรายได้หลักจึงส่งผลกระทบต่อปัญหาความยากจนตามมา (สำนักงานสภาพัฒนาการเศรษฐกิจและสวัสดิภาพสังคม : ๓- ๖)

สภาพการเปลี่ยนแปลงของโลกที่เกิดจากสภาพภูมิอากาศที่เปลี่ยนแปลงและสภาวะโลกร้อนเกิดขึ้นพร้อมกับการเพิ่มจำนวนของประชากรโลก รวมถึงการพัฒนาประเทศที่เน้นการเจริญเติบโตทางเศรษฐกิจเป็นหลัก นำไปสู่การใช้ทรัพยากรธรรมชาติโดยขาดความสมดุลทำให้สิ่งแวดล้อมเสื่อมโทรมลง ส่งผลกระทบต่อระบบนิเวศน์ จนนำไปสู่ภัยพิบัติธรรมชาติเพิ่มขึ้น และมีแนวโน้มทวีความรุนแรงมากยิ่งขึ้น โดยมีพื้นที่เสี่ยงต่อการเกิดอุทกภัย วาตภัย รวมถึงสถานการณ์แผ่นดินไหวที่เพิ่มมากขึ้น ไทยจำเป็นต้องพัฒนาความสามารถ ความรู้ ทักษะ ประสิทธิภาพ และการเตรียมความพร้อมในลักษณะที่สามารถบริหารจัดการวิกฤติการณ์และภัยพิบัติให้มีประสิทธิภาพ ตั้งแต่ขั้นป้องกันการแก้ไขและการฟื้นฟูสถานการณ์ ผลกระทบจากวิกฤติการณ์ ภัยพิบัติทางธรรมชาติในระดับรุนแรงมากขึ้น ควบคู่กับการขยายความร่วมมือกับประชาคมโลก เพื่อจัดการกับภัยพิบัติดังกล่าว และจำเป็นต้องมีความร่วมมือในระดับนานาชาติเพื่อเผชิญกับภัยพิบัติที่เกิดขึ้น รวมถึงจะนำมาสู่การกำหนดกรอบกติกาใหม่ที่มีให้อำนาจอาจเข้ามาแทรกแซงประเทศอื่นๆ และใช้เป็นมาตรการกีดกันทางการค้า ด้วยเหตุนี้ไทยจึงต้องมีการเตรียมความพร้อมทั้งด้านบุคลากร การจัดสรรงบประมาณรองรับการจัดการเครื่องมือและอุปกรณ์ที่พร้อมให้ความช่วยเหลือบรรเทาภัยพิบัติ และด้านการสาธารณสุข ยกตัวอย่างกรณีแผ่นดินไหวที่ประเทศเนปาล ซึ่งไทยมีการบริหารจัดการที่ดีและมีประสิทธิภาพ ดังนั้นควรมีการชักจูงการปฏิบัติตามแผนงานประจำปี การให้ความรู้เกี่ยวกับภัยพิบัติ และโรคระบาดต่างๆ ตลอดจนการสร้างเครือข่ายความร่วมมือกับประเทศในอาเซียน เช่น การแจ้งเตือนภัย การฝึกซ้อมร่วมกันในเรื่องการให้ความช่วยเหลือด้านมนุษยธรรม และการบรรเทาภัยพิบัติ เป็นต้น (กองอำนวยการรักษาความมั่นคงภายในราชอาณาจักร, ๒๕๕๙ : ๔๑ - ๔๒)

ปัจจัยความมั่นคงด้านทรัพยากรธรรมชาติ สิ่งแวดล้อมและพลังงานถือเป็นปัญหาสำคัญของโลก โดยเฉพาะอย่างยิ่ง การแสวงหาแหล่งทรัพยากรและแหล่งพลังงานใหม่ อาจนำไปสู่ความขัดแย้งระหว่างประเทศ โดยสถานการณ์ป่าไม้และทรัพยากรธรรมชาติของไทยยังน่าเป็นห่วง เพราะยังมีแนวโน้มการลักลอบตัดไม้ทำลายป่าเพิ่มขึ้น ส่งผลให้สภาพป่าไม้ของไทยเสื่อมโทรมลงเรื่อยๆ ขณะที่ปัญหาการลักลอบค้าสัตว์ป่าทั้งการจำหน่ายในประเทศ และการใช้ไทยเป็นทางผ่านเพื่อส่งออกยังคงมีอยู่ ทำให้ไทยกลายเป็นแหล่งการค้าสัตว์ป่าแหล่งใหญ่ในภูมิภาคเอเชียตะวันออกเฉียงใต้ และยังคงมีแนวโน้มเพิ่มขึ้น ข้อตกลงระหว่างประเทศเกี่ยวกับการเปลี่ยนแปลงสภาพภูมิอากาศ จะทวีความเข้มข้น และถูกใช้เป็นเงื่อนไขทางเศรษฐกิจ และส่งผลถึงความสัมพันธ์ระหว่างประเทศ

(กองอำนวยการรักษาความมั่นคงภายในราชอาณาจักร, ๒๕๕๙ : ๒๘ - ๒๙ ; แผนพัฒนาเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติ ฉบับที่ ๑๒ (พ.ศ. ๒๕๖๐ - ๒๕๖๔), ๒๕๕๙ : ๒๗)

๘. ผลกระทบที่เกิดจากข้อตกลงและพันธกรณีระหว่างประเทศต่อความมั่นคงภายในราชอาณาจักร

สภาวะข้าวยานาจรระหว่างประเทศได้กลายเป็นหลายข้าวยานาจร ซึ่งอาจส่งผลให้เกิดการกระทบกระทั่งด้านผลประโยชน์ บทบาทของชาติมหาอำนาจที่นำโดยสหรัฐอเมริกาและสหภาพยุโรป ที่ต้องการรักษาผลประโยชน์ของตนในภูมิภาคต่างๆ ด้วยการพยายามเข้าไปมีบทบาทสำคัญในการรักษาความมั่นคง และส่งเสริมประชาธิปไตยในทุกภูมิภาค โดยเฉพาะเอเชียแปซิฟิกและแอฟริกา รวมทั้งการใช้กลวิธีต่างๆ เช่น การกดดันให้ประเทศต่างๆ ดำเนินตามยุทธศาสตร์ของตนเองที่อาจส่งผลกระทบต่อภาพรวมของความร่วมมือในภูมิภาค การปกป้องสถานภาพความเป็นมหาอำนาจนำไปสู่ความขัดแย้งที่รุนแรงมากขึ้น โดยสหรัฐอเมริกาต้องเผชิญกับการท้าทายจากรัสเซียและจีน รวมทั้งอินเดียที่พยายามที่จะพัฒนาตนเองให้มีศักยภาพทั้งด้านเศรษฐกิจและการทหารให้ทัดเทียมกับสหรัฐอเมริกา ซึ่งอาจจะส่งผลให้เกิดกระทบกระทั่งกันด้านผลประโยชน์

การเกิดขึ้นของข้าวยานาจรใหม่ทางเศรษฐกิจโลกคือ กลุ่ม BRICs ซึ่งกำลังมีบทบาทในเวทีระหว่างประเทศเพิ่มมากขึ้น และมีแนวโน้มที่ส่งผลต่อการเปลี่ยนแปลงระเบียบโลกทั้งทางการเมืองและเศรษฐกิจ นอกจากนี้ยังมีความร่วมมือระหว่างประเทศต่างภูมิภาคที่มีความใกล้ชิดกันยิ่งขึ้น แต่ในอีกด้านหนึ่งก็อาจจะเป็นเครื่องมือของมหาอำนาจในการต่อรองทางการเมืองและเศรษฐกิจได้เช่นกัน สำหรับองค์การเพื่อความร่วมมือระหว่างประเทศนั้น องค์การสหประชาชาติยังเป็นองค์กรที่มีบทบาทในการจัดระเบียบความมั่นคงของโลกอยู่ต่อไป แต่อาจมีผลในการสร้างความร่วมมือได้ไม่มากนัก (สำนักงานสภาความมั่นคงแห่งชาติ, ๒๕๕๘ : ๓- ๔ ; กองอำนวยการรักษาความมั่นคงภายในราชอาณาจักร, ๒๕๕๙ : ๒)

ดังนั้นแนวโน้มของสถานการณ์ความมั่นคงของโลกในทศวรรษหน้า น่าจะมีลักษณะผสมผสานกัน ทั้งความร่วมมือและความขัดแย้ง โดยขึ้นอยู่กับปัจจัยผลประโยชน์แห่งชาติ และเกิดขึ้นทั้งในระดับทวิภาคีและพหุภาคี ซึ่งเป็นองค์ประกอบสำคัญในการกำหนดนโยบายของประเทศและกลุ่มประเทศในระดับภูมิภาค โดยการขยายอิทธิพลและบทบาทของประเทมหาอำนาจต่อภูมิภาคเอเชียตะวันออกเฉียงใต้นั้น ประเทมหาอำนาจมีการปรับเปลี่ยนนโยบายที่แสดงให้เห็นถึงแนวโน้มของการแข่งขันและการขยายอิทธิพลของชาติมหาอำนาจ ทั้งในรูปแบบของการใช้พลังอำนาจทางทหารและทางเศรษฐกิจเพื่อให้ได้มาซึ่งประโยชน์ของตน และการเข้ามาแทรกแซงกิจการภายในของประเทศต่างๆ ในภูมิภาค ซึ่งหากเกิดความขัดแย้งขึ้นก็อาจส่งผลกระทบต่อความมั่นคงและผลประโยชน์ของไทยซึ่งอยู่ในภูมิภาคนี้ได้ (สำนักงานสภาความมั่นคงแห่งชาติ, ๒๕๕๘ : ๔)

สำหรับในภูมิภาค การรวมตัวเป็นประชาคมอาเซียนถือเป็นความเคลื่อนไหวที่สำคัญ ปัจจุบันได้กำหนดการรับมือกับภัยคุกคามรูปแบบใหม่ไว้ในกรอบความร่วมมือของอาเซียนแล้ว โดยขยายความร่วมมือด้านความมั่นคงและการป้องกันประเทศในภูมิภาคที่มีอยู่แล้วให้เข้มข้นขึ้นผ่านคู่เจรจา และสร้างบรรทัดฐานด้านสันติภาพและความมั่นคงในภูมิภาคให้มากขึ้น อย่างไรก็ตาม การรวมกันของอาเซียนซึ่งมีการพัฒนาโครงสร้างพื้นฐาน การติดต่อสัมพันธ์ในการเชื่อมโยงระหว่างไทยกับประเทศในภูมิภาคอาจนำมาซึ่งผลกระทบด้านลบจากภัยคุกคามข้ามชาติรูปแบบต่างๆ

การป้องกันและแก้ไขปัญหาจะมีความซับซ้อน และต้องการความร่วมมือจากทุกภาคส่วนมากขึ้น โดยภัยคุกคามตามที่กล่าวมาจะยังคงอยู่และอาจแสดงบทบาทสำคัญมากขึ้นในอนาคต จึงนับเป็นความท้าทายในมิติแห่งความมั่นคงที่แต่ละประเทศจำเป็นต้องพิจารณาไตร่ตรองด้วยความรอบคอบ พร้อมกับแสวงหาความร่วมมือระหว่างกันในการแก้ไขปัญหาในทุกมิติ ทั้งภาครัฐ ภาคเอกชน และภาคประชาสังคม ทั้งในระดับสากลระดับภูมิภาค และระดับประเทศ เพื่อดำรงไว้ซึ่งความสัมพันธ์และความร่วมมือระหว่างประเทศ ควบคู่กับการรักษาสภาพแวดล้อมด้านความมั่นคงในภูมิภาค และหลีกเลี่ยงผลกระทบที่อาจเกิดขึ้นต่อผลประโยชน์ของชาติตน (กองอำนวยการรักษาความมั่นคงภายในราชอาณาจักร, ๒๕๕๙ : ๒)

ความท้าทายด้านความมั่นคงในภูมิภาคที่สำคัญต่อความมั่นคงของไทย ได้แก่ ปัญหาความตึงเครียดในทะเลจีนใต้และทะเลจีนตะวันออก เนื่องจากปัจจุบันประเทศมหาอำนาจได้เข้ามามีบทบาทและแข่งขันอิทธิพลกันในภูมิภาคมากขึ้น ไทยในฐานะส่วนหนึ่งของภูมิภาคจึงถูกแรงกดดันจากการขยายอิทธิพลดังกล่าว และจำเป็นต้องปรับตัวในด้านความสัมพันธ์ระหว่างประเทศอย่างเหมาะสม เพื่อรักษาดุลยภาพระหว่างประเทศสมาชิกอาเซียน และมหาอำนาจ แต่เนื่องด้วยไทยมีความเป็นกลางและไม่มีผลประโยชน์ขัดกับประเทศมหาอำนาจ จึงถือเป็นอีกจุดแข็งสำคัญในการวางบทบาทและจุดยืน เพื่อรักษาผลประโยชน์แห่งชาติได้อย่างสมดุล โดยไทยต้องดำเนินนโยบายด้วยความอ่อนตัว ในการกำหนดท่าทีเพื่อรักษาดุลยภาพทางความสัมพันธ์ระหว่างไทยกับประเทศมหาอำนาจต่างๆ (ประยุทธ์ จันทร์โอชา, ปาฐกถา, ๒๕๕๙)

กล่าวโดยสรุปแล้ว จากการประเมินสถานะแวดล้อมในการบริหารจัดการความมั่นคงภายในราชอาณาจักร ทำให้เห็นมิติต่างๆ ในระยะ ๑๐ ปีข้างหน้า พบว่าไทยยังต้องเผชิญกับความท้าทายที่มีรูปแบบหลากหลายมากขึ้น นอกเหนือจากปัญหาที่กำลังเผชิญอยู่ในปัจจุบัน ทั้งที่เกิดจากปัจจัยภายใน และภายนอกประเทศ ประกอบกับผลกระทบจากการเข้าสู่ประชาคมอาเซียนที่มีการพัฒนาโครงสร้างพื้นฐานในการเชื่อมโยงระหว่างไทยกับประเทศในภูมิภาค ทำให้เอื้อต่อการค้า ยาเสพติด อาชญากรรมและการลักลอบเข้าประเทศของแรงงานผิดกฎหมาย รวมถึงการเปลี่ยนแปลงของสภาพภูมิอากาศของโลก และผลจากการพัฒนาประเทศที่ผ่านมาประกอบกับการใช้ทรัพยากรธรรมชาติโดยขาดความสมดุลได้ส่งผลกระทบต่อความมั่นคงของมนุษย์ ปัญหาความมั่นคงทางอาหาร ปัญหาความเสื่อมโทรมของทรัพยากรธรรมชาติและสิ่งแวดล้อม และปัญหาความขัดแย้งแย่งชิงทรัพยากร ที่ส่งผลต่อเนื่องเป็นความขัดแย้งระหว่างประชาชนและความขัดแย้งกับหน่วยงานภาครัฐ นอกจากนี้ความต้องการพลังงานของโลกที่เพิ่มสูงขึ้น ส่งผลต่อความมั่นคงทางพลังงานของไทยในการแข่งขันแสวงหาแหล่งพลังงาน โดยเฉพาะการที่ไทยต้องพึ่งพิงแหล่งพลังงานจากภายนอกในสัดส่วนที่สูงขึ้น ในขณะที่ความมั่นคงที่เกี่ยวกับเทคโนโลยีสารสนเทศและเครือข่ายมีแนวโน้มจะเป็นประเด็นที่มีความเสี่ยงที่จะตกเป็นเป้าหมายการโจมตีมากขึ้น เพราะมีความล้ำหลังทางเทคโนโลยีและขาดความรู้ในการกำหนดมาตรการป้องกัน นอกจากนี้อิทธิพลของสื่อประเภทเครือข่ายสังคมเป็นเครื่องมือสำคัญของการเคลื่อนไหวกิจกรรมทางการเมือง การบ่อนทำลายหรือบิดเบือนข้อเท็จจริง ซึ่งอาจทำให้เกิดความแตกแยกภายในประเทศ รวมถึงอาจส่งผลกระทบต่อความสัมพันธ์ระหว่างประเทศ

ภัยคุกคามและโอกาสในการบริหารจัดการความมั่นคงภายในราชอาณาจักร

จากการวิเคราะห์ถึงแนวโน้มสภาวะแวดล้อมความมั่นคงภายในราชอาณาจักร ภายใต้กระบวนการทัศน์ความมั่นคงใหม่ และการสัมภาษณ์เชิงลึกผู้ทรงคุณวุฒิของกองอำนวยการรักษาความมั่นคงภายในราชอาณาจักร ซึ่งเป็นหน่วยงานที่มีความรับผิดชอบโดยตรงต่อการรักษาความมั่นคงภายในราชอาณาจักร เพื่อให้ได้ข้อมูลของภัยคุกคามที่เชื่อมโยงด้านลบกับปัจจัยการเมือง เศรษฐกิจ สังคม และการทหารในภาพรวม และโอกาสที่เชื่อมโยงด้านบวกกับปัจจัยดังกล่าวซึ่งจะสร้างภาวะเกื้อกูลในการบริหารจัดการความมั่นคงภายในราชอาณาจักร และนำมาวิเคราะห์เพื่อให้ทราบถึงภัยคุกคามและโอกาส ซึ่งส่งผลต่อการบริหารจัดการความมั่นคงภายในราชอาณาจักร สรุปได้ดังนี้

๑. ภัยคุกคามที่จะมีผลต่อการบริหารจัดการความมั่นคงภายในราชอาณาจักร

ประเด็นที่จะเป็นภัยคุกคามต่อการบริหารจัดการความมั่นคงภายในราชอาณาจักร ภายใต้กระบวนการทัศน์ความมั่นคงใหม่ มี ๗ ประเด็น ได้แก่

๑.๑ ภัยคุกคามต่อความมั่นคงมีความหลากหลาย และซับซ้อน

นอกจากภัยคุกคามแบบเดิมที่เป็นภัยคุกคามทางทหารแล้วนั้น ปัจจุบันภัยคุกคามต่อความมั่นคงมีความหลากหลาย และซับซ้อนมากขึ้นจากปัญหาความมั่นคงรูปแบบใหม่ ได้แก่ ปัญหาความมั่นคงของสังคม (Social Security) และความมั่นคงของมนุษย์ จากการพัฒนาที่ผ่านมาได้ทำให้โลกทั้งโลกกลายเป็นหมู่บ้านโลก (Global Village) ทุกสิ่งทุกอย่างถูกเชื่อมโยงเป็นโครงข่ายถึงกันในลักษณะไร้พรมแดน ทำให้ส่วนต่างๆ เกิดการขับเคลื่อนได้ด้วยตัวเอง ส่งผลกระทบอย่างรวดเร็ว กว้างขวาง โดยเฉพาะในเรื่องการรับรู้ต่อการเปลี่ยนแปลงทางกระบวนการทางสังคม การเมือง เศรษฐกิจ ตลอดจนมีการเปลี่ยนแปลงในด้านต่าง ๆ ที่มีผลต่อวิถีชีวิตของคนในชาตินั้นๆ สภาพความเปลี่ยนแปลงที่เกิดขึ้นดังกล่าวยังก่อให้เกิดความขัดแย้งในวิถีชีวิตและความรู้สึกนึกคิดของบุคคลหลายกลุ่ม หลายเชื้อชาติ ศาสนา และความเป็นโลกาภิวัตน์ยังทำให้ปัญหาต่างๆ มีความยุ่งยากและซับซ้อนมากขึ้น ส่งผลกระทบต่อความมั่นคงโดยรวมเป็นอย่างมาก และยากต่อการบริหารจัดการ (ศธายุทธ์ เสาวคนธ์, สัมภาษณ์, ๒๗ มีนาคม ๒๕๖๐ ; ณรงค์ แก้วกล้า, สัมภาษณ์, ๒๗ กุมภาพันธ์ ๒๕๖๐ ; บุญชู เกิดโชค, สัมภาษณ์, ๒๐ มีนาคม ๒๕๖๐ ; ธนเดช เหลืองทองคำ, สัมภาษณ์, ๒๒ มีนาคม ๒๕๖๐ ; สมพงษ์ ไทรงาม, สัมภาษณ์, ๘ กุมภาพันธ์ ๒๕๖๐)

๑.๒ ความก้าวหน้าของเทคโนโลยีสารสนเทศ

เทคโนโลยีสารสนเทศมีความก้าวหน้ารวดเร็ว ทั้งถึง ความรวดเร็วและเปิดกว้างของเทคโนโลยี ทำให้กิจกรรมที่เป็นภัยคุกคาม สามารถเข้าถึงและเรียนรู้ได้อย่างไม่จำกัด อาชญากรและกลุ่มผู้ก่อการร้ายมีความสามารถในการใช้เทคโนโลยีได้เท่าเทียม หรือดีกว่ารัฐ และสามารถขยายเครือข่าย/อุดมการณ์ โดยไม่จำเป็นต้องพบปะกัน ปัญหาความมั่นคงทางไซเบอร์ (Cyber Security) กำลังเริ่มมีความสำคัญและเกี่ยวข้องกับความมั่นคงในทุกระดับตั้งแต่ระดับปัจเจกชน ระดับชุมชน สังคม ไปจนถึงระดับประเทศและระดับโลก ทั้งนี้ การจารกรรมข้อมูล (Hack) ซึ่งกระทำโดยผู้เชี่ยวชาญอาจจะส่งผลให้เกิดความเสียหายในทรัพย์สินและชีวิตได้ ถ้ากระทำเพื่อเจาะเข้าทำลายระบบฐานข้อมูลต่างๆ ไม่ว่าจะปัญหาแรงงานต่างด้าว อาชญากรรมข้ามชาติ ปัญหาดังกล่าวจะส่งผลกระทบต่อการบริหารจัดการความมั่นคงภายในราชอาณาจักร เพราะในปัจจุบันการบริหารจัดการจะต้องอาศัยเทคโนโลยีมากยิ่งขึ้น ดังนั้นปัญหาของความมั่นคงทางไซเบอร์กำลังจะเป็นปัญหาที่

มีความสำคัญมากขึ้น นอกจากนี้ภายใต้กระบวนการทัศน์ความมั่นคงใหม่ ภัยคุกคามในมิติของวิทยาศาสตร์เทคโนโลยีสารสนเทศเป็นเรื่องที่หน่วยงานความมั่นคงไม่สามารถจัดการได้โดยลำพัง จำเป็นต้องได้รับความร่วมมือจากผู้เชี่ยวชาญในสาขาสารสนเทศเพื่อจัดการแก้ไขปัญหาดังกล่าว (บุญชู เกิดโชค, สัมภาษณ์, ๒๐ มีนาคม ๒๕๖๐)

๑.๓ การติดต่อเชื่อมโยงกับประเทศในภูมิภาคที่ง่ายขึ้น

การติดต่อเชื่อมโยงกับประเทศในภูมิภาคที่มีการปรับปรุงเส้นทางคมนาคม การสร้างพื้นที่เศรษฐกิจพิเศษ การส่งเสริมการท่องเที่ยว กับประเทศเพื่อนบ้าน และประเทศในภูมิภาคส่งผลถึงการลักลอบเข้าเมืองโดยผิดกฎหมายของแรงงานต่างด้าว และผู้อพยพย้ายถิ่น การลักลอบขนยาเสพติด ซึ่งส่งผลถึงการระบาดของโรคที่มากับบุคคลเหล่านี้ ทั้งโรคอุบัติใหม่และโรคที่เคยหมดไปจากไทยแล้ว และไทยมีความเสี่ยงสูงที่จะเป็นที่พักพิงของกลุ่มผู้ก่อการร้ายข้ามชาติที่เข้ามาในรูปแบบของผู้อพยพ และนักท่องเที่ยวที่อาจใช้ไทยเป็นฐานในการวางแผนการก่อการร้ายในประเทศ และในภูมิภาค (ศักดิ์ เนียมคำ, สัมภาษณ์, ๒๐ กุมภาพันธ์ ๒๕๖๐)

๑.๔ ความเหลื่อมล้ำทางเศรษฐกิจ สังคม และการเข้าถึงทรัพยากร

ไทยมีความเหลื่อมล้ำสูงเป็นอันดับต้นๆ ของโลกเป็นปัจจัยหนึ่งที่ทำให้เกิดความขัดแย้งในสังคมที่รุนแรง ซึ่งมีแนวโน้มรุนแรงและซับซ้อนมากขึ้น ประกอบกับปัญหาคนไม่มีความเชื่อมั่นในการบริหารประเทศและวิกฤตศรัทธาของผู้บริหารซึ่งสั่งสมมานาน และอีกปัญหาหนึ่งคือปัญหาด้านจริยธรรม ไม่ตระหนักถึงการมีวินัย ความซื่อสัตย์สุจริต และการมีจิตสาธารณะ ความอดทน อดกลั่นลดลง และคนในสังคมมีวิจรรย์ญาณในการตัดสินใจ ไตร่ตรองลดลง ซึ่งหากยังไม่สามารถ ขจัดรากเหง้าของปัญหาได้ ความขัดแย้งทางความคิดในสังคมไทยที่มีต่อเนื่องและยาวนาน จะคงเป็นเงื่อนไขที่ถูกนำไปใช้ประโยชน์ได้ง่าย และหากพบว่าเกิดปัญหาจากความบกพร่องในการใช้กฎหมาย และเจ้าหน้าที่ละเลยข้อพิจารณาด้านสิทธิมนุษยชนก็จะเป็นตัวเร่งให้เกิดความขัดแย้งที่รุนแรงมากขึ้น และเป็นจุดเปราะบางของการรักษาความมั่นคงต่อไป (วิษณุ ไตรภูมิ, สัมภาษณ์, ๒๑ กุมภาพันธ์ ๒๕๖๐)

๑.๕ การเปลี่ยนแปลงของสถานะสิ่งแวดล้อมโลก

การพัฒนาที่ไม่สมดุลทำให้มีการใช้ทรัพยากรธรรมชาติมากเกินไปจนความสามารถของระบบนิเวศที่จะฟื้นฟูได้ ทำให้สถานะสิ่งแวดล้อมของโลกเปลี่ยนแปลงนำไปสู่สถานะโลกร้อนเร็วขึ้น และเกิดภัยพิบัติทางธรรมชาติที่มีขนาดใหญ่ ส่งผลกระทบที่รุนแรงต่อมนุษยชาติ นอกจากนี้ยังกระทบระบบสาธารณสุข มีโรคอุบัติใหม่เกิดขึ้น มีการวางกฎหมายหรือมาตรการระหว่างประเทศ เพื่อการสร้างความร่วมมือในการรักษาทรัพยากรธรรมชาติและสิ่งแวดล้อมร่วมกัน ไทยจำเป็นต้องพัฒนาความสามารถ ความรู้ ทักษะ ประสบการณ์ และการเตรียมความพร้อมในลักษณะที่สามารถบริหารจัดการวิกฤตการณ์และภัยพิบัติให้มีประสิทธิภาพตั้งแต่ขั้นป้องกันและการฟื้นฟูสถานการณ์ผลกระทบจากวิกฤตการณ์ภัยพิบัติทางธรรมชาติในระดับรุนแรงมากขึ้นควบคู่กับการขยายความร่วมมือกับประชาคมโลก (ธนเดช เหลืองทองคำ, สัมภาษณ์, ๒๒ มีนาคม ๒๕๖๐)

๑.๖ แรงกดดันจากภายนอกและผลกระทบที่เกิดจากข้อตกลงและพันธกรณีระหว่างประเทศ ประเทศมหาอำนาจมีแนวโน้มการขยายอิทธิพล และเพิ่มบทบาทในภูมิภาคต่างๆ ของโลก ทั้งทางการทหาร และทางเศรษฐกิจซึ่งมีการแทรกแซงภารกิจของประเทศต่างๆ นอกจากนั้นแล้วยังมีแรงกดดันจากกลุ่มอื่นๆ ที่เป็นการรวมตัวของกลุ่มประเทศเพื่อรักษาผลประโยชน์ของประเทศตน และกลุ่มที่มีใช้รัฐที่รวมตัวกันเคลื่อนไหวในด้านต่างๆ ไทยเป็นประเทศเล็กที่มักประสบปัญหา ด้านความมั่นคง ซึ่งเกิดจากแรงกดดันจากภายนอก และหากไทยไม่วางจุดยืนของตนอย่างเหมาะสม ต่อปัญหา และการกำหนดแนวทางความร่วมมือ แบบสมดุลและเป็นกลางก็อาจจะเสี่ยงที่จะต้องเผชิญ กับปัญหาในสถานการณ์ที่ไทยไม่พร้อมที่จะแก้ปัญหาได้ (บุญชู เกิดโชค, สัมภาษณ์, ๒๐ มีนาคม ๒๕๖๐ ; พิเศษ ฤกษ์บุรณย์, สัมภาษณ์, ๑๕ กุมภาพันธ์ ๒๕๖๐)

๑.๗ ความไม่แน่นอนและความผันผวนทางการเมือง

จากปัญหาความขัดแย้งทางความคิดที่ประชาชนแบ่งเป็นหลายกลุ่มหลายฝ่าย มีความคิดแตกต่างกัน ตลอดจนการเปลี่ยนแปลงทางการเมืองของไทยเกิดขึ้นบ่อยครั้ง ในช่วงเวลากว่า ๑๐ ปีที่ผ่านมา ทำให้สังคมมีความเปราะบาง ง่ายต่อการสร้างความแตกแยก เป็นอุปสรรคต่อการบริหารจัดการความมั่นคงภายในราชอาณาจักร (ศชายุทธ์ เสาวคนธ์, สัมภาษณ์, ๒๗ มีนาคม ๒๕๖๐)

สรุปได้ว่าภัยคุกคามที่จะเป็นอุปสรรคต่อการบริหารจัดการความมั่นคงภายในราชอาณาจักร ภายใต้กระบวนการที่ความมั่นคงใหม่ที่สำคัญ ได้แก่ ภัยคุกคามต่อความมั่นคงที่มีความหลากหลาย และซับซ้อน เนื่องจากการพัฒนาที่ผ่านมาได้ทำให้โลกถูกเชื่อมโยงเป็นโครงข่ายถึงกันในลักษณะ ไร้พรมแดน ประกอบกับความก้าวหน้าของเทคโนโลยีสารสนเทศทำให้ส่วนต่างๆ เกิดการขับเคลื่อนได้ด้วยตัวเอง ส่งผลกระทบอย่างรวดเร็ว กว้างขวาง โดยเฉพาะการเปลี่ยนแปลงทางกระบวนการทางสังคม การเมือง เศรษฐกิจ ตลอดจนมีการเปลี่ยนแปลงในด้านต่างๆ ที่มีผลต่อวิถีชีวิตของคน ซึ่งส่งผลให้เกิดความเหลื่อมล้ำทางเศรษฐกิจ สังคม และการเข้าถึงทรัพยากร ความไม่สมดุลของการพัฒนาทำให้เกิดการใช้ทรัพยากรธรรมชาติจนเสียสมดุลของระบบนิเวศ ส่งผลให้เกิดการเปลี่ยนแปลง สภาวะแวดล้อมทางธรรมชาติ อีกทั้งความไม่แน่นอนและความผันผวนทางการเมืองของไทยเกิดขึ้นบ่อยครั้ง เป็นอุปสรรคต่อการบริหารจัดการความมั่นคงภายในราชอาณาจักร นอกจากนั้นแล้ว ไทยต้องรับแรงกดดันจากภายนอกและผลกระทบที่เกิดจากข้อตกลงและพันธกรณีระหว่างประเทศ จากประเทศมหาอำนาจมีแนวโน้มการขยายอิทธิพล และเพิ่มบทบาทในภูมิภาคต่างๆ ของโลก ทั้งทางการทหาร และทางเศรษฐกิจซึ่งมีการแทรกแซงภารกิจของประเทศต่างๆ อีกด้วย กองอำนาจการรักษาความมั่นคงภายในราชอาณาจักรซึ่งเป็นหน่วยงานหลักด้านความมั่นคงภายใน จึงต้องคำนึงถึงภัยคุกคามดังกล่าวนี้ในการบริหารจัดการความมั่นคงภายในราชอาณาจักรต่อไป

๒. โอกาสที่จะสร้างภาวะเกื้อกูลในการบริหารจัดการความมั่นคงภายในราชอาณาจักร

ประเด็นที่จะเป็นโอกาสต่อการบริหารจัดการความมั่นคงภายในราชอาณาจักร ภายใต้ กระบวนทัศน์ความมั่นคงใหม่ มี ๗ ประเด็น ได้แก่

๒.๑ สถาบันพระมหากษัตริย์เป็นศูนย์รวมจิตใจของประชาชน

ไทยมีการปกครองแบบประชาธิปไตยอันมีพระมหากษัตริย์ทรงเป็นพระประมุข มาอย่างยาวนาน เป็นศูนย์รวมจิตใจ สร้างแรงผลักดันให้เกิดการพัฒนาทำให้สังคมมีความเข้มแข็ง (ศักดา เนียมคำ, สัมภาษณ์, ๒๐ กุมภาพันธ์ ๒๕๖๐)

๒.๒ ต้นทุนของทรัพยากรมนุษย์และต้นทุนของระบบการศึกษา

ไทยมีการลงทุนด้านการศึกษาในอัตราส่วนสูงมากจากงบประมาณประเทศ ซึ่งจะสามารถสร้างทรัพยากรบุคคลที่มีคุณภาพ ให้เป็นพลเมืองที่มีความรับผิดชอบต่อชาติ และสอดคล้องกับยุทธศาสตร์ชาติทุกด้านอย่างบูรณาการร่วมกันเพื่อรักษาความมั่นคงของชาติต่อไป (วิชญ์ ไตรภูมิ, สัมภาษณ์, ๒๑ กุมภาพันธ์ ๒๕๖๐)

๒.๓ การมีที่ตั้งทางภูมิศาสตร์ของประเทศที่ดี

ไทยตั้งอยู่ในบริเวณเส้นทางคมนาคมที่สำคัญของโลก โดยเป็นจุดเชื่อมต่อสำคัญระหว่างมหาสมุทรอินเดียและมหาสมุทรแปซิฟิก และมีความสำคัญทางยุทธศาสตร์ต่อประเทศในภูมิภาคเอเชียตะวันออกเฉียงใต้ และประเทศมหาอำนาจทั้งสหรัฐอเมริกา จีน และญี่ปุ่น นอกจากนั้นแล้วไทยมีความเสี่ยงต่อการเกิดภัยพิบัติน้อยกว่าประเทศอื่นๆ ในภูมิภาค และเป็นแหล่งทรัพยากรธรรมชาติที่มีความหลากหลายทางชีวภาพ และยังมีความสมบูรณ์ (ศักดา เนียมคำ, สัมภาษณ์, ๒๐ กุมภาพันธ์ ๒๕๖๐)

๒.๔ นโยบายของรัฐบาลไทย

นโยบายของรัฐบาลในปัจจุบันได้มุ่งในการรักษาคุณภาพความสัมพันธ์กับประเทศรอบบ้าน และประเทศมหาอำนาจทุกฝ่าย ประกอบกับไทยตั้งอยู่ในจุดยุทธศาสตร์ที่สำคัญในภูมิภาคและเป็นแหล่งทรัพยากร ธรรมชาติ แหล่งผลิตอาหารของโลก และมีศักยภาพในการค้าและอุตสาหกรรมซึ่งประเทศมหาอำนาจต่างๆ มุ่งที่จะรักษาผลประโยชน์และแผ่ขยายอิทธิพลของตนเองในภูมิภาค ไทยจึงต้องมีนโยบายมุ่งรักษาคุณภาพความสัมพันธ์กับประเทศรอบบ้าน และประเทศมหาอำนาจทุกฝ่าย เพื่อไม่ให้เกิดความขัดแย้งกับประเทศใดๆ และด้านความมั่นคงภายในราชอาณาจักรนั้น รัฐบาลได้กำหนดยุทธศาสตร์และนโยบายด้านความมั่นคงภายในราชอาณาจักรในระดับชาติ รวมทั้งในแผนพัฒนาเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติไว้อย่างชัดเจน สอดคล้องที่จะนำไปสู่การปฏิบัติ (ศักดา เนียมคำ, สัมภาษณ์, ๒๐ กุมภาพันธ์ ๒๕๖๐)

๒.๕ การปฏิรูประบบการบริหารราชการ

ปัจจุบันไทยอยู่ระหว่างการดำเนินการปฏิรูประบบราชการและวางรากฐานประชาธิปไตยอยู่บนพื้นฐานของการยึดถือผลประโยชน์ของชาติ ซึ่งเป็นการวางรากฐานการเปลี่ยนแปลงที่สำคัญ และส่งผลให้เกิดการพัฒนาประเทศ และการรักษาความมั่นคงของชาติอย่างบูรณาการ มีการวางมาตรการ กฎหมายที่สามารถรองรับกระบวนทัศน์ความมั่นคงแบบใหม่

ตามแนวโน้มความเปลี่ยนแปลงในทศวรรษหน้า (ชนเดช เหลืองทองคำ, สัมภาษณ์, ๒๒ มีนาคม ๒๕๖๐ ; ศักดา เนียมคำ, สัมภาษณ์, ๒๐ กุมภาพันธ์ ๒๕๖๐)

๒.๖ ประสบการณ์ด้านความขัดแย้ง

ไทยได้รับบทเรียนด้านความมั่นคงในอดีตที่ผ่านมาหลายครั้ง และมีประสบการณ์ในการผ่านวิกฤตการณ์ของชาติร่วมกันมา สถานการณ์โดยรวมของไทยในขณะนี้ เป็นการปฏิรูปและวางรากฐานในการพัฒนาต่อไป จึงเป็นโอกาสที่ไทยจะต้องเข้าใจปัญหาให้ดี และใช้ความรอบคอบในการจัดการเพื่อมิให้ต้องเข้าไปอยู่ในสถานการณ์วิกฤติเหมือนที่เกิดขึ้นในอดีต อีกทั้งต้องหาหนทางในการแก้ปัญหาแนวทางใหม่ที่เหมาะสมมากกว่า (บุญชู เกิดโชค, สัมภาษณ์, ๒๐ มีนาคม ๒๕๖๐ ; ศักดา เนียมคำ, สัมภาษณ์, ๒๐ กุมภาพันธ์ ๒๕๖๐)

๒.๗ การสร้างความร่วมมือระหว่างหน่วยงานภาครัฐ ภาคเอกชน และภาคประชาสังคม

เนื่องจากภัยคุกคามที่มีความหลากหลายและซับซ้อน มีความเชื่อมโยงกับทุกภาคส่วนที่จะต้องอาศัยความร่วมมือในทุกระดับ รวมทั้งเป็นโอกาสในการสร้างความร่วมมือระหว่างรัฐเนื่องจากภัยคุกคามรูปแบบใหม่ส่วนใหญ่มีลักษณะข้ามพรมแดนของรัฐ ได้แก่ ภัยพิบัติทางธรรมชาติ แรงงานต่างด้าวและผู้หลบหนีเข้าเมือง การก่อการร้ายและอาชญากรรมข้ามชาติ ปัญหายาเสพติด ปัญหาทรัพยากรธรรมชาติและสิ่งแวดล้อม เป็นต้น ซึ่งในปัจจุบันได้กำหนดการรับมือกับภัยคุกคามดังกล่าวไว้ในกรอบความร่วมมือของอาเซียนแล้ว (ชูชาติ บัวขาว, สัมภาษณ์, ๒๗ มีนาคม ๒๕๖๐ ; ธีระวัฒน์ บุญยวัฒน์, สัมภาษณ์, ๒๔ มีนาคม ๒๕๖๐)

สรุปได้ว่าโอกาสต่อการบริหารจัดการมั่นคงภายในราชอาณาจักร ภายใต้กระบวนทัศน์ความมั่นคงใหม่ ได้แก่ ไทยมีสถาบันพระมหากษัตริย์เป็นศูนย์รวมจิตใจของประชาชน มีต้นทุนของทรัพยากรมนุษย์และต้นทุนของระบบการศึกษา ในการพัฒนาศักยภาพและจิตสำนึกของคนไทยให้เป็นพลเมืองที่มีความรับผิดชอบต่อชาติ ประกอบกับการมีที่ตั้งทางภูมิศาสตร์ของประเทศที่ดี มีความสำคัญทางยุทธศาสตร์ นอกจากนั้นแล้วไทยมีความเสี่ยงต่อการเกิดภัยพิบัติน้อยกว่าประเทศอื่นๆ ในภูมิภาค และเป็นแหล่งทรัพยากรธรรมชาติที่มีความหลากหลายทางชีวภาพ และยังมีความสมบูรณ์ซึ่งเป็นทุนของไทยในการพัฒนาเพื่อให้เกิดความมั่นคงต่อไป นอกจากนั้นแล้วไทยกำลังอยู่ในช่วงการปฏิรูประบบการบริหารราชการและวางรากฐานในการพัฒนา โดยมีนโยบายในการสร้างความร่วมมือระหว่างหน่วยงานภาครัฐ ภาคเอกชน และภาคประชาสังคม เพื่อการพัฒนาที่ยั่งยืน ในด้านความสัมพันธ์กับต่างประเทศนั้น ไทยมีนโยบายมุ่งในการรักษาดุลยภาพความสัมพันธ์กับประเทศรอบบ้าน และประเทศมหาอำนาจทุกฝ่าย ซึ่งเป็นโอกาสที่กองอำนวยการรักษาความมั่นคงภายในราชอาณาจักร ซึ่งหน่วยงานหลักด้านความมั่นคงภายในจะใช้ในการวางแนวทางการบริหารจัดการความมั่นคงภายในราชอาณาจักรต่อไป

สรุป

จากการศึกษาสภาวะแวดล้อมด้านความมั่นคง และแนวโน้มของความมั่นคงในทศวรรษหน้า (พ.ศ.๒๕๖๑ - ๒๕๗๐) ภายใต้กระบวนทัศน์ความมั่นคงใหม่ในการบริหารจัดการความมั่นคงภายในราชอาณาจักร โดยมีประเด็นที่นำมาศึกษาในด้านการเมือง เศรษฐกิจ สังคม และการทหาร และได้วิเคราะห์ถึงภัยคุกคามที่จะมีผลต่อการบริหารจัดการความมั่นคงภายในราชอาณาจักรที่อาจเกิดขึ้นได้ และโอกาสที่จะสร้างภาวะเกื้อกูลในการบริหารจัดการความมั่นคงภายในราชอาณาจักร พบว่า ภัยคุกคามที่จะมีผลต่อการบริหารจัดการความมั่นคงภายในราชอาณาจักรที่อาจเกิดขึ้น ได้แก่ ความหลากหลายและซับซ้อนของภัยคุกคามมีมากขึ้น ความก้าวหน้าของเทคโนโลยีสารสนเทศ การติดต่อเชื่อมโยงกับประเทศในภูมิภาคที่ง่ายขึ้น ความเหลื่อมล้ำทางเศรษฐกิจ สังคม และการเข้าถึงทรัพยากร การเปลี่ยนแปลงของสภาวะแวดล้อมโลก แรงกดดันจากภายนอก ประเทศมหาอำนาจมีแนวโน้มการขยายอิทธิพล และเพิ่มบทบาทในภูมิภาคต่างๆ ของโลก อีกทั้งความผันผวนทางการเมืองของไทยเอง ซึ่งประเด็นเหล่านี้เป็นอุปสรรคของกองอำนวยการรักษาความมั่นคงภายในราชอาณาจักรที่จะบริหารจัดการความมั่นคงภายในราชอาณาจักร ภายใต้กระบวนทัศน์ความมั่นคงใหม่

ในขณะที่โอกาสที่จะสร้างภาวะเกื้อกูลในการบริหารจัดการความมั่นคงภายในราชอาณาจักร ได้แก่ สถาบันพระมหากษัตริย์ซึ่งเป็นศูนย์รวมจิตใจของประชาชนคนไทย ต้นทุนของทรัพยากรมนุษย์ และต้นทุนของระบบการศึกษา การมีที่ตั้งทางภูมิศาสตร์ของประเทศที่ดี นโยบายของรัฐบาลไทยมุ่งในการรักษาคุณภาพความสัมพันธ์กับประเทศรอบบ้าน และประเทศมหาอำนาจทุกฝ่าย นอกจากนั้นแล้วไทยกำลังอยู่ในช่วงการปฏิรูประบบการบริหารราชการ และวางรากฐานในการพัฒนา โดยมีนโยบายในการสร้างความร่วมมือระหว่างหน่วยงานภาครัฐ ภาคเอกชน และภาคประชาสังคม เพื่อการพัฒนาที่ยั่งยืน ซึ่งประเด็นเหล่านี้เป็นโอกาสของกองอำนวยการรักษาความมั่นคงภายในราชอาณาจักรที่จะบริหารจัดการความมั่นคงภายในราชอาณาจักรภายใต้กระบวนทัศน์ความมั่นคงใหม่ต่อไป

การศึกษาสภาวะแวดล้อมด้านความมั่นคง และแนวโน้มของความมั่นคงในทศวรรษหน้า (พ.ศ.๒๕๖๑ - ๒๕๗๐) ภายใต้กระบวนทัศน์ความมั่นคงใหม่ในการบริหารจัดการความมั่นคงภายในราชอาณาจักร ตลอดจนภัยคุกคามที่จะมีผลต่อการบริหารจัดการความมั่นคงภายในราชอาณาจักรที่อาจเกิดขึ้นได้ และโอกาสที่จะสร้างภาวะเกื้อกูลในการบริหารจัดการความมั่นคงภายในราชอาณาจักร เป็นภาพรวมทางยุทธศาสตร์ที่ส่งผลต่อการบริหารจัดการความมั่นคงภายในราชอาณาจักร และมีส่วนสำคัญในการกำหนดแนวทางการบริหารจัดการความมั่นคง ภายใต้กระบวนทัศน์ความมั่นคงใหม่ในทศวรรษหน้าต่อไป

บทที่ ๔

การบริหารจัดการของกองอำนวยการรักษาความมั่นคง ภายในราชอาณาจักร

บทนี้เป็นการศึกษาถึงการบริหารจัดการความมั่นคงภายในราชอาณาจักรของกองอำนวยการรักษาความมั่นคงภายในราชอาณาจักรในปัจจุบัน เป็นการศึกษาบทบาทของกองอำนวยการรักษาความมั่นคงภายในราชอาณาจักร และการวิเคราะห์ขีดความสามารถในการบริหารจัดการความมั่นคงของกองอำนวยการรักษาความมั่นคงภายในราชอาณาจักรในเชิงยุทธศาสตร์ ภายใต้กระบวนการทัศน์ความมั่นคงใหม่ เพื่อให้ทราบถึงจุดอ่อน จุดแข็ง ที่เกิดขึ้นในการบริหารจัดการความมั่นคงภายในราชอาณาจักร

บทบาทของกองอำนวยการรักษาความมั่นคงภายในราชอาณาจักร

กองอำนวยการรักษาความมั่นคงภายในราชอาณาจักรเป็นหน่วยงานทางด้านความมั่นคงที่จัดตั้งมาตั้งแต่ปี ๒๕๐๘ เป็นหน่วยงานที่เป็นหัวใจหลักในการต่อสู้เพื่อเอาชนะคอมมิวนิสต์ รับผิดชอบนโยบายและแนวทางการปฏิบัติต่อภัยคุกคามจากลัทธิคอมมิวนิสต์อย่างมีเอกภาพ โดยรวมเอาศักยภาพของพลเรือน ตำรวจ ทหาร บูรณาการเข้าด้วยกัน ตั้งแต่ระดับสูงสุดจนถึงระดับปฏิบัติ มีการจัดที่ผสมผสานกันในทุกระดับ ในระยะแรกจะใช้กำลังทหารเป็นฝ่ายนำในการปฏิบัติ แล้วค่อยๆ ปรับเปลี่ยนนโยบายมาเป็นการใช้การเมืองนำการทหาร ลดความสำคัญทางการทหารลงพร้อมๆ กับการปรับองค์การโดยเพิ่มความสำคัญให้ส่วนของข้าราชการพลเรือนภาคประชาชน เข้ามารับผิดชอบ และมีส่วนร่วมมากที่สุด จนกระทั่งประสบความสำเร็จ ที่ทำให้ภัยคุกคามจากลัทธิคอมมิวนิสต์ไม่ได้เป็นภัยคุกคามสำหรับประเทศไทยอีกต่อไป (চারงค์ মেঘজেলিম, ๒๕๔๙ : ๑ ; ประยุทธ์ จันทร์โอชา, ๒๕๕๑ : ๑๐๕)

ในปัจจุบัน กองอำนวยการรักษาความมั่นคงภายในราชอาณาจักรยังคงเป็นองค์กรหลักในการบูรณาการและประสานการปฏิบัติในการป้องกันและแก้ไขปัญหาความมั่นคงภายในราชอาณาจักร เพื่อให้เกิดความมั่นคงของรัฐและความสงบสุขของประชาชน ตามพระราชบัญญัติการรักษาความมั่นคงภายในราชอาณาจักร พ.ศ.๒๕๕๑ และมีผลบังคับใช้เมื่อ ๒๘ กุมภาพันธ์ ๒๕๕๑ เพื่อเป็นกลไกของรัฐบาลในการแก้ไขปัญหาความมั่นคงของรัฐ ตลอดจนส่งเสริมการทำงานของส่วนราชการอื่นเป็นองค์กรกลางในการบูรณาการอำนวยการเกี่ยวกับพันธกิจด้านการรักษาความมั่นคงภายในราชอาณาจักร ตอบสนองนโยบายรัฐบาลทั้งภาวะปกติอย่างต่อเนื่อง และภาวะไม่ปกติได้อย่างมีประสิทธิภาพ เพื่อให้เกิดความสงบเรียบร้อยและไม่เกิดความซ้ำซ้อนกับงานที่เกินขีดความสามารถของส่วนราชการปกติ (กองอำนวยการรักษาความมั่นคงภายในราชอาณาจักร, ออนไลน์, ๒๕๕๙)

ตามพระราชบัญญัติการรักษาความมั่นคงภายในราชอาณาจักร พ.ศ.๒๕๕๑ มาตรา ๓ บัญญัติถึงการรักษาความมั่นคงภายในราชอาณาจักรว่าเป็นการดำเนินการเพื่อป้องกัน ควบคุม แก้ไข ฟื้นฟูสถานการณ์ใดที่เป็นภัย หรืออาจเป็นภัยอันเกิดจากบุคคลหรือกลุ่มบุคคลที่ก่อให้เกิดความไม่สงบสุข และอำนาจหน้าที่ในการรักษาความมั่นคงภายในราชอาณาจักรของกองอำนวยการรักษาความมั่นคงภายในราชอาณาจักร ได้แก่ ยาเสพติด คนต่างด้าวหลบหนีเข้าเมือง การก่อการร้ายและอาชญากรรมข้ามชาติ การบุกรุกทำลายป่าและทรัพยากรธรรมชาติ การแก้ไขปัญหาเกษตรกรผู้ยากจนและไม่มีที่ทำกินเป็นของตนเอง การบริหารวิกฤตการณ์ภัยพิบัติระดับชาติ การแก้ไขปัญหาผู้ร่วมพัฒนาชาติไทย การแก้ไขปัญหาความมั่นคงในพื้นที่จังหวัดชายแดนภาคใต้ และรับผิดชอบโครงการอันเนื่องมาจากพระราชดำริ (ประยุทธ์ จันทร์โอชา, ๒๕๕๑ : ๑๐๗ ; พระราชบัญญัติการรักษาความมั่นคงภายในราชอาณาจักร พ.ศ.๒๕๕๑ ; กองอำนวยการรักษาความมั่นคงภายในราชอาณาจักร, ๒๕๕๔ : ๑๒)

หลังจากเดือน พฤษภาคม ๒๕๕๗ ซึ่งคณะรักษาความสงบแห่งชาติเข้ามาบริหารราชการแผ่นดินแล้ว กองอำนวยการรักษาความมั่นคงภายในราชอาณาจักรได้ดำเนินการร่วมกับคณะรักษาความสงบแห่งชาติในเรื่องการสร้างความปลอดภัยของประชาชน ซึ่งเป็นประเด็นปัญหาสำคัญในการรักษาความมั่นคงภายใน และปัจจุบันหัวหน้าคณะรักษาความสงบแห่งชาติได้มอบหมายให้กองอำนวยการรักษาความมั่นคงภายในราชอาณาจักรรับผิดชอบต่อไป

ในปี ๒๕๕๙ ได้มีข้อสั่งการให้เพิ่มความรับผิดชอบ และการปรับปรุงหน่วยเพื่อรองรับภารกิจใหม่ของกองอำนวยการรักษาความมั่นคงภายในราชอาณาจักร โดยนายกรัฐมนตรีได้อนุมัติปรับการมอบหมายความรับผิดชอบเฉพาะของหน่วยระดับประสานงานกองอำนวยการรักษาความมั่นคงภายในราชอาณาจักร เมื่อ ๑๕ สิงหาคม ๒๕๕๙ ให้มีการปรับความรับผิดชอบเพิ่มเพื่อตอบสนองภัยคุกคามรูปแบบใหม่ที่เกี่ยวข้องกับมาตรฐานการดำรงชีวิตทุกด้านของคนและสังคม การสร้างความเป็นธรรมโดยลดความเหลื่อมล้ำในสังคม การทำประมงผิดกฎหมาย การโยกย้ายถิ่นฐานแบบไม่ปกติ การสร้างเสถียรภาพเทคโนโลยีสารสนเทศและไซเบอร์ เพื่อให้สอดคล้องกับนโยบายความมั่นคงแห่งชาติ พ.ศ.๒๕๕๘ - ๒๕๖๔ และได้มีข้อสั่งการของนายกรัฐมนตรีให้ปรับปรุงพระราชบัญญัติการรักษาความมั่นคงภายในราชอาณาจักร เพื่อให้ครอบคลุมเรื่องภัยพิบัติทางธรรมชาติ นอกจากนั้นคณะอนุกรรมการปราบปรามการละเมิดทรัพย์สินทางปัญญา ซึ่งมีรองนายกรัฐมนตรีเป็นประธาน ได้มอบหมายให้กองอำนวยการรักษาความมั่นคงภายในราชอาณาจักรบูรณาการการปราบปรามสินค้าละเมิดทรัพย์สินทางปัญญา ทั้งสองเรื่องนี้ กองอำนวยการรักษาความมั่นคงภายในราชอาณาจักรได้เริ่มดำเนินการแล้ว นอกจากนั้นยังมีงานในความรับผิดชอบเพิ่มเติมที่จะเริ่มดำเนินการตั้งแต่ ปี ๒๕๖๐ เช่น การโยกย้ายถิ่นฐานแบบไม่ปกติในมหาสมุทรอินเดีย การรักษาความมั่นคงและผลประโยชน์ทางทะเลรวมถึงปัญหาการทำประมงโดยผิดกฎหมาย ขาดการรายงานและไร้การควบคุม (Illegal Unreported and Unregulated Fishing) การบูรณาการมวลชนด้านความมั่นคงเพื่อลดความขัดแย้ง เป็นต้น (พระราชบัญญัติการรักษาความมั่นคงภายในราชอาณาจักร พ.ศ.๒๕๕๑, ๒๕๕๑ ; กองอำนวยการรักษาความมั่นคงภายในราชอาณาจักร, ๒๕๕๔ : ๑๒ ; สำนักงานสภาความมั่นคงแห่งชาติ, ๒๕๕๘ : ๔-๕ ; กองอำนวยการรักษาความมั่นคงภายในราชอาณาจักร, หนังสือราชการ, ๒๕๕๙)

จากที่กล่าวมาพบว่ากองอำนวยการรักษาความมั่นคงภายในราชอาณาจักรมีบทบาทในการรักษาความมั่นคงภายในราชอาณาจักรในการป้องกัน ควบคุม แก้ไข ฟื้นฟูสถานการณ์ใดที่เป็นภัย

หรืออาจเป็นภัยอันเกิดจากบุคคลหรือกลุ่มบุคคลที่ก่อให้เกิดความไม่สงบสุข รวมทั้งที่เกิดจากภัยธรรมชาติ แบ่งเป็นกลุ่มประเด็นที่สำคัญ (กองอำนวยการรักษาความมั่นคงภายในราชอาณาจักร, ๒๕๕๔ : ๑๒ ; กองอำนวยการรักษาความมั่นคงภายในราชอาณาจักร, หนังสือราชการ, ๒๕๕๙) ดังนี้

๑. กลุ่มการเสริมสร้างความมั่นคงของรัฐ

บทบาทและความรับผิดชอบในการเสริมสร้างความมั่นคงของรัฐ ได้แก่ การสร้างความปรองดองสมานฉันท์ การบูรณาการมวลชนเพื่อความมั่นคงภายใน การบริหารวิกฤตการณ์ ภัยพิบัติระดับชาติ และรับผิดชอบโครงการอันเนื่องมาจากพระราชดำริ

๒. กลุ่มเสริมสร้างความมั่นคงทางสังคม

บทบาทและความรับผิดชอบในการเสริมสร้างความมั่นคงทางสังคม ได้แก่ การสร้างมาตรฐานการดำรงชีวิตทุกด้านของคนและสังคม การสร้างความเป็นธรรมโดยลดความเหลื่อมล้ำในสังคม การแก้ไขปัญหาเกษตรกรผู้ยากจนและไม่มีที่ทำกินเป็นของตนเอง การแก้ไขปัญหายาเสพติด และการแก้ปัญหาแรงงานต่างด้าวและหลบหนีเข้าเมือง

๓. กลุ่มเสริมสร้างความมั่นคงแบบพิเศษ

บทบาทและความรับผิดชอบในการเสริมสร้างความมั่นคงที่มีลักษณะพิเศษ ได้แก่ การบูรณาการมวลชนด้านความมั่นคงเพื่อลดความขัดแย้ง และผลกระทบที่เกิดจากข้อตกลงและพันธกรณีระหว่างประเทศต่อความมั่นคงภายในราชอาณาจักร เช่น การโยกย้ายถิ่นฐานแบบไม่ปกติในมหาสมุทรอินเดีย การรักษาความมั่นคงและผลประโยชน์ทางทะเลรวมถึงปัญหาการทำประมงโดยผิดกฎหมาย ขาดการรายงาน และไร้การควบคุม (Illegal Unreported and Unregulated Fishing) การก่อการร้ายและอาชญากรรมข้ามชาติ การสร้างเสถียรภาพเทคโนโลยีสารสนเทศและไซเบอร์ และการปราบปรามสินค้าละเมิดทรัพย์สินทางปัญญา

๔. กลุ่มเสริมสร้างความมั่นคงทรัพยากรธรรมชาติ สิ่งแวดล้อม พลังงาน และอาหาร

บทบาทและความรับผิดชอบในการเสริมสร้างความมั่นคงทรัพยากรธรรมชาติ สิ่งแวดล้อม พลังงาน และอาหาร ได้แก่ การแก้ไขปัญหาการบุกรุกทำลายป่าและทรัพยากรธรรมชาติ การเสริมสร้างความมั่นคงทรัพยากรธรรมชาติ สิ่งแวดล้อม พลังงาน และอาหาร

๕. กลุ่มเสริมสร้างความมั่นคงเฉพาะพื้นที่

บทบาทและความรับผิดชอบในการเสริมสร้างความมั่นคงเฉพาะพื้นที่ที่มีปัญหา ด้านความมั่นคง ได้แก่ การแก้ไขปัญหาความมั่นคงในพื้นที่จังหวัดชายแดนภาคใต้

กองอำนวยการรักษาความมั่นคงภายในราชอาณาจักรเป็นองค์กรของรัฐที่ก้าวไปสู่การบริหารราชการภาครัฐแนวใหม่ และที่สำคัญ กองอำนวยการรักษาความมั่นคงภายในราชอาณาจักรคือองค์กรในความคาดหวังของสังคมที่จะเฝ้าระวัง ป้องกัน แก้ปัญหาความมั่นคงภายใน ก่อนเกิดเหตุการณ์ ทั้งเรื่องความไม่เชื่อมั่นในสถาบันทางการเมือง ความแตกแยกของคนในชาติ ผลกระทบที่เกิดจากข้อตกลงและพันธกรณีระหว่างประเทศต่อความมั่นคงภายในราชอาณาจักร การก่อการร้าย และอาชญากรรมข้ามชาติ ตลอดจนปัญหาเสถียรภาพเทคโนโลยีสารสนเทศและไซเบอร์ ซึ่งเป็นภัยคุกคามรูปแบบใหม่ ที่ต้องการหน่วยงานด้านความมั่นคงมารับผิดชอบ อีกทั้งปัญหาความไม่สงบในจังหวัดชายแดนภาคใต้ ที่ต้องมีการกำหนดรูปแบบการบริหารจัดการความมั่นคงให้ประสานสอดคล้องกันทั้งโครงสร้าง

หน้าที่ ความรับผิดชอบ และภารกิจที่รู้มเร็วและทำทหาย เพื่อนำยุทธศาสตร์ และนโยบายด้านความมั่นคงระดับชาติมาสู่การปฏิบัติอย่างมีประสิทธิภาพ

การวิเคราะห์ขีดความสามารถในการบริหารจัดการความมั่นคงของกองอำนวยการรักษาความมั่นคงภายในราชอาณาจักร

การวิเคราะห์ขีดความสามารถในการบริหารจัดการของกองอำนวยการรักษาความมั่นคงภายในราชอาณาจักร เป็นการวิเคราะห์สภาวะแวดล้อมภายในทั้งด้านยุทธศาสตร์ โครงสร้าง รูปแบบการบริหาร ระบบงานขององค์การ บุคลากร ทักษะ และค่านิยมร่วมขององค์การ ซึ่งเป็นแนวคิดการบริหารจัดการเชิงยุทธศาสตร์ ภายใต้กระบวนการทัศน์ความมั่นคงรูปแบบใหม่ สำหรับเทคนิควิธีการวิเคราะห์ใช้แนวทางการวิเคราะห์นโยบายสาธารณะ แนวคิดเรื่องกระบวนการทัศน์ความมั่นคงใหม่ และแนวคิดการบริหารจัดการองค์การเป็นกรอบในการวิเคราะห์ โดยการรับฟังความคิดเห็นของผู้ให้ข้อมูลหลักจากการสัมภาษณ์เชิงลึก ซึ่งผู้ให้ข้อมูลหลักเป็นผู้นำนโยบายไปสู่การปฏิบัติ และผู้กำหนดนโยบาย ผลลัพธ์ที่ได้จากการวิเคราะห์ทำให้ทราบถึงจุดแข็ง และจุดอ่อนของกองอำนวยการรักษาความมั่นคงภายในราชอาณาจักรภายใต้กระบวนการทัศน์ความมั่นคงใหม่ (ทศพร ศิริสัมพันธ์, ออนไลน์, ๒๕๕๙ ; ศิริอร ชันธหัตถ์, ๒๕๓๖ : ๘๒-๘๓ ; Peter and Waterman, Online, 2017) ดังนี้

๑. ยุทธศาสตร์ (Strategy)

ในการศึกษายุทธศาสตร์ของกองอำนวยการรักษาความมั่นคงภายในราชอาณาจักร เพื่อทราบถึงขีดความสามารถในการบริหารจัดการความมั่นคงของกองอำนวยการรักษาความมั่นคงภายในราชอาณาจักร โดยศึกษาในกรอบความสอดคล้องกับยุทธศาสตร์ และนโยบายด้านความมั่นคงในระดับชาติซึ่งเป็นปัจจัยของการก่อตัวของนโยบายสาธารณะ การกำหนดนโยบายสาธารณะ และการนำนโยบายไปสู่การปฏิบัติ

การกำหนดยุทธศาสตร์ของกองอำนวยการรักษาความมั่นคงภายในราชอาณาจักร เป็นการดำเนินการที่รองรับกับยุทธศาสตร์ชาติ ๒๐ ปี พ.ศ.๒๕๖๐ - ๒๕๗๙ แผนพัฒนาด้านความมั่นคงของแผนพัฒนาเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติ ฉบับที่ ๑๒ (พ.ศ.๒๕๖๐ - ๒๕๖๔) นโยบายความมั่นคงแห่งชาติ พ.ศ.๒๕๕๘ - ๒๕๖๔ นโยบายรัฐบาล และนโยบายการบริหารและพัฒนาจังหวัดชายแดนภาคใต้ (กองอำนวยการรักษาความมั่นคงภายในราชอาณาจักร, ๒๕๕๙ : ๑๑)

ยุทธศาสตร์ชาติ ๒๐ ปี พ.ศ.๒๕๖๐ - ๒๕๗๙ ได้กำหนดกรอบแนวทางที่ทำให้ความสำคัญด้านความมั่นคง ดังนี้ ๑) เสริมสร้างความมั่นคงของสถาบันหลักและการปกครองระบอบประชาธิปไตยอันมีพระมหากษัตริย์ทรงเป็นประมุข ๒) ปฏิรูปกลไกการบริหารประเทศและพัฒนาความมั่นคงทางการเมือง ขจัดคอร์รัปชัน สร้างความเชื่อมั่นในกระบวนการยุติธรรม ๓) การรักษาความมั่นคงภายในและความสงบเรียบร้อยภายใน ตลอดจนการบริหารจัดการความมั่นคงชายแดนและชายฝั่งทะเล ๔) การพัฒนาระบบ กลไก มาตรการและความร่วมมือระหว่างประเทศทุกระดับ และรักษาคุณภาพความสัมพันธ์กับประเทศมหาอำนาจ เพื่อป้องกันและแก้ไขปัญหาความมั่นคงรูปแบบใหม่ ๕) การพัฒนาเสริมสร้างศักยภาพการผนึกกำลังป้องกันประเทศ การรักษาความสงบเรียบร้อยภายในประเทศ สร้างความร่วมมือกับประเทศเพื่อนบ้านและมิตรประเทศ ๖) การพัฒนาระบบการ

เตรียมพร้อมแห่งชาติและระบบบริหารจัดการภัยพิบัติ รักษาความมั่นคงของฐานทรัพยากรธรรมชาติ สิ่งแวดล้อม และยังให้แนวทางในการบริหารจัดการโดยการปรับกระบวนการทำงานของกลไกที่เกี่ยวข้อง จากแนวตั้งสู่แนวระนาบมากขึ้น (กองอำนวยการรักษาความมั่นคงภายในราชอาณาจักร, ๒๕๕๙ : ๑๒)

แผนพัฒนาด้านความมั่นคงของแผนพัฒนาเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติ ฉบับที่ ๑๒ (พ.ศ.๒๕๖๐ - ๒๕๖๔) มีวัตถุประสงค์เพื่อ ๑) เสริมสร้างความมั่นคงภายใน และป้องกันปัญหาภัยคุกคาม ที่เป็นอุปสรรคต่อการพัฒนาเศรษฐกิจและสังคมของชาติ ๒) สร้างความพร้อมและผนึกกำลังของทุกภาคส่วน ให้มีขีดความสามารถในการบริหารจัดการด้านความมั่นคง และมีศักยภาพในการป้องกันและแก้ไข สถานการณ์ที่เกิดจากภัยคุกคาม ทั้งภัยทางทหาร และภัยคุกคามอื่นๆ ๓) สร้างความสอดคล้องระหว่าง นโยบายด้านความมั่นคงให้สนับสนุนเสถียรภาพและการเจริญเติบโตทางเศรษฐกิจ สังคม ทรัพยากรธรรมชาติและสิ่งแวดล้อมให้สามารถพัฒนาไปในทิศทางเดียวกันได้อย่างมีประสิทธิภาพและ ๔) เสริมสร้างความร่วมมือด้านความมั่นคงกับมิตรประเทศ ในการสนับสนุนการรักษาความสงบสุข และผลประโยชน์ของชาติ โดยส่วนที่เกี่ยวข้องกับการรักษาความมั่นคงภายในราชอาณาจักร มีเป้าหมายในยุทธศาสตร์ การเสริมสร้างความมั่นคงแห่งชาติเพื่อการพัฒนาประเทศสู่ความมั่งคั่ง และยั่งยืน กำหนดไว้ ๖ เป้าหมาย ได้แก่ เป้าหมายที่ ๑ : ปกป้องและเชิดชูสถาบันพระมหากษัตริย์ ให้เป็นสถาบันหลักของประเทศ เป้าหมายที่ ๒ : สังคมมีความสมานฉันท์ ผู้เห็นต่างทางความคิด ของคนในชาติ สามารถอยู่ร่วมกันได้อย่างสันติประชาชนมีส่วนร่วมป้องกันแก้ไขปัญหาคความมั่นคง เป้าหมายที่ ๓ : ประชาชนในจังหวัดชายแดนภาคใต้มีความปลอดภัยในชีวิตและทรัพย์สิน มีโอกาส ในการศึกษาและการประกอบอาชีพที่สร้างรายได้เพิ่มขึ้น เป้าหมายที่ ๔ : ประเทศไทยมีความสัมพันธ์ และความร่วมมือด้านความมั่นคงในกลุ่มมิตรประเทศและนานาชาติ ในการป้องกันภัยคุกคาม รูปแบบต่าง ๆ เป้าหมายที่ ๕ : ประเทศไทยมีความพร้อมต่อการรับมือภัยคุกคามทางการทหาร มีอันดับความเสี่ยงจากการก่อการร้ายต่ำกว่าอันดับ ๒๐ ของโลก และมีอันดับการถูกโจมตีด้านไซเบอร์ ต่ำกว่าอันดับ ๑๐ ของโลก เป้าหมายที่ ๖ : จัดทำแผนงานความมั่นคงสอดคล้องกับนโยบายการพัฒนา เศรษฐกิจ สังคม และสิ่งแวดล้อม (แผนพัฒนาเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติ พ.ศ.๒๕๖๐ - ๒๕๖๔, ๒๕๕๙ : ๑๒๑ - ๑๒๓) ซึ่งมีความสอดคล้องกับยุทธศาสตร์ชาติทุกด้าน

นโยบายความมั่นคงแห่งชาติ พ.ศ.๒๕๕๘ - ๒๕๖๔ ซึ่งกำหนดโดย สำนักงานสภาความมั่นคงแห่งชาติ (สมช.) เป็นนโยบายหลักเพื่อการรักษาความมั่นคงของชาติ ซึ่งมีส่วนที่เกี่ยวข้องกับการรักษาความมั่นคงภายใน มีความสอดคล้องกับยุทธศาสตร์ชาติ และรองรับแผนพัฒนาด้านความมั่นคงของแผนพัฒนาเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติ ฉบับที่ ๑๒ (พ.ศ.๒๕๖๐ - ๒๕๖๔) ทุกด้าน โดยมีส่วน นโยบายเสริมสร้างความมั่นคงที่เป็นแก่นหลักของชาติ ๓ ประการ ได้แก่ ๑) การเสริมสร้างความมั่นคงของสถาบันหลักของชาติและการปกครองระบอบ ประชาธิปไตยอันมีพระมหากษัตริย์ทรงเป็นประมุข ๒) การสร้างความเป็นธรรม ความปรองดอง และความสมานฉันท์ในชาติ ๓) การป้องกันและแก้ไขการก่อความไม่สงบในจังหวัดชายแดนภาคใต้ และส่วนนโยบายความมั่นคงแห่งชาติทั่วไปมี ๑๓ ประการ ได้แก่ ๑) การจัดระบบบริหารจัดการ ชายแดนเพื่อป้องกันและแก้ไขปัญหายาเสพติด ๒) การสร้างเสริมศักยภาพการป้องกันและแก้ไข ปัญหาภัยคุกคามข้ามชาติ ๓) การปกป้องรักษาผลประโยชน์แห่งชาติทางทะเล ๔) การจัดระบบ ป้องกันและแก้ไขปัญหาผู้หลบหนีเข้าเมือง ๕) การเสริมสร้างความเข้มแข็งและภูมิคุ้มกันความมั่นคง

ภายใน ๖) การเสริมสร้างความมั่นคงของชาติจากภัยการทุจริตคอร์รัปชัน ๗) การเสริมสร้างความมั่นคงทางเทคโนโลยีสารสนเทศและไซเบอร์ ๘) การรักษาความมั่นคงของฐานทรัพยากรธรรมชาติและสิ่งแวดล้อม ๙) การเสริมสร้างความมั่นคงทางพลังงานและอาหาร ๑๐) การพัฒนาระบบการเตรียมพร้อมแห่งชาติเพื่อเสริมสร้างความมั่นคงของชาติ ๑๑) การเสริมสร้างและพัฒนาศักยภาพการป้องกันประเทศ ๑๒) การพัฒนาระบบงานข่าวกรองให้มีประสิทธิภาพ และ ๑๓) การเสริมสร้างดุลยภาพในการดำเนินความสัมพันธ์ระหว่างประเทศ (สภาพความมั่นคงแห่งชาติ, ๒๕๕๘ : ๑๑ - ๑๒)

จากที่กล่าวมาข้างต้นสามารถสรุปความสอดคล้องกันของยุทธศาสตร์ชาติ ๒๐ ปี แผนพัฒนาความมั่นคงของแผนพัฒนาเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติ ฉบับที่ ๑๒ (พ.ศ.๒๕๖๐ - ๒๕๖๔) นโยบายความมั่นคงแห่งชาติ พ.ศ.๒๕๕๘ - ๒๕๖๔ และยุทธศาสตร์กองอำนาจการรักษาความมั่นคงภายในราชอาณาจักร ที่มีความสอดคล้องกันนั้นทำให้งานด้านความมั่นคงได้รับการบูรณาการกับหน่วยงานต่างๆ ได้อย่างมีผลสัมฤทธิ์ที่มุ่งสู่เป้าหมายเดียวกัน ตามตารางที่ ๔ - ๑

ตารางที่ ๔-๑ ยุทธศาสตร์และนโยบายที่เกี่ยวข้องด้านความมั่นคงภายในราชอาณาจักร

ยุทธศาสตร์ชาติ ๒๐ ปี พ.ศ.๒๕๖๐ - ๒๕๗๙	แผนพัฒนาเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติ ฉบับที่ ๑๒ พ.ศ.๒๕๖๐ - ๒๕๖๔	นโยบายความมั่นคงแห่งชาติ พ.ศ.๒๕๕๘ - ๒๕๖๔	ยุทธศาสตร์ กอ.รมน. พ.ศ.๒๕๖๐ - ๒๕๖๔
เสริมสร้างความมั่นคงของสถาบันหลักและการปกครองระบอบประชาธิปไตยอันมีพระมหากษัตริย์ทรงเป็นประมุข	ปกป้องและเชิดชูสถาบันพระมหากษัตริย์ ให้เป็นสถาบันหลักของประเทศ	การเสริมสร้างความมั่นคงของสถาบันหลักของชาติ และการปกครองระบอบประชาธิปไตยอันมีพระมหากษัตริย์ทรงเป็นประมุข	การเสริมสร้างความมั่นคงสถาบันพระมหากษัตริย์
การรักษาความมั่นคงภายในและความสงบเรียบร้อยภายใน ตลอดจนการบริหารจัดการความมั่นคงชายแดนและชายฝั่งทะเล	ประชาชนในจังหวัดชายแดนภาคใต้ มีความปลอดภัยในชีวิตและทรัพย์สิน มีโอกาสในการศึกษาและการประกอบอาชีพที่สร้างรายได้เพิ่มขึ้น	การป้องกันและแก้ไขการก่อความไม่สงบในจังหวัดชายแดนภาคใต้	การป้องกันและแก้ไขปัญหาความมั่นคงที่เกิดขึ้นเฉพาะพื้นที่
		การจัดระบบการบริหารจัดการชายแดนเพื่อป้องกันและแก้ไขปัญหาข้ามพรมแดน	การบูรณาการงานด้านความมั่นคงทั้งหน่วยงานภายใน ประเทศ หน่วยงานต่างประเทศ
		การปกป้องรักษาผลประโยชน์แห่งชาติทางทะเล	โดยเฉพาะประเทศรอบบ้านตามแนวชายแดนและภาคประชาชน โดยร่วมมือกันทุกชั้นตอนปฏิบัติ
		การจัดระบบป้องกันและแก้ไขปัญหาผู้หลบหนีเข้าเมือง	

ตารางที่ ๔-๑ ยุทธศาสตร์และนโยบายที่เกี่ยวข้องด้านความมั่นคงภายในราชอาณาจักร (ต่อ)

ยุทธศาสตร์ชาติ ๒๐ ปี พ.ศ.๒๕๖๐ - ๒๕๗๙	แผนพัฒนาเศรษฐกิจและ สังคมแห่งชาติ ฉบับที่ ๑๒ พ.ศ.๒๕๖๐ - ๒๕๖๔	นโยบายความมั่นคง แห่งชาติ พ.ศ.๒๕๕๘ - ๒๕๖๔	ยุทธศาสตร์ กอ.รมน. พ.ศ.๒๕๖๐ - ๒๕๖๔
การพัฒนาเสริมสร้าง ศักยภาพการฉีกกำลัง ป้องกันประเทศ การรักษา ความสงบเรียบร้อย ภายในประเทศ สร้าง ความร่วมมือกับประเทศ เพื่อนบ้านและมิตร ประเทศ	มีความพร้อมต่อการรับมือ ภัยคุกคามทางการทหาร และการก่อการร้าย การโจมตีด้านไซเบอร์	<p>การเสริมสร้างความ เข้มแข็งและภูมิคุ้มกัน ความมั่นคงภายใน</p> <p>การสร้างเสริมศักยภาพ การป้องกันและแก้ไข ปัญหาภัยคุกคามข้ามชาติ</p> <p>การเสริมสร้างความ เข้มแข็งและภูมิคุ้มกัน ความมั่นคงภายใน</p> <p>การเสริมสร้างความมั่นคง ทางเทคโนโลยีสารสนเทศ และไซเบอร์</p> <p>การพัฒนาระบบงาน ข่าวกรองให้มีประสิทธิภาพ</p>	การบูรณาการ วางแผน อำนาจการ กำกับดูแล และเสริมการปฏิบัติการ รักษาความมั่นคงภายใน ราชอาณาจักร
การปฏิรูปกลไกการ บริหารประเทศและพัฒนา ความมั่นคงทางการเมือง ขจัดคอร์รัปชัน สร้างความ เชื่อมั่นในกระบวนการ ยุติธรรม	สังคมมีความสมานฉันท์	<p>การสร้างความเป็นธรรม ความโปร่งใสและความ สมานฉันท์ในชาติ</p> <p>การเสริมสร้างความมั่นคง ของชาติจากภัยการทุจริต คอร์รัปชัน</p>	
การพัฒนาระบบการ เตรียมพร้อมแห่งชาติและ ระบบบริหารจัดการภัย พิบัติ รักษาความมั่นคง ของฐานทรัพยากรธรรมชาติ สิ่งแวดล้อม	การจัดทำแผนงานความ มั่นคงสอดคล้องกับ นโยบายการพัฒนา เศรษฐกิจ สังคม และ สิ่งแวดล้อม	<p>การรักษาความมั่นคงของ ฐานทรัพยากรธรรมชาติ และสิ่งแวดล้อม</p> <p>การเสริมสร้างความมั่นคง ทางพลังงานและอาหาร</p>	
		<p>การพัฒนาระบบการ เตรียมพร้อมแห่งชาติเพื่อ เสริมสร้างความมั่นคง ของชาติ</p> <p>การเสริมสร้างและพัฒนา ศักยภาพการป้องกัน ประเทศ</p>	<p>การพัฒนาศักยภาพของ การรักษาความมั่นคง ภายใน</p> <p>การติดตามสถานการณ์ และประเมินแนวโน้ม ภัยคุกคาม</p>

ตารางที่ ๔-๑ ยุทธศาสตร์และนโยบายที่เกี่ยวข้องด้านความมั่นคงภายในราชอาณาจักร (ต่อ)

ยุทธศาสตร์ชาติ ๒๐ ปี พ.ศ.๒๕๖๐ - ๒๕๗๙	แผนพัฒนาเศรษฐกิจและ สังคมแห่งชาติ ฉบับที่ ๑๒ พ.ศ.๒๕๖๐ - ๒๕๖๔	นโยบายความมั่นคง แห่งชาติ พ.ศ.๒๕๕๘ - ๒๕๖๔	ยุทธศาสตร์ กอ.รมน. พ.ศ.๒๕๖๐ - ๒๕๖๔
การพัฒนาระบบ กลไก มาตรการและความ ร่วมมือระหว่างประเทศ ทุกระดับ และรักษาดุลย ภาพความสัมพันธ์กับ ประเทศมหาอำนาจ เพื่อ ป้องกันและแก้ไขปัญหา ความมั่นคงรูปแบบใหม่	มีความสัมพันธ์และความ ร่วมมือด้านความมั่นคงใน กลุ่มมิตรประเทศฯ ในการ ป้องกันภัยคุกคามรูปแบบ ต่าง ๆ	การเสริมสร้างดุลยภาพใน การดำเนินความสัมพันธ์ ระหว่างประเทศ	

ที่มา : กองอำนวยการรักษาความมั่นคงภายในราชอาณาจักร, ๒๕๕๙ : ๑๑ - ๑๓, ๒๙ - ๔๐,
แผนพัฒนาเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติ ฉบับที่ ๑๒ พ.ศ.๒๕๖๐ - ๒๕๖๔, ๒๕๕๙ : ๑๒๑ - ๑๒๓,
สภาความมั่นคงแห่งชาติ, ๒๕๕๘ : ๑๑ - ๑๒

จากการศึกษายุทธศาสตร์และนโยบายที่เกี่ยวข้องด้านความมั่นคงภายในราชอาณาจักรดังกล่าวพบว่า มีความชัดเจนและเพียงพอในการที่กองอำนวยการรักษาความมั่นคงภายในราชอาณาจักรจะได้นำมากำหนดทิศทางในการบริหารการจัดการความมั่นคงภายในราชอาณาจักร ด้านความมั่นคงทุกมิติตามอำนาจหน้าที่ ซึ่งวัตถุประสงค์ในการรักษาความมั่นคงภายในราชอาณาจักร ของกองอำนวยการรักษาความมั่นคงภายในราชอาณาจักร ได้แก่ การบูรณาการและประสานงานแผนงานด้านความมั่นคงของทุกภาคส่วนราชการในการรักษาความมั่นคงภายในราชอาณาจักร จากภัยคุกคามทุกรูปแบบที่เกิดขึ้นจากภายในและภายนอกประเทศ การบูรณาการและประสานงานกับทุกภาคส่วนในการพิทักษ์รักษาสถาบันชาติ ศาสนา และพระมหากษัตริย์ ตลอดจนการปกครองในระบอบประชาธิปไตยอันมีพระมหากษัตริย์ทรงเป็นประมุข และงานด้านการข่าว ประสานการปฏิบัติด้านการข่าวสารเพื่อประเมินภัยคุกคาม การจัดตั้งกลุ่มองค์กรภาคประชาชน และองค์กรสื่อมวลชนเพื่อปลูกฝังอุดมการณ์ในการรักษาความมั่นคง ความรักสามัคคีและปรองดองของคนในชาติ ซึ่งวัตถุประสงค์เหล่านี้เป็นวัตถุประสงค์ที่แสดงความชัดเจนในการบริหารจัดการความมั่นคงภายในราชอาณาจักร (พิศิษฐ์ เกษบุรมย์, สัมภาษณ์, ๑๕ กุมภาพันธ์ ๒๕๖๐)

จากวัตถุประสงค์ดังกล่าว กองอำนวยการรักษาความมั่นคงภายในราชอาณาจักรมีแนวความคิดทางยุทธศาสตร์การรักษาความมั่นคงภายในราชอาณาจักร ดังนี้ ๑) การป้องกันและสนับสนุนการแก้ไขปัญหาของชาติในมิติภัยคุกคามทุกรูปแบบ และการแก้ไขปัญหาความมั่นคงภายในราชอาณาจักร ๒) การสร้างภาวะเกื้อกูลต่อการแก้ไขปัญหาการก่อความไม่สงบในพื้นที่จังหวัดชายแดนภาคใต้ ๓) การประสานความร่วมมือกับทุกส่วนราชการ และองค์กรภาคเอกชนและภาคประชาชน ในการป้องกันและช่วยเหลือประชาชนที่ประสบภัยพิบัติทางธรรมชาติ ๔) การเสริมสร้างความรักสามัคคีและความปรองดองของคนในชาติ ๕) การคุ้มครองและรักษา

ผลประโยชน์ของชาติจากภัยคุกคามและภัยพิบัติในทุกรูปแบบโดยการใช้ประโยชน์จากกลุ่มพลังมวลชนที่จัดตั้งโดยกองอำนาจการรักษาความมั่นคงภายในราชอาณาจักร นำไปสู่การกำหนดยุทธศาสตร์เพื่อใช้ในการบริหารจัดการ ความมั่นคงภายใน (กองอำนาจการรักษาความมั่นคงภายในราชอาณาจักร, ๒๕๕๙ : ๓๐ ; ชูชาติ บัวขาว, สัมภาษณ์, ๒๑ มีนาคม ๒๕๖๐) ดังนี้

๑.๑ ประเด็นยุทธศาสตร์ที่ ๑ บูรณาการวางแผน อำนาจการประสานงาน กำกับดูแล และเสริมการปฏิบัติการรักษาความมั่นคงภายในราชอาณาจักร

๑.๑.๑ เหตุผล : การรักษาความมั่นคงภายในของรัฐ เป็นการบูรณาการทุกส่วนราชการ ภาคเอกชน และภาคประชาชน ให้เข้ามามีส่วนร่วมในการปฏิบัติ ซึ่งเป็นหน้าที่หลักของกองอำนาจการรักษาความมั่นคงภายในราชอาณาจักร

๑.๑.๒ กรอบแนวทางในการบริหารจัดการ : กองอำนาจการรักษาความมั่นคงภายในราชอาณาจักรวางกลไกขับเคลื่อนการป้องกันปราบปราม ยับยั้ง และแก้ไขบรรเทาเหตุการณ์ เพื่อให้สังคมมีความมั่นคงและประชาชนมีความปลอดภัย

๑.๑.๓ บทบาทของกองอำนาจการรักษาความมั่นคงภายในราชอาณาจักร : จัดทำแผนงานและอำนาจการ บูรณาการ ประสานงานให้เป็นไปตามแผนงาน ได้แก่ แผนงานรักษาความมั่นคงภายในแห่งรัฐ แผนงานแก้ไขปัญหาค้นต่างตัวเข้าเมืองโดยผิดกฎหมาย แผนงานป้องกันและแก้ไขปัญหายาเสพติด แผนงานป้องกันและฟื้นฟูป่าและทรัพยากรธรรมชาติ แผนงานป้องกันและบรรเทาสาธารณภัย แผนงานรองรับผลกระทบที่เกิดจากข้อตกลงและพันธกรณีระหว่างประเทศ เช่น การทำประมงที่ผิดกฎหมาย ขาดการรายงานและไร้การควบคุม การละเมิดทรัพย์สินทางปัญญา

๑.๑.๔ เป้าประสงค์ : มีกลไกการขับเคลื่อนการป้องกันปราบปราม ระงับยับยั้ง และแก้ไขบรรเทาเหตุการณ์ที่อาจเป็นภัยหรือเป็นภัยต่อความมั่นคงภายในประเทศระดับชาติและระดับพื้นที่ สังคมมีความมั่นคงและประชาชนมีความปลอดภัย มีความพร้อมเผชิญต่อภัยคุกคามหรืออาจเป็นภัยคุกคามความมั่นคงในระดับชาติและระดับพื้นที่ในทุกรูปแบบ มีการพัฒนาระบบการบริหารงานที่มีประสิทธิภาพ มีการพัฒนาบุคลากร มีการพัฒนาระบบเทคโนโลยีสารสนเทศและการสื่อสาร มีการพัฒนาสิ่งอำนวยความสะดวก

๑.๒ ประเด็นยุทธศาสตร์ที่ ๒ ติดตาม ตรวจสอบ และประเมินแนวโน้มของสถานการณ์ที่อาจเป็นภัยหรือเป็นภัยคุกคามต่อความมั่นคงภายในราชอาณาจักร

๑.๒.๑ เหตุผล : การติดตามสถานการณ์ความมั่นคงที่เกิดขึ้นตลอดเวลา เพื่อตัดสินใจได้อย่างถูกต้องว่า ระดับของสถานการณ์ในระดับใดจึงจะนับได้ว่าเป็นความมั่นคงที่กองอำนาจการรักษาความมั่นคงภายในราชอาณาจักรจะต้องเข้ามามีบทบาท ซึ่งอาจจะเกิดประเด็นใหม่ๆ ได้ตลอดเวลา

๑.๒.๒ กรอบแนวทางในการบริหารจัดการ : จัดระบบติดตาม ตรวจสอบ และแจ้งเตือนข่าวด้านความมั่นคงให้มีประสิทธิภาพโดยการบูรณาการกับทุกภาคส่วนรวมทั้งเครือข่ายข่าวประชาชน

๑.๒.๓ บทบาทของกองอำนาจการรักษาความมั่นคงภายในราชอาณาจักร : ศูนย์ติดตามสถานการณ์ของกองอำนาจการรักษาความมั่นคงภายในราชอาณาจักร รายงานสถานการณ์ที่ทันเวลาและเชื่อถือได้ ร่วมประชุมและแลกเปลี่ยนข่าวสาร จัดตั้งและพัฒนาเครือข่ายข่าวประชาชน รวมทั้งพัฒนาระบบเทคโนโลยีสารสนเทศด้านการข่าว

๑.๒.๔ เป้าประสงค์ : ระบบติดตาม ตรวจสอบ และแจ้งเตือนข่าวด้านความมั่นคงภายในประเทศที่มีประสิทธิภาพ มีกลไกการบูรณาการด้านการข่าวกับทุกภาคส่วน มีระบบเครือข่ายข่าวประชาชนที่มีประสิทธิภาพ พัฒนาบุคลากรด้านการข่าว พัฒนาระบบบริหารงานที่มีประสิทธิภาพ การปรับปรุงและพัฒนาระบบเทคโนโลยีสารสนเทศและการสื่อสาร

๑.๓. ประเด็นยุทธศาสตร์ที่ ๓ เสริมสร้างความมั่นคงของสถาบันหลักของชาติและการปกครองระบอบประชาธิปไตยอันมีพระมหากษัตริย์ทรงเป็นประมุข

๑.๓.๑ เหตุผล : ความมั่นคงของสถาบันหลักของชาติและการปกครองระบอบประชาธิปไตยอันมีพระมหากษัตริย์ทรงเป็นประมุข เป็นประเด็นที่ต้องให้ความสำคัญสูงสุด

๑.๓.๒ กรอบแนวทางในการบริหารจัดการ : การฝึกอบรม เสริมสร้างอุดมการณ์ การเผยแพร่ความรู้เข้าใจในการปกครองตามระบอบประชาธิปไตยอันมีพระมหากษัตริย์ทรงเป็นประมุข เพื่อให้ประชาชนมีความจงรักภักดี ความสามัคคี และร่วมปกป้องสถาบันชาติ ศาสนา พระมหากษัตริย์โดยพลังประชารัฐ

๑.๓.๓ บทบาทของกองอำนาจการรักษาความมั่นคงภายในราชอาณาจักร : จัดทำแผนงานและอำนาจการ บูรณาการ ประสานงานให้เป็นไปตามแผนงาน ได้แก่ แผนงานรักษาความมั่นคงแห่งรัฐ แผนงานสร้างความรักความปรองดองและสร้างความยุติธรรมในสังคม ภายใต้หลักปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียงเพื่อลดความขัดแย้ง

๑.๓.๔ เป้าประสงค์ : มีความจงรักภักดี ความรักสามัคคี และร่วมปกป้องสถาบันหลักของชาติโดยพลังประชารัฐ โครงการอันเนื่องมาจากพระราชดำริ หลักการทรงงาน ปรัชญาเศรษฐกิจพอเพียง และองค์ความรู้ของสถาบันพระมหากษัตริย์ได้รับการส่งเสริม ขยายผล และนำไปประยุกต์ใช้อย่างเป็นรูปธรรม เสริมสร้างความรักความสามัคคีของคนในชาติ และส่งเสริมการปกครองระบอบประชาธิปไตยอันมีพระมหากษัตริย์ทรงเป็นประมุข พัฒนาบุคลากร พัฒนาระบบเทคโนโลยีสารสนเทศและการสื่อสาร

๑.๔ ประเด็นยุทธศาสตร์ที่ ๔ ป้องกันและแก้ไขปัญหาความมั่นคงในพื้นที่จังหวัดชายแดนภาคใต้

๑.๔.๑ เหตุผล : ตั้งแต่เกิดเหตุการณ์การก่อความไม่สงบในพื้นที่จังหวัดชายแดนภาคใต้ ในปี พ.ศ.๒๕๔๗ เป็นต้นมา รัฐบาลพยายามกำหนดโครงสร้างหน่วยงานในการแก้ไขปัญหาความมั่นคงในพื้นที่จังหวัดชายแดนภาคใต้ให้มีความเหมาะสมโดยมีการปรับเปลี่ยนในหลายรูปแบบ และในที่สุดได้นำเข้ามาอยู่ในโครงสร้างกองอำนาจการรักษาความมั่นคงภายในราชอาณาจักร เพื่อให้นายกรัฐมนตรี สามารถใช้อำนาจของผู้อำนาจการรักษาความมั่นคงภายในราชอาณาจักร เข้าไปควบคุมการแก้ไขปัญหาควบคู่กับสายงานปกติได้มีประสิทธิภาพมากขึ้น

๑.๔.๒ กรอบแนวทางในการบริหารจัดการ : ยึดถือตามยุทธศาสตร์พระราชทาน เข้าใจ เข้าถึง พัฒนา นโยบายเพื่อเสริมสร้างความมั่นคงและความปลอดภัยในพื้นที่ การพัฒนาศักยภาพของคนและพื้นที่ การเสริมสร้างความเข้มแข็งของสังคมพหุวัฒนธรรม การสร้างสภาพแวดล้อม ที่เกื้อกูลต่อการพูดคุยเพื่อสันติสุข และการอำนวยความสะดวกการสร้างความยุติธรรมและสิทธิมนุษยชน

๑.๔.๓ บทบาทของกองอำนาจการรักษาความมั่นคงภายในราชอาณาจักร : จัดทำแผนงานและอำนาจการ บูรณาการ ประสานงานให้เป็นไปตามแผนงานโดยมอบหมายให้ ศูนย์ประสานการปฏิบัติที่ ๕ รับผิดชอบ และมีกองอำนาจการรักษาความมั่นคงภายในภาค ๔ ส่วนหน้า เป็นหน่วยปฏิบัติตามแผนงานเฝ้าระวังและดูแลความปลอดภัยในพื้นที่ แผนงานเพิ่มประสิทธิภาพภาครัฐและการขับเคลื่อนยุทธศาสตร์ แผนงานการพัฒนาการศึกษา ส่งเสริมศาสนา และวัฒนธรรม และแผนงานแก้ไขปัญหาจังหวัดชายแดนภาคใต้

๑.๔.๔ เป้าประสงค์ : เสริมสร้างความมั่นคงและความปลอดภัยในพื้นที่ การพัฒนาศักยภาพของคนและพื้นที่ การเสริมสร้างความเข้มแข็งของสังคมพหุวัฒนธรรม การสร้างสภาวะแวดล้อมที่เกื้อกูลต่อการพูดคุยเพื่อสันติสุขจังหวัดชายแดนภาคใต้ การอำนวยความสะดวกสิทธิมนุษยชน และการสร้างความเข้าใจ

๑.๕. ประเด็นยุทธศาสตร์ที่ ๕ พัฒนาศักยภาพการรักษาความมั่นคงภายในราชอาณาจักร

๑.๕.๑ เหตุผล : งานการอำนาจการรักษาความมั่นคงภายในราชอาณาจักร เป็นการบูรณาการทุกภาคส่วนจึงจำเป็นต้องมีการบริหารจัดการที่มีประสิทธิภาพ เพื่อลดปัญหาข้อขัดข้องจากความไม่ชัดเจนและความซ้ำซ้อนในหน้าที่และการปฏิบัติระหว่างทุกภาคส่วน

๑.๕.๒ กรอบแนวทางในการบริหารจัดการ : ปรับปรุงโครงสร้างและระบบการบริหารจัดการองค์การ ศึกษาวิจัยเพื่อเสริมสร้างศักยภาพการรักษาความมั่นคงภายในประเทศ การพัฒนาโครงสร้างการจัด การพัฒนาระบบการบริหารงานบุคคล

๑.๕.๓ บทบาทของกองอำนาจการรักษาความมั่นคงภายในราชอาณาจักร : จัดทำแผนแม่บทการรักษาความมั่นคงภายในราชอาณาจักร ๒๐ ปี และแผนปฏิบัติการรักษาความมั่นคงภายในระดับชาติและระดับพื้นที่ เพื่อรองรับแผนแม่บทการรักษาความมั่นคงภายในราชอาณาจักร ๒๐ ปี รวมทั้งอำนาจการและบูรณาการให้เป็นไปตามแผน

๑.๕.๔ เป้าประสงค์ : ปรับปรุงโครงสร้างและระบบการบริหารจัดการ องค์การ ศึกษาวิจัยเพื่อเสริมศักยภาพการรักษาความมั่นคงภายในประเทศ มีแผนแม่บทการรักษาความมั่นคงภายในราชอาณาจักร ๒๐ ปี

การกำหนดประเด็นยุทธศาสตร์เป็นไปตามอำนาจหน้าที่ของกองอำนาจการรักษาความมั่นคงภายในราชอาณาจักรภายใต้กระบวนการที่มั่นคงใหม่ และต้องมีการกำหนดประเด็นความมั่นคงให้เหมาะสมกับช่วงเวลา ตามการติดตามและประเมินสถานการณ์ของศูนย์ติดตามสถานการณ์ ซึ่งการบริหารจัดการด้านความมั่นคงของรัฐจะต้องมีความอ่อนตัว พร้อมทั้งจะรับกับสถานการณ์ที่มีการเปลี่ยนแปลงตลอดเวลา โดยเฉพาะการเตรียมความพร้อมเมื่อสถานการณ์ดังกล่าวยกระดับขึ้นมาเป็นความมั่นคง ซึ่งกองอำนาจการรักษาความมั่นคงภายในราชอาณาจักร จะต้องได้รับมอบอำนาจให้เข้าไปดำเนินการแก้ไขปัญหาตามพระราชบัญญัติการรักษาความมั่นคงภายในราชอาณาจักร

พ.ศ.๒๕๕๑ นอกจากนั้นแล้ว นายกรัฐมนตรีในฐานะผู้อำนวยการรักษาความมั่นคงภายในราชอาณาจักร ได้ให้ความสำคัญกับงานด้วยการรักษาความมั่นคงภายในมากขึ้น โดยได้มอบนโยบายให้มีการปรับปรุงโครงสร้างของกองอำนาจการรักษาความมั่นคงภายในราชอาณาจักร โดยมุ่งแก้ปัญหาประสิทธิภาพขององค์กร และปรับปรุงระบบการบริหารให้ตอบสนองต่อการแก้ปัญหาความมั่นคงในทุกๆ ด้าน ทั้งปัญหาในปัจจุบันและปัญหาที่คาดว่าจะเกิดขึ้นในอนาคต และได้รับการบูรณาการจากระบบการขับเคลื่อนการบริหารราชการ และส่วนราชการพลเรือน ให้ความสำคัญของงานความมั่นคงมากขึ้น เช่น แผนพัฒนาเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติ จัดให้เป็นประเด็นทางยุทธศาสตร์ด้วย (ศักดา เนียมคำ, สัมภาษณ์, ๒๐ กุมภาพันธ์ ๒๕๖๐)

ในสภาวะปกติ กองอำนาจการรักษาความมั่นคงภายในราชอาณาจักร มีหน้าที่ในการบูรณาการหน่วยงานต่างๆ ให้สอดคล้องตามยุทธศาสตร์กองอำนาจการรักษาความมั่นคงภายในราชอาณาจักร พ.ศ.๒๕๖๐-๒๕๖๔ และแผนการรักษาความมั่นคงภายในราชอาณาจักร พ.ศ.๒๕๕๙ - ๒๕๖๐ สำหรับในสภาวะไม่ปกติได้กำหนดการบริหารจัดการด้านความมั่นคงไว้แล้วในพระราชบัญญัติการรักษาความมั่นคงภายในราชอาณาจักร พ.ศ.๒๕๕๑ หมวด ๒ ซึ่งให้ศูนย์อำนาจการหรือหน่วยงานที่เรียกชื่ออื่นรับผิดชอบในการบริหารจัดการต่อความมั่นคงดังกล่าว ตามมาตรา ๑๗

จากที่กล่าวมา จะเห็นได้ว่านโยบายความมั่นคงแห่งชาติ พ.ศ.๒๕๕๘ - ๒๕๖๔ และยุทธศาสตร์ชาติ ๒๐ ปี มีส่วนสำคัญที่ทำให้การบริหารจัดการต่อความมั่นคงภายในราชอาณาจักร มีทิศทางที่ชัดเจนมากขึ้น โดยเฉพาะการให้ความสำคัญเฉพาะด้านและการจัดทำระบบรองรับให้สอดคล้องต่อสถานการณ์ในปัจจุบัน อย่างไรก็ตามไม่ว่านโยบายและยุทธศาสตร์ดังกล่าว จะเปลี่ยนแปลงไปอย่างไรก็ตาม แต่หลักพื้นฐานในการบริหารจัดการด้านความมั่นคงภายในราชอาณาจักร เป็นความรับผิดชอบของหัวหน้าฝ่ายบริหารที่บูรณาการทุกส่วนราชการรวมถึงภาคเอกชน และประชาชนเข้ามาให้ความร่วมมือพร้อมรับกับทุกรูปแบบภัยคุกคามที่มีการเปลี่ยนแปลงอยู่ตลอดเวลา อาจจะมีแตกต่างเฉพาะรายละเอียด การจัด และประเด็นภัยคุกคามที่แตกต่างกันออกไป (ชูชาติ บัวขาว, สัมภาษณ์, ๒๑ มีนาคม ๒๕๖๐)

ประเด็นยุทธศาสตร์กองอำนาจการรักษาความมั่นคงภายในราชอาณาจักร ที่ควรเพิ่มเติมคือ การรักษาดุลยภาพความสัมพันธ์กับต่างประเทศเพื่อป้องกันและแก้ไขปัญหาความมั่นคงรูปแบบใหม่ ประสานการปฏิบัติกับองค์กรนานาชาติที่มีหน้าที่ด้านความมั่นคง และร่วมบูรณาการเพื่อป้องกัน แก้ไขผลกระทบจากภัยคุกคามนั้น ๆ มิให้เข้ามาในภูมิภาคหรือภายในประเทศและหากเกิดขึ้นในประเทศไทยแล้ว ก็จะร่วมมือกันในภูมิภาคและนานาชาติ ดำเนินการต่อไป (ศักดา เนียมคำ, สัมภาษณ์, ๒๐ กุมภาพันธ์ ๒๕๖๐)

สำหรับการนำนโยบายไปสู่การปฏิบัติ กองอำนาจการรักษาความมั่นคงภายในราชอาณาจักร มีฐานะเป็นหน่วยเชื่อมโยงยุทธศาสตร์ในระดับเหนือขึ้นไปกับการนำมาปฏิบัติ ซึ่งจะต้องมีความสามารถในการอำนาจการและสะท้อนปัญหาจากผู้ปฏิบัติ ไปสู่ระดับนโยบายให้ได้ แต่กองอำนาจการรักษาความมั่นคงภายในราชอาณาจักร ไม่ได้มีส่วนร่วมในการกำกับนโยบาย ยุทธศาสตร์ความมั่นคง เพื่อปรับยุทธศาสตร์ตามความเหมาะสม ทำให้มีปัญหาความไม่ชัดเจนของยุทธศาสตร์หรือนโยบาย นอกจากนั้นแล้วการกำหนดยุทธศาสตร์ ควรเป็นการดำเนินการแบบ

จับต้องได้เป็นรูปธรรม และควรมีเจ้าภาพหลักที่ชัดเจนในแต่ละยุทธศาสตร์ (สมพงษ์ ไทรงาม, สัมภาษณ์, ๘ กุมภาพันธ์ ๒๕๖๐ ; บุญชู เกิดโชค, สัมภาษณ์, ๒๐ มีนาคม ๒๕๖๐)

กล่าวโดยสรุปแล้วบทบาทของกองอำนาจการรักษาความมั่นคงภายในราชอาณาจักร คือการเป็นหน่วยงานหลักในการบูรณาการ ประสานการปฏิบัติ และมีขีดความสามารถในการให้การสนับสนุนทุกภาคส่วนในการดำเนินการตามกรอบแนวทางการบริหารจัดการด้านความมั่นคงภายในราชอาณาจักร เพื่อให้บรรลุถึงเป้าหมายของยุทธศาสตร์อย่างแท้จริง โดยมีทิศทางการบริหารจัดการของกองอำนาจการรักษาความมั่นคงภายในราชอาณาจักร ทั้งในส่วนกลาง ส่วนภูมิภาค ระดับกองอำนาจรักษาความมั่นคงภายในภาค และกองอำนาจรักษาความมั่นคงภายในจังหวัด และในส่วนของเครือข่ายชาวภาคประชาชน ซึ่งจะเป็นกลไกหลักในการขับเคลื่อนทิศทางตามที่รัฐบาล กำหนด สามารถนำไปสู่ความมั่นคงและยั่งยืนต่อไปได้ในอนาคต (พิศิษฐ์ เกษบุรมย์, สัมภาษณ์ ๑๕ กุมภาพันธ์ ๒๕๖๐ ; ธีรวัฒน์ บุญยะวัฒน์, สัมภาษณ์, ๒๔ มีนาคม ๒๕๖๐)

กรอบแนวทางในการบริหารจัดการที่ต้องเพิ่มเติมเพื่อให้บรรลุถึงเป้าหมายของยุทธศาสตร์ข้างต้น ได้แก่ ๑) เสริมสร้างขีดความสามารถในงานด้านการข่าว และงานด้านการติดตามสถานการณ์ ตลอดจนส่งเสริม สนับสนุนให้มีกลไกในการสร้างเครือข่ายในการประสานงานกับส่วนราชการอื่นๆ โดยใช้เทคโนโลยีที่ทันสมัยช่วยในการปฏิบัติงาน ๒) เสริมสร้างขีดความสามารถในการปฏิบัติการข่าวสาร ในทุกระดับ ๓) จัดทำแผนงานโครงการ เกี่ยวกับการส่งเสริมสถาบันหลักของชาติ และขยายผลงานตามโครงการอันเนื่องมาจากพระราชดำริให้เกิดการเรียนรู้และใช้ปฏิบัติเป็นแนวทางในการดำรงชีวิตอย่างกว้างขวาง โดยได้รับความร่วมมือในการเผยแพร่ประชาสัมพันธ์ ในทุกช่องทาง ๔) ให้ความสำคัญในการจัดตั้ง รักษา และขับเคลื่อนเครือข่ายภาคประชาชนให้เข้ามามีส่วนร่วมในการปฏิบัติการกิจต่างๆ ร่วมกับกองอำนาจรักษาความมั่นคงภายในราชอาณาจักร ในการป้องกันภัยคุกคามที่มีต่อความมั่นคงของชาติในทุกมิติได้อย่างแท้จริง (ธีรวัฒน์ บุญยะวัฒน์, สัมภาษณ์, ๒๔ มีนาคม ๒๕๖๐)

สรุปได้ว่าปัจจัยภายในด้านยุทธศาสตร์นั้น กองอำนาจรักษาความมั่นคงภายในราชอาณาจักรมียุทธศาสตร์สอดคล้องกับยุทธศาสตร์และนโยบายด้านความมั่นคงในระดับชาติ และมีความอ่อนตัวพร้อมที่จะรับกับสถานการณ์ด้านความมั่นคงที่อาจเปลี่ยนแปลงภายใต้กระบวนการความมั่นคงใหม่ที่มีการเปลี่ยนแปลงอย่างรวดเร็วจากกระแสโลกาภิวัตน์ และการพัฒนาของเทคโนโลยีสารสนเทศ การบริหารจัดการความมั่นคงภายในราชอาณาจักรเป็นการบูรณาการหลายหน่วยงาน และมีหลายระดับ ทั้งส่วนกลางและส่วนภูมิภาคร่วมกับภาคประชาชน นอกจากนี้แล้วนายกรัฐมนตรีในฐานะผู้อำนาจรักษาความมั่นคงภายในราชอาณาจักร ได้ให้ความสำคัญกับงานรักษาความมั่นคงภายในราชอาณาจักรโดยได้มอบนโยบายในการปรับปรุงในหลายด้าน ซึ่งจะเป็นผลให้กองอำนาจรักษาความมั่นคงภายในราชอาณาจักร มีความเข้มแข็งมากขึ้น อย่างไรก็ตามกองอำนาจรักษาความมั่นคงภายในราชอาณาจักรยังมีประเด็นยุทธศาสตร์ที่ควรเพิ่มเติมคือ การรักษาคุณภาพความสัมพันธ์กับต่างประเทศเพื่อป้องกันและแก้ไขปัญหาความมั่นคงรูปแบบใหม่ และในการนำยุทธศาสตร์ไปสู่การปฏิบัติควรเพิ่มแนวทางในการบริหารจัดการงานด้านการข่าว งานด้านการติดตามสถานการณ์ การปฏิบัติการข่าวสาร การส่งเสริมสถาบันหลัก

ของชาติ และการขับเคลื่อนเครือข่ายภาคประชาชนเข้ามามีส่วนร่วมในการรักษาความมั่นคงภายในราชอาณาจักร

๒. โครงสร้าง (Structure)

กองอำนวยการรักษาความมั่นคงภายในราชอาณาจักร มีฐานะเป็นส่วนราชการ มีโครงสร้างองค์การเป็นรูปแบบเฉพาะภายใต้การบังคับบัญชาขึ้นตรงต่อนายกรัฐมนตรี จัดตั้งขึ้นตามพระราชบัญญัติการรักษาความมั่นคงภายในราชอาณาจักร พ.ศ.๒๕๕๑ โดยวิธีปฏิบัติราชการและการบริหารงาน การจัดโครงสร้าง การแบ่งส่วนงานและอำนาจหน้าที่ และอัตรากำลังพลให้เป็นไปตามที่คณะรัฐมนตรีกำหนด ซึ่งมีมติคณะรัฐมนตรีเมื่อ ๒๗ พฤศจิกายน ๒๕๕๑ มีอัตรากำลังทั้งสิ้น ๙๗๗ อัตรา แบ่งเป็นข้าราชการทหาร จำนวน ๗๗๗ อัตรา และอัตราข้าราชการพลเรือน จำนวน ๒๐๐ อัตรา

การจัดโครงสร้างองค์การเป็นแบบผสม (Hybrid Organization Structure) ซึ่งในส่วนอำนวยการมีโครงสร้างองค์การตามหน้าที่การงาน (Functional Organization Structure) ได้แก่ สำนักนโยบายและยุทธศาสตร์ความมั่นคง สำนักการข่าว สำนักกิจกรรมมวลชนและสารสนเทศ สำนักงานบุคคล สำนักบริหารงานทั่วไป สำนักงบประมาณและการเงิน มีข้อดีคือการประสานงานง่ายและผู้บังคับบัญชาจะกำหนดนโยบายไว้กว้างๆ แต่การทำงานแบ่งออกเป็นหลายส่วนและมีผู้เชี่ยวชาญเฉพาะด้าน

กองอำนวยการรักษาความมั่นคงภายในราชอาณาจักรมีคณะกรรมการอำนวยการ ซึ่งเป็นโครงสร้างองค์การแบบคณะกรรมการบริหาร (Committees Organization Structure) อีกด้วย ทำหน้าที่กำกับ ให้คำปรึกษาเสนอแนะการทำงาน และโดยเฉพาะอย่างยิ่งงานนโยบายของกองอำนวยการรักษาความมั่นคงภายในราชอาณาจักร แต่งตั้งคณะที่ปรึกษาและคณะกรรมการ และหน้าที่อื่นตามพระราชบัญญัติกำหนดไว้ โดยคณะกรรมการอำนวยการนี้ประกอบด้วย นายกรัฐมนตรี หรือรองนายกรัฐมนตรีซึ่งนายกรัฐมนตรีมอบหมายเป็นประธาน รัฐมนตรีว่าการกระทรวงกลาโหม และรัฐมนตรีว่าการกระทรวงมหาดไทยเป็นรองประธาน รัฐมนตรีว่าการกระทรวงยุติธรรม รัฐมนตรีว่าการกระทรวงกระทรวงดิจิทัลเพื่อเศรษฐกิจและสังคม ปลัดกระทรวงกลาโหม ปลัดกระทรวงการต่างประเทศ ปลัดกระทรวงมหาดไทย อัยการสูงสุด เลขาธิการสภาความมั่นคงแห่งชาติ ผู้อำนวยการสำนักข่าวกรองแห่งชาติ ผู้อำนวยการสำนักงบประมาณ เลขาธิการคณะกรรมการข้าราชการพลเรือน เลขาธิการคณะกรรมการพัฒนาระบบราชการ ผู้บัญชาการทหารสูงสุด ผู้บัญชาการทหารบก ผู้บัญชาการทหารเรือ ผู้บัญชาการทหารอากาศ ผู้บัญชาการตำรวจแห่งชาติ อธิบดีกรมบัญชีกลางและอธิบดีกรมสอบสวนคดีพิเศษ เป็นกรรมการและเลขาธิการกองอำนวยการรักษาความมั่นคงภายในราชอาณาจักรเป็นกรรมการและเลขานุการ และให้ผู้อำนวยการแต่งตั้งข้าราชการ ในกองอำนวยการรักษาความมั่นคงภายในราชอาณาจักรเป็นผู้ช่วยเลขานุการไม่เกินสองคน นอกจากนั้นคณะกรรมการชุดนี้ยังสามารถแต่งตั้ง คณะที่ปรึกษากองอำนวยการรักษาความมั่นคงภายในราชอาณาจักร โดยคำนึงถึงการมีส่วนร่วมของประชาชน การจัดโครงสร้างองค์การที่มีคณะกรรมการในการบริหารจะทำให้มีการพิจารณากลับกรองงานได้รอบด้านมากขึ้น แต่หากพิจารณาถึงคณะกรรมการอำนวยการจะเห็นได้ว่าเป็นผู้ทรงคุณวุฒิ และเป็นผู้บริหารระดับสูง ซึ่งการทำงานด้านที่ปรึกษาสมควรให้มีคณะกรรมการอีกชุดหนึ่ง ซึ่งแต่งตั้งจากผู้เชี่ยวชาญในแต่ละหน่วยงาน

ที่ให้คำแนะนำ ปรีกษาแก่ผู้ปฏิบัติงานภายในกองอำนาจการรักษาความมั่นคงภายในราชอาณาจักร เพื่อช่วยลดภาระงานของคณะกรรมการ

โครงสร้างในส่วนประสานงานเป็นการจัดแบบแบ่งส่วนงานออกเป็นหน่วย (Division Organization Structure) โดยมีการแบ่งตามกลุ่มงานความมั่นคงได้แก่ ศูนย์ประสาน การปฏิบัติ กลุ่มงานเสริมสร้างความมั่นคงของรัฐ ศูนย์ประสานการปฏิบัติกลุ่มงานเสริมสร้าง ความมั่นคงทางสังคม ศูนย์ประสานการปฏิบัติกลุ่มงานเสริมสร้างความมั่นคงแบบพิเศษ ศูนย์ประสาน การปฏิบัติกลุ่มงานเสริมสร้างความมั่นคงทางทรัพยากรธรรมชาติ สิ่งแวดล้อม พลังงาน และอาหาร และศูนย์ประสานการปฏิบัติกลุ่มงานเสริมสร้างความมั่นคงเฉพาะพื้นที่ สำหรับในส่วนของ หน่วยปฏิบัติงานในพื้นที่ มีโครงสร้างการจัดแบบแบ่งส่วนงานออกเป็นหน่วยเช่นเดียวกันคือ กองอำนาจการรักษาความมั่นคงภายในภาค ๑ - ๔ กองอำนาจการรักษาความมั่นคงภายในจังหวัด ซึ่งแต่ศูนย์ประสานการปฏิบัตินี้ มีส่วนบังคับบัญชา ส่วนแผนงานโครงการ งบประมาณและติดตาม ประเมินผล และส่วนสนับสนุน ซึ่งทำให้มีการกระจายอำนาจ และการบริหารจัดการคล่องตัว แต่อาจทำให้การควบคุมทำได้ยากขึ้นบ้าง นอกจากนั้นแล้วยังสามารถจัดตั้งศูนย์อำนาจการ หรือหน่วยงานอื่นได้ตามความจำเป็นของสถานการณ์อีกด้วย

อย่างไรก็ตามการมีโครงสร้างแบบผสมนี้ทำให้กองอำนาจการรักษาความมั่นคง ภายในราชอาณาจักรมีความยืดหยุ่นในการปฏิบัติงาน สามารถสนับสนุนหรือเอื้อให้เกิดการปฏิบัติงาน ที่รวดเร็วคล่องตัวมากขึ้น มีทักษะการปฏิบัติงานที่ดี ด้วยการผสมผสานรูปแบบกระบวนการ ที่หลากหลายสอดคล้องกับสถานการณ์ โดยเฉพาะด้านความมั่นคงที่มีความเป็นพลวัตสูง และสถานการณ์มีความเชื่อมโยงกันอย่างหลากหลาย เหมาะสมกับกระบวนการที่มั่นคงใหม่ที่ ต้องอาศัยการบริหารจัดการอย่างเป็นองค์รวม

นอกจากนั้นแล้ว การจัดโครงสร้างกองอำนาจการรักษาความมั่นคงภายใน ราชอาณาจักรเป็นการบูรณาการกำลังพลทั้งจากพลเรือน ตำรวจ ทหาร และมีเครือข่ายมวลชน ทั่วประเทศ มีหน้าที่ในการบูรณาการทุกส่วนราชการให้สอดคล้องกับประเด็นความมั่นคงแต่ละประเด็น กำหนดหน้าที่ไว้ชัดเจนตามกฎหมายไม่มีความซ้ำซ้อนกัน แต่มีความเชื่อมโยงอย่างเป็นระบบ ความพร้อมทั้งโครงสร้างและสถานะทางกฎหมาย มีความเหมาะสมที่สุดในแง่ของการเป็นฐาน ทางยุทธการ ที่นำหน่วยเกี่ยวข้องมาปฏิบัติงานร่วมกัน มีผู้เชี่ยวชาญด้านความมั่นคง โดยมีกฎหมาย รองรับลดหลั่นลงไปตามลำดับ ตั้งแต่ระดับพระราชบัญญัติจนถึงระดับคำสั่งกองอำนาจ รักษาความมั่นคงภายในราชอาณาจักร เพื่อใช้ยึดถือในการปฏิบัติหน้าที่ รวมทั้งใช้ในการพิจารณา ความรับผิดชอบตามกฎหมายในกระบวนการยุติธรรม หากเกิดความเสียหายในการปฏิบัติหน้าที่ ทั้งทางอาญาแพ่ง และปกครองเช่นเดียวกับส่วนราชการอื่น โดยการพิจารณารายละเอียดของ โครงสร้างในประเด็น หน้าที่ความรับผิดชอบ การจัดหน่วยรอง อัตรากำลัง และหน้าที่และคุณวุฒิ ของบุคลากรทุกตำแหน่งแล้ว สามารถแบ่งออกได้เป็น ๓ ระดับ (ชูชาติ บัวขาว, สัมภาษณ์, ๒๑ มีนาคม ๒๕๖๐ ; ธนเดช เหลืองทองคำ, สัมภาษณ์, ๒๒ มีนาคม ๒๕๖๐) ตามแผนภาพที่ ๔-๑ ดังนี้

แผนภาพที่ ๔-๑ ความเชื่อมโยงของโครงสร้างหน่วยตั้งแต่ระดับกฎหมายจนถึงระดับอัตรา

ระดับชั้นที่ ๑ เป็นกฎหมายสูงสุดในการจัดตั้งหน่วยงานนั้นๆ คือ พระราชบัญญัติการรักษาความมั่นคงภายในราชอาณาจักร พ.ศ.๒๕๕๑ ซึ่งได้กำหนดอำนาจหน้าที่ของกองอำนวยการรักษาความมั่นคงภายในราชอาณาจักรในภาพรวม และอำนาจหน้าที่ของผู้อำนวยการรักษาความมั่นคงภายในราชอาณาจักรรวมทั้งส่วนบริหาร และการจัดตั้งกองอำนวยการรักษาความมั่นคงภายในภาค และกองอำนวยการรักษาความมั่นคงภายในจังหวัด รวมทั้งการจัดตั้งศูนย์อำนวยการหรือหน่วยงานที่เรียกชื่ออื่นรับผิดชอบในการบริหารจัดการต่อความมั่นคงเมื่อรองรับในสถานะไม่ปกติ ในระดับนี้ถือว่ามีความเหมาะสมแล้วสามารถรองรับภัยคุกคามรูปแบบใหม่ในทศวรรษหน้า สอดคล้องกับระบบสากลที่กำหนดให้การแก้ไขปัญหาคความมั่นคงเป็นความรับผิดชอบของรัฐบาล และมีการตรวจสอบถ่วงดุลการใช้อำนาจโดยรัฐสภา

ระดับชั้นที่ ๒ สำหรับกฎหมายถัดลงมาเป็นการกำหนดหน้าที่ของส่วนราชการภายในกองอำนวยการรักษาความมั่นคงภายในราชอาณาจักรคือ คำสั่งสำนักนายกรัฐมนตรีที่ ๑๗๙/๒๕๕๒ เรื่องการจัดโครงสร้าง การแบ่งส่วนงาน อำนาจหน้าที่ของส่วนงาน และอัตราค่าสิ่งประจําของกองอำนวยการรักษาความมั่นคงภายในราชอาณาจักร ซึ่งเหมือนกับทุกกระทรวง กรม ที่จำเป็นต้องมีกฎหมายรองรับในระดับกฎกระทรวง เพียงแต่ว่ากองอำนวยการรักษาความมั่นคงภายในราชอาณาจักรเป็นส่วนราชการสังกัดสำนักนายกรัฐมนตรี จึงต้องเป็นคำสั่งสำนักนายกรัฐมนตรีเช่นเดียวกับทุกส่วนราชการสังกัดดังกล่าว โดยคำสั่งฉบับนี้จะกำหนดโครงสร้างและส่วนงานกองอำนวยการรักษาความมั่นคงภายในราชอาณาจักรจำนวน ๑๒ ส่วน รวมทั้งศูนย์ประสานการปฏิบัติ กองอำนวยการรักษาความมั่นคงภายในภาค และกองอำนวยการรักษาความมั่นคงภายในจังหวัด โดยได้กำหนดอำนาจหน้าที่ของทุกส่วนงานไว้ชัดเจนแล้วทั้งส่วนอำนวยการ ส่วนประสานงาน และหน่วยปฏิบัติงานในระดับพื้นที่

ในระดับนี้ในภาพรวมนับว่ามีความเหมาะสม อย่างไรก็ตามจำเป็นต้องมีการตรวจสอบความซ้ำซ้อนระหว่างสายงานฝ่ายอำนวยการ รวมทั้งระหว่างศูนย์ประสานการปฏิบัติให้มีความชัดเจนมากขึ้น

ระดับชั้นที่ ๓ เป็นกฎหมายชั้นรองระดับกฎกระทรวง ซึ่งจะกำหนดหน้าที่ของหน่วยงานต่ำสุด รวมทั้งเชื่อมโยงไปถึงระดับบุคคล คือ อัตราเฉพาะกิจของทุกส่วนงานที่กล่าวมา โดยจะจำแนกออกเป็นตอนที่ ๑ กล่าวทั่วไป ตอนที่ ๒ ผังการจัด ตอนที่ ๓ อัตรากำลังพล สำหรับตอนที่ ๔ คำชี้แจง ซึ่งจะกำหนดคุณวุฒิหรือคุณสมบัติเฉพาะตำแหน่งนั้น ยังไม่สามารถดำเนินการได้ เนื่องจากอัตราในตอนที่ ๓ ยังคงเป็นโครงสร้างตามระบบข้าราชการพลเรือนเดิม แต่ในปัจจุบันข้าราชการพลเรือนได้มีการพัฒนาใหม่ จึงจำเป็นต้องแยกออกมาจากอัตราทหาร หลังจากนั้นจึงจะสามารถจัดทำตอนที่ ๔ คำชี้แจงในแต่ละตำแหน่งให้สอดคล้องกับข้าราชการแต่ละประเภทได้อย่างถูกต้อง ในระดับนี้ยังต้องได้รับการพัฒนาให้มีความสมบูรณ์ต่อไป

โครงสร้างการจัดที่กล่าวมาทั้งสามระดับนี้ จำเป็นต้องมีความสอดคล้องและเชื่อมโยงกันอย่างสมดุล เพื่อให้เกิดการบูรณาการอย่างแท้จริง อย่างไรก็ตาม อำนาจหน้าที่ของส่วนราชการซึ่งได้กำหนดมาตั้งแต่ปี พ.ศ.๒๕๕๒ นั้น จำเป็นต้องมีการปรับปรุงแก้ไขให้มีความสอดคล้องกันเองทั้งภายในกองอำนวยการรักษาความมั่นคงภายในราชอาณาจักร และภายนอกกองอำนวยการรักษาความมั่นคงภายในราชอาณาจักร ซึ่งในปัจจุบันยังมีความไม่ชัดเจนในความประสานสอดคล้องกันดังนี้

๒.๑ ความสัมพันธ์ระหว่างสำนักงานฝ่ายอำนวยการและศูนย์ประสานการปฏิบัติ

อำนาจหน้าที่ของสำนักฝ่ายอำนวยการตามคำสั่งสำนักนายกรัฐมนตรีที่ ๑๗๙/๒๕๕๒ ลงวันที่ ๑๐ สิงหาคม ๒๕๕๒ ซึ่งเป็นกฎหมายสูงสุดได้กำหนดไว้ชัดเจนแล้วว่าแต่ละสำนักฝ่ายอำนวยการ มีหน้าที่เฉพาะที่เกี่ยวข้องในลักษณะเดียวกับกรมฝ่ายเสนาธิการ ดังนั้น ทุกสำนักฝ่ายอำนวยการจะต้องมีบทบาทเข้าไปกำกับดูแลทุกศูนย์ประสานการปฏิบัติในส่วนที่เกี่ยวข้อง และจากการที่โครงสร้างการจัดของกองอำนวยการรักษาความมั่นคงภายในราชอาณาจักรมีศูนย์ประสานการปฏิบัติมาคั่นกลางระหว่างกองอำนวยการรักษาความมั่นคงภายในภาค ในขณะที่ได้มีสำนักฝ่ายอำนวยการ ตามโครงสร้างดังกล่าว ทุกสำนักฝ่ายอำนวยการจะต้องเข้าไปมีบทบาทในฐานะฝ่ายอำนวยการที่เกี่ยวข้องต่อทุกศูนย์ประสานการปฏิบัติ แต่ในการปฏิบัติจริงแล้วอัตราของกองอำนวยการรักษาความมั่นคงภายในราชอาณาจักรเป็นการมาปฏิบัติราชการเป็นรายปี ทำให้กำลังพลขาดความเข้าใจในระบบการปฏิบัติ ทำให้แต่ละศูนย์ประสานการปฏิบัติพยายามรายงานเสนอเรื่องไปยังสำนักฝ่ายอำนวยการเดียว ซึ่งไม่ได้มีหน้าที่ตามคำสั่งสำนักนายกรัฐมนตรีที่ ๑๗๙/๒๕๕๒ และนำมาสู่การขาดประสิทธิภาพในภาพรวมของกองอำนวยการรักษาความมั่นคงภายในราชอาณาจักร ซึ่งจำเป็นต้องได้รับการปรับปรุงแก้ไข

๒.๒ ความสัมพันธ์ระหว่างกองอำนวยการรักษาความมั่นคงภายในราชอาณาจักรกับส่วนราชการอื่น

ทุกส่วนงานในกองอำนวยการรักษาความมั่นคงภายในราชอาณาจักร ถ้าพิจารณาในภาพรวมแล้ว จะเห็นว่าเป็น “กองอำนวยการ” ในทุกระดับ ตั้งแต่กองอำนวยการรักษาความมั่นคงภายในราชอาณาจักร กองอำนวยการรักษาความมั่นคงภายในภาค และกองอำนวยการรักษาความมั่นคงภายในจังหวัด จึงจำเป็นต้องเข้าใจบทบาทดังกล่าวให้ชัดเจนว่า ทุกงานในประเทศมีส่วนราชการรับผิดชอบอยู่แล้ว แต่เป็นการแบ่งงานเฉพาะแต่ละส่วนราชการ ในขณะที่งานความมั่นคง

จะเกี่ยวข้อง กับหลายส่วนราชการในแต่ละปัญหาความมั่นคงนั้นๆ ตามที่ได้กล่าวมาแล้ว หากกองอำนวยการรักษาความมั่นคงภายในราชอาณาจักร ไม่เข้าใจบทบาทดังกล่าว ก็จะไปก้าวทำงานเกิดความขัดแย้งกับส่วนราชการอื่น และในทางตรงกันข้ามอาจจะทำให้การบูรณาการทุกหน่วยงาน ที่มีส่วนเกี่ยวข้องขาดประสิทธิภาพได้ ดังนั้น จึงจำเป็นต้องกำหนดบทบาทของกองอำนวยการรักษาความมั่นคงภายในราชอาณาจักรให้ถูกต้องและเหมาะสม (ชูชาติ บัวขาว, สัมภาษณ์, ๒๑ มีนาคม ๒๕๖๐)

๒.๓ การปรับเปลี่ยนโครงสร้างเพื่อรองรับภัยคุกคามรูปแบบใหม่ในทศวรรษหน้า หรือการมีโครงสร้างพิเศษหรือมีหน่วยงานพิเศษเพิ่มเติม

เมื่อพิจารณาความเหมาะสมในด้านโครงสร้างกองอำนวยการรักษาความมั่นคงภายในราชอาณาจักรซึ่งได้กำหนดไว้ในพระราชบัญญัติการรักษาความมั่นคงภายในราชอาณาจักร พ.ศ.๒๕๕๑ ประกอบกับการปฏิบัติงานในห้วงที่ผ่านมาแล้ว นับว่ามีความเหมาะสม ทั้งนี้ เนื่องจากความมั่นคงเป็นเรื่องที่เปลี่ยนแปลงไปตามสถานการณ์ การจัดตั้งหน่วยงานรองรับมากเกินความจำเป็น ก่อให้เกิดผลกระทบต่อภาวะงบประมาณ จึงควรกำหนดโครงสร้างเพื่อรองรับประเด็นที่เกิดขึ้นอย่างชัดเจนแล้วว่าเป็นประเด็นความมั่นคงในปัจจุบัน และติดตามสถานการณ์อย่างต่อเนื่อง เมื่อใดก็ตามที่ประเด็นอื่นได้ถูกยกระดับขึ้นเป็นความมั่นคงแล้ว พระราชบัญญัติการรักษาความมั่นคงภายในราชอาณาจักร พ.ศ.๒๕๕๑ มาตรา ๑๗ ได้กำหนดไว้ให้จัดตั้งศูนย์อำนวยการหรือหน่วยงานที่เรียกชื่ออื่นรับผิดชอบในการบริหารจัดการต่อความมั่นคงดังกล่าว โดยจำเป็นที่จะต้องพิจารณาให้เหมาะสมกับสถานการณ์ที่เกิดขึ้น เช่น การจัดตั้งกองอำนวยการรักษาความมั่นคงภายในภาค ๔ ส่วนหน้า เพื่อแก้ไขปัญหาในพื้นที่จังหวัดชายแดนภาคใต้ เป็นต้น แต่ในขณะนี้สถานการณ์ยังไม่ได้มีประเด็นใดที่มีความจำเป็นที่จะต้องจัดตั้งหน่วยงานเพิ่มเติม (ชูชาติ บัวขาว, สัมภาษณ์, ๒๑ มีนาคม ๒๕๖๐)

ในด้านการจัดหน่วยรองเพื่อรองรับอำนาจหน้าที่ในปัจจุบันนับว่ามีความเหมาะสม ส่วนประเด็นที่สมควรพิจารณาคืออัตรากำลังและคุณวุฒิของบุคลากรในระดับชั้นที่ ๓ ของทุกหน่วยทั้งกองอำนวยการรักษาความมั่นคงภายในราชอาณาจักรส่วนกลาง กองอำนวยการรักษาความมั่นคงภายในภาค และกองอำนวยการรักษาความมั่นคงภายในจังหวัด เนื่องจากยังมีจำนวนที่ไม่เพียงพอ รวมทั้งยังเป็นการจัดทำระบบอัตราตำแหน่งที่ไม่สอดคล้องกับหลักการ โดยเฉพาะการรวมตำแหน่งข้าราชการทหารและข้าราชการพลเรือนเข้าไว้ด้วยกัน จึงไม่สามารถจัดทำตอนที่ ๔ คำชี้แจง เพื่อกำหนดคุณสมบัติแต่ละตำแหน่งได้

อย่างไรก็ดีการจัดโครงสร้างกองอำนวยการรักษาความมั่นคงภายในราชอาณาจักรยังมีบางประเด็นที่ยังไม่มีหน่วยงานรองรับ ได้แก่

๒.๓.๑ ส่วนที่เกี่ยวข้องกับการประสานงานกับมิตรประเทศ หรือองค์กรระหว่างประเทศ รวมถึงภาคประชาสังคมที่มีนานาชาติร่วมอยู่ด้วยนั้น ยังไม่มีหน่วยงานในโครงสร้างกองอำนวยการรักษาความมั่นคงภายในราชอาณาจักรรองรับงานประเภทนี้ เนื่องจากภัยคุกคามรูปแบบใหม่ในทศวรรษหน้า คงไม่สามารถจำกัดวงให้อยู่เฉพาะในประเทศเพียงอย่างเดียว ยกตัวอย่าง กรณีกลุ่ม IS กรณีปัญหาพันธุกรรมระหว่างประเทศ กรณี IUU Fishing (Illegal Unreported and Unregulated Fishing) เป็นต้น จึงควรมีโครงสร้างของ “ศูนย์ประสานการปฏิบัติกับองค์กรความมั่นคงระหว่างประเทศ” เพื่อทำหน้าที่ในการประสานการปฏิบัติกับองค์กรนานาชาติที่มีหน้าที่ด้านความ

มั่นคงเช่นเดียวกัน และร่วมบูรณาการเพื่อป้องกันแก้ไขผลกระทบจากภัยคุกคามนั้น ๆ มิให้เข้ามาในภูมิภาคหรือภายในประเทศ และหากเกิดขึ้นในประเทศไทยแล้วก็จะร่วมมือกันในภูมิภาค, นานาชาติ ดำเนินการต่อไป ส่วนการดำเนินการป้องกันและแก้ไขภัยคุกคามเหล่านี้ เมื่อเกิดขึ้นในประเทศหรือผ่านแนวชายแดนเข้าเขตประเทศไทยแล้วให้เป็นที่ของศูนย์ประสานการปฏิบัติที่มีหน้าที่เกี่ยวข้องในเรื่องนั้น ๆ เป็นผู้ดำเนินการ (ศักดิ์ดา เนียมคำ, สัมภาษณ์, ๒๐ กุมภาพันธ์ ๒๕๖๐)

๒.๓.๒ สำนักการข่าว กองอำนวยการรักษาความมั่นคงภายในราชอาณาจักร ควรมีการจัดส่วนงานพิเศษเพื่อดำเนินการประสานงานกับหน่วยงานความมั่นคงของต่างประเทศ และพัฒนาบุคลากร รวมทั้งเพิ่มศักยภาพของเทคโนโลยีแบบฐานข้อมูล และองค์กรด้านการข่าว ควบคู่กันไป (พิศิษฐ์ เกษบุรมย์, สัมภาษณ์, ๑๕ กุมภาพันธ์ ๒๕๖๐)

๒.๓.๓ งานด้านมวลชนเป็นงานหลักด้านหนึ่งของกองอำนวยการรักษาความมั่นคงภายในราชอาณาจักร จึงควรมีศูนย์อำนวยการบริหารงานมวลชนแห่งชาติ มีผู้อำนวยการรักษาความมั่นคงภายในราชอาณาจักร เป็นผู้อำนวยการศูนย์ ซึ่งมอบหมายให้ รองผู้อำนวยการรักษาความมั่นคงภายในราชอาณาจักรเป็นผู้รับผิดชอบการปฏิบัติงานทั้งปวง ภายในหน่วยงาน มีเจ้าหน้าที่ของกระทรวงและองค์กรต่างๆ เป็นเจ้าหน้าที่ประจำ (ธีรวัฒน์ บุญยะวัฒน์, สัมภาษณ์, ๒๔ มีนาคม ๒๕๖๐)

๒.๓.๔ ควรเพิ่มบุคลากรจากหน่วยงานเข้ามาปฏิบัติงานร่วมกับกองอำนวยการรักษาความมั่นคงภายในราชอาณาจักร ได้แก่ สำนักงานป้องกันและปราบปรามการฟอกเงิน ซึ่งถือว่ามีแนวทางในการตรวจสอบทางการเงินเป็นอีกสมดุลงานหนึ่งที่จะสามารถทำให้งานของกองอำนวยการรักษาความมั่นคงภายในราชอาณาจักรเกิดประสิทธิภาพมากยิ่งขึ้น รวมทั้งการควบคุมในเรื่องของการติดต่อสื่อสารระดับประเทศควรจะนำมาอยู่ภายใต้การบริหารจัดการของกองอำนวยการรักษาความมั่นคงภายในราชอาณาจักรด้วย เป็นต้น (พิศิษฐ์ เกษบุรมย์, สัมภาษณ์, ๑๕ กุมภาพันธ์ ๒๕๖๐)

สรุปได้ว่าปัจจัยภายในด้านโครงสร้างของกองอำนวยการรักษาความมั่นคงภายในราชอาณาจักรมีความยืดหยุ่น เอื้อให้เกิดการปฏิบัติงานที่รวดเร็ว เนื่องจากการจัดโครงสร้างองค์กรแบบผสม ทั้งโครงสร้างองค์การตามหน้าที่การงาน แบบคณะกรรมการบริหาร และแบบแบ่งส่วนงานออกเป็นหน่วย เหมาะสมกับสถานการณ์ความมั่นคงใหม่ที่ต้องการรูปแบบโครงสร้างการทำงานที่หลากหลายสอดคล้องกับสถานการณ์ที่มีพลวัตสูง โครงสร้างการจัดมีการบูรณาการกำลังพลจากทั้งทหาร ตำรวจ และพลเรือน และมีเครือข่ายมวลชนทั่วประเทศ มีการกำหนดหน้าที่ไว้ชัดเจน บูรณาการ ทุกส่วนราชการอย่างเป็นระบบ แต่ยังมีบางประเด็นความมั่นคงที่ยังไม่มีหน่วยงานรองรับ ได้แก่ หน่วยงานประสานงานต่างประเทศ หน่วยงานบริหารงานมวลชน และขาดบุคลากรจากหน่วยงานที่อาจเกี่ยวข้องในการปฏิบัติงาน เช่น สำนักงานป้องกันและปราบปรามการฟอกเงิน เป็นต้น

๓. รูปแบบการบริหาร (Style)

รูปแบบการบริหารงานของกองอำนวยการรักษาความมั่นคงภายในราชอาณาจักร มีการบังคับบัญชาขึ้นตรงต่อนายกรัฐมนตรี มีคณะกรรมการอำนวยการทำหน้าที่กำกับด้านนโยบาย กองอำนวยการรักษาความมั่นคงภายในราชอาณาจักร จึงมีสายการบังคับบัญชาที่ชัดเจน และสายการบังคับบัญชาเป็นแบบระบบราชการ แบ่งเป็น ๓ ส่วนงาน ได้แก่ ส่วนบริหาร ส่วนอำนวยการ และส่วนประสานงาน แต่ละส่วนได้แบ่งงานตามแต่ละด้าน ทำให้มีการจัดระเบียบงาน

ตามประเภทของงาน มีผู้รับผิดชอบในด้านต่างๆ ทำให้งานมีความรอบคอบ รัดกุม แต่สายการบังคับบัญชาแบบราชการนี้มีความล่าช้าทำให้งานล่าช้า อีกทั้งยังมีการเปลี่ยนผู้บริหารหรือผู้รับผิดชอบตามวงรอบการปรับย้ายประจำปี ทำให้การปฏิบัติงานขาดความต่อเนื่อง (ศักดา เนียมคำ, สัมภาษณ์, ๒๐ กุมภาพันธ์ ๒๕๖๐)

การจัดแบ่งงานเป็นไปตามกลุ่มงาน ได้แก่ กลุ่มงานเสริมสร้างความมั่นคงของรัฐ กลุ่มงานเสริมสร้างความมั่นคงทางสังคม กลุ่มงานเสริมสร้างความมั่นคงแบบพิเศษ กลุ่มงานเสริมสร้างความมั่นคงทางทรัพยากรธรรมชาติ สิ่งแวดล้อม พลังงาน และอาหาร และกลุ่มงานเสริมสร้างความมั่นคงเฉพาะพื้นที่ ที่จะรับมอบภารกิจตรงตามกลุ่มงานของตน แม้ว่าจะมีการกิจที่คล้ายกันหรือสัมพันธ์กัน แต่สามารถจัดตามกลุ่มงานที่มีอยู่ได้ ทำให้เกิดความถนัดของผู้ที่เกี่ยวข้องเพื่อให้เป็นไปตามความรู้ความสามารถเฉพาะอย่าง (Specialization)

การแบ่งมอบงานให้กับหน่วยงานย่อยทำงานมีความสมดุลกัน (Balance) กล่าวคือ แต่ละกลุ่มงานมีปริมาณงานที่ต้องรับผิดชอบใกล้เคียงกัน รวมทั้งความสมดุลระหว่างงานกับอำนาจหน้าที่ที่มอบหมายด้วยเช่นกัน การทำงานของแต่ละศูนย์ประสานการปฏิบัติเป็นการประสานงานกัน (Coordination) ของฝ่ายต่างๆ จากหน่วยงานทั้งทหาร ตำรวจ กระทรวงต่างๆ และภาคเอกชนที่ต้องร่วมมือกันทำงานอย่างประสานสอดคล้อง มีการกำหนดให้บุคคลที่เกี่ยวข้องกับการบริหารจัดการขององค์การมีอำนาจหน้าที่ ความรับผิดชอบ (Responsibility) ตามส่วนงานที่กำหนด และมีกฎหมายรองรับการแบ่งมอบงานนั้นๆ ตามพระราชบัญญัติความมั่นคงภายในราชอาณาจักร พ.ศ.๒๕๕๑

การจัดองค์การเพื่อการบริหารงาน จะต้องสามารถทำให้การบริหารจัดการกระทำได้อย่างต่อเนื่อง (Continuity) ไม่ให้เกิดการชะงักงัน หรือหยุดการทำงาน โดยกองอำนวยการรักษาความมั่นคงภายในราชอาณาจักร เป็นองค์กรกลางในการนำนโยบายด้านความมั่นคงของรัฐไปสู่การปฏิบัติด้วยการบูรณาการ อำนาจการ ประสานงาน สนับสนุนและเสริมการปฏิบัติของหน่วยงานของรัฐ ในการรักษาความมั่นคง ทั้งในภาวะปกติและไม่ปกติ โดยช่วยดูแลปัญหาภัยคุกคามความมั่นคงทุกรูปแบบ ทำให้มีความต่อเนื่อง สามารถวางยุทธศาสตร์หรือแผนงาน/กิจกรรมได้ตั้งแต่ระยะสั้น กลาง ยาว และเน้นการทำงานเชิงรุก ด้านการติดตาม ตรวจสอบ แจ้งเตือน วิเคราะห์ และประเมินแนวโน้มของสถานการณ์ที่อาจก่อให้เกิดภัยคุกคามด้านความมั่นคงภายในราชอาณาจักร และเสริมสร้างปลูกจิตสำนึกการมีส่วนร่วมของประชาชนทุกภาคส่วน ในการป้องกันและแก้ไขปัญหาความมั่นคงของชาติ (ธนเดช เหลืองทองคำ, สัมภาษณ์, ๒๒ มีนาคม ๒๕๖๐)

ถึงแม้ว่าการจัดองค์การในลักษณะดังกล่าวทำให้รัฐสามารถอำนาจการด้านความมั่นคงได้อย่างบูรณาการตั้งแต่ในสภาวะปกติจนถึงสภาวะไม่ปกติ แต่ก็ได้ทำให้เกิดปัญหาที่เป็นจุดอ่อนตามมาคือ การประสานงานระหว่างหน่วยงานที่เกี่ยวข้องจำนวนมากเป็นได้ด้วยความยากลำบาก เนื่องจากทุกหน่วยงานต่างก็มีสายงานและผู้บังคับบัญชาของตนเองจนถึงระดับกระทรวงขึ้นต่อนายกรัฐมนตรีอีกสายหนึ่ง โดยมีกฎ ระเบียบในการปฏิบัติงานเป็นการเฉพาะ ทำให้ขาดความชัดเจนในการควบคุม บังคับบัญชาและลดประสิทธิภาพการบูรณาการซึ่งไม่สามารถหลีกเลี่ยงได้ โดยประเด็นดังกล่าวจะเห็นได้ชัดเจนในการแก้ไขปัญหาในพื้นที่จังหวัดชายแดนภาคใต้ที่ส่วนราชการแต่ละกระทรวงรับฟังนโยบายจากกระทรวงมากกว่ากองอำนวยการที่จัดตั้งขึ้นมา ดังนั้น ระบบการบริหารจัดการ

องค์การที่มีรูปแบบเฉพาะกิจดังกล่าว จึงมีความจำเป็นอย่างมากเพื่อทำให้การบูรณาการงานของการรักษาความมั่นคงภายในราชอาณาจักรเป็นอย่างมีประสิทธิภาพ (ชูชาติ บัวขาว, สัมภาษณ์, ๒๑ มีนาคม ๒๕๖๐)

แต่ความแตกต่างที่เห็นได้ชัดเจนจากอดีตถึงปัจจุบันคือ กองอำนวยการรักษาความมั่นคงภายในราชอาณาจักรในปัจจุบัน มักจะมีแนวโน้มที่จะทำงานเป็นเอกเทศจากหน่วยอื่นๆ มากขึ้น แทนที่จะเป็น “ฐานทางยุทธการ” (Operation Platform) ที่อำนวยการหน่วยเกี่ยวข้องให้มาปฏิบัติงานร่วมกัน ทั้งนี้ น่าจะมาจากองค์ความรู้ที่มีการพัฒนาไม่สอดคล้องกับสถานการณ์ที่เปลี่ยนแปลงไปอย่างรวดเร็ว (บุญชู เกิดโชค, สัมภาษณ์, ๑๐ มีนาคม ๒๕๖๐)

สรุปได้ว่าปัจจัยภายในด้านรูปแบบการบริหารนั้น กองอำนวยการรักษาความมั่นคงภายในราชอาณาจักรมีสายการบังคับบัญชาที่ชัดเจน มีการจัดระเบียบงานตามประเภทของงาน มีผู้รับผิดชอบในด้านต่างๆ ทำให้งานมีความรอบคอบ รัดกุม แต่สายการบังคับบัญชาแบบราชการนี้มีความล่าสมัยทำให้งานล่าช้า อีกทั้งยังมีการเปลี่ยนผู้บริหารหรือผู้รับผิดชอบตามวงรอบการปรับย้ายประจำปี การแบ่งมอบงานให้กับหน่วยงานย่อยทำงานมีความสมดุลกัน การทำงานของแต่ละศูนย์ประสานการปฏิบัติเป็นการประสานงานกันของฝ่ายต่างๆ จากหน่วยงานทั้งทหาร ตำรวจ กระทรวงต่างๆ และภาคเอกชน ที่ต้องร่วมมือกันทำงานอย่างประสานสอดคล้อง การจัดองค์การเพื่อการบริหารงาน สามารถทำให้การบริหารจัดการกระทำได้อย่างต่อเนื่อง แต่การที่มีการประสานงานระหว่างหน่วยงานที่เกี่ยวข้องจำนวนมากจะเป็นได้ด้วยความยากลำบาก เนื่องจากทุกหน่วยงานต่างก็มีสายงานและผู้บังคับบัญชาของตนเองจนถึงระดับกระทรวงขึ้นต่อนายกรัฐมนตรีอีกสายหนึ่ง โดยมีกฎ ระเบียบในการปฏิบัติงานเป็นการเฉพาะ ทำให้ขาดความชัดเจนในการควบคุมบังคับบัญชา และลดประสิทธิภาพ การบูรณาการ จึงมีความจำเป็นต้องมีการบริหารจัดการอย่างบูรณาการ และการพัฒนาองค์ความรู้ ให้สอดคล้องกับการเปลี่ยนแปลงของกระบวนการทัศนความมั่นคงที่เกิดขึ้นอย่างรวดเร็ว

๔. ระบบงานขององค์การ (System)

การวิเคราะห์ระบบงานขององค์การ ทั้งเรื่องระบบงานกำลังพล ระบบการงบประมาณ ระบบงานส่งกำลังบำรุง ระบบการบริหารจัดการ รวมทั้งสภาพแวดล้อมในการทำงาน ดังนี้

๔.๑ ระบบงานกำลังพล

กองอำนวยการรักษาความมั่นคงภายในราชอาณาจักร มีอัตรากำลังทั้งสิ้น ๙๗๗ อัตรา แบ่งเป็นข้าราชการทหาร จำนวน ๗๗๗ อัตรา และอัตราข้าราชการพลเรือน จำนวน ๒๐๐ อัตรา โดยข้าราชการทหารที่มาปฏิบัติงานหลักของกองอำนวยการรักษาความมั่นคงภายในราชอาณาจักรเป็นอัตราช่วยราชการ ซึ่งจัดจากกองทัพกเป็นส่วนใหญ่ และบางส่วนจัดมาจากสำนักงานปลัดกระทรวงกลาโหม กองบัญชาการกองทัพไทยและเหล่าทัพอื่น การปฏิบัติงานของกำลังพลมีการผสมผสานในการปฏิบัติงานร่วมกันระหว่างข้าราชการพลเรือน ทหาร และตำรวจ ตลอดจนประชาชนที่เป็นมวลชนซึ่งมีกระจายอยู่ทั่วทั้งประเทศ (กองอำนวยการรักษาความมั่นคงภายในราชอาณาจักร, หนังสือราชการ, ๒๕๕๙)

อย่างไรก็ตาม การมีข้าราชการตามกฎหมายว่าด้วยระเบียบข้าราชการหลายประเภท โดยที่ยังไม่มีกฎหมายว่าด้วยระเบียบข้าราชการของกองอำนาจการรักษาความมั่นคงภายในราชอาณาจักรเอง ทำให้การบริหารงานบุคคลเป็นไปด้วยความยากลำบาก รวมถึงยังขาดการกำหนดแนวทางรับราชการและความก้าวหน้าในอาชีพที่ชัดเจน การไม่ได้รับสิทธิประโยชน์ที่เหมาะสมทัดเทียมกับส่วนราชการอื่น การเลื่อนขั้นเลื่อนตำแหน่ง (Promotion) การพิจารณาความดีความชอบทำได้ยาก เนื่องจากเป็นการปฏิบัติงานเฉพาะบุคคลเป็นรายปี รวมทั้งยังไม่มีหน่วยบังคับบัญชาที่ชัดเจน ทำให้บุคลากรขาดขวัญกำลังใจ และแรงจูงใจในการปฏิบัติงาน และขาดประสิทธิภาพในการปฏิบัติงาน (ครายูทธ์ เสาวคนธ์, สัมภาษณ์, ๒๔ มีนาคม ๒๕๖๐ ; อีรวัดน์ บุญยะวัฒน์, สัมภาษณ์, ๒๔ มีนาคม ๒๕๖๐ ; บุญชู เกิดโชค, สัมภาษณ์, ๒๐ มีนาคม ๒๕๖๐)

ผลกระทบอีกประการหนึ่งจากการใช้อัตราช่วยราชการเป็นรายปี คือ การขาดแนวทางการรับราชการซึ่งเป็นเรื่องสำคัญที่สุดในการบริหารงานบุคคล ทำให้ไม่สามารถวางแผนเสริมสร้างความสามารถของบุคลากรได้ ส่งผลทำให้ต้องหาบุคลากรที่มีความรู้มาทำงานในแต่ละตำแหน่ง ซึ่งเป็นข้อจำกัดอย่างมาก เนื่องจากส่วนราชการต้นสังกัดก็ต้องใช้บุคลากรดังกล่าวปฏิบัติงานในความรับผิดชอบเดิมบางส่วนอีกด้วย รวมทั้งยังส่งผลกระทบต่อขวัญและกำลังใจของกำลังพลที่มาปฏิบัติงานในกองอำนาจการรักษาความมั่นคงภายในราชอาณาจักร โดยเฉพาะในตำแหน่งประเภทผู้บริหาร นอกจากนั้น ยังมีจุดอ่อนในการปกครองบังคับบัญชา โดยเฉพาะบุคลากรที่หน่วยส่งมาปฏิบัติงานอิสระโดยไม่มีผู้บริหารของหน่วยต้นสังกัดมาด้วย ทำให้การปกครองบังคับบัญชา รวมทั้งการดูแลด้านสวัสดิการเป็นไปอย่างจำกัด (ชูชาติ บัวขาว, สัมภาษณ์, ๒๑ มีนาคม ๒๕๖๐)

นอกจากนั้น กำลังพลที่มาปฏิบัติงานในตำแหน่งผู้บริหาร ได้แก่ ผู้ทรงคุณวุฒิพิเศษ ผู้ทรงคุณวุฒิ และนายทหารปฏิบัติภาระประจำหน่วย ไม่ได้รับสิทธิตรงตามตำแหน่งที่ปฏิบัติงานจริง ทำให้ค่าตอบแทนไม่เหมาะสมกับความรับผิดชอบและขาดแรงจูงใจในการปฏิบัติงาน กำลังพลที่ปฏิบัติงานในตำแหน่งผู้บริหารไม่ได้รับสิทธิตรงตามตำแหน่ง เนื่องจากไม่สอดคล้องกับพระราชกฤษฎีกาการได้รับเงินประจำตำแหน่งของข้าราชการทหาร พ.ศ.๒๕๕๓ ที่กำหนดให้การที่จะได้รับเงินประจำตำแหน่ง จะต้องเป็นตำแหน่งที่มีคำสั่งแต่งตั้ง ไม่ใช่ตำแหน่งที่ไปช่วยราชการ ดังเช่นบุคลากรที่มาปฏิบัติราชการที่กองอำนาจการรักษาความมั่นคงภายในราชอาณาจักร โดยทางราชการสามารถมอบให้ไปปฏิบัติหน้าที่เพิ่มเติมอีกตำแหน่งหนึ่งโดยยังคงรับเงินประจำตำแหน่งเดิมต่อไปได้ อย่างไรก็ตามต้องเป็นงานประเภทเดียวกันแต่หากมอบหมายให้ไปปฏิบัติหน้าที่เพิ่มเติมในตำแหน่งต่างประเภท ให้สามารถทำได้ไม่เกิน ๖ เดือน เป็นต้น (กองอำนาจการรักษาความมั่นคงภายในราชอาณาจักร, หนังสือราชการ, ๒๕๕๙)

๔.๒ งบประมาณ

กองอำนาจการรักษาความมั่นคงภายในราชอาณาจักร มีนายกรัฐมนตรีเป็นผู้อำนวยการรักษาความมั่นคงภายในราชอาณาจักร ทำให้การเสนอความต้องการงบประมาณเป็นอย่างรวดเร็ว และเมื่อผู้อำนวยการรักษาความมั่นคงภายในราชอาณาจักรอนุมัติหลักการในเรื่องต่างๆ แล้ว ถึงแม้ว่าจะต้องผ่านการพิจารณาเช่นเดียวกับทุกส่วนราชการก็ตาม แต่ก็ส่งผลทำให้การพิจารณาในขั้นตอนต่างๆ เป็นได้ง่ายกว่าส่วนราชการอื่นเนื่องจากความมั่นคงเป็นเรื่องที่

ทุกฝ่ายตระหนักว่ามีผลกระทบ ต่อรัฐและประชาชนในรัฐ ซึ่งทำให้การแก้ไขปัญหาด้านความมั่นคง เป็นไปอย่างรวดเร็ว

อย่างไรก็ตาม การบูรณาการงบประมาณทั้งในส่วนงบประมาณของ กองอำนาจการรักษาความมั่นคงภายในราชอาณาจักรเอง และงบประมาณของส่วนราชการอื่น เพื่อปฏิบัติการกิจด้านความมั่นคงภายในราชอาณาจักรทุกมิติ ทั้งตามมิติความรับผิดชอบปกติของ ส่วนราชการ มิติวาระพิเศษต่าง ๆ และมิติในแต่ละพื้นที่ (คชายุทธ์ เสาวคนธ์, สัมภาษณ์, ๒๔ มีนาคม ๒๕๖๐) การบูรณาการงบประมาณของกองอำนาจการรักษาความมั่นคงภายในราชอาณาจักร และงบประมาณของส่วนราชการอื่น เพื่อแก้ปัญหาต่างๆ ที่กระทบต่อความมั่นคงของชาติ และภายในราชอาณาจักรได้ในทุกมิติ ซึ่งงบประมาณที่มีอยู่อย่างจำกัดเมื่อเทียบกับภารกิจในการ บูรณาการกับทุกหน่วยทุกระดับ ดังนั้นกองอำนาจการรักษาความมั่นคงภายในราชอาณาจักร จะต้องคิดเสนอแผนงานและงบประมาณรองรับให้สอดคล้องเหมาะสม (ชัยณรงค์ แก้วกล้า, สัมภาษณ์, ๒๗ กุมภาพันธ์ ๒๕๖๐ ; ธนเดช เหลืองทองคำ, สัมภาษณ์, ๒๒ มีนาคม ๒๕๖๐ ; ธีรวัฒน์ บุญยะวัฒน์, สัมภาษณ์, ๒๔ มีนาคม ๒๕๖๐ ; บุญชู เกิดโชค, สัมภาษณ์, ๒๐ มีนาคม ๒๕๖๐ ; ศักดา เนียมคำ, สัมภาษณ์, ๒๐ กุมภาพันธ์ ๒๕๖๐)

งบประมาณในการแก้ไขปัญหาความมั่นคงนั้น ส่วนใหญ่เป็นงบประมาณปกติ ตามหน้าที่ของส่วนราชการนั้นที่กำหนดจากส่วนกลาง โดยกระทรวงส่งผ่านไปยังหน่วยงานหรือ สำนักงานที่เป็นตัวแทนของกระทรวงในส่วนภูมิภาคหรือในเขตพื้นที่กระจายไปกับส่วนราชการ ที่รับผิดชอบโดยตรงอยู่แล้ว อาจจะทำให้การบูรณาการงานด้านความมั่นคงเป็นเรื่องที่ค่อนข้างมีความ ยากลำบากในการติดตามกำกับดูแล ซึ่งการปฏิบัติในปัจจุบันพบว่าการจัดงบประมาณด้านความมั่นคง ของจังหวัดส่วนใหญ่แล้วเป็นการพิจารณาในสายงานปกติของจังหวัดมากกว่าสายงานกองอำนาจ รักษาความมั่นคงภายในจังหวัด ดังนั้นจึงจำเป็นต้องกำหนดบทบาทความสัมพันธทั้งสองสายงาน ให้มีความชัดเจน ตัวอย่างของปัญหาดังกล่าวที่เห็นได้ชัดคืองบประมาณที่ใช้ในพื้นที่จังหวัดชายแดนภาคใต้ เดิมแยกระหว่างงบประมาณของกองอำนาจการรักษาความมั่นคงภายในภาค ๔ ส่วนหน้า และศูนย์อำนาจการบริหารจังหวัดชายแดนภาคใต้ (ศอ.บต.) ทำให้การพัฒนาไม่สอดคล้องกับการ แก้ไขปัญหาความมั่นคง ดังนั้น หัวหน้าคณะรักษาความสงบแห่งชาติ จึงมีคำสั่ง ที่ ๕๗/๒๕๕๙ เรื่องการปรับปรุงการบริหารเพื่อแก้ไขปัญหาจังหวัดชายแดนภาคใต้ ต้องบูรณาการแผนปฏิบัติการ แผนงาน และคณะกรรมการขับเคลื่อนการแก้ไขปัญหาจังหวัดชายแดนภาคใต้ (คปต.) ทำหน้าที่ บูรณาการงานในระดับแปลงนโยบายไปสู่การปฏิบัติรวมทั้งการบูรณาการโครงการทั้งหลาย ในด้านความมั่นคงและการพัฒนาในพื้นที่เพื่อให้ประสานสอดคล้องทุกมิติ (ชูชาติ บัวขาว, สัมภาษณ์, ๒๑ มีนาคม ๒๕๖๐)

เนื่องจากหน้าที่และภารกิจสำคัญต่างๆ ของกองอำนาจการรักษาความมั่นคง ภายในราชอาณาจักรที่มีอยู่ในปัจจุบัน ทำให้ได้รับการจัดสรรงบประมาณทั้งตามแผนงานและตามนโยบาย จำนวนมาก การมีงบประมาณจำนวนมาก ซึ่งมีที่มาจากหลายแหล่ง จึงเป็นหน่วยที่จะถูกตรวจสอบ อย่างเข้มงวดจากสังคมถึงความคุ้มค่า และความเหมาะสมในการใช้จ่ายงบประมาณ (คชายุทธ์ เสาวคนธ์, สัมภาษณ์, ๒๔ มีนาคม ๒๕๖๐ ; ธีรวัฒน์ บุญยะวัฒน์, สัมภาษณ์, ๒๔ มีนาคม ๒๕๖๐)

๔.๓ การส่งกำลังบำรุง

การส่งกำลังบำรุง หรืองานสนับสนุนถือว่าเป็นหัวใจหลักสำคัญของการขับเคลื่อน ซึ่งงานการส่งกำลังบำรุงนี้มีภาระงานมากกว่างานยุทธการ ดังนั้นการออกแบบระบบการส่งกำลังบำรุง ให้เอื้อต่อการปฏิบัติงานของกองอำนาจการรักษาความมั่นคงภายในราชอาณาจักรให้เกิดความคล่องตัวตามจุดแข็งที่กล่าวมาแล้วจะเป็นปัจจัยสำเร็จที่สำคัญยิ่งของกองอำนาจรักษาความมั่นคงภายในราชอาณาจักร ให้ปฏิบัติงานบรรลุเป้าหมายของภาครัฐได้เป็นอย่างดีมีประสิทธิภาพ ด้วยภาระงานด้านความมั่นคงของชาติ เป็นภาระงานที่กว้างขวาง และซับซ้อนเกินกว่าที่หน่วยงานใดหน่วยงานหนึ่ง หรือกลุ่มอำนาจการหนึ่งจะสามารถอำนาจการได้ทุกระดับ ตั้งแต่ระดับหน่วยปฏิบัติขนาดเล็ก ไปจนถึงระดับนโยบาย จึงจำเป็นเป็นอย่างยิ่งที่จะต้องออกแบบระบบการสนับสนุนให้การสนับสนุนเป็นแบบทันการในลักษณะ Mission Supporting Orientation หรือการสนับสนุนมุ่งเป้าต่อภารกิจ (องค์กร) ยกตัวอย่างเช่น ในกรณีของกองทัพเรือ มีระบบการส่งกำลังบำรุงที่เรียกว่า Fleet in Being ที่ช่วยให้กองเรือสามารถปฏิบัติการที่ต่อเนื่อง ยาวนาน จนภารกิจสำเร็จได้ หรือแม้แต่มาระดับกองพลทหารราบก็เช่นเดียวกัน ที่มีระบบการส่งกำลังบำรุงอย่างสมบูรณ์ในตัวที่เอื้อต่อความสำเร็จของภารกิจ (วิชญ์ ไตรภูมิ, สัมภาษณ์, ๒๑ กุมภาพันธ์ ๒๕๖๐)

สิ่งสำคัญประการแรกคือ กองอำนาจการรักษาความมั่นคงภายในราชอาณาจักร ไม่ได้กำหนดยุทธโธปกรณ์ไว้ให้ชัดเจนไว้ในอัตรากองอำนาจการรักษาความมั่นคงภายในราชอาณาจักร จึงจำเป็นต้องกำหนดไว้ให้ชัดเจนและขอรับการสนับสนุนงบประมาณในการจัดหาเพื่อเสริมสร้างให้มีความพร้อมในการปฏิบัติงานเช่นเดียวกับทุกส่วนราชการต่อไป โดยปัจจุบันยุทธโธปกรณ์ของกองอำนาจการรักษาความมั่นคงภายในราชอาณาจักร มีความหลากหลาย ทั้งในส่วนที่กองอำนาจการรักษาความมั่นคงภายในราชอาณาจักรเป็นหน่วยเจ้าของเอง และในส่วนที่ได้รับการสนับสนุนจากส่วนราชการต่าง ๆ ที่มาปฏิบัติการ ทำให้เกิดความยากต่อการควบคุม และอาจเกิดความซ้ำซ้อนกับส่วนราชการอื่นๆ และตามผลการตรวจเยี่ยม กองอำนาจการรักษาความมั่นคงภายในจังหวัด พบว่าส่วนใหญ่ขาดแคลนยานพาหนะและอุปกรณ์สำนักงาน นอกจากนี้ยังมีเครื่องมือและ/หรือยุทธโธปกรณ์ไม่เพียงพอต่อการปฏิบัติงานในทุกระดับ ควรปรับให้เหมาะสมกับภารกิจและขนาดของหน่วย และจัดการให้เพียงพอต่อความต้องการ ไม่ควรให้การช่วยเหลือตนเองหรือขอรับการสนับสนุนจากหน่วยงานอื่น ๆ จนส่งผลกระทบต่อประสิทธิผลของงานในความรับผิดชอบ (ศรายุทธ์ เสาวคนธ์, สัมภาษณ์, ๒๔ มีนาคม ๒๕๖๐ ; ชัยณรงค์ แก้วกล้า, สัมภาษณ์, ๒๗ กุมภาพันธ์ ๒๕๖๐ ; ชูชาติ บัวขาว, สัมภาษณ์, ๒๑ มีนาคม ๒๕๖๐ ; ศักดา เนียมคำ, สัมภาษณ์, ๒๐ กุมภาพันธ์ ๒๕๖๐)

นอกจากนั้นแล้วการเปลี่ยนแปลงกระบวนทัศน์ความมั่นคง ภัยคุกคามที่เปลี่ยนแปลงและมาจากนอกประเทศ การเปลี่ยนแปลงของวิทยาการและเทคโนโลยีที่เกิดขึ้นอย่างรวดเร็ว ทำให้สามารถเลือกใช้ยุทธโธปกรณ์ต่างๆ ได้หลากหลาย กองอำนาจการรักษาความมั่นคงภายในราชอาณาจักรจึงต้องมีการพัฒนาเพื่อให้ทันต่อการเปลี่ยนแปลงนี้ (บุญชู เกิดโชค, สัมภาษณ์, ๒๐ มีนาคม ๒๕๖๐ ; ศักดา เนียมคำ, สัมภาษณ์, ๒๐ กุมภาพันธ์ ๒๕๖๐)

๔.๔ การบริหารจัดการ

กองอำนวยการรักษาความมั่นคงภายในราชอาณาจักร เป็นส่วนราชการรูปแบบเฉพาะ ที่มีระบบบริหารจัดการ และมีกฎหมายในระดับพระราชบัญญัติรองรับการปฏิบัติงานที่ชัดเจน ตลอดจนสามารถใช้กฎหมายอื่นที่เกี่ยวข้องมาใช้บังคับได้โดยผ่านกลไกความเห็นชอบจากผู้มีอำนาจ ทำให้เกิดความคล่องตัวและอ่อนตัวในการปฏิบัติงาน และมีขีดความสามารถในอันที่จะแก้ไขปัญหาสำคัญต่างๆ ของชาติได้อย่างแท้จริง ทั้งนี้ การมีนายกรัฐมนตรีในฐานะหัวหน้ารัฐบาลเป็นผู้อำนวยการรักษาความมั่นคงภายในราชอาณาจักรทำให้เอื้ออำนวยต่อการปฏิบัติงานภายใต้ภาวะที่ต้องมีการปฏิบัติงานร่วมกันระหว่างส่วนราชการต่างๆ อีกทั้งมีความพร้อมในด้านกฎหมายที่ถูกออกแบบให้เอื้ออำนวยต่อการบูรณาการงานของทุกภาคส่วนเข้าด้วยกัน การจัดกำลังคนที่บูรณาการจากเหล่าทัพ และกระทรวงต่างๆ เข้าด้วยกัน นับได้ว่าเป็นหน่วยงานเพียงหน่วยงานเดียวในประเทศที่สามารถโอนและบูรณาการ บุคลากรจากทุกกระทรวง โดยเฉพาะอย่างยิ่ง ในส่วนต่างๆ ของกระทรวงกลาโหม ให้เข้ามาปฏิบัติงานได้โดยง่าย เพื่อสนับสนุนภารกิจของกองอำนวยการรักษาความมั่นคงภายในราชอาณาจักรได้เป็นอย่างดี รวมถึงการมีสายบังคับบัญชาที่สั้น และการแบ่งมอบอำนาจมีความชัดเจน ช่วงการควบคุม (Span of Control) จึงเป็นไปได้อย่างมีระบบ และเอื้ออำนวยต่อการปฏิบัติงานภายใต้ภาวะที่ต้องมีการปฏิบัติงานร่วมกันระหว่างส่วนราชการต่าง ๆ กับกองอำนวยการรักษาความมั่นคงภายในราชอาณาจักร (ศชายุทธ์ เสาวคนธ์, สัมภาษณ์, ๒๔ มีนาคม ๒๕๖๐ ; ธีรวัฒน์ บุญยะวัฒน์, สัมภาษณ์, ๒๔ มีนาคม ๒๕๖๐)

ระบบบริหารจัดการ ยังขาดการดำเนินการวิเคราะห์ตามลำดับขั้นอย่างจริงจัง ตั้งแต่การวิเคราะห์งาน เพื่อการปรับปรุงทิศทางการดำเนินการ และกลไกการดำเนินงานให้สอดคล้องกับสภาพการณ์อย่างแท้จริง กับกลไกสนับสนุนการดำเนินงานให้มีประสิทธิภาพ เช่น เทคโนโลยีสารสนเทศ ลำดับต่อมาคือการวิเคราะห์องค์การ เพื่อปรับปรุงองค์การให้สอดคล้องกับงาน เอื้ออำนวยต่อการปฏิบัติราชการ และการบริหารงาน ทั้งในปัจจุบันและอนาคต และประการสุดท้ายคือการวิเคราะห์ทรัพยากรต่างๆ ไม่ว่าจะเป็นบุคลากร เครื่องมือ และงบประมาณเพื่อปรับปรุงพัฒนาให้ได้ทรัพยากรที่มีความพร้อมและเหมาะสมทั้งในเชิงปริมาณและคุณภาพ (ศชายุทธ์ เสาวคนธ์, สัมภาษณ์, ๒๔ มีนาคม ๒๕๖๐)

ระบบบริหารจัดการจะต้องมีการปฏิสัมพันธ์หรืออบรม สร้างความรู้ ความเข้าใจ ในภารกิจและการปฏิบัติงานที่มีประสิทธิภาพ ยกเลิกแนวคิดเดิมๆ ในการบริหารจัดการของกองอำนวยการรักษาความมั่นคงภายในราชอาณาจักรทุกระดับหน่วย ให้มีการประเมินผลงานที่ได้ปฏิบัติในแต่ละช่วงเวลา เมื่อนำไปปรับปรุงแก้ไข ให้พร้อมที่จะเป็นหน่วยงานบูรณาการประสานงานด้านความมั่นคงอย่างแท้จริง (ชัยณรงค์ แก้วกล้า, สัมภาษณ์, ๒๗ กุมภาพันธ์ ๒๕๖๐) นอกจากนี้แล้วการหมุนเวียนทุกปีมีความสับสนในสายการบังคับบัญชา ทำให้ไม่สอดคล้องกับหลักเอกภาพในการบังคับบัญชา (Unity of Command) และลำดับขั้นการบังคับบัญชา (Ordering)

ระบบการจัดเก็บข้อมูลเพื่อการบริหารจัดการทั้งด้านกำลังพล การส่งกำลังบำรุง และการบริหารจัดการความมั่นคงมีความจำเป็นในมากในปัจจุบัน ซึ่งต้องมีการวางระบบให้เชื่อมโยงสอดคล้องทั้งส่วนกลางและส่วนภูมิภาคให้ทันสมัยและมีประสิทธิภาพ เพื่อให้ผู้บริหารในทุกระดับ

สามารถตรวจสอบ ติดตามข้อมูลในทุกด้านเพื่อใช้ในการบริหารจัดการ เพื่อให้การโต้ตอบ และการติดตาม (Correspondence) ได้ทุกระดับและต่อเนื่อง (ธนเดช เหลืองทองคำ, สัมภาษณ์, ๒๒ มีนาคม ๒๕๖๐)

นอกจากนั้นแล้ว สถานที่ เครื่องมือ สิ่งอำนวยความสะดวก ในปัจจุบัน มีความคับแคบ เก่า ไม่เหมาะสมกับโครงสร้างและการทำงานของหน่วยงานในระดับชาติ (ธนเดช เหลืองทองคำ, สัมภาษณ์, ๒๒ มีนาคม ๒๕๖๐)

สรุปได้ว่าปัจจัยภายในด้านระบบงานขององค์การมีทั้งส่วนที่เป็นปัจจัยขับเคลื่อน และส่วนที่ต้องปรับปรุง ในด้านระบบงานกำลังพล แม้ว่าจะเป็นการทำงานอย่างบูรณาการจากหลายหน่วยงานแต่เป็นการใช้อัตราช่วยราชการเป็นรายปี นำไปสู่ปัญหาการจัดการกำลังพลหลายด้าน ได้แก่ การขาดแนวทางการรับราชการ และสิทธิประโยชน์ของกำลังพล ส่งผลกระทบต่อคุณภาพ และความพร้อมของบุคลากร ระบบงานงบประมาณมีการบูรณาการทั้งในส่วนของกองอำนวยการ รักษาความมั่นคงภายในราชอาณาจักรเอง และการบูรณาการกับส่วนราชการอื่นที่มีภารกิจด้าน ความมั่นคงทั้งตามความรับผิดชอบปกติวาระพิเศษ และตามพื้นที่ ซึ่งเป็นผลดีที่ได้รับงบประมาณมาก แต่หากไม่สามารถบูรณาการได้อย่างมีประสิทธิภาพจะก่อให้เกิดความสับสน ไม่สอดคล้องกัน เกิดความยากลำบากในการติดตามกำกับดูแล สำหรับงานส่งกำลังบำรุงมีปัญหาเช่นเดียวกับระบบงาน งบประมาณเช่นกันที่มีมาจากหลายส่วนซึ่งต้องใช้ในการบริหารจัดการที่มีประสิทธิภาพ รัดกุม เพื่อให้เกิด ประโยชน์มากที่สุดและทั่วถึง นอกจากนี้แล้วยังต้องพัฒนาให้ทันกับเทคโนโลยีที่เปลี่ยนไป อย่างรวดเร็ว ในการบริหารจัดการโดยรวมจึงต้องมีระบบการบริหารจัดการที่ทันสมัยทั้งด้านกำลังพล งบประมาณ การส่งกำลังบำรุง และการจัดเก็บข้อมูลเพื่อการบริหารที่มีประสิทธิภาพ

๕. บุคลากร (Staff)

บุคลากรของกองอำนวยการรักษาความมั่นคงภายในราชอาณาจักรในปัจจุบัน มาจากการช่วยราชการจากหน่วยงานต่างๆ เป็นรายปี ตามที่กำหนดไว้ในพระราชบัญญัติ การรักษาความมั่นคงภายในราชอาณาจักร พ.ศ.๒๕๕๑ มาตรา ๙ ที่ให้ทุกส่วนราชการส่งบุคลากร มาปฏิบัติงานภายในกองอำนวยการรักษาความมั่นคงภายในราชอาณาจักรโดยในปัจจุบันมีข้าราชการ ประจำที่เป็นข้าราชการพลเรือนเพียง ๒๐๐ อัตรา จากจำนวนอัตรากองอำนวยการรักษาความมั่นคง ภายในราชอาณาจักรทั้งหมด ตั้งแต่กองอำนวยการรักษาความมั่นคงภายในราชอาณาจักรส่วนกลาง จนถึงกองอำนวยการรักษาความมั่นคงภายในราชอาณาจักรจังหวัด จำนวนทั้งสิ้นประมาณ ๖,๕๐๐ อัตรา หรือเพียงร้อยละ ๓ เท่านั้น ดังนั้น จึงส่งผลทำให้กำลังพลที่ส่งมาปฏิบัติงานในกองอำนวยการ รักษาความมั่นคงภายในราชอาณาจักรเป็นการบรรจุกำลังรายปี ทำให้ขาดความพร้อม ขาดความรู้ ความชำนาญด้านในการปฏิบัติงานตามตำแหน่งหน้าที่ (กองอำนวยการรักษาความมั่นคงภายใน ราชอาณาจักร, หนังสือราชการ, ๒๕๕๙ ; ชูชาติ บัวขาว, สัมภาษณ์, ๒๑ มีนาคม ๒๕๖๐)

อย่างไรก็ตาม กำลังพลของกองอำนวยการรักษาความมั่นคงภายในราชอาณาจักร ประกอบไปด้วยบุคลากรหลากหลายสายงาน ผสมผสานในการปฏิบัติงานร่วมกันระหว่างข้าราชการ พลเรือน ตำรวจ และทหาร ตลอดจนประชาชนที่เป็นมวลชนซึ่งมีกระจายอยู่ทั่วประเทศ มีความรู้ ทางวิชาชีพตามหน้าที่ของตน และวัฒนธรรมองค์การที่แตกต่างกัน ที่มาปฏิบัติงานร่วมกันในองค์การ ทำให้เกิดความคิดริเริ่มที่หลากหลาย มีการผสมผสานวิธีคิดใหม่ ๆ ในการปฏิบัติงาน มีโอกาสเรียนรู้

แนวความคิดและแนวทางการปฏิบัติงานร่วมกัน ทั้งเป็นทางการและไม่เป็นทางการ อันจะนำมาซึ่งความมีประสิทธิภาพขององค์กร และก่อให้เกิดองค์ความรู้ใหม่จากการประยุกต์แนวคิดที่แตกต่างกันมาใช้ในการบริหารจัดการงานความมั่นคงภายในราชอาณาจักรให้มีประสิทธิภาพมากขึ้น รวมทั้งบุคลากรส่วนใหญ่มาจากเหล่าทัพต่าง ๆ ซึ่งเป็นผู้มีความรู้ ความชำนาญในงานด้านความมั่นคงอยู่ก่อนแล้ว อีกทั้งเป็นข้าราชการ มีระเบียบ วินัย ทำให้ง่ายต่อการทำความเข้าใจต่อความมั่นคงในทศวรรษหน้าได้เป็นอย่างดี (พิศิษฐ์ เกษบุรมย์, สัมภาษณ์, ๑๕ กุมภาพันธ์ ๒๕๖๐ ; ศักดา เนียมคำ, สัมภาษณ์, ๒๐ กุมภาพันธ์ ๒๕๖๐)

แต่การที่เจ้าหน้าที่ผู้บริหารงานระดับสูงปฏิบัติงานหลายตำแหน่ง ทำให้ไม่มีเวลาในการบริหารงานในกองอำนวยการรักษาความมั่นคงภายในราชอาณาจักร ตลอดจนความเข้าใจบทบาท อำนาจหน้าที่ของเจ้าหน้าที่ในกองอำนวยการรักษาความมั่นคงภายในราชอาณาจักรส่วนราชการและประชาชน อาจจะทำให้การขับเคลื่อนแผนการแก้ไขปัญหาความมั่นคงลดลง (ธนเดช เหลืองทองคำ, สัมภาษณ์, ๒๒ มีนาคม ๒๕๖๐)

ในด้านจำนวนอัตรากำลังพลตามโครงสร้างการจัดยังไม่สามารถยืนยันหรือวัดผลได้ว่าเพียงพอหรือมากเกินไปหรือไม่ เนื่องจากไม่มีหน่วยใดบรรจุกำลังพลตามอัตรา และใช้กำลังที่บรรจุปฏิบัติงานเต็มเวลาทั้งหมด ทั้งในระดับบริหาร ฝ่ายอำนวยการและระดับปฏิบัติการให้ได้รับสิทธิต่างๆ ของกองอำนวยการรักษาความมั่นคงภายในราชอาณาจักร กำลังพลที่บรรจุอยู่ในปัจจุบันไม่ตรงความรู้ ความสามารถ หรือไม่มีประสบการณ์ หรือไม่มีความเกี่ยวข้องกับงานที่ต้องทำ ควรเร่งรัดแก้ไขในเรื่องกำลังพลเป็นความเร่งด่วนสูงสุด เช่นในระดับกองอำนวยการรักษาความมั่นคงภายในจังหวัด จะต้องบรรจุเจ้าหน้าที่จากหน่วยงานของกระทรวงต่าง ๆ ที่อยู่ในจังหวัดให้ครบในทุกด้านของภารกิจกองอำนวยการรักษาความมั่นคงภายในราชอาณาจักรโดยเฉพาะอย่างยิ่งภารกิจในความรับผิดชอบของศูนย์ประสานการปฏิบัติที่ ๑ – ๕ ที่ต้องมีตัวแทนหรือกำลังพลจากหน่วยงานของกรมหรือกระทรวงที่เกี่ยวข้องในระดับจังหวัดบรรจุในอัตรากองอำนวยการรักษาความมั่นคงภายในจังหวัด (๔๗ อัตรา) นั้นด้วย เพื่อประสานงานและบูรณาการงานในเขตจังหวัดนั้นๆ ไม่ควรขึ้นกับผู้อำนวยการรักษาความมั่นคงภายในจังหวัดเป็นผู้เลือกกำลังพลมาบรรจุ เพื่อให้ได้รับสิทธิวันทวีคูณหรือสิทธิอื่น ๆ ของกองอำนวยการรักษาความมั่นคงภายในราชอาณาจักรเท่านั้น (ชัยณรงค์ แก้วกล้า, สัมภาษณ์, ๒๗ กุมภาพันธ์ ๒๕๖๐)

สำหรับการคัดเลือกบุคลากรที่มีความสามารถ บุคลากรของกองอำนวยการรักษาความมั่นคงภายในราชอาณาจักรส่วนใหญ่ เป็นการปฏิบัติงานในลักษณะช่วยราชการ ส่งผลให้การคัดเลือกบุคลากรค่อนข้างยุ่งยาก ซับซ้อน ขาดความต่อเนื่อง ขาดระบบที่ดีในการคัดกรองบุคลากรที่บรรจุเข้ามาปฏิบัติงาน ทำให้บุคลากรส่วนหนึ่งมีคุณสมบัติไม่ครบถ้วนตามความต้องการของหน่วยงานด้านความมั่นคง รวมทั้งไม่มีแนวทางการรับราชการ และความก้าวหน้าในสายอาชีพ (Career Path) ที่ชัดเจนเท่าที่ควร อาจส่งผลกระทบต่อขวัญและกำลังใจในการปฏิบัติงานได้

การพัฒนาบุคลากร ระบบการศึกษา ฝึกอบรม และระบบการพัฒนาบุคลากรให้เอื้ออำนวยต่อการปฏิบัติงานตามจุดแข็งที่เป็นต้นทุนสำคัญอยู่แล้วยังไม่เด่นชัด จำเป็นต้องพัฒนาระบบการศึกษาเข้ามาในองค์กรเพื่อเกื้อกูลจุดแข็งองค์กร อย่างไรก็ตามการหมุนเวียนกำลังพลเข้ามาปฏิบัติงานก็ทำให้เกิดการเผยแพร่ขยายความรู้ความเข้าใจด้านความมั่นคงต่อทุกส่วนราชการ

ซึ่งจะทำให้เกิดความง่ายในการปฏิบัติงานเมื่อสถานการณ์ความมั่นคงยกระดับถึงขั้นที่กองอำนวยการรักษาความมั่นคงภายในราชอาณาจักรต้องเข้าไปดำเนินการแก้ไขปัญหาโดยตรง (ชูชาติ บัวขาว, สัมภาษณ์, ๒๑ มีนาคม ๒๕๖๐)

สรุปได้ว่าปัจจัยภายในด้านบุคลากรของกองอำนวยการรักษาความมั่นคงภายในราชอาณาจักรมีส่วนที่ช่วยขับเคลื่อน ได้แก่ การที่มีบุคลากรหมุนเวียนมาจากหลายหน่วยงานทำให้เกิดการแลกเปลี่ยนความรู้ความเข้าใจในการปฏิบัติงาน เกิดความคิดริเริ่มที่หลากหลาย มีการผสมผสานวิธีคิดใหม่ ๆ ในการปฏิบัติงานนำมาซึ่งความมีประสิทธิภาพขององค์การ อีกทั้งการที่บุคลากรส่วนใหญ่มาจากเหล่าทัพต่าง ๆ ซึ่งเป็นผู้มีความรู้ ความชำนาญในงานด้านความมั่นคงอยู่ก่อนแล้ว มีระเบียบวินัย ส่วนระบบอัตราช่วยราชการรายปีนั้นส่งผลให้เกิดปัญหาบุคลากรทั้งเรื่อง การคัดเลือกบุคลากรที่มีความสามารถตรงตามตำแหน่ง และการพัฒนาบุคลากร เพื่อให้การทำงานมีประสิทธิภาพ

๖. ทักษะ (Skill)

กองอำนวยการรักษาความมั่นคงภายในราชอาณาจักร ยังขาดบุคลากรที่มีความชำนาญ และขาดความต่อเนื่องในการทำงาน เนื่องจากมีการหมุนเวียนบุคลากรทุกปี อีกทั้งองค์ความรู้ที่สำคัญของกองอำนวยการรักษาความมั่นคงภายในราชอาณาจักรไม่ถูกนำกลับมาศึกษาและพัฒนาให้เหมาะสมกับสถานการณ์ปัจจุบัน ทั้งที่เป็นความภาคภูมิใจ และมีประสบการณ์จากผลงานในอดีตที่สามารถต่อสู้เอาชนะการก่อการร้ายคอมมิวนิสต์ได้ จนหลายประเทศนำไปเป็นตัวอย่าง (ธนเดช เหลืองทองคำ, สัมภาษณ์, ๒๒ มีนาคม ๒๕๖๐ ; บุญชู เกิดโชค, สัมภาษณ์, ๒๐ มีนาคม ๒๕๖๐)

ในทางวิชาการแล้ว ความมั่นคง (Securities) จัดเป็นสาขาวิชาหนึ่งของความสัมพันธ์ระหว่างประเทศ (International Relations) ซึ่งเป็นสาขาย่อยของสาขาวิชารัฐศาสตร์ (Political Science) และในปัจจุบันได้มีการจัดหลักสูตรการศึกษาในระดับปริญญาโทด้านความมั่นคงภายในประเทศ และปริญญาเอกด้านความมั่นคงในต่างประเทศ ดังนั้นกองอำนวยการรักษาความมั่นคงภายในราชอาณาจักรจึงจำเป็นต้องมีนักวิชาการด้านความมั่นคงเพื่อศึกษาค้นคว้าและนำเสนอแนวคิดด้านความมั่นคงของไทยให้สอดคล้องกับสากล ในขณะที่ปัจจุบันความรู้ด้านความมั่นคงของบุคลากรในกองอำนวยการรักษาความมั่นคงภายในราชอาณาจักรปัจจุบันเป็นความรู้ที่ได้จากประสบการณ์ในการปฏิบัติงาน แต่การที่จะสร้างบุคลากรผู้เชี่ยวชาญด้านความมั่นคงดังกล่าวได้นั้น จำเป็นที่กองอำนวยการรักษาความมั่นคงภายในราชอาณาจักรจะต้องมีโครงสร้างการจัดและระบบบริหารงานบุคคลที่มีข้าราชการประจำเป็นแกนหลักของกองอำนวยการรักษาความมั่นคงภายในราชอาณาจักรเสียก่อน โดยเฉพาะอย่างยิ่งนโยบายของผู้บังคับบัญชาที่ให้ความสำคัญกับงานของกองอำนวยการรักษาความมั่นคงภายในราชอาณาจักรในห้วงต่อไป ที่มุ่งเน้นงานด้านการข่าว และงานด้านมวลชน ในขณะที่ทั้งสองงานดังกล่าวจำเป็นต้องอาศัยบุคลากรที่ปฏิบัติงานในลักษณะของการเกาะติดกับงานและพื้นที่มาเป็นระยะเวลานานทั้งในส่วนของสำนักงานฝ่ายอำนวยการ ศูนย์ประสานการปฏิบัติ, กองอำนวยการรักษาความมั่นคงภายในภาค และ กองอำนวยการรักษาความมั่นคงภายในจังหวัด (ชูชาติ บัวขาว, สัมภาษณ์, ๒๑ มีนาคม ๒๕๖๐)

สรุปได้ว่าปัจจัยภายในด้านทักษะนั้นจำเป็นต้องมีการสร้างทักษะการบริหารจัดการความมั่นคงในองค์กรจากองค์ความรู้ด้านความมั่นคง จากการศึกษาค้นคว้าและแนวคิดด้านความมั่นคงที่สอดคล้องกับสากล และองค์ความรู้จากประสบการณ์การทำงาน ซึ่งจำเป็นที่กองอำนวยการรักษาความมั่นคงภายในราชอาณาจักรจะต้องมีโครงสร้างการจัดและระบบบริหารงานบุคคลที่มีข้าราชการประจำเป็นแกนหลักของกองอำนวยการรักษาความมั่นคงภายในราชอาณาจักร

๗. ค่านิยมร่วม ความเชื่อร่วมขององค์กร (Shared Value)

ภาพลักษณ์ของกองอำนวยการรักษาความมั่นคงภายในราชอาณาจักร เป็นที่น่าเชื่อถือและชื่นชม จากการดำเนินการในอดีตที่ผ่านมา ตั้งแต่ครั้งยังมีภัยคุกคามจากผู้อพยพคอมมิวนิสต์จนถึงปัจจุบัน ทำให้กองอำนวยการรักษาความมั่นคงภายในราชอาณาจักรมีองค์ความรู้ที่แข็งแกร่งสืบเนื่องจากประสบการณ์ในการแก้ปัญหาความมั่นคงที่มีมาต่อเนื่องเป็นตัวอย่างให้หลายประเทศนำไปศึกษา และพัฒนาใช้งาน แต่ในปัจจุบันกองอำนวยการรักษาความมั่นคงภายในราชอาณาจักรขาดการสร้างค่านิยมและวัฒนธรรมองค์การร่วมจากภาพลักษณ์ที่ดี ความภาคภูมิใจ และมีประสบการณ์จากผลงานในอดีต ที่สามารถต่อสู้เอาชนะการก่อการร้ายคอมมิวนิสต์ได้สำหรับข้าราชการทุกประเภท เพื่อยึดเป็นหลักในการปฏิบัติงานร่วมกันอย่างมีความสุข (ศรายุทธ์ เสาวคนธ์, สัมภาษณ์ ๒๔ มีนาคม ๒๕๖๐ ; ธนเดช เหลืองทองคำ, สัมภาษณ์, ๒๒ มีนาคม ๒๕๖๐ ; อธิวัฒน์ บุญยะวัฒน์, สัมภาษณ์, ๒๔ มีนาคม ๒๕๖๐)

จากการศึกษาขีดความสามารถของกองอำนวยการรักษาความมั่นคงภายในราชอาณาจักรพบว่า กองอำนวยการรักษาความมั่นคงภายในราชอาณาจักรมีความพร้อมต่อการบริหารจัดการความมั่นคงภายในราชอาณาจักรในทศวรรษหน้าในระดับที่เป็นเพียงการปฏิบัติการกิจได้ แต่อาจมีบางประเด็นที่เป็นจุดที่ต้องพัฒนา และเสริมจุดแข็งที่มีอยู่ให้แข็งแกร่งมากขึ้นหรือขับเคลื่อนให้มีจุดแข็งมากขึ้น ก็จะทำให้มีความพร้อมอย่างเต็มที่ในการบริหารจัดการความมั่นคงภายในราชอาณาจักร

จุดอ่อนและจุดแข็งที่เกิดขึ้นในการบริหารจัดการความมั่นคงภายในราชอาณาจักร

๑. จุดอ่อน

ประเด็นที่จะเป็นจุดอ่อนของการบริหารจัดการความมั่นคงภายในราชอาณาจักร ภายใต้กระบวนทัศน์ความมั่นคงใหม่ มี ๗ ประเด็น ได้แก่

๑.๑ ยุทธศาสตร์

ประเด็นที่เป็นจุดอ่อนในด้านยุทธศาสตร์ที่ควรมีการพัฒนา ได้แก่

๑.๑.๑ กองอำนวยการรักษาความมั่นคงภายในราชอาณาจักร ทำหน้าที่นำนโยบายไปปฏิบัติ และติดตามผลการนำไปปฏิบัติจากภูมิภาคและสามารถนำกลับมาประเมินได้ แต่ไม่ได้มีส่วนร่วมในการกำกบนโยบายหรือยุทธศาสตร์ความมั่นคง ทำให้เกิดปัญหาเรื่องความชัดเจนของยุทธศาสตร์ในการนำไปปฏิบัติ ซึ่งการกำหนดยุทธศาสตร์เมื่อดำเนินการแล้วควรจับต้องได้เป็นรูปธรรม และควรมีเจ้าภาพหลักที่ชัดเจนในแต่ละยุทธศาสตร์

๑.๑.๒ ประเด็นยุทธศาสตร์กองอำนาจการรักษาความมั่นคงภายในราชอาณาจักรยังขาดประเด็นการรักษาคุณภาพความสัมพันธ์กับต่างประเทศเพื่อป้องกันและแก้ไข ปัญหาความมั่นคงรูปแบบใหม่ที่มีส่วนสัมพันธ์กับนานาประเทศในโลก

๑.๑.๓ กรอบแนวทางในการบริหารจัดการที่ต้องเพิ่มเติมเพื่อให้บรรลุถึง เป้าหมายของยุทธศาสตร์ยังขาดประเด็นการเสริมสร้างขีดความสามารถในงานด้านการข่าว และงานด้านการติดตามสถานการณ์ การใช้เทคโนโลยีที่ทันสมัยช่วยในการปฏิบัติงาน การเสริมสร้าง ขีดความสามารถในการปฏิบัติการข่าวสารในทุกระดับ การจัดทำแผนงาน โครงการ เกี่ยวกับการ ส่งเสริมสถาบันหลักของชาติ และขยายผลงานตามโครงการอันเนื่องมาจากพระราชดำริ และการจัดตั้ง รักษา และขับเคลื่อนเครือข่ายภาคประชาชนให้เข้ามามีส่วนร่วมในการปฏิบัติการกิจต่างๆ ร่วมกับ กองอำนาจการรักษาความมั่นคงภายในราชอาณาจักรในการป้องกันภัยคุกคามที่มีต่อความมั่นคง ของชาติในทุกมิติได้อย่างแท้จริง

๑.๒ โครงสร้าง

ประเด็นที่เป็นจุดอ่อนในด้านโครงสร้างที่ควรมีการพัฒนา ได้แก่

๑.๒.๑ โครงสร้างและส่วนงานกองอำนาจการรักษาความมั่นคงภายใน ราชอาณาจักรต้องมีการสร้างความชัดเจนเพื่อป้องกันความซ้ำซ้อนระหว่างสายงานฝ่ายอำนาจการ กับศูนย์ประสานการปฏิบัติ

๑.๒.๒ อัตรากำลังและคุณวุฒิของบุคลากรของทุกระดับของหน่วย ทั้งกองอำนาจการรักษาความมั่นคงภายในราชอาณาจักรส่วนกลาง กองอำนาจการรักษาความมั่นคง ภายในภาค และกองอำนาจการรักษาความมั่นคงภายในจังหวัด ยังไม่มีความชัดเจนเรื่องความเพียงพอ เนื่องจากยังไม่สามารถบรรจุได้ครบตามอัตราที่กำหนด รวมทั้งยังเป็นการจัดทำระบบอัตราตำแหน่ง ที่ไม่สอดคล้องกับหลักการอย่างสมบูรณ์ และการกำหนดคุณวุฒิหรือคุณสมบัติเฉพาะตำแหน่งนั้น ยังไม่สามารถดำเนินการได้อย่างประสานสอดคล้อง

๑.๒.๓ อัตรากำลังของกองอำนาจการรักษาความมั่นคงภายใน ราชอาณาจักร เป็นกำลังพลที่มาปฏิบัติราชการเป็นรายปี ส่งผลถึงระบบงานกำลังพล ความเข้าใจ บทบาทหน้าที่และประสิทธิภาพในการปฏิบัติงานของกำลังพล นำมาสู่การขาดประสิทธิภาพในภาพรวม ของกองอำนาจการรักษาความมั่นคงภายในราชอาณาจักร

๑.๒.๔ การจัดโครงสร้างกองอำนาจการรักษาความมั่นคงภายใน ราชอาณาจักร ยังมีบางประเด็นงานที่กำลังมีความสำคัญมากขึ้นที่ยังไม่มีหน่วยงานรองรับ ได้แก่ ส่วนที่เกี่ยวข้องกับการประสานงานกับมิตรประเทศ หรือองค์การระหว่างประเทศ รวมถึงภาคประชาสังคม ที่มีนานาชาติร่วมอยู่ด้วย และยังขาดหน่วยงานที่จะประสานงานกับหน่วยงานความมั่นคง ของต่างประเทศ หน่วยงานบูรณาการงานด้านมวลชน นอกจากนี้ยังขาดบุคลากรจากหน่วยงาน ที่สำคัญบางหน่วยงานเข้ามาปฏิบัติงานร่วมกับกองอำนาจการรักษาความมั่นคงภายในราชอาณาจักร ได้แก่ สำนักงานป้องกันและปราบปรามการฟอกเงิน (ปปง.) ในการสนับสนุนกระบวนการที่อาจมี ความจำเป็นเกี่ยวข้องกับการตรวจสอบทางการเงิน

๑.๓ รูปแบบการบริหาร

ประเด็นที่เป็นจุดอ่อนในด้านรูปแบบการบริหารที่ควรมีการพัฒนา ได้แก่

๑.๓.๑ การที่มีการประสานงานระหว่างหน่วยงานที่เกี่ยวข้องจำนวนมาก จะเป็นได้ด้วยความยากลำบาก เนื่องจากทุกหน่วยงานต่างก็มีสายงานและผู้บังคับบัญชาของตนเองจนถึงระดับกระทรวงซึ่งขึ้นต่อนายกรัฐมนตรีอีกสายหนึ่ง โดยมีกฎ ระเบียบในการปฏิบัติงานเป็นการเฉพาะ ทำให้ขาดความชัดเจนในการควบคุมบังคับบัญชาและลดประสิทธิภาพการบูรณาการ

๑.๓.๒ จะต้องมีการปรับปรุงระบบสายการบังคับบัญชาให้มีความทันสมัย อีกทั้งการเปลี่ยนผู้บริหารหรือผู้รับผิดชอบตามวงรอบการปรับย้ายประจำปีทำให้ขาดความต่อเนื่อง และการหมุนเวียนกำลังพลทุกปีทำให้เกิดผลกระทบต่อสายการบังคับบัญชา และความเข้าใจในบทบาทหน้าที่ในความรับผิดชอบ การประสานงาน และการบูรณาการกับหน่วยงานที่มีสายการบังคับบัญชาในระบบงานปกติควบคู่กับงานรักษาความมั่นคงภายในราชอาณาจักรด้วย

๑.๔ ระบบงาน

ประเด็นที่เป็นจุดอ่อนในด้านระบบงานกำลังพล งานงบประมาณ งานส่งกำลังบำรุง และงานการบริหารจัดการที่ควรมีการพัฒนา ได้แก่

๑.๔.๑ ระบบงานกำลังพล

๑.๔.๑.๑ ยังไม่มีกฎหมายว่าด้วยระเบียบข้าราชการของ กองอำนวยการรักษาความมั่นคงภายในราชอาณาจักรเอง ทำให้การบริหารงานบุคลากร ยังไม่มีประสิทธิภาพเท่าที่ควร

๑.๔.๑.๒ การหมุนเวียนกำลังพลเป็นรายปีทำให้ไม่สามารถวางแผน เสริมสร้างความสามารถของบุคลากรได้ ไม่สามารถกำหนดแนวทางรับราชการและความก้าวหน้า ในอาชีพ ที่ชัดเจน การไม่ได้รับสิทธิประโยชน์ที่เหมาะสมทัดเทียมกับส่วนราชการอื่น การเลื่อนชั้น เลื่อนตำแหน่ง การขาดความเป็นเอกภาพในการพิจารณาความดีความชอบ รวมทั้งยังไม่มีหน่วย บังคับบัญชาที่ชัดเจน ทำให้บุคลากรไม่มีขวัญกำลังใจและแรงจูงใจในการปฏิบัติงานเท่าที่ควร และขาดประสิทธิภาพในการปฏิบัติงาน

๑.๔.๑.๓ กำลังพลที่มาปฏิบัติงานในตำแหน่งผู้บริหารซึ่งเป็นผู้ทรงคุณวุฒิพิเศษ ผู้ทรงคุณวุฒิ และนายทหารปฏิบัติการประจำหน่วย ไม่ได้รับสิทธิตรงตามตำแหน่ง ที่ปฏิบัติงานจริง ทำให้ได้รับค่าตอบแทนไม่เหมาะสมกับความรับผิดชอบ และทำให้ขาดแรงจูงใจ ในการปฏิบัติงานของกำลังพลบางส่วน

๑.๔.๒ ระบบงานงบประมาณ

๑.๔.๒.๑ บางพื้นที่มีปัญหาความไม่ชัดเจนของการจัดงบประมาณ ด้านความมั่นคง โดยการจัดงบประมาณด้านความมั่นคงของจังหวัด ส่วนใหญ่แล้วเป็นการพิจารณา ในสายงานปกติของจังหวัดมากกว่าสายงานกองอำนวยการรักษาความมั่นคงภายในจังหวัด

๑.๔.๒.๒ การได้รับการจัดสรรหรือการสนับสนุนงบประมาณมาจาก หลายแหล่ง จึงเป็นหน่วยงานที่จะถูกตรวจสอบอย่างเข้มงวดจากสังคมถึงความคุ้มค่า และความเหมาะสม ในการใช้จ่ายงบประมาณ

๑.๔.๓ ระบบงานส่งกำลังบำรุง

๑.๔.๓.๑ ภาระงานด้านความมั่นคงของชาติ เป็นภาระงานที่กว้างขวาง และซับซ้อนเกินกว่าที่หน่วยงานใดหน่วยงานหนึ่ง หรือกลุ่มอำนาจการหนึ่งจะสามารถอำนาจการได้ทุกระดับ ทำให้ระบบส่งกำลังบำรุงมีความซับซ้อน

๑.๔.๓.๒ กองอำนาจการรักษาความมั่นคงภายในราชอาณาจักร ไม่ได้กำหนดยุทธโศปกรณ์ไว้ให้ชัดเจนไว้ในอัตรา

๑.๔.๓.๓ ยุทธโศปกรณ์ของกองอำนาจการรักษาความมั่นคงภายในราชอาณาจักร มีความหลากหลาย ทั้งในส่วนที่กองอำนาจการรักษาความมั่นคงภายในราชอาณาจักรเป็นหน่วยเจ้าของ และได้รับการสนับสนุนจากส่วนราชการต่างๆ ที่มาปฏิบัติภารกิจ ทำให้เกิดความยากต่อการควบคุม และอาจเกิดความซ้ำซ้อนกับส่วนราชการอื่นๆ

๑.๔.๓.๔ หน่วยงานส่วนใหญ่ขาดแคลนยานพาหนะและอุปกรณ์สำนักงาน นอกจากนี้หลายหน่วยงานยังมียุทธโศปกรณ์ยังไม่เพียงพอต่อการปฏิบัติงาน

๑.๔.๔ การบริหารจัดการ

๑.๔.๔.๑ ระบบบริหารจัดการ ยังขาดการดำเนินการวิเคราะห์ตามลำดับชั้นอย่างจริงจัง ตั้งแต่การวิเคราะห์งาน เพื่อการปรับปรุงทิศทางการดำเนินการ และกลไกการดำเนินการให้สอดคล้องกับสภาวะการณ์อย่างแท้จริง

๑.๔.๔.๒ ขาดระบบการจัดเก็บข้อมูลเพื่อการบริหารจัดการทั้งด้านกำลังพล การส่งกำลังบำรุง ซึ่งมีความจำเป็นมากในการบริหารจัดการความมั่นคงปัจจุบัน ซึ่งต้องมีการวางระบบให้เชื่อมโยงสอดคล้องทั้งส่วนกลางและส่วนภูมิภาค

๑.๔.๔.๓ สถานที่ เครื่องมือ สิ่งอำนวยความสะดวก ในปัจจุบันมีความคับแคบ เก่า ไม่เหมาะสมกับโครงสร้างและการทำงานของหน่วยงานในระดับชาติที่ได้รับมอบภารกิจความรับผิดชอบเพิ่มมากขึ้น

๑.๕ บุคลากร

๑.๕.๑ บุคลากรขาดความรู้ความชำนาญด้านการปฏิบัติงานตามตำแหน่งหน้าที่ มีแรงจูงใจในการทำงานน้อย ผลตอบแทนและสวัสดิการมีจำกัด

๑.๕.๒ บุคลากรส่วนใหญ่ปฏิบัติงานในลักษณะช่วยราชการ ส่งผลให้การคัดเลือกบุคลากรค่อนข้างยุ่งยาก ซับซ้อน ขาดความต่อเนื่อง ขาดระบบที่ดีในการคัดกรองบุคลากรที่จะนำมาบรรจุเข้ามาปฏิบัติงาน ทำให้บุคลากรส่วนหนึ่งมีคุณสมบัติไม่ตรงตามความต้องการของหน่วยงานด้านความมั่นคง รวมทั้งไม่มีแนวทางการรับราชการ และความก้าวหน้าในสายอาชีพที่ชัดเจนเท่าที่ควร อาจส่งผลกระทบต่อขวัญและกำลังใจในการปฏิบัติงาน นอกจากนี้ยังส่งผลให้ขาดระบบการพัฒนาบุคลากรที่มีประสิทธิภาพ เนื่องจากไม่สามารถวางแผนการพัฒนาบุคลากรได้ เพราะกำลังพลมีการเปลี่ยนแปลงอยู่ตลอดเวลา

๑.๖ ทักษะ

กองอำนวยการรักษาความมั่นคงภายในราชอาณาจักร เป็นองค์กรที่ประสบความสำเร็จมาในอดีตแต่ขาดการถ่ายทอดความรู้สู่ปัจจุบัน และขาดการพัฒนาองค์ความรู้ให้สอดคล้องกับสถานการณ์ปัจจุบัน ซึ่งต้องอาศัยบุคลากรที่มีความรู้ความชำนาญเฉพาะด้านความมั่นคง เนื่องจากกระบวนการทัศน์ความมั่นคงที่มีการเปลี่ยนแปลงไปอย่างรวดเร็ว มีความหลากหลาย ซับซ้อนมากขึ้น

๑.๗ ค่านิยมร่วมขององค์กร

ขาดวัฒนธรรมขององค์กร เนื่องจากองค์ความรู้ที่สำคัญของกองอำนวยการรักษาความมั่นคงภายในราชอาณาจักร ไม่ถูกนำกลับมาศึกษา และพัฒนาให้เหมาะสมกับสถานการณ์ปัจจุบัน ทั้งๆ ที่เป็นความภาคภูมิใจ และมีประสบการณ์จากผลงานในอดีต

๒. จุดแข็ง

ประเด็นที่จะเป็นจุดแข็งของการบริหารจัดการมั่นคงภายในราชอาณาจักร ภายใต้กระบวนการทัศน์ความมั่นคงใหม่ มี ๗ ประเด็น ได้แก่

๒.๑ ยุทธศาสตร์

๒.๑.๑ ยุทธศาสตร์กองอำนวยการรักษาความมั่นคงภายในราชอาณาจักรที่มีความสอดคล้องกับยุทธศาสตร์ชาติ ๒๐ ปี แผนพัฒนาด้านความมั่นคงของแผนพัฒนาเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติ ฉบับที่ ๑๒ (พ.ศ.๒๕๖๐ - ๒๕๖๔) นโยบายความมั่นคงแห่งชาติ พ.ศ.๒๕๕๘ - ๒๕๖๔ ทำให้งานด้านความมั่นคงได้รับการบูรณาการกับหน่วยงานต่างๆ ได้อย่างมีประสิทธิภาพที่มุ่งสู่เป้าหมายเดียวกัน

๒.๑.๒ การกำหนดประเด็นความมั่นคงให้เหมาะสมกับช่วงเวลาตามการติดตามและประเมินสถานการณ์ของศูนย์ติดตามสถานการณ์ มีความอ่อนตัวพร้อมที่จะรับกับสถานการณ์ที่มีการเปลี่ยนแปลงตลอดเวลา โดยเฉพาะการเตรียมความพร้อมเมื่อสถานการณ์ดังกล่าวยกระดับขึ้นมาเป็นความมั่นคงซึ่งกองอำนวยการรักษาความมั่นคงภายในราชอาณาจักรจะต้องได้รับมอบอำนาจให้เข้าไปดำเนินการแก้ไขปัญหา ตามพระราชบัญญัติการรักษาความมั่นคงภายในราชอาณาจักร พ.ศ.๒๕๕๑

๒.๑.๓ การนำนโยบายไปสู่การปฏิบัติ กองอำนวยการรักษาความมั่นคงภายในราชอาณาจักรมีฐานะเป็นหน่วยเชื่อมโยงยุทธศาสตร์ในระดับเหนือขึ้นไป กับการนำมาสู่การปฏิบัติ ซึ่งกองอำนวยการรักษาความมั่นคงภายในราชอาณาจักรมีความสามารถในการอำนวยการและสะท้อนปัญหาจากผู้ปฏิบัติ ไปสู่ระดับนโยบายให้ได้

๒.๑.๔ ผู้บริหารประเทศได้ให้ความสำคัญกับงานด้วยการรักษาความมั่นคงภายในมากขึ้นในปัจจุบัน ได้มอบนโยบายให้มีการปรับปรุงโครงสร้างของกองอำนวยการรักษาความมั่นคงภายในราชอาณาจักรโดยมุ่งแก้ปัญหาประสิทธิภาพขององค์การ และปรับปรุงระบบการบริหารให้ตอบสนองต่อการแก้ปัญหาความมั่นคงในทุกๆ ด้านทั้งปัญหาในปัจจุบันและปัญหาที่คาดว่าจะเกิดขึ้นในอนาคต โดยได้รับการบูรณาการจากระบบการขับเคลื่อนการบริหารราชการ และส่วนราชการพลเรือน ให้ความสำคัญของงานความมั่นคงมากขึ้น เช่น แผนพัฒนาเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติ ได้จัดให้งานความมั่นคงเป็นประเด็นทางยุทธศาสตร์ด้วย

๒.๒ โครงสร้าง

๒.๒.๑ มีอำนาจหน้าที่ตามพระราชบัญญัติการรักษาความมั่นคงภายในราชอาณาจักร พ.ศ.๒๕๕๑ และสามารถออกข้อกำหนดกฎเกณฑ์รองรับในการทำงานของตนเองได้ในกรณีจำเป็น

๒.๒.๒ มีหน่วยงานขององค์การคือกองอำนวยการรักษาความมั่นคงภายในภาค และกองอำนวยการรักษาความมั่นคงภายในจังหวัด ครอบคลุมทั่วประเทศ

๒.๓ รูปแบบการบริหาร

๒.๓.๑ มีนายกรัฐมนตรีเป็นผู้อำนวยการรักษาความมั่นคงภายในราชอาณาจักร ทำให้สามารถให้การสนับสนุนในการทำงานได้อย่างรวดเร็วและมีประสิทธิภาพ

๒.๓.๒ มีผู้บริหารเป็นคณะกรรมการอำนวยการมาจากส่วนราชการด้านความมั่นคงที่เกี่ยวข้อง สามารถให้ข้อคิดเห็น ข้อเสนอแนะ และวางแผนการร่วมกันได้อย่างมีประสิทธิภาพ

๒.๓.๓ มีเครือข่ายมวลชนกว้างขวาง สามารถให้การสนับสนุนงานด้านการรักษาความมั่นคงภายในได้เป็นอย่างดี

๒.๓.๔ มีการจัดและการทำงานที่เป็นลักษณะเฉพาะ ด้วยการผนึกกำลังทุกภาคส่วน ได้แก่ พลเรือน ตำรวจ ทหาร และประชาชน ทำให้สามารถระดมทรัพยากรที่มีอยู่ในการแก้ไขปัญหาได้อย่างเต็มที่

๒.๔ ระบบงาน

๒.๔.๑ งานกำลังพล การปฏิบัติงานของกำลังพลมีการผสมผสานในการปฏิบัติงานร่วมกันระหว่างข้าราชการพลเรือน ทหาร และตำรวจ ตลอดจนประชาชนที่เป็นมวลชนซึ่งมีกระจายอยู่ทั่วทั้งประเทศ

๒.๔.๒ งานงบประมาณและงานส่งกำลังบำรุง จากการที่นายกรัฐมนตรีเป็นผู้อำนวยการรักษาความมั่นคงภายในราชอาณาจักร ทำให้การเสนอความต้องการงบประมาณเป็นอย่างรวดเร็ว และงบประมาณมีการบูรณาการทั้งในส่วนงบประมาณของกองอำนวยการรักษาความมั่นคงภายในราชอาณาจักรเอง และงบประมาณของส่วนราชการอื่น เพื่อปฏิบัติการกิจด้านความมั่นคงภายในราชอาณาจักรในทุกมิติ ทั้งตามมิติความรับผิดชอบปกติของส่วนราชการ มิติวาระพิเศษต่าง ๆ และมิติในแต่ละพื้นที่

๒.๔.๓ การบริหารจัดการ กองอำนวยการรักษาความมั่นคงภายในราชอาณาจักรเป็นส่วนราชการรูปแบบเฉพาะที่มีระบบบริหารจัดการ และมีกฎหมายในระดับพระราชบัญญัติรองรับการปฏิบัติงานที่ชัดเจน ทำให้เกิดความคล่องตัว และอ่อนตัวในการปฏิบัติงาน และมีขีดความสามารถในอันที่จะแก้ไขปัญหาแต่ละส่วนได้แบ่งงานตามแต่ละด้าน ทำให้จัดระเบียบงานตามประเภทของงาน มีผู้รับผิดชอบในด้านต่างๆ ทำให้งานมีความรอบคอบ รัดกุม และจุดที่สำคัญคือการมีนายกรัฐมนตรีในฐานะหัวหน้ารัฐบาล เป็นผู้อำนวยการรักษาความมั่นคงภายในราชอาณาจักร ทำให้เอื้ออำนวยต่อการปฏิบัติงานภายใต้ภาวะที่ต้องมีการปฏิบัติงานร่วมกันระหว่างส่วนราชการต่างๆ อีกทั้งมีความพร้อมในด้านกฎหมายที่ถูกต้องแบบให้เอื้ออำนวยต่อการบูรณาการงานของทุกภาคส่วนเข้าด้วยกัน

๒.๕ บุคลากร

กำลังพลของกองอำนวยการรักษาความมั่นคงภายในราชอาณาจักร ประกอบไปด้วยบุคลากรหลากหลายสายงาน ผสมผสานในการปฏิบัติงานร่วมกันระหว่างข้าราชการพลเรือน ตำรวจ และทหาร ตลอดจนประชาชนที่เป็นมวลชนซึ่งมีกระจายอยู่ทั่วทั้งประเทศ มีความรู้ทางวิชาชีพตามหน้าที่ของตน และวัฒนธรรมองค์การที่แตกต่างกัน ที่มาปฏิบัติงานร่วมกันในองค์การ ทำให้เกิดความคิดริเริ่มที่หลากหลาย มีการผสมผสานวิธีคิดใหม่ๆ ในการปฏิบัติงาน มีโอกาสเรียนรู้แนวความคิดและแนวทางการปฏิบัติงานร่วมกัน ทั้งเป็นทางการและไม่เป็นทางการ อันจะนำมาซึ่งความมีประสิทธิภาพขององค์การ และก่อให้เกิดความรู้ใหม่จากการประยุกต์แนวคิดที่แตกต่างกัน มาใช้ในการบริหารจัดการงานความมั่นคงภายในราชอาณาจักรให้มีประสิทธิภาพมากขึ้น รวมทั้งบุคลากรส่วนใหญ่มาจากเหล่าทัพต่าง ๆ ซึ่งเป็นผู้มีความรู้ ความชำนาญในงานด้านความมั่นคงอยู่ก่อนแล้ว และส่วนใหญ่บุคลากรเป็นข้าราชการ มีระเบียบ วินัย ทำให้ง่ายต่อการทำความเข้าใจต่อความมั่นคงในทศวรรษหน้าได้เป็นอย่างดี

๒.๖ ทักษะ

กองอำนวยการรักษาความมั่นคงภายในราชอาณาจักร มีองค์ความรู้ที่แข็งแกร่งสืบเนื่องจากการมีประสบการณ์ ในการแก้ปัญหาความมั่นคงที่มีมาต่อเนื่อง เป็นตัวอย่างให้หลายประเทศนำไปศึกษา และพัฒนาใช้งาน หากนำมาศึกษาและพัฒนาให้สอดคล้องกับสถานการณ์ปัจจุบันจะเกิดทักษะด้านความมั่นคง ซึ่งเป็นอัตลักษณ์ของกองอำนวยการรักษาความมั่นคงภายในราชอาณาจักรเอง

๒.๗ ค่านิยมร่วมขององค์การ

กองอำนวยการรักษาความมั่นคงภายในราชอาณาจักร เป็นความภาคภูมิใจ และมีผลงานในอดีตที่สามารถต่อสู้เอาชนะการก่อการร้ายคอมมิวนิสต์ได้ จนหลายประเทศนำไปเป็นกรณีศึกษาที่สามารถสร้างค่านิยมขององค์การที่เข้มแข็งได้

สรุป

จากการศึกษาการบริหารจัดการความมั่นคงภายในราชอาณาจักรของกองอำนวยการรักษาความมั่นคงภายในราชอาณาจักร โดยการวิเคราะห์ขีดความสามารถในการบริหารจัดการความมั่นคงภายในราชอาณาจักรของกองอำนวยการรักษาความมั่นคงภายในราชอาณาจักรในเชิงยุทธศาสตร์ ภายใต้กระบวนการทัศน์ความมั่นคงรูปแบบใหม่ เพื่อให้ทราบถึงจุดอ่อนและจุดแข็งที่ส่งผลต่อภาพรวมการบริหารจัดการความมั่นคงภายในราชอาณาจักร และเป็นส่วนสำคัญในการกำหนดแนวทางการบริหารจัดการความมั่นคงภายใต้กระบวนการทัศน์ความมั่นคงใหม่ในทศวรรษหน้าต่อไป พบว่ากองอำนวยการรักษาความมั่นคงภายในราชอาณาจักรมีความพร้อมต่อการบริหารจัดการความมั่นคงภายในราชอาณาจักรในทศวรรษหน้าได้ แต่อาจมีบางประเด็นที่เป็นจุดที่ต้องพัฒนาและเสริมจุดแข็งที่มีอยู่ ให้แข็งแกร่งมากขึ้น หรือข้อบกพร่องให้มีจุดแข็งมากขึ้นก็จะทำให้มีความพร้อมอย่างเต็มที่ในการบริหารจัดการความมั่นคงภายในราชอาณาจักร

การบริหารจัดการความมั่นคงภายในราชอาณาจักรของกองอำนวยการรักษาความมั่นคงภายในราชอาณาจักรนั้น มีความพร้อมในหลายด้านโดยกองอำนวยการรักษาความมั่นคงภายในราชอาณาจักร มียุทธศาสตร์ที่สอดคล้องกับยุทธศาสตร์ และนโยบายด้านความมั่นคงในระดับชาติ และมีความอ่อนตัวพร้อมที่จะรองรับสถานการณ์ด้านความมั่นคงที่อาจเปลี่ยนแปลงภายใต้กระบวนการที่ความมั่นคงใหม่ที่มีการเปลี่ยนแปลง และการพัฒนาของเทคโนโลยีสารสนเทศ การบริหารจัดการความมั่นคงภายในราชอาณาจักร เป็นการบูรณาการหลายหน่วยงาน และมีหลายระดับ ทั้งส่วนกลางและส่วนภูมิภาค ร่วมกับภาคเอกชนและภาคประชาชน นอกจากนี้แล้วผู้บริหารประเทศให้ความสำคัญกับงานรักษาความมั่นคงภายในราชอาณาจักร โดยได้มอบนโยบายในการปรับปรุงในหลายด้าน ซึ่งจะส่งผลให้กองอำนวยการรักษาความมั่นคงภายในราชอาณาจักร มีความเข้มแข็งมากขึ้น ด้านโครงสร้างของกองอำนวยการรักษาความมั่นคงภายในราชอาณาจักร เป็นการจัดโครงสร้างองค์การแบบผสม ทำให้มีความยืดหยุ่น เอื้อให้เกิดการปฏิบัติงานที่รวดเร็วเหมาะสมกับสถานการณ์ความมั่นคงใหม่ที่ต้องการรูปแบบโครงสร้างการทำงานที่หลากหลายสอดคล้องกับสถานการณ์ที่มีพลวัตสูง มีการบูรณาการกำลังพลจากทั้งทหาร ตำรวจ และพลเรือน และมีเครือข่ายมวลชนทั่วประเทศ มีการกำหนดหน้าที่ไว้ชัดเจน และเป็นระบบ รูปแบบการบริหารของกองอำนวยการรักษาความมั่นคงภายในราชอาณาจักรมีสายการบังคับบัญชาที่ชัดเจน มีการจัดระเบียบงานตามประเภทของงาน มีผู้รับผิดชอบในด้านต่างๆ ทำให้งานมีความรอบคอบ รัดกุม การแบ่งมอบงานให้กับหน่วยงานย่อยทำงานมีความสมดุล การทำงานของแต่ละศูนย์ประสานการปฏิบัติเป็นการประสานงานกันของฝ่ายต่างๆ จากหน่วยงานทั้งทหาร ตำรวจ กระทรวงต่างๆ และภาคเอกชนที่ต้องร่วมมือกันทำงานอย่างประสานสอดคล้อง การบริหารจัดการกระทำได้อย่างต่อเนื่อง ส่วนบุคลากรของกองอำนวยการรักษาความมั่นคงภายในราชอาณาจักรมีส่วนช่วยขับเคลื่อนได้แก่การที่มีบุคลากรหมุนเวียนมาจากหลายหน่วยงานทำให้เกิดการแลกเปลี่ยนความรู้ความเข้าใจในการปฏิบัติงาน เกิดความคิดริเริ่มที่หลากหลาย มีการผสมผสานวิธีคิดใหม่ๆ ในการปฏิบัติงาน นำมาซึ่งความมีประสิทธิภาพขององค์การ อีกทั้งการที่บุคลากรส่วนใหญ่มาจากเหล่าทัพต่างๆ ซึ่งเป็นผู้มีความรู้ ความชำนาญในงานด้านความมั่นคงอยู่แล้ว มีระเบียบ วินัย

สำหรับจุดที่ต้องพัฒนาในการบริหารจัดการความมั่นคงภายในราชอาณาจักร ซึ่งหากได้รับการเสริมให้เข้มแข็งจะช่วยขับเคลื่อนกองอำนวยการรักษาความมั่นคงภายในราชอาณาจักรให้สามารถรองรับการบริหารจัดการความมั่นคงภายในราชอาณาจักรภายใต้กระบวนการที่ความมั่นคงรูปแบบใหม่ในทศวรรษหน้าได้อย่างยั่งยืน โดยมีประเด็นยุทธศาสตร์ที่ควรเพิ่มเติมคือ การรักษาคุณภาพความสัมพันธ์กับต่างประเทศเพื่อป้องกันและแก้ไขปัญหาความมั่นคงรูปแบบใหม่ และในการนำยุทธศาสตร์ไปสู่การปฏิบัติ ควรเพิ่มแนวทางในการบริหารจัดการงานด้านการข่าว งานด้านการติดตามสถานการณ์ การปฏิบัติการข่าวสาร การส่งเสริมสถาบันหลักของชาติ และการให้ขับเคลื่อนเครือข่ายภาคประชาชนให้เข้ามามีส่วนร่วมในการรักษาความมั่นคงภายในราชอาณาจักร ด้านโครงสร้างยังมีบางประเด็นความมั่นคงที่ยังไม่มีหน่วยงานรองรับ ได้แก่ หน่วยงานประสานงานต่างประเทศ หน่วยงานบริหารงานมวลชน และขาดบุคลากรจากหน่วยงานที่อาจเกี่ยวข้องในการปฏิบัติงาน เช่น สำนักงานป้องกันและปราบปรามการฟอกเงิน เป็นต้น

นอกจากนั้นแล้ว การประสานงานระหว่างหน่วยงานที่เกี่ยวข้องจำนวนมากจะเป็นได้ด้วยความยากลำบาก เนื่องจากทุกหน่วยงานต่างก็มีสายงานและผู้บังคับบัญชาของตนเอง มีกฎระเบียบในการปฏิบัติงานเป็นการเฉพาะ อาจทำให้ขาดความชัดเจนในการควบคุมบังคับบัญชาและส่งผลกระทบต่อประสิทธิภาพ ดังนั้นจึงมีความจำเป็นต้องมีการบริหารจัดการอย่างบูรณาการ และการพัฒนาองค์ความรู้ให้สอดคล้องกับการเปลี่ยนแปลงของกระบวนการที่มั่นคงที่เกิดขึ้นอย่างรวดเร็ว

ปัจจัยภายในด้านระบบงานขององค์การ มีทั้งส่วนที่เป็นปัจจัยขับเคลื่อนและส่วนที่ต้องปรับปรุง ซึ่งเรื่องระบบงานกำลังพล แม้ว่าจะเป็นการทำงานอย่างบูรณาการจากหลายหน่วยงาน แต่เป็นการใช้อัตราช่วยราชการเป็นรายปี นำไปสู่ปัญหาการจัดการกำลังพลได้แก่ การขาดแนวทางการรับราชการ และสิทธิประโยชน์ของกำลังพล ส่งผลกระทบต่อคุณภาพและความพร้อมของบุคลากร ส่งผลให้เกิดปัญหาบุคลากรทั้งเรื่อง การคัดเลือกบุคลากรที่มีความสามารถตรงตามตำแหน่ง และการพัฒนาบุคลากร เพื่อให้การทำงานมีประสิทธิภาพ อีกทั้งยังมีการเปลี่ยนผู้บริหารหรือผู้รับผิดชอบตามวงรอบการปรับย้ายประจำปี อาจส่งผลกระทบต่อความต่อเนื่องในการบังคับบัญชา

ระบบงานงบประมาณ มีการบูรณาการทั้งในส่วนของกองอำนาจการรักษาความมั่นคงภายในราชอาณาจักรเองกับส่วนราชการอื่น ที่มีภารกิจด้านความมั่นคงทั้งตามความรับผิดชอบปกติ วาระพิเศษ และตามพื้นที่ ซึ่งเป็นผลดีที่ได้รับงบประมาณมาก แต่หากไม่สามารถบูรณาการได้อย่างมีประสิทธิภาพจะก่อให้เกิดความสับสน ไม่สอดคล้องกัน เกิดความยากลำบากในการติดตามกำกับดูแล สำหรับงานส่งกำลังบำรุงมีปัญหาเช่นเดียวกับระบบงานงบประมาณเช่นกันที่มีมาจากหลายส่วนซึ่งต้องใช้การบริหารจัดการที่มีประสิทธิภาพ รัดกุมเพื่อให้เกิดประโยชน์มากที่สุด

สิ่งสำคัญอีกประการหนึ่งคือ จำเป็นต้องมีการสร้างทักษะการบริหารจัดการความมั่นคงในองค์การจากองค์ความรู้จากประสบการณ์การทำงาน ซึ่งภาพลักษณ์ของกองอำนาจการรักษาความมั่นคงภายในราชอาณาจักร เป็นที่น่าเชื่อถือจากการดำเนินการในอดีตที่ผ่านมาจนถึงปัจจุบัน ทำให้กองอำนาจรักษาความมั่นคงภายในราชอาณาจักร มีองค์ความรู้ที่เข้มแข็งในการแก้ปัญหาความมั่นคงที่มีมาต่อเนื่อง เป็นตัวอย่างให้หลายประเทศนำไปศึกษา และพัฒนาใช้งาน แต่ในปัจจุบันกองอำนาจรักษาความมั่นคงภายในราชอาณาจักร ขาดการสร้างค่านิยมและวัฒนธรรมองค์การร่วมจากภาพลักษณ์ที่ดี ความภาคภูมิใจ และมีประสบการณ์จากผลงานในอดีต ซึ่งต้องนำมาพัฒนาให้สอดคล้องกับสถานการณ์ปัจจุบัน และองค์ความรู้ด้านความมั่นคงที่สอดคล้องกับสากล เพื่อรองรับกระบวนการที่มั่นคงใหม่ในทศวรรษหน้า

บทที่ ๕

แนวทางการพัฒนาการบริหารจัดการกองอำนาจการ รักษาความมั่นคงภายในราชอาณาจักร ในทศวรรษหน้า (พ.ศ.๒๕๖๑ - ๒๕๗๐)

ผลที่ได้จากการวิเคราะห์สภาวะแวดล้อม และแนวโน้มของความมั่นคงในทศวรรษหน้า (พ.ศ.๒๕๖๑ - ๒๕๗๐) และการวิเคราะห์ขีดความสามารถในการบริหารจัดการความมั่นคงภายในราชอาณาจักรของกองอำนาจการรักษาความมั่นคงภายในราชอาณาจักรในเชิงยุทธศาสตร์ ทำให้ทราบภาพรวมทางยุทธศาสตร์ และนำมาศึกษาหาแนวทางการบริหารจัดการความมั่นคงภายในราชอาณาจักรในทศวรรษหน้า ตามแนวทางของการบริหารจัดการเชิงยุทธศาสตร์ เพื่อให้สอดคล้องกับสภาวะแวดล้อมด้านความมั่นคงที่เปลี่ยนแปลงไปอย่างรวดเร็วในช่วงทศวรรษที่ผ่านมา และแนวโน้มการเปลี่ยนแปลงในทศวรรษหน้า ทั้งนี้ต้องอาศัยโอกาสในการลดอุปสรรค รวมทั้งนำจุดแข็งมาชดเชยจุดอ่อน โดยมีนโยบายและยุทธศาสตร์ระดับชาติเป็นกรอบในการดำเนินการ

แนวทางการพัฒนาการบริหารจัดการการรักษาความมั่นคงภายในราชอาณาจักร ในทศวรรษหน้า (พ.ศ.๒๕๖๑ - ๒๕๗๐) ภายใต้กระบวนทัศน์ความมั่นคงใหม่

จากการวิเคราะห์สภาวะแวดล้อม และแนวโน้มของความมั่นคงในทศวรรษหน้า และการวิเคราะห์ขีดความสามารถในการบริหารจัดการความมั่นคงภายในราชอาณาจักรของกองอำนาจการรักษาความมั่นคงภายในราชอาณาจักรในเชิงยุทธศาสตร์ ทำให้ทราบโอกาส ภัยคุกคาม จุดแข็ง และจุดอ่อนในการบริหารจัดการความมั่นคงภายในราชอาณาจักร รวมทั้งข้อมูลข้อคิดเห็นที่ได้จากการสัมภาษณ์เชิงลึกผู้บริหารระดับสูงของกองอำนาจการรักษาความมั่นคงภายในราชอาณาจักร ซึ่งสามารถนำมาสร้างแนวทางการพัฒนาการบริหารจัดการการรักษาความมั่นคงภายในราชอาณาจักร ภายใต้กระบวนทัศน์ความมั่นคงใหม่ โดยการใช้โอกาสลดภัยคุกคามหรืออุปสรรคและการใช้จุดแข็งชดเชยจุดอ่อน

แนวโน้มของความมั่นคงภายในราชอาณาจักรที่จะมีผลกระทบต่อการบริหารจัดการความมั่นคงของกองอำนาจการรักษาความมั่นคงภายในราชอาณาจักรในทศวรรษหน้า มีประเด็นสำคัญ ได้แก่ ๑) ความขัดแย้งของคนในชาติ ๒) ความไม่สงบในจังหวัดชายแดนภาคใต้ ๓) ความมั่นคงไซเบอร์ ๔) แรงงานต่างด้าวและผู้หลบหนีเข้าเมือง ๕) การก่อการร้ายและอาชญากรรมข้ามชาติ ๖) ปัญหาเสพติด ๗) การเปลี่ยนแปลงทางสภาพภูมิอากาศและภัยพิบัติทางธรรมชาติที่มีความผันผวนและรุนแรงมากขึ้น และ ๘) ผลกระทบที่เกิดจากข้อตกลงและพันธกรณีระหว่างประเทศต่อความมั่นคงภายในราชอาณาจักร

จากประเด็นต่างๆ ที่กล่าวมานี้สอดคล้องกับแนวคิดเกี่ยวกับการศึกษาความมั่นคงอย่างรอบด้านหรือที่เรียกว่า ความมั่นคงแบบเบ็ดเสร็จ (Comprehensive Security) ซึ่งมีลักษณะความมั่นคงเป็นองค์รวม ครอบคลุมในทุกมิติ การรักษาสมดุลด้านความมั่นคงจึงทำได้ยากขึ้นในอนาคต กระบวนทัศน์ที่จะใช้ในการบริหารงานความมั่นคงจะเปลี่ยนแปลงไปจากเดิม ต้องอาศัยความร่วมมือจากหลายฝ่ายมากขึ้น มิได้ยึดติดกับมิติด้านการทหารอย่างเช่นที่ผ่านมา ประเด็นที่สำคัญคือ การคำนึงถึงองค์การด้านความมั่นคงรูปแบบใหม่ที่จะเข้ามาบริหารจัดการกับความมั่นคงอย่างเป็นองค์รวม ดังนั้นกองอำนวยการรักษาความมั่นคงภายในราชอาณาจักร ในฐานะที่เป็นองค์การหลักในการบูรณาการอำนวยการ และประสานการปฏิบัติการรักษาความมั่นคงภายในราชอาณาจักร เพื่อให้เกิดความมั่นคงของรัฐและความสงบสุขของประชาชน จึงต้องเปลี่ยนแปลงกระบวนทัศน์ที่จะใช้ในการบริหารงานความมั่นคง เพื่อรักษาสมดุลด้านความมั่นคง

ภัยคุกคามหรืออุปสรรคในการบริหารจัดการความมั่นคงของกองอำนวยการรักษาความมั่นคงภายในราชอาณาจักรในทศวรรษหน้า มีความสอดคล้องกับแนวโน้มของความมั่นคงภายในราชอาณาจักรที่มีความหลากหลายและซับซ้อน ความก้าวหน้าของเทคโนโลยีสารสนเทศ การติดต่อเชื่อมโยงกับประเทศในภูมิภาคที่ง่ายขึ้น ความเหลื่อมล้ำทางเศรษฐกิจสังคมและการเข้าถึงทรัพยากร การเปลี่ยนแปลงของสถานะสิ่งแวดล้อมโลก รวมทั้งแรงกดดันจากภายนอกและผลกระทบที่เกิดจากข้อตกลงและพันธกรณีระหว่างประเทศ ตลอดจนความไม่แน่นอนและความผันผวนทางการเมืองที่ยังคงมีอยู่ อย่างไรก็ตามมีโอกาสของกองอำนวยการรักษาความมั่นคงภายในราชอาณาจักรที่จะช่วยให้สามารถขับเคลื่อนการบริหารจัดการความมั่นคงภายในต่อไปได้ จากการศึกษาที่มีการปกครองแบบประชาธิปไตยอันมีพระมหากษัตริย์ทรงเป็นพระประมุขมาอย่างยาวนาน เป็นศูนย์รวมจิตใจสร้างแรงผลักดันให้เกิดการพัฒนาทำให้สังคมมีความเข้มแข็ง กองอำนวยการรักษาความมั่นคงภายในราชอาณาจักร จึงต้องให้ความสำคัญกับการเสริมสร้างความมั่นคงของสถาบันหลัก การนำโครงการตามพระราชดำริมาใช้ในการพัฒนาชีวิตความเป็นอยู่ของประชาชนเพื่อลดความเหลื่อมล้ำทางเศรษฐกิจและสังคม สร้างสังคมที่มีภูมิคุ้มกัน

การมีต้นทุนของทรัพยากรมนุษย์และต้นทุนของระบบการศึกษาในการพัฒนาศักยภาพและจิตสำนึกของคนไทยให้เป็นพลเมืองที่มีความรับผิดชอบต่อชาติ สอดคล้องกับยุทธศาสตร์ชาติทุกด้านอย่างบูรณาการร่วมกันเพื่อรักษาความมั่นคงของชาติต่อไป กองอำนวยการรักษาความมั่นคงภายในราชอาณาจักรจึงต้องให้ความสำคัญกับการเสริมสร้างการพัฒนาศักยภาพและจิตสำนึกของคนไทยให้เป็นพลเมืองที่มีความรับผิดชอบต่อชาติ เพื่อสร้างความสามัคคีปรองดอง เพื่อให้สังคมมีความเข้มแข็งพร้อมเผชิญภัยคุกคามทุกรูปแบบ

ปัจจุบันประเทศไทยอยู่ระหว่างการดำเนินการปฏิรูประบบราชการและวางรากฐานประชาธิปไตยอยู่บนพื้นฐานของการยึดถือผลประโยชน์ของชาติ ซึ่งเป็นการวางรากฐานที่มีการเปลี่ยนแปลงที่สำคัญส่งผลให้เกิดการพัฒนาประเทศ และการรักษาความมั่นคงของชาติอย่างบูรณาการ มีการวางมาตรการ มีการออกกฎหมายที่สามารถรองรับกระบวนทัศน์ความมั่นคงแบบใหม่ตามแนวโน้มความเปลี่ยนแปลงในทศวรรษหน้า รวมทั้งเป็นโอกาสของกองอำนวยการรักษาความมั่นคงภายใน

ราชอาณาจักร ที่จะมีการปฏิรูประบบการบริหารจัดการให้สอดคล้องกันอีกด้วย นอกจากนี้แล้ว นโยบายของรัฐบาลในปัจจุบันได้มุ่งในการรักษาคุณภาพความสัมพันธ์กับประเทศรอบบ้าน และประเทศมหาอำนาจทุกฝ่าย ประกอบกับไทยมีที่ตั้งทางภูมิรัฐศาสตร์ที่สำคัญในภูมิภาค และเป็นแหล่งทรัพยากร ธรรมชาติ แหล่งผลิตอาหารของโลก และมีศักยภาพในการค้าและอุตสาหกรรม ซึ่งประเทศมหาอำนาจต่างๆ มุ่งที่จะรักษาผลประโยชน์และแผ่ขยายอิทธิพลเข้ามาในภูมิภาค ไทยจึงต้องมีนโยบายมุ่งรักษาคุณภาพความสัมพันธ์กับประเทศรอบบ้าน และประเทศมหาอำนาจทุกฝ่าย เพื่อไม่ให้เกิดความขัดแย้งกับประเทศใดๆ ในด้านความมั่นคงภายในราชอาณาจักรนั้น รัฐบาลได้กำหนดยุทธศาสตร์และนโยบายด้านความมั่นคง ภายในราชอาณาจักรในระดับชาติ รวมทั้งในแผนพัฒนาเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติไว้อย่างชัดเจน สอดคล้องที่จะนำไปสู่การปฏิบัติ แม้ว่ามีความเสี่ยงต่อภัยคุกคามข้ามชาติจากการติดต่อเชื่อมโยงกับนานาประเทศ แต่การใช้โอกาสในการรักษาคุณภาพก็จะช่วยลดความเสี่ยงลงได้

จากการที่ไทยมีภูมิรัฐศาสตร์ที่ดีทำให้ไทยมีความเสี่ยงต่อการเกิดภัยพิบัติน้อยกว่าประเทศอื่นๆ ในภูมิภาค อย่างไรก็ตาม กองอำนวยการรักษาความมั่นคงภายในราชอาณาจักรต้องมีการเตรียมการช่วยเหลือผู้ประสบภัยธรรมชาติ ซึ่งอาจไม่มีความรุนแรงเท่าประเทศเพื่อนบ้าน นอกจากนี้แล้ว ประเทศไทยมีแหล่งทรัพยากรธรรมชาติที่มีความหลากหลายทางชีวภาพ และยังมีคุณสมบัติ กองอำนวยการรักษาความมั่นคงภายในราชอาณาจักรจึงต้องเสริมสร้างความมั่นคงทางทรัพยากรธรรมชาติ และสิ่งแวดล้อม พลังงานและอาหาร ซึ่งเป็นศักยภาพของประเทศไทยในการพัฒนา เพื่อลดความเหลื่อมล้ำทางเศรษฐกิจ สังคมและการเข้าถึงทรัพยากรเพื่อให้เกิดความมั่นคงต่อไป

การเผชิญกับภัยคุกคามที่มีความหลากหลายและซับซ้อน มีความเชื่อมโยงกับทุกภาคส่วน ที่จะต้องอาศัยความร่วมมือในทุกระดับ รวมทั้งเป็นโอกาสในการสร้างความร่วมมือระหว่างรัฐ เนื่องจากภัยคุกคามรูปแบบใหม่ส่วนใหญ่มีลักษณะข้ามพรมแดนได้แก่ ภัยพิบัติทางธรรมชาติ แรงงานต่างด้าวและผู้หลบหนีเข้าเมือง การก่อการร้ายและอาญากรรมข้ามชาติ ปัญหายาเสพติด ปัญหาทรัพยากรธรรมชาติและสิ่งแวดล้อม เป็นต้น และในปัจจุบันได้กำหนดการรับมือกับภัยคุกคามดังกล่าวไว้ในกรอบความร่วมมือของอาเซียนแล้ว กองอำนวยการรักษาความมั่นคงภายในราชอาณาจักรจึงต้องเสริมสร้างความร่วมมือ กับประเทศเพื่อนบ้าน และกลุ่มประเทศอาเซียน นอกจากนี้การที่รัฐบาล เน้นการสร้างความร่วมมือระหว่างหน่วยงานภาครัฐ ภาคเอกชน และภาคประชาสังคม กองอำนวยการรักษาความมั่นคงภายในราชอาณาจักรจึงต้องใช้อุปกรณ์ในการพัฒนาความร่วมมือกับทุกภาคส่วน

กองอำนวยการรักษาความมั่นคงภายในราชอาณาจักร มีจุดแข็งที่จะช่วยขจัดเขยจุคออ่อน ในการบริหารจัดการความมั่นคงภายในราชอาณาจักร เพื่อให้การบริหารจัดการความมั่นคงในทศวรรษหน้า สามารถขับเคลื่อนไปได้ ยุทธศาสตร์ของกองอำนวยการรักษาความมั่นคงภายในราชอาณาจักร มีความอ่อนตัว และสอดคล้องกับยุทธศาสตร์และนโยบายระดับชาติ ดังนั้นจึงควรเพิ่มเติมประเด็นยุทธศาสตร์ให้เป็นไปตามยุทธศาสตร์และนโยบายระดับชาติเพื่อให้เกิดความสมบูรณ์ยิ่งขึ้น ได้แก่ ประเด็นการรักษาคุณภาพความสัมพันธ์กับต่างประเทศ ประเด็นการบริหารจัดการภัยพิบัติ เป็นต้น

ปัญหาที่สำคัญของกองอำนาจการรักษาคความมั่นคงภายในราชอาณาจักรในหลายประเด็น จะมาจากการที่กำลังพลปฏิบัติงานในลักษณะช่วยราชการมีการหมุนเวียนเป็นรายปี ทำให้กระทบต่อการบริหารงานบุคคลการปฏิบัติงานและตัวบุคลากรเอง ดังนั้นหากสามารถแก้ไขในจุดนี้โดยอาศัยการที่กองอำนาจการรักษาคความมั่นคงภายในราชอาณาจักรเป็นองค์การที่มีนายกรัฐมนตรีเป็นผู้บังคับบัญชา และเป็นหน่วยงานที่ผู้บริหารให้ความสำคัญมาก อีกทั้งโครงสร้างมีความยืดหยุ่นมีการบูรณาการหน่วยงานที่หลากหลาย จะทำให้เกิดการพัฒนาขององค์การได้อย่างรวดเร็วประกอบกับการที่กองอำนาจการรักษาคความมั่นคงภายในราชอาณาจักรมีทักษะและองค์ความรู้ในการบริหารจัดการความมั่นคงภายในราชอาณาจักรที่เข้มแข็ง มีความภาคภูมิใจในประสบการณ์ การปฏิบัติงานที่ประสบผลสำเร็จแต่ยังขาดการพัฒนาทักษะ และองค์ความรู้ที่เหมาะสม ดังนั้น การศึกษาวิจัยเพื่อจัดการความรู้ขององค์การอย่างเป็นระบบจะสามารถสร้างทักษะและองค์ความรู้ขององค์การ นำมาซึ่งค่านิยมร่วมขององค์การ เพื่อการพัฒนาที่ยั่งยืนต่อไป

ตารางที่ ๕-๑ ตาราง TOWS Metrix การพัฒนาการบริหารจัดการการรักษาคความมั่นคงภายในราชอาณาจักร

	จุดแข็ง (Strengths) ๑.ยุทธศาสตร์ : เป็นองค์กรเชื่อมโยงกับนโยบายและยุทธศาสตร์ระดับชาติ อ่อนตัว ๒.โครงสร้าง : มีกฎหมายรองรับ เป็นแบบผสมมีความยืดหยุ่น ๓.รูปแบบการบริหาร : มีนายกรัฐมนตรีเป็นผู้บังคับบัญชา มีคณะกรรมการกำกับดูแล ๔.ระบบงานขององค์การ : บูรณาการหน่วยงานหลากหลาย งบประมาณรวดเร็ว ๕.บุคลากร : มีความหลากหลาย มีระเบียบวินัย ๖.ทักษะ : มีทักษะ ความชำนาญ มีประสบการณ์ ๗.ค่านิยมร่วมขององค์การ : ภาคภูมิใจผลงานในอดีต	จุดอ่อน (Weaknesses) ๑.ยุทธศาสตร์ : ไม่ชัดเจน ขาดประเด็นการรักษาคุณภาพความสัมพันธ์กับต่างประเทศ ๒.โครงสร้าง : ต้องแก้ไขข้อบกพร่องด้านอัตรากำลังพล ขาดความยืดหยุ่น ๓.รูปแบบการบริหาร : ขาดความต่อเนื่อง สายการบังคับบัญชาซับซ้อน และค่อนข้างยาว ๔.ระบบงานขององค์การ : มีปัญหาจากการหมุนเวียนกำลังพลเป็นรายปี ขาดการดูแลด้านสิทธิกำลังพลและสวัสดิการ การงบประมาณไม่ชัดเจน มีความซับซ้อน อัตราสิ่งอุปสรรคไม่ชัดเจน ขาดการวิเคราะห์ข้อมูลสถานะแวดล้อมการทำงานไม่มีประสิทธิภาพเท่าที่ควร ๕.บุคลากร : ขาดความชำนาญ ขาดแนวทางการรับราชการ ขาดขวัญกำลังใจ ๖.ทักษะ : ขาดการพัฒนาที่เหมาะสม ๗.ค่านิยมร่วมขององค์การ : ถูกมองข้าม
โอกาส (Opportunities) ๑.สถาบันพระมหากษัตริย์เป็นศูนย์รวมจิตใจของประชาชน ๒.ต้นทุนของทรัพยากรมนุษย์ ๓.การมีที่ตั้งทางภูมิศาสตร์ของประเทศที่ดี ๔.นโยบายของรัฐบาลไทยมุ่งในการรักษาคความมั่นคงภายในราชอาณาจักร ๕. การปฏิรูประบบการบริหารราชการ ๖. ประสบการณ์ด้านความขัดแย้ง ๗. การสร้างความร่วมมือระหว่างหน่วยงานภาครัฐ ภาคเอกชน และภาคประชาสังคม	SO ใช้จุดแข็งสร้างโอกาส -บูรณาการหน่วยงานหลากหลายเพื่อสร้างความร่วมมือระหว่างหน่วยงานภาครัฐ ภาคเอกชน และภาคประชาสังคม -ใช้ประสบการณ์เป็นบทเรียน พัฒนาองค์ความรู้ พัฒนาองค์กร และบุคลากรซึ่งมีความหลากหลาย มีระเบียบวินัยอยู่แล้วหากได้รับการพัฒนาอย่างเหมาะสมจะมีประสิทธิภาพมากขึ้น -พัฒนาแนวทางในการแก้ปัญหาแนวทางใหม่	WO ใช้โอกาสเอาชนะจุดอ่อน -เพิ่มประเด็นยุทธศาสตร์ให้เป็นไปตามยุทธศาสตร์และนโยบายระดับชาติเพื่อให้เกิดความสมบูรณ์ยิ่งขึ้น ได้แก่ ประเด็นการรักษาคุณภาพความสัมพันธ์กับต่างประเทศ -บูรณาการการทำงานร่วมกัน รวมถึงกำหนดยุทธศาสตร์ และนโยบายในระดับชาติ เพื่อให้เกิดความชัดเจน ในการนำนโยบายไปสู่การปฏิบัติ -ปฏิรูประบบการดำเนินงาน เพื่อให้สามารถลดจุดอ่อน เช่น โครงสร้างองค์กร เป็นต้น
อุปสรรค (Threats)	ST ใช้จุดแข็งหลีกเลี่ยงภัยคุกคาม	WT ลดจุดอ่อนและภัยคุกคามให้ได้

๑.ภัยคุกคามต่อความมั่นคงมีความหลากหลาย และซับซ้อน ๒.ความก้าวหน้าของเทคโนโลยีสารสนเทศ ๓.การติดต่อเชื่อมโยงประเทศในภูมิภาคยิ่งขึ้น ๔.ความเหลื่อมล้ำทางเศรษฐกิจ สังคม และการเข้าถึงทรัพยากร ๕.การเปลี่ยนแปลงของสถานะสิ่งแวดล้อมโลก ๖.แรงกดดันจากภายนอกและผลกระทบที่เกิดจากข้อตกลงและพันธกรณีระหว่างประเทศ ๗.ความไม่แน่นอนทางการเมือง	-การพัฒนายุทธศาสตร์ให้ครอบคลุมภัยคุกคาม และทันต่อสถานการณ์ความมั่นคงในทศวรรษหน้า	-การพัฒนายุทธศาสตร์ให้ครอบคลุมแนวโน้มปัญหาความมั่นคงภายในราชอาณาจักร และการกำหนดยุทธศาสตร์ที่มีความชัดเจนมีหน่วยงานที่รับผิดชอบอย่างเป็นทางการ -ปรับโครงสร้างแก้ปัญหาในการบริหารจัดการทั้งด้านบุคลากร และการส่งกำลังบำรุง โดยเฉพาะอย่างยิ่ง ปัญหาการมีอัตรากำลังแบบช่วยราชการรายปี ที่ส่งผลกระทบต่อหลายด้าน
---	--	--

จากการวิเคราะห์การสร้างแนวทางการพัฒนาตามตารางที่ ๕ - ๑ การวิเคราะห์ Tows Metrix ดังกล่าวข้างต้น พบว่า สามารถพัฒนาได้โดยการใช้จุดแข็ง ลดจุดอ่อนที่มีอยู่ และใช้โอกาสลดอุปสรรคที่มีอยู่ นอกจากนี้แล้วการที่กองอำนวยการรักษาความมั่นคงภายในราชอาณาจักรมีโอกาสและจุดแข็งมากจะทำให้สามารถพัฒนาการบริหารจัดการความมั่นคงภายในราชอาณาจักรได้ก้าวหน้ามาก อย่างไรก็ตามก็ยังมีจุดอ่อนและภัยคุกคามมากทำให้ยากที่จะนำยุทธศาสตร์การพัฒนามาดำเนินการได้ ต้องแก้ปัญหาจุดอ่อนที่มีอยู่ก่อน ดังนั้นจึงควรเลือกใช้ยุทธศาสตร์เชิงแก้ไข เป็นแนวทางการพัฒนาการบริหารจัดการความมั่นคงภายในราชอาณาจักร ของกองอำนวยการรักษาความมั่นคงภายในราชอาณาจักร ภายใต้กระบวนการทศวรรษความมั่นคงใหม่ ในทศวรรษหน้า

การบริหารจัดการเชิงยุทธศาสตร์ที่ใช้ยุทธศาสตร์เชิงแก้ไข จะใช้โอกาสเอาชนะจุดอ่อน เพื่อขับเคลื่อนการพัฒนาการบริหารจัดการการรักษาความมั่นคงภายในราชอาณาจักร อาศัยการที่รัฐบาลมีนโยบายในการรักษาคุณภาพการรักษาความมั่นคงภายในราชอาณาจักร ดังนั้นหากเพิ่มเติมประเด็นยุทธศาสตร์ให้เป็นไปตามยุทธศาสตร์และนโยบายระดับชาติเพื่อให้เกิดความสมบูรณ์ยิ่งขึ้น ได้แก่ ประเด็นการรักษาคุณภาพความสัมพันธ์กับต่างประเทศ การที่รัฐบาลมีแนวนโยบายสร้างความร่วมมือระหว่างหน่วยงาน ภาครัฐ ภาคเอกชน และภาคประชาสังคม อย่างมีการบูรณาการเป็นโอกาสให้เกิดการทำงานร่วมกันของกองอำนวยการรักษาความมั่นคงภายในราชอาณาจักร ในการประสานงานกันในการปฏิบัติงาน ตลอดจนการร่วมมือกันกำหนดยุทธศาสตร์และนโยบายในระดับชาติ เพื่อให้เกิดความชัดเจนในการนำนโยบายไปสู่การปฏิบัติและการประเมินเพื่อการพัฒนา นโยบายต่อไป นอกจากนี้แล้ว การปฏิรูประบบการบริหารราชการซึ่งเป็นแนวนโยบายของรัฐบาล ในการปฏิรูปประเทศเป็นโอกาสที่กองอำนวยการรักษาความมั่นคงภายในราชอาณาจักรจะปฏิรูปองค์การในด้านต่างๆ เพื่อให้สามารถลดจุดอ่อนเช่น โครงสร้างองค์การ เป็นต้น

จากการวิเคราะห์สถานะแวดล้อมและขีดความสามารถแล้วนั้น สามารถสร้างแนวทางการพัฒนาการบริหารจัดการเชิงยุทธศาสตร์ โดยเลือกใช้ยุทธศาสตร์เชิงแก้ไขในการพัฒนาการบริหารจัดการความมั่นคง เพื่อให้ “กองอำนวยการรักษาความมั่นคงภายในราชอาณาจักรมีความเข้มแข็งพร้อมต่อกระบวนการทศวรรษความมั่นคงใหม่ ในทศวรรษหน้า”

การเป็นองค์การที่มุ่งเน้นยุทธศาสตร์ มีจุดมุ่งหมายที่ต้องการคือ การสร้างองค์การให้มีคุณค่า โดยจะต้องมีการปรับปรุงการบริหารกระบวนการ เพื่อให้การทำงานมีประสิทธิภาพ

รวดเร็วยิ่งขึ้น สูญเสียน้อยลง และได้ผลผลิตเพิ่มมากขึ้น ผู้รับบริการหรือประชาชนมีความมั่นใจและความไว้วางใจต่อความมั่นคงในชีวิตและทรัพย์สิน นอกจากนี้ จะต้องเปิดเผย โปร่งใส และเปิดโอกาสให้ประชาชนเข้ามามีส่วนร่วมได้ สิ่งที่สำคัญอีกประการหนึ่งคือ การวางระบบบริหารจัดการทรัพยากรที่เป็นนามธรรมคือความเชี่ยวชาญ ทักษะ องค์ความรู้ ความภักดีของบุคลากร และข้อมูลสารสนเทศ รวมถึงโครงสร้างองค์การ ซึ่งเมื่อมีการพัฒนาและมีการบริหารจัดการที่ดีแล้ว จะนำไปสู่การสร้างขีดความสามารถขององค์การ และมีความพร้อมในเชิงยุทธศาสตร์ ดังนั้นจึงควรมีแนวทางการพัฒนาการบริหารจัดการความมั่นคงภายในราชอาณาจักร ดังนี้

๑. พันธกิจการพัฒนาการบริหารจัดการการรักษาความมั่นคงภายในราชอาณาจักร ในทศวรรษหน้า

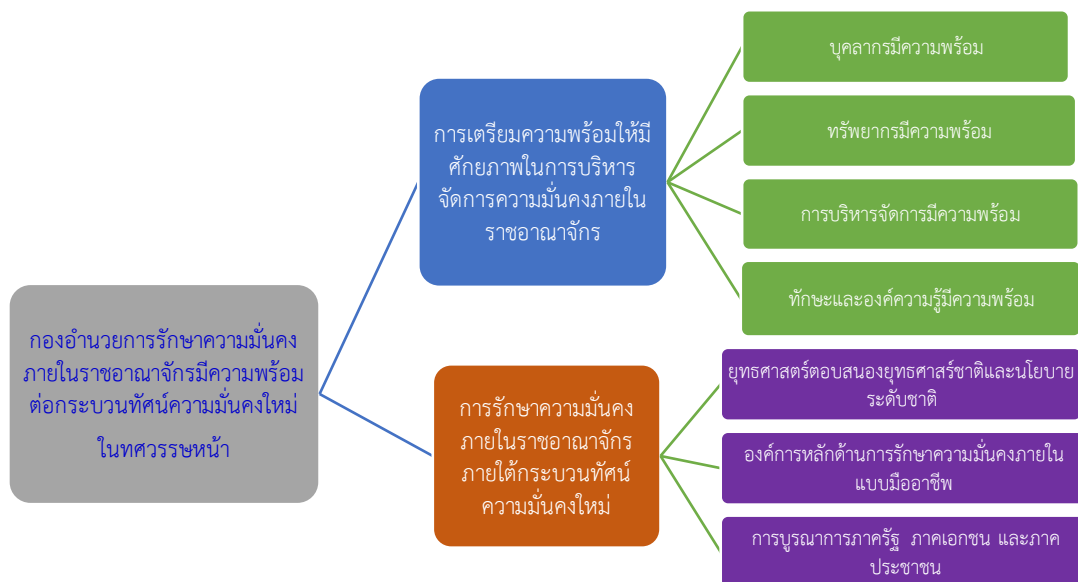
การสร้างความเข้มแข็งในองค์การของกองอำนวยการรักษาความมั่นคงภายในราชอาณาจักร มีพันธกิจที่สำคัญ ๒ ส่วน คือ การเตรียมความพร้อมภายในของกองอำนวยการรักษาความมั่นคงภายในราชอาณาจักร และการรักษาความมั่นคงภายในราชอาณาจักรภายใต้กระบวนการทัศน์ความมั่นคงใหม่ ประเด็นสำคัญคือ

๑.๑ พันธกิจการเตรียมความพร้อมของกองอำนวยการรักษาความมั่นคงภายในราชอาณาจักรให้มีศักยภาพในการบริหารจัดการความมั่นคงภายในราชอาณาจักร โดยแก้ไขปัญหาต่างๆ ที่เป็นจุดอ่อนและอุปสรรคที่กองอำนวยการรักษาความมั่นคงภายในราชอาณาจักรต้องเผชิญอยู่ ขณะเดียวกันต้องแสวงหาโอกาสและรักษาจุดแข็งที่มีอยู่ด้วยเช่นกัน ประเด็นสำคัญคือความพร้อมของบุคลากร ทรัพยากรต่างๆ ภายในองค์การ การบริหารจัดการ รวมถึงการเสริมสร้างทักษะและค่านิยมร่วมขององค์การ

๑.๒ พันธกิจการรักษาความมั่นคงภายในราชอาณาจักรภายใต้กระบวนการทัศน์ความมั่นคงใหม่ เพื่อตอบสนองต่อยุทธศาสตร์และนโยบายระดับชาติ ด้านการรักษาความมั่นคงภายในราชอาณาจักร ประเด็นสำคัญคือ การบูรณาการการรักษาความมั่นคงภายในราชอาณาจักร ให้พร้อมรองรับกระบวนการทัศน์ความมั่นคงใหม่อย่างเป็นองค์รวม

จากที่กล่าวมาแล้วนั้น สามารถสรุปพันธกิจและเป้าหมาย เพื่อให้กองอำนวยการรักษาความมั่นคงภายในราชอาณาจักร มีความพร้อมต่อกระบวนการทัศน์ความมั่นคงใหม่ ในทศวรรษหน้าได้ตามแผนภาพที่ ๕ - ๑

แผนภาพที่ ๕ - ๑ พันธกิจ เป้าหมาย เพื่อให้กองอำนวยการรักษาความมั่นคงภายในราชอาณาจักร มีความพร้อมต่อกระบวนการทัศน์ความมั่นคงใหม่ ในทศวรรษหน้า

๒. เป้าหมายและวัตถุประสงค์ในการพัฒนาการบริหารจัดการความมั่นคงภายในของกองอำนวยการรักษาความมั่นคงภายในราชอาณาจักร ในทศวรรษหน้า

๒.๑ การเตรียมความพร้อมของกองอำนวยการรักษาความมั่นคงภายในราชอาณาจักร ในทศวรรษหน้า มีสาระสำคัญดังนี้

๒.๑.๑ บุคลากรมีความพร้อม

บุคลากร มีความรู้ ความชำนาญในการปฏิบัติงานตามตำแหน่งหน้าที่ มีระบบการพัฒนาบุคลากร ระบบงานกำลังพลที่ดี มีแผนการเสริมสร้างกำลังพล มีแนวทางการรับราชการที่มั่นคง ได้รับค่าตอบแทนและสิทธิตามความเหมาะสม เพื่อให้มีขวัญและกำลังใจในการปฏิบัติงานอย่างมีประสิทธิภาพ

๒.๑.๒ ทรัพยากรมีความพร้อม

ทรัพยากรที่ใช้ในการบริหารจัดการความมั่นคงภายในราชอาณาจักร ต้องมีความพร้อมทั้งเรื่องของสถานที่ เครื่องมือ สิ่งอำนวยความสะดวก ครบมีการกำหนดอัตราไว้อย่างชัดเจนเพียงพอสำหรับการปฏิบัติงาน มีระบบการควบคุมสิ่งอุปกรณ์เนื่องจากองค์การมีขนาดใหญ่ และมีความซับซ้อน ระบบงานงบประมาณที่ต้องมีการวางแผนงบประมาณล่วงหน้าและระบบการควบคุมที่ชัดเจนเช่นเดียวกัน รวมทั้งมีการพัฒนาเทคโนโลยีสารสนเทศที่ทันสมัย

๒.๑.๓ การบริหารจัดการมีความพร้อม

มีระบบการจัดเก็บข้อมูลเพื่อการบริหารจัดการด้วยระบบเทคโนโลยีสารสนเทศ มีโครงสร้างองค์การที่รองรับกระบวนการทัศน์ความมั่นคงใหม่ มีการจัดที่ชัดเจน ไม่ซ้ำซ้อน มีการจัดอัตรากำลังพลสอดคล้องกับข้าราชการแต่ละประเภท

๒.๑.๔ ทักษะและองค์ความรู้ขององค์การมีความพร้อม

มีการสร้างทักษะและองค์ความรู้ขององค์การ โดยการนำประสบการณ์ความสำเร็จในอดีตมาพัฒนาเป็นทักษะและองค์ความรู้ขององค์การให้สอดคล้องกับสถานการณ์ปัจจุบัน รวมทั้งมีการศึกษาวิจัยด้านความมั่นคง

จากที่กล่าวมาแล้วนั้น สามารถสรุปพันธกิจ เป้าหมาย และวัตถุประสงค์ ในการเตรียมความพร้อมให้มีศักยภาพในการบริหารจัดการความมั่นคงภายในราชอาณาจักรได้ตามแผนภาพที่ ๕ - ๒

แผนภาพที่ ๕ - ๒ พันธกิจ เป้าหมาย และวัตถุประสงค์ ในการเตรียมความพร้อมให้มีศักยภาพในการบริหารจัดการความมั่นคงภายในราชอาณาจักร

การเตรียมความพร้อมให้มีศักยภาพในการบริหารจัดการความมั่นคงภายในราชอาณาจักร			
ทรัพยากรมีความพร้อม	ทรัพยากรมีความพร้อม	การบริหารจัดการมีความพร้อม	ทักษะและองค์ความรู้มีความพร้อม
<ul style="list-style-type: none"> บุคลากรมีความรู้ความชำนาญ มีแผนการพัฒนา บุคลากรได้รับค่าตอบแทน สิทธิกำลังพล สวัสดิการตามความเหมาะสม บุคลากรมีขวัญกำลังใจในการทำงาน มีระบบงาน การจัดอัตรากำลัง และแผนการบริหารจัดการที่ดี 	<ul style="list-style-type: none"> สถานที่ เครื่องมือ สิ่งอำนวยความสะดวก สดวกมีความพร้อม มีการกำหนดอัตรากำลังอย่างชัดเจนและเพียงพอ มีระบบการควบคุมสิ่งอุปกรณ์ มีระบบควบคุมงบประมาณ 	<ul style="list-style-type: none"> มีระบบการจัดเก็บข้อมูลด้วยระบบสารสนเทศ โครงสร้างและอัตรากำลังรองรับกระบวนการทัศน์ความมั่นคงใหม่ชัดเจน ไม่ซ้ำซ้อน 	<ul style="list-style-type: none"> มีทักษะและองค์ความรู้สอดคล้องกับสถานการณ์ มีการศึกษาวิจัยด้านความมั่นคงภายในราชอาณาจักร

๒.๒ การรักษาความมั่นคงภายในราชอาณาจักรภายใต้กระบวนการทัศน์ความมั่นคงใหม่ เพื่อตอบสนองต่อยุทธศาสตร์และนโยบายระดับชาติด้านการรักษาความมั่นคงภายในราชอาณาจักร มีสาระสำคัญดังนี้

๒.๒.๑ การบริหารจัดการเชิงยุทธศาสตร์

๒.๒.๑.๑ ยุทธศาสตร์การรักษาความมั่นคงภายในราชอาณาจักรภายใต้ กระบวนทัศน์ความมั่นคงใหม่ สามารถตอบสนองต่อยุทธศาสตร์และนโยบายระดับชาติด้านการรักษา ความมั่นคงภายในราชอาณาจักรอย่างเป็นรูปธรรมทุกประเด็น อีกทั้งมีการนำโครงการพระราชดำริ มาเป็นแนวทางด้วย ได้แก่

๑) การเสริมสร้างความมั่นคงของรัฐ ด้วยการป้องกันและ แก้ปัญหาภัยคุกคามความมั่นคงแบบดั้งเดิม ตลอดจนการเสริมสร้างความสามัคคี และการพิทักษ์ สถาบันหลักของชาติ

๒) การเสริมสร้างความมั่นคงทางสังคม ด้วยการป้องกัน และแก้ปัญหาภัยคุกคามเกี่ยวข้องกับมาตรฐานการดำรงชีวิตทุกด้านของคนและสังคม การสร้าง ความเป็นธรรมโดยลดความเหลื่อมล้ำในสังคม ตลอดจนการป้องกันและแก้ไขปัญหาสังคม เช่น ยาเสพติด แรงงานต่างด้าวและผู้หลบหนีเข้าเมือง และการจัดระเบียบสังคม

๓) การเสริมสร้างความมั่นคงแบบพิเศษ รับผิดชอบในการ ป้องกันและแก้ปัญหาภัยคุกคามรูปแบบใหม่ที่เกิดจากภัยคุกคามข้ามพรมแดน อาชญากรรมข้ามชาติ การก่อการร้ายสากล การสร้างเสถียรภาพเทคโนโลยีสารสนเทศและไซเบอร์

๔) การเสริมสร้างความมั่นคงทางทรัพยากรธรรมชาติและ สิ่งแวดล้อม พลังงาน และอาหาร

๕) การเตรียมความพร้อม การป้องกัน และแก้ไข เยียวยา ความเสียหายจากภัยพิบัติสาธารณะ

๖) การเสริมสร้างความมั่นคงเฉพาะพื้นที่ที่มีความขัดแย้ง จนถึงขั้นการใช้กำลังที่เกิดขึ้นในประเทศ ได้แก่ พื้นที่จังหวัดชายแดนภาคใต้ ด้วยการเสริมสร้าง ความมั่นคง การบริหาร และการพัฒนา

๗) การรักษาคุณภาพความสัมพันธ์กับต่างประเทศ การป้องกัน และแก้ไขปัญหาตามพันธกรณีระหว่างประเทศ ประสานการปฏิบัติกับองค์การนานาชาติที่มีหน้าที่ ด้านความมั่นคง และร่วมบูรณาการเพื่อป้องกัน แก้ไขผลกระทบจากภัยคุกคามนั้น ๆ มิให้เข้ามาในภูมิภาค หรือภายในประเทศ และหากเกิดขึ้นในประเทศไทยแล้ว ก็จะร่วมมือกันในภูมิภาคและนานาชาติ ดำเนินการต่อไป

๒.๒.๑.๒ การนำยุทธศาสตร์ไปสู่การปฏิบัติ มีความเป็นรูปธรรม และมีผู้รับผิดชอบชัดเจน มีการประเมินภัยคุกคามในทุกระดับ และมีการประเมินผลกระทบ

๒.๒.๒ เป็นองค์การหลักในการรักษาความมั่นคงภายในราชอาณาจักร มีกลไกในการคิดไปข้างหน้าในลักษณะองค์การหลักที่เป็นมืออาชีพด้านความมั่นคง มีการวิจัย และพัฒนาไปสู่อนาคต มีการสะท้อนผลการปฏิบัติจากผู้ปฏิบัติไปสู่ผู้กำหนดนโยบาย

๒.๒.๓ การบูรณาการภาครัฐ ภาคเอกชน และภาคประชาชน มีการจัดตั้ง กลไกการบูรณาการภาครัฐ ภาคเอกชน และภาคประชาชน ในทุกระดับตั้งแต่ระดับพื้นที่ จังหวัด

และภาคเพื่อให้เกิดความเชื่อมโยงสอดคล้องในทุกระดับ มีการบูรณาการการบริหารจัดการกับภาครัฐ ภาคเอกชน และภาคประชาชน มีการดำเนินการวิเคราะห์ตามลำดับชั้น และมีกลไกการดำเนินการให้สอดคล้องกับสภาพการณ์อย่างแท้จริง

จากที่กล่าวมาแล้วนั้น สามารถสรุปพันธกิจ เป้าหมาย และวัตถุประสงค์ ในการรักษาความมั่นคงภายในราชอาณาจักรภายใต้กระบวนการที่มั่นคงใหม่ได้ตามแผนภาพที่ ๕ - ๓

แผนภาพที่ ๕ - ๓ พันธกิจ เป้าหมาย และวัตถุประสงค์ ในการรักษาความมั่นคงภายในราชอาณาจักรภายใต้กระบวนการที่มั่นคงใหม่

๓. แนวทางการขับเคลื่อนการพัฒนาการบริหารจัดการความมั่นคงภายในของกองอำนวยการรักษาความมั่นคงภายในราชอาณาจักร ในทศวรรษหน้า

แนวทางในการขับเคลื่อนการพัฒนาการบริหารจัดการความมั่นคงภายใน มีวิธีการและทรัพยากร รวมถึงองค์กรและหน่วยงานต่างๆ ที่จะนำไปสู่การปฏิบัตินั้น ต้องนำปัจจัยสำคัญในการกำหนดแนวทางในการออกแบบพิมพ์เขียวที่ใช้ในการขับเคลื่อน ประกอบด้วยแนวทางย่อย ซึ่งมีคุณลักษณะดังนี้ ๑) มีทิศทางการดำเนินงานไปในทางเดียวกัน เข้าใจหะกัน และไม่ขัดแย้งกัน (Synchronizing) ๒) มีช่วงเวลาการดำเนินงานที่ประสานสอดคล้องกัน (Orchestrating) ๓) มีการส่งเสริม เพิ่มพลังซึ่งกันและกัน ในการบรรลุเป้าหมายที่กำหนด (Synergy) ๔) มีการกำหนดกลุ่มเครื่องมือหลัก (Instrument) ที่จะถูกใช้งานในแต่ละกิจกรรม ๕) มีความเป็นไปได้สูงต่อการบรรลุผลตามเป้าหมาย โดยคำนึงถึงโอกาส (Opportunity) และอุปสรรค (Threat) จากการตรวจสอบสภาวะแวดล้อมทางยุทธศาสตร์ ตลอดจนการประเมินขีดความสามารถของกองทัพไทยที่เป็นจุดแข็ง (Strength)

และจุดอ่อน (Weakness) รวมทั้งต้องคำนึงถึงความเสี่ยง และแผนบริหารความเสี่ยงของแต่ละกิจกรรมด้วยโดยพิจารณาจากอุปสรรค (Threat) และจุดอ่อน (Weakness) ที่มีแนวโน้มจะทำให้เกิดความเสียหาย ไม่บรรลุผลตามเป้าหมาย และ ๖) มีผู้รับผิดชอบหลัก หรือเจ้าภาพ (Actor) ในการดำเนินงานหรือประสานงานแต่ละกิจกรรมกับผู้รับผิดชอบระดับรองลงมา

จากหลักการพื้นฐานทั้ง ๖ ประการดังกล่าวข้างต้น สามารถใช้พิจารณากำหนดกรอบแนวทางในการขับเคลื่อน ได้เป็น ๒ ส่วน ตามพันธกิจ ดังนี้

๓.๑ การเตรียมความพร้อมของกองอำนวยการรักษาความมั่นคงภายในราชอาณาจักร ในทศวรรษหน้า

๓.๑.๑ ความพร้อมด้านบุคลากร

๓.๑.๑.๑ การสร้างกลไกในการบริหารจัดการบุคลากร เพื่อให้สามารถวางแผนบริหารบุคลากรได้อย่างเหมาะสม

๓.๑.๑.๒ การวางแผนการบริหารบุคลากร ทั้งการสรรหา การเสริมสร้าง และการทดแทน แนวทางการรับราชการ ค่าตอบแทนและสิทธิกำลังพลรวมถึงสวัสดิการ

๓.๑.๒ ความพร้อมด้านทรัพยากร

๓.๑.๒.๑ การกำหนดอัตราสิ่งอุปกรณ์ ยุทโธปกรณ์ อย่างชัดเจนเพียงพอ และมีระบบการควบคุมสิ่งอุปกรณ์

๓.๑.๒.๒ การวางแผนงบประมาณล่วงหน้ารายปี และมีระบบการควบคุมงบประมาณ

๓.๑.๒.๓ การพัฒนาเทคโนโลยีสารสนเทศที่ทันสมัย

๓.๑.๓ ความพร้อมด้านการบริหารจัดการ

๓.๑.๓.๑ การวางระบบการจัดเก็บข้อมูลเพื่อการบริหารจัดการด้วยระบบเทคโนโลยีสารสนเทศ

๓.๑.๓.๒ การปรับปรุงโครงสร้างและอัตรากำลังที่รองรับกระบวนการที่มั่นคงใหม่ที่ชัดเจนไม่ซ้ำซ้อน การปรับโครงสร้างเพื่อรองรับภัยคุกคามรูปแบบใหม่ในทศวรรษหน้า และการมีโครงสร้างพิเศษหรือมีหน่วยงานพิเศษเพิ่มเติม

๓.๑.๔ ความพร้อมด้านทักษะและองค์ความรู้ขององค์กร

๓.๑.๔.๑ การพัฒนาทักษะ และองค์ความรู้ขององค์กรให้สอดคล้องกับสถานการณ์ปัจจุบัน ด้วยการสร้างกลไกการพัฒนาทักษะ องค์ความรู้ ความเข้าใจในงาน เช่น งานการบริหารงานมวลชน งานด้านการข่าว และงานอื่นๆให้มีความชัดเจน

๓.๑.๔.๒ การศึกษาวิจัยด้านความมั่นคงภายในราชอาณาจักรเพื่อสร้างองค์ความรู้

๓.๑.๔.๓ การเสริมสร้างขีดความสามารถในงานด้านการข่าว และงานด้านการติดตามสถานการณ์ การปฏิบัติการข่าวสาร

๓.๑.๔.๔ การเสริมสร้างขีดความสามารถด้านเทคโนโลยีสารสนเทศ
ที่ทันสมัยช่วยในการปฏิบัติงาน

จากที่กล่าวมาแล้วนั้น สามารถสรุปแนวทางการเตรียมความพร้อมให้มีศักยภาพ
ในการบริหารจัดการความมั่นคงภายในราชอาณาจักรได้ตามแผนภาพที่ ๕ - ๔

แผนภาพที่ ๕ - ๔ แนวทางการเตรียมความพร้อมให้มีศักยภาพในการบริหารจัดการความมั่นคง
ภายในราชอาณาจักร

๓.๒ การรักษาความมั่นคงภายในราชอาณาจักรภายใต้กระบวนการที่มั่นคงใหม่
เพื่อตอบสนองต่อยุทธศาสตร์และนโยบายระดับชาติ ด้านการรักษาความมั่นคงภายในราชอาณาจักร
มีแนวทางการพัฒนาดังนี้

๓.๒.๑ การบริหารจัดการเชิงยุทธศาสตร์

๓.๒.๑.๑ การกำหนดยุทธศาสตร์การรักษาความมั่นคงภายใน
ราชอาณาจักรภายใต้กระบวนการที่มั่นคงใหม่ ที่สามารถตอบสนองต่อยุทธศาสตร์และนโยบาย
ระดับชาติ ด้านการรักษาความมั่นคงภายในราชอาณาจักรอย่างชัดเจนทุกประเด็น ได้แก่
๑) การเสริมสร้างความมั่นคงของรัฐ ด้วยการป้องกันและแก้ไขปัญหาภัยคุกคามความมั่นคงแบบ
ดั้งเดิม ตลอดจนการเสริมสร้างความสามัคคี และการพิทักษ์สถาบันหลักของชาติ ๒) การเสริมสร้าง
ความมั่นคงทางสังคมด้วยการป้องกันและแก้ไขปัญหาภัยคุกคามเกี่ยวข้องกับมาตรฐานการดำรงชีวิต
ทุกด้านของคนและสังคม การสร้างความเป็นธรรมโดยลดความเหลื่อมล้ำ ในสังคม ตลอดจน
การป้องกันและแก้ไขปัญหาสังคม เช่น ยาเสพติด แรงงานต่างด้าวและผู้หลบหนีเข้าเมือง และการจัด

ระเบียบสังคม ๓) การเสริมสร้างความมั่นคงแบบพิเศษ รับผิดชอบในการป้องกันและแก้ไขปัญหาภัยคุกคามรูปแบบใหม่ที่เกิดจากภัยคุกคามข้ามพรมแดน อาชญากรรมข้ามชาติ การก่อการร้ายสากล การสร้างเสถียรภาพเทคโนโลยีสารสนเทศและไซเบอร์ ๔) การเสริมสร้างความมั่นคงทางทรัพยากรธรรมชาติ และสิ่งแวดล้อม พลังงาน และอาหาร ๕) การเตรียมความพร้อม การป้องกัน และแก้ไขเยียวยาความเสียหายจากภัยพิบัติสาธารณะ ๖) การเสริมสร้างความมั่นคงเฉพาะพื้นที่ที่มีความขัดแย้งจนถึงขั้นการใช้กำลังที่เกิดขึ้นในประเทศ ได้แก่ พื้นที่จังหวัดชายแดนภาคใต้ด้วยการเสริมสร้างความมั่นคง การบริหาร และการพัฒนา และ ๗) การรักษาคุณภาพความสัมพันธ์กับต่างประเทศ การป้องกันและแก้ไขปัญหาตามพันธกรณีระหว่างประเทศ

๓.๒.๑.๒ การนำยุทธศาสตร์ไปสู่การปฏิบัติ โดยกองอำนวยการรักษาความมั่นคงภายในราชอาณาจักร ต้องมีการกำหนดบทบาทที่ชัดเจน และมีการสะท้อนผลการปฏิบัติจากผู้ปฏิบัติไปสู่ผู้กำหนดยุทธศาสตร์ และผู้กำหนดนโยบาย ทำให้การกำหนดยุทธศาสตร์และนโยบายมีความชัดเจนมากขึ้น มีการทำงานเชิงรุกด้วยการประเมินภัยคุกคาม ในทุกระดับ ทั้งระดับ ยุทธศาสตร์ ยุทธการ และยุทธวิธี ซึ่งต้องนำเอาระบบสารสนเทศ (Information Technology) เข้ามาช่วย สร้างเป็นระบบประเมิน ผลกระทบ (Sensor System) เพื่อนำไปสู่กระบวนการตัดสินใจของผู้ที่เกี่ยวข้อง (Decision Makers) ได้อย่างทันทั่วทั้งที่ ทั้งนี้จะต้องพัฒนาระบบบริหารจัดการความมั่นคงให้มีการแลกเปลี่ยนข้อมูลข่าวสารได้อย่างรวดเร็ว เป็นระบบ ที่เรียกว่า Network Centric Operation (NCO) เป็นโครงสร้างหลักในการบริหารจัดการความมั่นคงในยุค ๔.๐ ด้วยการติดตาม วางแผน วิเคราะห์ และประเมินแนวโน้มสถานการณ์ เพื่อนำไปสู่การปรับปรุงยุทธศาสตร์ให้มีความเหมาะสมกับสถานการณ์ต่อไป

๓.๒.๑.๓ การจัดทำแผนงาน โครงการ เกี่ยวกับการส่งเสริมสถาบันหลักของชาติ และขยายผลงานตามโครงการอันเนื่องมาจากพระราชดำริ ให้เกิดการเรียนรู้และใช้ปฏิบัติเป็นแนวทาง ในการดำรงชีวิตอย่างกว้างขวาง โดยได้รับความร่วมมือในการเผยแพร่การประชาสัมพันธ์ในทุกช่องทาง

๓.๒.๑.๔ การสร้างความเข้าใจเรื่องความสัมพันธ์ของงานในการบริหารจัดการภายในองค์การ ซึ่งมีความสัมพันธ์กันแบบเมตริกซ์ สามารถแสดงให้เห็นได้ตามตารางที่ ๕ - ๒ ในการบริหารจัดการจะมีหน่วยงานประเภทฝ่ายอำนาจการทำหน้าที่อยู่แล้ว ก่อนที่จะไปถึงผู้บริหารในทุกเรื่อง เพื่อให้การบริหารจัดการเป็นไปอย่างรวดเร็ว มีความอ่อนตัว

ตารางที่ ๕ - ๒ ความสัมพันธ์งานการรักษาความมั่นคงภายในราชอาณาจักรกับหน่วยงานที่รับผิดชอบ

งานการรักษาความมั่นคงภายใน	นโยบายและยุทธศาสตร์	การข่าว	การบริหารบุคคล	การบริหารทั่วไป	งบประมาณและการเงิน	มวลชนและสารนิเทศ	หน่วยงานที่รับผิดชอบ
การติดตามสถานการณ์	→	→	→	→	→	→	-ศูนย์ติดตามสถานการณ์ -สำนักข่าว
การกำหนดยุทธศาสตร์	→	→	→	→	→	→	-สำนักนโยบายและยุทธศาสตร์ความมั่นคง -คณะกรรมการ -คณะที่ปรึกษา
การนำไปสู่การปฏิบัติ	→	→	→	→	→	→	-คปป. ๑-๕ -ส่วนงานที่รับผิดชอบงานองค์กรระหว่างประเทศ* -กอ.รณ.ภาค -กอ.รณ.จังหวัด -ศูนย์เฉพาะกิจต่าง* -สำนักกิจการมวลชนและสารนิเทศ
การประเมินผล การปฏิบัติ	→	→	→	→	→	→	-สำนักนโยบายและยุทธศาสตร์ความมั่นคง
การให้ข่าวสาร และการประชาสัมพันธ์	→	→	→	→	→	→	สำนักโฆษก
การวิจัยและพัฒนา	→	→	→	→	→	→	ส่วนงานที่รับผิดชอบงานวิจัยและพัฒนาการรักษาความมั่นคงภายใน*

หมายเหตุ * หมายถึงส่วนงานที่ยังไม่ได้จัดตั้งขึ้น

๓.๒.๒ การสร้างกลไกในการคิดไปข้างหน้าในลักษณะองค์การหลักที่เป็นมืออาชีพด้านความมั่นคง มีการวิจัยและพัฒนาไปสู่อนาคต สอดคล้องกับสภาวะการณ์ เช่น ส่วนงานที่รับผิดชอบ การวิจัยและพัฒนาการรักษาความมั่นคงภายใน เป็นต้น

๓.๒.๓ การสร้างกลไกการบูรณาการภาครัฐ ภาคเอกชน และภาคประชาชน ในทุกระดับตั้งแต่ระดับพื้นที่ จังหวัด และภาค

จากที่กล่าวมาแล้วนั้น สามารถสรุปแนวทางการรักษาความมั่นคงภายในราชอาณาจักรภายใต้กระบวนการทัศน์ความมั่นคงใหม่ได้ตามแผนภาพที่ ๕ - ๕

แผนภาพที่ ๕ - ๕ แนวทางการรักษาความมั่นคงภายในราชอาณาจักรภายใต้กระบวนการทัศน์ความมั่นคงใหม่

ข้อเสนอแนวทางการพัฒนาการบริหารจัดการความมั่นคงภายในของกองอำนวยการรักษาความมั่นคงภายในราชอาณาจักร ภายใต้กระบวนการทัศน์ความมั่นคงใหม่ ในทศวรรษหน้า

กองอำนวยการรักษาความมั่นคงภายในราชอาณาจักร เป็นองค์การที่เป็นคาดหวังของสังคม ที่ทำหน้าที่เฝ้าระวัง ป้องกัน แก้ไขปัญหาความมั่นคงภายในราชอาณาจักรก่อนที่เหตุการณ์จะเกิดขึ้น เป็นองค์การที่มีการจัดตั้งมาตั้งแต่ในยุคสงครามเย็นจนถึงยุคของภัยคุกคามรูปแบบใหม่ที่ทำให้กระบวนการทัศน์ความมั่นคงเปลี่ยนแปลงไป โดยในสภาวะการณ์ปัจจุบันหลังจากที่คณะรักษาความสงบแห่งชาติได้เข้ามาบริหารราชการแผ่นดินในปี พ.ศ.๒๕๕๗ เพื่อแก้ไขปัญหาความแตกแยกทางความคิดของประชาชนจากความเห็นต่างทางการเมือง จนอาจลุกลามเป็นปัญหาทางความมั่นคงได้ในขณะนั้น ซึ่งปัจจุบันสถานการณ์ได้กลับเข้าสู่สภาวะปกติและกำลังเข้าสู่การดำเนินงานตาม Road Map ขั้นที่ ๓ ของคณะรักษาความสงบแห่งชาติ โดยกองอำนวยการรักษาความมั่นคงภายในราชอาณาจักร ต้องเตรียมรับมืองานด้านความมั่นคงที่คณะรักษาความสงบแห่งชาติได้ดำเนินการจนประสบผลสำเร็จมาเป็นอย่างต่อเนื่อง

กองอำนวยการรักษาความมั่นคงภายในราชอาณาจักรได้มีการพัฒนาองค์การมาระยะหนึ่งแต่อย่างไรก็ตาม การเปลี่ยนแปลงของภัยคุกคามที่มีแนวโน้มรุนแรงและหลากหลาย อีกทั้งการเตรียมความพร้อมที่จะรับมือและสานต่องานด้านความมั่นคงของคณะรักษาความสงบแห่งชาติ

กองอำนวยการรักษาความมั่นคงภายในราชอาณาจักร จึงต้องมีการพัฒนาเพื่อให้สามารถรองรับกับความเปลี่ยนแปลงและภารกิจที่จะได้รับมอบเพิ่มเติมใหม่ได้ ด้วยการพัฒนาองค์การของตนเอง ให้มีความเข้มแข็งก่อนเป็นอันดับแรก สิ่งสำคัญที่สุดคือ บุคลากร เพื่อให้พร้อมในการมุ่งสู่องค์การแห่งอนาคต เพราะ “คน” เป็นปัจจัยที่ชี้ความสำเร็จและความล้มเหลวขององค์การ โดยเฉพาะอย่างยิ่ง องค์การที่เป็นกลไกหลักด้านความมั่นคงของประเทศ ดังเช่น การที่กองอำนวยการรักษาความมั่นคงภายในราชอาณาจักร มีบุคลากรซึ่งประกอบด้วย พลเรือน ตำรวจ ทหาร และมีที่มาจากหลากหลายหน่วยงาน ทำให้วิถีคิด แบบแผน การทำงานที่แตกต่างกัน การมาทำงานร่วมกันจึงต้องอาศัย การประสานงานอย่างมีประสิทธิภาพ และการมีความรู้ความเข้าใจ มีทักษะ ในงานขององค์การ เป็นสำคัญ ดังนั้นการเตรียมความพร้อมให้มีศักยภาพในการบริหารจัดการความมั่นคงภายใน จำเป็นต้องมีการพัฒนาบุคลากรของกองอำนวยการรักษาความมั่นคงภายในราชอาณาจักรและทักษะขององค์การ ซึ่งเป็นสิ่งสำคัญอย่างยิ่ง ควรได้รับการพัฒนาเป็นลำดับแรก

การสร้างเสริมความเข้มแข็งในการรักษาความมั่นคงภายในราชอาณาจักร ภายใต้กระบวนการทัศนความมั่นคงใหม่นั้น จำเป็นต้องมีการสร้างความเป็นมืออาชีพในการรักษาความมั่นคงภายในราชอาณาจักร และการบูรณาการ การบริหารจัดการ การรักษาความมั่นคงภายในราชอาณาจักร โดยแนวทางในการพัฒนามีสาระสำคัญดังนี้

๑. การเตรียมความพร้อมให้มีศักยภาพในการบริหารจัดการความมั่นคงภายในราชอาณาจักร

๑.๑ การสร้างกลไกในการบริหารจัดการบุคลากร เพื่อให้สามารถวางแผนบริหารบุคลากร ได้อย่างเหมาะสม

การจูงใจ (Motivation) เป็นเรื่องสำคัญที่จะทำให้บุคลากรมีผลการปฏิบัติงานที่ดี ในการจูงใจบุคลากรนั้น องค์การต้องให้สองปัจจัยแก่บุคลากรอย่างเหมาะสม โดยปัจจัยหนึ่ง เพื่อป้องกันการเกิดความไม่พอใจ (Dissatisfaction) หรือปัจจัยรักษา (Hygiene factors) อันได้แก่ เงินเดือน (Salary) ค่าจ้าง (Wages) สัมพันธภาพระหว่างบุคคล (Interpersonal Relation) นโยบายของหน่วยงาน (Company Policies) ความมั่นคงในงาน (Job Security) สภาพการทำงาน (Working Conditions) คุณภาพการควบคุมบังคับบัญชา (Supervision) แต่ขณะเดียวกันการให้ปัจจัยนี้เพียงอย่างเดียว จะไม่สามารถจูงใจคนได้ การจูงใจต้องทำด้วยการให้อีกหนึ่งปัจจัย คือปัจจัยจูงใจ (Motivation) ได้แก่ ความสำเร็จ (Achievement) สถานภาพ (Status) ความก้าวหน้า (Growth) การได้รับผิดชอบ (Responsibility) การเติบโตในหน้าที่การงาน (Advancement) (พัชสิริ ชมพุกำ, ๒๕๕๔ : ๑๗๕ - ๑๗๖) แต่เนื่องจากบุคลากรของกองอำนวยการรักษาความมั่นคงภายในราชอาณาจักรมาจากการช่วยราชการเป็นรายปี จากหน่วยงานต่างๆ ทำให้ขาดทั้งปัจจัยรักษาอันได้แก่ ค่าตอบแทนต่างๆ สิทธิกำลังพล สวัสดิการกำลังพล สัมพันธภาพระหว่างบุคคลในหน่วยงาน ความมั่นคงในงาน สภาพการทำงาน คุณภาพการควบคุมบังคับบัญชา รวมทั้งปัจจัยจูงใจ อันได้แก่ ความสำเร็จ สถานภาพ ความก้าวหน้า การได้รับผิดชอบ และการเติบโตในหน้าที่การงาน จึงเป็นปัญหาสำคัญ และส่งผลกระทบต่อการบริหารจัดการ ความมั่นคงภายในราชอาณาจักรอีกด้วย

ดังนั้นหากสามารถทำให้บุคลากรของกองอำนาจการรักษาความมั่นคงภายในราชอาณาจักรมีเสถียรภาพ ได้รับค่าตอบแทนที่เหมาะสม รวมทั้งได้รับการดูแลเกี่ยวกับสิทธิและสวัสดิการกำลังพล มีความมั่นคงในงาน มีความก้าวหน้าในงาน มีแนวทางการรับราชการที่ชัดเจน ได้แล้วจะสามารถแก้ไขปัญหาได้อย่างกว้างขวาง กล่าวคือสามารถวางแผนการบริหารบุคลากรเพื่อให้ได้บุคลากรที่มีคุณภาพ มีประสิทธิภาพมาทำงาน สามารถพัฒนาบุคลากรได้อย่างต่อเนื่อง สามารถพัฒนาทักษะ องค์ความรู้ขององค์กรได้อย่างต่อเนื่อง นอกจากนั้นแล้วสิ่งที่ควรตระหนักในการจูงใจบุคลากรคือ ควรจะให้คนทำงานที่ท้าทายอย่างเต็มขีดความสามารถ ผู้ที่ทำงานได้อย่างมีประสิทธิภาพและเต็มใจ ที่จะได้รับความรับผิดชอบ ควรได้รับการตอบสนองเพื่อให้เกิดการพัฒนาทักษะและองค์ความรู้ในขั้นที่สูงขึ้นต่อไป

๑.๒ การวางแผนการบริหารบุคลากร ทั้งการสรรหา การเสริมสร้าง และการทดแทน แนวทางการรับราชการ ค่าตอบแทนและสิทธิกำลังพลรวมถึงการสวัสดิการกำลังพล

การพัฒนาการวางแผนการบริหารบุคลากรได้อย่างมีประสิทธิภาพนั้น ต้องมาจากการสร้างกลไกการบริหารจัดการบุคลากรให้มีเสถียรภาพเสียก่อน ดังที่ได้กล่าวมาแล้วข้างต้น ซึ่งจะทำให้กองอำนาจรักษาความมั่นคงภายในราชอาณาจักรสามารถสรรหา คัดเลือก บุคลากรเข้ามาทำงานได้ ตลอดจนวางแผนการเสริมสร้าง การทดแทนได้อย่างเป็นระบบ นอกจากนั้นแล้วยังสามารถบริหารผลตอบแทน สวัสดิการ และสิทธิกำลังพลต่างๆ ได้เช่นเดียวกับข้าราชการประจำ บุคลากรก็จะมีขวัญกำลังใจ มีแรงจูงใจในการทำงาน

๑.๓ การสร้างกลไกการพัฒนาทักษะ องค์ความรู้ ความเข้าใจในงานด้านต่างๆ ของกองอำนาจรักษาความมั่นคงภายในราชอาณาจักร

การพัฒนาทักษะองค์ความรู้ ความเข้าใจในงานด้านต่าง ๆ ของกองอำนาจรักษาความมั่นคงภายในราชอาณาจักร เช่น งานการบริหาร งานมวลชน งานด้านการข่าว และงานอื่นๆ ให้มีความชัดเจน สอดคล้องกับสถานการณ์ปัจจุบัน ต้องอาศัยองค์ความรู้ ประสบการณ์ที่มีมาในอดีต ซึ่งกลไกนี้อาจใช้การจัดการความรู้ หรือการถอดบทเรียนเพื่อเป็นกรณีศึกษา เก็บไว้เป็นองค์ความรู้ขององค์กร สามารถนำมาพัฒนาร่วมกับการออกแบบเพิ่มเนื้อหาของงาน เพื่อให้บุคลากรมีแรงจูงใจในการพัฒนาทักษะและองค์ความรู้ต่อยอดต่อไป ซึ่งอาจต้องอาศัยผู้เชี่ยวชาญในการเข้าร่วมพัฒนาองค์ความรู้เหล่านั้นด้วยอีกทางหนึ่ง

๑.๔ การเสริมสร้างขีดความสามารถในงาน

กองอำนาจรักษาความมั่นคงภายในราชอาณาจักรมีโครงสร้างที่เป็นแบบผสม เพื่อให้การทำงานมีความอ่อนตัว รวดเร็ว แต่การที่บุคลากรมีการหมุนเวียนด้วยระบบช่วยราชการรายปี ทำให้บุคลากรขาดความชำนาญในทุกระดับ และทุกๆ ด้าน ดังนั้นการเสริมสร้างขีดความสามารถนั้น นอกจากการพัฒนาบุคลากร การพัฒนาทักษะและองค์ความรู้ดังกล่าวแล้วนั้น ยังต้องย้อนกลับไปถึงเรื่องกลไกในการบริหารจัดการบุคลากรให้มีเสถียรภาพเสียก่อนอีกด้วย

๑.๕ การเสริมสร้างขีดความสามารถด้านเทคโนโลยีสารสนเทศที่ทันสมัยช่วยในการปฏิบัติงาน เช่น การสร้างเป็นระบบประเมิน ผลกระทบ (Sensor System) เพื่อนำไปสู่กระบวนการ

ตัดสินใจของผู้ที่เกี่ยวข้อง (Decision Makers) ได้อย่างทันท่วงที ทั้งนี้จะต้องพัฒนาระบบบริหารจัดการความมั่นคงให้มีการแลกเปลี่ยนข้อมูลข่าวสารได้อย่างรวดเร็ว เป็นระบบ ที่เรียกว่า Network Centric Operation (NCO) เป็นโครงสร้างหลักในการบริหารจัดการความมั่นคงในยุคประเทศไทย ๔.๐

เนื่องจากการพัฒนาเทคโนโลยีที่เกิดขึ้นอย่างรวดเร็ว ในการบริหารจัดการความมั่นคงภายในราชอาณาจักรที่มีภัยคุกคามรูปแบบใหม่ เช่น ภัยคุกคามไซเบอร์ อาชญากรรมข้ามชาติ เป็นต้น รวมทั้งการบริหารจัดการภายในองค์กรที่ต้องใช้ระบบเทคโนโลยีสารสนเทศเป็นหลัก ทำให้กองอำนวยการรักษาความมั่นคงภายในราชอาณาจักรมีความจำเป็นต้องพัฒนาขีดความสามารถด้านเทคโนโลยีสารสนเทศ ให้ทันต่อสถานการณ์ นอกจากนี้แล้วผู้ที่มีความเชี่ยวชาญด้านเทคโนโลยีสารสนเทศอาจหาได้ยากและต้องมีความก้าวหน้าตลอดเวลา จึงอาจต้องมีการบริหารจัดการบุคลากรประเภทนี้เป็นแนวทางเฉพาะอีกแนวทางหนึ่ง

๒. การรักษาความมั่นคงภายในราชอาณาจักร ภายใต้กระบวนทัศน์ความมั่นคงใหม่

๒.๑ การบริหารจัดการเชิงยุทธศาสตร์

การกำหนดยุทธศาสตร์การรักษาความมั่นคงภายในราชอาณาจักรภายใต้กระบวนทัศน์ความมั่นคงใหม่ ตอบสนองต่อยุทธศาสตร์และนโยบายระดับชาติอย่างชัดเจน ทุกประเด็นการนำยุทธศาสตร์ไปสู่การปฏิบัติ โดยการสร้างกลไกในการประเมินภัยคุกคาม ทั้งระดับยุทธศาสตร์ ยุทธการ ยุทธวิธี ซึ่งต้องนำเอาระบบสารสนเทศเข้ามาช่วยสร้างระบบประเมินผลกระทบ เพื่อนำไปสู่การตัดสินใจของผู้เกี่ยวข้องอย่างทันท่วงที และต้องพัฒนาระบบบริหารจัดการความมั่นคงให้มีการแลกเปลี่ยนข้อมูลข่าวสารอย่างรวดเร็ว และเป็นระบบ เพื่อเป็นโครงสร้างหลักในการบริหารจัดการความมั่นคงยุคประเทศไทย ๔.๐

๒.๒ การสร้างกลไกในการคิดไปข้างหน้า

กองอำนวยการรักษาความมั่นคงภายในราชอาณาจักร มีความจำเป็นต้องคิดไปข้างหน้าในลักษณะองค์การหลักที่เป็นมืออาชีพด้านความมั่นคง มีการวิจัยและพัฒนาไปสู่อนาคต สอดคล้องกับสถานการณ์ที่จะเกิดการเปลี่ยนแปลง เนื่องจากกระบวนทัศน์ความมั่นคงใหม่ มีการเปลี่ยนแปลงอย่างรวดเร็ว เทคโนโลยีสารสนเทศที่เปลี่ยนแปลงแบบก้าวกระโดด ทำให้กองอำนวยการรักษาความมั่นคงภายในราชอาณาจักรต้องมีความพร้อมอยู่เสมอ ซึ่งมีความจำเป็นที่กองอำนวยการรักษาความมั่นคงภายในราชอาณาจักรควรมีบุคลากรที่มีความเชี่ยวชาญด้านความมั่นคง เพื่อให้สามารถพัฒนาไปสู่อนาคตอย่างมืออาชีพ

๒.๓ การสร้างกลไกการบูรณาการของบุคลากรจากพลเรือน ตำรวจ และทหาร

การเสริมสร้างความเข้มแข็งฝ่ายพลเรือนเพื่อรองรับงานบางส่วน กองอำนวยการรักษาความมั่นคงภายในราชอาณาจักรจึงจำเป็นต้องวางแนวทางการบริหารจัดการให้สอดคล้องกัน โดยการส่งเสริมบุคลากรพลเรือนให้เข้ามามีบทบาทสำคัญภายในกองอำนวยการรักษาความมั่นคงภายในราชอาณาจักร เพื่อลดบทบาทของฝ่ายทหารลงไปให้มีความสมดุลกันมากขึ้น

แนวทางการพัฒนาการบริหารจัดการความมั่นคงภายในราชอาณาจักรที่ต้องทำเป็นลำดับแรกเพื่อเตรียมความพร้อมให้มีศักยภาพในการบริหารจัดการความมั่นคงภายในราชอาณาจักร

ด้วยการสร้างกลไกการบริหารจัดการบุคลากร การวางแผนการบริหารบุคลากร การสร้างกลไกพัฒนาทักษะและองค์ความรู้ การเสริมสร้างขีดความสามารถในงาน การเสริมสร้างขีดความสามารถด้านเทคโนโลยีสารสนเทศ ข้อเสนอแนะทางการพัฒนาการบริหารจัดการความมั่นคงภายในของกองอำนวยการรักษาความมั่นคงภายในราชอาณาจักรในทศวรรษหน้า ที่ต้องทำต่อไปนั้น ในการเตรียมความพร้อมของกองอำนวยการรักษาความมั่นคงภายในราชอาณาจักรควรจะเป็นการพัฒนาความพร้อมด้านทรัพยากร โดยการกำหนดอัตราสิ่งอุปกรณ์ ยุทโธปกรณ์ อย่างชัดเจนเพียงพอ และมีระบบการควบคุมสิ่งอุปกรณ์ การวางแผนงบประมาณล่วงหน้ารายปี และมีระบบการควบคุมงบประมาณ การพัฒนาเทคโนโลยีสารสนเทศที่ทันสมัย ส่วนด้านการบริหารจัดการ ต้องพัฒนาระบบการจับเก็บข้อมูลเพื่อการบริหารจัดการด้วยระบบเทคโนโลยีสารสนเทศ

สำหรับการรักษาความมั่นคงภายในราชอาณาจักร ภายใต้กระบวนทัศน์ความมั่นคงใหม่ เพื่อตอบสนองยุทธศาสตร์และนโยบายระดับชาตินั้น แนวทางการพัฒนาที่ต้องทำก่อนคือ การสร้างกลไกคิดไปข้างหน้า เพื่อสร้างบุคลากรที่มีความเชี่ยวชาญ สร้างทักษะองค์ความรู้ และการสร้างกลไกการบูรณาการของบุคลากรทุกฝ่าย ส่วนการรักษาความมั่นคงภายในราชอาณาจักรภายใต้กระบวนทัศน์ความมั่นคงใหม่ เพื่อตอบสนองต่อยุทธศาสตร์และนโยบายระดับชาตินั้น แนวทางการพัฒนาคือการบริหารจัดการเชิงยุทธศาสตร์ ตั้งแต่การกำหนดยุทธศาสตร์ การนำไปสู่การปฏิบัติ ตลอดจนการประเมินภัยคุกคาม การประเมินผลกระทบและสร้างระบบการบริหารจัดการความมั่นคงยุคประเทศไทย ๔.๐

จากที่กล่าวมาแล้วนั้น สามารถสรุปข้อเสนอแนะทางการพัฒนาการบริหารจัดการความมั่นคงภายในของกองอำนวยการรักษาความมั่นคงภายในราชอาณาจักร ภายใต้กระบวนทัศน์ความมั่นคงใหม่ในทศวรรษหน้าได้ตามแผนภาพที่ ๕ - ๖

แผนภาพที่ ๕ - ๖ ข้อเสนอแนะทางการพัฒนาการบริหารจัดการความมั่นคงภายในของกองอำนวยการรักษาความมั่นคงภายในราชอาณาจักร ภายใต้กระบวนทัศน์ความมั่นคงใหม่ในทศวรรษหน้า

แนวทางการพัฒนาการบริหารจัดการความมั่นคงภายในของกองอำนวยการรักษาความมั่นคงภายในอาณาจักร ภายใต้กระบวนการทัศน์ความมั่นคงใหม่ ในทศวรรษหน้า				
การเตรียมความพร้อมให้มีศักยภาพในการบริหารจัดการความมั่นคงภายในราชอาณาจักร		การรักษาความมั่นคงภายในราชอาณาจักร ภายใต้กระบวนการทัศน์ความมั่นคงใหม่		
ด้านบุคลากร	ด้านทักษะและองค์ความรู้	องค์การหลักมีอาชีพ	องค์การแห่งการบูรณาการ	องค์การแห่งการบริหารจัดการเชิงยุทธศาสตร์
<ul style="list-style-type: none"> • การสร้างกลไกในการบริหารจัดการบุคลากร • การวางแผนการบริหารบุคลากร 	<ul style="list-style-type: none"> • การพัฒนาทักษะและองค์ความรู้สอดคล้องกับสถานการณ์ • การศึกษาวิจัยด้านความมั่นคงภายในราชอาณาจักร • การเสริมสร้างขีดความสามารถในงานด้านต่างๆ เช่น ด้านการข่าว และด้านเทคโนโลยีสารสนเทศ 	<ul style="list-style-type: none"> • การสร้างกลไกในการคิดเชิงรุกในลักษณะองค์การมืออาชีพด้านความมั่นคงภายในราชอาณาจักร • การวิจัยและพัฒนาไปสู่อนาคต 	<ul style="list-style-type: none"> • การสร้างกลไกในการบูรณาการเชื่อมโยงทุกระดับ ที่สอดคล้องกับสภาวะการณ์อย่างแท้จริง 	<ul style="list-style-type: none"> • การบริหารจัดการเชิงยุทธศาสตร์ • การประเมินภัยคุกคามทุกระดับ • การประเมินผลกระทบ • การสร้างระบบการบริหารจัดการความมั่นคงยุคประเทศไทย ๔.๐

สรุป

จากการวิเคราะห์การสร้างแนวทางการพัฒนาดังกล่าวข้างต้นพบว่า สามารถพัฒนาได้ โดยการใช้จุดแข็งจุดอ่อนที่มีอยู่ และใช้โอกาสตลอดอุปสรรคที่มีอยู่ นอกจากนั้นแล้วการที่กองอำนวยการรักษาความมั่นคงภายในราชอาณาจักรมีโอกาสและจุดแข็งมาก จะทำให้สามารถพัฒนาการบริหารจัดการความมั่นคงภายในราชอาณาจักรให้มีความก้าวหน้าได้เป็นอย่างมาก อย่างไรก็ตามก็ยังมีจุดอ่อนและภัยคุกคามหลายอย่างที่ยังจะดำเนินการตามยุทธศาสตร์การพัฒนาแล้ว ก็เป็นการยากที่จะกระทำได้ ต้องแก้ปัญหาจุดอ่อนที่มีอยู่ก่อน ดังนั้นจึงควรเลือกใช้ยุทธศาสตร์เชิงแก้ไขเป็นแนวทางการพัฒนาการบริหารจัดการความมั่นคงภายในราชอาณาจักรของกองอำนวยการรักษาความมั่นคงภายในราชอาณาจักร ภายใต้กระบวนการทัศน์ความมั่นคงใหม่ในทศวรรษหน้า เพื่อขับเคลื่อนการพัฒนาการบริหารจัดการการรักษาความมั่นคงภายในราชอาณาจักร และการที่รัฐบาลมีนโยบายในการมุ่งการรักษาคุณภาพการรักษาความมั่นคงภายในราชอาณาจักร หากเพิ่มเติมประเด็นยุทธศาสตร์ให้เป็นไปตามยุทธศาสตร์และนโยบายระดับชาติ ได้แก่ ประเด็นการรักษาคุณภาพความสัมพันธ์กับต่างประเทศ ก็จะทำให้เกิดความสมบูรณ์ยิ่งขึ้น รวมทั้งการที่รัฐบาลมีแนวนโยบายสร้างความร่วมมือระหว่างหน่วยงานภาครัฐ ภาคเอกชน และภาคประชาสังคม ให้มีการบูรณาการจะเป็นโอกาสให้เกิดการทำงานร่วมกันของกองอำนวยการรักษาความมั่นคงภายในราชอาณาจักร ในการประสานงานกันในการปฏิบัติงาน ตลอดจนการร่วมมือกันกำหนดยุทธศาสตร์และนโยบายในระดับชาติ เพื่อให้เกิดความชัดเจนในการนำนโยบายไปสู่การปฏิบัติและการประเมินเพื่อการพัฒนา นโยบายต่อไป นอกจากนั้นแล้ว การปฏิรูประบบการบริหารราชการซึ่งเป็นแนวนโยบายของรัฐบาล

ในการปฏิรูปประเทศ เป็นโอกาสที่กองอำนวยการรักษาความมั่นคงภายในราชอาณาจักร จะปฏิรูปองค์การในด้านต่างๆ เพื่อให้สามารถลดจุดอ่อน เช่น โครงสร้างองค์การ เป็นต้น

การพัฒนาการบริหารจัดการความมั่นคงภายในราชอาณาจักรเพื่อให้ “กองอำนวยการรักษาความมั่นคงภายในราชอาณาจักรมีความเข้มแข็งพร้อมต่อกระบวนการทัศน์ความมั่นคงใหม่ในทศวรรษหน้า” มีแนวทางการพัฒนาการบริหารจัดการความมั่นคงภายในราชอาณาจักร ที่มีพันธกิจสำคัญ ๒ ส่วน คือ การเตรียมความพร้อมภายในของกองอำนวยการรักษาความมั่นคงภายในราชอาณาจักร และการรักษาความมั่นคงภายในราชอาณาจักรภายใต้กระบวนการทัศน์ความมั่นคงใหม่

การเตรียมความพร้อมของกองอำนวยการรักษาความมั่นคงภายในราชอาณาจักรในทศวรรษหน้า มีสาระสำคัญดังนี้ ๑) ความพร้อมด้านบุคลากร มีแนวทางการดำเนินการโดยการสร้างกลไกในการบริหารจัดการบุคลากร เพื่อให้สามารถวางแผนบริหารบุคลากรได้อย่างเหมาะสม การวางแผนการบริหารบุคลากร ทั้งการสรรหา การเสริมสร้าง และการทดแทน แนวทางการรับราชการ ค่าตอบแทนและสิทธิกำลังพลรวมถึงการสวัสดิการกำลังพล ๒) ความพร้อมด้านทรัพยากร มีแนวทางการดำเนินการโดยการกำหนดอัตราสิ่งอุปกรณ์ ยุทโธปกรณ์อย่างชัดเจน เพียงพอ และมีระบบการควบคุมสิ่งอุปกรณ์ การวางแผนงบประมาณล่วงหน้ารายปี และมีระบบการควบคุมงบประมาณ การพัฒนาเทคโนโลยีสารสนเทศที่ทันสมัย ๓) ความพร้อมด้านการบริหารจัดการ มีแนวทางการดำเนินการโดยมีระบบการจัดเก็บข้อมูลเพื่อการบริหารจัดการด้วยระบบเทคโนโลยีสารสนเทศ โครงสร้างองค์การที่รองรับกระบวนการทัศน์ความมั่นคงใหม่ ที่ชัดเจน ไม่ซ้ำซ้อน ๔) ความพร้อมด้านทักษะ และองค์ความรู้ขององค์การ มีแนวทางการดำเนินการโดยการพัฒนาเป็นทักษะ และองค์ความรู้ขององค์การให้สอดคล้องกับสถานการณ์ปัจจุบัน และการศึกษาวิจัยด้านความมั่นคงภายในราชอาณาจักรเพื่อสร้างองค์ความรู้ เป็นต้น

การรักษาความมั่นคงภายในราชอาณาจักรภายใต้กระบวนการทัศน์ความมั่นคงใหม่ เพื่อตอบสนองต่อยุทธศาสตร์และนโยบายระดับชาติ ด้านการรักษาความมั่นคงภายในราชอาณาจักร มีแนวทางการพัฒนาดังนี้ ๑) การบริหารจัดการเชิงยุทธศาสตร์ โดยการกำหนดยุทธศาสตร์ การรักษาความมั่นคงภายในราชอาณาจักรภายใต้กระบวนการทัศน์ความมั่นคงใหม่ ตอบสนองต่อยุทธศาสตร์และนโยบายระดับชาติด้านการรักษาความมั่นคงภายในราชอาณาจักรอย่างชัดเจน ทุกประเด็น การนำยุทธศาสตร์ไปสู่การปฏิบัติ โดยกองอำนวยการรักษาความมั่นคงภายในราชอาณาจักรต้องมีการกำหนดบทบาทที่ชัดเจน และมีการสะท้อนผลการปฏิบัติ จากผู้ปฏิบัติไปสู่ผู้กำหนดยุทธศาสตร์/นโยบาย ทำให้การกำหนดยุทธศาสตร์มีความชัดเจนมากขึ้น และเป็นการทำงานเชิงรุกด้วยการประเมินภัยคุกคามในทุกระดับเพื่อนำไปสู่กระบวนการตัดสินใจของผู้ที่เกี่ยวข้อง (Decision Makers) ได้อย่างทันท่วงที และพัฒนาระบบบริหารจัดการความมั่นคงให้มีการแลกเปลี่ยนข้อมูลข่าวสารได้อย่างรวดเร็ว (Network Centric Operation : NCO) เป็นโครงสร้างหลักในการบริหารจัดการความมั่นคงในยุคประเทศไทย ๔.๐ ๒) การสร้างกลไกการคิดไปข้างหน้าในลักษณะองค์การหลักที่เป็นมืออาชีพด้านความมั่นคงภายในราชอาณาจักร และ ๓) การสร้างกลไกการบูรณาการ

ของบุคลากรจากพลเรือน ตำรวจ และทหาร ตลอดจนมวลชนทั่วประเทศ ที่ต้องวางแนวทางให้สอดคล้องกัน

สำหรับข้อเสนอแนวทางการพัฒนาการบริหารจัดการความมั่นคงภายในของกองอำนวยการรักษาความมั่นคงภายในราชอาณาจักร ในทศวรรษหน้านั้น สิ่งสำคัญที่สุดคือ บุคลากร เพื่อให้พร้อมในการมุ่งสู่องค์การแห่งอนาคต เพราะ “คน” เป็นปัจจัยที่ชี้ความสำเร็จและความล้มเหลวขององค์การ โดยเฉพาะอย่างยิ่งองค์การที่เป็นกลไกหลักด้านความมั่นคงของประเทศ ดังเช่นการที่กองอำนวยการรักษาความมั่นคงภายในราชอาณาจักร มีบุคลากรซึ่งประกอบด้วย พลเรือน ตำรวจ ทหาร จากหลากหลายหน่วยงาน ทำให้วิธีคิด แบบแผนการทำงานที่แตกต่าง เมื่อมาทำงานร่วมกัน จึงต้องอาศัยการประสานงานอย่างมีประสิทธิภาพ และการมีความรู้ความเข้าใจ มีทักษะในงานขององค์การเป็นสำคัญ ดังนั้นการพัฒนาบุคลากรของกองอำนวยการรักษาความมั่นคงภายในราชอาณาจักรและทักษะขององค์การเป็นสิ่งสำคัญอย่างยิ่ง ในการพัฒนากองอำนวยการรักษาความมั่นคงภายในราชอาณาจักร ซึ่งควรได้รับการพัฒนาเป็นลำดับแรก โดยแนวทางในการพัฒนาได้แก่ การสร้างกลไกในการบริหารจัดการบุคลากร เพื่อให้สามารถวางแผนบริหารบุคลากรได้อย่างต่อเนื่องเหมาะสม ทั้งการสรรหา การเสริมสร้าง และการทดแทน แนวทางการรับราชการ ค่าตอบแทนและสิทธิกำลังพล รวมถึงการสวัสดิการกำลังพล การสร้างกลไก การพัฒนาทักษะ องค์ความรู้ ความเข้าใจในงาน การเสริมสร้างขีดความสามารถในงาน การสร้างกลไกในการคิดไปข้างหน้า และกองอำนวยการรักษาความมั่นคงภายในราชอาณาจักรมีความจำเป็นต้องคิดไปข้างหน้าในลักษณะองค์การหลักที่เป็นมืออาชีพด้านความมั่นคง มีการวิจัยและพัฒนาไปสู่อนาคตและต้องสร้างกลไกการบูรณาการเชื่อมโยงในทุกระดับที่สอดคล้องกับสภาพการณ์ อย่างไรก็ตามการบริหารจัดการความมั่นคงภายในได้กระบวนทัศน์ใหม่นั้น จำเป็นต้องมีการบริหารจัดการเชิงยุทธศาสตร์ มีกลไกประเมินภัยคุกคาม การประเมินผลกระทบมีการแลกเปลี่ยนข้อมูลข่าวสารอย่างรวดเร็ว เป็นระบบ เพิ่มเป็นโครงการหลักในการบริหารจัดการความมั่นคงยุคประเทศไทย ๔.๐

บทที่ ๖

สรุปและข้อเสนอแนะ

การวิจัยเรื่องการบริหารจัดการความมั่นคงรูปแบบใหม่ของกองอำนาจการรักษาความมั่นคงภายในราชอาณาจักรในทศวรรษหน้า (พ.ศ.๒๕๖๑ - ๒๕๗๐) มีวัตถุประสงค์ ๓ ประการคือ ๑) เพื่อศึกษาสถานะแวดล้อมด้านความมั่นคงและแนวโน้มในอนาคต ๒) เพื่อศึกษาการบริหารจัดการความมั่นคงภายในราชอาณาจักรของกองอำนาจการรักษาความมั่นคงภายในราชอาณาจักร ในปัจจุบัน และ ๓) เพื่อศึกษาหาแนวทางการบริหารจัดการความมั่นคงของกองอำนาจการรักษาความมั่นคงภายในราชอาณาจักรในทศวรรษหน้า (พ.ศ.๒๕๖๑ - ๒๕๗๐)

ในการวิจัยนี้เป็นการวิจัยเชิงคุณภาพ โดยใช้การศึกษาเอกสาร งานวิจัย ทฤษฎี และข้อมูลที่เกี่ยวข้องทั้งข้อมูลปฐมภูมิ และทุติยภูมิ แล้ววิเคราะห์ข้อมูล ด้วยการวิเคราะห์สร้างข้อสรุปอุปนัย (Analytic Induction) ควบคู่และเชื่อมโยงกับการสัมภาษณ์เชิงลึก (Indepth Interview) โดยทำการสัมภาษณ์บุคลากรระดับผู้บังคับบัญชาของกองอำนาจการรักษาความมั่นคงภายในราชอาณาจักร เพื่อให้ทราบถึงแนวทาง การพัฒนาการบริหารจัดการความมั่นคงของกองอำนาจการรักษาความมั่นคงภายในราชอาณาจักรในทศวรรษหน้า

สรุป

ผลการวิจัยได้ข้อสรุปตามวัตถุประสงค์แต่ละข้อดังนี้

๑. สถานะแวดล้อมด้านความมั่นคง แนวโน้มของความมั่นคงในทศวรรษหน้า (พ.ศ.๒๕๖๑ - ๒๕๗๐)

๑.๑ สถานะแวดล้อมด้านความมั่นคง

สรุปสถานะแวดล้อมความมั่นคงระดับโลกและในระดับภูมิภาคในภาพรวม ทั้งมิติทางการเมือง เศรษฐกิจ สังคมและการทหาร พบว่า ความขัดแย้งที่เกิดขึ้นนั้นเกี่ยวข้องกับอิทธิพลรวมทั้งความต้องการทรัพยากรเพื่อนำมาตอบสนองการพัฒนาประเทศ ส่งผลให้เกิดความขัดแย้งในเรื่องของการแย่งชิงทรัพยากรเพื่อผลประโยชน์ของชาติ ขณะเดียวกันโลกยังเผชิญกับปัญหาภัยคุกคามรูปแบบอื่นๆ เช่น การก่อการร้าย ซึ่งมีปัจจัยต่างๆ เข้ามาเกี่ยวข้อง ได้แก่ การเข้าแทรกแซงจากประเทศมหาอำนาจและประเทศพันธมิตร การใช้เทคโนโลยีที่มีความก้าวหน้าอย่างรวดเร็ว ทำให้มีการพัฒนา รูปแบบและวิธีการค่อนข้างมาก รวมทั้งมีการขยายขอบเขตข้ามแนวชายแดนเข้าสู่พื้นที่ชั้นในของประเทศ จนขยายตัวกลายเป็นความรุนแรงมากยิ่งขึ้น นอกจากนี้ การเคลื่อนไหวของกลุ่มที่มีอิทธิพลในด้านต่างๆ เพื่อเรียกร้องให้เกิดกระแสกดดันในระดับชาติและระดับนานาชาติประเทศ ได้ส่งผลกระทบต่อการณ์นโยบายของแต่ละประเทศด้วยเช่นกัน

การจัดการความมั่นคงของประเทศมหาอำนาจ มียุทธศาสตร์หลายรูปแบบ ขึ้นอยู่กับสถานะแวดล้อมระหว่างประเทศ โดยเป้าหมายในโลกยุคปัจจุบันนั้น จะไม่เผชิญหน้ากันทางทหาร แต่มีการสร้างกฎเกณฑ์ให้สอดคล้องกับยุทธศาสตร์ของประเทศตน ทั้งด้านการเมือง เศรษฐกิจ สังคม และการทหาร ประเทศต่างๆ รวมถึงประเทศไทยจึงต้องสร้างดุลยภาพและความเป็นกลางท่ามกลางความสัมพันธ์กับประเทศมหาอำนาจ และระหว่างประเทศในภูมิภาค

สำหรับประเทศไทย และในกลุ่มประเทศอาเซียน มีความท้าทายด้านความมั่นคงใน ๗ ประเด็น ได้แก่ ปัญหาความตึงเครียดในทะเลจีนใต้และทะเลจีนตะวันออก สถานการณ์ในคาบสมุทรเกาหลี การก่อการร้ายและแนวคิดสุดโต่ง การสะสมอาวุธสงคราม การเคลื่อนย้ายถิ่นฐานแบบไม่ปกติ ความมั่นคงทางไซเบอร์ และการเปลี่ยนแปลงทางสภาพภูมิอากาศ รวมถึงการบรรเทาภัยพิบัติทางธรรมชาติและสาธารณสุข ส่วนสถานการณ์ความมั่นคงภายในราชอาณาจักรในปัจจุบันเรื่องที่สำคัญคือ หลังจากที่คณะรักษาความสงบแห่งชาติได้เข้ามาบริหารราชการแผ่นดินในปี พ.ศ. ๒๕๕๗ เพื่อแก้ไขปัญหาความแตกแยกทางความคิดของประชาชนจากความเห็นต่างทางการเมืองซึ่งอาจลุกลามเป็นปัญหาทางความมั่นคงที่รุนแรงได้ จนกระทั่งกลับเข้าสู่สภาวะปกติในที่สุด และกำลังเข้าสู่ Road Map ขั้นที่ ๓ ของคณะรักษาความสงบแห่งชาติ ซึ่งจะจัดให้มีการเลือกตั้งสมาชิกสภาผู้แทนราษฎร และจัดตั้งรัฐบาลต่อไป

๑.๒ แนวโน้มของความมั่นคงในทศวรรษหน้า

จากการประเมินสถานะแวดล้อมในการบริหารจัดการความมั่นคงภายในราชอาณาจักร ทำให้เห็นมิติต่างๆ ในระยะ ๑๐ ปีข้างหน้า พบว่าไทยยังต้องเผชิญกับความท้าทายที่มีรูปแบบหลากหลายมากขึ้น นอกเหนือจากปัญหาที่กำลังเผชิญอยู่ในปัจจุบัน ทั้งที่เกิดจากปัจจัยภายในและภายนอกประเทศ ประกอบกับผลกระทบจากการเข้าสู่ประชาคมอาเซียนที่มีการพัฒนาโครงสร้างพื้นฐานในการเชื่อมโยงระหว่างไทยกับประเทศในภูมิภาค ทำให้เอื้อต่อการค้าขายเสพติด อาชญากรรม และการลักลอบเข้าประเทศของแรงงานผิดกฎหมาย รวมถึงการเปลี่ยนแปลงของสภาพภูมิอากาศของโลก และผลจากการพัฒนาประเทศที่ผ่านมา ประกอบกับการใช้ทรัพยากรธรรมชาติโดยขาดความสมดุลได้ส่งผลกระทบต่อความมั่นคงของมนุษย์ ปัญหาความมั่นคงทางอาหาร ปัญหาความเสื่อมโทรมของทรัพยากรธรรมชาติและสิ่งแวดล้อม และปัญหาความขัดแย้งเชิงทรัพยากร ที่ส่งผลกระทบต่อเป็นความขัดแย้งระหว่างประชาชนและความขัดแย้งกับหน่วยงานภาครัฐ นอกจากนั้นความต้องการพลังงานของโลกที่เพิ่มสูงขึ้น ส่งผลต่อความมั่นคงทางพลังงานของไทยในการแข่งขันแสวงหาแหล่งพลังงาน โดยเฉพาะการที่ไทยต้องพึ่งพิงแหล่งพลังงานจากภายนอกในสัดส่วนที่สูงขึ้น ในขณะที่ความมั่นคงที่เกี่ยวกับเทคโนโลยีสารสนเทศและเครือข่ายมีแนวโน้มจะเป็นประเด็นที่มีความเสี่ยงที่จะตกเป็นเป้าหมายการโจมตีมากขึ้น เพราะมีความล้าหลังทางเทคโนโลยีและขาดความรู้ในการกำหนดมาตรการป้องกัน นอกจากนั้นอิทธิพลของสื่อประเภทเครือข่ายสังคมเป็นเครื่องมือสำคัญของการเคลื่อนไหวกิจกรรมทางการเมือง การบ่อนทำลาย หรือบิดเบือนข้อเท็จจริง ซึ่งอาจทำให้เกิดความแตกแยกภายในประเทศ รวมถึงอาจส่งผลกระทบต่อความสัมพันธ์ระหว่างประเทศ

๑.๓ ภัยคุกคามและโอกาสที่จะมีผลต่อการบริหารจัดการความมั่นคงภายในราชอาณาจักร จากการศึกษาสภาวะแวดล้อมด้านความมั่นคง และแนวโน้มของความมั่นคง ในทศวรรษหน้า (พ.ศ.๒๕๖๑ - ๒๕๗๐) ภายใต้กระบวนการทัศน์ความมั่นคงใหม่ในการบริหารจัดการ ความมั่นคงภายในราชอาณาจักร โดยมีประเด็นที่นำมาศึกษาในด้านการเมือง เศรษฐกิจ สังคม และการทหาร และได้วิเคราะห์ถึงภัยคุกคามที่จะมีผลต่อการบริหารจัดการความมั่นคงภายในราชอาณาจักร ที่อาจเกิดขึ้นได้ และโอกาสที่จะสร้างภาวะเกื้อกูลในการบริหารจัดการความมั่นคงภายในราชอาณาจักร

๑.๓.๑ ภัยคุกคามที่จะมีผลต่อการบริหารจัดการความมั่นคงภายใน ราชอาณาจักรที่อาจเกิดขึ้น ได้แก่ ความหลากหลายและซับซ้อนของภัยคุกคามมีมากขึ้น ความก้าวหน้า ของเทคโนโลยีสารสนเทศ การติดต่อเชื่อมโยงกับประเทศในภูมิภาคที่ง่ายขึ้น ความเหลื่อมล้ำทาง เศรษฐกิจ สังคม และการเข้าถึงทรัพยากร การเปลี่ยนแปลงของสภาวะแวดล้อมโลก แรกกดดันจากภายนอก ประเทศมหาอำนาจ มีแนวโน้มการขยายอิทธิพล และเพิ่มบทบาทในภูมิภาคต่างๆ ของโลก อีกทั้งความ ผันผวนทางการเมืองของไทยเอง ซึ่งประเด็นเหล่านี้เป็นอุปสรรคของกองอำนาจการรักษาความมั่นคง ภายในราชอาณาจักรที่จะบริหารจัดการความมั่นคงภายในราชอาณาจักรภายใต้กระบวนการทัศน์ความ มั่นคงใหม่

๑.๓.๒ โอกาสที่จะสร้างภาวะเกื้อกูลในการบริหารจัดการความมั่นคงภายใน ราชอาณาจักร ได้แก่ สถาบันพระมหากษัตริย์ซึ่งเป็นศูนย์รวมจิตใจของประชาชนคนไทย ต้นทุน ของทรัพยากรมนุษย์ และต้นทุนของระบบการศึกษา การมีที่ตั้งทางภูมิรัฐศาสตร์ของประเทศที่ดี นโยบายของรัฐบาลไทยมุ่งในการรักษาคุณภาพความสัมพันธ์กับประเทศรอบบ้าน และประเทศมหาอำนาจ ทุกฝ่าย นอกจากนั้นแล้วไทยกำลังอยู่ในช่วงการปฏิรูประบบการบริหารราชการและวางรากฐานในการพัฒนา โดยมีนโยบายในการสร้างความร่วมมือระหว่างหน่วยงานภาครัฐ ภาคเอกชน และภาคประชาสังคม เพื่อการพัฒนาที่ยั่งยืน ซึ่งประเด็นเหล่านี้เป็นโอกาสของกองอำนาจการรักษาความมั่นคงภายใน ราชอาณาจักรที่จะบริหารจัดการความมั่นคงภายในราชอาณาจักรภายใต้กระบวนการทัศน์ความมั่นคงใหม่ต่อไป

๒. การบริหารจัดการความมั่นคงภายในราชอาณาจักรของกองอำนาจการรักษาความมั่นคงภายในราชอาณาจักร ในปัจจุบัน

การศึกษาเรื่องการบริหารจัดการความมั่นคงภายในราชอาณาจักรของกองอำนาจรักษาความมั่นคงภายในราชอาณาจักร ได้วิเคราะห์ขีดความสามารถในการบริหารจัดการความมั่นคง ภายในราชอาณาจักรของกองอำนาจการรักษาความมั่นคงภายในราชอาณาจักรในเชิงยุทธศาสตร์ ภายใต้กระบวนการทัศน์ความมั่นคงใหม่ เพื่อให้ทราบถึงจุดอ่อนและจุดแข็งที่ส่งผลกระทบต่อภาพรวม การบริหารจัดการความมั่นคงภายในราชอาณาจักร และเป็นส่วนสำคัญในการกำหนดแนวทาง การบริหารจัดการความมั่นคงภายใต้กระบวนการทัศน์ความมั่นคงใหม่ในทศวรรษหน้าต่อไป พบว่า กองอำนาจการรักษาความมั่นคงภายในราชอาณาจักรมีความพร้อมต่อการบริหารจัดการความมั่นคง ภายในราชอาณาจักรในทศวรรษหน้าได้ แต่อาจมีบางประเด็นที่เป็นจุดที่ต้องพัฒนา และเสริมจุดแข็ง ที่มีอยู่ให้แข็งแรงมากขึ้น หรือขับเคลื่อนให้มีจุดแข็งมากขึ้น ก็จะทำให้มีความพร้อมอย่างเต็มที่ ในการบริหารจัดการความมั่นคงภายในราชอาณาจักร

๒.๑ การบริหารจัดการความมั่นคงภายในราชอาณาจักรของกองอำนวยการรักษาความมั่นคงภายในราชอาณาจักร

๒.๑.๑ ยุทธศาสตร์

กองอำนวยการรักษาความมั่นคงภายในราชอาณาจักรมียุทธศาสตร์สอดคล้องกับยุทธศาสตร์ และนโยบายด้านความมั่นคงในระดับชาติ และมีความอ่อนตัวพร้อมที่จะรับกับสถานการณ์ด้านความมั่นคงที่อาจเปลี่ยนแปลงภายใต้กระบวนการทัศน์ความมั่นคงใหม่ที่มีการเปลี่ยนแปลงอย่างรวดเร็วจากกระแสโลกาภิวัตน์ และการพัฒนาของเทคโนโลยีสารสนเทศ การบริหารจัดการความมั่นคงภายในราชอาณาจักรเป็นการบูรณาการหลายหน่วยงาน และมีหลายระดับ ทั้งส่วนกลางและส่วนภูมิภาค ร่วมกับภาคประชาชน นอกจากนี้ ผู้บริหารประเทศได้ให้ความสำคัญกับงานรักษาความมั่นคงภายในราชอาณาจักร โดยได้มอบนโยบายในการปรับปรุงในหลายด้าน ซึ่งจะเป็นผลให้กองอำนวยการรักษาความมั่นคงภายในราชอาณาจักรมีความเข้มแข็งมากขึ้น อย่างไรก็ตาม กองอำนวยการรักษาความมั่นคงภายในราชอาณาจักรยังมีประเด็นยุทธศาสตร์ที่ควรเพิ่มเติมคือ การรักษาคุณภาพความสัมพันธ์กับต่างประเทศเพื่อป้องกันและแก้ไขปัญหาความมั่นคงรูปแบบใหม่ และในการนำยุทธศาสตร์ไปสู่การปฏิบัติ ควรเพิ่มแนวทางในการบริหารจัดการงานด้านการข่าว งานด้านการติดตามสถานการณ์ การปฏิบัติการข่าวสาร การส่งเสริมสถาบันหลักของชาติ และการขับเคลื่อนเครือข่ายภาคประชาชนให้เข้ามามีส่วนร่วมในการรักษาความมั่นคงภายในราชอาณาจักร

๒.๑.๒ โครงสร้าง

ปัจจัยภายในด้านโครงสร้างของกองอำนวยการรักษาความมั่นคงภายในราชอาณาจักรมีความยืดหยุ่น เพื่อให้เกิดการปฏิบัติงานที่รวดเร็ว เนื่องจากการจัดโครงสร้างองค์การแบบผสม ทั้งโครงสร้างองค์การตามหน้าที่การงาน แบบคณะกรรมการบริหาร และแบบแบ่งส่วนงาน ออกเป็นหน่วย เหมาะสมกับสถานการณ์ความมั่นคงใหม่ที่ต้องการรูปแบบโครงสร้างการทำงานที่หลากหลายสอดคล้องกับสถานการณ์ที่มีพลวัตสูง โครงสร้างการจัดมีการบูรณาการกำลังพลจากทั้งทหาร ตำรวจ และพลเรือน และมีเครือข่ายมวลชนทั่วประเทศ มีการกำหนดหน้าที่ไว้ชัดเจน บูรณาการทุกส่วนราชการอย่างเป็นระบบ แต่ยังมีบางประเด็นความมั่นคงที่ยังไม่มีหน่วยงานรองรับ ได้แก่ หน่วยงานประสานงานต่างประเทศ หน่วยงานบริหารงานมวลชน เป็นต้น

๒.๑.๓ รูปแบบการบริหาร

ปัจจัยภายในด้านรูปแบบการบริหารนั้น กองอำนวยการรักษาความมั่นคงภายในราชอาณาจักรมีสายการบังคับบัญชาที่ชัดเจน มีการจัดระเบียบงานตามประเภทของงาน มีผู้รับผิดชอบในด้านต่างๆ ทำให้งานมีความรอบคอบ รัดกุม แต่สายการบังคับบัญชาแบบราชการนี้ มีความล่าช้าทำให้งานล่าช้า ควรมีการปรับให้สอดคล้องกับงานด้านความมั่นคง รวมทั้งยังมีการเปลี่ยนผู้บริหารหรือผู้รับผิดชอบตามวงรอบการปรับย้ายประจำปีอีกด้วย ควรมีการแบ่งมอบงานให้กับหน่วยงานย่อยทำงานมีความสมดุลกัน การทำงานของแต่ละศูนย์ประสานการปฏิบัติเป็นการประสานงานกันของฝ่ายต่างๆ จากหน่วยงานทั้งทหาร ตำรวจ กระทรวงต่างๆ และภาคเอกชน ที่ต้องร่วมมือกันทำงานอย่างประสานสอดคล้อง การจัดองค์การเพื่อการบริหารงานที่สามารถทำให้การบริหารจัดการกระทำได้อย่างต่อเนื่อง แต่การที่มีการประสานงานระหว่างหน่วยงานที่เกี่ยวข้องจำนวนมาก จะเป็นได้ด้วยความยากลำบาก เนื่องจากทุกหน่วยงานต่างก็มีสายงานและมีผู้บังคับบัญชาของตนเอง

จนถึงระดับกระทรวง และขึ้นต่อนายกรัฐมนตรีอีกสายหนึ่ง โดยมีกฎ ระเบียบในการปฏิบัติงาน เป็นการเฉพาะ ทำให้ขาดความชัดเจนในการควบคุมบังคับบัญชาและลดประสิทธิภาพการบูรณาการ จึงมีความจำเป็นต้องมีการบริหารจัดการอย่างบูรณาการ และการพัฒนาองค์ความรู้ให้สอดคล้องกับการเปลี่ยนแปลงของกระบวนการทัศน์ความมั่นคงที่เกิดขึ้นอย่างรวดเร็ว

๒.๑.๔ ระบบงาน

ปัจจัยภายในด้านระบบงานขององค์การมีทั้งส่วนที่เป็นปัจจัยขับเคลื่อนและส่วนที่ต้องปรับปรุง ในเรื่องระบบงานกำลังพล แม้ว่าจะเป็นการทำงานอย่างบูรณาการจากหลายหน่วยงานแต่เป็นการใช้อัตราช่วยราชการเป็นรายปี นำไปสู่ปัญหาการจัดการกำลังพลหลายด้าน ได้แก่ การขาดแนวทางการรับราชการ และสิทธิประโยชน์ของกำลังพล ส่งผลกระทบถึงคุณภาพและความพร้อมของบุคลากร รวมถึงการขาดทักษะและองค์ความรู้ ซึ่งต้องมาจากบุคลากรที่มีความเชี่ยวชาญ มีทักษะในการปฏิบัติงาน และเป็นสิ่งสำคัญในการพัฒนาองค์การต่อไป ระบบงานงบประมาณมีการบูรณาการทั้งในส่วนของกองอำนาจการรักษาความมั่นคงภายในราชอาณาจักรเองกับส่วนราชการอื่นที่มีการกิจด้านความมั่นคงทั้งตามความรับผิดชอบปกติ วาระพิเศษ และตามพื้นที่ ซึ่งเป็นผลดีที่ได้รับงบประมาณมาก แต่หากไม่สามารถบูรณาการได้อย่างมีประสิทธิภาพจะก่อให้เกิดความสับสน ไม่สอดคล้องกัน เกิดความยากลำบากในการติดตามกำกับดูแล สำหรับงานส่งกำลังบำรุงมีปัญหาเช่นเดียวกับระบบงานงบประมาณเช่นกันที่มีมาจากหลายส่วนซึ่งต้องใช้การบริหารจัดการที่มีประสิทธิภาพ รัดกุมเพื่อให้เกิดประโยชน์มากที่สุด และทั่วถึง นอกจากนี้แล้วยังต้องพัฒนาให้ทันกับเทคโนโลยีที่เปลี่ยนแปลงไปอย่างรวดเร็ว ในการบริหารจัดการโดยรวมจึงต้องมีระบบการบริหารจัดการที่ทันสมัยทั้งด้านกำลังพล งบประมาณ การส่งกำลังบำรุง และการจัดเก็บข้อมูลเพื่อการบริหารที่มีประสิทธิภาพ

๒.๑.๕ บุคลากร

ปัจจัยภายในด้านบุคลากรของกองอำนาจการรักษาความมั่นคงภายในราชอาณาจักรมีส่วนที่ช่วยขับเคลื่อน ได้แก่ การที่มีบุคลากรหมุนเวียนมาจากหลายหน่วยงาน ทำให้เกิดการแลกเปลี่ยนความรู้ความเข้าใจในการปฏิบัติงาน เกิดความคิดริเริ่มที่หลากหลาย มีการผสมผสานวิธีคิดใหม่ ๆ ในการปฏิบัติงานนำมาซึ่งความมีประสิทธิภาพขององค์กร อีกทั้งการที่บุคลากรส่วนใหญ่มาจากเหล่าทัพต่าง ๆ ซึ่งเป็นผู้มีความรู้ ความชำนาญในงานด้านความมั่นคง และยังเป็นบุคลากรที่มีระเบียบ วินัย อย่างไรก็ตาม ระบบอัตราช่วยราชการรายปีนั้นส่งผลให้เกิดปัญหาบุคลากรอย่างมาก เนื่องจากการขาดแรงจูงใจในการทำงานทั้งปัจจัยรักษา ได้แก่ ค่าตอบแทนต่าง ๆ สิทธิและสวัสดิการกำลังพล ความสัมพันธ์ของบุคคลในหน่วยงาน การควบคุมบังคับบัญชา เป็นต้น และปัจจัยจูงใจได้แก่ ความก้าวหน้า สถานภาพ ความสำเร็จ เป็นต้น รวมถึงการวางแผนการบริหารบุคลากรที่มีประสิทธิภาพ นอกจากนี้แล้วยังทำให้ขาดบุคลากรที่มีความเชี่ยวชาญ มีทักษะในการทำงานอย่างต่อเนื่อง การคัดเลือกบุคลากรที่มีความสามารถตรงตามตำแหน่ง และการพัฒนาบุคลากรเพื่อให้การทำงานมีประสิทธิภาพ

๒.๑.๖ ทักษะ

ปัจจัยภายในด้านทักษะนั้น จำเป็นต้องมีการสร้างทักษะการบริหารจัดการความมั่นคงในองค์กร จากองค์ความรู้ด้านความมั่นคง จากการศึกษาค้นคว้า จากแนวคิดด้านความมั่นคงที่สอดคล้องกับสากล จากประสบการณ์และความเชี่ยวชาญในการทำงาน ซึ่งมีความจำเป็นอย่างยิ่งที่กองอำนวยการรักษาความมั่นคงภายในราชอาณาจักรจะต้องมีโครงสร้างการจัดและระบบบริหารงานบุคคลที่มีข้าราชการประจำเป็นแกนหลัก เนื่องจากห้วงเวลาที่ผ่านมา การที่บุคลากรของกองอำนวยการรักษาความมั่นคงภายในราชอาณาจักรปฏิบัติราชการแบบช่วยราชการรายปี ทำให้ขาดทักษะการบริหารจัดการความมั่นคงในองค์กร

๒.๒.๗ ค่านิยมองค์กร

ภาพลักษณ์ของกองอำนวยการรักษาความมั่นคงภายในราชอาณาจักรเป็นที่น่าเชื่อถือและชื่นชม จากการดำเนินการในอดีตที่ผ่านมา ตั้งแต่ครั้งยังมีภัยคุกคามจากผู้อพยพร้ายคอมมิวนิสต์จนถึงปัจจุบัน ทำให้กองอำนวยการรักษาความมั่นคงภายในราชอาณาจักรมีองค์ความรู้ที่แข็งแกร่ง สืบเนื่องจากประสบการณ์ในการแก้ปัญหาความมั่นคงที่มีมาต่อเนื่อง สามารถเป็นตัวอย่างให้หลายประเทศนำไปศึกษาและพัฒนาใช้งาน แต่ในปัจจุบัน กองอำนวยการรักษาความมั่นคงภายในราชอาณาจักรขาดการสร้างค่านิยมและวัฒนธรรมองค์กรร่วม จากภาพลักษณ์ที่ดี ความภาคภูมิใจ และการมีประสบการณ์จากผลงานในอดีต ที่สามารถต่อสู้อาชญากรรมก่อการร้ายคอมมิวนิสต์ได้ สำหรับข้าราชการทุกประเภท เพื่อยึดเป็นหลักในการปฏิบัติงานร่วมกันอย่างมีความสุข ทั้งนี้ปัญหาดังกล่าวสืบเนื่องมาจากสาเหตุเดียวกัน กล่าวคือการที่กำลังพลมาปฏิบัติราชการแบบช่วยราชการรายปี ทำให้ขาดปัจจัยรักษาและปัจจัยจูงใจในการดำเนินการ

จากการศึกษาขีดความสามารถของกองอำนวยการรักษาความมั่นคงภายในราชอาณาจักรพบว่า กองอำนวยการรักษาความมั่นคงภายในราชอาณาจักรมีความพร้อมต่อการบริหารจัดการความมั่นคงภายในราชอาณาจักรในทศวรรษหน้า ในระดับที่เป็นเพียงการปฏิบัติภารกิจได้ระดับหนึ่ง แต่อาจมีบางประเด็นที่เป็นจุดที่ต้องพัฒนา และเสริมจุดแข็งที่มีอยู่ให้แข็งแกร่งมากขึ้น หรือข้อบกพร่องให้มีจุดแข็งมากขึ้น ก็จะทำให้มีความพร้อมอย่างเต็มที่ในการบริหารจัดการความมั่นคงภายในราชอาณาจักร

๒.๒ จุดแข็ง และจุดอ่อนในการบริหารจัดการความมั่นคงภายในราชอาณาจักร

๒.๒.๑ จุดแข็ง

การบริหารจัดการความมั่นคงภายในราชอาณาจักรของกองอำนวยการรักษาความมั่นคงภายในราชอาณาจักรนั้น มีความพร้อมในหลายด้าน โดยกองอำนวยการรักษาความมั่นคงภายในราชอาณาจักรมียุทธศาสตร์ที่สอดคล้องกับยุทธศาสตร์และนโยบายด้านความมั่นคงในระดับชาติ และมีความอ่อนตัวพร้อมที่จะรองรับสถานการณ์ด้านความมั่นคงที่อาจเปลี่ยนแปลงภายใต้กระบวนการทัศน์ความมั่นคงใหม่ที่มีการเปลี่ยนแปลง และการพัฒนาของเทคโนโลยีสารสนเทศ การบริหารจัดการความมั่นคงภายในราชอาณาจักรเป็นการบูรณาการหลายหน่วยงาน และมีหลายระดับ ทั้งส่วนกลางและส่วนภูมิภาค ร่วมกับภาคเอกชนและภาคประชาชน นอกจากนี้แล้วผู้บริหารประเทศได้ให้ความสำคัญกับงานรักษาความมั่นคงภายในราชอาณาจักร โดยได้มอบนโยบายในการปรับปรุง

ในหลายด้าน ซึ่งจะเป็นผลให้กองอำนาจการรักษาความมั่นคงภายในราชอาณาจักร มีความเข้มแข็งมากขึ้น ด้านโครงสร้างของกองอำนาจการรักษาความมั่นคงภายในราชอาณาจักร เป็นการจัดโครงสร้างองค์การแบบผสม ทำให้มีความยืดหยุ่น เอื้อให้เกิดการปฏิบัติงานที่รวดเร็วเหมาะสมกับสถานการณ์ความมั่นคงใหม่ที่ต้องการรูปแบบโครงสร้างการทำงานที่หลากหลายสอดคล้องกับสถานการณ์ที่มีพลวัตสูง มีการบูรณาการกำลังพลจากทั้งทหาร ตำรวจ และพลเรือน และมีเครือข่ายมวลชนทั่วประเทศ มีการกำหนดหน้าที่ไว้ชัดเจน และเป็นระบบ

รูปแบบการบริหารของกองอำนาจการรักษาความมั่นคงภายในราชอาณาจักรมีสายการบังคับบัญชาที่ชัดเจนแต่ต้องมีความเข้าใจในสายการบังคับบัญชา เนื่องจากมีการบูรณาการหลายหน่วยงาน การทำงานของแต่ละศูนย์ประสานการปฏิบัติเป็นการประสานงานกันของฝ่ายต่างๆ จากหน่วยงานทั้งทหาร ตำรวจ กระทรวงต่างๆ และภาคเอกชน ที่ต้องร่วมมือกันทำงานอย่างประสานสอดคล้อง การบริหารจัดการกระทำได้อย่างต่อเนื่อง ส่วนบุคลากรของกองอำนาจรักษาความมั่นคงภายในราชอาณาจักรมีส่วนช่วยขับเคลื่อน ได้แก่ การที่มีบุคลากรหมุนเวียนมาจากหลายหน่วยงานทำให้เกิดการแลกเปลี่ยนความรู้ความเข้าใจในการปฏิบัติงาน เกิดความคิดริเริ่มที่หลากหลาย มีการผสมผสานวิธีคิดใหม่ๆ ในการปฏิบัติงาน นำมาซึ่งความมีประสิทธิภาพขององค์การ อีกทั้งการที่บุคลากรส่วนใหญ่มาจากเหล่าทัพต่างๆ ซึ่งเป็นผู้มีความรู้ ความชำนาญในงานด้านความมั่นคงอยู่ก่อนแล้ว ทั้งยังเป็นบุคลากรที่มีระเบียบ วินัย

๒.๒.๒ จุดอ่อน

สำหรับจุดที่ต้องพัฒนาในการบริหารจัดการความมั่นคงภายในราชอาณาจักร ซึ่งหากได้รับการเสริมให้เข้มแข็งจะช่วยขับเคลื่อนกองอำนาจการรักษาความมั่นคงภายในราชอาณาจักรให้สามารถรองรับการบริหารจัดการความมั่นคงภายในราชอาณาจักร ภายใต้กระบวนทัศน์ความมั่นคงรูปแบบใหม่ในทศวรรษหน้าได้อย่างยั่งยืน โดยมีประเด็นยุทธศาสตร์ที่ควรเพิ่มเติมคือการรักษาคุณภาพความสัมพันธ์กับต่างประเทศเพื่อป้องกันและแก้ไขปัญหาความมั่นคงรูปแบบใหม่ และในการนำยุทธศาสตร์ไปสู่การปฏิบัติ ควรเพิ่มแนวทางในการบริหารจัดการงานด้านการข่าว งานด้านการติดตามสถานการณ์ การปฏิบัติการข่าวสาร การส่งเสริมสถาบันหลักของชาติ และการให้มีการขับเคลื่อนเครือข่ายภาคประชาชนให้เข้ามามีส่วนร่วม ด้านโครงสร้างยังมีบางประเด็นความมั่นคงที่ยังไม่มีหน่วยงานรองรับ ได้แก่ หน่วยงานประสานงานต่างประเทศ หน่วยงานบริหารงานมวลชน เป็นต้น

ปัจจัยภายในด้านระบบงานขององค์การมีทั้งส่วนที่เป็นปัจจัยขับเคลื่อนและส่วนที่ต้องปรับปรุง ในเรื่องระบบงานกำลังพล แม้ว่าจะเป็นการทำงานอย่างบูรณาการจากหลายหน่วยงานแต่เป็นการใช้อัตราช่วยราชการเป็นรายปี นำไปสู่ปัญหาการจัดการกำลังพลได้แก่ การขาดแนวทางการรับราชการ และสิทธิประโยชน์ของกำลังพล ส่งผลกระทบถึงคุณภาพและความพร้อมของบุคลากร บุคลากรขาดความเชี่ยวชาญ ทำให้ไม่มีทักษะและองค์ความรู้เพื่อการพัฒนาองค์การต่อไป ในการวางแผนการบริหารบุคลากร เกิดปัญหาทั้งเรื่องการคัดเลือกบุคลากรที่มีความสามารถตรงตามตำแหน่ง และการพัฒนาบุคลากรเพื่อให้การทำงานมีประสิทธิภาพ อีกทั้งยังมีการเปลี่ยนผู้บริหารหรือผู้รับผิดชอบตามวงรอบการปรับย้ายประจำปี ถ้าไม่มีการบริหารจัดการอย่างมีประสิทธิภาพอาจส่งผลต่อความต่อเนื่องในการบังคับบัญชา

นอกจากนั้นแล้ว การประสานงานระหว่างหน่วยงานที่เกี่ยวข้องจำนวนมากจะเป็นได้ด้วยความยากลำบาก เนื่องจากทุกหน่วยงานต่างก็มีสายงานและผู้บังคับบัญชาของตนเอง มีกฎระเบียบในการปฏิบัติงานเป็นการเฉพาะ ส่งผลกระทบต่อประสิทธิภาพการทำงาน ดังนั้นจึงมีความจำเป็นต้องมีการบริหารจัดการอย่างบูรณาการ และการพัฒนาองค์ความรู้ให้สอดคล้องกับการเปลี่ยนแปลงของกระบวนการที่มั่นคงที่เกิดขึ้นอย่างรวดเร็ว

ระบบงานงบประมาณและงานส่งกำลังบำรุง มีการบูรณาการทั้งในส่วนของกองอำนวยการรักษาความมั่นคงภายในราชอาณาจักรเอง และกับส่วนราชการอื่นที่มีภารกิจด้านความมั่นคง ทั้งตามความรับผิดชอบปกติ วาระพิเศษ และตามพื้นที่ ซึ่งเป็นผลดีที่ได้รับงบประมาณมาก แต่หากไม่สามารถบูรณาการได้อย่างมีประสิทธิภาพจะก่อให้เกิดความสับสนไม่สอดคล้องกัน

สิ่งสำคัญอีกประการหนึ่งคือ จำเป็นต้องมีการสร้างทักษะการบริหารจัดการความมั่นคงในองค์กร จากองค์ความรู้ จากประสบการณ์การทำงาน จากบุคลากรที่มีความเชี่ยวชาญ การสร้างค่านิยมและวัฒนธรรมองค์การร่วมจากภาพลักษณ์ที่ดี ความภาคภูมิใจ และมีประสบการณ์จากผลงานในอดีต ซึ่งต้องนำมาพัฒนาให้สอดคล้องกับสถานการณ์ปัจจุบัน และองค์ความรู้ด้านความมั่นคงที่สอดคล้องกับสากล เพื่อรองรับกระบวนการที่มั่นคงใหม่ในทศวรรษหน้า

๓. แนวทางการบริหารจัดการความมั่นคงของกองอำนวยการรักษาความมั่นคงภายในราชอาณาจักรในทศวรรษหน้า (พ.ศ.๒๕๖๑ - ๒๕๗๐)

จากการวิเคราะห์การสร้างแนวทางการพัฒนาดังกล่าวข้างต้นพบว่า สามารถพัฒนาได้โดยการใช้จุดแข็งลดจุดอ่อนที่มีอยู่ และใช้โอกาสลดอุปสรรคที่มีอยู่ นอกจากนั้นแล้วการที่กองอำนวยการรักษาความมั่นคงภายในราชอาณาจักรมีโอกาสและจุดแข็งมากจะทำให้สามารถพัฒนาการบริหารจัดการความมั่นคงภายในราชอาณาจักรได้ก้าวหน้าเป็นอย่างมาก อย่างไรก็ตามยังมีจุดอ่อนและภัยคุกคามมาก ทำให้ถึงแม้จะดำเนินการตามยุทธศาสตร์พัฒนาก็ยากที่จะกระทำได้ ต้องแก้ปัญหาจุดอ่อนที่มีอยู่ก่อน ดังนั้นจึงเลือกใช้ยุทธศาสตร์เชิงแก้ไข เป็นแนวทางการพัฒนาการบริหารจัดการความมั่นคงภายในราชอาณาจักรของกองอำนวยการรักษาความมั่นคงภายในราชอาณาจักร ภายใต้กระบวนการที่มั่นคงใหม่ในทศวรรษหน้า เพื่อขับเคลื่อนการพัฒนาการบริหารจัดการการรักษาความมั่นคงภายในราชอาณาจักร การที่รัฐบาลมีนโยบายในการมุ่งการรักษาคุณภาพการรักษาความมั่นคงภายในราชอาณาจักร หากเพิ่มเติมประเด็นยุทธศาสตร์ให้เป็นไปตามยุทธศาสตร์และนโยบายระดับชาติได้แก่ ประเด็นการรักษาคุณภาพความสัมพันธ์กับต่างประเทศก็จะทำให้เกิดความสมบูรณ์ยิ่งขึ้น การที่รัฐบาลมีแนวนโยบายสร้างความร่วมมือระหว่างหน่วยงาน ภาครัฐ ภาคเอกชน และภาคประชาสังคม ให้มีการบูรณาการ เป็นโอกาสให้เกิดการทำงานร่วมกันของกองอำนวยการรักษาความมั่นคงภายในราชอาณาจักรในการประสานงานกันในการปฏิบัติงาน ตลอดจนการร่วมมือกันกำหนดยุทธศาสตร์ และนโยบายในระดับชาติ เพื่อให้เกิดความชัดเจนในการนำนโยบายไปสู่การปฏิบัติและการประเมินเพื่อการพัฒนาต่อไป นอกจากนั้นแล้ว การปฏิรูประบบการบริหารราชการซึ่งเป็นแนวนโยบายของรัฐบาลในการปฏิรูป

ประเทศ เป็นโอกาสที่กองอำนวยการรักษาความมั่นคงภายในราชอาณาจักรจะปฏิรูปองค์การในด้านต่างๆ เพื่อให้สามารถลดจุดอ่อน เช่น โครงสร้างองค์การ เป็นต้น

การพัฒนาการบริหารจัดการความมั่นคงภายในราชอาณาจักรเพื่อให้กองอำนวยการรักษาความมั่นคงภายในราชอาณาจักรมีความเข้มแข็ง พร้อมต่อกระบวนการทัศน์ความมั่นคงใหม่ในทศวรรษหน้า มีแนวทางการพัฒนาการบริหารจัดการความมั่นคงภายในราชอาณาจักร ที่มีพันธกิจสำคัญ ๒ ส่วน คือ การเตรียมความพร้อมภายในของกองอำนวยการรักษาความมั่นคงภายในราชอาณาจักร และการรักษาความมั่นคงภายในราชอาณาจักรภายใต้กระบวนการทัศน์ความมั่นคงใหม่

การเตรียมความพร้อมของกองอำนวยการรักษาความมั่นคงภายในราชอาณาจักรในทศวรรษหน้า มีสาระสำคัญดังนี้ ๑) ความพร้อมด้านบุคลากร มีแนวทางการดำเนินการโดยการสร้างกลไกในการบริหารจัดการบุคลากร เพื่อให้สามารถวางแผนบริหารบุคลากรได้อย่างเหมาะสม การวางแผนการบริหารบุคลากร ทั้งการสรรหา การเสริมสร้าง และการทดแทน แนวทางการรับราชการ สิทธิและสวัสดิการกำลังพล ๒) ความพร้อมด้านทรัพยากร มีแนวทางการดำเนินการโดยการกำหนดอัตราสิ่งอุปกรณ์ ยุทโธปกรณ์ อย่างชัดเจน เพียงพอ และมีระบบการควบคุมสิ่งอุปกรณ์ การวางแผนงบประมาณล่วงหน้ารายปี และมีระบบการควบคุมงบประมาณ การพัฒนาเทคโนโลยีสารสนเทศที่ทันสมัย ๓) ความพร้อมด้านการบริหารจัดการ มีแนวทางการดำเนินการโดยมีระบบการจัดเก็บข้อมูลเพื่อการบริหารจัดการด้วยระบบเทคโนโลยีสารสนเทศ โครงสร้างองค์การที่รองรับกระบวนการทัศน์ความมั่นคงใหม่ที่ชัดเจน ไม่ซ้ำซ้อน ๔) ความพร้อมด้านทักษะและองค์ความรู้ขององค์การ มีแนวทางการดำเนินการโดยการพัฒนาทักษะและองค์ความรู้ขององค์การให้สอดคล้องกับสถานการณ์ปัจจุบันและการศึกษาวิจัยด้านความมั่นคงภายในราชอาณาจักรเพื่อสร้างองค์ความรู้ เป็นต้น

การรักษาความมั่นคงภายในราชอาณาจักรภายใต้กระบวนการทัศน์ความมั่นคงใหม่เพื่อตอบสนองต่อยุทธศาสตร์และนโยบายระดับชาติ ด้านการรักษาความมั่นคงภายในราชอาณาจักร มีแนวทางการพัฒนาด้วยการพัฒนาการบริหารจัดการเชิงยุทธศาสตร์ ดังนี้ ๑) การกำหนดยุทธศาสตร์ที่เหมาะสม ตอบสนองต่อยุทธศาสตร์และนโยบายระดับชาติอย่างชัดเจน ทุกประเด็น การนำยุทธศาสตร์ไปสู่การปฏิบัติอย่างเป็นรูปธรรม มีการประเมินภัยคุกคามทุกระดับ และมีการประเมินผลกระทบเพื่อการตัดสินใจ ๒) เป็นองค์การหลักที่เป็นมืออาชีพในการรักษาความมั่นคงภายในราชอาณาจักรสามารถนำความรู้และทักษะ ประสบการณ์มาใช้พัฒนาองค์การ มีการวิจัยพัฒนาสู่อนาคต ๓) การบูรณาการภาครัฐ ภาคเอกชนและภาคประชาชน มีการบูรณาการ เชื่อมโยงทุกระดับ การบูรณาการที่สอดคล้องกับสภาพการณ์อย่างแท้จริง

สำหรับข้อเสนอแนวทางการพัฒนาการบริหารจัดการความมั่นคงภายในของกองอำนวยการรักษาความมั่นคงภายในราชอาณาจักรในทศวรรษหน้านั้น สิ่งสำคัญที่สุดคือบุคลากร เพื่อให้พร้อม ในการมุ่งสู่องค์การแห่งอนาคต เพราะ “คน” เป็นปัจจัยที่ชี้ความสำเร็จและความล้มเหลวขององค์การ โดยเฉพาะอย่างยิ่งองค์การที่เป็นกลไกหลักด้านความมั่นคงของประเทศ ดังเช่น กองอำนวยการรักษาความมั่นคงภายในราชอาณาจักร ซึ่งประกอบด้วย พลเรือน ตำรวจ ทหาร จากหลากหลายหน่วยงานทำให้วิธีคิด แบบแผนการทำงานที่แตกต่าง เมื่อมาทำงานร่วมกันจึงต้องอาศัยการประสานงานอย่างมีประสิทธิภาพ และการมีความรู้ความเข้าใจ มีทักษะในงานขององค์การเป็นสำคัญ ดังนั้นการพัฒนาบุคลากรของกองอำนวยการรักษาความมั่นคงภายในราชอาณาจักร

และทักษะขององค์การเป็นสิ่งสำคัญอย่างยิ่งในการพัฒนาองคมนตรีการรักษามั่นคงภายในราชอาณาจักร ซึ่งควรได้รับการพัฒนาเป็นลำดับแรก โดยแนวทางในการพัฒนาได้แก่ การสร้างกลไกในการบริหารจัดการบุคลากร เพื่อให้สามารถวางแผนบริหารจัดการได้อย่างเหมาะสม การวางแผนการบริหารบุคลากร ทั้งการสรรหา การเสริมสร้าง และการทดแทน การกำหนดแนวทางการรับราชการ ค่าตอบแทนและสิทธิกำลังพล การสร้างกลไกการพัฒนาทักษะ องค์ความรู้ ความเข้าใจในงาน การเสริมสร้างขีดความสามารถในงาน การเสริมสร้างขีดความสามารถด้านเทคโนโลยีสารสนเทศที่ทันสมัย ช่วยในการปฏิบัติงาน และการสร้างกลไกในการคิดไปข้างหน้า ซึ่งองคมนตรีการรักษามั่นคงภายในราชอาณาจักร มีความจำเป็นต้องคิดไปข้างหน้าในลักษณะองค์การหลักที่เป็นมืออาชีพด้านความมั่นคง สำหรับการรักษามั่นคงภายในราชอาณาจักรภายใต้กระบวนการที่มั่นคงใหม่นั้น แนวทางการพัฒนาคือการบริหารจัดการเชิงยุทธศาสตร์ ตั้งแต่การกำหนดยุทธศาสตร์ การนำไปสู่การปฏิบัติ ตลอดจนการประเมินภัยคุกคามทุกระดับ ติดตาม วางแผน วิเคราะห์และประเมินผลกระทบที่จะเกิดขึ้น แล้วนำกลับมาปรับปรุงเพื่อให้เกิดการพัฒนาต่อไป และสร้างระบบการบริหารจัดการความมั่นคงยุคประเทศไทย ๔.๐

แนวทางการพัฒนาการบริหารจัดการความมั่นคงภายในขององคมนตรีการรักษามั่นคงภายในราชอาณาจักรในทศวรรษหน้า ที่ต้องทำต่อไปนั้น ในการเตรียมความพร้อมขององคมนตรีการรักษามั่นคงภายในราชอาณาจักรควรจะเป็นการพัฒนาความพร้อมด้านทรัพยากร โดยการกำหนดอัตราสิ่งอุปกรณ์ ยุทธภัณฑ์ อย่างชัดเจนเพียงพอ และมีระบบการควบคุมสิ่งอุปกรณ์ การวางแผนงบประมาณล่วงหน้ารายปี และมีระบบการควบคุมงบประมาณ การพัฒนาเทคโนโลยีสารสนเทศที่ทันสมัย ส่วนด้านการบริหารจัดการต้องพัฒนาระบบการจัดเก็บข้อมูลเพื่อการบริหารจัดการด้วยระบบเทคโนโลยีสารสนเทศ เพื่อให้สามารถแลกเปลี่ยนข้อมูลข่าวสารได้อย่างรวดเร็วและเป็นระบบ

สรุปได้ว่า แนวทางการพัฒนาการบริหารจัดการความมั่นคงภายในราชอาณาจักรขององคมนตรีการรักษามั่นคงภายในราชอาณาจักรภายใต้กระบวนการที่มั่นคงใหม่นั้นในทศวรรษหน้า ควรใช้ยุทธศาสตร์เชิงแก้ไขเพื่อขับเคลื่อนการพัฒนา โดยใช้โอกาสที่มีอยู่คือการที่รัฐบาลมียุทธศาสตร์ชาติ และนโยบายด้านความมั่นคงและนโยบายในการบริหารประเทศที่มีความสอดคล้อง และเอื้อต่อการบริหารจัดการความมั่นคงภายในราชอาณาจักร เช่น นโยบายในการมุ่งการรักษาคุณภาพการรักษาความมั่นคงภายในราชอาณาจักร นโยบายสร้างความร่วมมือระหว่างหน่วยงาน ภาครัฐ ภาคเอกชน และภาคประชาสังคม ให้มีการบูรณาการ การปฏิรูประบบการบริหารราชการซึ่งเป็นแนวนโยบายของรัฐบาลในการปฏิรูปประเทศ และการแก้ไขจุดที่ต้องมีการพัฒนาเพื่อเพิ่มศักยภาพขององคมนตรีการรักษามั่นคงภายในราชอาณาจักรให้มีความพร้อมสำหรับการบริหารจัดการความมั่นคงภายในราชอาณาจักร ภายใต้กระบวนการที่มั่นคงใหม่ในทศวรรษหน้า โดยการพัฒนาความพร้อมของบุคลากรและทักษะองค์ความรู้เป็นลำดับแรก รวมทั้งการพัฒนาการคิดไปข้างหน้าเพื่อให้เป็นองค์การมืออาชีพด้านการบริหารจัดการความมั่นคงภายในราชอาณาจักร และการบูรณาการภาครัฐ ภาคเอกชน และภาคประชาชน สำหรับแนวทางการพัฒนาที่ต้องทำต่อไปได้แก่ การพัฒนาความพร้อมด้านทรัพยากร ด้านการบริหารจัดการ ทั้งงานกำลังพล งานการงบประมาณ งานบริหารทั่วไป สิ่งที่สำคัญคือการบริหารจัดการเชิงยุทธศาสตร์ ตั้งแต่

การกำหนดยุทธศาสตร์ การนำไปสู่การปฏิบัติ ตลอดจนการประเมินแล้วนำกลับมาปรับปรุงเพื่อให้เกิดการพัฒนาต่อไป ซึ่งกองอำนวยการรักษาความมั่นคงภายในราชอาณาจักรจะเป็นองค์การแห่งการพัฒนาใน ๓ ด้าน คือ ๑) องค์การแห่งการบริหารจัดการเชิงยุทธศาสตร์ ๒) องค์การมีอาชีพในการบริหารจัดการความมั่นคงภายในราชอาณาจักร และ ๓) องค์การแห่งการบูรณาการ ที่พร้อมในการบริหารจัดการความมั่นคงภายในราชอาณาจักร ภายใต้กระบวนการทัศน์ความมั่นคงใหม่ในทศวรรษหน้า ดังแผนภาพที่ ๖ - ๑

แผนภาพที่ ๖ - ๑ สรุปแนวทางการบริหารจัดการความมั่นคงของกองอำนวยการรักษาความมั่นคงภายในราชอาณาจักรในทศวรรษหน้า (พ.ศ.๒๕๖๑ - ๒๕๗๐)

ข้อเสนอแนะ

จากผลการวิจัยแนวทางการบริหารจัดการความมั่นคงรูปแบบใหม่ของกองอำนวยการรักษาความมั่นคงภายในราชอาณาจักรในทศวรรษหน้า (พ.ศ.๒๕๖๑ - ๒๕๗๐) ผู้วิจัยมีข้อเสนอแนะเชิงนโยบาย และข้อเสนอแนะเชิงวิชาการ ดังนี้

๑. ข้อเสนอแนะเชิงนโยบาย

แนวทางการบริหารจัดการความมั่นคงรูปแบบใหม่ของกองอำนวยการรักษาความมั่นคงภายในราชอาณาจักรในทศวรรษหน้า (พ.ศ.๒๕๖๑ - ๒๕๗๐) เพื่อให้กองอำนวยการรักษาความมั่นคงภายในราชอาณาจักรมีความพร้อมในการบริหารจัดการความมั่นคง ภายใต้กระบวนการทัศน์ความมั่นคงใหม่ ซึ่งเป็นแบบองค์รวม และเตรียมรับมือบงานด้านความมั่นคงที่คณะรักษาความสงบแห่งชาติได้ริเริ่มไว้ โดยทำหน้าที่สืบสานงานซึ่งรัฐบาลจะได้มอบหมายต่อไป ทั้งนี้มีเป้าหมายเพื่อการสร้างองค์การแห่งการพัฒนา เพื่อสร้างความพร้อมในการบริหารจัดการความมั่นคงภายในราชอาณาจักร ภายใต้กระบวนการทัศน์ความมั่นคงใหม่ในทศวรรษหน้าใน ๓ ด้าน ดังนี้

๑.๑ องค์การมีอาชีพในการบริหารจัดการความมั่นคงภายในราชอาณาจักร โดยการสร้างความร่วมมือเพื่อสร้างความเข้มแข็งจากภายในองค์การ ในด้านบุคลากร ด้านทรัพยากร ด้านการบริหาร และด้านทักษะ องค์ความรู้ ซึ่งการพัฒนาเหล่านี้ต้องใช้การสร้างกลไกในการบริหารจัดการ บุคลากร การสร้างกลไกในการบูรณาการ การพัฒนาบุคลากรคิดไปข้างหน้า ทั้งนี้การสร้างความร่วมมือที่ต้องดำเนินการเป็นสิ่งแรกคือ บุคลากรที่ต้องมีเสถียรภาพ เพื่อการวางแผนการบริหารจัดการกำลังพล และการสร้างความพร้อมด้านทักษะองค์ความรู้ ต่อจากนั้นจึงเป็นการสร้างความพร้อมของทรัพยากร และการบริหารจัดการ นอกจากนี้แล้วการสนองตอบงานตามโครงการอันเนื่องมาจากพระราชดำริ เพื่อใช้เป็นแนวทางในการสร้างความมั่นคงภายในราชอาณาจักรก็ถือเป็นเรื่องสำคัญด้วยเช่นกัน

๑.๒ องค์การแห่งการบูรณาการ โดยการบูรณาการทั้งด้านบุคลากร และทรัพยากร แนวทางในการบริหารจัดการต่างๆ ที่ต้องอยู่บนพื้นฐานการบูรณาการ เนื่องจากกองอำนวยการรักษาความมั่นคงภายในราชอาณาจักรเป็นองค์การที่มีการทำงานร่วมกันกับภาคส่วนต่าง ๆ ทั้งภาครัฐ ภาคเอกชน และภาคประชาชน

๑.๓ องค์การแห่งการบริหารจัดการเชิงยุทธศาสตร์ ตั้งแต่การกำหนดยุทธศาสตร์ การนำไปสู่การปฏิบัติ ตลอดจนการประเมินแล้วนำกลับมาปรับปรุงในการพัฒนาต่อไป ตามแนวทางการบริหารจัดการแนวใหม่เพื่อรองรับกระบวนการที่มั่นคงใหม่ในทศวรรษหน้า ซึ่งต้องใช้การบริหารจัดการแบบองค์รวมที่ต้องบูรณาการปัจจัยต่างๆ และคิดไปข้างหน้าอย่างเป็นระบบ

๒. ข้อเสนอแนะเชิงปฏิบัติการ

๒.๑ การพัฒนาโครงสร้างการจัตองอำนวยการรักษาความมั่นคงภายในราชอาณาจักร โดยการปรับความรับผิดชอบให้สอดคล้องกับกฎหมายและคำสั่ง จัดทำคุณสมบัติเฉพาะทุกตำแหน่ง จัดทำอัตราให้มีความสมบูรณ์ ขยายอัตราประจำให้มากขึ้น ลดอัตราการช่วยราชการลง และพัฒนาระบบพัฒนากำลังพล การฝึกและศึกษา

๒.๒ การบูรณาการการปฏิบัติงาน โดยกำหนดหน้าที่ในการปฏิบัติงานของหน่วยงาน และตำแหน่งงานให้ชัดเจน กำหนดแนวทางการปฏิบัติงานให้สอดคล้องกัน

๒.๓ การประเมินภัยคุกคามในทุกระดับ ทั้งระดับ ยุทธศาสตร์ ยุทธการ และ ยุทธวิธี โดยพัฒนาระบบสารสนเทศเป็นระบบประเมินผลกระทบ เพื่อนำไปสู่กระบวนการตัดสินใจของผู้ที่เกี่ยวข้องได้อย่างทันท่วงที และพัฒนาระบบบริหารจัดการความมั่นคงให้มีการแลกเปลี่ยนข้อมูลข่าวสารได้อย่างรวดเร็ว เป็นระบบ (Network Centric Operation : NCO)

๓. ข้อเสนอแนะเชิงวิชาการ ในการวิจัยครั้งต่อไปจึงควรศึกษาในประเด็นต่อไปนี้

๓.๑ รูปแบบการพัฒนาศักยภาพของบุคลากรทั้งข้าราชการพลเรือน ตำรวจ ทหาร ของกองอำนวยการรักษาความมั่นคงภายในราชอาณาจักร

๓.๒ แนวทางการพัฒนาบุคลากรในการบูรณาการการบริหารจัดการของกองอำนวยการรักษาความมั่นคงภายในราชอาณาจักร เพื่อให้เกิดเชื่อมโยงทุกระดับ ที่สอดคล้องกับสภาพการณ์อย่างแท้จริง

๓.๓ แนวทางการพัฒนาโครงสร้าง และยุทธศาสตร์ของกองอำนวยการรักษาความมั่นคงภายในราชอาณาจักรเพื่อรองรับภัยคุกคามต่อความมั่นคงของประเทศที่มีการเปลี่ยนแปลง

๓.๔ การสร้างกลไกในการคิดไปข้างหน้า ในการรักษาความมั่นคงภายในราชอาณาจักร

บรรณานุกรม

ภาษาไทย

เอกสารที่มีชั้นความลับ

กองอำนวยการรักษาความมั่นคงภายในราชอาณาจักร. ประมาณการภัยคุกคามด้านความมั่นคงภายในราชอาณาจักร ห้วง ๑ ตุลาคม ๒๕๕๙ - ๓๐ กันยายน ๒๕๖๐. กรุงเทพฯ : กองอำนวยการรักษาความมั่นคงภายในราชอาณาจักร, ๒๕๕๙.

เอกสารที่ไม่มีชั้นความลับ

หนังสือ

กองบัญชาการทหารสูงสุด. หลักนियมการปฏิบัติการร่วมกองทัพไทย พ.ศ.๒๕๕๐ ด้านยุทธการร่วม. กรุงเทพฯ : กองบัญชาการทหารสูงสุด, ๒๕๕๐.

กองอำนวยการรักษาความมั่นคงภายในราชอาณาจักร. ยุทธศาสตร์กองอำนวยการรักษาความมั่นคงภายในราชอาณาจักรพ.ศ. ๒๕๖๐-๒๕๖๙. กรุงเทพฯ : กองอำนวยการรักษาความมั่นคงภายในราชอาณาจักร, ๒๕๕๙.

เขมมาวีร์ รัชชชูป. ทฤษฎีองค์การ. กรุงเทพฯ : ทริปเพิ้ล เอ็นดูเคชั่น, ๒๕๕๓.

โครงการพัฒนาแห่งสหประชาชาติประจำประเทศไทย, สำนักงาน. ความมั่นคงของมนุษย์ในปัจจุบันและอนาคต รายงานการพัฒนาคนของประเทศไทย ปี ๒๕๕๒. กรุงเทพฯ : ม.ป.ท., ๒๕๕๓.

จุมพล หนิมพานิช. การวิเคราะห์นโยบาย ขอบข่าย แนวคิด ทฤษฎี และกรณีตัวอย่าง. กรุงเทพฯ : มหาวิทยาลัยสุโขทัยธรรมาธิราช, ๒๕๕๒.

จุลชีพ ชินวรรโณ. ความสัมพันธ์ระหว่างประเทศ แนวคิดทฤษฎีและกรณีศึกษา. กรุงเทพฯ : มหาวิทยาลัยธรรมศาสตร์, ๒๕๔๗.

ชนิตา รัชชพลเมือง. “การวิจัยแบบเทคนิคเดลฟาย”, ใน เทคนิควิธีในการวิเคราะห์นโยบาย. ทศพร ศิริสัมพันธ์, บรรณาธิการ. (กรุงเทพฯ : จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย, ๒๕๓๙).

ไชยรัตน์ เจริญสินโอฬาร. การบริหารรัฐกิจเปรียบเทียบ การบริหารจัดการในโลกยุคหลังสงครามเย็น. กรุงเทพฯ : มหาวิทยาลัยธรรมศาสตร์, ๒๕๔๖.

ทศพร ศิริสัมพันธ์. เทคนิควิธีในการวิเคราะห์นโยบาย. กรุงเทพฯ : จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย, ๒๕๓๙.

นเรศน์ วงศ์สุวรรณ. การทบทวนแนวคิดการปฏิรูป และการบริหารจัดการภาคส่วนความมั่นคงในประเทศไทย. กรุงเทพฯ : ศูนย์ศึกษายุทธศาสตร์ สถาบันวิชาการป้องกันประเทศ, ๒๕๕๔.

นเรศน์ วงศ์สุวรรณ. คู่มือการกำหนดยุทธศาสตร์ในระดับชาติ. กรุงเทพฯ : ศูนย์ศึกษายุทธศาสตร์ สถาบันวิชาการป้องกันประเทศ, ๒๕๕๖.

- นโยบายและยุทธศาสตร์ความมั่นคง, สำนัก. ยุทธศาสตร์กองอำนวยการรักษาความมั่นคงภายในราชอาณาจักร พ.ศ. ๒๕๕๕-๒๕๕๙. กรุงเทพฯ : กองอำนวยการรักษาความมั่นคงภายในราชอาณาจักร, ๒๕๕๔.
- นโยบายและยุทธศาสตร์ความมั่นคง, สำนัก. ยุทธศาสตร์กองอำนวยการรักษาความมั่นคงภายในราชอาณาจักร พ.ศ. ๒๕๖๐-๒๕๖๙. กรุงเทพฯ : กองอำนวยการรักษาความมั่นคงภายในราชอาณาจักร, ๒๕๕๙.
- เนตร์พัฒนา ยาวีราช. การจัดการสมัยใหม่. กรุงเทพฯ : เซ็นทรัลเอ็กซ์เพรส, ๒๕๔๘.
- บุญเกียรติ ชิวตระกูลกิจ. การจัดการเชิงยุทธศาสตร์สำหรับ CEO. กรุงเทพฯ : พี. เพรส, ๒๕๕๙.
- ประยุทธ์ จันทร์โอชา, พลโท. กองทัพไทยกับภัยคุกคามรูปแบบใหม่: การปรับบทบาทของกองทัพไทยเพื่อรองรับภัยคุกคามรูปแบบใหม่ในยุคโลกาภิวัตน์. กรุงเทพฯ : สมาคมรัฐศาสตร์แห่งมหาวิทยาลัยเกษตรศาสตร์, ๒๕๕๑ ก.
- ประยุทธ์ จันทร์โอชา, พลเอก. “คำปรารภ” ใน นโยบายความมั่นคงแห่งชาติ พ.ศ. ๒๕๕๘-๒๕๖๔. กรุงเทพฯ : สำนักพิมพ์คณะรัฐมนตรีและราชกิจจานุเบกษา, ๒๕๕๘.
- พัชลีรี ชมพุดำ. องค์การและการจัดการ. กรุงเทพฯ : แมคกรอ-ฮิล, ๒๕๕๔.
- พิทยา บวรวัฒนา. ทฤษฎีองค์การสาธารณะ. กรุงเทพฯ : จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย, ๒๕๔๑.
- พจน์ พงศ์สุวรรณ. หลักยุทธศาสตร์. ม.ป.ท., ๒๕๓๖.
- มนวดี ถกลธวัช. การพัฒนาหลักการจัดการความมั่นคงไม่ตามแบบ. กรุงเทพฯ : ศูนย์ศึกษายุทธศาสตร์สถาบันวิชาการป้องกันประเทศ, ๒๕๔๔.
- เรืองวิทย์ เกษสุวรรณ. การปฏิรูประบบราชการภายใต้กระแสการจัดการภาครัฐใหม่และข้อวิพากษ์. กรุงเทพฯ : บพิธการพิมพ์, ๒๕๔๕.
- ศิริอร ชันธหัตถ์. องค์การและการจัดการ. กรุงเทพฯ : อักษรบัณฑิต, ๒๕๓๖.
- ศุภชัย ยาวะประภาส. นโยบายสาธารณะ. กรุงเทพฯ : สำนักพิมพ์จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย, ๒๕๕๔.
- สภาความมั่นคงแห่งชาติ, สำนักงาน. นโยบายความมั่นคงแห่งชาติ พ.ศ. ๒๕๕๘-๒๕๖๔. กรุงเทพฯ : คณะรัฐมนตรีและราชกิจจานุเบกษา, ๒๕๕๘.
- เสนาธิการทหารบก, โรงเรียน. ความมั่นคงศึกษา เล่ม ๒. กรุงเทพฯ : โรงเรียนเสนาธิการทหารบก, ๒๕๕๖.
- สุรชาติ บำรุงสุข. การก่อความไม่สงบร่วมสมัย. กรุงเทพฯ : จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย, ๒๕๕๔.
- สมพร เพ็ญจันทร์. นโยบายสาธารณะ ทฤษฎีและการปฏิบัติ. กรุงเทพฯ : ออน อาร์ต ครีเอชั่น จำกัด, ๒๕๓๗.
- สมพร เพ็ญจันทร์. แนวคิดและหลักการจัดการในองค์การสาธารณะ. กรุงเทพฯ : จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย, ๒๕๔๗.
- อารีย์ แผ้วสกุลพันธ์. การจัดการเชิงกลยุทธ์. กรุงเทพฯ : ศูนย์ส่งเสริมวิชาการ, ๒๕๕๓.

วารสาร

- กฤษณ์ รักชาติเจริญ. “การจัดการบริการสาธารณะ จากมุมมองของการพัฒนาการจัดการภาครัฐ สังคมศาสตร์บูรณาการ”, วารสารคณะสังคมศาสตร์ มหาวิทยาลัยมหิดล. ปีที่ ๑ (ฉบับที่ ๑), ม.ค.-มิ.ย.๒๕๕๗. หน้า ๒๑-๓๒.
- เกรียงศักดิ์ เจริญวงศ์ศักดิ์. “ถอดรหัสแนวโน้มใหญ่ของโลกปี๒๐๒๐”, วารสารวิทยาการจัดการ. ปีที่ ๓ (ฉบับที่ ๑), ๒๕๕๙. หน้า ๑-๒๖.
- นเรศน์ วงศ์สุวรรณ. “การบริหารความมั่นคงในยุคหลังสงครามเย็น”. วารสารสถาบันวิชาการป้องกันประเทศ. ปีที่ ๑ ฉบับปฐมฤกษ์ ประจำเดือน ตุลาคม ๒๕๕๒ – มกราคม ๒๕๕๓. หน้า ๒๑-๓๐.
- หัสไชยญ์ มั่งคั่ง. “ยุทธศาสตร์ของประเทศมหาอำนาจกับความมั่นคงในภูมิภาคเอเชียตะวันออกเฉียงใต้ : ภูมิภาคพื้นฐานทางทฤษฎี”, นวกิจาธิปไตยสาร ฉบับที่ ๘๓, กุมภาพันธ์-พฤษภาคม ๒๕๕๕. หน้า ๘๒-๘๙.

เอกสารวิจัย

- กฤษณ์ คำชาย, วินิจ เทือกทอง, ทศนีย์ ไพฑูรพงษ์ และพิศณุ คงเคือง. “การพัฒนาระบบการดำเนินงานของกองอำนาจการรักษาความมั่นคงภายในส่วนกลาง การพัฒนาระบบการดำเนินงานของกองอำนาจการรักษาความมั่นคงภายในส่วนกลาง”. รายงานการวิจัย, มหาวิทยาลัยราชภัฏสวนสุนันทา, ๒๕๕๗.
- ฐิตินันท์ ธัญญสิริ, พลโท. “แนวทางการปฏิรูปการบริหารจัดการและโครงสร้างกระทรวงกลาโหม ให้เป็นกองทัพชั้นนำในประชาคมอาเซียน” เอกสารวิจัย, วิทยาลัยป้องกันราชอาณาจักร, ๒๕๕๗.
- ณัฐพันธ์ ศรีสวัสดิ์, พลตรี. “การพัฒนาบุคลากรของกองทัพ และภาครัฐเพื่อเอาชนะปัญหาภัยคุกคามต่อความมั่นคงของชาติ”. เอกสารวิจัย, วิทยาลัยป้องกันราชอาณาจักร, ๒๕๕๘.
- ณรงค์ฤทธิ์ หอมอ่อน, พลตรี. “การพัฒนาศักยภาพของกองทัพไทย”. เอกสารวิจัย, วิทยาลัยป้องกันราชอาณาจักร, ๒๕๕๗.
- ดิเรก ดีประเสริฐ, พันเอก. “การปลูกฝังทัศนคติใหม่ในกลุ่มทรัพยากรมนุษย์ที่ทำงานด้านการรักษาความมั่นคงภายใน เพื่อเพิ่มสมรรถนะขององค์กรภาครัฐ : กรณีศึกษา กองอำนาจการรักษาความมั่นคงภายใน”. วิทยานิพนธ์การจัดการดุขฎิบัณฑิต, สาขาการจัดการภาครัฐ, มหาวิทยาลัยราชภัฏสวนดุสิต, ๒๕๕๙.
- ดุสิต เครือเอย. “กองอำนาจการรักษาความมั่นคงภายใน ในบทบาทศูนย์ประสานงานกลางแห่งชาติ”. เอกสารวิจัยวิทยาลัยป้องกันราชอาณาจักร, ๒๕๕๕.
- ธนศักดิ์ ปฏิมาประกร, พลเอก. “การบริหารจัดการความมั่นคงชายแดนของกองทัพไทย ภายใต้กระบวนการความมั่นคงใหม่ในบริบทประชาคมการเมือง และความมั่นคงอาเซียน”.

วิทยานิพนธ์ปรัชญาดุษฎีบัณฑิต, สาขาวิชารัฐประศาสนศาสตร์, มหาวิทยาลัยบูรพา, ๒๕๕๗.

จํารง เมฆเฉลิม, พันเอก. “บทบาทของกองอำนวยการรักษาความมั่นคงภายในกับภัยคุกคามรูปในยุคโลกาภิวัตน์”. วิทยานิพนธ์รัฐประศาสนศาสตร์มหาบัณฑิต, สาขาวิชาการบริหารทั่วไป, มหาวิทยาลัยบูรพา, ๒๕๔๙.

นฤตม ชวนะเสน, พลเรือตรี. “ยุทธศาสตร์การบริหารจัดการความมั่นคงและผลประโยชน์แห่งชาติทางทะเลของไทยในทศวรรษหน้า” เอกสารวิจัย, วิทยาลัยป้องกันราชอาณาจักร, ๒๕๕๔.

นเรศน์ วงศ์สุวรรณ, พันเอก. “การทบทวนแนวคิดในการปฏิรูปภาคส่วนความมั่นคงในประเทศไทย”. เอกสารศึกษาเฉพาะกรณี, ศูนย์ศึกษายุทธศาสตร์ สถาบันวิชาการป้องกันประเทศ, ๒๕๕๔.

ประพันธ์ อธิธิกุล. “บทบาทของกองอำนวยการรักษาความมั่นคงภายในกับการพัฒนาเพื่อความมั่นคงของชาติ”. เอกสารวิจัย, วิทยาลัยป้องกันราชอาณาจักร, ๒๕๓๓.

ประยุทธ์ จันทร์โอชา, พลโท. “การปรับบทบาทของกองทัพไทยเพื่อรองรับภัยคุกคามรูปแบบใหม่”. เอกสารวิจัย, วิทยาลัยป้องกันราชอาณาจักร, ๒๕๕๑ ข.

พีรศักดิ์ ศรีกังวาน. “แนวความคิดในการปฏิรูปกองอำนวยการรักษาความมั่นคงภายใน”. เอกสารวิจัย, วิทยาลัยป้องกันราชอาณาจักร, ๒๕๔๔.

สุรเชษฐ ทองสลาย. “แนวพระราชดำริด้านการทหาร และยุทธศาสตร์ความมั่นคงในพระบาทสมเด็จพระเจ้าอยู่หัวภูมิพลอดุลยเดช”. วิทยานิพนธ์รัฐศาสตรมหาบัณฑิต, สาขาการจัดการทรัพยากรเพื่อความมั่นคง, มหาวิทยาลัยบูรพา, ๒๕๕๓.

สุนทร พลไตร. “พระราชบัญญัติการรักษาความมั่นคงภายในราชอาณาจักร พ.ศ. ๒๕๕๑ กับหลักนิติธรรม”. วิทยานิพนธ์รัฐศาสตรมหาบัณฑิต, สาขาการจัดการทรัพยากรเพื่อความมั่นคง, มหาวิทยาลัยบูรพา, ๒๕๕๓.

อดิสร รัตนเสนีย์. “บทบาทของกองอำนวยการรักษาความมั่นคงภายในกับภัยคุกคามรูปแบบใหม่”. เอกสารวิจัยวิทยาลัยป้องกันราชอาณาจักร, ๒๕๔๗.

อภิชัย หงส์ทอง, พันเอก. “กองทัพพบกับปัญหาภัยคุกคามรูปแบบใหม่ : แนวทางการปรับปรุงและพัฒนาหลักนิยมทางทหารของกองทัพบกในทศวรรษหน้า”. เอกสารวิจัย, วิทยาลัยป้องกันราชอาณาจักร, ๒๕๕๘.

อภิรัตน์ นิยมการ, พลตำรวจตรี. “แรงงานต่างด้าวกับความมั่นคงของชาติ”. เอกสารวิจัย, วิทยาลัยป้องกันราชอาณาจักร, ๒๕๕๘.

องอาจ ประภาภมล. “มาตรการควบคุมการใช้สื่อสังคมออนไลน์ที่มีผลต่อความมั่นคงของชาติ ศึกษาเฉพาะกรณีเฟซบุ๊ก และไลน์”. เอกสารวิจัย, วิทยาลัยป้องกันราชอาณาจักร, ๒๕๕๘.

สัมภาษณ์

ศรายุทธ์ เสาวคนธ์, พลโท, ผู้อำนวยการสำนักงานบริหารงานบุคคล กองอำนวยการรักษาความมั่นคงภายในราชอาณาจักร. สัมภาษณ์. ๒๔ มีนาคม ๒๕๖๐.

ชูชาติ บัวขาว, พลโท, ผู้อำนวยการสำนักนโยบายและยุทธศาสตร์ความมั่นคง กองอำนวยการรักษาความมั่นคงภายในราชอาณาจักร. สัมภาษณ์. ๒๑ มีนาคม ๒๕๖๐.

ธนเดช เหลืองทองคำ, พลโท, ผู้อำนวยการสำนักบริหารงานทั่วไป กองอำนวยการรักษาความมั่นคงภายในราชอาณาจักร. สัมภาษณ์. ๒๒ มีนาคม ๒๕๖๐.

ธีรวัฒน์ บุญยะวัฒน์, พลโท, ผู้อำนวยการสำนักกิจการมวลชนและสารนิเทศ กองอำนวยการรักษาความมั่นคงภายในราชอาณาจักร. สัมภาษณ์. ๒๔ มีนาคม ๒๕๖๐.

ณรงค์ แก้วกล้า, พลโท, ผู้อำนวยการศูนย์ประสานการปฏิบัติที่ ๔ กองอำนวยการรักษาความมั่นคงภายในราชอาณาจักร. สัมภาษณ์. ๒๗ กุมภาพันธ์ ๒๕๖๐.

บุญชู เกิดโชค, พลเอก, ผู้อำนวยการศูนย์ประสานการปฏิบัติที่ ๓ กองอำนวยการรักษาความมั่นคงภายในราชอาณาจักร. สัมภาษณ์. ๒๐ มีนาคม ๒๕๖๐.

พิศิษฐ์ เกษบุรมย์, พลโท, ผู้อำนวยการสำนักการข่าว กองอำนวยการรักษาความมั่นคงภายในราชอาณาจักร. สัมภาษณ์. ๑๕ กุมภาพันธ์ ๒๕๖๐.

วิชญ์ ไตรภูมิ, พลโท, ผู้อำนวยการศูนย์ประสานการปฏิบัติที่ ๑ กองอำนวยการรักษาความมั่นคงภายในราชอาณาจักร. สัมภาษณ์. ๒๑ กุมภาพันธ์ ๒๕๖๐.

ศักดิ์ดา เนียมคำ, พลตรี, รองผู้อำนวยการศูนย์ประสานการปฏิบัติที่ ๕ กองอำนวยการรักษาความมั่นคงภายในราชอาณาจักร. สัมภาษณ์. ๒๐ กุมภาพันธ์ ๒๕๖๐.

สมพงษ์ ไทรงาม, พลโท, ผู้อำนวยการศูนย์ประสานการปฏิบัติที่ ๒ กองอำนวยการรักษาความมั่นคงภายในราชอาณาจักร. สัมภาษณ์. ๘ กุมภาพันธ์ ๒๕๖๐.

บรรยาย ปาฐกถา

ประยุทธ์ จันทร์โอชา, พลเอก, นายกรัฐมนตรี. ปาฐกถาเรื่อง “Towards Strategic New Equilibrium of the Asia - Pacific”. ณ โรงแรมแชงกรี-ลา สิงคโปร์, ๓ มิถุนายน ๒๕๕๙.

กฎหมาย

“พระราชบัญญัติการรักษาความมั่นคงภายในราชอาณาจักร พ.ศ.๒๕๕๑”, ราชกิจจานุเบกษา. เล่มที่ ๑๒๕ ตอนที่ ๓๙ ก, ๒๗ กุมภาพันธ์ ๒๕๕๑, หน้า ๓๓.

“พระราชบัญญัติว่าด้วยการบริหารราชการในสถานการณ์ฉุกเฉิน พ.ศ.๒๕๔๘”, ราชกิจจานุเบกษา. เล่ม ๑๒๒ ตอนที่ ๕๘ ๑๖ กรกฎาคม ๒๕๔๘.

เอกสารที่ไม่ตีพิมพ์

กองอำนวยการรักษาความมั่นคงภายในราชอาณาจักร. “หนังสือที่ นร ๕๑๐๓/๑๕๔๗ เรื่องขออนุมัติหลักการปรับการมอบหมายความรับผิดชอบเป็นการเฉพาะของหน่วยระดับส่วนประสานงาน กอ.รมน. และโครงสร้างอัตราของ กอ.รมน.”. ๑๕ สิงหาคม ๒๕๕๙.

กองอำนวยการรักษาความมั่นคงภายในราชอาณาจักร. “คำสั่งที่ ๕๒/๒๕๕๓ เรื่องอัตรากำลังประจำปฏิบัติงานในกองอำนวยการรักษาความมั่นคงภายในราชอาณาจักร”. ๒๘ มกราคม ๒๕๕๓.

กองอำนวยการรักษาความมั่นคงภายในราชอาณาจักร. “หนังสือที่ นร ๕๑๐๐/๔๘ เรื่องการปรับปรุงการจัดโครงสร้างและอัตรากำลังของกองอำนวยการรักษาความมั่นคงภายในราชอาณาจักร”.

๒๐ ธันวาคม ๒๕๕๙.

นายกรัฐมนตรี, สำนัก. “คำสั่งที่ ๑๗๙/๒๕๕๒ เรื่อง การจัดโครงสร้าง การแบ่งส่วนงาน อำนาจหน้าที่ของส่วนงาน และอัตรากำลังของ กองอำนวยการรักษาความมั่นคงภายในราชอาณาจักร”. ราชกิจจานุเบกษา เล่มที่ ๑๒๖ ตอนพิเศษ ๑๑๑ ง ๑๐ สิงหาคม ๒๕๕๒ หน้า ๑๐๑.

นโยบายและยุทธศาสตร์ความมั่นคง, ส่วน, กองอำนวยการรักษาความมั่นคงภายในราชอาณาจักร. “หนังสือที่ นร ๕๑๐๓/๑๕๔๗ เรื่องขออนุมัติหลักการปรับมอบหมายความรับผิดชอบเป็นการเฉพาะของหน่วยระดับส่วนประสานงาน กอ.รมน. และโครงสร้างอัตรากำลังของ กองอำนวยการรักษาความมั่นคงภายในราชอาณาจักร”. ๑๕ สิงหาคม ๒๕๕๙.

ปราบปรามการละเมิดทรัพย์สินทางปัญญา, คณะอนุกรรมการ. “หนังสือที่ คปท/๕๙๑ แผนปฏิบัติการป้องกันและปราบปรามการละเมิดทรัพย์สินทางปัญญา”. ๕ กันยายน ๒๕๕๙.

ป้องกันราชอาณาจักร, วิทยาลัย. “เอกสาร วปอ. หมายเลข ๐๐๘ คู่มือเรื่องความมั่นคงแห่งชาติ”, ม.ป.ท., ๒๕๕๕.

“แผนพัฒนาเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติ ฉบับที่ ๑๒ (พ.ศ. ๒๕๖๐ – ๒๕๖๔)”, ราชกิจจานุเบกษา. เล่มที่ ๑๓๓ ตอนที่ ๑๑๕ ก ๓๐ ธันวาคม ๒๕๕๙, หน้า ๑ - ๑๒๘.

เลขาธิการนายกรัฐมนตรี, สำนัก. “หนังสือที่ นร ๐๔๐๓(กร.๑)/พ.๘๖ เรื่องการประชุม World Economic Forum ให้ความสำคัญกับการลดความเหลื่อมล้ำและมุ่งปกป้องการค้าโลก”. ๑๗ กุมภาพันธ์ ๒๕๖๐.

วิชัย ชูเชิด, พันเอก. “เอกสารประกอบการศึกษา วิชาความมั่นคงศึกษา (Security Studies)". กรุงเทพฯ : โรงเรียนเสนาธิการทหารบก, ๒๕๕๗.

เสนาธิการทหารบก, โรงเรียน. เอกสารประกอบการศึกษา ความมั่นคงศึกษา เล่ม ๒” กรุงเทพฯ : โรงเรียนเสนาธิการทหารบก, ๒๕๕๖.

สุรชาติ บำรุงสุข. “อนาคตศึกษากับการประเมินภัยคุกคาม”. เอกสารประกอบการสัมมนาเชิงปฏิบัติการโครงการความมั่นคงศึกษา ณ โรงแรมสยามซิตี้ กรุงเทพฯ ๒๐ ตุลาคม ๒๕๕๓.

ฐานข้อมูลอิเล็กทรอนิกส์

กลาโหม, กระทรวง. “กระทรวงกลาโหม”. (ออนไลน์). เข้าถึงได้จาก : <http://www.mod.go.th./โครงสร้าง.aspx>, 2559.

กสิกรไทย, ธนาคาร. “แนวโน้มเศรษฐกิจโลก เศรษฐกิจไทย และภาวะการลงทุน ในปี ๒๕๖๐”. (ออนไลน์). เข้าถึงได้จาก : <http://www.kasikornasset.com/TH/MarketUpdate/Pages/Econ2017.aspx>, 2560.

- กรรณิการ์ สุวรรณศรี. “ความเข้าใจเบื้องต้นเกี่ยวกับการบริหารทรัพยากรมนุษย์”. (ออนไลน์). เข้าถึงได้จาก : <http://PWS.NPRU.AC.TH/KANNIKA/FILES/ความเข้าใจเบื้องต้นเกี่ยวกับการบริหารทรัพยากรมนุษย์.pdf>, 2560.
- กองอำนวยการรักษาความมั่นคงภายในราชอาณาจักร. “ยุทธศาสตร์กองอำนวยการรักษาความมั่นคงภายในราชอาณาจักร”. (ออนไลน์). เข้าถึงได้จาก : http://CENTER.ISOCTHAI.GO.TH/ISOC/IMAGES/DOC_INFORMATION/LAW/YUT-TA-SAAAT_ISOC_YEAR55-59.PDF, 2559.
- คณะกรรมการพัฒนาการเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติ, สำนักงาน. “เอกสารประกอบการประชุมประจำปี ๒๕๕๙ ของ สศช. ร่างแผนพัฒนาเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติ ฉบับที่ ๑๒ (พ.ศ.๒๕๖๐-๒๕๖๔)”. (ออนไลน์). เข้าถึงได้จาก : <http://dmcrth.dmcr.go.th/downloadNw.php?WP=pUqgoap4GQqgG2rDqYyc4UuepPMgZUplGQWgG2rDqYyc4Uux>, 2559.
- ทศพร ศิริสัมพันธ์. “การบริหารเชิงยุทธศาสตร์”. (ออนไลน์). เข้าถึงได้จาก : http://www.stou.ac.th/knowledgemanagement/infoserve/kmdb/read_kb.asp?db_id=9, 2559.
- จิรา เพ็ญเขตกรณ์. “มู-ทิว Military operations other than war (MOOTW)”. (ออนไลน์). เข้าถึงได้จาก : http://pisanu1004-5.blogspot.com/2009/03/blog-post_27.html, 2559.
- นายกรัฐมนตรี, สำนัก. “ร่างกรอบยุทธศาสตร์ชาติ”. (ออนไลน์). เข้าถึงได้จาก : <http://www.NSTDA.OR.TH/PUB/2016/20160518-20YRS-NATIONAL-STRATEGY-DRAFT.PDF>, 2559.
- ประภัสสร เทพชาตรี. “สรุปเรื่องเด่นสถานการณ์โลกประจำปี2016”. (ออนไลน์). เข้าถึงได้จาก : <http://www.drprapat.com/สรุปเรื่องเด่นสถานการณ์โลกประจำปี2016/>, 2560. (ก)
- ประภัสสร เทพชาตรี. “Brexit ผลกระทบต่อไทย”. (ออนไลน์). เข้าถึงได้จาก : <http://www.drprapat.com/brexit-ผลกระทบต่อไทย>, 2560. (ข)
- ผู้ลี้ภัยแห่งสหประชาชาติ, สำนักงาน. “รายงานแนวโน้มผู้ลี้ภัยทั่วโลกประจำปี 2558”. (ออนไลน์). เข้าถึงได้จาก : https://www.unhcr.or.th/news/GlobalTrend_2015, 2560.
- พงศ์สัมพันธ์ ศรีสมทรัพย์. “สิ่งแวดล้อมของการบริหารรัฐกิจ”. (ออนไลน์). เข้าถึงได้จาก : <http://E-BOOK.RAM.EDU/E-BOOK/P/PA200/PA200.HTM>, 2559.
- เรีอรบ เมืองมั่น. “ความมั่นคงโลกที่ไม่มั่นคงของโลกปี 2560”. (ออนไลน์). เข้าถึงได้จาก : <http://WWW.BANGKOKBIZNEWS.COM/BLOG/DETAIL/639924>, 2560.
- เลขาธิการคณะรัฐมนตรี, สำนักงาน. “คำแถลงนโยบายของคณะรัฐมนตรี”. (ออนไลน์). เข้าถึงได้จาก : http://www.cabinet.thaigov.go.th/bb_main31.htm, 2559.
- เลขาธิการสภาผู้แทนราษฎร, สำนักงาน. “นโยบายหัวหน้าคณะรักษาความสงบแห่งชาติ”. (ออนไลน์). เข้าถึงได้จาก : http://LIBRARY2.PARLIAMENT.GO.TH/GIVENTAKE/CONTENT_NCPO/NCPO-POLICY.PDF, 2559.
- โลก, ธนาคาร. “The World Bank ธนาคารโลกคาดการณ์ว่า เศรษฐกิจของภูมิภาคเอเชียตะวันออกเฉียงใต้ และแปซิฟิกปีพ.ศ. 2559-2561 จะยังเติบโตคงที่”. (ออนไลน์). เข้าถึงได้จาก : <http://www.worldbank.org/th/news/press-release/2016/10/04/world-bank-stable-growth-outlook-for-east-asia-pacific-in-2016-18>, 2560.

- สภาขับเคลื่อนการปฏิรูปประเทศ. “เจตนารมณ์หัวหน้าคณะรักษาความสงบแห่งชาติ”. (ออนไลน์).
เข้าถึงได้จาก : http://library2.parliament.go.th/giventake/content_ncpo/ncpo-policy.pdf, 2559.
- สภาความมั่นคงแห่งชาติ, สำนักงาน. “การแบ่งส่วนราชการ”. (ออนไลน์). เข้าถึงได้จาก : <http://www.nsc.go.th/Pages/ข้อมูลส่วนงาน.aspx>, 2559.
- ศักดิ์ ศแสฉาย. “โครงสร้างและการออกแบบองค์การ (Organizational Structure and Design)”. (ออนไลน์). เข้าถึงได้จาก : http://www.teacher.ssru.ac.th/sakapas_sa/file.php/1/Structure_Organization.pdf, 2559.
- อนุสรณ์ ธรรมใจ. “แนวโน้มเศรษฐกิจโลก และ เศรษฐกิจไทย ปี พ.ศ. ๒๕๖๐”. (ออนไลน์). เข้าถึงได้จาก : <http://www.bangkokbiznews.com/blog/detail/639876>, 2560.
- อนงค์ทิพย์ เอกแสงศรี. “องค์การและการบริหารองค์การ”. (ออนไลน์). เข้าถึงได้จาก : <http://E-BOOK.RAM.EDU/E-BOOK/P/PA200/PA200.HTM>, 2559.
- อิสริยะ ไพรีพ่ายฤทธิ์. “บทวิเคราะห์: อเมริกาหันเข้า จีนหันออก”. (ออนไลน์). เข้าถึงได้จาก : <https://brandinside.asia/xijiping-vs-donaldtrump-2017/>, 2559.

ภาษาอังกฤษ

Books

- Bergquist, W. H. The postmodern organization. San Francisco : Jossey-Bass, 1993.
- Burton, R. M., DeSanctis, G., & Odel, B. Organizational design: A step-by-step Approach. Cambridge : Cambridge University Press, 2011.
- Creswell, J. W. Research design: Qualitative and quantitative approaches. London : SEAG, 1994.
- Fineman, S., Gabriel, Y., & Sims, D. Organizing & organization. Washington DC. : SAGE, 2010.
- Gerston, L. N. Public policy making process and principles. Armonk, New York : M.E. Sharpe, 2004.
- Hatch, M. J. & Cunliffe, A.L. Organization Theory Modern, symbolic and Postmodern Perspectives. United Kingdom : Oxford University, 2006.
- Howard, M. & Paret P. Carl von Clausewitz ONWAR. Newjersey : University Press, 1984.
- Manski, C. F. Public Policy in Uncertain World. Massachusetts Harvard : University Press, 2013.
- Miller, H. T. Postmodern public policy. Albany, New York: State. : University of New York Press, 2002.
- Snyder, C. A. Contemporary security and strategy. London : Macmillan Press Ltd., 1999.
- Morrison, Daniel. Chapter Three Fundamentals for organization structure. n.d., 2012.
- Malik, J.Mohan. Contemporary security and strategy. London : Macmillan Press Ltd., 1999.

Electronic Data Base

- “ASEAN Defence Ministers’ Meeting (ADMM) Three (3)-Year Work Program 2011-2013”. (Online)
Available from: www.asean.org/uploads/archive/documents/18471-i.pdf, 2559.
- “Concept Paper for the Establishment of an ASEAN Defence Ministers’ Meeting”.
(Online) Available from: <http://www.asean.org/news/item/concept-paper-for-the-establishment-of-an-asean-defence-ministers-meeting-2>, 2560.
- International Criminal Court, “The Rome statute of the international criminal court 1998, Article 26”.
(Online) Available from : https://www.icc-cpi.int/nr/rdonlyres/ea9aeff7-5752-4f84-be94-0a655eb30e16/0/rome_statute_english.pdf, 2560.
- International Coalition for the Responsibility to Protect. “International Commission on Intervention and State Sovereignty, The responsibility to protect 2001 (Online) Available from :
<http://responsibilitytoprotect.org/ICISS%20Report.pdf>, 2560.
- Jeh C. Johnson. “U.S. Department of Homeland Security Record of Progress and Vision for the Future”. (Online). Available : https://www.dhs.gov/sites/default/files/publications/17_0105_EXT-MEMO.PDF, 2016.
- “Joint doctrine for military operations other than war”. (Online). Available :
http://www.bits.de/NRANEU/others/jp-doctrine/jp3_07.pdf, 1995.
- Morton, Bob. “Organizational Structure”. (Online) Available : <http://rsuclassnotes.blogspot.com/2006/07/organizational-design-chapter-3.html>, 2559.
- North Carolina, University. “Matrix Structure”. (Online). Available : <http://www.unc.edu/~nielsen/soci410/nm3/m6015.gif>, 2559.
- Tom Peter and Robert Waterman อ้างใน เอกกมล เอี่ยมศรี. “กรอบแนวคิด 7s McKinsey” (ออนไลน์). เข้าถึงได้จาก : <https://eiamsri.wordpress.com/2011/07/15กรอบแนวคิด-7s-mckinsey/>, 2560.
- Shawn Reese. “Defining Homeland Security: Analysis and Congressional Considerations”. (Online). Available : [file:///C:/Users/R3-131T/Downloads/nps60-010913-14%20\(1\).pdf](file:///C:/Users/R3-131T/Downloads/nps60-010913-14%20(1).pdf), 2559.
- United State Department of Homeland Security. “About DHS”. (Online). Available : <https://www.dhs.gov/about-dhs>, 2559.
- United State Government Accountability Office. “Quadrennial Homeland Security Review”. (Online). Available : <http://www.gao.gov/assets/680/676605.pdf>, 2559.

ภาคผนวก

แนวทางสัมภาษณ์เชิงลึก ผู้บริหารระดับสูง กองอำนวยการรักษาความมั่นคงภายในราชอาณาจักร

เอกสารวิจัยเรื่อง “การบริหารจัดการความมั่นคงรูปแบบใหม่ของ กอ.รมน. ในทศวรรษหน้า (พ.ศ.๒๕๖๑ - ๒๕๗๐)” มีวัตถุประสงค์ดังนี้

- ๑) เพื่อศึกษาสถานะแวดล้อมด้านความมั่นคง และแนวโน้มสถานการณ์ความมั่นคงในทศวรรษหน้า (พ.ศ.๒๕๖๑ - ๒๕๗๐)
- ๒) ศึกษาการบริหารจัดการความมั่นคงภายในราชอาณาจักรของ กอ.รมน.
- ๓) เสนอแนวทางการพัฒนาการบริหารจัดการความมั่นคงของ กอ.รมน. ในทศวรรษหน้า (พ.ศ.๒๕๖๑ - ๒๕๗๐)

แนวทางสัมภาษณ์เชิงลึกผู้บริหารระดับสูงกองอำนวยการรักษาความมั่นคงภายในราชอาณาจักร (ผอ.สบค., ผอ.สขว., ผอ.สนย., ผอ.สบป., ผอ.สมท., ผอ.ศปป.๑-๔, ผอ.ศปป.๕) มีดังนี้

๑. จากสถานะแวดล้อมในปัจจุบันซึ่งเปลี่ยนแปลงไปจากช่วงสงครามเย็น ท่านคิดว่า อะไรบ้างที่จะเป็นภัยคุกคาม และโอกาส ต่อการบริหารจัดการความมั่นคงภายในราชอาณาจักร ภัยคุกคามจะประกอบด้วย ภัยคุกคามรูปแบบเดิมซึ่งเป็นภัยคุกคามทางทหาร และภัยคุกคามไม่ตามแบบ เช่น ปัญหายาเสพติด เป็นต้น นอกจากนี้ขอให้ท่านให้เหตุผลว่าทำไมประเด็นเหล่านั้นจึงเป็นภัยคุกคาม และโอกาส

๒. จากสถานภาพที่เป็นอยู่ในปัจจุบันของกองอำนวยการรักษาความมั่นคงภายในราชอาณาจักร รวมถึงการปฏิบัติงานร่วมกับส่วนราชการที่เกี่ยวข้อง ท่านคิดว่า กองอำนวยการรักษาความมั่นคงภายในราชอาณาจักร มีความพร้อมต่อการบริหารจัดการความมั่นคงภายในราชอาณาจักรในทศวรรษหน้ามากน้อยเพียงใด และมีประเด็นใดบ้างที่เป็น จุดแข็ง จุดอ่อน ทั้งในส่วนที่เป็น บุคลากร งบประมาณ ยุทธโศปกรณ์ และระบบบริหารจัดการ โดยขอให้ท่านให้เหตุผลว่าทำไมประเด็นเหล่านั้นจึงเป็นจุดแข็ง และจุดอ่อน

๓. ทิศทางของนโยบายในระดับชาติ โดยเฉพาะนโยบายนโยบายความมั่นคงแห่งชาติ พ.ศ. ๒๕๕๘ - ๒๕๖๔ ที่ออกโดยสำนักงานสภาความมั่นคงแห่งชาติ และยุทธศาสตร์ชาติ ๒๐ ปี ด้านความมั่นคง ท่านคิดว่ามีความชัดเจนเพียงพอต่อการกำหนดทิศทางในการบริหารจัดการความมั่นคงภายในราชอาณาจักรหรือไม่ อย่างไร พร้อมทั้งให้เหตุผลประกอบด้วย

๔. หากจะต้องกำหนดยุทธศาสตร์เพื่อใช้ในการบริหารจัดการความมั่นคงภายในราชอาณาจักร ท่านคิดว่าควรกำหนดเป้าหมายของยุทธศาสตร์ โดยมีประเด็นอะไรบ้าง เพราะเหตุใด และภายใต้เป้าหมายที่กำหนดไว้ควรมีกรอบแนวทางในการบริหารจัดการอย่างไร และภายใต้กรอบแนวทางในการบริหารจัดการดังกล่าว ควรจะกำหนดบทบาทของกองอำนวยการรักษาความมั่นคงภายในราชอาณาจักรอย่างไรบ้าง

๕. ในการจัดโครงสร้างกองอำนาจการรักษาความมั่นคงภายในราชอาณาจักร ที่เป็นอยู่ในปัจจุบัน ยังคงมีความเหมาะสมอยู่หรือไม่ ควรมีการปรับเปลี่ยนอย่างไร เพื่อรองรับภัยคุกคามรูปแบบใหม่ในทศวรรษหน้า เพราะเหตุใด หรือควรมีโครงสร้างพิเศษ หรือมีหน่วยงานพิเศษ เพิ่มเติมอะไรบ้างนอกเหนือโครงสร้างปกติที่เป็นอยู่

๖. ท่านมีข้อเสนอแนะเพิ่มเติม เกี่ยวกับการบริหารจัดการความมั่นคงภายในราชอาณาจักรอย่างไรบ้าง

ประวัติย่อผู้วิจัย

ชื่อ	พลโท อนุรักษ์ นาคพาณิชย์
วัน เดือน ปีเกิด	๑๓ กุมภาพันธ์ ๒๕๐๔
การศึกษา	โรงเรียนเตรียมทหาร (รุ่นที่ ๒๐) โรงเรียนนายร้อยพระจุลจอมเกล้า (รุ่นที่ ๓๑) หลักสูตรหลักประจำ โรงเรียนเสนาธิการทหารบก (ชุดที่ ๗๑) หลักสูตรความมั่นคงภาคพื้นเอเชียแปซิฟิก จากประเทศสหรัฐอเมริกา
ประวัติการทำงาน โดยย่อ	ผู้บังคับหมวดเครื่องยิงลูกระเบิด ขนาด ๖๐ มิลลิเมตร กองร้อยอาวุธเบา กองพันทหารราบที่ ๒ กรมทหารราบที่ ๓๑ รักษาพระองค์ ผู้บังคับกองร้อยอาวุธเบา กองพันทหารราบที่ ๒ กรมทหารราบที่ ๓๑ รักษาพระองค์ อาจารย์โรงเรียนเสนาธิการทหารบก ผู้อำนวยการกอง กรมยุทธการทหารบก รองเจ้ากรมยุทธการทหารบก ผู้อำนวยการสำนักนโยบายและแผน กรมยุทธการทหารบก เจ้ากรมยุทธการทหารบก
ตำแหน่งปัจจุบัน	รองเสนาธิการทหารบก

สรุปย่อ

ลักษณะวิชา การทหาร

เรื่อง การบริหารจัดการความมั่นคงรูปแบบใหม่ของกองอำนวยการรักษาความมั่นคงภายในราชอาณาจักร ในทศวรรษหน้า (พ.ศ.๒๕๖๑ – ๒๕๗๐)

ผู้วิจัย พลโท ธีรพล นาควาณิชชย์ หลักสูตร วปอ. รุ่นที่ ๕๙

ตำแหน่ง รองเสนาธิการทหารบก

ความเป็นมาและความสำคัญของปัญหา

ในช่วงทศวรรษที่ผ่านมา กระแสการเปลี่ยนแปลงที่เกิดขึ้นในโลกเป็นไปอย่างรวดเร็วและหลายมิติ ทั้งด้านการเมือง เศรษฐกิจ สังคม สิ่งแวดล้อม และเทคโนโลยี เกิดผลกระทบต่อนานาประเทศในโลกรวมถึงในประเทศไทย ซึ่งได้ทำให้กระบวนการที่มั่นคงเปลี่ยนแปลงไปอย่างสิ้นเชิง เนื่องจากภัยคุกคามมีความซับซ้อน และหลากหลาย รวมทั้งงานความมั่นคงก็มีความหลากหลายเช่นเดียวกัน โดยเฉพาะงานความมั่นคงใหม่ หรือความมั่นคงไม่ตามแบบ มีความสำคัญมากขึ้นไม่น้อยไปกว่าความมั่นคงแบบดั้งเดิม

กองอำนวยการรักษาความมั่นคงภายในราชอาณาจักรเป็นหน่วยงานหลักในการบูรณาการและประสานการปฏิบัติในการป้องกันและแก้ไขปัญหาความมั่นคงภายในราชอาณาจักร เพื่อให้เกิดความมั่นคงของรัฐและความสงบสุขของประชาชน มีบทบาทหน้าที่ตามพระราชบัญญัติการรักษาความมั่นคงภายในราชอาณาจักร พ.ศ.๒๕๕๑ ในการดำเนินการเพื่อป้องกัน ควบคุม แก้ไขฟื้นฟูสถานการณ์ใดที่เป็นภัย หรืออาจเป็นภัยอันเกิดจากบุคคลหรือกลุ่มบุคคลที่ก่อให้เกิดความไม่สงบสุข และเมื่อ ๑๕ สิงหาคม ๒๕๕๙ นายกรัฐมนตรี ได้อนุมัติปรับการมอบหมายความรับผิดชอบของกองอำนวยการรักษาความมั่นคงภายในราชอาณาจักร ให้ป้องกันและแก้ไขปัญหาภัยคุกคามรูปแบบใหม่ที่เกี่ยวข้องกับมาตรฐานการดำรงชีวิตทุกด้านของคนและสังคมการสร้างเสถียรภาพเทคโนโลยีสารสนเทศและไซเบอร์ ปัญหาภัยพิบัติ เป็นต้น ส่วนเรื่องการสร้างความปลอดภัยที่ซึ่งกองอำนวยการรักษาความมั่นคงภายในราชอาณาจักร ได้ดำเนินการร่วมกับคณะรักษาความสงบแห่งชาติ หลังจากเข้ามาบริหารราชการแผ่นดิน และปัจจุบันหัวหน้าคณะรักษาความสงบแห่งชาติได้มอบหมายให้กองอำนวยการรักษาความมั่นคงภายในราชอาณาจักรรับผิดชอบต่อไป

ดังนั้นจึงเป็นความท้าทายของกองอำนวยการรักษาความมั่นคงภายในราชอาณาจักรจะต้องบูรณาการ และประสานการปฏิบัติในการป้องกัน และแก้ปัญหาคความมั่นคงในปัจจุบันและในอนาคตได้อย่างมีประสิทธิภาพ ผู้วิจัยจึงมีความสนใจที่จะศึกษาหาแนวทาง การพัฒนาการบริหารจัดการความมั่นคงของกองอำนวยการรักษาความมั่นคงภายในราชอาณาจักรที่สามารถรองรับความมั่นคงรูปแบบใหม่ได้อย่างมีประสิทธิภาพในอนาคต

วัตถุประสงค์ของการวิจัย

๑. เพื่อศึกษาสภาวะแวดล้อมด้านความมั่นคง และแนวโน้มสถานการณ์ความมั่นคง ในอนาคต (พ.ศ.๒๕๖๑ – ๒๕๗๐)
๒. เพื่อศึกษาการบริหารจัดการความมั่นคงภายในราชอาณาจักรของกองอำนวยการรักษาความมั่นคงภายในราชอาณาจักรในห้วงที่ผ่านมา
๓. เพื่อเสนอแนวทางการพัฒนาการบริหารจัดการความมั่นคงของกองอำนวยการรักษาความมั่นคงภายในราชอาณาจักรในทศวรรษหน้า (พ.ศ.๒๕๖๑ – ๒๕๗๑)

ขอบเขตของการวิจัย

๑. ด้านเนื้อหา การศึกษาสภาพแวดล้อมทางความมั่นคง ครอบคลุมด้านการเมือง เศรษฐกิจ สังคม การทหาร และยุทธศาสตร์ที่ส่งผลกระทบต่อการรักษาความมั่นคงภายในราชอาณาจักร
๒. ด้านช่วงเวลาในการศึกษากำหนดระยะเวลาศึกษาการบริหารจัดการความมั่นคงของกองอำนวยการรักษาความมั่นคงภายในราชอาณาจักร ตั้งแต่ ปี ๒๕๕๑ หลังการออกพระราชบัญญัติการรักษาความมั่นคงภายในราชอาณาจักร พ.ศ.๒๕๕๑ จนถึงปี ๒๕๕๗ ที่คณะรักษาความสงบแห่งชาติเข้ามาบริหารราชการแผ่นดิน และหลังจากคณะรักษาความสงบแห่งชาติเข้ามาบริหารราชการแผ่นดินจนถึงปี ๒๕๖๐

วิธีดำเนินการวิจัย

การศึกษาวิจัยเป็นการวิจัยเชิงคุณภาพ โดยใช้การศึกษาเอกสาร งานวิจัย ทฤษฎี และข้อมูลที่เกี่ยวข้อง แล้ววิเคราะห์สร้างข้อสรุปอุปนัย (Analytic Induction) ควบคู่และเชื่อมโยงกับการสัมภาษณ์เชิงลึก (Indepth Interview) โดยทำการสัมภาษณ์ผู้บังคับบัญชา เจ้าหน้าที่ที่เกี่ยวข้อง เพื่อให้ทราบถึงแนวทางการพัฒนาการบริหารจัดการความมั่นคงของกองอำนวยการรักษาความมั่นคงภายในราชอาณาจักรในทศวรรษหน้า

ผลการวิจัย

ผลการวิจัยได้ข้อสรุปตามวัตถุประสงค์แต่ละข้อดังนี้

๑. สภาวะแวดล้อมด้านความมั่นคง แนวโน้มของความมั่นคงในทศวรรษหน้า (พ.ศ.๒๕๖๑ – ๒๕๗๐)

สภาวะแวดล้อมด้านความมั่นคงทั้งในระดับโลกและในระดับภูมิภาคนั้นภาพรวมทั้งมิติทางการเมือง เศรษฐกิจ สังคมและการทหารพบว่า ความขัดแย้งที่เกิดขึ้นนั้นเกี่ยวข้องกับอิทธิพลรวมทั้งความต้องการทรัพยากรเพื่อนำมาตอบสนองการพัฒนาประเทศ ส่งผลให้เกิดความขัดแย้ง ขณะเดียวกันโลกยังเผชิญกับปัญหาภัยคุกคามรูปแบบอื่นๆ เช่น การก่อการร้าย ซึ่งมีปัจจัยต่างๆ เข้ามาเกี่ยวข้อง ได้แก่ การเข้าแทรกแซงจากประเทศมหาอำนาจและประเทศพันธมิตร การใช้เทคโนโลยีที่มีความก้าวหน้าอย่างรวดเร็ว ทำให้มีการพัฒนารูปแบบและวิธีการค่อนข้างมาก จนขยายตัว

กลายเป็นความรุนแรงมากยิ่งขึ้น แม้ในโลกยุคปัจจุบันไม่เผชิญหน้ากันทางทหาร แต่ประเทศมหาอำนาจมีการสร้างกฎเกณฑ์ให้สอดคล้องกับยุทธศาสตร์ของประเทศตน ประเทศต่าง ๆ รวมถึงประเทศไทย จึงต้องสร้างสมดุลความสัมพันธ์ระหว่างประเทศ ส่วนสภาวการณ์ความมั่นคงภายในราชอาณาจักรในปัจจุบันกำลังเข้าสู่การดำเนินการตาม Road Map ขั้นที่ ๓ ของคณะรักษาความสงบแห่งชาติ ซึ่งจะจัดให้มีการเลือกตั้งสมาชิกสภาผู้แทนราษฎร และจัดตั้งรัฐบาลต่อไป

แนวโน้มของความมั่นคงในทศวรรษหน้า จากการประเมินสภาวะแวดล้อมในการบริหารจัดการความมั่นคงภายในราชอาณาจักรพบว่า สภาวะแวดล้อมด้านความมั่นคงในปัจจุบันและแนวโน้มในอนาคต ประเทศไทยยังต้องเผชิญภัยคุกคาม ที่มีความหลากหลาย รวดเร็ว และส่งผลกระทบต่อที่รุนแรงมากกว่าที่ผ่านมา เนื่องจากความก้าวหน้าทางเทคโนโลยี ความสามารถในการติดต่อเชื่อมโยงของข้อมูลข่าวสาร การเคลื่อนย้ายคน เงิน และสิ่งต่าง ๆ ทำได้อย่างรวดเร็ว ปัญหาภัยคุกคามที่มีการบูรณาการเชื่อมโยงกันในหลายเรื่อง หลายมิติ มีรูปแบบหลากหลายมากขึ้น นอกเหนือจากปัญหาที่กำลังเผชิญอยู่ในปัจจุบัน ทั้งที่เกิดจากปัจจัยภายใน และภายนอกประเทศ

ภัยคุกคามและโอกาสที่จะมีผลต่อการบริหารจัดการความมั่นคงภายในราชอาณาจักรจากสภาวะแวดล้อมและแนวโน้มของความมั่นคงในทศวรรษหน้า ที่ภัยคุกคามจะมีความหลากหลายและซับซ้อนมากขึ้น รวมถึงความผันผวนทางการเมืองของไทยซึ่งเป็นอุปสรรคของกองอำนาจการรักษาความมั่นคงภายในราชอาณาจักร ที่จะบริหารจัดการความมั่นคงภายในราชอาณาจักรภายใต้กระบวนทัศน์ความมั่นคงใหม่ ส่วนโอกาสที่จะสร้างภาวะเกื้อกูลในการบริหารจัดการความมั่นคงภายในราชอาณาจักร ได้แก่ การมีสถาบันพระมหากษัตริย์เป็นศูนย์รวมจิตใจของคนไทย ต้นทุนของทรัพยากรมนุษย์ และระบบการศึกษา ประเทศไทยมีที่ตั้งทางภูมิศาสตร์ที่ดี นโยบายของรัฐบาลไทยมุ่งในการรักษาคุณภาพความสัมพันธ์กับประเทศรอบบ้าน และประเทศมหาอำนาจทุกฝ่าย การปฏิรูประบบการบริหารราชการและวางรากฐานในการพัฒนา

๒. การบริหารจัดการความมั่นคงภายในราชอาณาจักรของกองอำนาจการรักษาความมั่นคงภายในราชอาณาจักร ในปัจจุบัน

การบริหารจัดการความมั่นคงภายในราชอาณาจักรของกองอำนาจการรักษาความมั่นคงภายในราชอาณาจักร มีจุดแข็งในหลายด้าน ได้แก่ มียุทธศาสตร์ที่สอดคล้องกับยุทธศาสตร์และนโยบายด้านความมั่นคงในระดับชาติ และมีความอ่อนตัว เป็นการบูรณาการหลายหน่วยงาน และมีหลายระดับ ทั้งส่วนกลางและส่วนภูมิภาค ร่วมกับภาคเอกชนและภาคประชาชน นอกจากนั้นแล้วผู้บริหารประเทศให้ความสำคัญด้านโครงสร้างเป็นการจัดโครงสร้างองค์การแบบผสม ทำให้มีความยืดหยุ่น เอื้อให้เกิดการปฏิบัติงานที่รวดเร็วเหมาะสมกับสถานการณ์ ส่วนบุคลากรหมุนเวียนมาจากหลายหน่วยงานทำให้เกิดการแลกเปลี่ยนความรู้ อีกทั้งการที่บุคลากรส่วนใหญ่มาจากเหล่าทัพต่าง ๆ ซึ่งเป็นผู้มีความรู้ ความชำนาญในงานด้านความมั่นคงอยู่แล้ว ทั้งยังเป็นบุคลากรที่มีระเบียบ วินัย

สำหรับจุดที่ต้องพัฒนาในการบริหารจัดการความมั่นคงภายในราชอาณาจักร ได้แก่ มีประเด็นยุทธศาสตร์ที่ควรเพิ่มเติมคือ การรักษาคุณภาพความสัมพันธ์กับต่างประเทศ และในการนำยุทธศาสตร์ไปสู่การปฏิบัติควรมีการประเมินภัยคุกคามในทุกๆระดับ ทั้งระดับยุทธศาสตร์ ยุทธการ และยุทธวิธี ซึ่งต้องนำเอาระบบสารสนเทศมาช่วยสร้างเป็นระบบประเมินผลกระทบเพื่อนำไปสู่กระบวนการตัดสินใจของผู้ที่เกี่ยวข้อง เป็นต้น ด้านระบบงานบุคลากรเป็นการใช้อัตราช่วยราชการเป็นรายปี นำไปสู่ปัญหาการบริหารจัดการบุคลากร ทักษะและองค์ความรู้ การประสานงานระหว่าง

หน่วยงานที่เกี่ยวข้องจำนวนมากทำได้ยาก ระบบงานงบประมาณและงานส่งกำลังบำรุง ต้องมีการบูรณาการทั้งภายในกองอำนาจการรักษาความมั่นคงภายในราชอาณาจักรเอง และส่วนราชการอื่น

๓. แนวทางการบริหารจัดการความมั่นคงของกองอำนาจการรักษาความมั่นคงภายในราชอาณาจักรในทศวรรษหน้า (พ.ศ.๒๕๖๑ - ๒๕๗๐)

แนวทางการพัฒนาการบริหารจัดการความมั่นคงภายในราชอาณาจักรของกองอำนาจการรักษาความมั่นคงภายในราชอาณาจักร ภายใต้กระบวนทัศน์ความมั่นคงใหม่ในทศวรรษหน้า ควรใช้ยุทธศาสตร์เชิงแก้ไข เพื่อขับเคลื่อนการพัฒนาโดยใช้โอกาสที่มีอยู่ และการแก้ไขจุดอ่อน ดังนั้นแนวทางการพัฒนาการบริหารจัดการความมั่นคงของกองอำนาจรักษาความมั่นคงภายในราชอาณาจักรในทศวรรษหน้า จึงมีพันธกิจที่สำคัญ ๒ ส่วน คือการเตรียมความพร้อมภายในของกองอำนาจรักษาความมั่นคงภายในราชอาณาจักร และการรักษาความมั่นคงภายในราชอาณาจักรภายใต้กระบวนทัศน์ความมั่นคงใหม่

การเตรียมความพร้อมของกองอำนาจรักษาความมั่นคงภายในราชอาณาจักรในทศวรรษหน้า มีสาระสำคัญดังนี้ ๑) ความพร้อมด้านบุคลากร มีแนวทางการดำเนินการโดยการสร้างกลไกในการบริหารจัดการบุคลากร ๒) ความพร้อมด้านทรัพยากร มีแนวทางการดำเนินการโดยการกำหนดอัตราสิ่งอุปกรณ์ ยุทโธปกรณ์ อย่างชัดเจน เพียงพอ และมีระบบการควบคุมสิ่งอุปกรณ์ การวางแผนงบประมาณล่วงหน้ารายปี และมีระบบการควบคุมงบประมาณ การพัฒนาเทคโนโลยีสารสนเทศที่ทันสมัย ๓) ความพร้อมด้านการบริหารจัดการ มีแนวทางการดำเนินการโดยมีระบบการจัดเก็บข้อมูล เพื่อการบริหารจัดการด้วยระบบเทคโนโลยีสารสนเทศ โครงสร้างองค์การที่รองรับกระบวนทัศน์ความมั่นคงใหม่ที่ชัดเจน ไม่ซ้ำซ้อน ๔) ความพร้อมด้านทักษะและองค์ความรู้ มีแนวทางการดำเนินการโดยการพัฒนาทักษะและองค์ความรู้ขององค์การให้สอดคล้องกับสถานการณ์ปัจจุบันและการศึกษาวิจัยด้านความมั่นคงภายในราชอาณาจักรเพื่อสร้างองค์ความรู้ เป็นต้น

การรักษาความมั่นคงภายในราชอาณาจักรภายใต้กระบวนทัศน์ความมั่นคงใหม่ เพื่อตอบสนองต่อยุทธศาสตร์และนโยบายระดับชาติ ด้านการรักษาความมั่นคงภายในราชอาณาจักร ได้แก่ ๑) การพัฒนาสู่องค์การหลักมีอาชีพด้านความมั่นคงภายในราชอาณาจักร โดยการสร้างกลไกคิดไปข้างหน้า การวิจัยและพัฒนา เพื่อสร้างบุคลากรที่มีความเชี่ยวชาญ สร้างทักษะองค์ความรู้ ๒) การพัฒนาไปสู่องค์การแห่งการบูรณาการ โดยการสร้างกลไกการสร้างการบูรณาการของบุคลากรทุกฝ่าย และ ๓) การพัฒนาไปสู่องค์การแห่งการบริหารจัดการเชิงยุทธศาสตร์ ตั้งแต่การกำหนดยุทธศาสตร์การนำไปสู่การปฏิบัติ ตลอดจนการประเมินภัยคุกคามทุกระดับ และประเมินผลกระทบที่จะเกิดขึ้น และสร้างระบบการบริหารจัดการความมั่นคงยุคประเทศไทย ๔.๐

สำหรับข้อเสนอแนวทางการพัฒนาการบริหารจัดการความมั่นคงภายในของกองอำนาจการรักษาความมั่นคงภายในราชอาณาจักร ในทศวรรษหน้านั้น สิ่งสำคัญที่สุดคือการพัฒนาความพร้อมด้านบุคลากรของกองอำนาจรักษาความมั่นคงภายในราชอาณาจักร และทักษะองค์ความรู้ ซึ่งควรได้รับการพัฒนาเป็นลำดับแรก โดยสร้างกลไกการบริหารจัดการบุคลากรและสร้างกลไกการคิดไปข้างหน้าในลักษณะองค์การมีอาชีพด้านความมั่นคง ส่วนการรักษาความมั่นคงภายในราชอาณาจักร ภายใต้กระบวนทัศน์ความมั่นคงใหม่ ควรมีแนวทางการพัฒนาลำดับแรกคือ การสร้างกลไกการบูรณาการ มีการบริหารจัดการเชิงยุทธศาสตร์ ซึ่งต้องสร้างระบบบริหารจัดการความมั่นคงยุคประเทศไทย ๔.๐

ข้อเสนอแนะ

๑. ข้อเสนอแนะเชิงนโยบาย มีเป้าหมายเพื่อการสร้างองค์การแห่งการพัฒนาเพื่อสร้างความพร้อมในการบริหารจัดการความมั่นคงภายในราชอาณาจักร ภายใต้กระบวนการที่มั่นคงใหม่ในทศวรรษหน้า ๓ ด้าน ดังนี้

๑.๑ องค์การมีอาชีพในการบริหารจัดการความมั่นคงภายในราชอาณาจักร โดยการสร้างความพร้อมเพื่อสร้างความเข้มแข็งจากภายในองค์การ ในด้านบุคลากร ด้านทรัพยากร ด้านการบริหาร และด้านทักษะ องค์ความรู้ ทั้งนี้การสร้างความพร้อมที่ต้องดำเนินการเป็นสิ่งแรกคือบุคลากร

๑.๒ องค์การแห่งการบูรณาการ โดยการบูรณาการทั้งด้านบุคลากร และทรัพยากร

๑.๓ องค์การแห่งการบริหารจัดการเชิงยุทธศาสตร์ ตั้งแต่การกำหนดยุทธศาสตร์ การนำไปสู่การปฏิบัติ การประเมินภัยคุกคามในทุกระดับ ตลอดจนการแลกเปลี่ยนข้อมูลข่าวสารได้อย่างรวดเร็ว และเป็นระบบ

๒. ข้อเสนอแนะเชิงปฏิบัติการ

๒.๑ การพัฒนาโครงสร้างการจัดกองอำนาจการรักษาความมั่นคงภายในราชอาณาจักร โดยการปรับความรับผิดชอบให้สอดคล้องกับกฎหมายและคำสั่ง จัดทำคุณสมบัติเฉพาะทุกตำแหน่ง จัดทำอัตราให้มีความสมบูรณ์ ขยายอัตราประจำให้มากขึ้น ลดอัตราการช่วยราชการลง และพัฒนาระบบพัฒนากำลังพล การฝึกและศึกษา

๒.๒ การบูรณาการการปฏิบัติงาน โดยกำหนดหน้าที่ในการปฏิบัติงานของหน่วยงาน และตำแหน่งงานให้ชัดเจน กำหนดแนวทางการปฏิบัติงานให้สอดคล้องกัน

๒.๓ การประเมินภัยคุกคามในทุกระดับ ทั้งระดับ ยุทธศาสตร์ ยุทธการ และ ยุทธวิธี โดยพัฒนาระบบสารสนเทศเป็นระบบประเมินผลกระทบ เพื่อนำไปสู่กระบวนการตัดสินใจของผู้ที่เกี่ยวข้องได้อย่างทันท่วงที และพัฒนาระบบบริหารจัดการความมั่นคงให้มีการแลกเปลี่ยนข้อมูลข่าวสารได้อย่างรวดเร็ว เป็นระบบ (Network Centric Operation : NCO)

๓. ข้อเสนอแนะเชิงวิชาการ ในการวิจัยครั้งต่อไปจึงควรศึกษาในประเด็นต่อไปนี้

๓.๑ รูปแบบการพัฒนาศักยภาพของบุคลากรทั้งข้าราชการพลเรือน ตำรวจ ทหาร ของกองอำนาจการรักษาความมั่นคงภายในราชอาณาจักร

๓.๒ แนวทางการพัฒนากลไกในการบูรณาการการบริหารจัดการของกองอำนาจการรักษาความมั่นคงภายในราชอาณาจักร เพื่อให้เกิดเชื่อมโยงทุกระดับ ที่สอดคล้องกับสถานการณ์อย่างแท้จริง

๓.๓ แนวทางการพัฒนาโครงสร้าง และยุทธศาสตร์ของกองอำนาจการรักษาความมั่นคงภายในราชอาณาจักรเพื่อรองรับภัยคุกคามต่อความมั่นคงของประเทศที่มีการเปลี่ยนแปลง

๒.๔ การสร้างกลไกในการคิดไปข้างหน้า ในการรักษาความมั่นคงภายในราชอาณาจักร